

// „Ion Creangă”

≡≡≡ Revistă de limbă, literatură și artă populară ≡≡≡

EDIȚIE ANASTATICĂ
Vol. IX (1919-1921)

VASLUI, 2008

„Ion Creangă”

≡≡≡ Revistă de limbă, literatură și artă populară ≡≡≡

vol. IX (anul 1919-1921)

Scanare și prelucrare text:
Ing. Angelica Olaru

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI
PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE VASLUI

„Ion Creangă”

≡≡≡ Revistă de limbă, literatură și artă populară ≡≡≡

EDIȚIE ANASTATICĂ
Vol. IX (anul 1919-1921)

Ediție inițiată și coordonată de
RODICA POP

VASLUI – 2008

Casa Editorială *Demiurg*
(acreditată de CNC SIS, Nr. 1142/30.06.2003,
reacreditată în 2006)

✉ Șoseaua Păcurari nr. 68, bl. 550, sc. B, et. 4, ap. 16,
700547 – Iași, România

☎ 0232/25.70.33; 0745/37.81.50; 0727/840.275
E-mail: iionita@mail.dntis.ro; ceddemiurg@yahoo.fr

Consilier editorial: dr. Alexandrina Ioniță

Director Marketing: Irina Ioniță (☎ 0740/08.20.05).

ISBN serie 973-8076-81-1
ISBN: 978-973-152-083-4

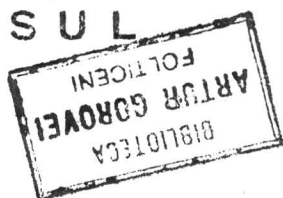
Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL

- T. Pamfile.—Ani noi.
 Pr. D. Furtună, T. Pamfile.—Copilașii.
 O. Rotundu.—Plugușor.
 Z. C. Arbure, V. Moisiu, C. Rădulecu-Codin, M. Lupescu.—Povestiri și legende.
 V. Moisiu, Gr. G. Saltuzu, Gh. Gh. Cardaș, N. Romanș.—Cântece.
 I. N. Popescu.—Vorbe adânci.
 T. Pamfile, O. Rotundu, Elena Ștefănescu, Gh. Gh. Cardaș, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Furtună, Pr. N. V. Hodoroaba.—Glume, jâții, taclale.
 T. P.—Cronică.

REDACȚIA:

T. Pamfile, Strada Corbului

ADMINISTRAȚIA:

M. Lupescu, Zorleni-Tutoga

BĂRLAD

Exemplarul:

În țară . . . . . 80 de bani
 În străinătate . . . . . 1 leu

Abonamentul anual:

În țară . . . . . 9 lei
 În străinătate . . . . . 12 >

TIPOGRAFIA ȘI LEGATORIA DE CARTI, CONSTANTIN D. LUPAȘCU

INTEMEETORI: P. S. IACOV BĂRLĂDEANU, ST. CAPȘA, G. A. COSMOVICI, N. I. DUMITRAȘCU, PR. D. FURTUNĂ, PR. GH. GHEOLDUM, P. HERESCU, PR. I. URBAN JARNIC, G. T. KHIRILEANU, N. L. KOSTAKI, M. LUPESCU, C. N. MATEESCU, A. MOISEI, N. I. MUNTEANU, I. NECULAU, A. NEGOESCU, T. PAMFILE, P. PĂNOIU, T. POPOVICI, PR. P. G. SAVIN, A. TENEA, ȘT. ST. TUȚESCU, G. TUTOVEANU, I. ZOTA.

Dela oamenii buni așteptăm

A B O N A M E N T U L

Revistei **•ION CREANGA•**

Adm. M. Lupescu, Zorleni-Tutova.

FLORILE DALBE, An. I. No. 1 — 1 Ianuarie 1919.

«*Florile Dalbe*:» Răsar în zori.. — *M. Lungeanu*: Înainte, copii!.. -- *G. Tutoveanu*: Alarmă. — *T. Pamfile*: Sărbători. — *V. Voiculescu*: Ingerul Nădejdi. — „*Florile Dalbe*:“ Notifă.

An. I. No. 2 — 15 Ianuarie 1919.

V. Voiculescu: Când a fost să moară Neculuț... — *D. Iov*: Florile Dalbe. — *I. U. Soricu*: La strajă. — *T. Pamfile*: Bădișa-Dumitru. — *G. Tutoveanu*: În ceasul plecării. — *T. P.*: Notifă.

O CARTE BUNĂ

TREBUE SĂ OCOLEASCĂ SATUL, TRECÂND NECURMAT
DIN MÂNA UNUI CETITOR ÎNTR'A ALTUIA

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA:
T. PAMFILE
Băriad str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
In țară 9 lei
In străinătate 12 „

ADMINISTRAȚIA:
M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

ANI NOI

Un val necumpănit de greu a trecut peste fața lumii întregi. Nu va fi fost om scăpat neafins de nevoie și durere, ne ars până în adâncurile sufletului de pojarul suferinților; nu va fi fost cămin din care moartea nu-și va fi supt cu lăcomie ospășul.

Pentru apărarea graiului și simțirei cu cari Ziditorul ne-a îndreptat din veacuri la stăpânirea acestui colț de pământ, mii multe din cei mai buni feciori ai neamului au trecut peste pragul vieții. Cât de mult am plătit noi Românii sporirea moștenirii străvechi, în zilele când noroadele se orânduiau pentru o viață nouă! Cât de mare vedem jertfa noastră în ajunul răsplătirii sale, când, ca după o noapte înfricoșat de apăsătoare și de lungă, răsare așteptatul soare tânăr!

Dar, se vede pentru a pluti spre limanuri nouă, nu se poate trece decât peste potop de lacrimi. Am suferit și-am biruit. Aștăzi, ne putem uita împrejur: Iată-ne aproape toți frașii strănși laolaltă în casa noastră, din Nistru, la Tisa, la Dunăre și la Mare, înpreajma unei drepte și pașnice întocmiri lăuntrice.

Să mulțămim lui Dumnezeu pentru tăria cu care ne-a ajutat să trecem cu bine acești ani de nevoie și primejdie și să ne strângem în zilele ce vin, ca fecioarele din vremuri păgâne, la veghe, împrejurul vetrei strămoșești, pe care de-a pururi să rămâe nepotolită para iubirii și încrederii în ale noastre.

Deprinsă la frudă, revista «*Ion Creangă*», îndemnând și rugând, se așează la locu-i vechiu, închinându-se ca și până acum celor două comori cu care ne-am răscumpărat drepturile la viața adevărată: graiul și simțirea românească.

Tudor Pamfile

COPILAȘII

1. — Foarte des îți este dat să vezi astăzi lucruri mărețe. Oricine, și în cele mai neînsemnate împrejurări, pe vreme de războiu, este *allul*: se simte mai înălțat, e vrednic de fapte și cuvinte eroice. Și copilașii sunt alții!

Eram la o casă din marginea cea mai îndepărtată a orașului meu. Tatăl e plecat la războiu, ca și alte rude apropiate. Pe drum căruțele de rechiziție, cu provizii, fac mare șgomot. În ogradă e mișcare, voce bună, la care și cei 5 copii ajută cu ceva. Chiar mama, de și abia ridicată de pe boală nu pare tristă. Are copii buni, și, dacă va vrea Dumnezeu, îi va veni și soțul. Ba un copilăș știe și poezii!

— Ei, ce poezie știi?

— «Fluturașul»

Spune frumos «fluturașul», pe urmă «floricica», pe urmă încă vre-o două. Liniștit, domol.

— Ei, bravo! Ești copil cumintel — îi zicem noi.

— Nu, că mai știe! — strigă, de lângă vatră, frățiorii ceilalți.

Spre mirarea și a mamei, care nu-l învățase, copilășul întăi ridică mâna dreaptă în sus, strânge pumnișorul, deschide ochii mari și începe cu glas tare asupra mea, par'că aș fi fost Bulgarul

«Măi Bulgar, măi Bulgăroi,
Ce-ți tot bați tu joc de noi?
Că komănu i om deștept,
Iti isbește arma 'n piept!»

Il învățase frățiorul cel de 7 ani, căci el n'avea să împliniți nici 4. Cântau soldații pe drum mergând la mobilizare.

— L-aș trimite la grădina de copii... dar nu-l primește — zice mama — căci îi lipsesc 2 luni până la 4 ani...

Fără îndolală, copilul de 4 ani, care face astăzi atâta bucurie neașteptată mamei, va aduce mâine mare cinste Țării.

Am auzit, a douăzi, că frații l'au învățat să zică același cântec și altfel:

«Măi Ungur, măi Unguroi,
Ce-ți tot bați tu joc de noi?... ș. a.»

Pr. D. Furtună

2.—Pentru Bârlad:

De pe frontul Salonicului veniau cele dintâi știri îmbucurătoare, dar hotărât, nu se știă nimic: pe de-o parte se vestie spărtaura în linia bulgărească, iar pe de alta Nemții strigau că s'au luat toate măsurile pentru pelecirea ruptării.

Intr'una din aceste zile, copilul meu a venit din mijlocul conșcolarilor săi din clasa a doua primară, c'un cântec, care spuneă mai mult de cât toate telegramele.

I se strigă Bulgarul :

Dacă n'ai ghiulele
Dă cu pa'lagele ;
Dacă n'ai carușe,
Dă cu chipărușe!

T. Pamfile

PLUGUȘOR ¹

1.—Aho!, aho!,
Seara lui sfântul Vasile
Să vă fie întru mulți ani, boeri,
de bine!

Bine seara n'o 'nseraf,
Noi cu plugu' ne-am luat
Și am pornit la uraf.
Am venit către curțile dumnea-
voastră, boeri mari,
Între mișele cojoacelor
Și pocnetele harapnicelor.

Seara cum o ajuns,
Scaunele o pus,
Mese o înfins,
Boerii s'o strâns.
Iar sfântul Vasile
Cu coatele pe masă ședeă
Tot pentru plugușor gândiă
Și scriă:
S'o grăit,
S'o sfătuit,
Ca să facă un plug vestit,
Cu roșile de tablă,
Să meargă bine prin *bahnă*.
Cu coarneau de agud,
Ușurele de ținut,

Cu grindeiul poleit.
După câte plugurèle
Afălea și oțicèle,
Legate tot în *drimele*
Ca să aibă parte domnul de ele.
Iar feciorul de 'mpărat,
La târg iule-o alergaf,
Ș'o cumpărat
250 de juncani,
Jugăniși.
La coarne rotași,
Toți dintr'o noapte fătași.
Plăteă perечеа 1500 lei
Să vă facă parte Domnul de ell
Iar pentru cei boi,
Mai rageși și voi măi flăcăi.
La juguri i-o înjugaf,
Brazdă neagră a răsturnaf
Și s'o apucaf de sămănat.
Grâu mărunț și arnăuț
Cu spor mare la vândut.
O daț Domnul s'a făcut.
Când din mână-l sămână
Și din gură-l blăstămă,
Să se facă rodit și frumos
Ca și fața lui Hristos.
Iar vâtaful ist' de sat,

¹ Impiedecându-ne războiul de a isprăvi tipărirea colecțiilor pe anul X [1917] și XI [1918], numerolația veche, pe categorii de materiale, nu se mai poate păstră. Vom reveni la aceasta mai târziu.

El așa este 'nvățat:
 Pe la toacă s'a culcat,
 De noaple s'a sculat,
 Fața albă și-a spălat.
 La icoane s'a 'nchinat,
 La Dumnezeu s'a rugat,
 Și la grajd a alergat,
 Și a scos un cal graur,
 Cu șeaua de aur,
 Cu frâul de mătăasă,
 In potcoave de argint,
 Cu caele de mărăgărinț,
 Cu spor mare la fugit,
 Cu zale până 'n pământ.
 Pe el când a 'ncălecat,
 Așa tare-a nechezat,
 Că munții s'au clătinat,
 Văile au răsunat.
 La lan a alergat,
 De trei ori l'a 'nconjurat,
 In scări s'a ridicat,
 In toiag s'a răzămat,
 Trei spice a apucat,
 Și 'n buzunar le-a băgat.
 Acasă a alergat,
 Pe masă le-a scuturat,
 Casă i s'a luminat,
 Gloata i s'a bucurat,
 Numai giupineasa s'a scârbit,
 Cum, că grâul s'a strical,
 Că-i trecut de secerat.
 —Taci *fumee*, nu te supără
 Nu ne vaicară,
 Că pânea și s'a strică.
 Pe alt cal a 'ncălecat.
 Negru ca corbul,
 Iute ca focul,
 Cu potcoavele de-aramă,
 Nici să nu se bage 'n seamă,
 Cu hacurile de lut,
 Cum nici nu s'a mai văzut,
 Cu caielele de fer,

Se 'nnălța până la cer.
 Să nu credeți că era miștel.
 La târg a alergat
 Și o cumpărat:
 19 ocă de oșel
 Și 19 ocă de fier,
 Se plimbă printre țiganl,
 Ca un boier de cei mari,
 Pân' ce-a dat de *Gligoraș*
 Țiganul.
 Care bate bine cu ciocanul,
 Că eră scurt in picloare
 Și numai bun de ciocane.
 Lung in degete
 Ținea bine de clește
 De seceri s'a apucat,
 Și-a făcut seceri și secererele,
 Pentru copile ochișele.
 Și a făcut seceri mari,
 Pentru oamenii cei mai tari.
 Și-a făcut și mai mici,
 Pentru cei mai volnicl.
 Și seceri mai zimțoase,
 Pentru habe arșăgoase.
 Și o mai făcut încă una,
 Cu mănunchiul de ciucălău,
 Ca să mai secer și eu.
 Mai la vale lângă stână,
 Mai eră și-o babă cârnă,
 Cu secerea zimțoasă 'n mână,
 Seceră și blăstămă.
 De-a draculul ce eră.
 Cu stânga seceră,
 Cu dreapta adună,
 In clăi snopii puneă
 Și la gireadă cără.
 S'o grăit, s'o sfătuit,
 Unde să facă aria,
 Pe vârful dealului,
 In *pravița* vântului.
 Din cotro vântul bătea,
 Palle *poligniă*,

Numai grâu curat rămânea.
 S'a lăsat de la vale de vie,
 În herghelie
 Și-a ales 19 epe,
 Suruepe,
 Câte de 9 ani sterpe,
 Când călca,
 Scânteii vărsa.
 Cu cozile felezulau,
 Cu nările vânturau,
 Cu urechile 'n saci puneau,
 Nici căuș nu-i trebuiau.
 Cu dinții înțăpușau,
 Nici țăpușă nu-i trebuia.
 Și-a încărcat 90 de care,
 Cu povoară împovorate,
 Cu lănțug de fier legate.
 Și s'a dus la moară la Hârlău
 La Ilinca, fătul meu,
 C'am mai măcinat și eu,
 Trăsni-o-ar Dumnezeu.
 De năvală ce era,
 N'aveau guzganii ce mânca.
 Când văzu atâtea cară, cu
 povoară,
 O tull la lunca mare,
 Luca mare, frunză n'are,
 Lunca mică, frunză-i pică,
 Tot în patru se despică.
 Iar morarul meșter bun,
 Hătu-i-aș bărbuța 'n ...
 Tac, bulac, ajuns de cap,
 Cu mânuși de lână,
 Cu ciocanu 'n mână,
 O 'nșfacat-o de călcăle
 Ș'a izbit-o 'n căpălăie,
 I-a dat un ciocan în gură,
 Și-a așezat-o pe făină bună.
 Și când a început a măcina,
 Ca apa făina curgea.
 Dar nu curgea făină.
 Ci aur și mărgăritar,

Ca pe la d-v boeri mari.
 Dar Ileana Cosinzeana,
 Ședea pe un pat mare, rotilat,
 În patru crapat,
 Cu sârmă legat,
 Cu slăpii de fag,
 Cu scândurile de brad,
 Când a auzit boii răgând,
 Și feciorii șuerând,
 Din harapnice pocnind,
 A alergat din camară în camară
 Până 'n a nouălea camară,
 Și-a ales o siță rară, de năgară
 Dar i s'a părut că-i prea rară,
 Și-a dat-o pe ușă afară.
 Și-a întins mâna peste masă,
 Și-a ales una mai deasă.
 Și-a cernut,
 Și-a plămădit,
 Și-a făcut un colac mare
 minunal,
 Pe piatra morii măsurat,
 Cu zahar zăhărit,
 Cu miere îndulcit,
 Ca pentru ai mei plugari gătit.
 Indemnași măi.

De urat am mai ura,
 Dar ne temem c'om însera,
 Pe la casele domniei-voastre,
 Este 'nalte, tupilate,
 Cu lut luluite,
 Cu baligă de vrăbie lipite.
 Că noi nu suntem de pe aici,
 Ci mai de pe departe,
 Tocmai de la Mitoc,
 Unde 'nghiață apa'n toc,
 Și găluștele la foc.
 Unde pentr'o mână de țărăță,
 O ucis trei pui de mîșă,
 Unde pentru o oală de chișleag,
 O ucis un biet moșneag.

Suntem de pe lângă Buda-
Veche,
Unde măța streche,
Iar molanul ardă-l focu',
Mi-o rupt tot cojocul.
Rupeți-l și voi flăcăi!
Mai suntem mulți și din Buda,
Unde-i mămăliga cât nuca,
O păzesc doisprezece cu
măciuca.
Cine ia o fărâmură,
Ii frage-o despicătură,
Hai, opriți boii, flăcăi,
Trageți, mă, plugul lângă prag,

Că ne-a da câte-un colac;
Trageți boii la fârnaș,
Că ne-a mai da și-un cârnaș.
Hopuri, hopuri, hopurate,
La mulți ani cu sănătate.
Hopuri, hopuri, hopurile,
La mulți ani cu floricele.

La mulți ani cu sănătate,
cinstiți gospodari, și să vă
fie de bine.

Auzită de la Gh. C. Andronic, Tudos-
ra-Albești, Jud. Dorohoi

O. Rotundu

POVESTIRI SI LEGENDE

1.—Cocostârcul

A adunat Dumnezeu într'o zi șerpi, broaște, șopârle și alte vie-
țuitoare de acest fel, și le-a băgat într'un sac, că prea mult s'au
pripășit. A chemat pe un om și i-a dat sacul ca să-l ducă și să-l
arunce în mare.

—Când vei merge la mare,—a zis Dumnezeu,—să nu deschizi
cumva sacul!

A mers omul cu sacul cât a mers și a vrut să vadă ce e în
sac. A deschis sacul: când coleă, șerpilor și broaștele țop!—și au
eșit din sac și s'au împrăștiat peste tot pământul.

Vede Dumnezeu ce-a făcut acel om și zice:

—Acum du-te și culege-le de pe unde le vei găsi!

Și l'a prefăcut în cocostârc. De-atunci cocostârcul tot culege
șerpilor, dar unde să-i culegă țofi!...

Zamfir C. Arbure¹

2.—Iarna pe casă

Un boer vede o dată o fată dintr'un sat, de-a noastră, și i-o
plăcut. Cum se dă în vorbă cu dânsa, îi spune că-i place și ar
dori să vie la dânsa. Fata-i spune să vie la casa unde a vidē
iarna pi casă.

¹ Culeasă dela Nichifor Uleiu din Dolna, jud. Chișineu și publ. în *Basarabia
în secolul XIX*, București, 1898, p. 176.

Eră pe la secerat. Cum să se priceapă el, cum ar zări iarna pi casă la un timp de vară ca aceala! Stă supărat și-i spune vi-ziteului.

El zice că-l duce el, numa să-i deie ceavă carboave grele.

Il duce la o casă. Boeriu l vede pe față în ușă rându.

—Da' unde și-i iarna pe casă, față?

—D'apoi nu vezi, cucoane, *sania pe casă*?

I-a plăcut boerului și a și luat-o¹.

V. Molsiu

Piatra Doamnei

3.—A fost odată, demult, demult, prin părțile acestea, o Doamnă care se chemă *Cârjoaia* și-și avea *hotacul* la locul ce se cheamă azi *Plaiul din mijloc*, colo spre Răsărit de *râul-Doamnei* și care atunci își avea matca spre Apus. Tot pe locul acela —unde era casa și masa Doamnei, pe loc *scurs* — se găseau unele scule și obiecte domnești: răsboiu de aur, furcă de aur și alte odoare, cari azi sunt îngropate în pământ.

Și Doamna *Cârjoaia* trecea râul, când și când, în partea cealaltă, își spală hainele și le uscă la soare. . . și-l și în ce loc? Chiar pe piatra ce se vede colo.

Și a trăit așa mult și bine; dar odată, pe când se odihniă și ea pe piatră, păcatele ei, biata l au năvălit Tătarii, prin părțile acestea și, aflându-i urma, au venit în căutarea ei până aproape de piatră.

Doamna, atunci, a sfeclit-o și a retezat-o la fugă, să treacă dincolo, la hotacul ei. Dar ce să-i faci norocului?

Venise râul grozav de mare și Doamna *Cârjoaia*, tot fugind, s'a înecat și înecată e și azi.

De-atunci, râul în care s'a înecat Doamna *Cârjoaia*, i s'a zis *râul Doamnei*; iar pietrei pe care își usca hainele și odihnea și ea, *Piatra Doamnei*.

4.—Eră odată, prin părțile Argeșului, o domniță tare vestită și domnița aceea se plimbă, când și când, și prin părțile noastre până spre Câmpulung, într'un car tras de bivoli.

S'a întâmplat însă că, într'o plimbare pe care o făcea domnița, au urmărit-o Tatarii cari o găsiseră în țară și au sosit-o tocmai atunci când poposisse și ea să mănânce pe piatră.

Ce să facă Domnița? În grabă a înjugat bivoli, s'a suit în car și a volt să treacă dincolo.

¹ Știri din Basarabia de astăzi, București 1915, p. 182.

Dar n'a avut noroc, că plouase mult și veniseră mari talazurile. Bivolii s'au lăsat în apă, cu car cu tot și n'au mai esit la mal nici în ziua de azi. Iar biata domniță s'a înecat și ea acolo, în râu și nu i s'a mai știut de știre.

De atunci, pietrei pe care s'a odihnit Doamna, i s'a zis *Piatra Doamnei*; iar râului, *râul Doamnei*.

Priboeni-Muscel.

C. Rădulescu-Codîn

5.—Povestea Suferinței

Umbla odata D-zeu și sf. Petru pe pământ, prefăcuți în moșnegi. Și cum mergeau zice sf. Petru lui D-zeu:

—Doamne, toate cele ai făcut, numai pe *suferință* n'ai poruncit să se facă.

—Dacă vrei, Petre, să facem!

Și de-odată răsare înaintea lui Sf. Petru o *arătare* de nici el nu știa ce este.

—Asta-i *suferința*, Doamne?

—Da, Petre. Ia-o 'n mână și pune-o unde-i crede.

Ajungând prin niște munți, la un izvor de apă rece, stau să se răcorească. Sf. Petru pune *arătarea* ce făcuse D-zeu, pe-o piatră mare. Dar n'apucă s'o pue bine și stânca se făcu praf și pulbere.

—Ce-i asta, Doamne?

—Ce să fie, se vede că *suferința* e mai tare ca *peatra*, de s'a sfărâmat stânca.

După ce moșnegii s'au hodinit, o porniră cătră un sat. Ajungând la casa unui gospodar, sf. Petre puse *suferința* pe prichiiciul sobei; soba se risipi și se făcu sfărâmă, că Dumnezeu trebui să plătească soba omului.

Pornind iar la drum, D-zeu și sf. Petre ajunseră la un ferar. Cât au stat de vorbă cu el, sf. Petre puse *suferința* pe ilău; ilăul se făcu fândări.

Ieșind de la ferar, sf. Petre zise lui D-zeu:

—Ce să facem, Doamne, cu *arătarea* asta? Nu putem scăpa de ea?

—Mai cearcă, Petre, poate îi găsi și locul ei.

Și cum mergeau, ajung într'un sat, trag la casa unui gospodar. Sf. Petre întreabă pe D-zeu de n'ar fi bine să pue *suferința* în spatele omului aceluia.

—Cearcă, Petre, și vezi ce are să fie?

Sf. Petre puse *arătarea* cea în sânul gospodarului când dormia.

Așteaptă sf. Petre să vadă plesnind și gospodarul, dar el dormia dus. Suferința nu-l pufu dovedi. Așteptă noaptea aceea, așteptă el a douazi să vadă ce se întâmplă omului; dar el, pace! Par'că n'a dat nimic peste dânsul.

I-a murit omului nevasta, copiii, din vite, a sărăcit, dar pace! De pocnit ca piatra ori ca ferul n'a pocnit, iar suferința, săturându-se de el, s'a dus la alții. Și ori câte-a pățit omul, el s'a arătat mai tare ca piatra și ca ferul. Și de-atunci a rămas și în vorba veche, că «să nu dea D-zeu omului cât poate răbda»

Culeasă de M. Lupescu

CĂNTECE

1.— Foaie verde și-un bujor,
Viteze mitraliør,

Unde-ți fu zisa să mori:

—Sus în vârful muntelui,

De-asupra Carpatului

În țaja Germanului,

În ploaia gloanțelor

În spartul ghiulelelor!

—De scâldat cin' te-a scâldat?

—Norii când s'au scuturat

Și roua când a picat!

—De 'mpânzil cin' te-a 'm-
pânzil,

Și cine te-a 'mpodobit?

—Iarba când a înverzit

Și flori când a înflorit

Vioarele și bujor,

C'am lost al țării fecior!

—De'ngropat cin' te-a
'ngropat?

—Codrul când s'a scuturat,

Piscul când s'a dărâmat!

—Și cine mi te-a jălit?

—Munții când s'au risipit

Că pentru Țar' am murit,

Pentru Țară și-ai mei frați

Ce-s la unguri subjugaji!

—Foaie verde de bujor,
Viteze mitraliør,

La mormântul tău jurăm,

Frații să ni-i liberăm.

Din „Răsăritul” 1, p. 12).

2.—Frunză verde de pe vii,

La mândrele de pe Jii

Bubuie tunul și bate,—

Noi mereu cu arma 'n spate,

Drumul lung și capăt n'are

Noi cu arma în spinare;

Stau ai noștri — ascunși în

gropi

Și trimit Neamțului stropi.

Stropii ce-i trimitem noi,

Curăță Nemții 'n puhoiu,

Le-astupă cărările

Le stâng lumânările!

(La fel, p. 74).

3.—De jalea care-o avem,

Prin codri că purcedem,

Frunze de copaci rupem

Și pi brațe le punem,

Slove negre le scriem,

La surori li trimetem,

*La surori, la trăjiori
Străiori și dipărciori.
Prutul isla ni disparti
Apa ceasta n'are moarte ?
Da ne-om pune noi cândva
Și cu gura l-om sacă,
Cu gura [și] cu căldarea,
O!; sacă-i-ar vântu zarea !
Apa lui noi n'om mai bê,
Numa Nistru l-om împlè,
Să nu mai cim dipartați
Di-ai noștri pre buni frați !
Aș mai cântă, nu mai pot
M'am amărât rău di lot,
Că mi-i fața ca slovă
Inimioara ca lină,
Ca lina de la lăp'oace,
Călcală de dobitoace !*

V. Moisiu ¹

¹ Din cartea pomenită, p. 173,

4.--Păsărică cânichioară,
Ce ai tu la inimioară
De cânji hojma pe răcoare ?
—Am un loc cu mare pară
Că mi-i dus sojul din țară
Peste brazdă la holară.
Eu aștept din sară'n sară,
Să primesc măcar scrisoare,
Să sting focul inimioarei.
El îmi scrie în hârtie,
Că cu dușmanul se bate
Și de mine n'are parte.
Eu bădiță n'am ce-ți face,
Dacă nu-i țara pe pace :
Dacă s'a'mpăcelul
Tu acasă că-i veni
Și eu iară te-oi iubi.

5.—Iară slau și mă gândesc,
Mă gândesc și socolesc.
Călă-i Nistru de colit

*La Carpați când am pornit,
Lăsam copiii plângând
Și soția suspinând.
Să rupea inima'n mine
Ascultând a ei suspine.
Eu îi zic soției mele
Cu mult dor și multă jele :
Nu mai plânge așa tare,
Că mă duc la luplă mare.
Roagă-le lui Dumnezeu,
Să mă apere de rău,
Să viu acas' sănătos,
Sănătos și mult voios ;
Să trăim iar împreună
Gând în gând și mână în mână.
[Culeasă dela Paraschiva Sultan. —
Coșernița-Basarabia].*

Grigore G. Soltuzu.

6.--Frunză verde rozmalin,
Vai de lin, vai de pelin,
Vai de copilul slăin,
Că slujește la stăpân !
Și slujește, nu-i plătește
Și tot hacul i-l oprește ;
Și slujește cu dreptate,
Și-i dă hacul jumătate.
Dela Năstasă Crețu.

7.—Sloșor de ghiajă rece,
Iarna vine, vara trece,
Și n'am cu cine-o petrece !
Trece vara, bogală,
Vine iarna, dușmancă ;
Trece vara ca o pâne,
Vine iarna ca un câne
Și stă de vorbă cu mine.
Ea din gură m'o 'ntrebat :
—Da as! vară ce-ai lucrat,
De ești gol și desbrăcat ?
—Am șezul ș'am șueral,
Și prin codrii m'am plimbat !
Dela Năstasă Crețu.

8.—*Foileana bobului,*
Sus pe muchea Holmului,
Țipă puiul corbului.
Sus pe muchea Holmului?
De Ți-i foame,
Să-Ți dau poame;
De Ți-i sete să Ți dau vin,
Că lu ești copil străin,
 —*Nici mi-i foame, nici mi-i*

sete

Făr' mi-i dor de codru verde,
Să mai string vr-o șapte cele,
Toți ca mine lași în spele;
Și subȚiri pe subȚiori,
Când îi vezi te prind fiori!

Dela Năstasă Crețu.

Cutese din Drăgușeni, jud. Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

9.—*Foae verde de sacară,*
Nistrule apă vioară,
Face-le-ai neagră cerneală
Să te pun în calamară
Să-mi scriu eu o hârtioară,
S'o trimit la maica'n țară
Să-mi deș bani de cheltuială
Și strae de primineală,
Și cal bun de călărie,
Să mă duc la bălălie...
Frunzișoare de căpșune
Murgului așa i-ași spune:
„Murguleș, coamă rotată,
Când m'ai scoale'n deal
odală,

Să-mi fac ochișorii roală,
Să mă uit în lumea toată:
Să-mi văd frații grămăgioară
Adunați loși într'o țară,
Să-mi văd și surorile,

Ca'n câmpie florile:
Floricelele 'nflorind,
Surorile lăcrămând..
Murguleș cu pași mărunți,
Du-mă 'n țârg la Cernăuși,
C'acolo toți frații vin.
Din Soroca și Holin,
Dela Bălți și din Orshei.
Și cum vin ca niște zmei,
Se răpăd toți în alac,
Să-l bată pe-austriac..
Murguleș cu coama val,
Haide-o vale, și 'nc'un deal—
Ș'ajungem noi în Ardeal.
Să-mi văd pe surori și frați,
Cei de țară 'nstrăinați...
Murguleș inim' aprinsă,
Hai mă scoate până la Tisă
C'acolo-i tabăra 'ntinsă:
Tabăra ostașilor.

În fața vrăjmașilor...
Foae verde peliniță,
Gălește-mă, măculiță,
C'un cal bun și c'o suliță
Și c'o dragă pușculiță,
Și c'o mândră săbioară,
Dar greluță, nu ușoară
S'alung dușmanii din țară:
Pe ungar și pe bulgar,
Să-i alung piște holar,
Pe-austriac să-l bat la Viana
Unde inima mă 'ndemnă,
Iar pe neamșul cel hain,
Să-l gonim până la Berlin!..

De la ostașul Vasile Pancencu, din
satul Lăpușna, jud. Chișinău.

Colecția N. Romanaș.

VORBE ADÂNCI

- 1.—Omul ce face la bește, se căește la frezle.
- 2.—Beșta o vindecă sapa și lopata.
- 3.—Privește la el și-l scrie la fel.
- 4.—Flueră în cutie și suge cep.
- 5.—A suflat în fundul oalii.
- 6.—Popa toacă și-i chiamă la biserică să meargă, ei la cârciumă aleargă.
- 7.—Nu-l destul că-i cu mintea năroadă, dar a luat și porcea de coadă.
- 8.—Poruncește și-i aduce, atât cât nu poate duce.
- 9.—Bea, pipota își inneacă, altul ca să nu-l întreacă.
- 10.—Dela nebun și dela beat, adevăru-i lesne de aflat.
- 11.—Ce e în inima treazului, e în gura beșivului.
- 12.—Singur se dă de gol, fără să-i dea ocol.
- 13.—Beșivului, când este beat, i se pare că e 'mpărat.
- 14.—Când e plosca la mijloc, mare, mic, e cu noroc.
- 15.—Tu îl bagi în maște și el iese'n față.
- 16.—Cât să dai ocol, tot te dă de gol.
- 17.—Mergi pe cărare lină și dai drept în tină.
- 18.—Vinul, țuica, cui îi place, n'are cu ce să se'mbrace.
- 19.—Hoșul învașă la hoșie și beșivul la bește.
- 20.—Cine bea pân' la 'mbătare, nume bun în lume n'are.
- 21.—Cine te vede înfrând în cârciumă, nu zice că ai intrat să te 'nchini.
- 22.—Beșivul când trece pe punte, închide ochii să nu vadă apa.

De la d. D. Șuşanu, învățător în comuna Șuşani-Vâlcea,

Ion N. Popescu
 Învățător, Ștefănești-Vâlcea

GLUME, JĂTII, TACLALE

1.—Zice clăcașul basarabean, răzășului:

Dumneata, amù, zici tare bine că ești răzăș, și ești mare bogat; da oi u zice și eu de aceea, că

Ai atâtă răzășie,
 Că stă vraghia pe chiostie
 Și coada-i atârnă pe altă moșie!

A suzit-o de la Gh. Tințilă, pe la Orhei,

2.—Intrebare pentru unul cu barbă:

— Măi tu u, ceala de coloi! N'ai văzut pe unul cu barba... dintr'nsul?

T. Pamfile

3.—Cucul Țigănesc

Acu, ci-că trăia într'un sat un Român de cei cu limba neagră. Și-avea Țiganul acesta la puradel, de era plin satul de ei, umblând după cerut; și, de puteau, și pe sub mânăcă dădeau.

Acu un puradel mai militel, vede, cum vine el din sat, o cioară șezând în mijlocul drumului pe-o balegă de vacă. Cioara, se vede că dăduse de ceva bun, pe-acolo, că numai iată că începe a cărâi de s'auzeă la șapte poște, nu alta.

Danciul, cum o aude, fuga la șatră și începe a povesti lui *daică-său*:

—Dabuleo teleo, dabulete, am văzut un păsărete,

Sedea sus, sus,
Într'un vârf de balegă pus
Și cântă așa cu foc,
Cârr, clonc, cârr clonc,

Ce să fie oare teleo?

Atunci iată-său îi răspunde într'o suflare:

—Haoleo mo, doar nu li-i fi spariet, c'ala-i cucu mo! Hai hân-feles?

Din Albești-Dorohoiu

Oct. Rotundu

4.—Neamțul și păduchele

Într'o zi, un Român se întâlnește cu un Neamț.

—Buna ziua, neamțule.

—Pună, pună, măi.

Românul vede un păduche pe umărul neamțului și-i zice:

— Ia stăi, măi, că uite ai un păduche pe tine;

-- Nu-i păduche, îi purice.. răspunde neamțul.

— Ba-i păduche că-e alb;

— li purece, da a fost la moară; și de asta îi alb;

— Ba-i păduche că e lat.

— li lat c'am dormit pe el; da-i tot purece.

Apoi neamțul se uită pe umăr și-i dă cu degelul!

Urziceni-Ialomița

Elena Ștefănescu

5.—Câr mai vil la noi?

Doi rumâni poznași mergeau odată pe un drum cu un Țigan. Amu ei ca să mai râdă cu ciorolu, începură a-l lua în baljocură.

— Câr! mai vil la noi? zise cel mai tânăr cătră tovarăș.

— *Diminocioară* să iau o *cocioară*, să-ți dau o *lecucioară* de *molicioară*! răspuse tovarășul său mai în vrâstă râzând.

6.—Cioromân.

— Ce ești tu măi țigane? întreabă într'o zi un boer de ai noștri, pe un țigan.

— *Cioromân!* cocoane, manca-ți-aș!

7.—Ițic la teorie!

La teorie instructorul spune:

-- Măi! la război în linia de trăgători culcați: unu trage și unu observă.

Deci cum să face la război, Ițic Șmil?

— Să trăiți, don' sergent! linia de trăgători culcați, la război unu trage și unu fuge.

Dela un soldat din regimentul 56 infanterie. Drăgășeni-Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

8.—Ochii muștii.

S'ar fi 'ntrebat musca cu puricile:

— Tu ce tot ăi face noaptea de nu te prea vezi foată ziua?

— Păi... ce să fac?, ridic foată nopțicica la tufani...; dar tu zlua?

— Eu? Eee... mie 'mi-a ieșit ochii din cap râzându-mă de tufanii aia ai tăi că nu mă pot stroși,... că dor m'așez pe obrazu-i colo, știi. când e băgat sub căruță la reveneală, în vremea seceratului, și el: Illip-Illip cu palma 'n mine,... și el, de unde dracu, că tot pe el se plesnește!!.

... Și zice că de-afunci are musca ochii ieșiți afar' din cap!...

Din Dolj.

N. I. Dumitrașcu.

9.—Țiganul la Iordan.

Pe-un Țigan îl bucurase Dumnezeu cu rodini tocmai pe la sărbătorile Crăciunului, când înghiață și coada molanului în cuptor de frig. Și eră vesel și cu chef țiganul, ca la răsturnatul mămăligiei, că, nu de alta, dar și-a făcut socofeală să-și boteze danciul în apa Bobotezei, când are să iasă preotul cu Iordanul. Ce zice? «Să-i pun numele Iordache, căci de Iordan mi l-a trimis Maica Precista; și are să se călească, flămândul tatei, de n'are să-l trebuiască aghiazmă cât a trăl»... Și ce-i dreptul, că nu i-a mai trebuit nimic lui bieful Răfăilă. Căci preotul îl cufundă odată, îl cu

fundă de două ori — când să-l cufunde și a treia oară, ține-te bine, țigane, că Iordache s'a dus în fundul pâraului să vadă dacă și neamul peștilor face Boboteaza... Și s'a înecat. Dar țiganii, măi om bun, roată împrejur prind a striga, în vreme ce tată său îl bocea și-l chema pe Iordache :

«Iordache, Iordache,
Scoală, dragul tatichei ;
Vină la mă-ta și-i sugă
Și iar înapoi te-i duce ;
Și-i striga *chiraleso*,
N'ar mai ajunge mă-sa ;
Chiralesa de Iordan,
Crapă popa de bostan,
Cum ți-a mâncat viața
Și tatea a rămas cu găoaza !..

Din Petricani-Doroholu.

Pr. D. Furtună

10.—Boierul comedios...

Hm !. Ce-i veni odată în gând unui boier și să-i dăm dreptate, că fiind bogat poate și neavând ce face.. Cheamă pe țiganul cel mai isteț ce-l avea în curte și-i zise : «Ascultă, măi țigane ! Eu am să dau un vânt de pe cerdac ..... și tu, dacă mi-i prinde-o din fugă, capiți o vacă tirolă cu vițel. Te prinzi ?— Cum să nu, mă prind, numai să-mi dați un șâp !.. Indată porunci boierul să i se aducă un șâp și pândind momentul, dădu un vânt de pe cerdac, de al fi crezut că s'a descărcat o pușcă.. Țiganul, spăriindu-se, își scuiță mai întâi în sân și apoi, se luă după ea, strigând : «Iacătă-o ! Iacătă-o ! Iacătă-o !» Și fuga țiganul după ea cu nasul în vânt ca un copoiu, descins și cu capul gol. Boierul de la o vreme îl perdu din ochi. Țiganul, îndosindu-se după un delușor, și ce făcu în șip, să-i fie lui acolo, că se întoarse într' un suflet înapoi, strigând : „Am prins-o cucoanșule, am prins-o !..“ Cum ajunsese la curte, îi dete șâpul boierului și nici n'avu vreme să-l mai ducă la nas că i-l cârni de pe loc...—Da'bine mă țigane așa miroase vântul meu ? «Asta nu-i a mea din șâp.. — Haoleu, cucoanșule, da de unde știți, dacă ați scăpat-o ? Cum ați putut-o mirosi ?

Văzându-se boierul pâcâlit, îl făcu pe țigan cu vacă.

Dela frate-meu.

11.—Boierul și baba

Un boier, cică s'ar fi înecat la o mâncare c'un os de pește, adică i s'a oprit osul în gât. A umblat el pe la doctorii din vre-

mea aceea, dar nu s'a folosit cu nimic. Întorcându-o pe descânfece, chemă o babă.

Baba, după ce stânse cășiva cărbuni în apă, luă o pană de găină, o muiă în apă și ștergându-l cu ea pe la gât, îl descânta cântând: «Merge mâța 'n patru brânci,
Cu codița face cinci...»

La acest descântec, pe boier îl bufni râsul și-i sări osul din gât. Și baba a fost tocmită cămărășiță la curte.

Dela mătușa-mea, Agiaia Halunga

Pr. N. V. Hodoroabă.

C R O N I C A

Din *Răsăritul*, I, 2 p. 19, după ce dă părți dintr'un mare cântec alcătuit de sergentul *Călin Socol*: «Colecția de poezii făcute în timpul războiului de soldați, s'a strâns de către *Caseta Națională* prin îngrijirea d-lor I. Manolescu și I. U. Soricu, și va fi publicată în câteva volume ca prima lucrare a *Caselor Naționale*, pe dată ce greutatea de tipărire se vor mai ușura, ca să putem pune volumele la îndemâna cititorilor cu preț mai eștin, și să facem a pătrunde în toate păturile sociale a- ceastă istorie de versuri a războiului, scrisă în războiu, de cei cari au făcut războiul».

În numerele 1—7, din această revistă pentru învățători și îndemnuri bune, se dau cântece populare de războiu la pag. 11, 12 (pe aceasta o reproducem și noi), 18—20, 28, 42, 46 (acestea pomenesc pe Prințul Carol Mostenitorul Tronului), 74. (pe întâul i-am dat mai sus), 95 și 109.

La p. 88—9 știri despre haiducul basarabean *Cojoc* poreclit și *Grozescu*, de loc din Grozeștii Bacăului.

Frunzuliță din războiu, se chiamă două cârticele de câte 16 fețe mici, purtând numerile 55 și 56 din *Biblioteca noastră* și cuprinzând cântece culese din războiu, dela ostași din Ardeal și Bucovina. Peste tot 51 de cântece. Întâlnim și versuri obișnuite în cântecele cătănești, de rămasul bun și de dor, dar mai toate privesc zilele războiului ce s'a încheiat; ici-colo avânt; pretutendeni: greul, nevoia și chemarea vremii de pace, în metru corect.

Unul:

Răsboiule, jocul tău,
Risipi-l-ar Dumnezeu;
Răsboiule, hora ta,
Risipi-o-ar Precisă,
Căci la jocul tău turbat
Mulți voinici ai îngropat.

Hora ta'n turbată roată
Cuprins-a mai lumea toată.
Răsboiule, nunta ta,
Se'nvârte'n toată lumea.
Tu te'ntinzi în lung și'n lat
Făr' nădejde de gătat.

Adunarea și alegerea acestor cântece s'a făcut de d-l E. Hodoș. Tiparul este al Tipografiei Arhidieceșane din Sibiu.

T. P.

O B O L U L

Prietenilor Revistei «ION CREANGĂ» pentru strângerea fondului

————— Bustul lui Ion Creangă la Bârlad —————

Suma adunată 1164.90

Dobânzi pe 1917, și 1918 110.—

Total 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat postal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei «Ion Creangă», la Zorleni, jud. Tufova,

și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar 1919, cum și pe cele cari vor urma să iasă până la sfârșitul anului.

Pof și mai mulți să facă tovărășie.

Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot dobândi următoarele:

Revista «Ion Creangă» Anul II	15.—
» » » » III	15.—
» » » » IV	15.—
» » » » V	15.—
» » » » VI	15.—
» » » » IX	15.—
» » » » X	15.—
» » » » XI	15.—
Calendarul revistei «Ion Creangă» Anul II (1912)	2.50
» » » » III (1913)	2.50
» » » » IV (1914)	2.50
T. Pamfile, Jecuri de copii, I	1.40
» » » III	1.—
» Sărbătorile de vară	2.—
» Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului	2.—
» Boli și leacuri la cameni, vite și paseri	1.—
» Căntece de țară	4.—
» Agricultura la Români	5.—
» Un tăciune și-un cărbune	0.60
» Diavolul învrăjbitor al lumii	1.—
» Cerul și podoabele lui	2.—
» Văzduhul	2.—
» Dușmani și prieteni ai omului (Mitologie Românească I)	3.—
» Comorile » II	1.—
V. C. Nicolau, Așezarea preistorică de la Strâmba	0 30
D. I. Urban Jarnic, Limba basmelor românești	0.40
I. Ciuncanu, Căntece	0.40

(Se trimit la cerere și contra ramburs, franco la adresă).

Domniei-sale
omnului

Arthur Garave

Comuna Falticeni

prin Oficiul

Județul

MIRON COSTIN

Revistă de cercetări și mărturii
istorice

Redacția și Administrația : T. Pamfile, Bârlad, str. Corbului.
Abonamentul anual 9 lei.—De vânzare colecții vechi.

FLORILE DALBE

Revistă literară.
Apare de două ori pe lună

Redacția și Administrația, T. Pamfile, Bârlad, str. Corbului.
Abonamentul 18 lei.

O INTREBARE

Pe vremea războiului pentru desrobire, mulți frați de-ai noștri s'au «refugiați» în Ținuturile Moldovei. În Moldova de sus, și în deosebi în Dorohoiu, am avut ca oaspeți de zile grele foarte mulți Români—oameni cu stare, alții chiar bogați și cu inimă largă pentru fapte creștinești.

Cât n'ar fi dat fiecare, în acele ceasuri amare, de năcazuri și de neliniște, să știe că va scăpa sănătos!

Iată, Dumnezeu s'a înțostivit. Fiecare se află acum la casa lui. Și suntem în România Mare, liniștită și slăvită.

Deci, ca preot, ca martor al acestor zile și făgăduinși, ca unul ce—în amintirea acelor zile—aș vrea să văd lângă Biserica mea o tipografie pentru cultura satelor dorohoiene, mă îndrept către toți cei cu avere cari s'au adăpostit printre noi și întreb: Cine ar crede o faptă nemerită a ne ajuta?

Sau se va găsi vre-un proprietar care, dând fondurile, tipografia să-i poarte numele?

Pr. D. Furtună.

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL

M. Lupescu. — † Alexandru Moisei.

T. Pamfile. — O lămurire.

P. Caraman, Z. C. Arbure, T. Popovici, A. Moisei. — Povestiri și legende.

M. Lupescu, G. Rotundu, V. Vermeșanu. — Datine și credinți.

A. Moisei. — De-ale copiilor.

C. Georgescu-Munteanu, G. Rotundu, Nică Romanaș, Ion Bănuțică. — Căntece.

Gh. Gh. Cardaș. — Glume, jâții, faclale.

T. P. — Cronică.

REDACȚIA:

T. Pamfile, Strada Corbului

ADMINISTRAȚIA:

M. Lupescu, Zorleni-Tutoga

B Ă R L A D

Exemplarul:

În țară . . . . . 80 de bani
În străinătate . . . . . 1 leu

Abonamentul anual:

În țară . . . . . 9 lei
În străinătate . . . . . 12 >

TIPOGRAFIA ȘI LEGATORIA DE CARTI, CONSTANTIN D. LUPAȘCU

INTEMEETORI: P. S. IACOV BĂRLĂDEANU, ST. CAPȘA, G. A. COSMOVICI, N. I. DUMITRAȘCU, PR. D. FURTUNĂ, PR. GH. GHEOLDUM, P. HERESCU, PR. I. URBAN JARNIC, G. T. KHIRILEANU, N. L. KOSTAKI, M. LUPESCU, C. N. MATEESCU, A. MOISEI, N. I. MUNTEANU, I. NECULAU, A. NEGOESCU, T. PAMFILE, P. PĂNOIU, T. POPOVICI, PR. P. G. SAVIN, A. TENEA, ȘT. ST. TUTESCU, G. TUTOVEANU, I. ZOTA.

Dela oamenii buni așteptăm

A B O N A M E N T U L

Revistei «ION CREANGA»

Adm. M. Lupescu, Zorleni-Tutova.

FLORILE DALBE. An. I. No. 3 — 1 Februarie 1919.

V. Voiculescu: Icoană veche — *D. Iov:* Margaretele. — *G. Tutoveanu:* Unui viteaz. — *T. Pamfile:* Zădarnică teamă. — *Nadeja Slirbey:* Răzbunare. — *I. Ojog:* Cântec. — *Șt. Pelică:* Poeme. — *Maria Ionescu:* Când va muri iubirea. — *Victor Popa:* Pastel de toamnă. — *Gr. Tabacaru:* Postumele lui Șt. Pelică. — Răspunsuri.

An. I. No. 4 — 15 Februarie 1919.

G. Tutoveanu: Doină. — *M. Lungeanu:* Florile dalbe. — *Nică Romanș:* În călătorie. — *T. Pamfile:* Părintele Ionică. — *Nadeja Slirbey:* Isbândă. — *V. Voiculescu:* Singuri. — *Șt. Bălcești:* Povește rănită. — Răspunsuri.

O CARTE BUNĂ

TREBUE SĂ OCOLEASCĂ SATUL, TRECÂND NECURMAT
DIN MÂNA UNUI CETITOR ÎNTR'A ALTUIA

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA:
T. PAMFILE
Bârlad str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
In țară 9 lei
In străinătate 12 "

ADMINISTRAȚIA:
M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

† ALEXANDRU MOISEI

Răsboiul care a sdruncinat lumea întreagă, dar care ne-a fost nouă de atâta folos, a răpus și dintre întemeietorii Revistei noastre: este harnicul culegător și vrednicul învățător *Alexandru Moisei*, din satul Nemțișor, com. Vânători, jud. Neamț.

Moisei eră născut în satul răzășesc Socea-Cândești, jud. Neamț, din părinți țărani. După ieșirea din școala normală «Vasile Lupu» din Iași, și-a ales satul Nemțișor, aproape de vechea mănăstire și cetate a Neamțului, unde s'a așternut pe lucru, adăogând la munca școlii, grija băncii populare din Vânători și a Cooperativei de lemnărie din aceeași comună. În plină și spornică activitate, războiul l-a chemat la luptă pentru țară, neam și rege. A luptat cu Reg. 55 infanterie din Peatra-Neamț, în Transilvania, și după retragerea trupelor noastre, se duse cu regimentul pe Valea-Prahovei. Acolo, într'o luptă cu Nemții, fu rănit greu și și de te sufletul într'un spital din Ploești, lăsând în urmă o soție îndurerată.

«Ion Creangă» perde pe cel mai sârguincios și mai statornic culegător al comorilor populare din părțile nemțene.

Dumnezeu îl odihnească!

M. Lupescu

O LĂMURIRE

D-l A. Vlahuță are în «Dacia» de la 25 Ianuarie, un răvaș pentru d-l «G. T., Bârlad», în care, între altele îl întreabă: «Nu s'ar putea să dați o mână de ajutor celei mai bune reviste de folclor pe care am avut-o,—«*Ion Creangă*»? Eră o cinste pentru Bârlad, ș'o comoară de învățături, de neprețuite reminiscențe, de reîmprospătări profesionale pentru toți scriitorii».

Pentru cât a trăit această revistă, găsim în rândurile de mai

sus o răsplată, care, ca și cu alte prilejuri, ne robește pentru viitor. De acest fel de sprijin, venit astăzi din partea d-lui Vlăhuță, altă dată din partea răposatului Delavrancea,—trei cuvinte într'o scrisoare,—apoi, alte trei ale neuitatului Haref, și ale altor doi sau trei,—dar nu mai mulți, dintre cei vii,— de acest fel și cam de atâta sprijin s'a bucurat până acum acei ce-au trudit în preajma revistei «*Ion Creangă*».

Răsărită din sămânța unui ogor pe care-l alintau vânturile anilor 1900—1906, «*Ion Creangă*» nu are cu Bârladul cultural sau oficial nici o singură legătură. Dacă s'a făcut, ori-cum, o legendă, ea nu mai poate fi păstrată. O casă în care am avut dreptul să locuiesc, nu însemnează «Bârladul», și o altă, din Zorleni, unde gospodărește nestrămutatul meu tovarăș, nu însemnează «Tufova»; și dacă pentru anii 1911—1916, d-l C. Lupașcu, tipograful nostru ne-a făcut înlesnirile pe care nu știm de le vom avea și de acum înainte, ele se datoresc unor legături sufletești cu totul personale.

Am dori să pomenim și noi «Bârladul» între colaboratori, între preșuitorii, și săracelor noastre condici, nu le-ar sta rău să mărturisească un ajutor socotit, aiurea,— în alte țări,— în numărul datinilor frumoase.

Dar, când nu este așa, putem noi spune că este ?

De altfel, la 25 Ianuarie, întâiul nostru nostru număr din anul XII, anunțat prin «Răsăritul» de la Chișinău încă înainte de sărbători,—apăruse. Cei doi abonați ai Bârladului l-au putut vedea așa cum a fost: mândru ca un păun,—cam costeliv ce-l dreptul, ca și acesta, și cam jumulit: îi lipsesc bag-samă penele cu cari pe nedrept se împodobește... Bârladul!

Tudor Pamfile

6.—POVESTIRI ȘI LEGENDE

«Ce are să fie, are să fie!»

A fost pe vremuri un Turc, ce avea o casă de copii, dar eră lîpît pământului de sarac. De abiă-și duceă viața de azi pe mâne. În cocioaba lui dărăpănată, n'avea de ce s'agăța o măță. Singura lui avere eră un nefericit măgar, care stătea tot timpul cu dinții la stele. N'aveau stăpânii ce mîncă, d'apoi el sărmana vită! Eră numai pielea și oasele, dar folosiă mult Turoului, căci îl dădea cu chirie la cărat poveri și-i aducea parale bunicele.

Și doar atâta câștig aveau și ei zilnic la casa lor!

Dar aceasta, nu pentrucă Turcul nostru ar fi fost leneș și n'ar fi alergat după lucru. Dimpotrivă. Munceà sârmanul din noapte în noapte cu nevasta lui, și nu de eri de alaltăeri, ci din tinereța lor de când s'au luat, dar n'au eșit nici odală deasupra nevoilor, ba încă se înglodau din ce în ce mai rău.

Copii le dădea Alah pe fiecare an câte unul și casa se îngreuia tot mai mult, și tot mai multe necazuri și mai istovitoare munci cerea. Și de-ar fi putut măcar să împace atâtea suflete, care așteptau toate de la el, tot ar fi fost mulțumit. Dar de unde? Erau zile întregi când răbdau toți de foame: și el, și copiii și nevasta.

Iar măgarul, flămând ca și stăpânii, se lînguia jalnic în fundul săivanului, bălând din copite și acoperind cu răgetele sale răgușite plânsul copiilor care cereau pâne.

Atunci Turcul înnebunit de durere, fugea de-acasă ca să nu mai vadă... fugea ca de chinurile iadului... Azi așa, mâni așa, până când într'o bună zi, văzând el că degeaba se luptă cu sărăcia, își perdu nădejdea. Ce să facă?

Să s'apuce de cerșit, nu i-ar fi dat nimeni nimic, căci eră voinic și sănătos cu trupul.

Să s'apuce de furat? Hei, de câte ori nu l'a ispitit pe dânsul gândul acesta. În câte nopți pline de griji și lipsile de somn, nu eră să-l muște șarpele de inimă...

Dar vezi... hoga vorbește de cinste în geamie, Profetul oprește în Coran, iar Alah nu iartă...

Atunci, plecă el de-acasă abătut și se duse la un fost prieten al lui, care din calic cum fusese odinioară, ajunsese acum un pașă putred de bogat.

Voia să-l întrebe, ce-a făcut el de-a ajuns ce eră.

Cu greu putu pătrunde în palatul Pașei, căci ienicerii văzându-l așa de sdrențáros, nici nu voiau s'audă de prietenia lui cu slăpânul lor.

În sfârșit, întâlnindu-se cei doi prieteni, cu stări așa de deosebite, cel sărac fu recunoscut îndată de pașă. Căci trebuie să știți Dumneavoastră, că Turcii is oameni foarte prietenoși și nu se leapădă așa ușor de un prieten, chiar dacă starea și boeria i-ar depărta mult. Astfel, intrând în vorbă Turcul cel sărac cu Pașa, își spuse păsurile ce-i innăbușiau inima și ceru un sfat de la el.

Pașa, răstignit în fundul unei sofale cu ciucuri de fir, tăcù loată vremea: părea că se gândește adânc. După ce fumă un ciu-

buc și sorbi agale un felegean de cafea gingirlic, rupse liniștea grea și vorbi răspicat și limpede ca din cartea profetului :

«Degeaba te sdruncini, sărman prieten! Zădarnic muncești din răspuțeri! Nu așa mi-am făcut eu bogății și vază 'n lume; ci m'am lăsat în voia bunului Alah, așteptând în nemișcare ziua de ferircire... Și văd că el mi a purtat de grijă.

Fă și tu ca mine și vei scăpa de necazuri!»

Săracul mulțumî pașei și se duse hotărît să facă și el așa. Cum ajunsese acasă, avu grija să-și aprindă narghileaua și apoi să cocofă în pat, punând picior peste picior după moda turcească. După aceea începù a pufăi trăgând din ciubucul narghilelei.

Copiii șipau și-l trăgeau de pulpana halnei cerând mâncare, mama lor plângea întrebându-l ce gândește să facă? Dar Turcul nostru părea împietrit.

Privea cu ochii în tavan, și dând din umere, răspundea nepăsător: «Ce-are să fie, are să fie!»

Femeia îl îndemna să plece la muncă și s'aducă pâne copiilor. Il ruga smulgându-și părul să nu-i lăse să moară de foame. Turcul însă, pironit în crohul său, își fuma liniștit și dus pe gânduri narghileaua sa. Numai din când în când își privea nevasta murmurând a lene: «Voia lui Alah! Ce-are să fie, are să fie!»

Dacă văzù și văzù femeia că bărbat'so lăncezește în trândăvie mereu, crezù c'a înnebunî și-l lăsă în plata Domnului; iar ea își luă în spate greaua sarcină a gospodăriei. Eră covârșitoare munca ei și puțin câștigul, dar dânsa era mulțumită că poate oleji gâttejurile copiilor, ba încă îl hrănea și pe soțul ei, care se lăsase cu atâta încăpăținare în voia lui Alah.

Degeaba mai cercă biata nevestă câte odată să-l înduplece și să-i arate că face rău ceia ce făcea. Ori ce i-ar fi spus, el răspundea la fel.: «Alah e bun și mare! Ce-are să fie, are să fie!»

Seara, când biata femeie venia ruplă de oboseală de la treburi, aducând de-ale gurii și găsia copiii lăsași de capul lor, iar toate cele ce bruma se mai găslau în căsuța lor, vânzolite și aruncate în neorânduială, își punea mânila în cap!

Și dacă atunci cum eră ea trudită și amărită, îl muștra pe bărbat'so că n'avea nici măcar grija de casă, el căuta s'o îmbuneze zicându-i: «Lasă nevestă, ce-are să fie, are să fie!»

Une ori lurcoalca, de aveâ mâncare puțină pentru copii, se rănuia amenințându-l: «Nici mâncare n'am să-ți mai dau trântore, că n'am de unde!» Atunci el, fără nici o supărare îi răspundea neclintit în nepăsarea sa: «Ce-are să fie, are să fie!»

Și Turcul nostru părea ca de platră. Tăcea toată vremea și trăgea din narghilea, privind cum se ridicau în sus rotocoalele de fum albăstriu, pe care le scotea gâlgâind pe nas. Vedea în gândul lui raiul cu izvorul de bunătași și de fericiri. Părea că i se arată aveau râuri de lapte și de miere, rostogolindu-și valurile domoale pe prund de mărgăritare. Iar zarea era încununată de creștele înalte ale munților de pilaf, alb și strălucitor ca omătul scaldat în raze de soare. Pe malurile râurilor, din mijlocul nisipului cu boabe de argint, se înălțau smochini și curmali și tot felul de pomi roditori. La umbra lor răcoritoare, prânzeau cântâne, care de care mai ispititoare, îmbrăcate în straiu subțire de mătasă, iar în cosiță aveau aninași bani de aur și pe frunțele lor albe sclipiau diademe de stele...

Și par'c'o vedea și pe nevasta lui printre ele! Da! Dar cât de schimbată: Un înger muiat în aur și diamante. Mai să n'o cunoască! Cât de bună eră acum: nu-l mai ocără de te miră-ce; ba chiar îi zâmbea și-i făcea din deget ca la un copil vinovat... Pretutindeni era veselie și sărbătoare: numai ospețe și cânturi de prîvlghitoare și de cadâne cu ochi negri... Și-l vedea și pe Alah, Stăpânul, într'un jelt strălucitor, pe care incremenise soarele și luna ca două nestimate... De-adreapta lui, sta Proorocul iubit cu coranul în mână și amândoi trimeteau daruri pe pământ, muritorilor credincioși și sârmani...

Și așa, nădăjduia și el că avea să vie ziua aceia în care se va îndura Alah și de dânsul.

••

Iată cele ce se petreceau la casa Turcului, când un mușteriu veni să închirieze măgarul, ca să aducă niște lut pentru Ipit. Turcoaica veni iute să întrebe pe soțul ei dacă vrea să-l dele; dar el o întâmpină cu veșnica poveste: «Ce are să fie, are să fie!» Văzând femeia că n'o scoate la capăt cu dânsul, își căută de treabă și dădă bucuroasă măgarul.

Omu! îl luă și se duse cu dânsul în niște ponoare. Acolo găsisse el o comoară, pe care o săpase de cu noapte, sub un mal răpos. Acum se ducea să o încarce spre a o duce acasă.

La locul știut se opri. Trase măgarul alături, iar el intră sub mal unde se afla comoara, numai irmilici împărătești. Incepî el a pune în dăsagi la irmilici și puse, puse, până ce se îngreuiară de tot. Atunci se grăbi să-i așeze pe dobitoac, și după aceia se duse iarăși înăuntru să mai aducă aur, căci doar movila de bani eră mare. Tot cărând el întruna, ajunseră banii pe sfârșite. Mai ră-

măsese înăuntru ca vre-o mână de irmilici. Dar vezi -- așa e omul, lacom de firea lui, și bine-a zis cine-a zis că «lăcomia perde omenia». Omul nostru intră și de data aceasta sub mal; parcă nu-i venea să lase acolo cei câți-va bani. Dar vai! Nenorocire! Malul se prăbuși peste dânsul omorîndu-l pe loc. Pe semne că eră o comoară cu blestem!

Măgarul, încărcat cu o povară așa de gingașă, dar peste măsură de grea, văzând că nu mai utne nimeni la dânsul, nu mai așteptă să fie mânat, ci o luă singurel spre casa stăpânului său. Se înțelege că l'or fi întâlnit mulți pe drum, dar nimeni nu s'a gândit la irmilicii cei frumoși, ce stăteau pitiți în dăsagi, mai ales că aceștia, pe fața din afară erau plini de fărână, ceia ce te făcea să crezi că măgarul ducea lut în spinare. Iar dacă-i vorba că dobitocul mergea fără stăpân, nu eră lucru tocmai de mirare prin părțile acelea.

Astfel, măgarul a tras la casa stăpânilor săi, unde se opri cuminte la porțiță. Aici începu să zbiere și să dea cu copita în gard, de oarece flămânzise de tot biata vită, după atâta așteptare, în ponoarele cu pricina.

Turcoaica cum îl auzi, dădu fuga din casă și care nu-i fu mirarea, când văzu măgarul așteptând singur la poartă și cu dăsașii pe dânsul. Totuși plecă să îngrijească de el. Văzând dăsașii umflași, căută în el și când colo.

Pașă-mi-te, minunea lui Alah! Nu-i venea a crede ochilor! I se părea că visează: se mai uită a doua și-a trela oară, se frecă la ochi și începu să răscolească cu mâna irmilicii cei zornăitori. Era aeeva, nu visă!

Și-apoi să nu-mi prindă a sări în sus de bucurie turcoaica noastră? Și unde mi luă în palme capul măgărușului și începù a-l săruta și pe-o parte și pe alta. După aceia îl trase de căpăstru dinaintea căsuței și cercă să ridice dăsașii de pe asin, dar erau așa de grei că nici nu-i putea urni din loc. Atunci alergă ea la barbal'so, care ședea în acelaș loc pufăind liniștit din narghilea. Repede îi spuse ea norocul ce dăduse peste dânsli și-l chemă și pe dânsul ca să-i ajute să dea jos de pe măgar povara cea scumpă. Dar Turcul nici nu se clinți. «Ce-are să fie, are sa fie!» se osteni el să zică, iar apoi supărat că-l turburase în visările lui, își ridică din nou privirea în tavan, urmărind fumul ce se înălță sglobiu, încolăcindu-se ca un șarpe.

Trebuî blata femeie să se lăbărcească multă vreme, numai ea singură și cu copilul, până ce să ducă, cu chiu cu vai, darurile lui

Alah la picioarele sofului ei, care se lăsase cu atâta încredere în voia soartei.

De-abia acum bine voi Turcul nostru să se scoale din pat, unde stătuse şintuit de-atâta amar de vreme, fără a deschide gura pentru altă vorbă de cât:

«Ce-are să fie, are să fie!»

Căzû în genunchi şi ridică ochii înălcrămaşi către cer, aducând mulţumiri lui Alah prin rugi ferbinşi. În sfârşit nu fusese înşelat în nădejtile lui! Atunci văzû el că dacă îi scris să fie bogat, poţi fi şi fără să te sbuciumi de loc, şi tot aşa de bine poţi fi calic, chiar dacă îi-ai pune în gând să răstorni pământul!

Petru Caraman

7.—Porcul

Când Dumnezeu a creat vieşuitoarele, iaţă că a făcut şi pe porc. Dar porcul nu era mulţumit de cum l-a făcut Domnul şi tot ofta «of! şi of!»

A auzit Domnul că oftează porcul şi-a trimis pe îngerul său ca să-l întrebe de ce tot oftează.

Porcul, pentru a înşela pe Dumnezeu, s'a zis bolnav, iar Domnul ştia că minţe şi atunci l'a blăstămat zicând:

—Să nu mai ridici ochii către cer şi să te tot uşi la pământ şi să tot oftezi mereu!

De atunci porcul nu mai zice de cât «of şi of» şi nu se uită la cer.

Culeasă din jud. Holin şi publicată în „*Basarabia în secolul XIX*”, Bucureşti, 1898, p. 193 de d-1

Z. C. Arbure

8 —Cum grăesc unele păsări.

Acu, ci-că eră odată într'un sat, un om, care aveà de la Dumnezeu, darul de a înţelege graiul tuturor dobitoacelor din lume. Aşa, el ştia de ce se tângue lupul, când urlă în zarea dealului, cum preaslăveşte ciocârliia pe Ziditorul lumii, când pluteşte băţând din aripioare, pe undele văzduhului, ce glăsueşte greerul în nopşile de vară.

Necazurile şi suferinşele vieşuitoarelor din lumea aceasta —pe care el le înţelegea— zavistia şi vrajba dintre făpturile lui D-zeu, îi impetrisie însă inima într'atâta, în cât nici odată, pe dânsul ni-meni nu-l văzuse râzând.

Intr'o primăvară, omul nostru ieşise să răstoarne brazdă nouă. Filndcă voia să-i dea zor, ca să sfârşască mai repede arătura de primăvară, el mai năimise câteva pluguri.

Intr'o zi, cum soarele ajunsese în prânzul cel mare, plugarii noştri dejugaseră şi în vreme ce plugurile se odihneau pe o ră-nă, în brazda umedă, ei se aşezară roată în jurul unei mămăliği galbene, cumu-i şofranul.

După ce îşi puseră stomacurile la cale, cei mai tineri începură a se luă la hârjoană, iar gospodarii, mai la o parte, a mai cio-răvăi, ba de una, ba de alta.

În locul unde mâncaseră ei, se adunară o mulşime de cioare, cari ciuguleau din fărăaturile rămase pe jos, pe când mai încolo, într'un fufan, ce străjuluă dintr'un haf, un cuc spînteca liniştea di-mineşii cu glasul lui: cu-cul cu-cul.

Românli nici una, nici două, începură a zburătuł cu bulgări bieteze cioare, cari cărălau cât le lua gura şi ferindu-se de a nu fi lovite, nu se dădeau duse nici în ruptul capului.

Atunci, omul nostru începù să rădă. Ceialţi oameni, cari—cum vă spusei—nu-l văzuseră nici măcar zămbind până atunci, se gră-biră a-l întreba, că, cum se face, de i-a venit să răză; iar acesta le răspunse:

—Cum să nu-mi vină să răd, pe câtă vreme voi alungaşi cio-rile, căci iată ce ne zic ele în limba lor:

«Să trăişi, să vă îmulişi, să semănaşi pământul, ploae la vre-me ca să se facă bucatele, să aveşi voi din belşug şi să aveşi de unde să ne aruncaşi şi nouă»; iar spurcatul de cuc, iată ce ne urează:

«Să murişi, ca să rămână câmpurile pustii şi nearate, să creas-că numai fufani şi copaci, ca să am eu unde cânta!»

Auzită de la Tudora Volintiru, de fel din Dragaşani-Vă'cei.

T. Popovici

9.—Dealul Piciorul Dragolet¹

Turcii venise la noi câtă puzderie. Da' Vodă-Ştefan i-o bătuť şi i-o împrăştiel, aşa, că ei au apucat care încotro au putuť.

După asta, la oamenii care s'o bătuť cu el, le-o dat pământ, să-şi facă case. Şi ci-că de-atunci îi sat pe-aici, pe unde-i satu' nostru: mai înainte pe aici erau păduri. Şi ş'aista mai înainte era mai la vale—la Iufărie² (1 km. depărtare).

Da, pân' să i bată Ştefan pe Turci, ei pradase şi omorise tot ce 'nfălnise în cale. Numai aceia puteau să scape, care fugiau şi se ascundeau prin păduri şi pe unde vedeau cu ochii.

¹ Din monografia ce va apărea.

² Satul Căndeşli, sat răzăşesc plin de documente, înfiinţat de Ştefan-Vodă, după lupta de la Orbic cu Turcii.

O cucoană, de frica Turcilor o fugit și s'o ascuns într'un copac, ca să n'o găsească capcânii. Da, cum ședeă ascunsă în copac, un Turc o zărește și-i taie un picior cu paloșul. Și de-atunci dealului istuia îl zice: «Piciorul Dragolei», că așa o chema pe cucoană: Dragolea.

Auzit de la mama: Maria Molsei.

A, Molsei

DATINE ȘI CREDINȚI

- 1.—Soarele la vremea deapoi are să fie alb.
  - 2.—Ou și pește cine mănâncă, să nu bea apă, că-l prind frigurile.
  - 3.—Unde-i față mare în casă, cofa miroasă a brad (nu-i spalată).
  - 4.—Când se ieu doi, dracu' rupe o pereche de opinci până ce-i potrivește.
  - 5.—Când se strică oglinda își va muri un neam.
  - 6.—Spre Bobotează vorbesc—pe la miezul nopții, când se deschid cerurile—și dobitoacele.
  - 7.—Cu aghiazmă mare, strânsă de la 7 biserici în ziua de Bobotează, se stropesc și se botează, copiii născuți morți, cari se fac *moroi*.
  - 8.—Copiii ce mor nebotezați se fac moroi; ei vin noaptea și chinuesc pe mamele lor. Moroi se îngroapă în țintirim într'un ungher și se botează în ziua de Bobotează, până la amiază, când sunt preoții la slujbă.
  - 9.—Când unei fete ori neveste i se unflă țâțele, sug moroi din ele. Ca să le treacă trebuie să le ungă cu murdărie.
  - 10.—Dacă la Bobotează e ger mare, el se botează și se moae; dacă e moină, ea se botează și vremea se înăsprește.
  - 11.—În ziua de Bobotează se bea, în loc de apă, aghiazmă mare, căci atunci ori și ce apă e aghiazmă mare.
- Zorleni-Tulova
- M. Lupescu**
- 12.—Dacă cucul mănâncă grâu de vară, se face uliu.
  - 13.—Pentru ca să-ți treacă ulciorul de la ochiu, să furi câteva fire de orz de la cineva, să le pui în foc și să fugi afară ca să nu le auzi pocnind.
  - 14.—Când cânlă cocoșii seara, după asfințit chiar, e semn a ploaie.
  - 15.—Când se uită după asfințit soarele înapoi, are să se schimbe vremea, sau are să fie vânt.

16.—Dacă norii se încreșesc ca valurile unei ape mici când suflă vântul, atunci e semn a vreme bună.

17.—Nu se cade să pocnești din frunză înainte de Rusalii, căci bate piatra; asemeni nici să nu le bași de pe copac sau să le rupi cu mâna și să le arunci, căci lot mare cumpănă de piatră și ploaie mare are să fie.

18.—Când plouă cu piatră să nu arunci cu pietre în sus, căci atunci plouă și mai tare și cu piatră și mai mare.

Jud. Dorohoi și Botoșani

Oct. Rotundu

19.—În ajunul sf. Vasile sara, se pun două oglinzi într'o casă întunecoasă și se așează omul în pielea goală între amândouă oglinzile, așa ca să se poată vedea tot, apoi dacă vede popi și morți în oglindă, moare; dacă vede nuntă, se însoară sau se mărită.

20.—Dacă o fată voplește să știe pe cine va lua, aduce apă neincepută, în sara de sf. Vasile, și pune cofa pe pragul ușei, apoi pune în cofă atâția cărbuni câți drăguși are, fie care cărbune unui drăguș, și care cărbune se cufundă acela îi va fi bărbat.

21.—Oala nouă când o pui la foc pentru întâia oară, trebuie scrisă cu cărbune ca să fiarbă mai repede.

22.—Când pui mazăre să fiarbă, să nu bagi lingura în oala în care fierbe, până ce nu fierbe bine, căci de altfel nu fierbe mazărea degrabă.

23.—Când ești bolnav de lingoare să nu te piepteni, de loc, că cum te vei pieptăni mori.

24.—Când treci noaptea pe lângă cimitir să faci cruce cu limba în gură, că de altfel îți se arată morții.

25.—De sfârșite ciaușul când îl pui cu apă pe foc, te vorbesc dușmanii de rău.

Auzite în Brebu

V. Vermeșanu

DE-ALE COPIILOR

1.—De-a fărtăcușile

La acest joc, copiii stau pe un rând col la cot și li se zic *fărtăcuși*. În fața lor sunt alți doi copii: unul, slăpân, vinde fărtăcuși; altul, negustor, cumpără fărtăcuși.

Cel care cumpără, vine și întreabă pe slăpân:

—Vinzi fărtăcușile?

Celalalt răspunde:

-- De-abia le-am sămănat.

Se face că se duce de-acolo, negustorul; apoi vine și întrebă iarăși pe stăpân :

—Vinzi tărțăcușile ?

—De-abia au răsărit—răspunde celalalt.

Se face că se duce și vine iarăși și întrebă :

—Vinzi tărțăcușile ?

—Când s'or coace, atunci le-oi vinde—răspunde celalalt.

Se duce și vine din nou. Îi spune că-s bune (coapte) pe Marți și atunci să vie. Vine. Să tocmească și le 'ncearcă care-s coapte (negustorul lovește în frunte, cu degețul, pe toți copiii, dar și-alege numai pe cei mai voinici—tărțăcușile coapte) de vre așa.

În acest caz copiii s'așază pe două rânduri : vânzătorul cu tărțăcușile, lui formând o partidă, și cumpărătorul, cu tărțăcușile lui, formând altă partidă. Partida l-a apucă de un capăt al unui băț, iar partidă celuilalt de celalt capăt al bățului. Se luptă, din răspuleri, fiecare partidă, cătând să aibă în stăpânirea ei bățul. La urmă, o partidă rămâne biruită—dovedită—, când cad pe jos, se târnosesc, rămânând învinși copiii dintr'o partidă.

II.—Se poate ca negustorul să cumpere toate tărțăcușile, în acest caz, cumpărătorul pune pe băceți (tărțăcuși) pe două rânduri, aproape unul de altul și față în față. Vânzătorul (proprietarul), trebuie să treacă printre rânduri. Acum fiecare copil lovește în el cu căciula ori cu pălăria (cu ceea ce are), până ce scapă la celalt capăt. Acum, se zice că vânzătorul trebuie «*să treacă prin pară*».

De la Cezar Manolescu, Miroslăvești-Suceva.

A. Moisei

3.—Potca

Se juca și în patru și în șase și în opt inși chiar.

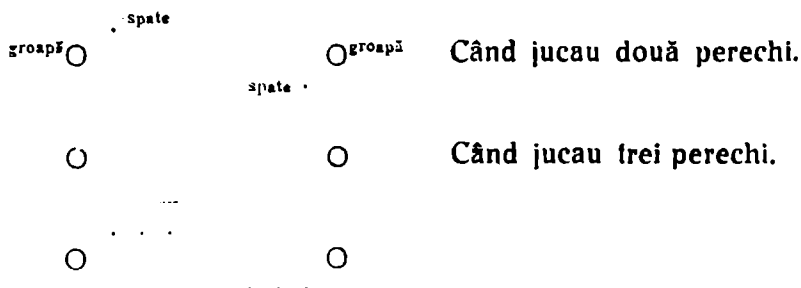
Se făcea un motolol de iarbă, bine și strâns legat, acesta purta numele de *potcă*. Se scobiau apoi două gropi mari cât căciula și depărtate după cum se jucau 4, 6 sau 8,—mai apropiate la patru, mai depărtate la opt.

Doi inși treceau la prins, iar doi (sau patru, sau șase), la bătaie—care era locul de cinste. Dacă jucau potca în patru alegearea pozițiilor se făceau prin tragere la sorț. Sau că lua unul într'un pumn un fir de iarbă iar în celălalt pumn un pai, ori numai într'unul un fir de iarbă și în celălalt pumn nimic; în ambele cazuri, numia care să fie la bătaie și care la prins; cine, ce nimerea, trebuia să-și ia locul sorocit. Într'altfel se dau la o parte doi inși—câte unul din fiecare pereche—și acolo numiau două degețe, unul la prins, altul la bătaie. Intorcându-se la tovarășii

lor, prindea fiecare câte-un deget. Care cum prinsese, zşa se rânduiau la joc. Tot în felul acesta se făcea fragerea la sorț și când erau trei sau patru perechi, atât numai că se numiau patru degete, fiind față patru inși, câte unul din fiecare pereche; iar dacă se făcea fragerea pe pumnul închis, cu ceva, se făcea pe trei ori pe patru pumni.

Cei de la bătae se așezau între gropi, nu tocmai față în față ci *in piez*, mai apropiați de groapa care le venia în mâna dreaptă, ca să le vină bine la bătaia potcii.

Spre a fi mai expliciți, putem lămuri cififorul cu figurile următoare:

Cei de la prins se așezau în picioare deasupra gropilor de dinafară, făcându-se pavază cu trupul lor, iar cu picioarele făcând mal împrejurul gropii.

Svârliau potca printre cei de la bătaie, căutând s'o asvârle fie deadreptul în groapă, fie s'o prinză tovarășul lui—care-o asvârle repede în groapă. Cei de la bătae căutau s'o loviască, și rar dacă scăpa nelovită. Alergau cei de la prins toată ziua!

Nici la bătaie nu era jocul fără grijă. Astfel, după ce loveai potca—și chiar dacă ai fi atins-o numai—trebuia să-ți ciocnești bețele cu tovarășul tău de nouă ori, și apoi să *moi bățul* în groapa dinspre dreapta, mai înainte ca cel de la prins să asvârle potca. Altfel treceai la prins, lucru ce se întâmpla foarte des. Din această cauză, cei cari nu se simțeau tocmai așa dibaci să lovească potca cu putere, să și fereau să o atingă, mulțumindu-se doar să descânte aerul cu bățul, lăsând altora grija bății—ca și la bătaia mingii din jocul oinii.

Se înțelege că se iveau și aici diferențe, când se nimeriau cam în același timp și potca și bățul celui de la bătae. Se aplănuau tot de majoritate.

Trebuie să ne înțelegem asupra schimbului de la bătae la prins. Când potca era atinsă, și cei cari o loviseră n'avuseseră timp

să-și ciocnească și bețele și să le și moaie în groapă (*bircă*), atunci trecea la prins perechea din care făcea parte cel care o lovide. Când cei de la prins reușeau să bage potca în bircă, fără să fie afinsă, la aruncătură, aceia scoteau de la bătae perechea cea de lângă groapa celui care aruncase potca.

Și ca să terminăm cu jocul acesta mai trebuie să adăogăm că odată ce potca era afinsă cât de puțin, toți bătaușii trebuiau să-și moaie bețele în bircă, fiind obligată numai perechea care lovide să ciocnească și de nouă ori bețele.

CÂNTECE

10.—Foaie verde trei smicele,
Văzui fete cu mărgele
Coborând pe poticele,
Vesele și frumușele.
Iar mai jos de policea
Văzui pe draga mea,
Se bătea inima'n ea,
Ca'ntr'un pui de rândunea.
Foaie verde mărăcine,
Când se-apropie de mine,
Și cum ne priveam mai bine
Amețeală grea îmi vine,
Și cad jos în nesimțire.
Foaie verde cu trei fire,
Când îmi mai venii în fire
Li spuse-i urâta șlire
Că m'a luat în oștire
Și mi-i inima'n topire.
Și-o să plec fără să vreau,
Pușca'n primire s'o ieau.

Bărăștii de Cepturi, Olt.

C. Georgescu-Munteanu

11.—Frunzuliță foi de soc,
N'am avut de loc noroc,
Că bărbalu'n oaste zace
Copchilașul nu-mi mai face.
Taci cu manfa nu mai plânge,
Că tălucu-tu se frânge
De când sapă dealurile,

Văile ponoarelor,
În folosul cioarelor,
Arde-le-ar focu' de șanșuri
Mai bine să stai în lanșuri
Șanșuri în pământ uscat,
Tot duci dorul de bărbat.
Șanșuri în pământul moale,
Tot îl cași cu ochi'n cale.

Albești-Botoșani

O. Rolundu

12.—Frunzișoară frii zmicel,
Trupul meu ceal plin de jele,
Ca Nistru de pietricele,
Trupul meu cel plin de-alean,
Ca Nistrul din mal în mal
Când se zbate val cu val...
Frunzișoară de-alămâi,
Jălui-m'aș și n'am cui,
Jălui-m'aș codrului:
Codru are frunză verde,
Și pe mine nu mă crede..
Jălui-m'aș și n'am cui,
Jălui-m'aș câmpului:
Câmpul are floricele
Și de mine nu i-i jele.

13.—Frunzișoară trii aguzi,
Auzi puică, ori n'auzi,
Ori n'ai gură să răspunzi?

Ba aud, bădișă, bine
 Și nu pot să es la tine,
 Că dușmanu-i lângă mine
 Cu două pistoale pline
 Să dee'n tine și-n mine,
 Să ne mântue de zile..

14.—Frunzișoara de-arnăut.
 Măicuța când m'o făcut
 Tare bine i-o păruț,
 Da și când m'o legănat,
 Tare rău m'o blăstămat.
 Și m'o blăstămat cu foc,
 Să n'am pe lume noroc,
 Și m'o blăstămat cu pară,
 De m'o ars la inimioară...

De la Luca Rotariu din jud. Bălți.

15.—Frunzișoara tristioară,
 Păsăruică câmpioară,
 Ce cânți hojma pe răcoare?
 Am un foc la inimioară:
 Mi s'a dus puiu din țară,
 Și-l aștept din sară'n sară
 Să primesc o hârtioară,
 Să-ni stâng focu'n inimioară.

Dela Toadre Andrunachi, din Ni-
 lești, Jud. Chișinăulul.

16.—Am zis frunză poamă
 Nu mă bate, mamă,
 Nu mă blăstămă,
 Rău te-oi îngropă,
 Că eu drept fi-oi spune,
 Unde-am inserat,
 Di-la-deal de saf
 Cu pulul cel drag
 Nant și sprinceanat:
 Sprincenele lui,
 Pana corbului,
 Ochișorii lui,
 Mura câmpului,
 Fețișoara lui,
 Spuma laptelui,

Musticioara lui,
 Spica grâului
 Bărbușoara lui,
 Spicu orzului.

Dela Ion Druc din Săncești
 jud. Chișinăului.

17.—O-le-le-o, frate peline,
 Amară-i frunză pe tine,
 Ca și inimioara'n mine..
 Amară-i și miezul meu,
 Ca și sufletelul meu.
 Pelin beu, pelin mănânc.
 Pe pelin seară mă culc,
 Dimineața, când mă scol,
 Dau la cofă să mă spăl,
 Dau la cofă apă nu-i,
 Stibla¹ cu pelin în cui.
 Sărmanul omul străin,
 Ca și spinul lângă drum:
 Cine trece îl julește,
 Nimărui nu-i bănuiește..

Dela Ion Druc din satul Săncești,
 județul Chișinău.

Colecția Nică Romanaș

18. - Frunză verde de bănat,
 Pe Ferdinand² l-o pușcat:
 Toată țară s'a sculat.
 Foaie verde ca iarba,
 Într'o Sîmbătă seara,
 Ni-o venit poruncă 'n saf
 Să fim gata de plecat,
 Foaie verde de maslin
 Cu tinăr și cu bătrân.
 Foaie verde de departe,
 În Vașarheiu, la cetate.
 Foate verde de ovăs
 Acolo ne-am strâns cu tăți.
 Un malor tinăr venia,

¹ Stibla-crenguță

² Arhiducele moștenitor.

Militar pas ni-l lua
 Și'n companii ne'mpărția
 Și predică ni ținea,
 Să fim viteji la războiu,
 Să nu fugim înapoi,
 Să dăm spate cătră spate,
 Să ne luptăm cu dreptate.
 Foaie verde mătrăgună,
 Și noi plecam la mașină ;
 Cu banda ne petrecea,
 Să ni pierdem voia rea.
 Foaie verde de trifoi,
 Toși șivillii după noi :
 Veneau maicele de-acasă,
 Neveste cu prunci 'n brață,
 Maicele plângând feciorii,
 Nevestele soțiorii,
 Fetele mari frățlorii,
 Foaie verde mărăcină,
 Noi ne-am suit pe mașină,
 Pe mașina infocată,
 Focul și para s'o ardă.
 Căci, pe ea cum ne-am urcat,
 Cu jândari ne-o 'nconjurat,
 Și slobod nu mai era
 Să vorbim cu nimenea.

Numai ne uifam cu jele
 La neveste tinerele,
 Cum rămâneau singurele.
 Foaie verde lemn uscat,
 Când mașina a plecat,
 Cu nevasta min'am dat ;
 Nevasta mi-o cuvântat :
 «Du-te, dragă, sănătos.
 Și să ai parte de 'ntors.
 Dumnezeu să te ferească
 De sabia dușmănească,
 Glonțul să nu te lovească :
 Să vii sănătos acasă.
 Și'ncă una te-aș ruga :
 Dragă, un'te-ai așeza.
 Să-mi trimești adresa ta,
 Ca să-ți scriu și eu ceva,
 Să-mi mai slimpăr inima :
 Prin cuvinte mîngioase
 Vei afla vorbe de-acasă.»
 Apoi cu-acest dulce sfa
 Odată ne-am sărutat,
 Și cu lacrimi am plecat.
 Publ. în „Drum drept”, XII, p. 125-6
 cu semnătura *Ioan Banulică*
 Rusumunții, M. Urș-Turda.

GLUME, JĂTII, TACLALE

12. — S'a mai depărtat..

Ci-că un țăran chiabur, robaci la treabă și cu scaun la cap, din păcate își făcuse fin un țigan. Tare se bucura, românul nostru cel vechi—să nu-i mai zic țigan, să nu se supere—că are acuma un neam așa de seamă și cu dare de mână în sat și din blajin și răbdător, cum era mai înainte, se făcuse fălos și țâfnos, de nu-i mai ajungeai la nas nici cu prăjina, pasă-mi-te să și mai stai de vorbă cu el.

Nănașul, cum e obiceiul, de câte ori se 'ntâmplă îl cam poștea pe țigan la masă, și țiganul cam des se întâmpla pe la naș.

Ce să facă oamenii noștrii ca să scape de el? Căci se sătuseră de dragostea finului. Ba, mai luase și un obicei, bălaurul nostru când era mai ghiftuit, tot la nănaș dormea.

— Măi nevastă, zise rumânu, de azi încolo, sătui să fim, pe vremea când vine finul.

Zis și făcut. A doua zi țiganul vine, cum îi era obiceiul. Așteaptă ei, așteaptă să puie nănașa masa, pace.. nici gând n'avea ba și înserase.

— Valeo! bietul finișor a rămas nemâncat, începù a se văicări femeia într'un târziu.

— Să-ți pun, finule niște lapte acru, niște brânză zburată; azi am avut mullă robolă și n'am gătit mâncăruri acătărea.

— Untos și piăcinos așa mai mai mânca, de lăplos și brânzos sunt sătul de-acasă.

Peste noapte rămase țiganul să doarmă la rumân. Dar foamea începù dela o vreme, să-l chinuiască rău de tot. Cântase cocoșul de mlezul nopții și el nu dăduse ochii în gene. De foame își sugea buzele în dorul laptelui și muncit așa de gânduri, cum ar face să mănânce, începù să se vaite: haoleu! haoleu! din ce în ce mai tare, că mi-ți trezi din somn pe gospodarii noștrii.

— Dar ce ai finule? întrebă rumânul din odaia de alături.

— Hapoi uite un turc, ca un harhanghel, s'apropie cu iartaganul și dă să-mi taie capu' că n'am mâncat lapte acru!

Atunci pe dată românca, aduce țiganului niște lapte acru sborșit și subfire ca zeru, anume pregălit. Românul face pe supăraful și să sborșășle la nevastă să-i dea zor cu laptele acru la finul. să nu piară așa odor,

După ce-și potoli foamea, *boroiul* nostru se culcă din nou, dar n'apucă să așipească și rumânul îl întrebă:

— Ce face turcul, fine? s'a mai apropiat?

— Ba! de când lapte acru-u-u am mâncat, s'a mai depărtat!.

Auzită de la Toader Domnița din Sabeșu-Suceava.

13.— Cum cântă clopotele

Când moare unul bogat, clopotul cel mare cântă :

— Îi dă o oaie, îi dă o oaie !.

Când moare unul sărac însă, clopotul cel mic cântă :

— Nu-i dă nimica, nu-i dă nimica !.

Auzită de Năstasă Crețu, Drăgușeni-Suceava. **Cardas Gh. Gheorghe**

C R O N I C A

Generalul Berthelot, mergând la Sibiu, a văzut jocul *Cătușarilor*; „Lectura pentru toți“ no. 2 (Ianuarie 1919) ne dă o fotografie, care înfățișează jocul. Alte ilustrații în *Luceafărul* No. 2.

O B O L U L

Prietenilor Revistei «ION CREANGĂ» pentru strângerea fondului

————— Bustul lui Ion Creangă la Bârlad —————

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său în
foată luna această Revistă, să trimită cu mandat postal 9 lei pe
numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei. «Ion Creangă»
la Zorleni, jud. Tutova,

și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar 1919,
cum și pe cele cari vor urma să iasă până la sfârșitul anului.

Pot și mai mulți să facă tovărășie.

Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot dobân-
di următoarele:

Revista «Ion Creangă» Anul II	15.--
» » » » III	15.—
» » » » IV	15.—
» » » » V	15.—
» » » » VI	15.—
» » » » IX	15.—
» » » » X	15.—
» » » » XI	15.—
Calendarul revistei «Ion Creangă» Anul II (1912)	2.50
» » » » » IV (1914)	2.50
T. Pamfile, Sibile și filosofi	0.40
» Jocuri de Copii III	1.—
» Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului	2.—
» Căntece de țară	4.—
» Agricultura la Români	5.—
» Diavolul învrăjbitor al lumii	1.—
» Cerul și podoabele lui	2.—
» Văzduhul	2.—
» Dușmani și prieteni ai omului (Mitologie Românească I)	3.—
» și V. C. Nicolau, Așezarea preistorică de la Strâmba	0.30
D. I. Urban Jarnic, Limba basmelor românești	0.40
I. Ciuncanu, Doine și alte cântece	0.40
M. Lupescu, Alcătuirea unei gospodării	0.50

(Se trimite la cerere și contra ramburs, franco la adresă).

Domniei-sale
Domnului

Arthur Gorovei

Comuna

Falciemi

prin Oficiul

Județul

MIRON COSTIN

Revistă de cercetări și mărturii
istorice

Redacția și Administrația : T. Pamfile, Bârlad, str. Corbului.
Abonamentul anual 9 lei.—De vânzare colecții vechi.

FLORILE DALBE

Revistă literară.
Apare de două ori pe lună

Redacția și Administrația, T. Pamfile, Bârlad, str. Corbului.
Abonamentul 18 lei.

O INTREBARE

Pe vremea războiului pentru desrobire, mulți frați de-ai noștri s'au «refugiat» în Ținuturile Moldovei. În Moidova de-sus, și în deosebi în Dorohoiu, am avut ca oaspeți de zile grele foarte mulți Români—oameni cu stare, alții chiar bogați și cu inimă largă pentru fapte creștinești.

Cât n'ar fi dat fiecare, în acele ceasuri amare, de năcazuri și de neliniște, să știe că va scăpa sănătos!

Iată, Dumnezeu s'a milostivit. Fiecare se află acum la casa lui. Și suntem în România Mare, liniștită și slăvită.

Deci, ca proeș, ca martor al acestor zile și făgăduinși, ca unul ce—în amintirea acelor zile—aș vrea să văd lângă Biserica mea o tipografie pentru cultura satelor dorohoiene, mă îndrept către toți cei cu avere cari s'au adăpostit printre noi și întreb: Cine ar crede o faptă nemerită a ne ajuta ?

Sau se va găsi vre-un proprietar care, dând fondurile, tipografia să-i poarte numele ?

Pr. D. Furtună.

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL:

T. Pamfile. — † Al. Zagoriș.

D. C. Moruzi. — Uritul nărav al sudălmilor la Români.

T. Pamfile. — Spicuri din trecut.

N. I. Dumitrașcu. — Făt-frumos, feciorul împăratului Barbă-albă.

G. Georgescu-Munteanu, M. Lupescu. — Dafine și credințe.

Gh. Gh. Cardaș, N. Romanăș, I. Banulică. — Căntece.

T. P. — Cronică.

REDACȚIA:

T. Pamfile, Strada Corbului

ADMINISTRAȚIA:

M. Lupescu, Zorleni-Tutoga

B Ă R L A D

Exemplarul:

În țară . . . . . 80 de bani
În străinătate . . . . . 1 leu

Abonamentul anual:

În țară . . . . . 9 lei
În străinătate . . . . . 12 >

INTEREȘTORI:

P. S. Arhieru Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu. Pr. D. Furtună, Pr. Gh. Gheoldan, P. Herescu, I. Urban Jarnic, G. T. Kirileanu, N. L. Costachi, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Menteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tușescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

Miron Costin

Revistă de cercetări și mărturii istorice.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA:

— T. Pamfile, Bârlad. strada Corbului —

Abonamentul anual 10 lei.—De vânzare colecții vechi.

— Florile dalbe —

Revistă literată.

Apare de două ori pe lună.

Redacția și Administrația. T. Pamfile, Bârlad,
str. Corbului. — Abonamentul 18 lei.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

Redacția: T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului	Abonamentul anual În țară 9 lei În străinătate 12 „	Administrația: M. LUPESCU Zorleni-Tutova
---	---	---

† AL. ZAGORIȚ

Cetitorii noștri nu-l cunosc din paginile acestei Reviste, care n'ar fi putut plăti ridicatul preț al clișeilor, al căror lucru, însuș neasămuitul artist îl supraveghia; au lipsit și legăturile personale până către cele din urmă zile ale vieții sale, ca să mă pot folosi cu ceva din risipa bunătații sale, —dar numele și opera lui n'au rămas nepomenite atunci când „Buletinul comisiei monumentelor istorice“ ori „Convorbirile literare“ reproduceau duiioase fărâme din arta țărănească ori înfățișau seninele sale compoziții de stil românesc.

N'am căderea să fac cunoscut destoinicia arhitectului Zagoriț; îmi spunea că numai de curând primise însărcinări din partea Comisiei monumentelor istorice, că avea apoi, câteva lucrări. Cu acestea, sufletul lui lipsit de acea însușire care une ori se confundă cu „tupeul“, și absorbit în totul de farmecul artei populare, părea mulțămît; se bizuia, cred eu, cu o nefățarnică modestie, destul, în anii cari trebuiau să urmeze după neastâmpărul tinereții, și așa, își putea căuta liniștit de colindările sale.

Culegea mereu, lacom. Ca un drumeț nebăgat în samă, străbătuse ținuturi întregi, îngroșându-și teancurile sale de credincioase copii, cărora nu le mai rămânea de adaos de cât sufletul, poezia. Venise în Bârlad, ca locotenent la un regiment de infanterie, numai de câteva zile și îi era destul ca să știe toți țărășii de porți, toate capetele de corzi, toate țepușile de pe case șindilite, toate luminile de la poduri, toți stâlpii de la parmaclăcuri, toate scările, toate clădirile cari rămaseră grăitoare pentru un trecut cu care o rupsesse

cosmopolitismul și inconștiența. Dând viață unei pietre de mormânt, pe care zadarnic va mai căuta-o astăzi cineva la locul ei, lângă pereții „Sfântului Spridon“, schițând o casuță rămasă din vrâsta vechilor mahalagii plugari ai Bârladului, Zagoriț își uitase de vremea prânzului, și'n aceeași zi trebuia ca amurgul să-l scoală dintre crucile ținirului de la „Trei-ierarhi“.

În cea mai apropiată zi eram cu el la Vaslui; nemulțămît că un găsește nimic, privia neconținut în sus, „într'acolo, unde trebuie să fie ceva“.

Peste câteva zile pleca în Dobrogea cu batalionul. Cu mâinile sdrobite a zăcut și-a murit,---scriu unii prietenii cari l-au văzut neslăbit în nădejdea „că va fi bine“.

Academia Română începuse înainte de pãzboiu tipãrirea unei părți din opera lui Zagoriț; lucrul intrerupt, rămâne însă pentru totdeauna curmat. O nenorocire, după cea mai mare, de care, cu bună samă, cei ce îngrijesc de Sufletul românesc, nu se vor cutremura.

Tudor Pamfile.

Urțul nãrav al sudãlmilor la Romãni.

„De la cine au avut țaranii noștri să sufere mai mult? Cine le ardea satele și-i trecea și pe dânșii sub tăișul săbiei? Tătarii, Turcii, Leșii și Ungurii... Cei doi dintâi erau Mahomedani, ceilalți doi, catolici. Dar în mintea țaranului, păgâni erau cu toții, și păgân a rămas și astăzi pentru dânsul oricine nu face parte din biserica lui. Păgânul intruchipează pentru el, omul rău necredincios, vãrvar, crud, lãlhar, mincinos și încãrcat de toate nãravurile (1). Vãzând cã între păgâni sunt unii cari au și cruci, și evanghelii, și biserici, îi urau și îi desprețuiau mai strașnic decãt pe mahometani, și nu priviau bisericile, crucea și evanghelia papistașilor ca lucruri sfinte și de cinste. Așa cã atunci, badea Ion când ne îngrozește cu înjurãturile sale cãtrã badea Gavril care i-a amãgit, inuierea care nu i-a gãtit mãncarea, sau copilul care i-a fãcut vre o poznã, el îi asemãna cu păgânii, fãrã a-și pãngãri nici în minte, nici în suflet, sfânta lui Bisericã, pe care o iubește și o cinstește poate mai mult ca

(1) În lectst credem cã-l o greșalã de tipar,---cum sunt foarte multe,---când celim „m o r e v u r i l l e“.

noi (boerii), ascultând poruncile ei așa precum le poate pricepe, și jertfindu-i până și pe patul durerii, el muncitorul trudit și flămând, până și hrana gurii. Oare odată vi s'a întâmplat să vedeți pe cărașul nostru răbdând de foame din sara de Joi și până Sâmbătă, pentru că nu a vrut să se infrupte Vinerea, și nu găsia mâncare de post?" (1).

Dumitru C. Moruzi.

Spicuri din trecut (2)

XXXV

„Deci după acestea Domniea și de la Potlogi s'au rădăcat, și la mănăstire la Cotroceni lângă București au venit, pentru că nu putea intra în București, fiind dumă pre aceli vremi în târg, săvâi că despre istovul și contenirea ei, acestea toate, pentru nenumărate păcatele noastre socotindu-le că venio, nici un fel de rău văzându-se că nu lipsia de pre acest ticălos de pământ (însă aceste rele nu începutul era din zilele Mării sale lui Costandin Basarab Voievod, ci mai de nainte câtva încă din zilele lui Șerban Vodă)“. (Șt. D. Greceanu, *Vlața lui Costandin Vodă Brâncoveanu de Radu vel logofăt Greceanu*, București 1906, p. 19).

XXXVI

Pentru lăcuste, când au venit în țară de făcea multe stricăciune...

Când au fost la al treilea an din Domnia Mării sale (lui Brâncoveanu), aflându-se țara la mare lipsă și foame de stricăciunea lăcustelor, care încă din zilele lui Șerban Vodă venise acea urgie dumnezeiască pe acest pământ, de au pedepsit șapte ani cu dânsle de le făcea multă stricăciune și pagubă, și așa Măria sa Costandin Vodă, pentru aceia mânia dumnezeiască ce era asupra acestui pământ, trimis-ou la Sfelagora și au postit pe părinții de acolo cu rugăciune de au adus capul lui Sfântu Mihail Sinadicht; după ce Lau adus aici în țară, au făcut aicea în București mai întâiu rugăciuni și litanii, și eșiră

(1) Din *Moartea lui Cain*, P. Neamț 1914, p. 46.

(2) Vezi „Ion Creangă“, VIII, p. 192-5.

afară, după aceea și în țară au trimis sfântul acela cap, de l-au purtat pe unde erau lăcuste, cu arhieriei și cu preoți, anume părintele Acsentie vlădica Sofianul, carele au fost mai înainte vlădică la Sofia, aflându-se aicea în țară și cu mulți arhieriei și preoți, de umbla făcând rugăciuni și osfeștanii prin toate locurile unde era lăcuste. Și așa din tr'acel an cu vrerea și cu mila lui Dumnezeu și cu ajutorul Sfântului s'au ridicat lăcustele și au perit di pre pământul acesta și s'au cunoscut ciudă (=minune) mare aievea. Pentru aceea și Domnul după ce au adus capul Sfântului aicea la scaun în București, au făcut cunună de aur cu pietre scumpe asupra capului, și au făcut cutie de argint frumoasă de au așezat capul sfântului, și făcând și cătră sfinții părinți, care au venit aicea cu sfântul cap de la Sfetagora mulțumită și cel după puțină ajutor sfintelor mănăstiri, s'au dus cu capul iar la Sfetagora" (*Ibidem*, p. 46-7).

XXXVII

Asupra săgeților:

„... spune mithul că însăgetându-se (vulturul) de un vânător și uitându-se unde îl pătrunsese săgeata, văzând stanțul săgeții că este din penele lui, au zis: nu-mi iaste cu ciudă atât căci m'au rănit, cât îmi este necaz că aripele mele mă omor“ (*Ibidem* p. 101).

T. Pamfile.

P O V E Ș T I.

1.—Făt-Frumos, feciorul Impăratului Barbă-Albă.

Povești, povești, cu smei, cu zâne și cu Feți-Frumoși... Mult mi-ați plăcut să vă ascult, cum vă povestea bătrânul cu mine pe genunchi, vara, la umbra mărilor din mijlocul grădinii, iar iarna, în odaia caldă, la gura sobii...

A fost odată ca nici-odată, a fost odată un Impărat și o Impărăteasă peste-o țară, încolo, spre Soare-Răsare, unde oamenii erau numai unul și unul; acolo în țara aceea a fost, cum zic, un Impărat și o Impărăteasă, care, pe sufletul lor n'aveau decât un copil cu numele de Făt-Frumos.

Și nu de-geaba îl chema Făt-Frumos, căci parcă era făcut din rouă...

Și creștea băiatul, creștea, și cu cât vremea trecea, mai frumos se făcea... Toată ziua, ochii Împăratului și ai Împărătesei, nu erau decât la el.. Să-l soarbă nu altceva...

Dar Tu, Doamne, multe vezi, și nu spui!

Și a crescut Făt-Frumos, cum mai spusei, și s'a făcut mare, flăcău în toată firea, însă mult s'a întristat tăfâne-său când a simțit că era îndrăgostit c'o roabă din curte... Cât l-a sfătuit tată-său, câte n'a făcut, la câte vrăjitori n'a fost, numai și numai să-l facă să se desbăreze de ea... Dar degeaba! Chip n'a fost! Iar după atâta tristeță și atâta mahnire în suflet, Împăratul Barbă-Albă și-a dat sfârșitul...

S'a mâhnit și mamă-sa și atunci Făt-Frumos, văzând câte necazuri aduce, a plecat să ia de mireasă pe fata lui Roș-Împărat, pe care i-o răpise Împăratul Smeilor. Și-a încălecat murgul, marea, și, la drum...

Să-și stâmpere gândurile
Să-și scurteze cărările...

A mers el cale lungă, că cuvântul din poveste, de-aici înaintea se găsește, a mers zile în șir din zori și până'n seară...

Și mergea, se tot ducea,
Pân, ce soarele-apunea...

A trecut el porțile de fier, râul de sânge și când la podul de aramă, trei smei,

Numai unul și unul,
Cu ochii cât pumnul,

cari i-au zis:

— Făt-Frumos, Făt-Frumos,
Dă-te de pe cal jos
Să ne luptăm cu folos...

Il Inghetase sângele în vine când i-a văzut!

De pe cal a descălecat
Și la luptă s'au luat...

Și a isprăvit repede cu eil Căci nu de-geaba era el, un fecior la doi părinți!

I-a lăsat pământului, și dorul, dorul mânca-l-ar focul, nu-l lăsa; parcă-l tot împingea din urmă ca să ajungă mai repede la curțile lui Roș-Împărat, unde mireasa l-aștepta de-atâta timp...

Incălecă pe murg, îi dote pîteni și-și începu cîntecul:

— Murgule, coamă rotată,
Fă-ți picioarele grămadă
Și du-mă la mîndr'-odată...

Cînd, la Podul de argint, ce crezi că era, moșicule?
Șease zmei ieșiți la rînd!

Mult s'a luptat și cu ei, mult i-au curs sudorile, dar
și ăstora le-a răpus zilișoarele.

Acum, calul lui alerga, alerga mereu, și cînd la Po-
dul de aur, zmei câtă frunză și iarbă, măi bătrînul... Nouă
zile în șir s'a luptat fociorul nostru cu ăștia, și era-era
cât pe-aci să-l sugrume, bătrînicule, dacă nu întrezăria
în depărtare palatele Împaratului Zmeilor...

I-a lăsat și pe ăștia pradă pămîntului, și înainte spre
palat...

Pe drum întins,
De pulbere nins...

Ajuns acolo, a înmărmurit cînd a văzut pe fata lui
Roș-Împărat în brațele ălui broscoiu de zmeu...

Și-a ținut puterile și a zis:

— Împărat al Zmeilor, dacă ești viteaz, luptă-te cu
mine și cine va trăi, a lui să fie fata...

— Hei fecior de crai; vrei să-ți măsurî puterile?
Haideți!...

Și s'au luat la luptă, măi tată, și cât ai clipi, capul
zmeului zăcea departe într'un lac de sânge... Iar Făt-Fru-
mos a rămas cu fata, așa cum o vedeți:

Mîndră, 'naltă, subțirică,
Parcă-i trasă prin verigă;
Gura ei, păhar, creștar
Cu dinți de mîrgăritar;
Fața ei, ciucur de sânge,
Unde-o vezi, inima-ți plînge...
Pe din sus de ochișori
Năframă țăsuță 'n flori...

Mult se mai miră Făt-Frumos cînd văzu într'un colț
aruncate: un așternut, o căciulă și un băț. Și le dote cu
piciorul:

— Da, ce-or mai fi și astea aruncate aci? — Întreabă
voinicul.

Și răspunse fata:

— Astea au fost puterea smeului; vezi așternutul ăsta?
Dacă te sui pe el, te duce unde ți-e gîndul; punînd că-

ciulița asta pe cap, nu te vede nimeni; cu bățul atingând un mort, îl înviezi, fie și după șapte ani...

Da' pocitania asta, cine e?

-- U-u! Țasta-i jumătatea de om, tocmai dela tată-meu,—răspunse fata... Cum să scăpăm de el?

Și Făt-Frumos îl omori.

Mare i-a fost însă mirarea atunci când a pus piciorul pe scară, că jumătatea de om a înviat!

— Acum hai'd' să ne luptăm!—îi zise pocitania.

Făt-Frumos zise:

-- Hai, și dacă vei mai învia iar, îți dau voie să mă omori și tu pe mine...

L-a tăiat Făt-Frumos și a două oară; și când a voit iarăși să puie piciorul pe scară, jumătatea de om a sărit în sus!

Și cum le-a fost vorba, așa s'a și întâmplat! Jumătatea de om a tăiat pe Făt-Frumos al nostru, a luat fata și a plecat spre palatul lui Roș-Împărat,—Dumnezeu se ne șie.

. . .

Împărăteasa, muma lui Făt-Frumos, cum s'a dus el de acasă, a plecat și ea să-l caute, că mult o dorea sufletul după odorul ei...

Mergând ea, tot mergând, cale lungă să-l ajungă, că cuvântul din poveste înaintele tot mai este,—după ce a trecut podul de aur, s'a înfricoșat de atâta sânge... Și a întrebat o pasere:

-- Ce sânge e aici, păsăruică?

-- Făt-Frumos l-a făcut!... Mergi înaintele și ai să-l găsești și pe el mort...

Când a auzit aceste vorbe din gura paserii, nici n'a știut încotro a apucat, ori cât a mers... Atât că a mers și a tot mers după vorbele paserii, până l-a găsit pe-un loc bățut într'un lac de sânge, iar din picioru-i mușca un puiu de șearpe... A dat și l-a omorît. Iar șerpoaica, ce sta sub un otcoș de fân, văzând astfel, repede a rupt un fir de iarbă și a dat fuga la puiu, l-a atins pela nas cu el, apoi l-a tras mai la umbră, unde a și înviat.

Împărăteasa văzând astfel de minune, luă firul acela, atinse și ea nasul lui Făt-Frumos și-l învie! Iar el nici că a băgat în seamă, ci se duse unde-și lăsese calul, încălică și plecă spre palatul lui Roș-Împărat...

Pe când maică-sa rămase locului, așteptându-l gândind că tot s'o mai întoarce...

Ajuns la poarta palatului lui Roș-Împărat, Făt-Frumos se prefăcu în cerșetor și intră în curte. Slugile văzându-l frumos și curat, îl primiră să dea și el ajutor pela bucătărie...

Într'o zi, pe când bucătarul frământa o pâne pentru fata Împăratului, îl rugă să-i ajute și el. Bucătarul, nu numai atât, dar îi și dete să întindă chiar asma de pâne pe care trebuia s'o mănânce Împărătița... Lui, atât i-a trebuit!...

S'apucă să frământe pânea, și când s'o întindă. își scoase inelul din deget, ce-l luase dela Împărătiță în casa smeului, l-aruncă în pâne și-o puse să se coacă.

Iar când fură să se aducă bucatele la masă, Împărătița cum văzu o așa pâne bună și frumoasă, mult se minună și întrebă pe bucătar:

--- Cine a făcut așa pâne frumoasă și gustoasă?

--- Eu, Împărătiță.

--- Nu se poate, n'ai făcut-o tu...

--- Ba da, Împărătiță; dar mi-a mai ajutat și altcineva...

Cât s'a canunit ca să afle cine, și cum a pus în pâne inelul, numai ea știe!... Și tot nu s'a lăsat până n'a aflat că un cerșetor l-a pus... A pus de l-a chemat sus, și altă minune, bătrânicule, l-a cunoscut pe Făt-Frumos!

L-a întrebat, cum a înviat?

El i-a spus: iote-așa, așa, așa...—cum înviase.

--- Dar puterea lui jumătate de om, în ce stă?

Iar ea i-a răspuns:

--- În vatra bucătăriei; mi-a spus chiar el...

--- Ba minte! Ia mai întreabă-l bine...

Și l-a mai întrebat.

A două zi i-a dat răspunsul:

--- În muntele *Alivonului* este un lac cu lapte dulce din care bea apă un porc; în ăst porc e un iepure; în iepure un cocoș și în cocoș sunt trei gândaci, și în acei gândaci îi e puterea...

Atât i-a trebuit lui Făt-Frumos! A încălecat pe cal și drumul spre muntele *Alivonului*.

Ajuns la poalele lui, s'a băgat cioban la un popă. Popa i-a zis:

--- În toate părțile să umbli cu oile, tată, însă numai în muntete *Alivonului* să nu te duci, că va fi rău de tine...

El își luă oile, își puse fluierul în gură și, să vezi și să nu crezi, drumul îi fu tocmai în muntele Alivonului la lacul cu lapte dulce...

Ajungând acolo, numai că s'ă apropiat de lac și porcul a și venit la el. Și s'au luptat ei acolo, măre, din zori și până în noapte; iar în amurgul serii, când soarele era roșu de mânie, porcul osteni, și Făt-Frumos se repezi cu două găleți de le umplu cu lapte dulce. Se spală cu el și a două zi pân' la ziuă, fu iarăși acolo, luă porcul cu nepus în masă, îl omori, îl spintecă în două și găsi iepurile; despintecă și iepurile și în el găsi un cocoș îl despintecă și pe el, luă gândacii și plecă la popă.

Toată noptica n'a dat ochii în gene ca să nu rămâie a două zi ne-plecat.

A omorât gândacii și a pornit dela popă drept la poarta Împăratului. Acolo a aflat că jumătate de om își dă ochii peste cap,--era bolnav.

Dacă a văzut și a văzut Împăratul așa pe jumătate de om, numai-decât a trimis în tus-patru părți ale Împărăției după vraci ca să-l sviduie. Iar când să iese sluga pe poarta palatului, Făt-Frumos îi sprijoni și-l întrebă:

— Und' te duci băiete?

— Mă duc să caut un vraciu că jumătate de om este bolnav.

— Înțoarce-te și spune-i Împăratului iute că este un vraciu la poartă.

L-a dus la Împărat. Împăratul i-a făgăduit ce i-o cere, numai și numai să facă să-i treacă jumătății de om; așa de mult, ținea Împăratul la el!

Și l-a zviduit.

Atunci Împăratul puse pe așternut pe Făt-Frumos cu fata și cu totul dela zmei, îl ridică de un genunchi, iar așternutul plecă singur, ne-văzut, peste ape, peste păduri, râuri, orașe, peste nori, și în dreptul unei păduri mari a căzut! Și cântau acolo păsările de-ți luau alăuzul!

Făt-frumos întrebă pe-o ciocârlie:

--- De ce cântați așa de frumos, voi, păsărelelor.

--- He, cântăm dorul Împăratului nostru ce ne-a murit de multă vreme, și-l tot strigăm cu cântările noastre, că poate s'o deștepta... Și nu e chip...

— Și unde-i e mormântul?

— În pajistea asta mică, la umbra sulcinii...

S'a dus Făt-Frumos, l-a atins cu bățul și a învia! A sărit drept în picioare, s'a frecat la ochi și a zis:

--- Doamne, da' greu mai dormiul!...

--- E-he, dacă nu eram noi pe-aici, mai dormiai mult și bine...

Și l-a întrebat pe Făt-Frumos:

--- Cu ce te pot mulțămi?

--- Cu atât: arată-mi drumul spre acasă...

N'a știut.

Atunci a întrebat toate păsările cari tăcuseră și n'a putut nici-una să-i dea răspuns... Iar când să piardă toată nădejdea, iacă vine și un ciocârlan șchiop: șoltăc-șoltăc; șoltăc-șoltăc...

L-a întrebat și pe el și i-a spus:

--- Cum se nemeri, că tocmai dintr'acolo vin... Ce frumos! Uite drumul drept, pe lângă coelia asta, pe lângă salcina ceia, cotești la stânga până dai de-o nalbă, și de aci înainte te duci mai ușor ca gândul și ca vântul; calea de-aici încolo e deschisă...

Când a ajuns acasă, Fat-Frumos se cunună cu fata și a făcut o nuntă de s'a dus vestea și povestea peste mări și țări, până pe melagurile astea ale noastre. Și am fost dat și noi fuga, că de, unde-i nuntă, sunt și lăutari; iar unde sunt lăutari, slavă Domnului, mâncare, și mai ales băătură... berechet!

Și am pătrecut, mare moșicule, tată, până astăzi în zori,—dacă vrei să mă crezi.

Și trecui prin iesle
De nu mai este;
Iar de nu treceam,
Tot mai aveam!

(April, 1914; Boureni-Doljlu).

N. I. Dumitrașcu.

DATINE ȘI CREDINȚE.

26.—Când văjeie focul în sobă, se zice că vorbesc dușmanii de noi, despre casa aceia și atunci se obișnuiește a se zice: „De capul dușmanilor.“

27.—Când umbli cu un picior desculț și cu altui încălțat, se zice că-ți va muri nevasta.

28.--Dacă cineva se gădelă, se zice că nevasta sau bărbatul îi va fi tânăr.

29.—Cine are fire de păr alb pe cap, deși e tânăr, se zice că va avea noroc.

30.—Cine se murdurește repede pe picioare, deși e încălțat, se zice că-i norocos.

31.—Tot așa de omul care e păros pe mâni și picioare.

32.—Oamenii al căror păr în creștetul capului stă drept, se zice că-s răi.

33.—Cine are loc liber între dinții din fața (postrungă) se spune că este „poamă bună!“

34.—Când cineva bea apa rămasă de la un altul, se zice că îi va afla gândurile celui ce-a băut întâi.

35.—Când cuiva ia căzut (?) se zice că l-a spurcat mînzul.

36.—Când ai fost la o înmormântare e bine să avarii de trei ori pământ în groapă, să te speli cu apă neîncepută și să arunci de trei ori pe deasupra capului înapoi, căci nu vei visa pe mort.

37.—În ziua de 9 mart, e bine să se facă focuri de bălegar în curți căci va fi ferită casa de șerpi.

38.—Când intri într'o curte și te latră câinii rău chiar dacă îi gonește stăpânul, se zice că ești om rău la suflet.— Tot așa când un copil nu trage la tine.

39.—Când o nuntă se întâlnește cu un convoiu mortuar se zice că-ți va ploua la nuntă „cu găleata“.

40.—Când îți plouă la nuntă, vei fi norocos în căsnicie.

41.—Când o femeie este îngreunată și pofteste ceva, e bine să i se deie; altfel leapede copilul.

42.—Nu e bine să se coase în ajunul unei sărbători.

43.—Ca să nu uiți ceva ce ți-ai pus în gând, se obișnuiește a face noduri la batistă.

44.—Până la un an nu-i bine să lași copilul mic să privească în oglindă, nici să i se taie unghiile, căci e rău de moarte.

45.—Când îți place un copil, nu-i bine să te minunezi de el căci se deoache, iar dacă s'a întâmplat să te minunezi de el, e bine să-l scuipi în fața zicîndu-i:—Ptiu, să nu-ți fie de deochi.

46.—Barza când își face cuibul pe o casă, de acea casă se zice că va fi norocoasă.

47.--Nu e bine să ai porumbei la casă; e rău de moarte.

48.--Când mănânci un fruct prima oară în fie care dată e bine să te gîndești la ceva, că și se izbîndește.

49.-- Când un negustor iea primul ban la târg, sau când se deschide o prăvălie nouă, se face safteaua, își trece acel ban prin barbă ca să-i meargă bine la vânzare.

(Din județul Olt, de la mama-mea).

G. Georgescu--Munteanul.

50.--În serbătorile paștilor arde-o candela mare în văzduh, care n'o văd de cât cei curași la inimă.

51.--Halal de cine moare în săptămîna lumnală, că sufletul lui se duce de-a dreptul în Raiu.

52.--Cine moare în săptămîna mare dinainte Paștelor sufletul lui se duce în iad, căci raiul e închis.

53.--În săptămîna lumnală ușele raiului sunt deschise și intră în el cine vrea. Ca și la raiu, în biserică ușile de la altar sunt tot deschise în săptămîna lumnală.

54.--Ouă sfințite din ziua de paști se țin sub icoane până la anul și atunci dacă se sparg și sunt seci, omul nu va avea noroc, iar de se vor găsi pline, omul e cu noroc mare.

55.--Dă celui sarac în ziua de paști de pomană paști și ouă, că cum le dai, așa le vei vedea pe ceea lume.

56.--Pânea-i fața lui Hristos; să n'o calci în picioare nici s'o sudui.

57.--Sfărmăturile de pâne și de nafură să le svârli în foc, că-i loc curat.

58.--A cui ou e mai tare în ziua de Paști, acela va trăi mai mult.

59.--Când ciocnești cu cineva în ziua de paști și-ți strică oul, să i-l dai, că pe ceea lume îl mănânci împuștit.

60.--Slănina sfințită din ziua de Paști, e bună de leacuri.

61.--Lumânarea aprinsă în ziua de Paști la înviere, de la lumânarea preutului, e bine s'o aprinzi vara când sunt furtuni mari cu tunete, fulgere și trăsnete, că fuge necuratul din casă.

62.--Dacă în ziua de Paști se trag clopotele neconținut, vor fi roade bune în anul acela.

63.—Femeile care trag clopotul în ziua de Paști la învierea a doua, li se face cânepa mare.

64.—Sunt clopote vărsate pe piatră; acelea când se apropie furtuna de sat, să se tragă, că furtuna încunjură satul.

65.—Cine zvârle în sus, cu mere până la Sf. Ilie, cheamă piatra cât mărul ce zvârle.

66.—Când tai unghiile, nu le arunca în foc. Pe ceea lume trebuie să te vâri în el să le scoți, și nu-i bine.

67.—În zina de Sf. Gheorghe se urzică, ca oamenii să fie iuți peste an.

68.—În ziua de Sf. Gheorhe se fură mana vitelor. Ciobanii cari buciună spre Sf. Gheorge scape oile și vitele de luarea manei.

69.—Spre Sf. Gheorghe se pun în stâlpii porților glij de iarbă verde cu crenguți de răchite, ca toate să înflorească la gospodăria.

70.—În luna Mai se înoește maiul și sângele din om.

71.—Primavara, când se începe aratul, se afumă plugul și boii cu tămâie în cățue.

72.—Pomana care în Sâmbăta morților nu se dă din toate inimă, se preface pe ceea lume în vermi.

73.—În postul Sf. Petrului sunt trei zile de iarnă.

74.—La Sf. Onofrei (12 Iunie) să samănă *hrîșcă*.

75.—În spre ziua Sănzienne (24 Iunie) se fac coroane din floarea de câmp sănzienne, care-i galbănă mirositoare, și se pun pe colțul casei spre răsărit, și dacă dimineața coroana-i cu lână și rouă pe ea, fata-i cu noroc; dacă nu se vede pe ea nimic, n'are noroc.

76.—La Probajeni-Probejeni se probejenește (se îngălbinește) frunza codrilor.

77.—La Iuda (6 Septembrie) să nu te includezi ori ce îți s'ar întâmpla, că pe urmă tot ciudă și bođrângos ai să fii tot anul.

78.—Cine-i iute și ciudos îmbătrânește repede.

79.—În ziua Crucii (14 Septembrie) să strângi buruene de leac.

80.—În ziua Crucii să te scoli înainte de-a răsări soarele, să lipești în gard baligă de vacă și să pui în ea boanci și să le lași acolo până se usucă. Strânge-le pe urmă uscate, că-s bune de beșica cea rea.

81.—În ziua Crucii strânge perje și le usucă: sunt bune de leac, fierle.

82.—În zile de post nu se dă și nu se vinde ouă, caș, lapte ș. a., că nu merge bine la gospodărie.

83.—Noaptea, ori cine te-ar striga, nu te uita înapoi că-i lucru cu primejdie, ci cală-ți de drum.

84.—Cine vede primăvara o rândunică ori un cocoștârc, tot anul va fi singur.

85.—Șerpele deși'l omori, coada-i umblă până după apusul soarelui.

86.—Să nu te scalzi primăvara până nu mânânci caș dulce.

87.—Cine are oi, să ducă în ziua de sf. Gheorghe la biserică ca jertvă caș dulce și jântiță.

88.—Când se calcă ori se găinățază gaina, să nu te ulți la ea că faci pe obraz niște pele urite care se chiamă curu-găinei.

89.—Cine face casă nouă, dacă vrea să știe dacă locul e cu noroc, pune sara o oală nouă cu apă pe locul acela, și dimineața, dacă oala-i sacă puțin, locul nu-i cu noroc; dacă priviștește peste margină, locul e cu noroc.

90.—Fie care casă are un șerpe cu norocul lui. Când moare barbatul, șerpele moare și el și unde a stat, se face o pată galbănă pe perete.

91.—Când sfârșește de țesut pânza să încalce pe fuștei și să iasă afară: de va vedea pe cineva de partea bărbatească femeea groasă va naște baet; de nu, față.

92.—Când o femeie urzește și intră la ea barbat, îi va ajunge băătătura; de intră femeie, nu-i va ajunge.

93.—Când săpi comoara, să nu cadă țărna înapoi, că rămâi orb.

94.—Când iei banii din comoară, lasă câțva în groapă.

95.—Din copac, când culegi roadele, mai lasă câteva; nu-l despoia de toate.

96.—Când coci ouă în spuză, nu-l acoperi de tol, că îi vor muri puii de găină înădușiți.

97.—Nu-i bine să mânânci scurmăci (labe) de găină, că nu poți țânui nimica.

98.—Când la gospodărie vin câni ori mâțe străine, e a bine; de mor și urlă câinii, iar mâțele pier, nu-i a bine.

M. Lupescu.

CÂNTECE.

19. Frunză verde baraboi,
A venit vremea di-apoi,
Să punem primari din noi,
Să judece pe ciocol.
Primărița cu tulpan,
Primarele cu suman,
Judecă 'n boeri aman;
Primărița cu altiță,
Primarele cu bondiță,
Și judecă cu credință;
Primărița cu casâncă,
Primarele cu cojoc,
Judecă 'n boeri cu foc;
Primarele cu „cheptar”,
Primărița cu catrință,
Judecă 'n boeri de viță.

Dela Năstasă Creju din Broșteni-
Drăgășeni-Suceava.

20. Iară frunză de podbal,
A venit vremea din an,
Să pun șeaua pe balan
Și să urc pe plai la deal,
Caut urma de jidan.
Când urcam pe plai mai bine:
Buna calea măi jupâne!
Nu-i schimba murgu cu mine?
--Ba eu murgu l-oi schimba,
Dar adaus ce mi-i da?
--Eu adaus că ț-oi da:
Cu muchia baltagulul,
Cu gura tesacului,
Cu baltagu te-oi lovi,
Cu sabia ti-oi hălți (hălci),
Și ț-oi trage mai la vale,
Să te scutur de parale!

21. Mă dusei pescar pe mări!
Toată ziua pescării,
Seara la mal că ești;

Mă pusei în drum grecește
Număr banii depe pește.
Măi, crășmare, făgădane!
Adă vinul cu vadră,
Să-ți dau banii cu poală,
Că n'am când îi număra.
Potera mă 'ncunjura.
Căpitane poterași!
Fă-te 'ndărăt la oraș
Și-ți mai adă poterași,
Că-s fecior de peste Olt.
Șapte poteri țin în loc;
Și-s fecior de peste falce
Șapte poteri n'au ce-mi face!

Auzită dela Ion Fillmon din Broș-
teni-Drăgășeni-Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

22. Frunză verde de-o solcină,
Cresc trei flori într'o grădină,
Eu trecem, ele se 'nchină,
Mă cunosc, că sânt străină:
De străină ce-am rămas--
Numa-s neagră pe obras,
Neagră, neagră, și patală--
De părinți is departată...
De streină eu ce sânt,
Nu văd iarba pe pământ,
Nici codruții infrunzind,
Nici câmpiile 'nverzind,
Nici livezele 'nflorind,
N'aud păsăr'le cântând...
Nu văd zorile zorind,
Nici soarele răsărind,
Nici luna pe ceri mărgând,
Nici stelele luminând,
Nici puiul la deal trecând...

23. Floricică albă-albastră,
S'o stricat dragostea noastră,

Floritică gălbioară,
De-am ajunge 'n primavară
Să tocim dragostea iară...
Floritică naramgie,
Cum o fost n'a să mai fie:
Dragostea de astă vară
S'a 'nvet într'o cămară
Cu trii uși, cu trii zăvoare
De m'o rupt la inimioară...

(Dela Ștefan Doncică din Cobălțina,
J. Sorocel).

N. Romanăș.

24. Tu, Galite, țara lată,
Lăsași copii fără de tată,
Neveste fără bărbați
Multe surori fără frați,
C'au perit pe la Carpați.
Când a fost în prânzul mare,
Vine-un căpitan călare,
Tot strigând în gura mare:
— Dați, feciori, fără cruțare,
Dați, feciori, cu voe bună,
Să nu vă pară că-i glumă.
Feciorii din gaiu grăiau:
— Căpitane, Domnule,
Lasă-ne să rătălim ¹,
Vezi bine că toți perim,
Pică unul, pică doi,

1) Să ne retragem.

Pic'o mie dintre noi.
— Rătăliți, că nu zic ba,
Care mai puteși scăpa,
Ca și eu oi rătăli,
De-o putea calul fugi.

25. Frunzulița mărului,
Pe dealul Chirovului,
Mult am plâns și-am lăcrămat
Mulți voinici viața și-au dat,
Chirovul să-l apărăm,
Pe dușman să nu-l lăsăm.
O, ce jele mi-a fost mie:
Pe-a Chirovului câmpie
Stau voinicii răsturnați
Ca și butucii de brazi;
Că prin hotar am umblat,
Tot prin sânge închegat.
Florile s'or veștejit,
Și câmpul tot s'o 'nnegrit
De mulți voinici ce-or perit.
Si pământul s'o 'ntristat
Mulți voinici s'or îngropat,
Fără de cruce la cap:
Tot voinici de-ăi tinerei,
Plânge frunza după ei
Că alt cine nu era
După ei a se cânta
Numai frunza și iarbă

Ardeal. I. Banulicd.

C R O N I C A.

Când copiii de-abia stau poposor, îl așează cineva'n picioruși și, ca să-l facă să șoșască, le zice: „dă două! dă două” îndemnându-l adică să înaltdă brașile spre a ajunge la cel ce îl chiamă.

În „Lucașăral” no. 3-4, cetim un „cântec de leagăn” semnat de Emanuel Bucuța: „Adu două!” —, trei strofe care se încheie cu titlul repetat. Strofe mijlocie:

Pesle leagăn, pe cărări
Plouă flori, lumină nouă,
Bași din brațe, bași din nări
Adu două! Adu două!

Aici: îndemnul trebuie să albe al înțeles.

T. P.

— OBOLUL —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ“ pentru strângerea
fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat poștal 9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei „Ion Creangă“, la Zorleni, jud. Tutova.

și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar 1919, cum și pe cele cari vor urma să iasă până la sfârșitul anului.

Pot și mai mulți să facă tovarășie.

Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot
dobândi următoarele:

Revista „ION CREANGĂ“	Anul I	[lipsă No. 3]	.	.	.	5.
„	„	II	.	.	.	15.
„	„	III	[lipsă No. 1]	.	.	14.
„	„	IV	„ 2]	.	.	14.
„	„	V	.	.	.	15.
„	„	VI	.	.	.	15.
„	„	VII	[lipsă No. 9--10]	.	.	12.
„	„	VIII	„ 2 numere]	.	.	12.
„	„	IX	.	.	.	15.
„	„	X	.	.	.	15.
„	„	XI	.	.	.	15.
„	„	XII	.	.	.	9.
Calendarul revistei „Ion Creangă	Anul II	[1912]	.	.	.	2.50
„	„	IV	[1914]	.	.	2.50
T. Pamfile,	Sibile și filosofi	.	.	.	.	0.40
„	Cântece de țară	.	.	.	.	4.
„	Agricultura la Români	.	.	.	.	5.
„	Cerul și podoabele lui	.	.	.	.	2.
„	Văzduhul	.	.	.	.	2.
„	și V. C. Nicolau, Strâmba	.	.	.	.	0.50
D. I. Urban Jarnic,	Limba basmelor românești	.	.	.	.	0.40
M. Lupescu,	Alcătuirea unei gospodării	.	.	.	.	0.50
N. I. Dimitrașcu,	Flori de câmp	.	.	.	.	0.60

(Se trimit la cerere și contra ramburs, franco, la adresa).

Mu. Postur Gouven Fälticom

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

CUPRINSUL

T. Pamfile. — *Trei morți ai noștri: Aurel Negoescu, D. Mihalache, Gh. A. Cosmovici.*

I. Banulică, A. Moisei. — *Cântece.*

T. Pamfile. — *Pagini vechi de viață moldovenească. Traducere din nemțește (A. Wolf, Descrierea principatului Moldovei, Sibiu 1805).*

REDACTIA:

T. Pamfile, Strada Corbului

ADMINISTRAȚIA:

M. Lupescu, Zorleni-Tutuva

BARLAD

Exemplarul:

în țară . . . . . 80 de bani
în străinătate . . . . . 1 leu

Abonamentul anual:

în țară . . . . . 9 lei
în străinătate . . . . . 12 „

Chișinău—Instituțiunea „România Nouă”, Strada Pușchin No. 48.

Prețul 4 Lei.

ÎNTEMEETORI :

P. S. Arhiereu Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Costachi, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tușescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

MIRON COSTIN

REVISTĂ DE CERCETĂRI ȘI MĂRTURII ISTORICE

Redacția și Administrația :

= T. PAMFILE, BÂRLAD, STRADA CORBULUI =

Abonamentul anual 10 lei.

FLORILE DALBE

REVISTĂ LITERARĂ — APARE DE DOUA ORI PE LUNA

Redacția și Administrația :

T. Pamfile, —Bârlad Str. Corbului. —Abonamentul 18 lei.

IOAN CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

Redacția : T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului	Abonamentul anual: În țară . . . . . 9 lei În străinătate . . . 12 „	Administrația : M. LUPESCU Zorleni-Tutova
--	--	--

† TREI MORTI AI NOȘTRI: AUREL NEGOESCU, D. MIHALACHE, GH. A. COSMOVICI

Unul dintre întemeetorii acestei reviste, răposatul căpitan de jandarmi *Aurel Negoescu*, a căzut sub lovitura mișelească a unui rus, în Ianuarie 1917. În paginile noastre n'a publicat decât o poveste. Străin cu totul, prin creștere și îndeletnicire, de împrejurările vieții țărănești, pe Negoescu nu l-a adus alături de noi decât dragostea unor lucruri pe care le prețuia și știa să le ajute.

D. Mihalache era învățător în Goleștii-Badii, jud. Muscel. A cules cu pricepere folclor, fără a-și face din această muncă un scop deosebit. În tovărășia d-lui C. Rădulescu-Codin a lucrat o prețioasă monografie cu privire la *Sărbătorile poporului* de prin satele dumnealor, tipărită de Academia Română.

În paginile „Vieții românești“ din Iași s'au primit câteva nuvele scrise cu deosebit meșteșug; izbânda aceasta am socotit-o totdeauna ca o piedică pentru sporul pe care îl așteptam în laturile noastre. I-am spus-o într'o călătorie ce-o făceam la casa lui, și-mi amintesc și acum zâmbetul acela de om potolită.

A murit ca ostaș în luptele dimprejurul Bucureștiului pe la 20 Noembrie 1916.

Gh. A. Cosmovici, institutor pensionar, în Târgu-Neamț, unul dintre întemeetorii Revistei, noastre, a fost petrecut lunile trecute spre locul de veci în mijlocul unei jelanii obștești, — răsplată unei jumătăți de veac de muncă, de dragoste și de bunătate pentru școală și popor.

„Ion Creangă“ a publicat o culegere de zicători populare pe care Cosmovici o avea de mult pregătită și din care mai publicase și pe aiurea.

T. Pamfile.

CÂNTECE

26. *In robie cât am stat,
Scris-am tot ce s'a'ntâmplat,
Și din patimile mele
Mi-am făcut doină de jele;
Acasă n'am apucat
Să scriu doină cât am stat,
C'am trăit mai mult tot bine
Și n'aveam durere 'n mine.*
27. *Frunză verde ruptă 'n zece,
In anul patrusprezece,
Tristă veste vine 'n țară,
Veste jalnică și-amară:
A venit ca și-o furtună
Intr'o zi dragă și bună:
Să lăsăm lucrul curând,
Unii părinții plângând,
Alții mândrele neveste,
Și să plecăm făr' de veste,
Lăsaiu coasa 'n brad, afară,
Și plecâiu în altă țară
Lăsaiu nevasta oftând,
Copilașii mei plângând,
Lăsaiu ce-am avut mai drag,
Și plecai cu—al „țării”¹ steag,
Mulți voinici s'or strâns supt
steag,
Câtă frunzuliță 'n sag,
Și-am umplut câmpiile
Tot voinici cu miile,
Si-or umplut lumea cu noi,
Să ne bage la război.*
29. *Vai de biata noastră țară!
Astă vară n'a fost vară,
A fost numai foc și pară.
Păli-l-ar pe Neamțu, focul,
Că el mi-a mâncat norocul!
Lasâiu boii înjugați
Si părinți nemângâțați;
Lasâiu boii la răslee
Si părinții plini de jele,
Si pornirăm la răzbel.
Prin sate, pe cele câmpuri
Vezi numa jele și plânsuri
— Ieși Florică 'n deal la cruce
Să vezi Neamțu cum mă duce.
La coloane m'o luat
Năframa nu mi-ai spălat
— Dragul mândrii le-am spălat
Numai nu ți le-am uscat,
— Dă-mi-le mândră și ude,
S'așa-s bune la răcrute,
La răcrute tinerele
Amar de zilele mele!
Jălui-m'aș și n'am cui
Jălui-m'aș codrului
Codru-i jalnic ca și mine
Vara trece, iarna vine
Jălu-m'aș munților,
De dorul părinților
Jelui-m'aș brazilor,
De dorușul fraților,
Jelui-m'aș florilor,
De dorul surorilor²*

Ioan Banulică

A. Moisei

¹ Ungariei.² Acest cântec e scris cu creionul și cules de Moisei când era în războiu, de la Cârlan Ghorghie, ceia ce dovedește că deși în vâltoarea focului, el nu uită să culegă și comorile neamului.

PAGINI VECHI DE VIAȚA MOLDOVENEASCA

Andreas Wolf, medic sas, a avut de trei ori prilejul să vadă și să cunoască Moldova: întâiu dela 1780 până la sfârșitul anului 1782; al doilea, 2 luni din 1788, pe vremea războiului dintre Austriaci, Ruși și Turci; al treilea 10 luni din 1794 și apoi dela 1795 până în Februarie 1797. S'a bucurat pe cât se vede de cea mai mare încredere a Mitropolitului Iacov, — a fost „omul lui“, și în această calitate a avut de bună samă și întreaga cinste a boerilor, în numele cărora va fi întâmpinat cu cronostihul latinesc pe Alexandru Ioan-Vodă Callimachi, în Iulie 1795, când acesta venia să-și iea scaunul¹.

Fire iscoditoare, Wolf a deprins limba poporului, nostru la el acasă,—sigur că neîndestulător, dar îndeajuns ca să poată ceti cronicile Țării, în manuscripte. Numai după aceasta, și apoi, cu ajutorul lui Cantemir și Sulzer, a scris în nemțește acele două cărți: „Contribuții privitoare la Descrierea statistică și istorică a Principatului Moldovei“², din cari, întâia poartă data și locul, 1805, Brașov, având în frunte o foarte reușită gravură a Mitropolitului Iacov.

Lucrează „de dragul științei“ căreia îi înfățișează o națiune necunoscută. După părerea lui, Moldova este o țară înapoiată în cultură, — firește, înțelegând prin

¹ N. Iorga, *Documentele Familiei Callimachi*, I, p. CLXXV.

² *Beiträge zu einer statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau.*

aceasta, cultura îngrădită în linii, cu paragrafe și etichete înguste, pe care o deprinsese în comunitatea sa și o primia neconținut de departe, din patria cea mare, pe care nu putea s'o uite.

Cu o astfel de mentalitate, cu o mândrie și o pornire vădită, care de multe ori se desvâtește, Wolf are uneori păreri greșite, cari însă adesea le răstoarnă prin însăși încheeri de-ale sale.

Totuși, în general, lucrarea lui e o carte de mare preț, chiar când vine după Descrierea Moldovei, a lui Dimitrie Cantemir, — mai pe scurt, mai sărac și pe alocuri în destul de fals informată. Cu oarecare dreptate, Russo în „Iași și locuitorii săi în 1840“, găsește că „neamful“ în lucrarea sa „a rezumat cu discernământ și cu gust moravuri, istorie, caracter, guvern“¹, — firește, atât cât se poate cere unui „neamf“ a cărui seminție trăiește în mijlocul fraților noștri, și care, prin aceasta, se vede să aibă o anumită atitudine.

*

Din nenorocire, pentru zugrăvirea vechilor împrejurări de viață românească, într'un cadru mai mare, nu avem alte multe izvoare. Pentru acest cuvânt, am scos din cartea lui Wolf, pe care ar trebui s'o avem tradusă în întregime, numai câteva pagini, cari mi s'au părut că sunt mai în strânsă atingere, de viața moldovenească, de pe la sfârșitul veacului al optprezecelea.

Tudor Pamfile

---

¹ Cf. *Viața Românească*. VII, no. 9, p. 292.—3.

[p. 28:]¹ Produse firești²

[p. 32:] Fiindcă Moldova produce o mulțime mare de felurite feluri de vite, după cum voi arăta mai departe, se înțelege, trebuie să aibă și un mare prisos de livezi cu fân. Cea mai bună iarbă crește într'o bogăție de necrezut; se văd în cele dintâi luni de iarnă încă, în aproape toate ținuturile Țării, foarte multe pășune necosite.

[33:] Cu toate acestea, Moldovanul este foarte sârguincios când este vorba de făcutul și păstratul fânului³. Căii și boii îi aduc bani și hrana lui, și de aceea el se vede dator să le poarte grija gurii. Boerii, cari au mulți servitori⁴ se îngrijesc să facă în fiecare an atâta fân cât să ajungă pentru hrana foarte numeroaselor vite ale lor, ba să poată și vinde, în fiecare an, de două până la trei pungi de bani.

Aproape tot felul de grâne ar crește pe acest fericit pământ de muncă, dacă s'ar pune mai multă silință și osteneală. Lacoma stăpânire de-asupra bietului țaran vrednic de milă, îi aduce acestuia prea dese supărări când este vorba de răsplata muncii lui; această stăpânire cu mână despotică, când nu-i iea totul, îi lasă foarte puțin.

Cele mai de samă feluri de produse sunt următoarele:

1. *Grâul de toamnă*⁵. Acesta nu este cultivat într'o măsură așa de mare ca în Germania sau în Transilvania vecină. Pricina de căpetenie a slabei culturi de toamnă, poate foarte bine să fie prea-timpuriul cules de vie cu care țaranul moldovan se indeletnicește tocmai pe când sămănăturilor de toamnă le este vremea să fie puse în pământ. Acestea se vede din

¹ Pagina textului german.

² Face parte din Partea I.

³ Din satul meu, Țăpu, jud. Tecuci, am cules și am publicat o tradiție că Tătarii luând robi din Moldova, îi puneau între altele, și la făcutul căilor de fân. — socotindu-i destoinici la aceasta.

⁴ Termenul propriu nu este acesta : servitor, slugă, ci *oameni, oameni de casă, oameni boerești*.

⁵ „Winterkorn“.

faptul că în ținuturile Neamț, Suceava, Botoșani, Dorohoi și [34:] Soroca, unde nu sunt vii, se găsește mai mult grâu de toamnă, decât în ținuturile prielnice podgoriilor; la aceasta ajută și o prea întinsă cultură a popușoiului.

[1 bis] *Săcara* se întâlnește într'adevăr prin multe părți, însă câtimea acestui fel de product nu poate fi luată în samă.

2. *Grâul de vară* este cultivat în măsură mai mare, pentru că cere osteneală mai puțină. Printre altele se întâlnește aici o specie de acest grâu care are spicele foarte mari și grăunțele așa de umflate, că samăra cu grâul de vară, ca și cu cel de toamnă. Moldovenii îl numesc *arnăul*. Acesta este de bună samă mai rodnic, mai bogat în făină ca grâul de vară pe care Românii din Transilvania îl numesc Crimpțe¹.

3. Cu *orzul*, locuitorii acestei Țări sunt foarte obișnuiți, — ținând locul ovăzului pentru cai. De altfel, acestui product nici nu i se dă altă întrebuintare. Despre *orzul cilindrat*², pe aici se știe numai atâta, că se aduce din Brașovul Transilvaniei, și că se cumpără din dugheni.

Berării nu s'ar găsi pe aici dacă nu s'ar afla vre-un neamț ori poate un ovreiu care să se indeletnicească cu aceasta, în nădejdea câștigului. Cu 20 de ani mai înainte nu se știa în întreaga Țară nimic despre bere³. Acest lucru făcea pe acei streini veniți proaspăt din țările cu bere, ca să se folosească de prilej și să tragă în Moldova cele mai mari beții. În războiul [35:] din urmă cu Turcii, *Potemchin*, prințul rus, a adus în Moldova bere englezească care n'a părut rea veselilor cinstiți boeri. După moartea prințului au fost vândute toate lăzile, plătindu-se pentru o sticlă, bucuros, dela 5 la 6 piaștri. În 1793 s'a deschis de cătră un neamț o berărie în Iași. Berea care se deafăcea acolo era bună și eftină; însă pentru că a fost făcută în Moldova și nu în Anglia, n'a fost prețuită și berarul n'a eșit la capăt.

4. Și *ovăzul* este un lucru rar în Moldova. Lumea își dă indeobște cu părerea că ovăzul prea înfierbântă caii, și apoi,

¹ „Krimpitze“.

² „*Gerolter Gerste*“, cred că : arpăcașul.

³ Ceeace nu este adevărat. Berea s'a cunoscut și s'a fabricat de foarte mult în Moldova; despre *brahd*, cf. I. Antonovici, *Istoria comunei Bogdana*. Bârlad, 1906, p. CXVII—CXVIII.

nu este o hrană bună ca orzul. Totuș unii dintre ungurii cari locuiesc pe aici îl cultiuă și sunt mulțămiiți cu el.

5. *Mălaiul* obișnuit este peste tot, destul. Dintr'acesta se găsește un fel numit *mălaiu roș* pe care răposatul Mitropolit *Iacov* l-a adus din Rusia pe vremea celei din urmă secete; de atunci, cultura lui s'a răspândit și în alte ținuturi. Acest mălaiu este frumos și lucios, și la grăunțe aproape tot așa ca bobul de cânepă.

Moldovenii se indeletnicesc cu cultura acestei plante nu numai pentru a avea cu ce hrăni puii de gojbașițe, dar și lor le slujește de hrană făcând dintr'insul felurite bucate.

[36:] Mălaiul făcut¹ este fiert de unii cu apă sau cu lapte² și prăjit cu slănină, cu unt proaspăt, și în zilele de sărbători cu oloiu; alții îl fierb cu carne de berbec, făcând astfel niște bucate gustoase, numite, ca și celelalte: *păsat*³. Din făina de păsat se face un fel de pâine coaptă în vatră, care este cunoscută sub numele de *mălaiu*⁴. Eu am văzut foarte adesea *Murvacii latari* prăjind numai de-abia păsatul, ca și boabele de cafea, apoi opărindu-l cu apă clocotită și bând ceace ieșia, ca pe un lucru bun. Această plăcută băutură cu care cinstesc oaspeții așeși, o numesc *talcan*; cu el m'au cinstit și pe mine de mai multe ori.

6. Și *hrișca*⁵ este cunoscută pe aici; fiindcă slujește țărâzului drept hrană, și este de mare folos și stupăritului din această Țară, hrișca este cultivată din destul. Din făina de hrișcă, oamenii fac, cu apă și sare, o fiertură numită *mămăligă*, care însă are o înfățișare aproape neagră; unii o găsesc mai plăcută decât *mămăliga de cucuruz*⁶, care este mult mai hrănitoare, se mistue mai ușor și nu-i așa de cleioasă ca cea dintâi. În vremurile vechi Moldovenii nu știau multe cu privire la cultura cerealelor; erau însă și prea leneși; [37] de aceea nu se vedea

¹ Pentru *păsatul făcut*, cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români*, p. 243 și Ion Creangă, IX, p. 66—67.

² Zicala: *I-a căzut laptele'n păsat*, o dat norocul peste dânsul.

³ „Passat“; de bună samă, este vorba de *plăchie*.

⁴ „Malay“.

⁵ „Heidekorn. Buchweizen“.

⁶ „Kukurutz—Mamaliga“.

aproape în întreaga Țară altă plantă de cât această hrișcă din care pricină, în vechile scrieri, Moldova era numită *Comania nigra*¹, iar de turci *Carabogdania*². Albinele se abăteau foarte poficioase pe la florile acestei plante și culegeau multă miere, care însă, nu se putea măsura la gust și la bunătate cu mierea culeasă de pe floarea teiului și de pe cea de salvie sălbatecă.

7. *Popușoiul*³ (numit în Transilvania *Ocucuruz*⁴; în Germania: Meys, türkisches Korn; în Valahia: *porumb*; în Moldova *popșoi*)⁵ este întâia dintre cele mai iubite plante ale Moldovanului, care se poate denumi în deobște, fără a greși, *mana*⁶ tuturor Valahilor, — atâta este cultivată de mult, de această națiune. Această plantă era cu totul necunoscută în Moldova cu o sută de ani mai înainte. Abia în 1710 o aduse în Țară *Neculai Mavrocordat*, indemnând poporul cu multă stăruință să o cultive, pentru marea ei rodnicie. Așa spun toți în Moldova.

America este țara de obârșie a popușoiului (zea), pe care [38:] l-au adus mai întâi spaniolii în Europa, din India apuseană⁷, lucru pe care turcii nu-l prea recunosc, spunând că ei ar fi dobândit întâi acest cereal din Egipt, pentru care cuvânt, și în limba lor turcească i-au dat numele de missir-bogda (grâu egiptean). În Moldova n'am întâlnit în cei dintâi ani ai mei amândouă felurile de popușoi. În toată Țara sunt câțimi foarte însemnate de *popușoiu mare*. Despre celalt soi de popușoi, *mic*, numit *popușoiu de trei luni*, din pricină că se coace în 10 ori 12 săptămâni, — Moldovenii nu știau nimic acum șapte ani. Era totuș bine cunoscut în Transilvania și mai ales în ținutul Mediașului.

Pentru indeobșteea gospodărie moldovenească, acest soi

¹ Păreră cu totul copilărească.

² „V. Türkische und ungarische Chronik, § CXII, p. 207 (Nürnberg 1663, fol.) De asemeni Timon, *Imago novae Hungariae*, cap. XIV p. 73 (Viena, Prag et Tersti, 1762 în 4-to.)

³ „Turkischer Weitzen“.

⁴ „Kukurutz“.

⁵ „Popschoi“.

⁶ „Manna“.

⁷ „Linne vollständiges Pflanzensystem etc., partea 12, p. 644 (Nürnberg 1785.—8).

de popușoiu este într'adevăr o plantă foarte binefăcătoare. Ca mâncare ține pe om sănătos, îi înmulțește puterile, îl hrănește în deajuns, și nu-i cere la pregătire, multă osteneală, căci și un copil de 10 ani o poate foarte bine face. Odată deprins, țăranul și casa lui se hrănește fără cheltuială cu cucuruz, și tot cu el își îngrășă și porcii; și dacă nu mai are altceva, trăește foarte mulțumit cu *mămăliga* lui. Dacă umblă prin codri și munți, își ia cu sine ceva făină de cucuruz, o căldare și puțină sare, și așa, nu-i silit să poarte grija pâinii ori a altor bucate [39:].

Dacă se oprește la stâna lui, acolo găsește, pe lângă mămăligă, încă și lapte, și astfel își pregătește un ospăț pe care nu știu dacă l-ar schimba cu altul al lui Vodă. În acest fel se hrănesc și alți țărani săraci ai altor națiuni, cum sunt ungurii și sașii. Numai, se spune, și nu fără temei, că cultura prea întinsă a acestei plante ar fi potrivnică și, mai mult chiar, primejdioasă prosperării grânelor.

Tabacul se va produce în mare cantitate în Moldova, căci partea bărbătească, din toată Țara, fără deosebire de vârstă, fumează și trage tabac pe nas¹, și nu se îngrijesc că Turcii le-ar răpi din această plantă, tocmai ei, osmani prea moftoroși, ca să ajungă să folosească tutunul moldovenesc. Nu dese ori am văzut eu fumând tutun și femeile, mai ales grecoaicele și țigancele, cari se cam asemănă la față între dânsule. Moldovencele de obârșie nu se gândesc la fumat, și socotesc ca o batjocură când văd pe țărigrădence prefăcându-și gura în hornă. Tutunul din Țară îl folosesc numai țăranii. Cel mai bun crește la Huși, — numele unui Episcopat — și la un sat de pe Siret, anume Pășcăn[ii]. Familiile boeresti, ca și fețele mai de samă ale clerului și ale altora, folosesc tutunul adus din Turcia, din care o ocă² prețuește 70 ori [40:] 80 parale³, și de multe ori chiar și 3 ori 4 piaștri. Ca să nu mai lungesc vorba, trec la felurile de poame⁴

¹ Cred că este aici ceva neadevăr.

² „Oca este o măsură turcească făcând cât 2 funzi și $\frac{1}{4}$ “.

³ „O pară face, după convențiunea monetară, cam $1\frac{1}{2}$ Kreuzer, cum se arată în partea III“.

⁴ „Obstgattungen“.

și legume¹ ale Țării, cari nu sunt cunoscute sau nu se găsesc tot așa de multe în Germania, cum se găsesc aici. Intrucât privește pe cele dântăi, se poate spune că în Germania nu se știe aproape nimic de *minunatele* și *gustoasele mere, pere, perje* și *piersice moldovenesti*; chiar și acele *mere* ce se numesc *domnești*², în Germania³, n'ar ridica nici o vâlvă, cu toată prețuirea ce le-o dau Moldovenii. Tot astfel se poate vorbi și despre *legume* din care se găsesc foarte puține soiuri, — nici acestea de mare samă. Trebuie însă, dintre ele să scoatem *pepenii*⁴ — atât cei galbeni, cât și cei verzi⁵ —, cari se fac aici într'un număr cu mult mai mare ca în părțile noastre, și cari se deosebesc mult prin mărimea și bunul lor gust. Aș mai putea să pomenesc încă două dintre legume, cu totul necunoscute la noi. Una este numită de Moldoveni în limba lor *pallagele*⁶; cealaltă poartă numele de *bame*⁷, adică, — der essbare Ibisch — (*Hibiscus esculentus*, L.). Aceste verdețuri sunt socotite în casele celor mai de seamă ca niște bunătăți deosebite, pentru care cuvânt se și cultivă într'o măsură mare.

[41:] Celei mai de bun neam dintre plante, *vifei de vie*, îi merge minunat în Moldova, cultura ei fiind socotită ca o îndeletnicire aleasă. Intr'adevăr, în Transilvania, vinul moldovenesc este aproape cu totul necunoscut căci cea mai mare parte din Transilvania are, în această privință, prisosul său. Brașovul și câteva sate de samă de Țara-Bârsei⁸, unde clima este mai prielnică, își aduc vinul de nevoie din cele mai apropiate părți ale Valahiei, mai ușor decât ar face-o din îndepărtata Moldova. În schimb, cele mai multe legături comerciale, cu privire la vin, le are Mol-

¹ „Küchengewächse“.

² „Maerye domnescht“.

³ La care, ca Sas, trebuie să se gândească pururi, și cu ale cărei bogății și însușiri, crede că poate compara o Moldovă robită! ...

⁴ „Die Melonen“.

⁵ „Zucker — și Wassermelonen“.

⁶ „Potluschaelie, —. Este vorba de spanischen Eyer, Solanum Melongaena. Linne.

⁷ „Bamie“.

⁸ „Burzenland“.

dova, cu Polonia și Rusia. Mai ales negustorii greci din Nișna¹, iau din Țară mult vin. Cu toate că nu se poate arăta hotărît cătimea de vin care iese anual din Țară, totuș își poate face cineva o părere aproape de adevăr despre aceasta, socotind că veniturile Domnilor moldoveni, din dările de pe vin, se ridică pe an la cel puțin 380 de pungi, pe cari slujbașii visteriei se îngrijesc a le strânge. Aceste 380 de pungi fac 190.000 de piastri; 1 piastru are 40 de parale². Fiecare vadră de must (de câte 10 oci) fiind taxată iarna de vădrări cu 4 parale, după suma de mai sus iese că trebuie să fie 1 milion și 900.000 de vedre de must pe care îl produc podgoriile moldovenești într'un an mijlociu. După următoarele observații însă, se socotește că produsul anual al vinului trebuie să fie cu mult mai mare [42:].

1. Acei boeri cari iau asupra-le vinăritul, se îngrijesc anume ca să nu-l ridice, spre a nu se pomeni păgubitori. Se poate astfel încredința că în loc de a se vădrări 1.900.000 de vedre, suma ar trebui doinită, adică 3.800.000 de vedre.

2. Clerul stăpânește un mare număr de podgorii, cari nu sunt supuse vădrăritului; se poate spune fără greșală că aceste vii sunt aproape a zecea parte din totalul podgoriilor Țării. Această a zecea parte dă un număr de 380.000 de vedre.

3. Fiindcă Moldovanul este în deobște prea înclinat la tăinuiri, este ușor de închipuit că în fiecare parte de podgorii din această Țară, vor fi indosite multe vase pline cu această băutură, scăpând astfel de vădrărit. Sunt dese pildele când această negăduită dosire este descoperită și atunci, întreaga cătime de vin este luată pe seama stăpânirii. Însă, ce ochiu poate fi așa de pătrunzător, încât să poată străbate aceste feluri de viclenii, cari folosesc colțuri nebănuite!

Cine ar vrea să țină samă de cele arătate până aici, cu multă siguranță, după cuvenita socoteală, ar ieși că o sumă mai mare de [43:] 4.200.000³ vedre de vin se dobândește în Moldova, într'un an mijlociu.

¹ „Nischna, Nisch-Novgorod“.

² E vorba, prin urmare, de *leul* vechiu.

³ „Socotite în măsura Transilvaniei, numărul se va ridica la 5.250.000 vedre („Eimer“). O vadră transilvăneană are numai 8 oci („Maass“)“.

Bunătatea acestui vin este deosebită, ca și în alte părți podgorene, după însușirile pământului pe care se produce. *Vinurile de Odobești* se pun în fruntea celor mai alese, pentru înfățișarea și tăria lor. Acestea le urmează vinurile de Cotnari, cari într'adevăr, nu sunt așa de tari, dar au un gust cu mult mai plăcut, apropiindu-se mult de vestitele vinuri de Champagne¹. *Vinurile de Huși, de Nicorești, de Iași și allele*² sunt de asemeni bune de masă. Dar toate, în deobște, ar putea fi mai bune, ori s'ar îmbunătăți mai mult, dacă podgoreanul moldovan și-ar da mai multă silință și ar avea mai multă grijă în cultura viței, dacă strugurii ar fi culeși la vreme, dacă vasele ar fi ținute curate, dacă beciurile ar fi zidite după moda nemțească, dacă vinul ar fi tras la vremea convenită și apoi, bine îngrijit câțiva ani, — dacă s'ar face astfel, deosebirea dintre vinul unguresc și cel moldovenesc ar fi neînsemnată.

Și totuș, cu toată lipsa de rânduială și pricepere, este de neînțeles aproape cum [44:] se produce o câtime așa de mare de vin. Dacă îți arunci numai o privire fugară peste podgoriile acestei Țări, nu găsești peste tot nici un buciom de vie așezat într'o rânduială bună și nici unul curățit de hălăciugă. Prin unele locuri, corzile sunt prea dese, în cât, creșterea lor este împiedecată; prin altele, corzile sunt prea mari. Chiar și curățirea vici de burueni se face prost. Multe podgorii nu sunt săpate a doua oară. Strugurii cei dulci, buni, putrezesc pe lângă cei răi, ori, neajunși la copt și nedeosebiți, se amestecă unii cu alții, se mustesc și se tescuesc. Vasele sunt cu adevărat curate, numai când ies din mâinile dogarului. Vechi, ori abia întrebuintate, sunt prost îngrijite.

Nu rare ori am văzut vara pe moșiile boerești poloboace pline cu lână de oaie, cucuruz, grâne, și altele; alte ori aceste vase stau supt adăposturi de șindrilă unde-i priște mucegaiului și altor felurite feluri de stricăciuni, ca apoi, număr însemnat din

¹ Dimitrie Cantemir, în *Descrierea Moldovei* (ed. București 1909, p. 67) pune în frunte Cotnarii, urmând acestei localități la rând: Huși, Odobești, Nicoreștii, Greceii și Costeștii din Tutova.

² „Aproape toată Țara este plantată cu viță de vie, în afară de districtele Neamț, Suceava, Botoșani, Dorohoi și Soroca, unde pământurile sunt prea reci“.

aceste vase de tot chipul, să fie umplute toamna cu must. In *sepnice*, care țin locul beciurilor, vasele se pot vedea acoperite de mucegaiu, pânze de paingani și colb. Supraveghetorii (vornicii de curte) nu poartă nici o grijă ca vasele să fie curate și umplute [45:], căci li-i lucru știut că stăpânii lor nu-s obișnuiți să supravegheze singuri și să înfrâneze cu asprime asemenea neorândueli. Despre răvăcirea vinului nu se știa nimic în Moldova până la 1780. Atunci am împărțășit eu câtorva boeri acest lucru, și acum se poate vedea că făcându-se astfel, vinul se poate păstra mai mulți ani. Mai înainte se vărsa vinul stătut după un an și ceva ca nefiind bun la nimic, când putea fi întrebuițat, cu ceva osteneală. Totuș se află, de sigur, încă mulți podgoreni cari de dragul șederii, se'nspăimântăă când aud de osteneală, aducându-și prin aceasta, pagube mari. *Cel mai bun vin*, în chip obișnuit, este vândut de boeri; cel *care rămâne* îl beau la masă; acesta, în cele mai multe case, din lipsă de îngrijire, este așa de rău, că în Transilvania îl dă deoparte, și cere apă.

Din *strugurii negrii-roșii* se face aproape peste tot în această Țară de vinuri, un fel de vin numit Wermuth¹, dar nu după meșteșugul nostru. Se umple un vas cu 80 până la 100 vedre cu pelin², se toarnă apoi must roș și se lasă acolo să fiarbă. Această băutură slujește la unii ca doctorie pentru stomac; întrebuițarea ei se face cam des, și vai! adesea, prea des!

Având de aface cu o Țară foarte bogată în vegetație, cu locuri de *câmpii* mănoase, pe care [46:] cresc cele mai bune feluri de ierburi, este învederat că vom găsi și fân cu imbelșugare; sunt multe *păduri* cari se întind pe lungimi de poște, bogate în tei frumoși, arini, fagi, stejari, pini, brazi și ulmi; afară de acestea se pot întâlni multe păduriguri neîngrijite de nimeni, mari cât un ținut; astfel își poate face cineva idee cât de lesnicioasă este creșterea vitelor cornute, a cailor, oilor și altor animale, din care lucru numai, Moldova câștigă pe an o mare sumă de bani.

Nici nu-mi trece prin cap să vorbesc cu amăruntul despre

¹ Poate fi vorba de *vin-pelin*.

² „Wermuthkraut“.

toate felurile de animale sălbatice și domestice care se hrănesc pe pământul Moldovei. Alți scriitori, și mai ales Cantemir și Sulzer au făcut aceasta cu mult înainte de mine ; prin urmare, va fi de ajuns dacă voi da numai *niște scurte însemnări*.

Caii cari se impun prin statura lor mijlocie, însă frumoasă, ca și prin sprinteneala lor, slujesc Moldovenilor la multe. Sunt foarte mulți boeri cari au câte o herghelie¹ ce cuprinde câte 4 și 500 de iepe fătătoare, cu cei mai buni harmasari, între cari unii, și turcești. Cât poate fi de repede înmulțirea acestor folositoare animalele în această Țară, se poate ușor închipui. O [47:] mulțime nu prea mică dintre aceste animale se vinde în *Austria* și *Prusia*, unde caii vor fi întrebuințați la călărimea ușoară. Caii mai mari se găesc dincolo de Prut, unde clima, iarba și apa sunt foarte prielnice. În ținuturile de munte, caii sunt într'adevăr mai mici, dar sunt tari și neobosiți.

Cu *vitele cornute* se face de asemeni un comerț de mână întâi, care se prelungește până în Boemia, Moravia și Silezia. După cum vitele crescute în Moldova au o mai mare căutare față de cele ridicate în Valahia, tot astfel și prețul celor dintâi va fi învederat mai mare.

Cu privire la creșterea *oilor* și folosința lor, nu putem pune Principatul Moldovei chiar alături cu un Regat, cum este *Spania* și chiar *Anglia* ori *Franța*². Privite așa, acestora li se cuvine locul de căpetenie, [48:] altfel, s'ar găsi cu greu în altă parte a Europei o provincie care să stea la măsură, întâi cu Valahia și apoi cu Moldova, în privința numărului acestor folositoare dobitoace. Pentru Valahia se socotesc *patru*, iar pentru Moldova, *trei milioane* de oi (la o laltă cu caprele). Că numărul acesta

¹ „Eine Hergelie (Stutterei)“.

² „In *Spania* numărul oilor *Merino* sau al celor cu lâna subțire este de 5 milioane ; numărul celor rele, adică cu lâna tare, este de 3 milioane ; în total, 8 milioane. În *Anglia* însă, numărul trebuie să fi fost pe la începutul veacului trecut ridicat la 12 milioane. V. *Statistick des Königreichs Ungern* de d-l Prof. Mart. Schwartner, Pesta, 1798. 8. După cele arătate în *Journal de Paris*, Franța, în prea întinsul cuprins al prea numeroaselor sale state de după pacea dela Luneville din 9 Februarie 1801, are 30.307.600 capete de oi, cari dau anual 106.770.000 funzi de lână, cu a cărei industrie și comerț, Franța întrece toate națiunile Europei. Dar poate numărul dat să fie socotit prea mare“.

era cu adevărat atâta la 1786 ne asigură un scriitor¹ vrednic de toată credința. După știrile unor negustori valahi, cari se pot lua ca adevărate, se pare chiar că numărul dat pentru oi trebuie mărit cu câteva sute de mii. *Numărul oilor din Moldova* nu se poate cunoaște decât prin arătările acelor cari iau asupra lor darea anuală care se cuvine Domnului, pentru turme, numită *oerit*². Acești oameni însă, înțeleg lucrurile mai bine decât Domnul. Ei m'au asigurat în taină că dacă s'ar aduna la o laltă toate oile și caprele din Țară, împreună cu celelalte scutite de dare, s'ar ajunge cu siguranță la un număr mai mare decât *trei milioane*. Lucrul acesta se înțelege ușor când ne gândim că Moldova este așa de puțin populată, că are însă nesfârșite întinderi pline cu iarbă bună, și că acel gospodar de țară [49:] cu nimic altceva nu se îndeletnicește mai cu drag, decât cu acest soi de economie. Astfel, am făcut cu vechilul unuia dintre aceștia următoarea socoteală: În toată Țara sunt 800 de boeri; să dăm fiecăruia dintre acești stăpâni câte 1500 de oi și vom avea o sumă de 1.200.000. Numărul familiilor moldovenești este de 77.000; dacă punem pe sama fiecăreia numai 24 de oi, ajungem la numărul³ de 1.848.000 de oi. Numărul oilor bisericesti și ale Armenilor se ridică cel puțin la 200.000. Totalul va fi astfel de 3.248.000.

Să se apuce acum cineva și să socotească ne mai auzita sumă de bani ce s'ar scoate din laptele, brânza, untul, mieii, lâna, carnea, săul și pielea acestor oi! Aceasta ar trebui să se facă neapărat cu oile boerilor și ale mânăstirilor, și se va vedea că folosul ar fi negândit de mare. Folosul țaranului este însă prea mic, de oarece o parte din produsele acestei îndeletniciri, — această ființă apăsată trebuie s'o dea Turcilor pe un preț hotărât de Domn. Și fiindcă [50:] Domnul nu dorește să supere întru nimic, nici pe cel mai neînsemnat musulman, ca să nu fie mazilit⁴ într'al doilea sau într'al treilea an de domnie, hotă-

¹ „Geschichte der Walachei und Moldau, tradusă din italienește, p. 51“.

² „Das so genannte oerit“.

³ „Mulți boeri au câte 4 și 5 turme, fiecare cu câte o mie de capete; ba și între țărani se găsesc mulți cari cresc până la 200 de oi, dacă au mai mult. Firește, sunt și sate, cari au mai puțin“.

⁴ „Masilirt (abgesetzt“.

rește prețul oilor așa de scăzut, ca negustorii turci să fie pe deplin mulțumiți. Astfel, fără ca să se poată împotrivi, strivitul țăran se alege mai cu nimic din rodul osteneții sale. Dar cu toată această nedreptate, oaia este totuș un lucru foarte de samă în negustorie, din care cei bogați se folosesc cu mult. Măncarea cărnei de oaie, vecină cu risipa, ridică și ea prețul acestui soi de animale. În Moldova se taie rar vite cornule și porci ¹. În căsăpii nu se poate găsi nici o bucățică de carne de vițel; numai pe la câte o casă, dacă se taie la șase ori la zece luni câte un vițel. Mai bucuos, se lasă acest animal să se facă mare, pentru ca vânzându-l, să se dobândească sunători destui, cum se și întâmplă în Moldova foarte lesne, precum am mai arătat, cu frumoasele câmpii, pe care hrana stă din prisos. Oile și păsările tinere sunt pentru mâncările alese ale multora din locuitori în zilele de dulce. Multele zile de post cari fac la olaltă peste 80 de săptămâni din an, cruță foarte mult oile, mieii și alte feluri de cărnuri, și așa se poate înțelege cât de mult [51:] se pot spori banii, cu cece se poate vinde. În Moldova, ca și în Muntenia vecină, se află deosebite feluri de oi; cele numite țigăi ² sunt ceva deosebite în Moldova; acestea dar mai puțină lână ca în Valahia ³.

Oile acimatizate prin ținutul Sorociei, cari se numesc în

¹ „Numai de puțini ani a început să se taie în Iași mai multe vite și porci“.

² „Die sogenante Zigaiart“.

³ „Cu prilejul arătării acestor feluri de oi, să mi se îngăduie a pomeni următoarele observațiuni din citatul autor italian :

„În Valahia sunt trei feluri de oi și adume: țigăile („Zigai“). *bârsanele* [„Barsan“] și *stogoșele* [„Stogosk“]; cele dintâi au o lână foarte fină și scurtă, și o carne minunată; celelalte au lână lungă și aspră; cele de al treilea, cari-s bastarde, dau o lână mijlocie. Soiul care se numește *bârsane* trebuie neapărat să fie duse vara la munte, căci căldura dela șesuri le omoară. Țigăile pot trăi la șesuri, numai să aibă în apropiere o pădurice, unde să se umbrească, și apă bună. Soiul cel de mijloc o duce la căldura verii mai bine și nu-l supără mai de loc asprimile vremii; carnea acestora are de asemeni un gust bun. Este de însemnat că nici odată nu s'a putut deprinde țigăile în Moldova, cu toate că îngrijirea lor este la fel cu a celorlalte. Nu numai că soiul țigăilor se strică, dar și oile cari au fost aduse din Muntenia, fac, în anul al doilea, o lână mai mare și mai aspră, ca și a oilor de baștină. Op. cit., p. 51, 52 și urm.“.

Moldova *pârnăi*¹, se pot socoti cu dreptate ca cele mai bune. Întâi, carnea lor este foarte gustoasă; al doilea au cu adevărat o coastă mai mult² ca alte oi, și al treilea cu coada scurtă [52:], și groasă, și lată, par mai deosebite. Lungimea cozii este de 6 țoli³, lățimea de 4, și nu se termină printr'un vârfascuțit, ci este oval-rotundă⁴. Despre acele oi sălbătice, pe care Cantemir le descrie ca având o înălțime ciudată⁵, nu am nici o cunoștință.

Când o țară este aproape peste tot acoperită cu un prisos de păduri de stejari și fagi, își poate cineva inchipui ușor cât de întinsă trebuie să fie mai ales *creșterea porcilor*. Aceasta se întâmplă cu Moldova, unde, nu o jumătate de zi, dar zile întregi trebuie să mergi spre a putea străbate o astfel de pădure și unde, pe lângă mici tufșuri, vezi *ici* un stejar înalt, *colo* nenumărată mulțime de fagi. Moldovanul nu paște numai oile, dar se duce bucuros și cu porcii; lucrul este ușor când te găudești că din această indeletnicire se poate trage o sumă de foloase. Printre neamurile de porci cari cresc în această țară, se găsec mai ales în [53:] ținutul Orheiului, cum mărturisește și Cantemir, un soi care n'are copită despăcată, ci se naște ca și caii, c'o singură copită⁶. Răposatul *Mitropolit Iacov* m'a asigurat că asemenea porci se află și în Valahia, după cum se pot afla și în Polonia mare, precum arată un vechiu autor⁶.

¹ „Pirnei“.

² „eine Ribbo mehr“; minunea aceasta de bună samă că este luată după Cantemir; *op. cit.*, p. 72: „sunt a se socoti deosebit [oile] acele ce sunt în ținutul Sorocii că toate au câte o coastă mai mult decât celelalte. și cât trăesc ele. nu o pierd“.

³ Un țol („zol“) face cam 25 milimetri.

⁴ „Oare patria acestor oi nu poate fi Fez, în imperiul Marocco?“

⁵ *Op. cit.*, p. 72—3: „Decât acestea [cu o coastă mai mult], sunt mai cu mult deosebite oile cele sălbatece, care cu greu se vor găsi și pe la alte locuri. Buza lor cea deasupra spânzură în jos de două degete mari; pentru aceea sunt nevoite ca să pască mergând îndărăt. Și grumazul lor este țapăn, fără de încheeturi; pentru aceea nu pot să-și întoarcă capul nici în dreapta, nici în stânga. și picioarele lor sunt scurte, însă atât de grabnice, încât nici câinii, când le gonesc, mai nu pot să le ajungă. Si adulmecarea lor este atâtă de aspră, încât de o milă nemțească departe, adulmecă pe vânător sau pe fiara care vine cu vântul asupra lor. Iară când vin asupra lor împotriva vântului, nu pot să-i adulmece până când le prind“.

⁶ *Op. cit.*, p. 74: „Rămătorii în ținutul Orheiului la satul Tohatin, în-

Fie că-i ghindă mai multă, fie anul mai slab în acest rod, creșterea porcilor nu pricinuește nici cea mai mică cheltuială. Dacă lipsește acest fruct pentru îngrășare, se înlocuește cu grăunțe de popușoiu, dar atunci prețul acestor animale se ridică. Astfel o pereche dintr'aceștia trebuie să se plătească 40 sau 50 de guldeni, în loc de 12 ori 16, ca atunci când ar fi fost îngrășați cu ghindă. Porcii îngrășați cu *jir* au într'adevăr o carne bună; numai slănina și osânza este și rămâne moale și cam acră, îngălbenindu-se și rănecându-se după 5 sau 6 luni. La porcii îngrășați cu ghindă sau popușoi [54:] nu se întâmplă aceasta; slănina și osânza lor se ține ca și proaspătă un timp mai lung. Unii crescători necinstiți dau porcilor bostani și pește¹, după cum în alte țări le dau pâne de în; carnea și slănina acestora însă este prea fără gust. Neguțarea porcilor în Moldova nu este așa de întinsă ca în Valahia. Acolo cărduri numeroase se mână către Transilvania, ba încă și mai departe, în Ungaria. Moldovenii însă au de-aface numai cu Polonia și Rușii vecini, cari nu pun pe carnea acestui fel de animal, un preț așa de mare. Dacă *coranul* n'ar opri întrebuițarea acestui fel de carne, Turcii n'ar umbla mereu după miei și oi, ci s'ar hrăni cu șuncă, slănină și trandafiri, și prin aceasta negoțul cu porcii s'ar mări mult, după cum se întâmplă cu oile; astfel, Transilvăneanul, în loc de 5 sau 6 guldeni, trebuie se plătească pentru un porc cel puțin jumătate pe atâta mai mult (în anii de eștinătate).

(Va urma)

---

tre apele Ichilul și Răutul, nu sunt cu copitele despicate, ci întregi, și mai ca și la cai; și rămătoarele cari le aduc acolo din alte părți, al treilea an încă față prăsilă asemenea cu copitele întregi; și aceasta nu se întâmplă numai celor domestici, ci și celor sălbateci care se plodesc mulțime prin stuhurile ce sunt pe lângă Nistru².

¹ hrănire „mit Kürbisse und Fischen“.

² „V. din nou îmbogățitul *Curieuseur Antiquarius* de P. L. Berkenmever, p. 884. Așa ceva se află și în Istoria naturală a lui Blumenbuch: „În Suedia și Ungaria se găsește o numeroasă specie de porci cu unghia nedespicată, cunoscută și de cei vechi, după cum s'au văzut porci având trei unghii. În deobște se văd la aceste animale domestice, ca urmare a degenerării, mai multe soiuri, decât la alte animale de casă“.

În privința *animalelor sălbatice*, această Țară este lăsată de fire să fie o adevărată grădină de animale, unde se întâlnesc căprioare, cerbi, mistreți, urși, lupi, capre de pădure¹, iepuri, vulpi și altele, în număr însemnat.

Despre vânători mari, n'am auzit pe Moldoveni vorbind niciodată ceva, ba, se pare, în această privință, să nu fie moștenitorii adevărați ai vechilor Romani, cari socotiau vânătorii printre artiștii [55:] și căpeteniile de oaste, cărora le dădeau aceleași libertăți.

Numai boerii cari au moșii, strâng, când vor, pe la munți, oameni de prin satele lor pentru a împușca sălbătăciuni stricăticioase, a avea ceva vânat la masă și a da avânt lucrării pieilor. În iernile cu omeți, se prind de țărani nenumărați *ieपुरi*, numai lovindu-i cu bățul; și-s veseli dacă pentru un animal ca acesta pot dobândi 5 ori 6 parale, — nu ca în Sibiu, unde un iepure se vinde cu un guldin. Nici *căprioarele* nu-s scumpe în Moldova. Cu 24 de ani mai înainte am cumpărat în Iași una cu 10 parale; acum însă trebuie s'o plătești cu 2 până la trei piaștri. *Dihori* se găsesc mulți. Țăranii prind în tot anul peste 10.000, dăruind pieile jupânilor ispravnici dacă au câte o judecată pe care vor s'o câștige cu nedreptul; de multe ori însă le dă și altor boeri, cărora le plac foarte mult blănurile.

Cu privire la niscaiva *păsări* mai de samă în această Țară, nu se poate spune ceva. Printre multele păsări de casă cunoscute, se văd numai pe la cărțile boerești *bibilice* (poule de Guinée)² cu câte un bibiloiu; acestea se bănuiesc a fi aduse din Egipt prin Constantinopol și Grecia. *Păunii* [56:] sunt prețuiți pentru penele lor frumoase. Fetele mari și flăcăii dela țară își împodobesc capul într'un chip deosebit de plăcut cu acest fel de pene lucrate, așezate alături de bani de aur și de argint. Prin casele boerești, ca și prin cele ale negustorilor se vede aproape pretutindeni câte o *apărătoare de muște* (Mios-

¹ „Feldgaisse“.

² „Perlhüner“.

bion) foarte frumoasă, făcute din pene de păun, și câte un *cortel* (skiádion) cu care onorează câteodată pe musafirii străini. Un soi de *șoimi*, nu de samă, s'ar putea întâlni în Moldova, și Bogdan-Vodă III, în 1511, în al șaptelea an al Domniei sale, făgăduia Sultanului Baieid II, printre alte daruri de supunere, mai de preț, încă și 24 de șoimi pe an. Dar la aceasta trebuiau anumiți țărani deprinși, cari la rândul lor să-i dăruiească Domnului, de unde apoi porniau la Sultan.

Albinăritul, care se duce atâta de simplu încât aproape rămâne la ceva firesc, este unul din izvoarele de bogăție ale locuitorilor, și o îndelânicire de samă. Albinele, cărora le priște foarte bine în această Țară, și cari întrec cu mult pe oameni, chiar când sunt harnici și sârguincioși din fire, dau în anii buni, fără ajutorul unui meșteșug amumit, atâta miere și ceară, pe care, altă țară mai puțin prielnică [57:] cu greu ar putea să le dobândească, chiar dacă cineva și-ar da toată silința și osteneala. Felosul anual al acestor plăcute și trebuincioase produse ar putea să fie în Moldova cu mult mai mare, dacă măestria firei ar fi ajutată mai mult de mâna omenească. Căci pentru îmbunătățirea stupăritului nu se întâlnește nici năzuință și nici un gust pentru o carte bună de cetit. Ingrijitorii unei priseci s'ar socoti că fac o adevărată nelegiuire, dacă s'ar îndepărta cât decît de datina lor moștenită dela strămoși. Vataful lor este insuflețit de acelaș lucru, iar stăpânul unei asemenea priseci se mărginește, când e vorba de a înfrâna o greșală făcută din nepriceperea oamenilor săi, la aceea că poruncește să dea vinovatului câte-va sute de curele la tâlpi, pe când el, câtă vreme se îndeplinește osânda acelei judecăți, trage tacticos din lulesua lui cea turcească. Firea trebuie să dea de-a gata acestor oameni nepăsători chiar și *știubeiul*. În multe păduri se găsesc destule scorburi de copaci. Acestea sunt retezate sus și jos, la aproape trei picioare, se mai lărgesc, cioplindu-se, li se sfredelște urdinișul, se acoperă sus cu o scoartă de copac iar peste aceasta se pune o jumătate de cărămidă ori o piatră mai mare. Și așa, știubeiul este gata [58:]

Albinele, în trunchiul lor de copac, se așează sub cerul slobod, pe o întindere de pământ aplecată, care este împrejmuită de tufișuri dese, în mijlocul câmpiilor strălucitoare de

mulțimea florilor. Aceste câmpii nu se cosesc înainte de luna lui August, iar uneori rămân chiar neatinsc. Unii prisăcari își pun prisăcite în păduri, unde-s mulți tei și alte soiuri de copaci, cari se încarcă de flori. Locul acesta trebuie să fie ceva uscat și curățit de iarbă. Astfel stau fără acoperiș și în neorândueală dela 500 până la 1000 de știubeie, în locuri depărtate. Unii boeri bogați au câte 3, 4 ori 6 asemenea stupării pe moșii și în districte deosebite¹. Răzeatul știubeilor este un lucru foarte curios în Moldova. La știubeie se umblă în tot cursul anului, fără multă socoteală, văzând, pe cât se poate, ca să nu strice celulele cu ouă, și să aducă astfel o vătămare știubeiului, lucru care se poate întâmpla foarte ușor, când ar fi vorba [59:] de o mână nedibace.

Lumea este obișnuită să lase totul în sama firii care într'adevăr, face minuni. Chiar și privitor la curățitul știubeilor de viermi, larve și alte insecte vătămătoare, albinelor nu li se poartă mare grijă.

În prisacă știubeile nu stau alături unele de altele, ci la 2 ori 3 picioare, și asta nu în linie dreaptă, ci după cum îi place hârbosului prisăcar. În anii mănoși, adică atunci când vremea-i prielnică, albinele se înmulțesc nemăsurat. Nu-i un lucru rar ca un roi să dea 15 până la 20 de roi tineri într'o vară. Nu

¹ „Îmi sunt și mie cunoscuți câți-va stăpâni de prisăci, cari au pe moșile lor dela cinci până la 6000 de roiuri ba și mai mult. La 1780 pe când marele logofăt („Grosskanzler“) Cantacuzino-Deleanu, un milionar, încă trăia, în casa căruia eram cunoscut și cu care mă duceam adesea la moșie, unde mă minunam de mulțimea stupilor, îmi surăse prieteneste odată și-mi zise: Prietene, n'ai văzut nici un șfert. Pe aceste trei moșii avem numai 4000 de roi; ceilalți se află în alte districte!—După asta mi-a spus secretarul său că boerul ar avea peste 12.000 de stupi. Un mare folos ce-l au stăpânii de prisăci este acela că țin albinele în mai multe ținuturi, căci dacă sunt mulți ani îmbielșugați în ceară și miere, apoi sunt și ani când albinelor le merge mai bine într'o parte și mai rău într'alta și astfel, se dobândește o mijlocie multămitoare. Când rodul este mare, și peste tot, mierea și ceara se vinde eftin; acest preț se ridică pe măsură ce rodul este mai mic. Uneori se iau mai mulți bani când recolta e proastă decât când este mănoasă; lucrul acesta se întâmplă și cu vinul, dealtfel, ca și cu alte produse firești. Cel bogat nu pierde niciodată.

rare ori se gădesc așa numiții *roi virgini*¹, cari nu-s tocmai slabi, ca să nu-și poată strânge pentru iarnă hrana trebuincioasă; astfel nici stupul-mană nu slăbește. Asta este, se pare, pricina pentru cari aici albinele roesc, cu toate deseale rătăzări [60:] și cu tot slabul ajutor ce li se dă. Prisăcarul nu lasă să-i îmbătrânească știubeile, trei, patru sau șase ani, dacă vremurile sunt bine. Pe iarnă, știubeile se așează după vrastă și după bogăția mierii, că să știe felul cum vor roi la începutul anului viitor. De aici iesă că mierea moldovenească are atâta căutare cum mărturisesc cei mai mulți prisăcari, căci din faguri vechi și negri, nu se poate scoate nici miere plăcută, nici ceară frumoasă. Către sfârșitul lui Octomvrie și câte odată și mai târziu, știubeile pline și cele slabe sunt rătăzate, luându-li-se mierea și ceara, și lăsându-se cele mijlocii pentru iarnă. La bateria² știubeilor am observat în mai multe locuri că slugile dela prisăci se slujesc de un fel de burete pe care în limba lor o numesc *părhaghiță*³.

Acest burete (*Agaricus muscarius*) îl asvârl, făcut bucățele, pe cărbunii aprinși, țin la fum știubeiul pe care îl bat, albinele amețesc într'o clipă, și mor⁴. [61:] În fiecare sat sunt oameni cari își fac de treabă la stupi puțini, cu această frumoasă îndeletnicire. Toți vechilii de pe moșiile boerești își fac din această meserie, pentru folosul lor, un lucru de samă. Pentru iarnă, știubeile cu roi se pun sub un fel de acoperiș de trestie (*Arundo phragmites*), paie sau gunoiu obișnuit, pentru a fi ferite de frig. Într'un astfel de beciu sau acoperiș, știubeile sunt așezate unele lângă altele, acoperindu-le cu fân ori otravă. Unul dintre cei dintâi gospodari, mai ales în ceea ce privește prisăcărul, un om foarte harnic, răposatul Mitropolit *Iacov*, a pus să sape în 1796, la una din moșiile sale, nu departe de Iași, la poalele unei movile înalte, o hrubă care avea o mare asămă-

¹ „so genannte *Jungfernschwärne*“.—Cred că e vorba de *paroi*.

² „*Abeschlachtung*“.

³ „*Purhagitze*“, — „*Fliegenschwamm*“.

⁴ „Dacă fumul acestui burete otrăvitor vătămă mierea sau nu, nu pot zice, nici așa, nici așa. Oeeace știu sigur, din vremea celor șase ani de ședere în această Țară, este că n'am văzut încă un bolnav a cărui suferință să aibă pricină în acest fapt!“.—se laudă medicul *Andreas Wolf*!

nare cu un beciu boltit. De-asupra avea făcută o răsufătoare ca un horn pentru a nu opri cu totul intrarea aerului. Lungimea acestei hrube era de 4 brațe¹ și lățimea de două brațe. După ce a făcut-o, a vârit înăuntru paie, le-a aprins, și-a ars pământul câteva zile, foarte bine². În apropierea iernii, puse albinele în această hrubă. Numai, încercarea nu reuși, căci după câteva zile hruba se prăbuși și toate albinele au fost îngropate sub dărămături.

Dacă săpătorul acestei hrube ar fi ascultat porunca mitropolitului și-ar fi întărit-o cu stâlpi [62:] de pământ, cum se obișnuște la gropile de sare, lucrul ar fi izbutit. Poate că asta s'a întâmplat din pricina ploilor cari au urmat fără conținere. Paguba ar fi fost într'adevăr mare, dar în această Țară se socotește o astfel de întâmplare ca o nimica-toată, căci se mai găsesc pe alte moșii știubeie de zece ori mai multe și mai bune, adăpostite gata, cari pot implini lipsa.

Cu toată nepăsarea pusă și arătată până aici, față de această indevletnicire în Moldova, câștigul ce se scoate este mai mare decât în altă țară, unde prisăcarii cunosc pe deplin meșteșugul prisăcării. Numai în așezarea Țării, în clima potrivită, în bogăția de flori a câmpurilor, în mulțimea pădurilor, în locurile bune de așezare, în întinderile nelocuite cari se găsesc în mare număr și poate și în însăși ușurința indevletnicirii, — în toate acestea s'ar putea afla izvorul acestui câștig lesnicios. În Valahia vecină prisăcile se gospodăresc aproape ca și în Moldova, numai că pământul cald al Țării aceleia, nu rare ori usucă florile și iarba în multe părți. Aceasta-i pricina pentru care mierea și ceară muntenească sunt cu mult mai scăzute [63:] Mierea se cumpără de negustorii turci în cea mai mare parte, pe bani gata, trimițând-o la Constantinopol. Pe vadra (de 10 oci) se plătesc 4 până la 5 piaștri, iar în anii răi, prețul se ridică dela 7 la 9 piaștri.

Ceara are și ea, după câtimea care se află, acelaș preț

¹ „Klaster“, lungimea brațului întins.

² Cum fac și astăzi Dobrogenii și cei din județele de pe Bărăgan, cu gropile în cari-și pun grânele toamnai; mai mult se făceau și prin Moldova, gropi pentru pâne; cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români*, p. 434 și *Latopiseșe*, III, 263.

schimbător. În 1795 se putea dobândi o oacă ($2\frac{1}{4}$ funzi) cu cel puțin 90 de parale¹ (2 lei și 10 parale).

Negustorii greci o cumpără în mare cantitate, negoțând-o apoi cu folos spre Veneția. Cât de mulți bani se pot scoate în tot anul pe acest lucru, se poate vedea din dijma pe albine, pentru cămara domnească, ce este de 60.000 de taleri — lei² (piaștri), și care în anii rodoși se ridică la mai mult. În Moldova se dobândește și o ceară cenușie, aceea pe care albinele și-o așează împrejurul urdinișului, din pricina mirosului ei plăcut și îmbalsămător. Numai, păcat că nu se culege mai cu băgare de samă; ea se întrebuințează numai pentru a afuma.

O țară care s'ar bucura de un climat potrivit ca Moldova, unde pe lângă aceasta, ridicarea aguzilor se face cu puțină osteneală, creșterea gândacilor de mătase ar trebui să fie în neconținută sporire; fără îndoială, lucrul acesta ar trebui să se întâmple și cu industria mătăsii, dacă duhul locuitorilor ar fi aplecat spre o muncă tot mai mare. Dar într'o țară [64:] în care lipsește o fabrică de postav pentru o lână atât de multă și de bună ce se ia de pe oi, cum poate să fie vorba de c înfloritoare stare a creșterii gândacilor de mătasă! Invederat, luxul acestui product s'a furișat nu numai în portul celor de sus, dar se află și în cel al păturilor de jos; totuș Moldovanul nu este deloc insuflețit de-a se îndeletnici cât decât cu creșterea gândacilor și industria legată de ea. Observațiile lui Sulzer rămân cu totul drepte că într'o țară în care cel mic nu are nici stăpânirea pământului sau, nici libertatea sa, negândindu-se la mai bine, se mărginește numai să-și potolească foamea și de aici, până la industria manufacturilor, la fabrici și altele, este departe.

Fiindcă nu mi-i gândul să scriu o istorie naturală a Moldovei, trec peste alte feluri de viețări cari se găsesc în Țară, de pildă gojbăliți, păsări, insecte, ș. a., pomenind numai *lăcustele* cari trebuie să fie socotite ca o plagă în anii când trec prin Moldova și se opresc pentru doi sau trei ani.

Fără a cerceta dacă acești primejdioși oaspeți vin din

¹ „Paralen”.

² „Löventhaler”.

Africa¹, sau, după cercetările domnului Volney din Sura (Soria), [65:] Arabiei, pare sigur că vin din Tataria mică, de unde scoboară către Dunăre prin Moldova și de acolo pătrund și în Transilvania, unde însă, mulțămită rânduelilor stăpânirii, își găesc moartea. Este de necrezut ce blăstăm aduc aceste insecte stricacioase ogoarelor², pășunilor și viilor. Când sboară în stoturi minunat de mari, ele întunecă în totul lumina soarelui, ca un nour des, iar fâsăitul sborului lor, se aude din îndepărtare. Cu o foame nemaipomenită, ele se așează pe ogoarele și câmpiile pline și în câteva ceasuri, toată roada pământului este mistuită. De cele mai multe ori cad asupra popușoiului, ne mai lăsând decât hlujii. Pentru iarnă, lăcustele își lasă ouăle sub scoarța pământului, de unde învie odată cu întâile raze ale soarelui de primăvară. Vremea aceasta o cunoaște țăranul și atunci, parte le ucide, parte le acopere cu paie, le dă foc și le înneacă în fum. Totuș, lăsătura innăscută în Valah, împiedică și aici întrebuințarea mijloacelor folositoare de stărpire grabnică a acestor stricacioase vietăți, căci în deobște, o mare parte dintre locuitori este încă stăpânită de credința greșită că nu trebuie să se împotrivească unei pedepse pe care Dumnezeu o pregătește Țării³.

Trec astfel, luni multe, ba și ani, în care lăcustele [66:] pustiesc ogoarele și câmpiile. În Transilvania, unde după cum s'a spus, se arată de multe ori lăcustele, se întrebuințează cele mai bune mijloace pentru stărpirea lor, și de obicei, cu folos, putându-se cultiva pământul mai departe.

Cine dorește să aibă știri mai apropiate asupra acelor arătate până aici, îl trimit la *Istoria Valahiei și Moldovei*⁴ tra-

¹ „Mai ales din pustia *Zaara* unde acest viermăt aduce pagube înspăimântătoare; ca pedeapsă, locuitorii le mănâncă (Geografia lui S. Hübner, partea II, cartea X, p. 852, Dresda 1775.8“).

² Cf. Pamfile, *Agricultura de Români* (indice) și *Ion Creangă*, XII, p. 35—6.

³ Cf. *Ion Creangă*, XII, p. 35—6, aducerea mnaștelor Sf. Mihail dela *Sf. Munte* și purtarea lor prin Țară pentru stărpirea lăcustelor. pe timpul lui Constantin-Vodă Brâncoveanu.

⁴ În nemțește; „p. 69—71.

dusă de d-l prof. Piehl, cât și la *Istoria Daciei Transalpine* a lui Sulzer¹, care cuprinde și descrierea Moldovei. Toate cele arătate până aici sunt văzute de mine și mai mult, n'aș vrea și n'aș putea să împărtășesc cetitorului.

[178:]² Ceva despre deosebirea limbii valahe care se vorbește în Moldova și Muntenia

Cu toate că obârșia proprie a Valahilor, și cu a lor, și a Moldovenilor, este învăluită în multă întunecime³, totuși cei mai mulți dintre noii cercetători ai istoriei, spun laolaltă că această națiune este o amestecătură și o bastardă născută din vechii *Traci*, *Romani*⁴ și *Slavi*, născută dincoace, ca și dincolo de Dunăre, în Bulgaria de astăzi și muntele Henus⁵. Vorbirea lor lămurește deplin acest lucru. Cu toate că graiul popular care este vorbit, atât în Moldova cât și în Valahia, poate fi socotit ca unul și același, sub numele de graiu valah [179:], se găsește totuși, și ca rostire și ca deosebire de înțelesuri, mai multe cuvinte; tot astfel sunt altele cu totul deosebite de ale tovarășilor lor din Moldova. Și cu toate acestea rămâne pentru amândouă popoarele același graiu cu rădăcină din latineasca necărturărească, în care însă, din pricina lipsei de unele cuvinte, a trebuit să intre un mare număr de cuvinte din limba italiană, slavă, turcă, greacă și chiar rusă. De aici vine greutatea⁶ aceea că Transilvănenii sau Valahii cari trăiesc în Banat, unde limba este împetritată cu cuvinte germane și ungurești⁷, nu se pot

¹ „Vol. I, p. 95 și urm.”.

² Capitolul IV, punctul VIII.

³ Pe care ca sas, Wolfnici nu se putea să n'o pomenească în frunte..

⁴ Desigur că anumite vorbe puse în gura Mitropolitului Iacov, ca spuse de acesta unor tineri boieri „în apropierea mea”, sunt neadevăruri.

⁵ Teorie indeosebi plăcuta sașilor, istoricii Ungariei.

⁶ Foarte mică.

⁷ În foarte slabă măsură.

înțelege cu țărani din Moldova¹. Din această pricină mi s'a întâmplat în întâile zile al șederii mele în Moldova, de multa ori să fiu întreat, pe când vorbiam munteneste: *Știi moldovnaesche?* (Știi moldovenește?) Eu răspundeam: *Rumenaeschte știu; dare moldovnaeschte nustiū* (valahicește știu, dară moldovenește nu știu). Mi se spunea într'adevăr că este vorbă de o *singură* limbă, însă că foarte multe² cuvinte se deosebesc cu totul de limba valahă pe care o cunoaștem din Transilvania.

Fără a mă afunda într'o cercetare mai adâncă a limbii, să mi se îngăduie să înfățișez numai puține [180:] cuvinte muntenesti și moldovenești cari se deosebesc cu totul; aceasta pentru dovedirea celor spuse de mine. Spre mai multă limpezime, le impart în valahe, moldovenești și nemțești³.

Bultsch — *jarmarok* = *iarmaroc*; *doike* — *manha* = *mancă*; *porumb* — *popschoi* = *popușoiu*; *isme* — *mynthe*⁴ = *izmă*; *muschetzel* — *romenitze* = *romăniță*; *puame de kurr*⁵ — *O*⁶ = *ouă*; *drakul* — *diavul* = *și unul și altul*; *funye* — *fringie* = *și funie, și frânghie*; *gaure* — *borte* = *bortă*: *sfredesek* — *bortesek* = *și una și alta*; *glumme* — *schage* = *și glumă, și șagă*; *glummesk* — *sohuguesk* = *glumesc, șuguesc*; *felinar* — *funar* = *fănar*; *sapade*, *omot* = *omăt*; *lants* — *lantzuv* = *lanț, lănfug*; *urloi* — *odschagu* = *hogiag*; *tzarke* — *koltzophane* = *coșofană*; *scholomonar* — *pharmakelor* = *solomonar, farmăcător*; *diple* — *skripke* = *scripcă*; *gladsche* — *stekle* = *sticlă*; cellalt cuvânt e *glaja* ardelenescă; *gledscherie* — *steklerie* = *sticlărie*; *leak* — *doftorie* = *amândouă*; *apelhike* — *specerie* = *spîșerie*; *apothekar* — *speciaer* = *spîșer*; [181:] *bitsch* — *bitschusohka* = *și biciu, și biciușcă*; *paat* — *aschternut* = *și pat și așternut*; *fedesch* — *barilke* = *și fedeleș, și balercă*; *naphrame* — *basmah* = *și năframă, și basma*; *teitsafedyaeh* = *tăfeii ts una, fedeaia e alceva*; *ferige* — *ferilschi* = *feregă*; *trufasch* — *fudul* = *trufaș, fudul*; *trufie* — *fudulie* =

¹ Neadevăr; Wolf iea aici închipuirea drept fapt.

² De fapt: prea puține.

³ În locul rubricii pentru cuvintele nemțești, am pus cuvintele moldovenești, spre a se vedea stălcirea la care au fost supuse de naiul medic.

⁴ Aici le așează unul în locul altuia.

⁵ Vreo păcăleală a cuiva.

⁶ În loc de ouă.

amândouă; *lobenitze* — *harbuz* = *harbuz*; *paepin* — *samos* = și *pepeno* și *zamos*¹

Afară de aceste cuvinte mai sunt și altele dintre cari unele au numai o mică asămănare.

După aceasta arăt încă alte cuvinte pe care Valahii transalpini și Moldovenii le-au imprumutat dela alte națiuni².

1. Din limba slavă: *slovă*, *predostavie*, *sfetnic*, *sfătuesc*, *sclivisesc*, *zugrav*, *zugrăvesc*, *scrimbițe*, *podoroșnă*, *șborchină*, *râșniță de cafea*, [182:] *prochiresc*, *blagoslovenie*, *blagoslovesc*, *blagoveștenie*, *bogda-proste*, *milă*, *milostivesc*, *milostenie*, *milostivii*.

2. Din limba grecească: *anison*, *afion*, *hiritisesc*, *hiritisire*, *gavanos*, *hipolipsis*, *hipopsie*, *un om hipopticos*, *idropică*, *cutopileasmă*, *clironom*, *clironomie*, *logodesc*, *logodnic*, *logodnică*, *melahirisesc*, *perigrafie*, *tipograf*, *tipografie* [183:].

3. Din limba turcească: *basma*, *dam[b]la*, *daradaică*, *dimirlie*, *gogoștic*, *hoșmașuchiu*, *iamurluc*, *imbir*, *ioslomele*³, *calacan*⁴, *cherimbar* sau *checribar*, *lulea*, *ciubuc*, *mahala*, *mofluz*, „*pansaecher*“⁵, *sarisambur*, *șandervan*⁶, *sulimenii*, *surgun*, *surgunii*, *tahterivan*, *tingire*, *tuslubalgam*.

Fără aceste cuvinte și încă fără alte multe imprumutate din alte limbi [184:] Valahii și Moldovenii nu pot să se rotească în limba lor de naștere⁷. Biblia tradusă în limba lor, are atât de multe cuvinte slave, că oameni obișnuiți, ca și cei mai mulți preoți⁸, nu înțeleg nimic dintr'însa⁹. De altfel în limba valahă curată¹⁰, o astfel de carte ar fi cu neputință de tra-

¹ Il scrie *Samos*; cf. insula cu acelaș nume, și zice astfel că e un cuvânt grecesc; cf. *zamă*.

² Fără a le mai da traducerea în nemțește, se transcriu aici — nu cu stălcirea din isvoadele lui Wolf.

³ „Eine Art Knödel in Speisen“.

⁴ pe care îl traduce prin „Vitriol“.

⁵ „Bezoarstein“.

⁶ Fântână țâșnitoare.

⁷ Ceeace este cu totul neadevărat; dovadă isvoadele de mai sus, din cari unele cuvinte sunt și azi cu totul necunoscute, altele sunt atât de rari încât pot fi îndepărtate, iar pentru altele, limba noastră are sinonime.

⁸ „Popen (Pfarrer)“.

⁹ !!!

¹⁰ Pe care Wolf n'a cunoscut-o, se pare, decât ca un străin cu idei preconcepute.

dus¹. Dar e destul și poate au fost cam multe arătate din asprul cuprins al etimologiei.

[215:]² Despre caracterul Moldovenilor și despre unele obiceiuri ale lor.

Cine cunoaște însemnata înrăurire pe care o are *clima, temperamentul, creșterea, sistemul religios și forma de guvernământ* asupra individualității caracterului național, greu de cercetat, dar sigur ca rezultat când se cercetează, — îmi va îngădui să ating numai în treacăt acest subiect, asupra căruia Sulzer și Cantemir au spus atâtea lucruri interesante și pe care cetitorul le va judeca singur.

„Indrăsneala și mândria sunt ca o mamă și o soră pentru Moldoveni. În deobște, toți sunt îndrăzneți și veseli [216:] gata de gălceavă; se potolesc însă lesne, împăcându-se cu protivnicul“. Asta o spune Cantemir³, care era însuș un Moldovan de naștere, un om învățat și sigur; lucrul acesta însă îl întăresc Sulzer și Carra, astfel că nu poate fi vorba de un ponos fără temei. Fiindcă aceste națiuni stau încă pe o treaptă foarte joasă⁴ ca știința și obiceiuri, rare ori știu să-și cumpănească pornirile. Când fericirea le surăde, sunt de o adevărată mândrie orientală care atinge despotismul, și dimpotriva, la nefericire și la întâmplări neplăcute, își pierd cumpătul, ajungând în doaga muierilor. Păcatele josnice ca ucederile, jaful, hoția și altele trebuiesc puse numai pe sama poperului de jos, căci niciodată,

¹ Dovadă, — atâtea ediții pe cari le avem și pe cari Wolf nu le prevede.

² Partea VI.

³ „V. *Descrierea Moldovei* de Cantemir, p. 282 și 284 și *Transalpin DAC* de Sulzer, vol. II, p. 347“. — Ediția românească din *Descrierea Moldovei* p. 244: „Dărzia și semeția este maica și sora lor, căci dacă are vreunul cal bun și arme bune, atuncea gândește că nici un om nu poate să-l întrecă, și nu s'ar feri, de ar fi cu puțință, însuș cu Dumnezeu să se lupte. Și toți de obște sunt îndrăzneți și semeți, foarte înținați de a începe gălceavă: însă prea lesne se liniștesc și se împacă iarăș“.

⁴ Firește, după părerea cu totul personală a autorului.

sau, numai cu totul rar, s'a făcut vinovat un boier de-asemenea lucruri. Dacă-i vorba de socoteli viclene, ca să scoată vre-un folos de undeva cu orice chip, Moldovanul le află îndată și isbutește să ajungă unde poștește.

Dacă purtarea în lume ar fi călăuzită cum trebuie, de-o judecată dreaptă, n'ar fi poate [217:] un popor care să întreacă aceste națiuni în ceea ce privește virtuțile vieții sufletești. Sunt din cale afară de politicoși, ba, urbanitatea lor către străini, mai ales, nu are samăn; dimpotrivă, față de cei mai mici, în toate împrejurările, au un ton de stăpân poruncilor. Un egoism și-o nesocotință care poate fi împinsă până la sălbătăcie. Vai de acel supus care greșește, fie din neștiință, fie din grabă. Mânia lor n'are mărghini. Nu îndrăznesc să arăt dacă *răsbunarea*, *îngelătoria*, *zavistia* și *nepăsarea* sunt *moștenite* din vechi sau sunt împrumutate dintre viciile națiunilor străine cu cari au venit în atingere¹.

Printre însușirile mai de samă și vrednice de laudă ale Moldovenilor aș putea pune *ospitalitatea*, — darea cinstei pentru locul cel mai bun² la petrecerile lor, — plină de *cumințenie* și săeală, ce isvorăște dintr'o neîncredere sigură, — împrejurări cari se întâlnesc în toate țările cari suspină sub cel mai greu sceptor de [218:] despot. Câte știi din propria-mi experiență din felurile prilejuri, am să le arăt cu credință cetitorului.

Moldovenii primesc pe fiecare străin de-o însemnătate oarecare, cu toată cinstea datinii pe care o cunosc din strămoși și pe care o țin cu sfințenie până în ziua de astăzi. Cum ai intrat în casă, ai cinstea de a fi silit să șezi pe sofă. Stăpânul bate din palme (un semn obișnuit, care ține locul clopotelor dela noi³), și îndată se umple odaia de primire⁴ cu servi-

¹ „Cea mai bună descriere a Grecilor cari trăiesc în imperiul turcesc se găsește în *Călătoriile lordului Sandwich*, apărute în englezește la Londra în 1779 (V. *Göttingische Anzeigen von gelerten Sachen*, bucata a 75-a din 10 Mai 1800, p. 745.

² Cf. strigătul: *faceți loc!*

³ Și la mănăstiri se striga așa—zice gluma: Egumenul ieșea în pridvor, și pocnind din palme, zicea: Hei, să vie un proclat aici!—„Despre pleșnitul din degete, al turcilor, ținând mâna în sus ca semn de atenție. cf. *Sămănătorul*, II, p. 825.

⁴ „Visitenzimmer (Cassa de mussafir)“.

tori. Fata de casă, de obicei o țigăncușă, aduce pe o tablă de argint un pahar cu apă proaspătă și o chisea în care se găsește aceea ce se chiamă *dulceață*¹. Fata o trece stăpânei (cucoanei)², care o presintă singură fiecărui oaspe. Și fiindcă acesta este întâiul semn de cinste, — pe orice vreme a zilei ori a anului, — neprimirea dulceței ar arăta urita creștere a oaspetului. Acesta [219:] își umple lingurița și apoi bea apă. Intre acestea se ivește *cafegiul*³ cu tablaua sa pe care stă ibricul de fier și ceșcuțele pe farfuriore. Cafeaua este rășnită și fiartă fără zahăr, cum am întâlnit-o și pe la turci. Cucoana de gazdă înfățișează singură ceașca pentru fiecare oaspete. Dar iată în aceeași clipă și ciubuciu⁴, și întinde fiecăruia, după mărime, câte o pipă aprinsă. Dacă vine din întâmplare, o grecoaică pofțită, nu se săește de a-și așeză pipa în gură, lucru care moldovenelor nu le place. După aceasta se vorbesc lucruri felurite, — niciodată însă nu se deschide cuvântul despre politică, finanțe sau stăpânire. Fiindcă amândouă națiunile (Moldoveni și Greci) se bănușesc între dânsese, trebuie să fie foarte cu băgare de samă în vorbă și în judecată, când se spune câte ceva, drept ori nedrept. Chiar și glumele îngăduite sunt rău primite, și așa, toată convorbirea ia înfățișare greoaie și pedantă. Ca să se sărute mâna femeilor tinere, ori ca să se așeze cu dânsese la vorbă cuviincioasă, bărbaților, din pricina geloziei, nu le place. De asta, fetele de boier sunt ținute sub mare supraveghere, dela 4 ori 5 ani, până la măritiș, și niciodată, în afară de oamenii de casă [220:] nimeni nu trebuie să-și facă socoteală că poate privi în față o cuconiță⁵; chiar și la boli, un medic nu trebuie să caute o fată mare, fără ca să nu vadă intrând în casă⁶, odată cu el, o ceată întreagă de oameni ai curții, cari

¹ „Dultschatze însemnează „Süssigkeit“, pe care cucoana și-o pregătește în casă, după cum se fac conservele, din trandafiri, alămăie, smeură, rădăcină de cicoare, căpșune, viorele și zahăr; la cei mari ea se ia și înainte, și după masă, înainte de a lua cafeaua, cu un pahar de apă; în cafea nu se mai pune zahăr“.

² „Kokoane“.

³ „Der Kaffebediente (Kaffedschu)“.

⁴ „Der Tabakspfeifenbewahrer (Tschubukschiu)“.

⁵ „Kokonitze“.

⁶ „Harem“.

însoțesc pe părinți. Aceasta mi s'a întâmplat și mie, adesea. În cei dintâi ani ai șederii mele în Iași, un *agă* de pe-atunci, *Canlacuzeno* mă chiamă să-i văd o fată mare, bolnavă. Tatăl fetei mă primi la scară cu sărutul de bună venire, mă conduse în odaia sa și după ce mi s'au făcut onorurile cele mai mari, vorbind despre ori și ce, în afară de boala fetei, făcu seranul obișnuit, când se iviră vre-o 20 de persoane, mulțime de slugi și copile de casă. Apoi se ridică de pe sofă, și cu toții mă conduseră în iatac, unde sta frumosu-i odor, cuprins de niște friguri fără nici o însemnătate. Fata părû ca și însănătoșită când am deschis îndepărtatele ferești, ca să iasă necuratul aier închis, cu toate că o paznică bătrână se împotrivi cu totul. Când am vrut să-i cercetez pulsul, văzui cu uimire cum toate privirile s'au ridicat asupra mea deodată; totuși nu m'am turburat; am cercetat ce trebuia asupra pricinilor boalei și apoi am trecut în odaia agăi unde am arătat cele de nevoie cari în câteva zile trebuiau să pună pe bolnavă în picioare. Intre acestea [221:] firește, am mai venit, fiind totdeauna urmat de tot norodul casei. Din acest exemplu se vede până la ce înălțime se ridică *neîncrederea* la această națiune; pe de altă parte își poate cineva ușor închipui ce se pot prileji cu aceste obiceiuri ciudate cari întrec rânduelile mănăstirești.

Cazuri la fel cu acesta mi-a fost dat să le întâlnesc la *Turcii din Hotin*. Voiu greși puțin dacă voiu crede că această neîncredere a fost împrumutată de *Greci* dela *Turci* și de *Moldoveni* dela *Greci*. Când m'a adus *Pașa* din Iași la Hotin, gazdă mi s'a dat un *teșterdar* (vistier¹) căci acesta putea să vorbească ceva valahicește. Era un om seund, cu o barbă mare, și avea o singură nevastă, despre care se spune că este cea mai frumoasă din Hotin. Intr'un timp s'a îmbolnăvit și bărbatu-său m'a rugat s'o văd. El mă conduse prin șase odăi goale, fiecare închise cu câte o cheie deosebită. La intrare în odaia a șasea, trebui să stau în mijloc. Odaia de a șaptea era încueată cu două chei. După ce ușa să deschise de două degete, teșterdarul șopti femeii sale câteva cuvinte și-apoi iarăși închise ușa.

Io urmă mă duse în fundul odăii și deschise ușa dinainte,

---

¹ „Schatzmeister“.

numai atât cât a putut nevastă-sa să-și arăte mâna. Superstiția turcească cere [222:] ca medicul să găcească boala după puls. Eu găsiu pulsul cu totul firesc și într'adevăr, spre marea mea fericire a fost aceasta, căci dacă ceream și văd corpul sau limba nevestei sale, aș fi fost în mare primejdie. Intre acestea îndrăzniui totuș, cercetându-i pulsul, de curiozitate, să aflu dacă nu cumva această tânără turcoaică se înspăimântă la vederea unui om străin: i-am strâns mâna dreaptă cu stânga mea și-am simțit atunci plăcuta ei svăcnire. Indată după asta, odăile s'au încuiat, și tocmăi când ne-am așezat pe sofă, auziiu între-barea teșterdarului: Ce are gadinna (nevasta) mea? — Domnule, ziseiu eu, este în luna a cincea a sarcinii¹! Alceva n'am mai avut ce-i spune; dar el ridică ochii și mâinile cu uimire, și după câteva momente, mă privi cu veselie și-mi zise: — Prietene, ești nu numai medic (hecim-bașa), dar ești și proeroc! Și fiindcă știam că teșterdărița mâncase ceva care-i pricinuiă umflarea stomacului, i-am dat să ia o bucătică de zahăr cu picăturile Hoffmann. Insuș el i-a dus-o și după o oră mi-a adus buna veste că medicamentul lucrase și că durerile gadinnei sale trecuseră. Dacă această persoană ar fi fost în primejdie de boală [223:], aș fi ajuns și eu în mare încurcătură, căci astfel sunt obișnuiți Turcii în asemenea împrejurări. Și poate. Grecii și Moldovenii, pe ei li maimuțăresc.

Totuș, la dreptul vorbind, trebuie să recuosoc că Pașa, cu toate cele al sale de taină, este o excepție rară. Fără să-mi arăt cea mai mică dorință, îmi dădu pe *chislar-aga* (supraveghetorul haremului) și pe capichiaie (șezător în Iași) să-i văd haremul cu cele 12 femei și două roabe.

O astfel de cinste, zadarnic aș fi căutat-o la un Moldovan ori la un grec (a căror fete nemăritate se țin ca și închise). Dacă aș vrea să fac un pas mai departe în ce privește asemănările acestor națiuni, apoi unele trăsături ale caracterului lor, ar fi mai mult spre lauda Turcilor. Iată câte-va pilde:

Turcul, oricât de rău ar fi batjocorit, *se îmbunează repede*; celelalte două neamuri însă, nu. *Grecul* își păstrează

² „Lucrul acesta îl știam eu cu 14 zile mai înainte dela capichiaie în casă, cu toate acestea. nu-l știa nimeni și teșterdarul credea că asta o aflasem din cercetarea pulsului.

mânia în taină, și știe când este vremea nimerită pentru răsunare. Valahul zice chiar că *Tsinye a Minthye* (ține minte)¹ și când nu te gândești, ești jertfă nepotolitei sale patimi. Un frate al unui turc a fost ucis [224:]; fratele viu scoase sabia ca să omoare pe ucigător; nefericitul căzu în genuchi și cu mâinile ridicate, se rugă să se indure și să-l ierte: aman, aman! Și turcul rămase nemișcat. Asemenea exemple la Turci se pot afla multe. Sălbatecul *ține-minte* îngrozește pe Turci, după cum însuș tefterdanul mi-a spus. *Dacă un turc a făgădui ceva unuia dintre binefăcătorii săi, ține să-și îndeplinească făgăduința cu orice chip*, fie c'ar păgubi ori cât. Asta am văzut-o chiar la pașa despre care a fost vorba mai înainte, pe care l-am îngrijit într'o boală grea. Intr'o zi îmi făgădui să meargă a doua zi la *Kamenitz-Podolsky* (Caminiek în Polonia), ca să văd acest minunat oraș. O întâmplare veni că pașei, a doua zi i-a fost mai rău; eu am vrut să amân plecarea, dar el a dat poruncă să se înhame 6 cai la trăsură, și numai pentru a-și ține cuvântul, porunci oamenilor săi să aibă toată grija de mine². Cu o astfel de jertfă [225:] un grec sau un Valah bolnav, nu s'ar obișnui ușor.

A. Peșitul

Fiindcă fetele boerilor sunt foarte din scurt supravegiate încă din cei dintâi ani ai tinereții lor, și fiindcă nici un bărbat, cu nici un chip nu se poate apropia de ele spre a putea vorbi, faptul ca o fată să devie mireasă, trebuie să se petreacă într'un chip cu totul deosebit. Când un tânăr vrea să se însoare, își trimite părinții, ori în lipsa lor, pe prietenii și neamurile sale de aproape. Fetele se cer în căsătorie și se aleg cum s'ar alege o marfă.

¹ „Ține minte” este porecla ce-o dă săsimea Românilor din Ardeal; cf. Haltrich, *Zur Volkskunde der siebenbürger Sachsen*, p. 129.

² „Du salutările mele, dacă ajungi în Căminitz-Podolsky, vecinului meu! — Pașa mi-a făcut rugămintea aceasta când a fost să plec. Iubitul său vecin era comandantul acelei cetăți de pe atunci, gazdă la care am văzut eu un strălucit cabinet numismatic, despre care în Moldova nu se poate nici pomeni. Unii boieri bogați au într'adevăr câte o monedă greacă sau romană, veche, dar la înființarea unui cabinet numismatic nu s'a gândit încă nimeni”, — se miră Wolf cel care știe deplina statornicie a vremurilor de-atunci!

Tatăl ori în lipsă, unul din prietenii mai de aproape, se gătește să facă cererea către părinții fetei ochite, cari nu pot să nu stea de vorbă. Nu; nu-i cuvânt de o socotire adâncă a însușirilor morale ale viitoarei perechi, de cercetarea purtării de până atunci a tânărului, — o, nu-i vorbă de asemenea lucruri neînsemnate, ci numai de puțința ocolirii din drum a greutății ce se întâmpină din partea hotărării [226:] *zestrei*¹.

Acesta-i lucrul de căpetenie în tot sfatul, căci cererile se ridică la 60 și 80 de pungi pentru *bogași*, iar pentru *mijlocași* și *codăși*, după starea lor. Vai de părintele care are 8 ori 10 fete. El trebuie să se sărăcească cu totul prin aceste înzestrări sau să nu-și înzestreze una sau mai multe fete. Căci totul se învârteste împrejurul zestrii. După ce s'a lămurit și acest lucru greu, învoiala încheiată se întărește printr'un legământ și ziua nunții se hotărăște.

B. Nunta

Cantemir a descris pe larg sărbarea nunții la această națiune în a sa „Descrierea Moldovei“, însă fiindcă de-atunci și până astăzi unele din amănuntele acestei ceremonii s'au schimbat, voi căuta să arăt cetitorului cât mai pe scurt și cât mai bine, ceace însumi de mai multe ori am văzut. O descriere amănunțită ar lua prea mult.

De obicei nunta ține o săptămână întregă. În ziua de dinaintea cununiei religioase, care va fi de obicei Duminică, mirele se'mbăiază. După aceasta, mireasa însoțită de mama sa [227:] se duce și ea la baie, într'o trăsură cu perdelele geamurilor lăsate. Moldovencele, de obicei își spală corpul la baie cu puțină grijă; numai grecoaicele se folosesc de unsori de păr². În dimineața zilei de cununie vin prietenii miresei însoțiți de un taraf de lăutari țigani la casa mirelui, unde-i duc și zestrea care nu stă numai decât în bani sunători, dar și în acarate sau

¹ „Heirathsgut (Sestre)“.

² „V. Partea VII, C. [unde-i vorba de băile din Iași: Grecoaicele se mai deosebesc de Moldovence și prin aceea că după baie (aproape zilnică) își dau sprincenele și rădăcinele pleoapelor cu *praf negru*. Acest praf îl aduce din Constantinopol; el este făcut cu Spiessglanz alcoolizat și gogoasă [de stejar?] (Galläpfeln)“.

moșie, vaci, boi, cai și altele. De îndată ce mirele a văzut în mâinile sale izvodul de întărire scris cu destulă grijă, trimite îndată o trăsură înhamată cu 6 cai la mireasă, pe care, până atunci n'a privit-o în față. Înaintașii sunt minunat împodobiți, cu năframe bătute în fir de aur, la cap și la coamă.

Până la sosirea miresei, odaile mirelui se umplu cu mobilele primite, iar când trăsura cu mireasa se apropie, mirele trebuie să se îndepărteze. Socrii și prietenii o primesc jos la [228:] scară cu un sărut, însoțind-o apoi în odaia hotărâtă pentru singurătatea sa. Apoi mirele trimite după alți prieteni, cari apar îndată. Fiecare sosit este primit de 4 persoane: *intăia* în locul soacrei celei mari, îi dă dulceața; *a doua*, un pahar de apă; *a treia*, cafea și *a patra*, un păhărel de rosoglio sau o prăjitură. Această cinste se face tuturor oaspeților, ca și cum ar fi niște prieteni îndepărtați și neașteptați. Cine dintre aceștia vrea să joace, joacă, de oarece muzica țigănească nu mai încetează. Numai sărbătorita mireasă trebuie să stea în odaia ei, pe o sofă turcească, picior peste picior, fără ca să poată schimba un cuvânt cu cineva, fără ca măcar să poate privi la fereastră. Numai femeilor le este îngăduit s'o poată vedea, să-i așeze cozile împletite cu peteala ce-i atârnă și pe față, și florile ce-i acoperă capul.

Dar, cum li se face tuturor foame, strigă unul: *Scoatem dantul*¹. Atunci apare *vornicul*², cu buzduganul țintuit cu argint³ la care este legat o năframă cu fir; apoi vin oaspeții, bărbați și femei, după care urmează mirele care ține în mână două năframe de mătase cu fir [229:]. Toți se țin de mână și joacă lanț, din odaie, pe scări, în curte și iarăși se întorc în odaie jucând. Apoi mirele se îndepărtează, mireasa trece în locul lui, luând cele două băsmăluțe din mâna mirelui, și jocul de adineoarea urmează la fel. După aceasta mireasa se duce iarăși în singurateca ei odaie, pe când oaspeții se așează la masa încărcată.

După ce masa se ridică, întreaga adunare se pornește spre biserică în această rânduială: în cântecul muzicii de țigani, vornicul cu buzdugarul în mână deschide drumul, călare, urmându-i mirele și ceilalți prieteni, tot călări. Apoi vin femeile și mi-

¹ „*Skvatyem la dantz!*“.

² „*der Hochzeit-Wornik (Tanzvorsteher)*“.

³ „*mit Silber beschlagenen Busdugan*“.

reasa, în trăsuri. Aici mirele este primit de nănaș¹ iar nănașa primește mireasa, bine acoperită peste față, conducându-i în biserică, drept înaintea altarului unde personalul bisericii, cu cartea veche așteaptă ca să le-o pună logodiților pe cap², după care slujba adevărată începe. Mirii își împreună mâinile și nănașul la schimbă de trei ori inelele; după aceasta preotul ia o *coroană de fier* pe care o dă amândurora și o sărută pe rând, de trei ori, și apoi o pune mirelui în cap, peste pălăria care o avea³. *A doua coroană* va fi iarăși sărutată de *3 ori* [230:] și pusă pe capul miresei. Amândoi trebuie să-și spună numele lor, la cererea preotului, să arate că s'au luat din bună voia lor și că-și făgăduesc unul altuia dragoste și credință. Când la acestea se răspunde cu *da*, preotul le dă să bea dintr'un pahar de vin, le dă *blogoslovenie*⁴, apoi își dau mâna, în timp ce preoții citesc felurite rugăciuni, între cari și evanghelia despre *nunta din Canaan*⁵.

După terminarea slujbei, se aruncă în popor *parale*⁶, cofeturi⁷ și alte asemenea, după care toată nunta se întoarce în aceeași rădădeală la casa *socrilor mari*, pentru adevărata masă a nunții. Acest prânz ține până noaptea târziu, fără ca tânăra pereche să fie de față,—trebuind să stea tot de-o parte. Cât privește masa, se vede prea puțină rădădeală. Cine nu-și vără degetele cu îndrăsneală în farfurie, rămâne flămând, și cine nu-și mănâncă repede ceace are în talerul său, este în mare primejdie, căci până și cel de-al treilea ori al patrulea vecin îi înhață bucata, ca un adevărat algerian⁸. Vrea cineva să fumeze tutun după plac, o fac de-odată atât de mulți, că nu se mai vede nimic din pricina fumului. În timpul fumatului se pernește

¹ „Nanasch“.

² „den Logoditzilor“!

³ Datina aceasta de-a sta „cuconul mire“, „împăratul“, acoperit în biserică, se păstrează și astăzi prin jud. Suceava, sau s'a păstrat până mai dăunăzi încă și la țărani.

⁴ „Blagoslovenie“.

⁵ Tipicul de azi, patru nunți, fiind desigur și pe-atunci același, vedem din acestea că Wolf nu-i prea știa rostul.

⁶ „Parale“ (mici monete).

⁷ „Ueberzuckerte Erbsen“.

⁸ Pot fi între acestea și ceva *brașoave* în cari Wolf pare să fi fost destul de dibaciu!

jocul cel lung, care ține până la miezul nopții, la care [231:] nu trebuie să se arate mireasa. În sfârșit, oaspeții se pregătesc de plecare, rămânând pe lângă nănași, numai neamurile, pe când mirele, cu felurite șiretlicuri este dus în *cu totul întunecata* odaie de culcare a miresei, unde tocmai a doua zi abia va fi sigur pentru întâia dată despre ce preț are drăguța lui porumbiță, cu cari și-a topit în curgerea unei nopți întâia dulceată a dragostii. Decâte ori însă miresele nu-și văd cu spaimă risipită speranța și așteptarea lor. Eu știu o întâmplare când o fată care avea epilepsie s'a măritat cu un tânăr care nu știa nimic de boală. Despărțirea nu i-a fost îngăduită.

Nu pot încheia acest capitol, fără să numai fac pomenire despre o datină mai veche pe care o îndeplineau chiar și boerii acum douăzeci și patru de ani, dar care a rămas și astăzi în clasele de jos ale poporului. Cele mai de-aproape neamuri, parte femească ale mirelui, merg după noaptea nunții în odaia de dormit a tinerei perechi și cercetează cămeșa nevestei. Dacă află pe dânsa oarecare semne sigure pe care dorința lor le așteaptă, încep să strige de bucurie cu toții, ca să afle toată lumea că mireasa și-a păstrat floarea tinereții sale numai pentru mirele ei. Când sosesc ceilalți nuntași, această cămașă se pune ca un steag pe o prăjină lungă. Acest steag ciudat îl ieia vornicul și în cântece [232:] iuți de lăutari, joacă toată adunarea până ce intră în casă. Acolo vornicul se așează în mijloc, și împrejurul lui, ca fiii lui Israel împrejurul vițelului de aur, joacă laolaltă, în puternice cântece de sărbătorire pentru semnele biruinței. Această datină este așa de înrădăcinată încât *poporul de rând n'o uită niciodată*. La *boieri*, dimpotrivă, se face cămașa miresei mototol între două farfurii frumoase și se lasă de neamurile mirelui să stea între cofeturile aduse ca s'o vadă toată lumea pe masă. Vai de mireasă unde astfel de semne nu se arată¹, și de trei ori vai pentru părinții pe capul cărora cade acest mare nenoroc: fata li se trimite acasă (și de câte ori pe nedrept), rușinată și batjocorită; alte ori *zestrea* ei trebuie mărită cu o sumă însemnată de bani. Asemenea întâmplări neplăcute într'adevăr, nu mi s'a dat să văd în timpul

¹ D-l dr. Gr. Tăbăcaru mi-a spus că pentru jud. Bacău, datina vestirii fecioriei se îndeplinește la masa cea mare când găina friptă se aduce așezată pe farfurie cu picioarele dedesubt; numai altfel fiind, găina se așează, — altfel.

șederei mele în Moldova, însă despre adevărul celor spuse, mi s'au făcut incredințări. Firește că trebuie să fie vorba și aici de oarecare *meșteșuguri tainice* după care cineva, care se teme de rușine, caută să dea faptului de mai sus, o altă înfățișare, *nevinovată*.

C. Jocurile Moldovenilor

Inclinarea înăscută, ba s'ar putea spune [233:] chiar și îngrijită printr'un anumit fel de viață, — cătră tot ceea ce-i ușor, se poate vedea și în petrecerile și jocurile Moldovenilor. Aceștia îndepărtează dinadins orice lucru care ar osteni corpul, și ar trebui să mai treacă o sută de ani, poate, dacă ar mai rămănea sub stăpânirea Turcilor, până când un tânăr Moldovan să se poată măsură cu un adevărat școlar, ager și vioiu. Rare ori am văzut feciori de boieri de samă jucându-se cu *mingea*, care joc de altfel nu stă decât în asvârlirea mingei dintr'o mână în'alta, ștând pe loc¹, — altfel decât în Germania, Ungaria și Transilvania, unde se vede o întrecere între tineri la prinsul și asvârlitul mingei și unde corpul se află în necurmată frământare. *Popicele* se cunosc foarte puțin în Țară; numai dela cel din urmă războiu ruso-turc, *cuconașii*² au învățat *bileardul* dela Nemți și dela ofițerii ruși; jocul acesta le place; el eră cu totul necunoscut în toată Moldova. Dimpotrivă, alte feluri de jocuri cari să nu ostenească spiritul, cari să nu turbure trădăvia trupească, au îndestule locuitorii acestei Țări³. Mai ales *jocul de cărți* este în deobște iubit. Cu 24 de ani mai înainte, în toată Țara se aflau numai așa chematele cărți nemțești cu care se jucă [234:] *Mariajul*⁴ și *Panșarola grecească* care are oarecare asemănare cu jocul numit *Woylo*. Astăzi însă, în folosința tuturor sunt cărțile franțuzești; le-am văzut introducându-se, și din nenorocire am văzut jucându-se aproape la toate adunările boierești jocuri ca *umbra*, *cadrilul*, *pichetul*⁵ și altele.

¹ Mare neadevăr; jocul mingii are atâtea rândueli, cât se prind cu ele pagini întregi. V. cele trei culegeri ale mele, *Jocurile de copii*, la *minge*.

² „Kokonaschen (Junge Herrchen)“.

³ Cele trei culegeri ale mele de *Jocuri de copii*, — cu cari tineretul țărânimii noastre se veselește dela vârsta cea mai fragedă până încoace, după căsătorie, sunt o probă că Wolf nu cunoștea unele lucruri cu temei.

⁴ „Mariage“, — căsătoria.

⁵ „L'ombre, quadrille, Piket“.

Jocurile de noroc sunt de asemeni pe gustul multora, găsindu-se în adunările de petrecere ale tuturor boierilor. Cel mai plăcut este jocul turcesc numit *iurđum* care se aseamnă cu *pharao*¹, plăcut mai ales acelor *chevaliers d'industrie* moldoveni cari scot din punga boierilor într'o sară, dela două până la 300 de ducați. Tot așa se întâmplă și cu *pharao* care din nenorocire, se joacă tot așa de mult. Am fost martor în 1788 când unui boier i-a luat la cărți un colonel rus 4000 de ducați din cari 1000 în aur, îndată, iar pentru rămășiță i-a dat sânetul de nevoie. *Trictracul*² și alte *jocuri de degustare*³, pentru că se potrivesc cu trândavul fel de a trăi al acestei națiuni, sunt de asemenea în cinste, aducând îndestulă plăcere. Numai *șahul*, care cere ținere și încordare de minte nu-și găsește bună primire; eu, cel puțin, n'am avut niciodată prilejul să văd jucându-se printre acești oameni, o partidă din acest joc [235:] așa de potrivit pentru trecerea de vreme.

Tinerimea mahalalelor și chiar cea dela Țară găsește plăcere și trecere de ler cu alt joc care pare foarte cuminte și nevinovat. El se intrupează într'o alcătuire de lemn care în limba locului se chiamă *scrâncioabă*⁴ și care se face de dulgher în chipul acesta: Două furci groase de stejar lungi de-aproape două brațe și jumătate⁵ se îngroapă în pământ, într'un loc slobod, la o adâncime de 5 până la 6 picioare, și la o depărtare de un braț și jumătate. Fiind perpendiculare pe pământ, pe de-asupra se înțepenesc cu o *stinghie* (A). Prin mijlocul furcilor se petrece un osiic (B) având la capete una sau două manivele. De osiic și câtră cele două furci sunt dăltuite și înțepenite două perechi de *brațe* (D)⁶ prinse cruciș, la aceeaș depărtare. La capătul fiecărei perechi de brațe atârnă în osiece câte un *scaun* (E) în care pot sta doi inși. Se găsesc astfel în partea dreaptă 4 scaune și în partea stângă tot atâtea, după cum se vede în alăturatul desen.

De îndată ce se pune scrâncioabul în mișcare cu ajutorul manivelei, el urmează să se învărtească fără alt ajutor, câtva.

¹ „Pharaoenspiel“.

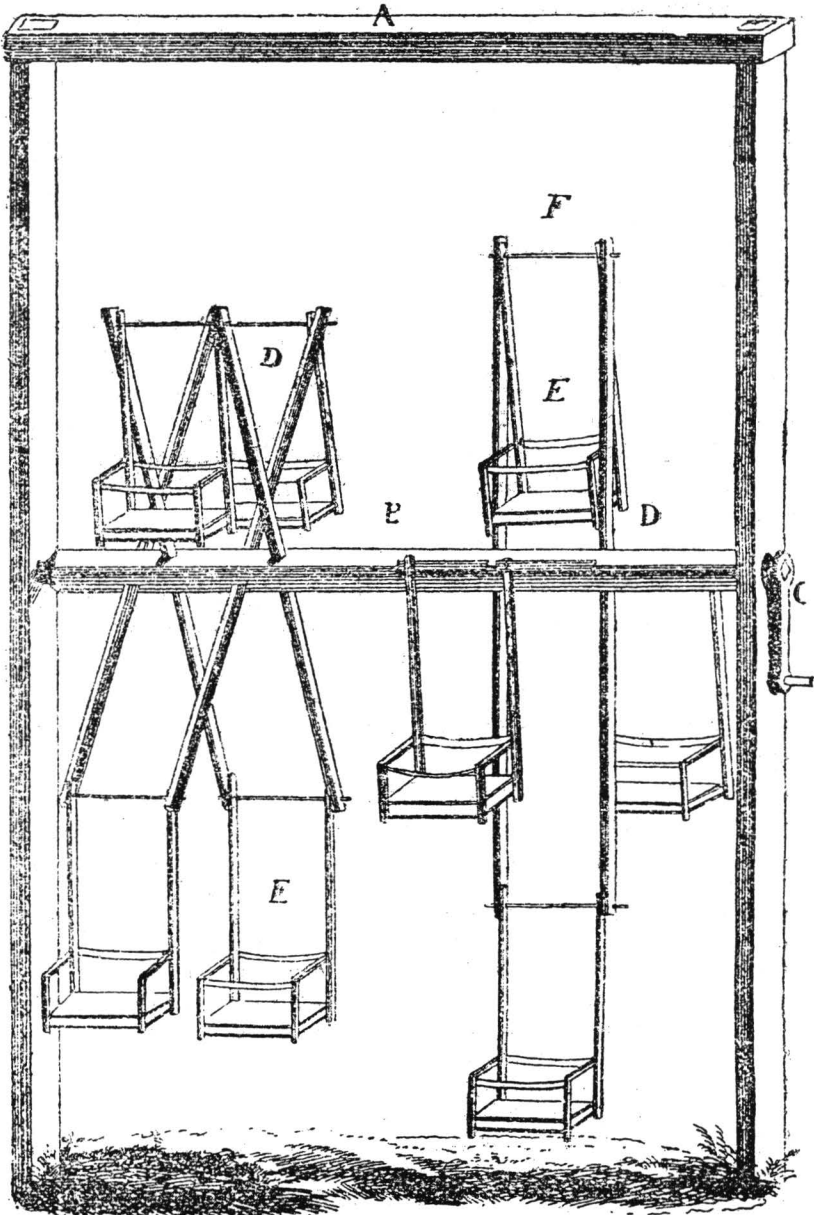
² „Brettspiel“.

³ „Würfelspiel“.

⁴ „Skrintschow“.

⁵ „2 1/2 Klaster“.

⁶ „Leiden“.

Schlaggen Krieger del.

A. Krieger del.

timp, pe când persoanele care se află în scaune, din pricină că acestea se învârt împrejurul osâcelor lor (F), [238:] rămân totdeauna cu capul în sus și cu picioarele îndreptate spre pământ¹.

Fiindcă Moldovenii se strâng împrejurul acestei petreceri, — din ce pricină, nu știu, — numai 7 săptămâni, adică dela întâia zi de Paști și până la Ispas, lăsând pentru cealaltă parte a anului scrânciobul sub cerul slobod, în sama vremurilor, — tine-retul de flăcăi și fete năvălesc la scrânciob în acest răstimp, ca să poată fiecare să se bucure de plăcerea lui, spre marele folos și al stăpânului.

De obicei, o persoană care vrea să guste învârtitul, ca un sfert de ceas, plătește dela 4 până la 6 parale; uneori dă 1 sau 2 piastri. Fiindcă deodată nu se pot da în scrânciob mai mult de 16 persoane, se întâmplă de multe ori gâlcevi și chiar *ridicări de prefuri* când adesea, un flăcău îndrăzneț, ca să se poată da cu draga lui mai de grabă, trebuie să-și cumpere locul dela altul cu câțiva ducăți².

Fetele boerilor cari, din pricină că sunt totdeauna ținute sub aspră supraveghere, ne putând gusta această plăcere în târgul cu scaunul domnesc, caută să scape pe vremea aceasta de constrângerile supărăcioase ale locului și se duc cu frații [237:] și mamele lor pe la moșiile de mai pe aproape, unde astfel de scrânciobe se găsesc neapărat și unde se pot bucura de această nevinovată veselie, fără nici o grijă.

În țările vecine, afară de Muntenia, acest izvor de plăcere este cu totul necunoscut³. Facerea ca și folosirea acestei

¹ Mi-i peste putință de crezut că a putut vedea Wolf un astfel de scrânciob cu... manivelă, în Moldova; bănuiesc că desemnul și l-a făcut mai târziu din închipuire, întregind acolo unde aducerea anumite nu-l ajuta, cu aceia ce credea că trebuie să fie. Atât stinghia de-asupra, manivela, și poate că și a doua pereche de poliți, sunt adausele sale.—Pentru terminologia scrânciobului, cf. T. Pamfile, *Industria casnică la Români*, București 1908, p. 469 și urm. La fel cu scrânciobele noastre sunt și cele rusești; în două, tablouri cari privesc părțile moscovite, ale lui Lebedev și Olearii, pentru veacul al 17-lea, se vede scrânciobul cu câte 4 polițe și în fiecare poliță stând în genuchi, câte un singur ins, ce se ține cu mâinile de brațele sau holobe poliției (cf. E. I. Vișneacov și alții, *Nașe proșloe* (Trecutul nostru) partea I, Moscova, 1916, p. 315 și 316; scrânciobul este numit *caclit*).

² „Mahalagii lașilor și altor târguri nu-și țin fetele așa de din scurt supravegiate cu Voevozii și boerii”.

³ M'au încredințat călătorii cari cunosc Serbia și Macedonia, că scrânciobul se află și pe-acolo.

alcătuiți se pare a fi împrumutată din imperiul rusesc unde scrânciobele se întâlnesc în mare număr, căci pe locuitorii¹ acestei provincii de sigur că nu i-ar fi dus capul să născocească așa ceva².

D. Ingropările obștești

Ortodocșii³ își îngroapă morții sau în biserică sau în ograda bisericii. Țintirimurile lor nu se află nicăeri în afară de orașe (mai potrivit zis: târgușoare); dimpotrivă, religiunile înrudite sunt silite să-și înmormânteze morții cu totul departe⁴ de oraș. Pentru acest din urmă lucru mai ales, li se cuvine toată lauda, căci într'un stat [238:] civilizată unde se poartă mai întâi grija celor ce trăesc, acesta este o rândueală de toată însemnătatea. Ar fi cu toate acestea foarte greșit dacă cineva ar vrea să socotească acest obicei ieșan ca o bună măsură de pază sanitară; chiar faptul pomenit mai sus, că Moldovenii își aleg locurile de îngropare în oraș, pe lângă biserici, dovedesc dimpotrivă. Numai din *socotinșe religioase*⁵ nu li se îngăduie așa numiților necredincioși⁶ să se îngroape în oraș. Moldovanul crede că are, nu ca alții, drept la o groapă lângă biserică târgului. Numai el se crede că este creștin⁷, pe când catolicii și protestanții sunt socotiți în această Țară, nu drept creștini, ci ca *păgâni*. Tot atât de puțin va păgubi sufletul unui străin dacă trupul lui va fi dat putrezirii pe dealul Păcurarilor⁸, Galatei sau în spre Prut, pe cât de neodihnite se vor simți rămășițele unui Mol-

¹ Frați buni cu cei de-a casă, pe cari sasul, firește, nu putea să-i aibă în dragoste.

² „Acest scrânciob („Drehschaukel“) este cunoscut de mai multe sute de ani în Anglia, Olanda și Germania. El se vede în picturile lui Breughel și Griffier (din veacul XVI și XVII) și mai ales în una a celui din urmă, care arată ca loc Londra și care se găsește în galeria bruckenthaliană din Bar“.

³ „Die Altgläubigen (Starowerski)“.

⁴ „Weit entfernt“;—ceea ce nu se potrivește cu adevărul; în marginea Bârladului vechiu eră ținătirul jidovilor; în Iași, cel al Armenilor este în mijlocul orașului, în ograda bisericii.

⁵ Ale noastre, neam fără pereche de îngăduitor!

⁶ „Celelalte religiuni înrudite cu ortodocșii sunt numite de aceștia *eretici* sau în limba lor *raskolniki*“.

⁷ „Kreschtin (Christ)“.

⁸ Din Iași, unde se află biserică azi paraclisul catolic Sf. Iosif: „auf dem Berge Pokurar“.

dovan, când nu se vor ști lângă biserică. Afară de asta obiceiul ieșit de a se îngropa morții în oraș face mare rău sănătății chiar *creștinilor* cari trăesc, căci nu-i destul, de pildă, că mocirlele Bahluiului, atâtea bălți și altele, imputesc aerul din prejurul Iașilor, ca să mai fie nevoie și de 1500, până la 2000 de trupuri în putrezire, cari [239:], nu îndestul de adânc îngropate, să mărească primejdia pentru cei vii? Fiindcă Moldovenii, ca și frații lor din Valahia, se socotesc urmașii Romanilor, de ce nu păzesc porunca celor 12 table unde scrie: *In urbe ne sepelito*? Totuș, cu privire la acest lucru se găsește un obicei și mai dăunător, căruia în numele umanității ar trebui, să i se pună capăt. Este vorba de *îngropările prea timpurii* cari în deobște se văd la Moldoveni și la Grecii lor (ca și la Jidovii de-acolo). Cum *li se pare* că unul din prietenii, bărbații femeile, copiii sau ceilalți ai lor a murit, cu toată graba se și fac pregătirile de înmormântare, și fără ca să treacă 8, 10 ori 12 ceasuri, mortul *bănuie* este și incredințat pământului. Ce obicei lipsit de sfințenie și omenie! Nici o cercetare medicală nu este îngăduită! Nici un medic, nici un chirurg nu este chemat pentru cercetarea unui astfel de mort; unul ca acela care are numai înfățișarea mortului, fără altă desbatere, este înmormântat. Despre moartea aparentă (Asfixia) nimeni nu vrea să știe nimic, și îndrăznesc să spun, nu fără temeinicie, că mulți ipohondrici, multe țiitoare isterice de cari nu se simte lipsă în Moldova¹, au fost îngropate încă fiind *în viață*². Unii locuitori din Iași, cari știu ce vorbesc, spun pe față că în cutare noapte au auzit, după înmormântarea cutărui răposat, un strigăt înfundat și sgomote [240:] în cutare ogradă de biserică. Astfel de oameni se socotesc însă ca nebuni, când nu sunt luați în răs, făcându-se din mărturiile lor niște povești în cari nu lipsesc stufiile³.

¹ Aduse în datină de ostile rusești și nemțești...

² Cantemir scrie însă altfel (*Ibid.*, p. 242): „Însă nu-l îngroapă îndată în ziua aceea dintăi, ci așteaptă până a treia zi, ca nu cumva să se întâmple să îngroape de viu pe vreun bolnav carele numai a fost leșinat“.

³ Invederat, acei oameni spun ceea ce cred despre strigoi;—cf. Pamfile, *Mitologie românească*, I, la acest capitol.

Erată. În No. 7, p. 17, rândul 2 să se îndrepte: *patru* în loc de *trei*, și rândul 21: *Sibiiu* în loc de *Brașov*.

— OBOLUL —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ“ pentru strângerea
fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său
în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat poștal
9 lei pe numele: M. LUPESCU, Administratorul Revistei
„Ion Creangă“, la Zorleni, jud. Tutova.

și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar
1919, cum și pe cele cari vor urma să iasă până la sfârși-
tul anului.

Pot și mai mulți să facă tovărășie.

**Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot
dobândi următoarele:**

Revista „ION CREANGĂ“ Anul	I (lipsă No. 3)	5
„ „ „ „	{II	15
„ „ „ „	III (lipsă No 1)	14
„ „ „ „	IV „ „ 2)	14
„ „ „ „	V	15
„ „ „ „	VI	15
„ „ „ „	VII (lipsă No. 9—10)	12
„ „ „ „	VIII „ 2 numere)	12
„ „ „ „	IX	15
„ „ „ „	X	10
„ „ „ „	XI	15
„ „ „ „	XII	9

Au apărut:

T. Pamfile—*Carte de rugăciuni*

„ „ *Cartea cântecelor de țară*

„ „ *Povestire pe scurt despre Neamul românesc ed. II.*

„ „ *Cartea povestirilor hazlii.*

Tipărite toate cu litere cirilice.

Prețul unui exemplar 1 leu 25.

Depozitul Chișinău, Str. Mitropolitul Gavril, no. 39
și la toate librăriile românești din Chișinău.

T. PAMFILE :

- Jocuri de copii*, I București 1906.
" " " II " 1907.
" " " III " 1909.
Carte pentru tineretul de la sate, Bârlad 1907 (în colab).
Povestire pe scurt despre neamul românesc, Bârlad 1907. Ed. II,
Chișinău 1919.
Cîmilituri românești, București 1908.
Graiul vremurilor, povești, Vălenii-de-munte 1909.
Feți-frumoși de-odinioară, București 1909.
Industria casnică la Români, București 1910.
Sfârșitul lumii, Bârlad 1911.
Sărbătorile de vară la Români, București 1911.
Firișoare de aur, povestiri și legende din popor, București 1911.
Culegere de Colinde, Cîntece de stea, Vicleeme, Sorcove și Plu-
gușoare, București 1912.
Boli și leacuri la oameni, vite și păsări, București 1912.
Culegere de ghicitori românești, București 1912.
Cîntece de țară. I București 1912.
" " " II (sub lipar).
Agricultura la Români, București 1913.
Povestea lumii de demult, București 1913.
Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului, București 1914.
Un tăciune și-un cărbune... București 1914.
Crăciunul, București 1914.
Cromatică poporului român, București 1914 (în colab).
Diavolul învrăjbitor al lumii București 1914.
Insemnări cu privire la moșia, satul și biserica de la Strâmba,
din jud. Tutova, Bârlad 1915.
Insemnări cu privire la așezarea preistorică de la Strâmba din
jud. Tutova, Bârlad 1915 (în colab).
Cerul și podoabele lui, București 1915.
Văzduhul, Bucureștii 1916.
Mitologie românească : I. Dușmani și prieteni ai omului, Bucu-
rești 1916.
Mitologie românească : II. Comorile, București, 1916.
Carte de rugăciuni, Chișinău 1919.
Cartea cântecelor de țară, Chișinău 1919.
-

ION CREANGĂ

Revistă de limbă, literatură și artă populară
APARE ODATĂ PE LUNĂ

La împlinirea celor 30 de ani de la moartea lui
ION CREANGĂ

CUPRINSUL:

- T. Pamfile.*—O prefață (la *Operile complete ale lui Ion Creangă* editate de Soc. „Glasul Țării“, Chișinău).
Radu Manoliu.—Neamul lui Ion Creangă.
M. Lupescu.—Ion Creangă și normalizării de la „Vasile Lupu“.
G. T. Kirileanu.—Două scrisori ale lui Ion Creangă.
D. Furtună.—Două cuvinte despre S. Fl. Marian.
T. Pamfile.—Spicuiuri din trecut.
Gh. Gh. Cardaș, Z. Vononca.—Povestiri și legende.
M. Lupescu.—Datine și credințe.

REDAȚIA:

T. Pamfile, Str. Corbului

ADMINISTRAȚIA:

M. Lupescu, Zorleni-Tutova

— BĂRLAD —

Exemplarul:

în țară . . . . . 1 leu
în străinătate . . . . . 1,20 lei

Abonamentul anual:

în țară . . . . . 9 lei
în străinătate . . . . . 12 „

Chișinău.—Tipografia „Glasul Țării“. Strada Pușchin No. 48.

Prețul 2 lei

INTEMEETORI :

P. S. Arhiereu Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Furtună, P. Gh. Gheoldum, P. Herescu, I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Costachi, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr.P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tușescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

INȘTIINȚARE

Domnii abonați cari pe anul care se încheie n'au trimis încă micul abonament al acestei Reviste ce trebuie să trăiască, sunt rugați cu toată stăruința să ni-l trimită în grabă. Altfel vom fi siliți să le înalțăm, cu un spor de cheltueli, chitanțele prin poștă. Ît rugăm, prin urmare să nu ia în nume de rău lucrul acesta și să plătească factorului postal la prezentarea chitanțelor.

Ion Creangă

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE ODATĂ PE LUNĂ

Redacția: T. PAMFILE Bârlad, str. Corbului	Abonamentul anual: In țară . . . . . 9 lei In străinătate . . . . . 11 „	Administrația: M. LUPESCU Zorleni-Tutova
---	--	---

○ P R E F A Ț A ¹

După ce Rușii au rupt din trupul Moldovii partea dintre Prut și Nistru pe cari au botezat-o *Basarabia*,—ca să pară alt pământ, cu alt soi de oameni,—țaiate au rămas aproape cu totul legăturile dintre cele două părți ale aceluiaș neam. O vreme, boerii din „cealaltă moldovenească“ mai veniau să-și strângă dijele și să-și ia socotelile, ori vechilii lor mergeau pe la Iași, pe la Botoșani ori prin alte părți, cu catastihurile moșiilor ca să-și dea sămile către stăpâni; și călugării mănăstirilor de la munte luau Moldova de-a curmezișul până'n bălțile Nistrului unde sfintele lăcașuri aveau moșii, și de unde se'nturnau apoi pe aceleași cărări. Dar această mergere dela frate la frate, s'a îngreuiat cu vremea; unii boeri și-au împărțit moșiile, alții le-au schimbat, și peste câți-va ani, printre străjile de la Prut nu mai putea pătrunde mai nimeni.

În aceste călătorii, ca și în altele de mai târziu, ale altor frați—cari veniau de dincolo de munți, din Ardeal, ori împreună cu Bulgarii coloniști din Dobrogea,—au pătruns în „Basarabia“ un număr de cărți,—unele din acele lucruri scumpe, cari țin inima trează și mintea ațintită spre locurile unde se află tulpina neamului și de unde cată să vină totdeauna proaspete adaosuri de viață. Dar aceste cărți erau cu totul neîndestulătoare.

În chipul acesta se poate judecă trista stare a lucrurilor în cari frații moldoveni din Basarabia au rămas în curgerea unui veac încheiat și întrecut, după ce cărțile moldovenești tipărite ori scrise de mână s'au fărâmat și s'au rărit, după ce tipografia Mitropoliei din Chișinău a fost închisă și bă-

¹ La, Ion Creangă, *Opere complete*, Edit. Soc. „Glasul Țării“, Chișinău, VI -|- 272 pag. Două stampe.

tută la mezat și după ce de dincolo de peste Prut, unde se află acum slova nouă în cinste, zadarnic mai veniă, când veniă, câte-o carte „latinească“.

Ce câmp prielnic au avut în aceste împrejurări vrăjmașii noștri, ca să ia în batjocură graiul moldovenesc, ca unul în care nu se putea spune ceva, nici pe înțeles și nici într'o împletitură frumoasă de vorbe. Și dovada eră aceasta: Dacă din limba moldovenească s'ar putea izvedi ceva, s'ar vedea: unde-s dară cărțile, unde-s gazetele moldovenești? Și nu numai că ele nu se întâlneau în Basarabia, dar—spuneau dascălii ruși, apăsându-și palmele pe piept—nici dincolo în „România“, la acci urmași de urmași de neamuri fără țari și cneji, nu se pot scrie în moldovenește două cuvinte mai de doamne-ajută.

Cu aceste spuse și auzite au trăit Moldovenii, vrâstă după vrâstă, și se pot arată hotărît, că așa i-a aflat anul 1917 când, mergând ca „moscali“ cu polcurile lor în România, ori primind în satele lor oastea românească, au început să înțeleagă rostul cel vechiu și statornic al minciunei rusești.

*

Moldovenii din Basarabia,— să nu le zicem Basarabeni,— au primit la început pe Români cu această fereală pe care a știut-o ațâța străinul care-și vedea năruindu-se malul pe supt picioarele sale. S'a întâmplat c'au venit uneori „Români“, cari fiind din părțile de munte ale Mușcelului și Argeșului, nici nu puteau să le spună că-s altceva de cât așa. O față mai întunecată, o fire mai aprinsă, o vorbă mai năvalnică. „Aistia nu-s Moldoveni! De geaba zice cine ce zice că Românii is tot una cu Moldovenii, că nu-i așa. Nu samănă!“ Dar când cel oprit într'un sat a scos din geanta lui de ostaș „român“, o carte, ș'a început să cetească, nedumerirea a prins îndată să se ridice ca o ceață din sufletele tuturor. „Cu adevărat că zice frumos ce zice; și noi înțelegem parcă, și înțelegem tot mai bine ce zice, și tot mai mult ne place!“ Și când cartea aceea se întâmpla, cum s'a întâmplat mai peste tot, să fie una dintre poveștile lui Ion Creangă, ori o pagină din „Amintirile“ sale, cuvintele de încheere erau acestea: „Dacă acela care a zis așa, îi de pe-acolo, de pe la dumneavoastră, apoi vedem lămurit că tot Moldoveni sânteți și cei de dincolo de Prut.“

Astfel, lăsând pe mai târziu nădejdea să-și lămurească ce

legături poate să fie între Moldoveni și Români, Moldovenii din stânga Prutului s'au apropiat tot mai mult de tainicii lor frați veniți de dincolo,—de învățători, de slujbași și de ostașii ce mergeau spre Nistru.

Nîci un scriitor n'a cucerit sufletul Moldovenilor din Basarabia, și nici o străduință veche și nouă, n'a adus atîta folos deșteptării naționale în acest colț al Românismului ca scrierile acestui povestaș din ținutul Neamțului.

Ion Creangă este cel mare și cel mai blînd cuceritor al sufletului moldovenesc din Basarabia.

*

Pentru ca cetitorii din această parte a Țării noastre să fie înlesniți în deosebi la înțelegerea „Amintirilor“ lui Creangă, credem folositor să-i apropiem de locul și împrejurările în cari a trăit și-a scris marele nostru povestitor.

Humuleștii, satul în care s'a fost născut Ion, feciorul lui Ștefan al lui Petrea Ciubotariul și-al Smărandei, se află pe pârăul Neamțului, căruia dela sat la vale îi mai zice și Ozana. Peste pârău este Târgul Neamțului, cu cele șapte biserici; din sus de târg, se văd și astăzi zidurile vechi și părăsite ale Cetății-Neamțului. În fund, cătră mieznoapte și cătră apus, la o vrăstă depărtare, încep munții, în liniștea și frumuseța cărora se aflau vestitele mănăstiri: Neamțul cu tipar-nița sa de cărți, Secul, Agapia și Vărăticul, locașuri cari răsfărgeau pe atunci, mai mult decât astăzi, o mireasmă religioasă care se împerechia minunat cu firea vioale a țăranilor moldoveni de pe-acolo. Cu neamuri printre călugări și călugărițe, se poate bănuî în toată casa dorul de a-și deprinde copiii cu cetitul — întâi și'ntâi pentru a-i face preoți și dascăli, dar poate și pentru a gusta fiecare la vrăsta lui din înțelepciunea scripturilor și ajutorința condeului.

Ion, copilul, este trimis de mama sa la carte — cum multe mame s'a dovedit c'au făcut la fel, și cum îndeobște fac și astăzi, — și tot dânsa a fost aceea care a stăruit mereu să-i rămâie feciorul pe drumul apucat, cu toată întârzierea, căci Ion, feciorul lui Ștefan, născut la 1 Mart 1837, avea 19 ani când se deschide la 1853 școala mănăstirii Neamțului din Târg¹, și așa, sunt de crezut toate câte le spune el în adu-

¹ Nu 1852, cum cetim în ediția a V-a a „Minervei“.

cerile sale aminte. La școală, după cât se pare, Ștefănescu Ion, cum îl botezaze părintele Isaia Teodorescu — Popa Duhu, întâiul său dascal rânduie, — mergea cu învățătura potrivit de bine. Ștefănescu Ion, în 1854, vara, se afla în clasul al treilea; avea 21 de tovarăși dintre cari 8 lipsiau aproape statornic dela școală, și notele lui la „Catihis“, „Istoria sfântă“, „Abețdariu“, „Geografie“, „Aritmetică“ și „Caligrafie“, sunt peste tot „bun“. Tot nota „bun“ are și pe iarnă, la toate felurile de învățături, dar pentru purtare, se vede în dosar¹ scriind „rău“, alături de 30 de „absanții“. Se pare că de aici, a plecat cum spune el, la școala de catiheți dela Fălticeni, și după desființarea acestei școli, la seminarul din Socola, ale cărui învățături le-a sfârșit și după care a fost sfințit diacon la 26 Decembrie 1859. Ca diacon a slujit la mai multe biserici din Iași până la începutul lui Decembrie 1872, când a lepădat straiul profeșc², cu mult suflet amar, năcăjit pentru lucruri cari astăzi ni se par cu totul nevinovate.

De aceea în scrierile sale Creangă va căuta să asvârle împotriva cui credea el că se cade, cuvinte de acelea cari unora nu le vor fi pe plac; la asta ajutau pe cât se vede, și vânturile cari băteau prin Iași, printre scriitorii de pe la 1880 și ceva mai încoace. Cetitorii însă nu vor uita că adevăratul creștin nu se cântărește după anumite vorbe împrăștiate în veselia scrisului, mai ales atunci când ele mușcă și înțepă acolo unde trebuie.

Toți câți au cunoscut pe Ion Creangă, ni-l zugrăvesc ca având o fire deschisă care spunea aceea ce credea, și credea aceea ce era cu adevărat. Așa a fost ca diacon, așa a fost ca institutor în Iași, așa a fost cu prietenii lui, cari l-au prețuit după cuviință și cari apoi l-au îndemnat să aștearnă pe hârtie aceea ce foarte frumos povestie.

Ion Creangă începe, să scrie târziu, după 1876, și scrie cât se vede cuprins în cartea aceasta.

Sunt rânduri muncite din greu, nu pentru ca să le dea o întorsătură neștesugită, ci să le taie o albie de curgere cât mai firească. De aceea, spre deosebire de atâția scriitori vechi și noi, Creangă se minunează când alții îl încarcă de laudă. Pentru dânsul, tot ceea ce-a scris sunt niște

¹ Dosarul 9 din Școala de băieți no. 1 din Târgu-Neamț.

² D. Furlună, *Ion Creangă. Cuvinte și mărturii*, București; no. 960 din „Biblioteca pentru toți“, p. 39.

„prostii“, și așa avea de gând să le boteze, când urmă să iasă toate într'o carte.

„Iubite cititor—scunsesse el, ca să se pună în fruntea cărții,— multe prostii ai fi cetit de când ești. Cetește rogu-te și aceste, și unde-i vedeă că nu-ți vin la socoteală, ia pana în mână și dă tu ceva mai bun la iveală, căci eu atât m'am priceput, și atâta am făcut“.

Cartea cu scrierile sale a ieșit în 1890, adică îndată după moartea lui, întâmplată la 31 Decembrie 1889.

*

Opera lui Ion Creangă este cea mai răspândită scriere românească. Pe lângă ediția din 1890, pe lângă cea a „Bibliotecei pentru toți“ în mii de exemplare, pe lângă cele cinci ediții ale institutului „Minerva“, trebuie să ținem samă de un foarte mare număr de cărțile cuprinzând numai unele din bucățile lui, precum și de nesfârșitul număr de foițe, cari au împodobit atâtea gazete.

Ediția aceasta pe care ne-o cere setea cetitului în Basarabia, alcătuește tot scrisul lui Creangă, în cuprinsul căruia n'am putut primi aceea ce printr'un prisos de cinstire, s'a adaus aiurea sub numirea de „Felurite“. „Fragmentul de biografie“ ni s'a părut vrednic să fie trecut la „Amintiri“; „Calicul dela Talpalari“ este numai auzit dela Creangă, fără a fi și scris de acesta; „Versurile didactice“ nu pot rămâne; „Poeziile populare“ ca și „Rostirile, zicătorile, cuvintele“, sunt culese din popor, iar cât privește articolul „Misiunea preotului la sate“, nu-l putem atribui lui Creangă, de oarece nu ne putem închipui ca „diaconul“ Creangă să publice în 1872 iscăbind ca „preot“, un articol, tocmai despre rostul preoției la sate, și tocmai în anii când i se făceau de mai marii săi cele mai negre amaruri.

Am păstrat din „Felurite“ numai două bucăți: „Acul și Barosul“ și „Inul și Cămeșa“ cari pot împodobi oricând o carte de cetire.

În sfârșit, trebuie să arătăm că n'am găsit neapărata nevoie de a da la sfârșit tălmăcirea unora din cuvintele mai rar întâlnite astăzi, câtă vreme am crezut că cei mai mulți cetitori ai acestei ediții vor fi Moldovenii din stânga Prutului, tot așa de moldoveni ca și Ion Creangă.

NEAMUL LUI ION CREANGĂ

Pe temeiul informațiilor culese mai de demult, completate însă cu informațiile extrase din opera lui Ion Creangă și mai ales cu interesantele amănunte cuprinse într'o comunicare scrisă a d-lui V. A. Gheorghiu, sculptor și maestru la Școala normală „Vasile Lupu“ de lângă Iași și rudă cu Ion Creangă, am alcătuit acest tablou genealogic. Țin cu acest prilej să aduc în chip public mulțămirile mele d-lui V. A. Gheorghiu pentru amabilitatea cu care mi-a pus la dispoziție toate datele familiare de cari avea cunoștință.

1 *Mihai Creangă* din Pipirig, satul Dolhești, are pe 2 *Ioana*, 3 *Ana* (nemăritată) și 4 *Nastasia*.

2 *Ioana* căs. cu *Ion dela Brașov*¹⁾ zis și *Nică Creangă* are pe: 5 *Petrea*, 6 *Alexandru*, 7 *David Creangă* vornic în Pipirig, 8 *Vasile*, 9 *Nică*, 10 *Smaranda* căs. cu Diacoul Babă din Băboești, Pipirig, 11 o fată căs. cu Popa Gavril din Largu.

4 *Nastasia*, căs. cu Coman din Brețca, are pe 12 *Coman Brețcanul* căs. cu Maria (V. Bistriceanu).

7 *David Creangă* căs. cu *Nastasia*, neam cu *Ciubuc Ciobotarul*²⁾ zis și *Ciubuc Mocanul* și „Omul lui Vodă“, călugăr la m-rea Neamțului, — are pe 13 *Ion David*, 14 *Popa Gheorghe* din Tg. Neamț, 15 *Dumitru* zis al *Ionii*, 16 *Smaranda*, 17 *Vasile* din Baroia, 18 *Ioana* căs. cu I. Zociu, 19 *Măriuca* căs. cu *Petrea Gheorghiu*.

12 *Coman Brețcanul* are pe 20 *Ion Coman* căs. cu *Nastasia* (Zabulic) și aceștia au pe 21 *Ioana*, 22 *Ana* căs. cu Gh. Rusu și 23 *Smaranda* căs. cu V. Capră.

19 *Măriuca* are pe Al.-*Petrea Gheorghiu* căs. cu 21 *Ioana*, și aceștia au pe 26 *V. A. Gheorghiu*.

16 *Smaranda* căs. cu Ștefan al lui *Petrea* (feciorul lui *Petrea Ciobotarul*, acesta: frate cu *Vasile* căs. cu *Marioara*,

1) Refugiat, din pricina „papistășiei“, cam îndată după răscoala lui Horia. După cum se vede, și-a însușit numele lui socru-său. Rămâne stabilit deci că numele Creangă nu aparține colonilor Ardeleni.

2) Venit din Ardeal, poate chiar în acelaș timp cu Ion dela Brașov. Refugiat din pricina „papistășiei“. Om avut. Printre rubedeniile lui pomenim pe Mitropolitul Iacob. Numele lui s'ar fi aflând înscris pe clopotul bisericii din Pipirig. În privința legăturilor ancestrale între acesta și I. Creangă reținem cuvintele lui David Creangă: „bunicul mâne-ta, Smarandă“... (*Amintiri din copilărie*), precum și propriile cuvinte ale lui I. Creangă: „unchiul unchiului mamei mele“ (*Moș Nichifor Coțcariul*).

părinții lui Ion „Mogorogea” și deasemeni poate că frate cu Mariuca căs. cu Andrei, și cu Anghelița căs. cu Chiriac) au pe 26 Vasile ¹⁾, 27 Zahai, 28 Ileana, 29 Ion Creangă, 30 Catrina, 31 Maria.

29 Ion Creangă căs. cu Ileana (fica Preotului Grigoriu din Iași) are pe 32 Const. Creangă și acesta are pe 33 Horia, 34 Ioan, 35 Letiția (Țimiraș).

Radu Manoliu

ION CREANGĂ ȘI NORMALIȘTII

dela „V. Lupu”

Pela 1880, cel mai bun abecedar erà acel al învățătorilor asociați dela Iași, între care erà și Creangă. Acest abecedar, „*Noua metodă de scriere și citire*” erà după metoda scriptologă și cuprindea trei părți: cunoșterea literilor, unde se întrebuintau cuvinte monesilabe din cari se alcătuiau propozițiuni scurte, apoi veneau cuvinte de două silabe, de trei silabe și apoi de mai multe silabe, cu exerciții multe de scriere și citire. Partea a II cuprindea bucăți scurte de citire, despărțite în silabe, și în sfârșit a treia parte cuprindea descrieri și parașuni cu scurte poezioare și fabule. La sfârșitul cărții erau literile chirilice, cu bucăți de citire și rugăciuni și se sfârșia ca tabla înmulțirii.

Când apărură și alte abecedari ilustrate, după metoda cuvintelor normale, introduseră și institutorii de a Iași în abecedarul lor ilustrații, însă numai la partea III. Aceste tablouri erau făcute de renumitul pictor Ștefan Șoldănescu, de baștină din Fălticeni, cu care Creangă era bun prieten. Ilustrațiile erau bine reușite și pe gustul lui Creangă, cu tablouri mai mult din viața de țară.

În cuprinsul abecedarului erau mulțime de notițe explicative pentru învățători asupra predării lecțiilor și mai ales pentru acei ce nu aveau „*Povățuitorul la noua metodă de scriere și citire*”, în care se găseau povește cum să se facă lecțiile cu începătorii.

La școala primară no. 1 dela Trei Erarhi unde erau institutori Pr. Enăchescu și V. Răceanu, doi din tovarășii lui

1) Mort la 20—23 ani, Cel mai vrâstnic și mai deștept dintre frați, după spusa surorilor lui Ion Creangă.

Creangă la abecedar, ca institutor, cl. I o avea pr. Enăchescu. Normaliștii dela „V. Lupu“ se adunau adesea la acest institutor conștiincios, de luau parte la lecții, spre a vedea cum unul din alcătuitoarii abecedarului procedează la lecții. Duminicile însă, și sărbătorile, atât Răceanu cât și Creangă, după eșirea din biserică, se strângeau cu elevii clasei IV ai școlii Normale și discutau cu ei talmăcindu-le lecțiile din abecedar și din cartea de citire „Invățătorul copiilor“, care eră una din cele mai bune cărți de citire de pe vremuri. La discuții venea și preotul Enăchescu, propunătorul la clasa I, amestecându-se adeseori și el în discuții.

Aceste sfaturi și povețe aveau loc mai mult toamna și iarna. Elevii mai luau parte și la lecții practice ale institutorilor vestiți din Iași ca : Darzau, Ropală, Săvescu, Creangă ș. a. căci pe atunci nu erau școli de aplicație, pe lângă școlile normale.

Cel mai minuțios în discuții eră Răceanu, iar cel mai atrăgător, mai clar și mai popular era Creangă.

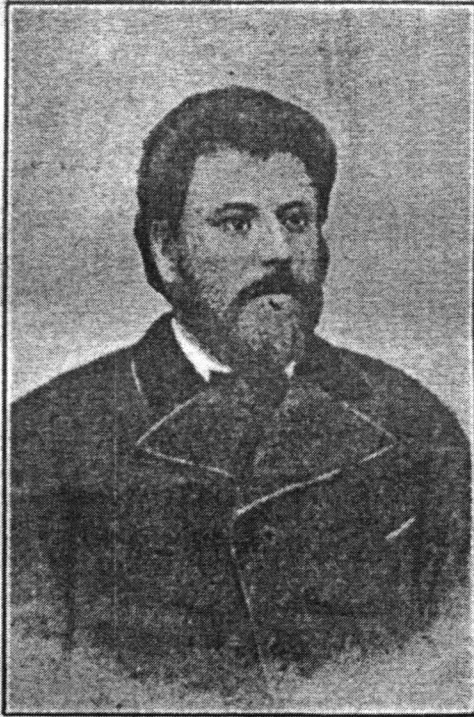
Când venia la aceste discuții, eră totdeauna tuns, cu pardesiu de șiac lung, cu pălărie gri, mergând drept ca un brad de munte și cu obișnuitul lui baț gros și ciotoros.

Grăia cu inimă, pe înțelesul tuturor și cerea normaliștilor mai puține forme și mai multă treabă.

„Unde nu-i dragoste de breaslă și menire, și tragere de inimă, nu-i Doamne-ajută, măi băeți! Băeții de țaran n'au ce trebuie, fug de școală și li-i urată cartea, că-i ține învățătorul în școală ca la gros. Ia schimbați-le felul de viață și-ți vedea cum au să fugă de-acasă, la școală. Fie-vă dragi, purtați-vă cu ei blând, învățați-i cele de folos și-ți vedea cum are să vi se umple școala de băeți. Nu vă supărați de nătângia unora și fiți drepecți, și-ți vedea că nu-s sălbatici, ci băeți cuminți. Nu țineți copiii numai la carte, ci schimbați-le des ocupația. Jucați-vă cu ei, căci între copii, trebuie să fi și tu copil, Nu vă sați veninul amărăciunei voastre în sufletul copiilor, că-i păcat“.

De-acestea și multe alte povețe dădea el normaliștilor. Când ne întorceam la școală dela aceste conferinți eram alții, îmbărbătați, ridicați sufletește și cu dragul de-a munci pentru acei din mijlocul cărora ne tragem.

V. Răceanu și Pr. Enăchescu, se purtau cu noi normaliștii mai serioși, se uitau la noi mai de sus și ne considerau ca pe niște copii, pe când Creangă, Dumnezeu să-l erte, cu greu se

ION CREANGĂ
1 Martie 1837 -- 31 Decembrie 1889

Două surori ale lui Ion Creangă: Maria și Ileana

Una din surorile lui Ion Creangă și lucrurile casei din Humulești cari au mai rămas: masa, roata de tors, fușalții și popul hornii.

Fotografi leate de T. Pamfile în vara anu

despărțea de noi. „— Mi-i drag de voi, măi băeți, zicea el părințește, că sunteți și voi feciori de țaran ca mine și când stau cu voi de vorbă, parcă sunt între băștanii cu care am holteit, săracele zolele acelea“. Iar noi îl petreceam până în oraș departe și ne despărțiam de el, dând mâna ca la un frate mai mare. Adesa, când eșiam dela lecțiile lui, ne duceam pe lângă el vorbind și discutând, de ne treziam în Sărărie, el aproape de casă, și noi la câți-va kilometri departe de școală,

Și povețele lui ni-au prins bine în viață, căci erau spuse din inimă și din practică, pe când teoriile pedagogice din cărți, cereau alte condițiuni de viață a școlii primare, nu ca cele la care ne-a trimis soarta.

Și de-atunci au trecut 39 de ani. Iar cuvântul bun și înțelept a rămas în sufletul unora din următorii lui și va rămânea, că ce-i cuminte și înțelept, trăește pentru cel ce vede și aude, — cum va trăi și amintirea lui Creangă, care, și ca luminător al neamului său, a lăsat o dără ce nu se poate astupă.

M. Lupeacu

Două scrisori ale lui Ion Creangă

Între scrisorile mai vechi date de d-l Iacob Negruzzi spre păstrare la Biblioteca Academiei Române se găsesc și aceste două dela Ion Creangă din anul 1885.

Foarte interesant e răspunsul lui Creangă la îndemnul de a mai scrie în *Convorbirile literare* :

„Iucurajat de d-v., voui mai lincerca a scrie câte ceva. „Timpul însă, pe când voui avea ceva gata, nu vi-i pot hotări ; „căci știți d-v. tare bine, că *aceasta e treabă de gust, nu „de silință“* .

Și mare lucru e gustul...

G. T. Kirileanu

Iași 1885 Fevruarie 22

Stimate Domnule Negruzzi!

Prin ziarul „Voința Națională“ de eri Joi 21 se vede publicată o „Decisiune Ministerială“ destul de aspră și pe cât se pare, nepărtinitoare, în privința cărților didactice, deocamdată a celor de parte științifică, după raportul comisiunii însărcinate cu examinarea unor asemenea cărți.

De sigur că și cele de parte literară vor trece prin asemenea purgator degrabă, degrabă. Eu, împreună cu colegii mei: Răceanu, Ienăchescu și Grigorescu, încă de pela 1868 am început a scoate la lumină asemenea cărțile și anume: 1) *Metoda nouă de scriere și citire* pentru clasa I-a primară. 2) *Invățătorul Copiilor*, carte de citire pentru clasele primare. 3) *Geografia Județului Iași*. 4) *Harta Județului Iași*. 5) *Povăștilor la citire prin scriere*, și 6) *Regulele Limbei Române, de D-l T. Maiorescu* pentru clasa II-a primară, retipărite de unii cu învoirea autorului. „Metoda Nouă” și „Invățătorul Copiilor” sunt aprobate și prin decret domnesc din timpul d-lui-Maiorescu. Celelalte încă sunt aprobate prin decisiuni ministeriale.

Noi fiind ucenicii d-lui Maiorescu și ai societății literare „Junimea” par’că nu ne-am prea teme, ca lucrările noastre să fie asvârlite cu despreț din școală, dacă comisiunea însărcinată nu va judeca *munte-nește*... Vorba ceea (cimilitura râmei): „apără-mă de găini că de câni nu mă tem”.

Dori[n]d dar cu nerăbdare a ști cam ce soartă ar ave cărțile noastre, vă rugăm respectos a face prin prietenii d-voastră să aflăm cam ce ne așteaptă în privința cărților mai sus însemnate.

Ertăți-ne, vă rugăm, de îndrăsneala ce am avut de a vă supăra și primiți din parte-ne încredințare de stima și respectul ce vă păstrăm.

I. Creangă

Iași 1885 Maiu 15

Stimate și mult iubite d-le Negruzzi !

Văzând cele cuprinse în scrisoarea d-voastră din 12 ale curenteii, m’am pus pe gânduri !

Pisemne d-voastră nu mă credeți că sunt bolnav și aproape, dacă nu de tot, idiot. Avoi ocupat 30 de oare pe săptămână cu școala primară, plus dusul și întorsul de 2 ori pe zi, cine știe de unde, prin ploae și noroiu, ger sau arșiță, cum se întâmplă, nu e lucru tocmai ușor pentru omul vrâsnic și greoiu. Se mai apropie încă și examenul cu multișoare formalități de îndeplinit.

Cu toate aceste, încurajat de d-voastră, voiu mai încerca a scrie câte ceva. Timpul însă, pe când voiu avea ceva gata, nu vi-l pot hotărî; căci, știți d-voastră tare bine că aceasta e treabă de gust, nu de știință.

Vă salut respectuos și vă doresc sănătate și bucurie.

I. Creangă.

DOUA CUVINTE DESPRE S. FI. MARIAN

În cuprinsul Bucovinei și în părțile învecinate, neobositul preot folclorist S. Fi. Marian are mulți elevi și admiratori. Ei povestesc felurite lucruri bune despre harnicul lor profesor, catehetul dela Suceava.

Iată impresiile unuia din acești foști elevi: „Marian eră un om foarte sârguincios. Noi, școlarii, atâta pricepeam ca de samă din viața lui. În deobște nu ne dădeam socoteală despre valoarea lui deosebită. Eră pentru noi ca orice alt preot. Cel puțin mie mi se pare că de obiectul lui — Religia, ca predare — prea mult nu se ocupă. Doriă parcă să trăim acest obiect, să sorbim simțirea religioasă din viața poporului celui bun și muncitor, nu s'o învățăm cu el din slove...

La școală venia totdeauna obosit. „Iaca o lecție mai de parte...“. Și pe urmă parcă, nu știu cum, vroia să învețe el dela noi... Ne întreba despre obiceiuri mereu. Eu i-am adus știri despre niște bureți — cum se cheamă la noi în ținutul Storojinețului: *urechea babei, tocmăgei, crestățică*. El scria neîntrerupt. Noi, fără să ne dăm samă, râdeam.

Avea atunci o vorbă foarte blăjîină, dulce, ca de ceartă pentru noi, când ridica încet capul și ni zicea: „Măi, măi, măi; cum nu-mi dați voi pace!“.

Adesa lua băieți acasă la el; avea o grădină ca de-o falce de loc. După cum iubiă florile, pomii și roadele pământului nostru, tot așa nu putea suferi pe „cuconași“, pe „fudulași“, pe cei cari nu prea muncesc. Pe unii ca aceștia cari umblă tot „cu chila'n tureacă“ obișnuia a-i numi „cozi de câne“. Pe copiii de săteni veniți la liceu îi lăudă în schimb, îi mângăia și avea mare plăcere să li scuture mere din grădina lui. Treceă pe stradă nebăgat în seamă, ca orice preot, modest, — poate că mai modest și mai neștiut decât alții.

Dușmani nu prea avea, căci nu prea puneă preț pe dușmănie și pe lucrurile acestei lumi trecătoare.

Numai hăt, târziu, după ieșirea din școală, ne-am dat socoteală și noi că părintele nostru Marian a fost cel mai de samă profesor pe care l-am avut...“

Pomenind pe Creangă, cetitorii vor primi credem cu drag amintirea de mai sus, despre unul care a lucrat și el din greu pe acelaș ogor al literaturii poporului — fie acest popor din Humulești, fie din Ilișești, fie de aiurea.

D. Furtună

SPICUIRI DIN TRECUT

XXXV

Dintr'o scrisoare vâlceană din 1821 Februarie 18 : „După cutremur ce au fost acum, s'a ivit o stea cu coadă ; și vorbesc oamenii cum s'a pricepe“.

(N. Iorga, *Studii și documente*, VIII, 131).

XXXVI

Insemnare pe manuscrisul grecesc 9 (42) dela Academia Română. „La lt 1774 când s'au incheiat pacea între Rusia cu Turcii, în luna lui Iulie, atunci cu 3 luni mai înapoi, la luna lui Aprilie, s'a întâmplat la Vlahia, în județul Dâmbovița, aproape de Târgoviște această ciuderie“. E vorba de ivirea din senin a unui nour luminos, din care au început a ieși trăsnete etc.

(C. Lițică, *Catalogul manuscriptelor grecești*, p. 9).

XXXVII

Conăcășie scrisă pe la 1818 :

„Bună zio, boeri dum[nevoas]tră! Bună zio ? V'am întreba pi dumvoastră di traiu și di vieți: cum trăiți, cum veți, cu putere Dumnului, cu mila împăratului? Al nostru tânăr împărat, în trâmbiți au intrâmbițat, multă oaste au rădicat, și s'au sculat la vânat. Și au vânat codrii și munții, câmpii cu florile, văli cu apili. Când au fostu la mijlocu de cali, au văzut o urmă de f[i]ară, Singur tânărul împărat au stătut și s'au mirat iar sfetnicii dum[i]sali și filosofii au stătut și l-au sfătuit că nu-i urmă de f[i]ară, nici urmă di flo[a]ri di rai, ca si fi dumnealui tânărul împărat di bun trai. Iar alții din sfetnici dumsali au stătut și l-au sfătuit că nu-i nici urmă di fiori di rai, și-i urmă de zină, că si fi dom[nea]lui [soție buna]. Tânărul împărat când au auzit, foarte că s'au bucurat, și în scări de aur că s'au înălțat și pi d[e]asupra oști dumsali s'au uitat. Și n[e]-au ales pe noi, pe acești doi voinici mai înalți di stat și mai tari di cap și mai buni di sfat. Și am purces pi fața pământului, pi crugul ceriului, pi mersul stelii. Când ș'au fost pi dreptu această casă, văzum steo că si lasi. Deci și dumstră, boeri, voi steo si n[e]-arătaț sau răspunsul să ni daț, Răspunsul nostru ci este ? Un

păbar di vin și doo năfrămi di in, cusute cu fir ; și un colac di grâu curat, ca să o ducim înainte tânărului împărat, si cunoască că-i lucru adevărat. Măcar că și dumlui tânărul împărat, într'o vreme pi aici s'au primblat și prin grădina dumilovostri s'au uitat ș'au văzut un pom mândru și frumos, fiind casi[i] di folos. No[a]pte creștè, zio înflorè, pământ rodu nu rode. Iar așè dumlui, tânărul împărat au socotit să o răsă[dea]scă în grădina împărat[e]ască, pi tot anul și cr[e]ască și să înflor[e]ască, pământ rodu si rod[e]ască. Deci siliț, boeri, și vă gătiț, că vini nunul cel mari cu finul dumsali, cu multă osti di împreună, pre cai buni simeț giucând, din năfrămi săltând, din pistoli dând, din ploci dregând¹, în veselie dumstri viind ; iar așè dumlui, tânărul împărat, di undi au socotit n[e]-au ales pe noi, p'aciști doi sfetnici filosofi în cai di olac, ca si vinim și să vă spunim dum[nevoas]tri, si strângiț conac. Conacul dum[nevoas]tri ci esti? Buți di vin, balerci di rachi, ialoviți grasi, casi călduroasi, cuconi frumoș, ca si șidem cu toț la masi, măcar că și dumlui tărărul nostru împărat foarte că s'au lăudat, că di nu viț strangi di acele di agiu[os], nu viț găsi loc d[e]-ascu[os]. Și bini v'am găsit, boeri, sănatoși !"

(Teodor Codrescu, I, p. 171).

XXXVIII

Inchinăciune miresei, tot de-atunci.

„Agiungă-te voi bună pi d[um]nea]ta cucoană mir[e]asi, di venire dumisali cuconului mirilui. Etă că și dumnealui, cuconul mirili au sosit și au trimes slugile d[um]m[is]ali să închini poclonili dumitali, lucruri scumpi, niprețaluiți, cergi, adămaștii, lucruri scumpi boerești. Ci ar fi fost vremuri cu dumnalui cuconul mirili a luă aceste lucruri și dum[nea]lui cuconul mirili cum mai în grabă la Tarigrad au umblat și multă marfă au luat și în cară au încărcat , ca si vii pre uscat. Și corabii cu vrere lui Dumnezeu au sosit și în plin au umblat. Și noi încă nădăjduim în mila lui Dumnezeu si si afi lucrurile, și toti și altili diplio. Și ti poftesti dumlui, cuconul mirili pre dumta, cucoană mirasi, ca poclonile si-i primești și slugile să-i cinstești, și dumsali, cuconului mirilui, cu dragoste si-i mulțamești. Cu al doile rând și eu te poftesc pre dumta, cucoană mirasi pentru

1. Poate că „din ploști [vin trăgând“ (T. P.).

ceastă corabie frumoasi, încărcată cu marfă di la Țarigrad. ci esti sosită inainti dum[ita]li, și esti foarti gre, că mă dor mănile și nu mai pociu ținē. Și pi loc ar vra si stē, și vroești ca si vi[e] la stăpânire dum[ita]li. Și dunta cu dragosti si o priimești si pri mini cu un bacșiș frumos si mă mulțamești. Că fi și mai proștișor, numai si fi bunișor. Și bini v'am găsit sinitoș!“

(*Ibidem*, p. 177).

T. Pamfile

Povestiri și legende

1. — ȚARA FĂRĂ BĂTRÂNI

Intr'o țară de bună samă, cale lungă dela noi, se hotărise tinerețile, să ombare pe bătrâni. Poveste veche... De ce ar mai trăi adică, cei cu bărbile albe? Ș'au trăit traiul, ș'au mâncat malaiul, s'a isprăvit.

Ce? Numai ei știu să dee sfaturi și îndemnări, numai ei is cu scaun la cap și cu așezare la mințe?

Impăratul, și el tânăr, lesne dete aspră poruncă. Cine-o ajunge la cinci zeci și atâția de ani... moartea să i se tragă.

Au pierit deci mulți bătrâni sfătoși și multă înțelepciune s'a petrecut odată cu ei.

Numai un tânăr mai milos, spune tâmplarea, nu s'a îndurat de tatăl său, că-i dădu viața și l-a fost ascuns într'o chivniță, purtându-i de grijă.

A trecut după aceea, câtă vreme a fi trecut. „Dumnezeu uu bate cu ciomagul“, grăiau bătrânii cu limbă de moarte în acea țară.

S'a iscat dar secetă mare. Uscatu-s'au holdele și nimașurile câmpurilor, secat-au izvoarele pământului. A fost foamete mare, boliște și rălele curgeau gârlă pe tinerii, ce începeau a cărunți fără vreme.

Toate le-ar fi îndurat, cum le-ar fi îndurat, dar altul eră răul cel mare: omătul se topise, primăvara intrase în țară și ei n'aveau nici un fir de sămânță de aruncat în pământ.

Scotocit-au toate hambarele ce altă dată nu mai încăpeau de mișină, sfaturi lungi făcut-au sfetnicii cu împăratul, dar nu eră nici un chip de îndreptat răul cel mare. Și nici de împrumutat n'aveau de unde să împrumute, căci vecinii erau răi. Și toți le erau dușmani. Mare jelanie și groază cuprinse

pe întreg norodul, dela vlădică pân' la opincă, gândindu-se că primăvara a sosit și ei n'au cu ce sămănă ogoarele.

Bătrânul ce eră ascuns în chivniță, își vedeă mereu feciorul abătut. Într'o zi îl întreba:

— Feciorul tatii, da' de ce ești așa de îngândurat? Poate ți'a căsunat cineva vre-un rău; poate te-a ajuus vre-o nenorocire? Spune-i tatei toate pe șleau, poate el te va putea ajuta măcar cu povățuiala.

Fiul i-a povestit îndată, din fir, în păr, tot năcazul. A stat bătrânul puțin la gând, apoi a grăit:

— De-ocamdată nu vei spune nimărui nimic; iar când, cele din urmă pale de omăt se vor topi de pe câmpie, tu ia plugul și du-te de ară drumul cât îi înaintea casei tale. Grapă-l apoi și... liniștește-te.

Facă feciorul precum glăsuiă sfatul bătrânesc și ce să vadă? După o ploită repede de primăvară, începù să răsară și grâu și popușoi și orz și ovăz, ba și fasole, și mazăre pe alo-curea!..

S'a vestit în toată țara de așa mare minune. Auzi dum-neta: să ai de unde culege, când n'ai sămănat?

Se înțelege, auzi și împăratul de aceasta. Degrabă porunci să aducă îndată la el pe omul acela. S'a înfătoșat deci la dănsul și acel ce eră socotit amù de înțeleptul înțelepților.

— Cum ai făcut? Ce ai făcut? Cine te-a sfătuit? Îl luă repede la întreat împăratul. Zăpăcit de atâtea întrebări și de teamă, nu spuse dintr'odată adevărul. În urmă mărturisii.

— Să-mi aduci pe tătâne-tău incoace! porunci împăratul. Fù înfătoșat și bătrânul.

— Cum ți-a venit în gând, că în drum se găsește sămăntă?

— Apoi Măria ta, câte nu cad în drum, când merge omul cu căruța?

Moșneagul își primi răsplată împărătească, pentrucă mântuise dela peire o țară întregă și nici nu mai rămâne vorbă că și fecioru-său fu iertat, că nu-l ucisese.

Apoi ci-că de pe vremea aceea, fraților, nu să maiucid bătrânii...

Comunicată de fratele meu, învățător în satul Broșteni-Drăgușeni, după cele auzite în anul 1915 dela moș-Ion Vărlan, în vrâstă de peste 50 de ani, din același sat.

Gh. Gh. Cardaș.

2. — ȚETĂNUL

Despre acest munte [care se afla pe teritoriul satului Mihalcea, Bucovina] se vorbește foarte mult prin localitățile învecinate...

Așa spune un mit că Țetănul își trage numele de la generalul roman Coecina. Poporul spune despre un împărat *Țățan*.

Alt mit spune că și-ar trage numele de la cuviutele unei mame desperate de răpirea copilului ei prin un vultur ce-l rădicase pe munte. Scăpat prin ciobani, mama apucă din mâinile acestora copilul ce plângea, și spre a-l liniști, îi oferi sânul său cu cuviutele: „Țată na, țată na (Țeți-na)“.

O variantă al acestui mit, sună așa: O uriașă de peste Prut se abătuse pe la vecina ei uriașă din Țetănu să imprumute sita de cernut făină. Copilul ei rămase dincolo de apă (Prut); căutându-și mama, strigă: „Mamă, unde ești?“ Iar maica sa din deal, oferindu-i sinul, îi răspunde: „Țată, na... țată na“ (străinii exprimă Ț-țina). Și de atunci teritoriul de dincolo de Prut, de la poalele muntelui, se cheamă Mamăești (Mamăeștii vechi și Mamăeștii noi), iar muntele se cheamă Țetănu, Țeținul, Țețina.

Pe vârful acestui munte se văd încă ruinele unui mare castel de zid masiv... care prin un drum boltit subteran să fi comunicat cu cetățuia din care se afla încă urme pe o poiană din Lapte-acru, de lângă hotarul Mihălci... ¹

Zaharia Voronca.

Datine și credințe

— Când legumele și verdețurile din grădina le mănâncă vermii, stropește-le cu aghiazmă dela Trif, că fug și mor.

— Când în grădina ai chifturițe multe și strică legumele, pune-le furci din loc în lac, Viurea, și toate fug.

— Când în ziua de Stratenie picură din streșini va fi un bun pentru albine.

— Din ziua de Stratenie vulpele să tem să meargă pe gheț.

M. Lupescu

¹ Din *Mihalcea, cu neamurile boerești ce au stăpânit-o*, Cernăuți 1912, p. 7—8.

— OBOLUL —

Prietenilor Revistei „ION CREANGĂ“ pentru strângerea
fondului bustul lui Ion Creangă la Bârlad

Suma adunată 1274.90

Cine va pofti să primească prin poștă și pe numele său în toată luna această Revistă, să trimită cu mandat poștal 10 lei pe numele : M. LUPESCU, Administratorul Revistei „Ion Creangă“, la Zorleni, jud. Tutova.

Și îndată va primi toate numerile ieșite dela 1 Ianuar cum și pe cele cari vor urma să iasă până la sfârșitul anului. Pot și mai mulți să facă tovarășie.

**Prin Redacția și Administrația revistei noastre se pot
dobândi următoarele :**

Revista „ION CREANGĂ“	Anul	I (lipsă No. 3)	5
„	„	II	15
„	„	III (lipsă No. 1)	14
„	„	IV „ 2)	14
„	„	V	15
„	„	VI	15
„	„	VII (lipsă Noi 9—10)	12
„	„	VIII „ 2 numere)	12
„	„	IX	15
„	„	X	10
„	„	XI	15
„	„	XII	10

Au apărut :

T. Pamfile — *Carte de rugăciuni.*

„ „ *Cartea cântecelor de țară.*

„ „ *Povestire pe scurt despre Neamul românesc, ed. II*

„ „ *Cartea povestirilor hazlii.*

Tipărite toate cu litere cirilice.

Prețul unui exemplar **1 leu 25.**

Depozitul Chișinău, Str. Mitropolitul Gavril, no. 39
și la toate librăriile românești din Chișinău.

T. PAMFILE

- Jocuri de copii*, I București 1906.
" " " II " 1907.
" " " III " 1909.
- Carte pentru tineretul de la sate*, Bârlad 1907 (în colab).
Povestire pe scurt despre neamul românesc, Bârlad 1907. Ed. II, Chișinău 1919.
- Cimilituri românești*, 1908.
Graiul vremurilor, povești, Vălenii-de-munte 1909.
Fest-frumoși de-odinioară, București 1909.
Industria casnică la Români, București 1910.
Sfârșitul lumii, Bârlad 1911.
Sărbătorile de vară la Români. București 1911.
Firișoare de aur, povestiri și legende din popor. București 1911.
Culegere de Colinde, Cântece de stea, Vicleeme, Sorcove și Plugușoare, București 1912.
Boli și leacuri la oameni, vite și păsări, București 1912.
Culegere de ghicitori românești, București 1912.
Cântece de fară. I București 1912.
" " " II (sub tipar).
- Cărtea cântecelor de fară*, Chișinău 1919.
Agricultura la Români, București 1913.
Povestea lumii de demult, București 1913.
Sărbătorile de toamnă și postul Crăciunului, București 1914.
Un tăciune și-un cărbune... București 1914.
Crăciunul, București 1914.
Cromatică poporului român, București 1914 (în colab).
Diavolul învrăjbitor al lumii, București 1914.
Insemnări cu privire la moșia, satul și biserica de la Strâmba, din jud. Tutova, Bârlad 1915.
Insemnări cu privire la așezarea preistorică de la Strâmba din jud. Tutova. Bârlad 1915 (în colab.).
Cerul și podoabele lui, București 1915.
Văzduhul, București 1916.
Mitologie românească: I. Dușmani și prieteni ai omului, București 1916.
Mitologie românească: II Comorile, București 1916.
Cartea de rugăciuni. Chișinău 1919.
Cartea povestirilor hazlii, Chișinău 1919.
Pagini vechi de vleață moldovenească (trăd. din nemțește), Chișinău 1919.
Mămăchiu nou de povestiri populare cu privire la Ștefan cel Mare, Chișinău 1919.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară.

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA
T. PAMFILE

Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
în țară 15 lei
în străinătate 20 „

ADMINISTRAȚIA
M. LUPESCU

Zorleni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhiereu Iacov Bârlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmo-N. J. Dumitrașcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum. P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T.-Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteauu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea Șt. St. Tuțescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

CASA ȘI NEAMURILE LUI ION CREANGĂ DIN HUMULEȘTI¹

În vara anului trecut vedeam pentru întâia dată casa din Humulești, în care se născuse și copilărise Ion Creangă, și în care trăia mătușa Ileana, sora povestitorului, cu o altă soră, Maria, cu fiica și ginerile acesteia și gloata nepoșilor.

Casa, firește, nu și-a mai putut păstra înfățișarea de pe la 1850, cu bărnele ce se încrucișau la cheotoare, cu vatra, cu cuporul, cu laița veche. Acoperișul înnoit a putrezit iarăși pe-alocurea și cheotorile,—pe cari mi le-arată o pictură de acum zece ani, ce voiu reproduce-o cândva,—au fost rătezate; fereastra de cătră răsărit a fost lărgită și în afară de ușa din față, totul a fost încolo prefăcut. Rămasă în vechile-i dimensiuni, casa aceeași, pe cari unii o numesc «bujdeucă» luând-o drept cea din Țăcău, pare să fi fost una de mână întâi, a unor frunzași cum au și fost cu adevărat Ștefan al lui Petre Ciubotarul și Zmaranda, părinții lui Ion Creangă.

În perețele de cătră răsărit se află bătută o lespede de marmură neagră care poartă o însemnare: «*Aci se născu și petrecu anii copilăriei Ion Creangă, 1837 — 1889*». Indemnul, după cum ni se spune, e al unor studenți, «din colo, de departe».

Mătușa Ileana mi-arată singurile locuri cari se mai păstrează de pe vremea lui «Ion». Laița de stejar greu, pe care moda a

¹ Chipurile celor două surori ale lui Ion Creangă, și lucrurile vechi din casa bătrânească, s'au dat în no. care încheie anul trecut al revistei noastre

scos-o din nuntru, de lângă pârreși și pe care ploile n'au putut-o încă putrezi, acolo unde se afla, în grădină, în marginea popușoilor; în laltă se văd sfredeliturile unde cei din casă, împreună cu Ion Torcâlău, așezau cozile fușalăilor. O masă veche, grea, asemeni de stejar, se umbrește veșnic sub poalele unui măr; Roata de fors, fușalăii și... popul hornului, strujit cu măestrie, pe după carl Ion, cu frații și surorile lui, se jucau cu mățele. Incolo, nimic, în afară de amintirile îndepărtate, cari, se înțelege, în mijlocul celor mai grele nevoi, nu pot aduce nici o mângâere blefel bătrâne...

Aflu în treacă, că este vorba să se răscumpere această casă spre a fi prefăcută în biblioteca sătească, și în schimbul ei să se înalțe celor ce-o stăpânesc, o alta, al căreia lemn s'ar fi și dăruit dintr'o pădure regală... Dar mătușa Ileana are altă soluție. «Îi bine și așa, cum ne-au spus și ne-au făgăduit atâția domni, dar mai degrabă ar fi bine să se dreagă acoperișul acesteia, că plouă...» Înțelegătoarea mătușă Ileana, știe bine cine-a fost și cine trebuie să rămâie fratele ei Ion, pentru Țară, dar înaintea acestui interes, foarte mare, nu-și poate ascunde îngrijorarea pentru fiica și ginerile surorii sale Maria, pentru nepoții acestei surori mai mari, cum și pentru însăși această soră Maria, pe cari cu greu pot ca s'o văd, bogata de-o dinioară, madam' Pastilă din Tecuciu, o bună cunoștință a familiei mele.

La 18 Decembrie trecut, primesc din partea d-lui Zaheu Grigoriu, magistrat în Războeni-Neamț, următoarele știri:

«Cel ce vă scrie acestea, ca nepot, are durerea să vă comunice știrea morții surorii lui Ion Creangă. Ileana, cea mai mică dintre surorile lui, singura rămasă în viață, căci soră ei mai mare Maria, pe care ați cunoscut-o astă-vară, a murit și ea cu trei săptămâni înaintea surorii ei mai mici. Înmormântarea a fost Marți 16 Decembrie...»

T. Pamfile

In amintirea studentului Ioan Preușescu.

O datorie de pietate pentru sufletul ales al studentului teolog Ioan Preușescu, amintit într'o scurtă notiță, dăunăzi, că a căzut răpus de tifusul exantematic, ni impune să adăogăm următoarele:

Era de loc din Băljațești (Neamț), fiul preotului de acolo.

La școala de preoți din Iași a făcut parte dintr'o generație fertilită, care se pregătia dela sine, cu nespuse nădejde pentru viitor, în ideile și simțirile naționale, de iubire înțelegătoare pentru popor.

Așa că, dacă «*Neamul Românesc pentru popor*» era scris aproape în totul de seminariști leșeni, e bine să se știe că printre ei lucra cu dor nespuse Ioan Preușescu, — viitorul student teolog entuziast, care, singurul, nu se sfia a se duce la Universitate în portul național dela Bălățești.

La «*Ion Creangă*» din Bârlad, se putea oare să lipsească, făcând culegeri, tânărul și vioiul prieten al sătenilor? În același ceală de seminariști «popolari» entuziaști, Preușescu lucra cu neastâmpăr, plănula cu patimă, istorisla, îmbărbăta. Il găsea la orice instituții culturale din București. La Doroholu venia ca să lăcrămeze de vestirea crezului nou, de amintirea lucrului nostru pentru literatura populară, de ceea ce *ar trebui* să facem. A fost întruparea studentului român ce ni va trebui totdeauna.

Drați prieteni dela «*Neamul Românesc pentru popor*» și dela «*Ion Creangă*», vărsați o lacrimă și pe mormântul lui Ioan Preușescu, în amintirea jertfelor lui !¹.

Pr. D. Furtună

**Pentru ce frații călugări, cari păzesc via mănăstirii,
nu trebuie să guste din struguri înainte de praz-
nicul Schimbării la față a Domnului.**

Din Tipiconul de Iași din 1816 p. 548.

«A ști ni să cuvine, cum că predanie avem de la sfinții părinți, de la mântulforul acesta prazd. al schimbării la față. A mânca struguri, unde să află, Carii aducându-se în biserică și înainte puindu-să, după rugăciunea amvolului, eșind preotul cu cadelnifa, și cădindu-i. Ceteaște asupra lor rugăciunea cea pentru blagoslovia strugurilor. Și să împărșesc la masa fraților.

Iar unde nu să află struguri, în locul acestora faguri, de mlare și mlare, să pun înainte și asemenea blagoslovindu-se să împărșesc la masă fraților. *Ia aminte* că deacă cineva din frați va mânca struguri mai nainte de un praznic ca acesta. A-

¹ Din *Neamul Românesc*, XII (9 April 1917).

cesta certarea ne ascultării să o primească și să nu guste struguri peste toată luna lui August. Ca unul ce porunca tipicului o au trecut cu vederea. Ca de la aceasta să se învețe și ceilalți a să supune tipicului sfinților părinți. Și această certare să face și fraților celor ce păzesc vilile.»

Pr. C. Bobulescu

PLUGUȘOARE ¹

25.—Aho! ho, ho! ho, hoo!
Buna vremea gazdă bună,
Stați pe loc cu vorbă bună
Și-ascultați din când în când,
Ochil la fereastră aruncând
Și să fii tu la fereastră
Nevastă, nevestă.

Indemnați, flăcăi!

Hăi! Hăi!

Doi plugari stăteau pe-o coastă
Lâng'o blană de fereastră,
S'auzea din când în când
Glas de clopot răsunând,
Căci plugarii se jălulau,
Că guvernul li jupea
Să le dele taxia.
Și s'au luat și ei prin sat,
Ca s'apuce de'ncasal,
Căci is grele timpurile.
S'au gălit câștigurile.

Mânași, băeși!

Hăi! Hăi!

Și de nu ne dați plată fru-
[moasă,

Ne ducem la altă casă,
Casă din vechime-aleasă
Din lemne de plop cloplită,
Cu boele 'mpistrulită

Cu ușa de răgoz,
Bate vântu și-o dă jos,
Cu păreșil de urzică
Bate vântul și mi-i strică.
Ia-n mai trageți, feclorași
Hăi! Hai!

Iarna grea, omățul mare,
Rău de omul cel ce n'are,
Iar de noi li foarte bine,
Că vine ziua de mâne;
Noi de-asear' am câștigat,
O avere de'mpăraf.
Ș'un ban foarte bănos,
Ca să luăm contractul
Lui conu Ghiță Sângiors ¹,
Să pun mâna pe avere
Să scap iufe la putere,
Căci li rău de mine frate
Inimioara mi se zbate
Tot de chin și de năcaz
După vremurile de-az',
Căci a venit vremea de-apoi
Să s'ucidă pentr'un pop'șoi.
Mânași, flăcăi!
Hăi! Hăi!

Te mai împinge păcatu
Și cu necuratu

¹ Saint-Georges, boer răposat, de
prin părțile noastre.

De mai plci pe ghiafă,
 Val de bieafa viafă !
 Pingelele mi s'au ros
 Deși 's înfoarse pe dos ;
 Călcăile mi-s bune,
 Că's puse ntr'o Lune.
 Merg pe drumurele
 Plin ts de durere,
 Pământ n'am un petec
 Parc' aş fi bezmetec ;
 Merg din casă 'n casă
 Cui de mine 'i pasă ?
 Aşi ară măcar o falce
 Să mai am parte de pace
 Dar pacea s'a depărtat,
 De oameni s'a nstrălnat...
 Ia-n mai trageşi, flăcăi !
 Hăi ! Hăi !

De urat am mai ura,
 Dar ne lemem c'om Insera,
 Căci drumurile ni's departe
 Şi cărările 'ncurcate
 Noi am venit să vă urăm,
 Câte-un galbăn să vă luăm.
 Să trăişi muşi ani şi buni
 Cu credinşa din străbuni,
 Iar ziua lui sfântu Vasile
 Să vă fie tot de bine,
 De-acum până'n veşnicie !
 Ahohohooo..!

Auzită dela Ioan Săvescu, Hântăşii-
 Doroholu.

Pr. N. V. Hodoroabă

26.—Stefărel cu coaja groasă
 Fata mamei cea frumoasă,
 Ce făcea, ce dirigea
 Treaba înainte-l mergea,
 Ea făcea un malalu două
 Şi borş într'o oală nouă,
 Fuga la plugari alerga
 Doamne-ajută că le da.

Plugul badii sta pe loc
 Şi ara fetei busuloc,
 Până soarele a răsărit
 Busulocu fetei a încolşit,
 Până soarele a aslinşit
 Busulocu fetei a 'nflorit.

Mânaşi băeşi ! hăi !

Ş'o venit o copilişă
 Să-i dau şi el o stebluşă,
 — Copilişă, copilişă,
 Pentru tine n'am stebluşă,
 C'am să dau la flăcăi făr' de
 [mustaţă
 Ce se 'nvaşă a strânge'n braşă,
 Şi sărută cu dulceaşă.
 Ş'am pus şaua pe doi cai
 Ş'am plecat în jos la raiu,
 La uşa raiului când am ajuns
 Am ingenunchiat, uşa s'a
 [deschis

În ralu am intrat,
 Singur eu m'am bucurat.
 Am văzut mesele înlinse
 Şi făcliile aprinse,
 Ş'am plecat în jos la iad.
 La uşa iadului când am ajuns,
 Uşa iadului mi s'a deschis,
 În iad când am intrat
 Copii nebotezaşi
 Sub talpa iadului aruncaşi.
 M'am uitat la o scrije
 Ş'am văzut şi mândra mea,
 Doisprezece mi-o înhama
 Doisprezece mi-o mustra,
 Două spre zecă dimerlii de
 [jaratec îi da

Pe s'tămână le mânca.
 Mândro mândruşa mea.
 Eu te rog să-mi spu curat
 Căşi voinici te-o sărutat ?
 — Numai doi cu ciorapi noi,
 Iar ceilalşi-s după oi,
 Cu trişcuşa prin zăvolu.

Din Vârful-Câmpului.

D. Urzică

POVESTIRI ȘI LEGENDE¹

470.—Banii, cinstea și Țiganul.

Cică era în vremea, când umbla Dumnezeu pe pământ.

Și umblând el așa pe ici pe colo, ajunge mergând pe drum, un Țigan.

— Da 'ncotro mergi, măi creșline ?

— Ia la muncă mă duc și eu, unde-oi găsi, răspunde Țiganul.

— Nu m'ăi lua și pe mine'n tovărășie, că tot pentru muncă ți s'ar porni și eu, zice Dumnezeu ?

— Ba cum de nu, face Țiganul bucuros, și-au pornit împreună, la drum.

— După o bucată bună de cale, Dumnezeu îi spune tovarășului, că tare se simte moleșit și că s'ar odihni oleacă. Țiganul, nu s'a pus nici el de pricină, când îi vorba de odihnă: Pesemne cât de căldură, cât de oboseală, l-a furat somnul pe Dumnezeu și-a adormit.

De Țigan n'apucase a se prinde somnul. Și dacă a văzut că moșneagul doarme, s'a apucat să-l scoțoțească prin traistă, în care a găsit! o bucată mare de mămăligă și-un boț de brânză. S'a pus *maramoiul* și-a mâncat tot, apoi s'a așezat să doarmă și el o leacă ca tot sătutul.

Numa iacă se scoală Dumnezeu și prinde-a *bâjbâi* prin traistă, că-l era foame.

Dar traista era scuturată parcă anume !

Prinde a-l zgâlțâi de surluc, Dumnezeu, pe Țigan, și-l întrebă :

— Da cine mi-o mâncat mămăliga și brânza din traistă bre ?

— Habar n'am zice Țiganul, că și eu am *așipit* oleacă.

— Bre ! Da gospodar om a fost și aista care mi-o mâncat *tainul*, că și traista a scuturat-o.

Ei, de-acu să mergem, zice Dumnezeu, că ne-am odihnit tare bine. Și s'au pornit amândoi la drum și au mers până într'un loc unde aveau de trecut un pod peste o apă cam adâncă.

Pe când treceau ei pe pod, Dumnezeu a făcut de s'a rupt podul. Dumnezeu, a înotat repede și a eșit la mal. Țiganul răcnea cât ce putea : sariși că m'a'nec ! Dumnezeu de colo de pe

¹ La numărul 377 de povestiri an. IX, p. 227, a se adăuga 76 cuprinse în an. X (p. 5-97) și 6 (p. 101-106 an. II din an. XII (p. 6-9, 18-25, 106-8) adică 377+92-469.

mal li zice : Dacă'mi spui cine mi-a mâncat mălğa și brânza, din tralstă, eu te scot la mal.

Țiganul, cu toate că vedea cu ochii că se prăpădește dar el, spune că nu știe. Dacă vede așa, Dumnezeu, li dă mână de ajutor și-l scoale pe țigan la mal ; apoi pornesc amândoi mai departe la drum. Cum mergeau ei așa, numai iaca scoate Dumnezeu o comoară în cale !

— Halal ! zice țiganul. Cu asta am scapat de muncă și tu și eu. Amândoi am găsit-o, amândoi s'o împărțim frățește. — Tu, zice, țiganu împărțește, și eu am să aleg.

Dumnezeu a început să împărțească comoara, și a desfăcut-o în trei. Apoi îndeamnă pe țigan să-și aleagă pe care vrea.

— Dar văd că făcuși trei părți măl veri ! Pentru cine una, bre ! Dumnezeu li spune : — Una pentru mine, una pentru tine și una pentru cel care mi-o mâncat mămăliga și brânza din tralstă.

Țiganul, zice de colo grăbit : — Apoi eu am mâncat și pe una și pe alta.

— Ei dacă tu ai mâncat, ai tăi să fie și banii, dar ascultă ce zic eu : Bani să ai și tu, și foți țiganii din lume, dar cinste, ba.

V. B. Țirica

471.—Chinul mămăligei.

Când s'au înfățișat la Dumnezeu, toate lucrurile de pe pământ, (căci atunci și ele se mișcau) ca să primească porunci și ca să-și spue fiecare necazul, ci-că ar fi venit în fața tronului sfânt și mămăliga. Și cu glas jălnic și-a povestit chinul.

— Înălți ară și în pământul răscolit, mă samână.

— Știu, zise Dumnezeu.

— Pe urmă grapă peste mine și după ce răsar, mă prășește de două ori !

— Știu, grăi Dumnezeu.

— Pe urmă mă lasă să cresc și să mă coc și după ce m'am copt bine, mă tale și mă aduce acasă.

— Știu, făcu Dumnezeu.

— După aceea mă curăță de strujăni, mă face grăunțe, desfăcându-mă de ciucălău, grăunțele le vântură și le duce la moară, unde mă preface în făină.

— Știu, zise Atotputernicul.

— Din făină, mă amestecă cu apă fierbinte amestecată cu

sare, mă mai lasă să fierb o bucată și apoi mă învârt cu un băț până mă face boț.

— Știu, zise Atotștiltorul.

— Apoi mă răstoarnă pe un fund și iar mă țae cu o așâsoară.

— Știu, grăi Dumnezeu.

— După ce mă țale, sfârși de spus mămăliga, mă pune pe foc și mă prăiește.

— Apoi asla nu o știu, vorbi Dumnezeu, supărat de cele auzite.

Și de aceea spun bătrânii, că-l păcat să prăjim mămăliga!

472.—Feciorul de împărat și soarele.

Să poveștește, că în vremea veche, era un fecior de împărat, care de câte ori să scula dimineața, după ce să spăla și să îmbrăca, eșia afară și îndreptându-se spre Răsărit, zicea către soare :

— Buna dimineața, sînte soare!

Soarele îl răspundea :

— Îți mulțămesc, împărat ca toți împărații!

Fiului de împărat tare bine îi părea la auzul răspunsului dat de soare și de aceea făcu cătră sine întruna din zile :

— Nu sunt împărat și sfântul soare totuși mă face împărat da' ian să mă însor, să văd cum are să mai zică!

Și s'a însurat odrasla de împărat. După nuntă, aducându-și aminte de obiceiul lui vechi, tânărul eși iar în răsăritul soarelui și grăi cătră acesta :

— Buna dimineața, sînte soare!

— Îți mulțămesc, gospodar ca toți gospodarilor!

Mlădiței de împărat, auzind vorbele astea, nu i-a părut de loc bine și mîniindu-se și-a alungat îndată împărăteasa.

Rămânând singur, cum a fost și mai înainte iar să sculă de dimineață și dădu buna dimineața soarelui.

Acesta îl răspunse, tulburându-și strălucirea razelor :

— Îți mulțumesc, măscaraua măscaralelor!...

Auzite prin vara anului 1915 de la cumătru Năstasă Crețu din Broșten-Drăgușeni jud. Suceava.

Gh. Gh. Cardaș

473.—Iezerul sau lacul Doroholului.

Poporul crede că în vremi senine și liniștite de vară, pe la miez de noapte, se aud uneori eșind din lac glasuri de fe-

mei și că, o *cruce* se vede în mijlocul lacului, când scade apa. Multă vreme nu s'a știut, ce să fie, până când un îndrăzneț boer anume *Condea*, s'a hotărât să pătrundă ascunsă taină a lezerului.

Așa, el a dat poruncă oamenilor să gătească năvoade mari, și într'o bună dimineață, după ce a dat sărindare pela biserici și a pus pe preoți să facă sfințirea apei, a implântat năvoadele în lac.

Oamenii sdraveni purtau năvoadele, cari, după ce au dat de fund, au stat acolo, încât abea le mai urneau din loc, căci părea, că ceva foarte greu se prinsese de năvoade. Undele încep să fiarbă, mugesc înflorător; toți privitorii de pe țărmurile lacului fug inspăimântați, numai *Condea* sta nemișcat și pescarii trag greu suflând. În sfârșit ce era? La suprafața apei iată că se înfățișează o *fecioară frumoasă*, cu părul negru, umed, cu fața searbădă dar senină, stând pe luciul apei, și, îndreptându-și voloși ochii la *Condea*, deschise gura sa și grăi astfel:

— Mare noroc ai avut tu, *Condea*, de nu te-au înghițit apele lezerului, cum a înghițit pe toți cei ce s'au ispitit să-l afle taina. Norocul tău, însă, îți s'a tras de la două lucruri.

Întâi fiindcă ai început cu ajutorul lui Dumnezeu și al doilea, fiindcă în trupul tău curge sânge de al strămoșilor mei. Iată și povestea locului după care umblând, ți-ai pus viața în pericol: Pe locul unde se află lezerul, era în vremile vechi un schit de călugărițe, care părăsise lumea cu toate deșertăciunile ei și adunându-se în jurul schitului jurară că nu-l vor lăsa nici odată. Prin prejurul schitului se întindeau păduri dese, printr-care nici odată nu calcase picior de bărbat. Când într'o bună dimineață, ne pomenirăm cu vre'o câteva fete tremurând de groază, căutându-și adăpost în schitul nostru. Ele ne spuse, că în țară au năvălit dușmanii și că au prefăcut orașele și satele în cenușă.

Dintre oameni, unii au scăpat la munte, iar alții au căzut în robie. Dacă auzirăm noi de atâtea jale pe viața țară, tare mult ne îngrozirăm și îndată ne strânserăm la rugăciune în biserică. De-abea ne adunaserăm, când auzirăm tropote de cai și sunete de arme îndreptându-se spre schitul nostru; foarte rămaserăm ca împetriți, plonindu-ne nădejdea numai la Dumnezeu. Ce s'a întâmplat nu mai știm; destul că a doua zi de dimineață, razele soarelui ne-au luminat fuța, dar ochiul nostru, în loc să

vadă pământ, vedea numai apă încotro se întorcea. Vii suntem noi de atunci și vii ne păstrează Dumnezeu până în ziua învierii de apoi; iar ceea ce auziți voi în nopțile senline și liniștite sunt rugăciunile noastre făcute pe vechi ceasloave la razele duioase ale lunii.

Acestea zicând, se scufundă în undă, care mult bolborosiră și făcură spume în urma ei. ¹

Petre Gh. Stoica

474.—Băițu.

Dincolo de Dealul-Mare calea trece pe lângă comunele Luncoiu, Luncoiu de jos se află în stânga, iar Luncoiul de sus rămâne în dreapta; tot pe partea dreapta se află în hotarul Luncoiului de sus, un deal conic (țuguial), numit *Dealul Fetei*. Numele acesta 'și-l are de la o întâmplare, ce s'a petrecut aici. La poalele dealului au fost odinioară o crâșmă. Se spune, că cu prilejul unei nedeie, un fecior volnic, îndrăgostit de o frumoasă fată, s'a prins pe rămășag cu alți tovarăși de ai săi, că va duce în brațe pe iubita sa până sus pe vârful dealului. Și a dus'o în vânjoasele sale brațe, dar pe când a ajuns sus pe culme la ținta dorită, a ameșit, pe loc i s'a slins viața: Din acel ceas dealului i s'a dat numele cel poartă în ziua de azi.

475.—Criscior.

Spre miază noapte-apus de la Criscior, vecinătatea Bradului, nu departe de țărmul drept al Crișului, se află un deal cu numele *Buneiu*, care se extinde până la hotarul comunei Zdrăpți. Partea de către apus a lui se numește «Cornul Buneiului». Numele dealului se aduce în legătură cu o întâmplare miraculoasă ce s'a petrecut în vremurile vechi în „Cornul Buneiului”. Se spune adică, că un om bătrân, păscându-și oile pe aici, deodată a găsit într'o stâncă o deschizătură adâncă, în forma unei stolne, iar înăuntru ce să vadă? Erau, mă rog, comori și bogății de petre nestimate, de-și luau vederea cu strălucirea lor Amăgît de această vedenie, bătrânul a intrat în gaură, dar a pășit-o, căci stânca s'a închis și a rămas închisă 7 ani de zile. Era adică stânca fermecată, de numai la 7 ani se deschidea odată. Atunci a eșit bătrânul încărcat de multe bunătăți și în mână cu o lingură mare de aur. Lui însă i s'au părut cei 7 ani numai

¹ Această bucată a mai fost publicată și într'o carte de cetire.

cât e o clipă, căci îndată ce a eşit la lumina zilei, umblă să-şi afle oile.

Dar de unde să mai dea de oi după o vreme de 7 ani? În urmă merse în sat, unde a aflat multe schimbări; casa îi era pustie, iar oamenii se mirau de el, căci toţi îl credeau mort de mult, perit fără de urmă. Bătrânul a mai trăit încă mulţi ani şi la moarte a lăsat o avere mare. Era, mă rog, o avere ce o scosese din sânul pământului. Se zice că de atunci i s'a dat dealul numele de *Bueni*, care adică conţine înăuntrul său multe bunătaţi şi poporul e de credinţă că în el se află comori ascunse.

Această tradiţie, cu mici variaţiuni, o aflăm în mai multe părţi ale Ardealului; poporul leagă întâmplarea de stânci cu peşteri, iar la Crisclor, precum vedem, s'a dat nume unui deal pe urmele tradiţiei.

S. Moldovan

VORBE ADÂNCI ¹.

1725--1738.

- Țaranul nu ştie ce-i şofranu, da' nici târgoveţul ce-i pădureţul, cum îl arată țăranul cu băţul.
- Amărăta-i viaţa calcului, când îl bate vântu traista.
- Femeia care-l cuminte, îi mai mare de cât uu bărbat.
- Da stai oleacă moşule, că doar nu stai în baltă [unii grăbii].
- S'a dres ca sărbuşca, cu două ouă de prepeliţă.
- Să ţine de mine, ca chioara lui Calău.
- Vorbeşte drept, ca glupâneasa cea chioară.
- Calul să nu-l crezi, că nu te-a lovi, şi cănele că nu te-a muşcă.
- Fudulla şăde'n strana măturii.
- Fudulla-i bucate gata: când vrei să mânânci, atunci n'al ce.
- Să dai tot, numai sărac să nu te laşi.
- Pentr'un boş de mămăligă, râde prostu de se strică.
- Iarna-l colţ de iad şi vara colţ de rai.
- Cât sue iarna năboiu, sue şi vara puhoiu.

Gh. Gh. Cardaş

¹. La No. 1632--1690 (an. IX, p. 153) să se adauge 12 (an. X p. 108) şi 23 (an. XII, p. 12) 1724.

CĂNTECE 1.

2464.—Foaie verde trel susai,
 Tinerel mă însuram,
 Tinerică și luai
 D'o sufă cincizeci de ai,
 Dinți'n gură stau cunună
 Ca pari de la grădină,
 Fără șapte, nu sunt opt,
 Măsele n'are de loc.
 Subfirlcă ca sobă,
 Dreaptă ca cobilișă,
 Rumenă ca ciupercă,
 Sprâncenată ca livgă,
 De bărbată, e bărbatăl,
 Numai îi trebue-argată.
 De-l pomenești de *darac*,
 Sare și ia lumea'n cap.
 De-l pomenești de *argea*,
 Parcă intră dracu'n ea.
 Când îi pomenești de furcă
 Trage pătura, se culcă,
 Se învește cu sacul
 Și doarme, pân'o ia dracul.
 Foate verde, foale lată
 Venii seara de la sapă
 Ostenit și plin de apă;
 Găsi loanta stând în casă.
 Și iar verde de sulfină
 Iși luă hârdău 'n mână,
 Pleacă la vaci în obor:
 Ele fug de se omor.
 Rămase-un vițel bălțat
 Ș'ăla sări peste gard
 Nea, nea, nea, *Priene*, nea!

Că nu este boala ta,
 Și e nevastă mea,
 Ce mi-a dat' soacră-mea!
 Foicica florilor,
 Iubliu fruntea fetelor
 Luau *ciuful* berzelor.

2465. — Foaie verde de aglică
 . . . . 'n lege de furnică.
 Lighioae miștică,
 Cum stricași frunza de mică
 N'o lăsași să odrăzlească,
 Volnicel s'adăpostească.

2466.—Foate verde bob năut,
 Unde-auz pe cer tunând
 Și la baltă fulgerând,
 Ploala 'n codru răpăind,
 Care 'n *străgălii* bălând,
 Negustori la târg mergând;
 Negustori bucureșteni,
 Trec la târg la Răureni,
 Să-și petreacă mărfurile,
 Să-și umple chiselile ¹.
 Unde auz cucul cântând,
 Chiseluța zărânăind,
 Inema 'n mine bălând,
 Ca 'ntr'un pușor de lup,
 Să casc gura să-l îmbuc!

2467. —Foate verde și-o lăleă
 D' aci pân' la mândra mea,
 Nu e deal, nu e vâlceă.
 Numai cărăruia mea;

¹ La no. 2485 (an. IX, p. 249) să se adauge 28 (an. XI, p. 9—11, 29—31, și 50) = 2463.

¹ Chisea = Pungă de piele, lungă ca de un cot. În vremile vechi în așa pungă țineau negustorii banii. Mai erau chisele pentru ținut tutunul. Cele de tutun se făceau și din bășlet de porc.

A crescut iarba pe ea.
 Iarba crește, eu o zmulg.
 La pulcuța tot mă duc.
 Foale verde pălămidă,
 Pulca neichii cea dorită,
 Când erai a mea lubită,
 Ți-era casa zugrăvită.
 Bătătura pardosită
 Cu var și cu cărămidă.
 Și iar verde trei costrei
 Dar acum de când nu vrei,
 Și iar verde trei susai,
 Pare 'mi casa grajd de cai
 Bătătura mucegai.
 — Mucegai mucegăios,
 Ce ești, neică, mânios ?
 Mucegai aprinde-te,
 Neică, desmânie-te !

2468.— Foale verde de trei
 [zlonți

Măriușo dintre bălți,
 Na la neica trei carbonji,
 Și nu te lubi cu toți !
 — Foale verde trei costrei,
 Nu-mi trebuie banți tăi,
 Că banți se cheltuesc
 Cu vecinți mă 'nvrăjbesc !

2469.— Măriușo din Mizil
 Cu cămașa numai fir,
 Dela mână pân'ia col,
 Se uită Mizilul tot ;
 Dela col și pân la mână,
 Numai firicel și sârmă.
 Măriușo, Mărloară,
 Căci n'ai tindă și cămară,
 Și bordeiu din curte-afară,
 Sa mă găzduеști dîseară.
 — Am și tindă și bordeiu

Să găzduesc și doi și trei,
 Numai să fie d'ai mei.

2470.— Foale verde bob năut
 De când malca m'a făcut
 Ibovnică n'am avut ;
 Dar aseară 'ntr'un ianai,
 Trel de-odat' am căpătat :
 Una 'n dea', una în vale,
 Și una'n capul satului.
 A din capul satului
 E copila dracului,
 Mă spuse bărbatului.
 Și iar verde și-o măslină,
 Pentru-o gură de copilă
 Mi-a cerut despăgubire,
 Un galben și două lire.
 Și iar verde salbă moale,
 A din vale-i ca o floare,
 Dar în gură ce mai are ?
 Rahat și cu scorțișoare.

2471.— Marișco le la munte,
 Ce-ai lăsat părul pe frunte
 Că și-a ești vorbe multe,
 — Vorbe multe și ponoase,
 Las' să-mi iasă, că nu-mi pasă,
 M'a făcut malca frumoasă,
 Să iubesc zapci de plasă,
 Scriitorii de la masă,
 Logofeși fără de mustață,
 Când se 'nvața strânge'n brață
 Și sărută cu dulceață !

2472.— Și iar verde foi mărunte
 Ferește-mă, Doamne sfinte,
 De grădina cu cucute,
 De-omul cu ibovnici multe !
 Până se duce la toate,
 Trece-o noapte jumătate,
 Până vine și la mine,
 Se luminează mai bine.

2473. — Și iar verde foi de
 Tot mă uit, puică, mă uit,
 Ți-lau sama cu deamărunt,
 Din creștet până'n pământ;
 Ochil tăi plătește mult,
 Ochii și sprâncenile.
 Gura și cu buzele
 Care 'mi mîncă zilele!

2474. — Cât voi fi și-oiu mai
 Fată mare n'oiu iubi ;
 Fata mare se mărită,
 Rămâi cu inima friptă,
 Și-oi iubi d'-o nevastă
 Că-i dragostea 'n mâna mea,
 Și d'oi da de vre-o beleă
 Plătesc gloabă și-oiu scăpă,
 Bătaia de d'asupra.

2475.—Foale verde de năut
 Mărgărit verde'n florit,
 Cine mi te-a ciulpăvil ?
 Fete mari la târg trecând,
 Nevestele la iubit
 Sârboaicele la prășit.

2476.—Foale verde trei susai,
 Mândruțică de pe plai,
 Of ! ce gură dulce ai,
 Numai neichii să o dai,
 Că e colțișor de rai ;
 Și ai ochi de ingeraș
 Ce se uită drăgălaș.
 Drăgălaș ș'apoi pizmaș !

2477.—Și iar verde mărăcine
 Du-mă, Doamne, tot pe bine
 Ca să nu mor ca un cânel !
 Și iar verde avrămeasă
 Să mor la maica acasă,
 Să-mi văz mândruța frumoasă
 Cum m'așteaptă bucuroasă,
 Să-mi dea guriță, că-mi pasă.
 Și iar verde și-o crăiță
 Să eși, puică, la portiță,
 Să-i dai lui neica guriță !
 Și iar verde ș'un mohor
 Să vii, neică, la pridvor,
 Să-mi dai apșoară, că mor !

Din jud. Ialomija.

Dobre V. Ștefănescu

GLUME, JĂTII, TACLALÉ.

435.—Badi-Ion-Badi-Vasile

- Di undi vii «Badi-Ion-Badi Vasăll»?
- Di pi ceia lume jupâne l.
- Da' ci vești mâi aduci dipi acoli Badi-Ion-Badi-Vasill ?
- Tali neu ci mâi faci ?.. Are civă bani di chillulali ?..
- Stă giupâne, în poarla raiului și vinde chiperi din coarja bastonului.
- Vini li mini Badi-Ion-Badi-Vasili sâ-ți dau u mli di lei ca

¹. La no. 421 (an. IX, p. 35) să se adauge 11 (an. XII p. 12—16) și 2 [ibidem p. 31—32] = 434.

și duci țapi și albi și cheltulali și și poart și și apuci dija di u nighistiri măi mari.

436.—Vaca și vițelul.

— Badi-Ion-Badi-Vasăli n'ai vuzut pi găblinuțu miu : amuș alb, amuș negri, cu hop șup, țup după eli și c'un ținghi-ținghi la ghii?..

437.—Jidanul la stână

Odată cică un jidan s'a fost tocmit la un boer. ca un fel de pristav la stână. Slujba lui eră să vie în fiecare săptămână și să obliciască cum merge rânduiala stânei. Dar el în totdeauna când venea la oi aveă frică mare de un dulău care lătră a boalii di gros. Ciobanii o bagat în seamă tremurătura jidanului și într'oz se apucă el și ascund cănele cu pricina.

Când vine jupânul, mult să miră el că nu mai aude pe dulăul care îl bagă în spărieți, și întrebă :

— Da unde n chinili cila mari, moi?

— Care giupâne, întrebă ciobanii prefăcându-se că nu știu nimica.

— Aclali mari di țai, moi..

— Care omule ? mai făcură odată ciobanii.

— Aclali cari lairi: hom, hom, hom!..

438.—Dudl'n Idi

Să povistește că odată s'au fost bătut doi jidani, așa de tare încât a mers treaba până la judecată. Pe jidani, uitai să vă spus, îi chema : pe unul Dudl și pe unul Idi.

La tribunal, judecătorul întrebă pe marlor :

— Cum a fost măi ? spune!

— Apoi si frăiși Domnuli giudicător, iuti cum u fost: măi întâi Dudl a dat unu în Idi și Idi a dat unu și îl în Dudl, ș'apui u înciput : Dudl'n Idi, Idi'n Dudl, Dudl'n Idi, Idi'n dudl.. zise marlorul evreu repede:

439.—Jidanul care bate ca doi câni

Ce-l frăsnește prin minte unui jidan ? : să se tocmească și el cioban la un boer. Jidan, cioban? veți zice, cam ror lucru, mai ales că stâna nu-l departe de «pudure»? Da pe semne că Ișic al nostru, căci așa-l chemă pe jidan, eră frate cu Herșcu, cel ce-a murit de «frichi» în fundul cărușii când s'a întâlnit cu ceata de «tulhuroi» pe drumul de la «Duruhoi», — de s'a arătat așa de voinicos.

Și cum păștea el oile pe un pripor de deal, cu gluga în spate și cu bâta în mână, numai lăță că vine «berbecule din pădure» și se dă pe lângă oi. Amu nu știu: ori că a venit să mai vadă ce fac; ori ca să le întrebe de sănătate; celu ce pot să vă spun este că jupân: *halea, palea*, o început să se l. la frântă cu cele mioare.

Ițic al nostru, tot Ițic și în ziua de Paști l.. De ce să facă el ca ciobanii cei fricoși, care sar cu bâta și cu vorba la lup de îl alungă peste nouă coclauri; mai bine să-și arăte voinicia sub niște tufari, Zis și făcul.

Da mă luai înainte cu vorba și ultiul să vă spui că, Ițic temându-se de câni, își luase obiceul de a umbla cu oile la păscut fără nici un călăndru măcar. Stând ascuns în desiș se gândi jidanul că ar fi tare bine dacă ar începe a lătra ca un câne, poate auzind lupul să-i deie prin gând să plece dintre oi. Dar îndată să răzgândi ciobanul că planul nu-i dija bun: lupul auzind lătrând un câne, n'are să se prea sfiască și mult mai bine ar face să lătre ca doi câni. N'a mai așteptat deci mult jupânul cu bâta în mână, și punându-se în patru labe odată și începù a lătra repede și fără nici «un frichi».

— Hibâr, habâr; hibâr, habâr; hibâr, habâr l..

Din Broșteni-Suceava

Gh. Gh. Cardaș

C R O N I C A

Pr. Ioan I. Răufescu, Colinde (no. 1 din Biblioteca „Duminica Poporului”), o cârticică ce cuprinde 17 colinde culese din Dragoslavele, Muscel. Unul din acestea (p. 157) a fost publicat și de noi (av. VI, p. 365-6) sub iscălitura *Danil Răufescu*.
I. P.

• La suma de 1274 lei, 90 bani, banii strânși pentru *Fondul Ion Creangă* este a se adăogi 63 lei, 10 bani dobânda pe anul trecut; el înfățișează prin urmare suma de 1338 lei. Ajutoare, pentru sporirea lui, se pot trimite la Redacția acestei Reviste, Bârlad str. Corbului,

• Imprejurări tuturor cunoscute, a împiedecat apariția regulată a acestei Reviste în anul trecut. Avem însă dreptul să șocotim ca o biruință însemnată și aceea ce s'a făcut, nădăjduind că viitorul ne va fi mai prielnic, cu ajutorul cetitorilor noștri.

• Administrația Revistei „Ion Creangă” mai are încă puține colecții de vânzare din anii trecuți. Doritorii de a le vedea le pot cere.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară.

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA
T. PAMFILE
Bărlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
în țară 15 lei
în străinătate 20 „

ADMINISTRAȚIA
M. LUPE
Zorleni-T.

INTEMEETORI: P. S. Arhieraul Iacov Bărlădeanu, St. Capșa, G. vici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum. P. Herescu, Urban Jarnik, G. T.-Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteauu, I. Neculău, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tușescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

ANIVERSAREA MORȚII LUI ION CREANGĂ LA 1919.

Prăznuirea lui Ion Creangă la Humulești.

Invățătorimea din Târgu-Neamț, a prăznuit la 3 Ianuarie pomenirea lui Ion Creangă. După un parastas slujit la biserica sf. Neculai din Humulești, corpul didactic, și Liga culturală a mers la casa copilăriei lui Ion Creangă, unde a vorbit d-nii G. Popescu, I. Barliba și elevul T. Stan. După prânz, s'a desfășurat șezătoarea de sărbătoare la școala no. 2 din Târg. Incepută printr'o cuvântare a d-lui C. Stan.

Cu acest prilej aflăm că pentru ridicarea unei alte case care să adăpostească pe urmașii lui Creangă, s'a strâns o sumă de bani. În fruntea dăruitorilor se află M. S. Regina și Senatul în-treg cu diurna pe o zi.

Ziarul *Mișcarea* din Iași, publică o scrisoare pe care «marele povestitor a adresat-o lui Eminescu prin Decembrie 1877 «în bojdeuca sa din Țicău, unde Eminescu a scris *Doina*».

Iată această scrisoare, a cărei publicare se face fără alte amănunte:

Bădie Mihal,

Ai plecat și mata din Iași, lăsând în sufletul meu multă scâr-bă și amăreală.

Această epistolie ți-o scriu în cerdacul unde de atâtea ori am stat împreună, unde mata, uitându-te pe cerul plin de minunății îmi povestiau atâtea lucruri frumoase... frumoase.

Dar coșcogemite om ca mine, gândindu-mă la acele vremuri, a început să plângă...

Bădile Mihal, nu pot să uit acele nopți albe când hoinăream prin Cîrle și Aroneanu, fără pic de gânduri rele, *dar în dragostea cea mare pentru Iașul nostru uitat și părăsit de toți.*

... Și dimineața când ne întorceam la cuiburi, blagoslovîți de aghiasmă cea fără de prihană și atînt de ierlătoare a Tincăi, care ne primia cu alai, par'că cine știe ce nelegiuire am făcut și noi...

Ți-ași scrie mai mulțisor, însă a venit Enăchescu și trebuie să plec cu dănsul la tipografie.

Cu toată dragostea,
Ionică

DINTR'ALE LUI ION CREANGĂ

Amintiri dela cei ce l-au cunoscut, culese din Humulești și Tg. Neamț, cu prilejul comemorării celor 30 ani dela moartea scriitorului.

Cum se ține femeea.

Creangă se găsea cu mai mulți prieteni în casa părintelui V. Enăchescu din Tg. Neamț. În vorba lor, iată că se arată la porțile V..., ¹ defensor eclesiaslic, un om voinic cât uu brad.

— Mă rog, aista-i V... pe care l-a lăsat nevasta? întrebă unul dintre oaspeți cu mirare.

— Aista-i...

— Dar ce vă mirați așa?! le taie vorba Moș Creangă.

— Apoi cum să nu ne mirăm, când ian te uită ce român vrednic și frumos este, de să-l îndrăgească un sat de femei.

— Așa o fi; dar dacă nu știe cum se ține femeea!.. le răspunde Creangă.

— Apoi cum se poate, Moș Creangă, una ca asta?

— Ba se prea poate, le răspunde Creangă, căci el, dobitocul o ține de *urechi*, în loc s'o ție de...

Și tocmai după câteva clipe, Creangă, spuse și cuvântul care trebuie:

— De picioare...

(Auzită dela Pr. Enăchescu din Tg. Neamț).

Semnul lui Enăchescu.

Într'una din zile, Creangă, în tovărășia prietenului său preotul V. Enăchescu (din Iași), trecea pe strada Ștefan cel Mare spre școala lui Grigore Ghica Vodă, unde învățase el carte la vesitul Popa Duhu (Isaia Teodorescu).

¹ Vântul.

Cum mergeau ei dondănind, zăresc în ușa unei dughene o negustoreasă de-o frumusețe rară, împletind la un colțun.

— Pune un semn, Enăchescule, la locul cu norocul, ca la înțoarcere să stăm pușin de vorbă cu puiculeana asta.

— Lăs c'am însemnat eu locul, zise Enăchescu, și-și urmă drumul.

La întoarcere Enăchescu caută semnul. Ba-i aici, ba-i dîncolo, ba mîntuie ei de mers strada întregă și Enăchescu nu mai găsește semnul. Atunci Creangă mînios, îl întrebă :

— Mă, dar unde dracul ți-l semnul ?

— Se vede c'o plecat, răspunde Enăchescu.

— Cum o plecat ? . Dar ce semn ai pus tu ?

— Apoi n'ai văzut că la picioarele negustoresei era... un căne?

— Mă ! zise Creangă, plesnindu-se peste frunte, dar bine-a mai făcut, cine te-a făcut pe tine popă, că prost mai ești !

(Auzită dela pr. Enăchescu și Focșa).

Din amintirile Smărândiței despre Ion Creangă.

Eram vecini și nu trecea o zi ca el să nu fi venit pe la noi. Pe atunci în Hîmulești toată lumea lucra la lână : torceau dea-valma și băeși și fete și bărbați și femei, fără nici o rușine. Creangă era tare meșter și la tors și la făcut țevi. Ii plăcea să se ia la întrecere cu noi fetele și de multe ori ne rămânea. Atunci ciuda noastră și bucuria lui ! Dar ni era drag pentru că făcea fel de fel de ghiduși de care rădeam cu lacrimi ; ba încălța mâțele cu coji de nuci ; ba își făcea obrăzure de scoarță și-și punea barbă de lână și dinți de fasole, de băgă în spărieți pe cei copil fricoși ; ba pîcălea pe băeși cu scosul sîngelui din grindă și câte și mai câte drăcii !

Un lucru însă nu ne plăcea la dînsul : era cam mîncăcios și hîlpav. De aceea noi ceilalți copii nici nu ne puneam la masă cu dînsul, căci rămăneam flămânzi.

Și mai avea un obicei : punea porecle la toată lumea ; însă și eu i-am pus una : « forcălău », de n'a uitat-o cît a trăit.

Așa era Creangă ca băet, dar nici ca flăcău n'a fost mai breaz ; tot ghiduș, tot pîcălitor, tot vesel și neastîmpărat. Atîta doar că era mai lotru și mai încrezut într'însul, că doar învăța carte și avea să se facă preot ; însă clăcile, horile și șăgile cu fetele nu le-a lăsat niciodată ; mă rog îi plăcea lumea asta și i-a plăcut cît a trăit.

Se înțelege că noi, fetele, îi trăgeam nădejdea și șlindu-l că-i plac tot *bucățile bune*, căutam să-l îmbucărăm cu ce aveam mai ales: smântâncă, alivenci, plăcincioare..

Bletul Creangă, câte bunătați de-al de acestea și câți porcei fripiți n'a mâncat el dela Axenia Bordeianului, care-l purta Sâmbetele mai mult ca celelalte fete!

Dar vorba ceea :

De s'ar lua toți cei dragi,

N'ar mai fi frunze pe fagi...

Creangă n'a uitat niciodată Humuleștii și pe ai lui. Aproape în fiecare vară venia pe aici.

Atunci era o adevărată sărbătoare în sat.

Își strângea toate neamurile și pe toți prietenii și cunoșcuții, puneă un bureu cu vin într'o căruță și cu lăutari în frunte, să suia pe dealul Humuleștilor și țineau petrecerea câte o săptămână încheiată. Apoi o lua cu colinda pe la mănăstirele Neamțu, Secu, Agapia, Varatec. Trecea apoi la Pipirig, Largu și așa mai departe pe unde avea neamuri sau cunoșcuți.

Creangă nu eră fudul și nu înconșura pe nimeni și mai avea un dar: cunoștea pe oamenii din ce neam sunt numai după *lier* (fizionomie).

Numai ce-l auziai: «Măi țică, da tu nu ești al lui cutare?» — Ba da! — Apoi te cunoști după fier!..

O dată ducându-mă la Iași cu băeții pe la școli, l-am vizitat pe Creangă acasă la el. Trăia în Țicău, într'o căsuță cam hrenlultă. L-am găsit în cerdac, scria. Nu știa, bletul om, ce să-mi deie și cum să-mi între în voie, așa bucurie mare ce i-am făcut! Nu m'a lăsat să plec până ce n'am stat la masă cu el. M'a ospătat cu ce-i plăcea lui mai mult: sarmăluțe și plăcinte cu poalele 'n brâu.

După masă numai ce-mi spune: «Amu să-ți arăt și averea mea». Și începe a strigă: Văsilică, Todirică,.. și ce să vezi? Vrio 20 de mâși și mâțe, care de care mai frumoși și mai grași. Încep a da buluc în casă și care cum intra, odată să și asvârleă ori în brațele lui Creangă, ori pe umeri, așa că în scurt nu-l mai vedeai dintre mâși.

Apoi Creangă a început să le dea din resturile dela masă pe rând, la fiecare, câte o bucățică; iar mâșii naibeii, așteptau ca niște copii cunoscuți ca să le vină rândul și nici unul nu îndrăz-

nea să la pe altul pe dinainte. Să nu vă fie însă cu mirare de cele ce vă spun, pentru că măști lui Creangă erau muștruluiși și deprinși a face fel de fel de drăcii ca animalele dela circ.

Mai ales avea un motan, care deschidea ușa ca și un om.

Bietul Creangă ! iată că se împlinesc 30 de ani de când a murit, iar eu încă tot o mai duc...

Culese de P. Gheorghesa și d-ra Eugenia N. Posa, nepoata Smărăndiței.

31 Dec. 1919.

P O V E Ș T I

71.—Povestea praznicului.

Cică în vremurile cele mai din vechime, pe când se pisau grăunțele cu toporul și se bea apă cu pumnul ar fi fos o babă ș'un moșneag, cari locuiau într'un sălișor de la poalele unei păduri.

Se luară amândoi din dragoste, și țineau unul la altul cu la ochii din cap. Sfădălle și bucluc nimenca nu văzuse în casa lor. Erau bătrâni acuma și cu părul ca zăpada și ei niciodată nu s'au probzât în viață. Trăiau ca niște hulubași în căscloara lor, și se mulțumiau cu cât aveau. Munceau amândoi pe cât îi ajutau puterile și nuși bănuceau unul altuia: O singură fată avuseseră și ei, și pe aceea li-o luase D-zeu, tocmai când scăpase cu dânsa. — Ce să facem ? își ziceau ei. Ce ni-i drag nouă oamenilor, i-i drag și lui D-zeu ! Să ne dăm acuma'n cap ? Greutățile și supărăciunile și amarurile doar is toate pe oameni.. D-zeu s'o erte pe dânsa și de noi să-și aducă aminte.. A trebuit să treacă multă vreme, până să nu-și mai amintească ei așa de adesea de moartea ei. Erau oameni plini de credință și cu frica lui D-zeu. Veșnic se rugau pentru fiica lor cea răposată și pentru ușurarea bătrânețelor ce-i apăsau. Dar nu se mărgineau numai aici. A-veau un obicei, ca în fiecare toamnă, să-facă câte-un praznic.

Când se simțiră ei că nu mai au mult de trăii, și că li-i aproape funia de par, se hotărâră să facă un praznic la care să cheme tot satul. Au muncit amândoi o săptămână încheiată de au făcut mulțime de mâncări. Moșneagul aducea apă și tăea lemne, iar baba cocea și fierbea 'ntr'una. Când au socotit ei, că cele două-spre-zece cuptoare de mălai și mâncările făcute vor

ajunge pentru'treg satul, puseră toate în mijlocul casei și se porniră amândoi să cheme lumea la praznic, unul dintr'un capăt de sat și altul din celălalt. O săptămână întregă deabea au isprăvit de umblat satul, căci era cam mărișor și apoi și ei umblau încetul. La ori ce casă ajungeau, fiecare zicea: Să veniți dragii moșului (mătușei) la noi la praznic, căci am pregătit totul.—Om veni, om veni bucuroși—răspundeau oamenii—numai să ne mai regulăm trebile o leacă. Și tot așa umblară ei din casă în casă. Fiecare om pe care-l chema și venea în urmă la praznic, deschide ușa, mănca, zicea o bodaproste, făcea o cruce de mulțumire Celui de Sus și ieșea. Moșneagul cu baba prin sat. Când au gătit ei de umblat și au venit acasă, ce să vadă? Nimic. S'așteptară să găsească tot satul în ograda lor și când colo, batâr nici un om. Nu venise nimeni la praznic, și cu toate acestea veniră toți. Ușile erau deschise și mâncarea nicăleri. Dau în colo, dau în coace, se sucesc, se cârnesc, ca să alle cine le-a mâncat bucatele, dar degeaba. S'a dus ca pe gura lupului atâta amar de mâncare! Nu li era acum de alta, cât că s'or face de răs în fața întregului sat și când? tocmai acum la bătrânețe...

Stând și tot gândindu-se ei așa, făcu moșneagul către babă după un răstâmp de lăcere:

- Știi ce babă hai?
- Ci-i moșnege?
- Babă, știi cine ne-o mâncat nouă mâncarea?
- Cine moșnege?
- Nimeni altul decât rolul Ist' blăstămat de muște de pe păreși.
- Iraaa!.. că bine zici făcu baba. Hai să le ucidem!..
- Hai! făcu moșneagul.

Și, punând el mâna pe topor, iar baba pe vătrar, începură a ucide la muște și'n dreapta și'n stânga. Când le-au gătit aproape de uclis, și păreșii casei erau ca și dărămași, căci bătrâni, bătrâni, dar dădeau de nădejde fiind plini de năduf și, când chlc de apă se mai răsufflau puțin, numai ială că o muscă a dracului venea și tot năcăjea pe babă, căutând să i se pună pe frunte unde curgea puțin sânge dintr'o zgârietură și pe care baba n'o simțise.

- Babă hai, ian stai tu să și se așeze musca asta pe frunte, ca să pot pune mâna pe dânsa, căci după cât înțeleg eu, asta ne-a adus tot rolul de muște în casă de ne-o mâncat praznicul
- Iaca slau zise baba.

— Musca se așeză binișor pe fruntea babel și începu să sugă lacomă la sânge.

— Dă'i acum, moșnege—zise baba arătând cu degetul—că lată s'o pus pe fruntea mea !

Moșneagul, prost—cum eră lumea pe atunci,—nici una nici două, arse babel un topor peste frunte de-o culcă la pământ cu tot cu muscă. O omorise deabinele. Văzându-și isprava, scoase un strigăt de desnădejde, și căzu jos ca leșinat. După ce'și veni în fire, se sculă, luă cofa din tindă și abea târându-se, se duse la fântână, ca s'aducă o leacă de apă și să stropească pe babă, că poate va mișa. Când însă se pleacă în fântână ca să scoată apă, își văzu umbra, și-și zise în sine : A, aista'l hoțul care ne-o mâncat praznicul și repezindu-se asupra umbrei lui cu cârligu, căzu'n fântână. Apa se izbi de câteva ori de pietrele vlnete și acoperite de mușchi. Câteva învârticușuri urmară și apa se liniști, iar moșneagul se făcu nevăzut, despărțindu-se astfel pe vecie de baba lui cea scumpă pe care o iubise din tinerețe și pe care el singur o ucisese.

Astfel se sfârși praznicul babei și al moșneagului și așa cred că s'o întâmplat, dac'o fi povestea adevărată,

Și eu încălecai pe-o șea

Și vă spusei povestea așa.

De:a Niță Gârnet Hânțăști-Dorohoi

N. V. Hănțescu

CANTECE BATRANEȘTI ¹⁾

72. — Chira

În vadul Brăilei,
Schelea Dunărei,
Încarcă mi se'ncarcă
Două, trei *saldale* ²⁾
Nouă galioale.
Da, cine le 'ncarcă
Harapul buzat
Negru și ciudat
Cu solzi după cap,
În spate cocoșat,

În piept mi-e găvânat;
Când te ulți la dânsul,
Nu'ți poți ține râsul.
Încarcă, mi-se 'ncarcă
Două trei *saldale*,
Nouă galioare;
Dar cu ce se'ncarcă ?
Fir și ibrișin,
Postav de cel bun,
Blane de sanur,

¹⁾ La no. 69 (an IX) p. 44, a se vedea 2 (an. X p. 106-8)—7.

²⁾ Corabii mici cu pânză, ce azi se zic caice.

Sculurî de malasă,
 Că-i marfă frumoasă.
 Harap ce făcă ?
 Vin de unde bea ?
 Toț de la Chira;
 Bea și se 'mbăta,
 La Chira mergea,
 Din gură-i zicea:
 — Chiră, Chiră-Lină,
 Frumușică zână,
 Floare din grădină,
 Ia-mă-i tu pe mine,
 Mult și o ședeă bine,
 Că eu și-oiu așterne
 Parale mărunte,
 Că sunt pustilî muite:
 Căpătălu și-olu pune
 Tot *curagușei*¹
 De câte dol lei;
 Da 'nvelișul tău ?
 Galbeni venetici
 Tot de câte cinci !
 Chira răspundeă,
 Așa mi-și grăiă ?
 — Nu te iau pe tine.
 Nu ești lege bună.
 Unde s'a văzut
 Și s'a pomenit
 Harap negru, urât
 C'o albă 'nsoțit ?
 Harap ce'mi grăiă ?
 — Chiră, Chiră-Lină,
 Floare din grădină,
 Frumușică zână
 Ia-mă-i tu pe mine,
 Mult și-o ședeă bine !
 Chira răspundeă:
 — Harape buzate,
 Negre, 'nfumurate !

¹) O monedă veche, turcească, de argint.

Nu te iau pe tine,
 Că nu mi-o fi bine;
 Că tu, că mă-i duce
 În țara hărăpească.
 Pe min' m'o vedeă
 Cumnatele mele,
 Surorile tale;
 Pe min' m'o cinsti,
 Da nu m'o cinsti,
 Ci m'or otrăvi !
 Harap ce 'mi făcă ?
 Pe Chira-o luă,
 'N saldal o-aruncă.
 Frumos mi-o legă
 De negru catarg,
 De creștet, de cap.
 Calc că 'mi pornea
 Pe Dunăre'n jos,
 Mergeă de folos.
 Din și Constandin,
 Frățioril Chirel,
 Hoșil Brăilei,
 Șerpii Dunărei,
 Și ei că'mi veniă
 Pe la miez de noapte
 Cu sudori de moarte;
 Joi de dimineață
 Acasă 'mi veniă,
 La Chira strigă:
 — Chiră, Chiră-Lină,
 Descue-ne poarta,
 Ridică lopata,
 Să băgăm averea,
 Ba' o puslia !
 Măsa răspundeă,
 Cu lacrimi grăiă:
 — Dine, Constandine,
 Fie-vă de bine;
 Chira nu răspunde,
 Că n'are de unde.
 Ei cum auziau,

Aşa că 'mi ziceau:
 — Maica noastră, maică,
 Nu spune cu gura,
 Ci-arată cu mâna,
 In cotr'o a luat Chira!
 Din şi Constandin
 In sald s'aruncau,
 Unde că vâsleau,
 Valul spintecau:
 Isa! la lopată.
 S'ajungeau odată.
 Caic c'ajungeau,
 Făceau cum puteau,
 Cârma că-i frângeau,
 Caic că opreau.
 Din şi Constandin
 La Chira strigau:
 — Chira noastră, Chiră!
 Unde eşti, copilă?
 Neică Constandine,
 Eu te 'nşeleg bine;
 Dar eu sunt legală
 De negrul catarg,
 De creştel, de cap,
 Din şi Constandin
 Aşa de vedeau
 El ce mi-şi făceau?
 In caic săriau,
 Harap s'ascundeă,
 Iar ei mi-l căută
 Şi că mi-l găsiă,
 Pe Dunăre 'l da,
 Caic că 'ntorceau,
 Acasă' mi veniau.
 Acas' de 'mi sosiau,
 In casă intrau;
 Iar Chira plângând
 Şi cu greu oftând
 Astfel le grăia.
 Astfel îl ruga:
 — Neică Constandine,

Fă-ţi milă de mine,
 Nu mai sunt felică,
 Ci sunt văduvişă,
 Văduvişă grasă,
 Grasă şi frumoasă,
 Chip de jupâneasă!
 — Neică Constandine,
 Ascultă de mine;
 Noi să ne şinem,
 Noi cu cărciuma,
 Voi cu hoşta!
 Mă-sa că veniă,
 Chira 'i cuvântă:
 — Maica noastră, maică!
 Nu mai sunt felică,
 Ci sunt văduvişă,
 Văduvişă grasă,
 Grasă şi frumoasă,
 Chip de jupâneasă!
 Mă-sa că făcea
 Chira ce 'mi făcea?
 Ea că 'mi alegea,
 Cărciumă 'şi făcea
 De margine de târg,
 Unde hoşi se strâng.
 Cărciumă mică,
 Treabă de nimică,
 C'o sută de uşi,
 C'o mie de bufl.
 Bucu-Ialomişa.

73.—Badea halducul.

Foale verde măr de prund,
 Aleleil soare rotund,
 Ia sfinţeşte mai curând,
 Că mie mi s'a urât
 Tot urcând şi scoborând,
 Scoborând din deal la vale
 Cu mâinele la pistoale,
 Şi urcând din vale'n deal

Cu mâna pe iatagan
 Și 'ntrebând de căpitan.
 — Căpitanе Haramane,
 Vara vine, iarna trece,
 Din două una 'ți alege:
 Ori la muncă, ori la luncă,
 Ori cu capul *hălăciugă*,
 Să puiu coada la măclucă;
 Să puiu codișa de corn,
 Să usuc trupșor de om.
 Și iar verde matustat,
 . . . crucea, om bogat,
 Toată iarna m'am rugat
 Să'mi dai mălăiaș și sare.
 Să'mi scoț copiii din foame!
 Și iar verde și-o lală
 Da-ua Maica Precista
 Și Sfânta Dumnница,
 Veni-va primăvară,
 Să puiu gândul dracului,
 Să frag brazda dracului
 La ușa bogatului!
 Și iar verde solz de pește,
 Trage, mândro, și'mi ghicește,
 Voinic de ce îmbătrânește?
 Codrul de ce 'ngălbinește?
 De bătaea vântului,
 De arsura soarelui,
 De cântarea cucului,
 De Irlca halducului.
 Și iar verde de măcriși
 . . . crucea făguriș,
 Mă mir de ce 'ngălbiniși;
 Nicl un rău nu și-am făcut,
 Câte-o cracă și-am tălat,
 Armele le am afârnat;
 Numai arme și pistoale,
 Strălucesc ca sfântul soare!
 Și iar verde lobodă
 Toată lumea-i slobodă,
 Numai Badea la 'nchisoare

Cu șapte perechi de fiare;
 Fiarele s'au ruginit,
 Drumul nu s'a desfăcut.
 Și iar verde ș'o lală,
 Dar și Badea ce grălă?
 Vinde, maică ce'i aveă,
 De mă scapă de beleă.
 Vinde, maică, pe Bălan,
 Soția lui Caraman,
 De mă scoate din buștean.
 Vinde, maică, și papucii,
 De 'mi mai descue bufucii!
 Grindu-lalomîța

74.—Ion.

Foale verde de năul,
 Maică, tu când m'ai făcut,
 De ce nu m'ai strâns de gât,
 Să mă frânțești de pământ,
 Să nu trăesc necăjit,
 Cu purcelu'n disagi fript,
 Cu vinu 'n ploscă trezit,
 Cu talerul pe oblânc?
 Înting în sare și mânc,
 Dau călcăle și mă duc;
 Și mă duc la Câmpul-Lung,
 La grajdul lui Asan furc.
 Să-i măser grajdul de lung,
 Să 'mi aleg d'un cal porumb,
 Cum e bun de *zurbalăc*.
 Foale verde, foale lată,
 M'a trimis tata la sapă,
 . . . în coadă, nu mi-e dragă.
 Eu duc pe murgul la apă,
 Să se facă lat în sapă,
 Să mă poarte vara toată.
 Să-i dau apă din isvor,
 Să mă poarte binișor,
 Să nu-mi strice vr'un oscior,
 Că sunt tânăr și gingaș,

Frumos ca un păunaș,
 La inimă om vrășmaș.
 Foate verde foi de rug,
 M'a trimis fata la plug,
 . . . 'n ceapă meșleșug.
 Boli nu știu să-i înjug;
 Eu i-'njug cu coadele.
 El mă 'mpung cu coarnele,
 Mai mari sunt păcatele !
 Plugul este-o goangă rea:
 Niște lemne grămădite,
 Niște boabe risplite,
 Niște vite omorâte.
 Nu știu: s'o face, nu s'o face,
 Mai mare foamefe-om frage.
 Verde, verde de sipică,
 Mă dădai din deal în luncă,
 Să'mi leg așa la opincă
 Și să'mi talu și d'o măciucă;
 Greșiu măciuca cam scurtă,
 Numai cât încape 'n glugă.
 Verde foaie de secare
 Și plecalu pe ceea vale,
 Mă găsilu c'un boer mare:
 — Bună ziua, măi cucoanel
 — Mulțumescu-ți, măi moçanel
 Dar moçanul ce'mi ziceă
 Măi cucoane dumneata,
 Calul nu-l ai a schimbă ?
 Pentru unul să-ți dau doi,
 Să facem schimb amândoi ?
 Dar boerul ce-i ziceă:
 — Măi mocane, dumneata,
 Eu calul nu l-oiu schimbă,
 C'aseară l-am cumpărat
 Optzeci de galbeni am dat.
 — Și-ai schimbă calul de frică,
 Să nu le 'ndeși în măciucă ?
 Eu puseiu mâna pe glugă,
 El socoteă că-l dau urdă;
 Eu scoselu blața măciucă

Și 'ncepulu a râpăi,
 El ziceă: aman! aman!
 Eu mă întorceam și-i mai dam,
 Călușelul l-i lăam.
 Verde foaie de secare,
 Strîga lumea 'n gura mare:
 — Da ce faci tu, măi Ioane ?
 Uite că ciocolul moare !
 — Las' să moară ca un câne,
 C'o supt sângele din mine.
 Bucu-lalomîța

Dobre Ștefănescu

75.—Jalea și dorul ciobanului.

Pe culmișă dila deal
 Mi-aolește d'un cioban
 Din floer și din caval;
 De-aolit ce-mi aolea,
 Oișele le pierdea.
 Pe drum la vale-apucă
 Și cu lupu se 'ntâlnea
 Și «bună-ziuă» că-i da:
 — «Buna ziua, lupule».
 — «Mulțumesc, ciobanule»
 — «Daolică lupule,
 «N'ai văzut oișele ?»
 — «Ba eu, măre, le-am văzut,
 «Le-am văzut și le-am păscut:
 «Pe vâlcele
 Plotogele,
 Pe la fântâni
 Căpășani,
 Pe izvoare
 Măișoare,
 Pe costișe
 Stau cornișe,
 «La mijlocul dealului
 «Samarui măgarului,
 «Căpășina șapului.»

Cloban jalnic rămâneă
 Căci turma că mi-o perdeă;
 Și de dor de Marița,
 Pe drum la vale-apucă,
 Cu'n lăutar se întâlneă
 Și din gur' așa-i ziceă:
 — «Măi lăutar, dumneata
 •Dar' ar dracu 'n scripca ta;
 •Nu cumva ai puteă face
 •Un cântec ca la țara mea
   •Să sune scândura
   •Să rup opinca?»

Lui cântecu nu-i plăceă
 Mai 'nainte se duceă
 Cu'n lăutar se 'ntâlneă,
 Lăutarul cu țambalu
 — «Măi lăutar, dumneata
 •Dar' ar dracu 'n fundu tău de
   [căruță,

•Cu ștreanguri multe pe el;
 •Nu cumvă ai putea face
 •Un cântec ca la țara mea
   •Să sune scândura
   •Să rup opinca
   •Să-ți dau galbinu?»

Lui cântecu nu-i plăceă
 Tot 'nainte se duceă
 Cu'n cimpoer se întâlneă
 Și din gur' așa-i ziceă:
 — «Măi cimpoer, dumneata
 •Dar' ar dracu'n bâzoiul tău al
   [mare;
 •Nu cumvă ai puteă face
 •Un cântec ca la țara mea
   •Să sune scândura
   •Să rup opinca?»

Lui cântecu nu-i plăceă
 Tot 'nainte se duceă
 Cu'n Turculeț se întâlneă
 Turculeț cu flașnetă:
 — «Măi Turculeț, dumneata
 Dar' ar dracu'n flașnetă aia a ta;
 •Nu cumva ai putea face

•Un cântec ca la țara mea,
   •Să sune scândura
   •Să rup opinca
   •Să-ți dau galbinu ?

Lui cântecu nu-i plăceă
 Tot 'nainte se duceă
 Cu'n Ungurean se 'ntâlneă
 Ungurean cu șapte floere la
   [brâu:

— «Măi soțule, dumneata
 •Dar' ar dracu'n floerile tale
   [dila brăul tău;
 •Nu cumva ai putea face
 •Un cântec ca la țara mea
   •Să sune scândura
   •Să rup opinca
   •Să-ți dau galbinu?»

Lui cântecu mi-i plăceă
 Trei zile că mi-i juca,
 De chimir se descingeă.
 Și'un galbin că mi-l scoteă
 În mâna Ungureanului 'l da
 Și la târg că mi'și mergeă
 Ș'o viță cumpăra,

Și din una
 făcu două
 Și din două
 făcu trei
 Și din trei
 făcu patru
 Și din patru
 făcu cinci
 Și din cinci
 făcu șase
 Și din șase
 făcu șapte
 Și din șapte
 făcu opt

Și 'nherbă turma la loc

(Spusă de Lină Balan din comuna
 Gorunești Jud. Vâlcea)

C. M. Popescu

DE-ALE COPIILOR.

481.— **Gula** se deosebea de *potcă* prin aceea că era jucată numai de două perechi: una la prins și una la bătăle, iar *gula* era un beșișor scurt și gros cât un deget. Din această pricină când era izbită, se ducea la depărlare mare fiind ușoară, nu grea ca motofolul de iarbă numit *potcă*. Se înțelege deci că *gula* era jucată și de copii mai mici, câtă vreme la *potcă* trebuia mână puternică, ca s'o asvârle distanță îndestulătoare pentru ciocnitul beșelor și pentru mulatul în *bircă*. Și tot pentru că o jucau cei mai mici, la *gula* se ciocneau beșele numai de trei ori.

Fiind mulți copii se făceau multe tabere, care băteau *gula* toată ziua. Un singur neajuns avea jocul acesta: dacă te-ar fi lovit *gula*¹ când era izbită îți făcea bubă, câtă vreme *potca* ori cu ce putere ar fi venit nu îți făcea nimic. Era aleasă însă *gula* și din pricinile pe care le arătarăm cât și din faptul că nu schimba des de la bătăle la prins. Mai adăogând și neajunsul *potcii*, că după două trei izbituri se desfăcea, ori cât de bine și strâns ar fi fost legat motofolul, vom înțelege ce îndemneau copii să nu se prea împrietenească cu *potca*.

Vine acum rândul jocurilor de toamnă și de iarnă ale celor mai în vârstă.

482.—Incepem cu *popicul*.

Era de două feluri, *mare și mic*. Pe cel mare îl jucau Ilăcăndrii și de multe ori și oameni însurași, iar pe cel mic, numai cei mici, dela 13, 14 ani în jos.

Mai întâi toată ceata se împărțea în două în chipul următor: Din toți se alegeau doi șefi, cari se dau la o parte și numia două degete: «*ăsta al meu, ăsta al tău*». Venind la ceată, doi copii prindeau câte un deget trecând fiecare la cel care-și numise degetul. Din nou numiau șefii degetele, iarăși le prindeau alții, până ce toată ceata se împărțea în 2 cele egale. Dacă cumva unul n'avea tovarăș rămânea *sprânjar* și îndatorința lui era să stea întotdeauna la prins. Era mai bucnos bietul copil să fie mereu cal de alergătură de cât sa stea la o parte și să privească la alții, cum se joacă.

Odată împărții cei doi șefi *dau pe un ciomag*. Cel din urmă avusese loc de prins—după ce mulaseră mereu pumnii de la un

¹ Mulți din cei cari cădeau la prins se serveau de căciulă, când o prindeau.

capăt în spre celalalt—trebuia să asvârle ciomagul, așa cum era prins și cât putuse să prindă—la spate și peste umere depărtare de 9 stâneni ¹. Dacă îl svârlea, ceala lui trecea la bătaie, dacă nu, trecea la prins.

La popicul mare, popicul era în chipul *Jărușului* un bețșor ascuțit la un cap și lung ca de o palmă și jumătate cel mult. Popicul mic era o retezătură de băț cât mosorelul de ață, dacă nu chiar un mosorel adevărat.

Era obicei, când se juca popicul, ca fiecare să-și vină de acasă cu bățul. Se întâmplă totuși ca să n'aibă fiecare bățul lui; atunci fugia câte unul acasă și se înforcea degrabă cu câte un braț de clomege, făcute numai pentru popic.

Cei de la prins se risipiau *răsfirați*, unii mai aproape de locul popicului, alții mai departe, iar cei dela bătaie se înșirau, după înălțime, dar mai cu seamă după putere și dibăcia, cu care putea să lovească popicul, rămânea cel mai vrednic la urmă.

Care era acum țesătura jocului?

De la o depărtare mai mare sau mai mică, după cum erau de mari jucătorii, însemnăla printr'o *dără* pe pământ, dai deasvârlița în popic, ținând să-l asvârli cât de departe, spre a fi timp îndestulător, ca să și fugi repede să-ți *luri* bățul și întorcându-te cu el *să-l moi*, doi într'un cerc mare, numit *jar*, făcut împrejurul popicului, când se juca popicul mare, ori într'o groapă cât căciula, făcând cu ciomagele tot lângă popic, când se juca popicul cel mic. Dacă cei de la prins reușeau să asvârle popicul în jur, mai înainte, ca tu să moi ciomagul, erai dat la o parte de la bătaie, înlocuindu-te urmașul tău.

Erai scos și când nu loveai popicul. Când cădeau la bătaie mai mult din cei nevoiași, se îngrămădeau foarte multe bețe la spatele popicului. Dacă furai bățul dar îți mola popicul mai înainte, așezai din nou bățul de unde îl furasei, fapt care isca neînțelegeri de oarece unii, cei de la bătaie căutau să-l așeze mai aproape de popic, câtă vreme cei de la prins îl vroiau cât mai departe. Se potolea însă foarte repede gâlceava, pentru că jocul nu răbda să fie întrerupt multă vreme. Dar venea rândul vreunui bun ochitor și bun lovitor în același timp. Acesta lovla strășnic de bine popicul, de-l trimetea la mare depărtare. Avea timp atunci să culeagă toate ciomagele, să le moale și să înceapă bătaia popicului iarăși cu toate ciomagele. Când totuși se făco-

¹. Pe acest 9 îl întâlneam și la potcă și'n alte jocuri.

mia prea mult, pierdea toate ciomagele, fiindcă popicul era mulat mai înainte.

Când se sfârșia jocul acesta ? Când la bătaie nu mai aven cine să bată de oarece numai erau bețe. Rândulala jocului era astfel întocmită, că cel dintâi să albă drept de a lovi cu toate ciomagele, spre a nu le pierde pe toate, cu voie sau fără voe, se da singur la o parte. Trecea apoi la bătaie unul dibaci, care putea printr'o lovitură bună să-și ia înapoi toate bețele pierdute de înaintașul lui. Și tot astfel se urma jocul, nefiind îngăduit, celor mai din urmă să bată popicul de cât cu bețele rămase nesvârlite și cele pe care le ar fi putut fura, când bătea bine popicul. Se putea prin urmare, ca unora din cei sortiți la bătaie nici să nu le vină rândul, ca să bată popicul, precum putea câte unul să țină singur bătaia și peste o oră. Cei de la prins însă prea nenorociți se socotiau atunci, și din cauza pierderii răbdării căutau într'una nod în papură. Ori că se *atrânau* de mulatul ciomegelor, susținând întodeauna, că popicul s'au mulat mai înainte, ori că se certau pe înflptul popicului, când se juca popicul cel mare. Trebuie să spunem că numai cei de la prins puteau să pună mâna pe popic și deci tot ei îl înflgeau. Dacă cel care înflgea popicul era meșter înșelător putea să grăbească sfârșitul bătaiei paritlii contrare spre a le lua ei rândul. Astfel putea să-l înflingă în pământ cu putere sau să-l înflingă ori prea aplecat ori prea în picioare. Fiind prea aplecat bățul trecea pe deasupra, iar în celelalte cazuri, chiar dacă îl lovia, numai că-l trântea pe spate. Totuși ca să nu se întărâte cearta prea mult și să se *spargă jocul* din cauză certlii, nu se prea abuza de aceste șmecherli.

Un singur neajuns avea popicul, în deosebi popicul cel mare. Când era lovit și el sbura învălîndu-se pe sus, dacă ar fi lovit pe careva îl și rănia numai de cât. Era foarte periculos, Câte unul mai prostuși și, în înferbinșeala jocului, întindea mâinele să-l prindă, când venia sfârșind și când se striga: «ține mă, prindel mă cutare». Se alegea cu câte o rană, care punea capă, jocului.

Dar cazurile rele se întâmplau rar de tot. La popicul mic se rândula câte unul să-l prinză în căciulă, când îi era asvârlit de cel de la fund, pentru ca el să-l bage în gaura sapată cum spuserăm lângă locul unde se așeza popicul. Dar la popicul cel mare nu era nevoie. Orânduindu-se la fund câte unul din cel mai

dreplaci, cum jarul era mare, de 3, 4 metri în diametru, mai întotdeauna din svârlițură, popicul cădea în jar mai înainte de cât bețele, mai ales, că popicul putea fi svârliț și putea să treacă din mână în mână, câtă vreme bățul nu putea, ci trebuia mutat numai fiind ținut în mână și numai de cel care-l furase nepulând fi petrecut altuia, ca popicul.

Mult se juca jocul acesta! N'avea concurenți decât purceau. Mai ales când se brodiau buni bălăuși, și când erau flăcăi mai zdraveni, jocul ținea vremea prânzului până la cina cea de sară. Atât de căutat era jocul acesta, că se făceau ciomege, anume pentru popic (mai grele la un capăt) și câte un popic era păstrat 2, 3 ani. Era apoi și timp de juțat, toamna lărziu înspre iarnă, nemaî fiind zor de treabă.

Principele-Ferdinand.

Pr. Florea A. Drăghici

C R O N I C A

Moldova de la Nistru I, 1, p. 15, aduce o traducere din rusește: *Șar-pale*. Un moșneag îndeamnă pe doi înși să nu meargă prin pădure, că vor da de un șarpe—o grămadă de bani. Mergând unul să aducă hrană și ceea ce trebuia ca să care comoara, acesta pune nevasta să facă o pâine otrăvită. Celalți, crezând de-a rămâne singur cu banii îl împuşcă; apoi moare însuși otrăvit. Povestea, în multe feluri, o avem și noi (*Mitologia românească*, I, p. 350-5).

Revista istorică, V, p. 271 2. D. N. Iorga crede că *Vasilca*, numele celui poartă capul de porc cu care mai ales țiganii umblă în sf. Vasile, ar avea o origine apuseană. Un cântec care se cântă în 1521 la Queens College, are aceeași traducere. „Acest cap de mistreț în mână-l aduc, cu panglici vesele și flori de câmp; pe toți vă rog. cântați bucuos (Refren latinesc:) Acel care sânteți la masă: Capul de mistreț îl aduc, dând slavă Domnului!

Capul de mistreț, după cât înțeleg, felul de bucate'n țară mai bune. Cântați deci pe unde ar fi de găsit. [Refren: Serviți-l cu cântec! Capul de mistreț îl aduc, slavă dând Domnului.

Fii veseli, o domni, mai mult, mai puțin; așa poruncește al nostru stăpân, ca vesel cu toții să fiți de Crăciun. Un cap de mistreț cu muștar [Refrenul ca mai sus].

În ședința senatului din 26 Ianuarie, după propunerea d-lui C. Șumuleanu, s'a aprobat ca jumătate din diurna senatorilor pe o zi să se trimită comitetului humuleștean pentru îngrijirea casei urmașilor lui Creangă, și jumătate celui ieșau, pentru îngrijirea bujducei din Țicău. Iașul, astfel, i se împarte cu Humuleștii, drept pe din două, prinosul mărinitei senatului cu satul Humuleștii, din com. Târgu-Neamț!!

T. P.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNA

REDACȚIA

T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 15 lei
În străinătate 20 "

ADMINISTRAȚIA

M. LUPESCU
Zorieni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhiereul Iacov Bărlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tușescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

Biserica și literatura populară

(Un document bisericesc din 1888)

Printre actele personale ale tatei, folkloristul și academi-cianul Simion Florea Marian, se află și o adresă din Martie 1888 a „consiliului consistoriului arhiepiscopesc greco-oriental al Bucovinei“, semnată de mitropolitul Silvestru Morariu.

Pe lângă importanța ei de natură privată, întrucât prin ea i se face adresantului o observație personală pentru publi-carea de anecdote populare, în cari este vorbă de preoți), această adresă mai este și de importanță publică, întrucât se poate cunoaște din acest document al vremii cum judeca forul suprem al bisericii ortodoxe din Bucovina (compus din bărbați foarte luminați, între ei și profesori ai facultății de teologie din Cernăuți), asupra literaturii populare, în special a sa-tirelor, ce decurg din publicarea lor.

Pentru a satisface curiozitatea cetitorului zilelor noastre dăm aici reproducerea fidelă a numitei adrese.

No. 614. *Cucerniciei sale, părintelui Simion Marian, învățător de religione la gimnaziul superior ortodox-oriental în Suceava.*

Au fost odinioară niște timpuri foarte nefaste, în cari pentru defăimarea clerului nostru, pentru înjosirea Bisericei, pentru subminarea Autorității și pentru încătușarea poporului nostru în întunericul neștiinței și al orbiei spirituale totale, inimizii noștri nu s'au sfiit nici de cele mai infame mijloace.

Spre ajungerea scopurilor astor infernale se serveau mai ales de anecdote, de povești și de niște fraze, în cari persoane din statul clerical și cel învățătoral figurau ca participători la ne-cuviințele și apucăturile cele mai scandaloase.

Aceste anecdote și povești precum d. e. și „*Dascălul Pascăl*“, „*Bățul ispitit*“ și altele asemeni acestora, cu părere de rău și numai în nefavoare Bisericei și a poporului nostru erau cunoscute și păstrate numai din tradițiune și cu timpul mai că se deteră uitării; *un fact foarte însemnat*, căci cu dispărerea lor, se împușinară încâtva preocupările cele multe contra Bisericei și Școlaei.

Numai unele din frazele cele păgubicioase precum de exemplu: „*Cu tropariul umpli hambariul*“, „*Cu condacul umpli sacul*“, „*Iar cu gramatica rămâi de nimica*“ și altele de asemenea, se furișară și în așa numitele „*Bucoavne*“, care existară în școale ca cărți de cetire și se învățau de copii de-a-rostul.

Cu timpul „*Bucoavnele*“ amintite au dispărut și frazele cele clasice, rămânând doară încă în memoria celor ce erau necesați să le învețe; dară și cei puțini, ce le știu se rușinează a le exprima, cu atât mai puțin a le păstra pentru descendenți.

Pe când se petrece aceasta pe câmpul școlaei, pe câmpul Bisericei noastre se află bărbați, cari uitând-și chemarea sa și în loc de a predica religiozitate și moralitate și de a îndemna pre popor la participare mai activă a culturai spirituale, caută a păstra acele anecdote, povești și fraze, a le înregistra în foi periodice și în scripte volante ca un fel de tezaur clasic, ca nu cumva să se piardă din memorie, iară sub cele publicate a-și pune chiar numele său, precum d. e. ai făcut și Cucernicia Ta cu publicarea celor din „*Revista politică*“ de data 1-lea Februar 1888 Nr. 2, care numai de un preot și cu atât mai puțin de un Catehet ar fi să nu se publice și cu atât încă mai puțin să fie subscrise de dânsul.

Deoarece, după părerea noastră, literatura românească prin emiterea acestor anecdote, povești și fraze nu pierde nimica din clasicitatea sa, iar de altă parte prin publicarea lor poporul pierde aplicarea de a trimite la școală pre copii, organele clericale se înjosec în privința chemării sale înalte și chiar serviciul dumnezeesc se micșorează și se târăe în tînă; considerând și scandalizarea produsă în popor și *nu mai puțin*

și raporturile păstorilor sufletești supuse încoace și constatând această scandalizare: Consistoriul află a'Ți reprobă acest pas cu totul nedemn de starea noastră preoțească și incompatibil mai ales cu oficiul Cucerniciei Tale.

Din consiliul Consistoriului arhiepiscopesc greco-oriental al Bucovinei, Cernăuți într'al 1/13-lea Marte 1888.

(ss) **Silvestru**

(ss) **Stefanelli**

Citind acest document cetitorul va trebui să zâmbească. Cum adecă: anecdota populară să fie inventată de „inimicii noștri“, pentru a „înjosi biserica“ și a-i „submina autoritatea“? Părere absurdă și ridicolă totodată!

Cât timp a apărut la Suceava ziarul „*Revista politică*“ (15 Mai 1886—8 Februar 1891) repăosatul meu tată, care era editorul ei, a tipărit într'însa un număr însemnat de legende, povești, anecdote, balade și cântece populare, cari toate au intrat mai târziu în volumele publicate de el.

Între anecdotele publicate în numitul ziar referitoare la țigani, șfabi, unguri, se află și câteva referitoare la români.

Satira noastră populară nu s'a întins numai asupra neamurilor învecinate și conlocuitoare cu noi, pentru „a lua peste picior și a biciui într'un chip sarcastic, impungător și mușcător toate scăderile, deprinderile și năravurile cele stângace și rele.“

Românul, bun observator și zeflemist din fire, s'a observat și pe sine și cu un simț fin critic-satiric și-a zugrăvit în mod sincer nevasta, soacra, nănașa, rudele, apoi figurile mai însemnate ale satului, ciobanul, dascălul, primarul, preotul.

Era firesc să prindă în satiră și comicul în vorbă, faptă sau atitudine ale tuturor acestora, întrucât devenia el o latură caracteristică a numitelor personaje.

Pe departe deci de a vedea în anecdotă și satira populară română niște „infame mijloace“ cu „scopuri infernale“ ale străinilor, vom vedea și mai departe un produs firesc al fantaziei sale poetice, care poate ar lipsi dacă ar lipsi și ridicolul la sate, fie el intrupat chiar și în persoana onorabilă a „popei“.

Mai nelogice și mai ridicole însă ne par concluziile la care ajung autorii faimoasei adrese. Prin publicarea de anecdote și satire populare (cari, întrucât fie zis nu se puteau răspândi în popor printr'un biet jurnal, foarte puțin citit de

țărani în anul Domnului 1888) credeau autorii adresei că: 1) „poporul pierde aplecarea”; 2) „serviciul dumnezeesc se micșorează”; 3) „scandalizarea se produce în popor”.

Realitatea este tocmai contrarul. Prin atitudinea reproșabilă a unor preoți, ca cei asupra cărora a trebuit să se oprească privirea critică a satiricului anonim al satelor, s'a ajuns la urmările deplănse de Consistoriul arhiepiscopesc ca fiind produse prin publicarea de satire populare, cari nu erau și nu sunt decât opinia satelor înregistrată de folklorist în ziarul sau opera sa.

Consistoriul arhiepiscopesc din Cernăuți în frunte cu mitropolitul Silvestru atribuiau o importanță exagerată tendinței distrugătoare a acestor inofensive și hazlii anecdote.

Anecote citate în adresă erau dintre primele publicate de autor în ziarul său. Iar adresa cu observația consistoriului s'a folosit de acest prilej pentru a da primul semn de alarmă împotriva unei primejdii închipuite.

Influența observației este clară: reprobau publicarea anecdotelor populare pentru a opri răspândirea lor în public și deci urmările nefaste, ce ar fi putut deriva din aceasta.

Observația a fost în adevăr crudă și nemeritată. Căci a-i arunca în față unui preot cucernic, care nu a fost nici fariseu, nici negustor cu cele sfinte, cuvinte grele ca acestea: „în loc de a predica religiozitatea și moralitatea” face contrarul; își „uită de chemarea sa”; „se înjosește în privința chemării sale înalte” etc. — însemnează a-i face o mare nedreptate, a-l jicni adânc!

Dacă dojana consistoriului ar fi avut efectul dorit, astăzi n'am avea atâtea opere însemnate de folklor românesc, cari după cât vedem n'au zguduit temelii bisericii noastre.

Drept răspuns elocvent la adresă a fost ruperea și aruncarea ei imediată într'un colț întunecos al saltarului de la masa de lucru, pe care se întinseră în grabă colecțiile de „Satire populare române”, cari văzură lumina zilei într'un volum special publicat după cinci ani (la 1893).

Volumul, în care pe lângă mulți alții se satiriza și „popa” satelor noastre (și multe satire îi fuseseră comunicate chiar de preoți sau studenți în teologie) era un protest pe cât de hotărât pe atât de demn al preotului-folklorist dojenit de mai marii săi.

O nouă dojană n'a mai urmat. Fie că autorul fusese so-

cotit incorigibil sau, ceia ce este mai probabil, onorabilul consistoriu, care răsfoia numai ziarele, nu-și luase osteneala să citească noul volum al preotului consacrat de Academia Română prin numirea de membru activ al ei, prin decernarea premiilor sale și nu mai puțin prin conferirea din partea M. S. Regelui Carol a medaliei „Benemerenti clasa I“ tocmai pentru culegerea și publicarea de „scrieri poporane“.

Liviu Fl. Marian.

POVESTE

---

72. De când pot lua oamenii lemne din pădure

Era odată un fecior de zmeu vânător, care avea trei câni, pe cari îi chema : Aude, Vede și Greul Pământului.

Odată, într'o zi cu soare, a plecat la vânătoare. Câinii erau năzdrăvani. Cum a intrat în pădure, a mânat câinii să stârnească vânatul, iar el și-a ales locul nimerit, unde s'o pus la pândă. Câinii năzdrăvani se duceau tocmai în vizuinile vânatului, ca să-l abată spre stăpănu-su. În locurile cele mai tari, câinii au fost opriți de „Mama Pădurii“, care i-a luat și i-a închis în casa ei ; iar ea a plecat, călare pe vânt, vânăta de mânie, să întâlnească pe îndrăznețul ce i-a încălcat moșia, ca să-l sfarme dintr'o suflare. Când l-a găsit, a suflat cu fiori năpraznici asupra lui și l-a îngălbenit. Luându-l puterile „feciorul de zmeu“ s'a rugat să-l mai lese trei ceasuri, ca să-și plângă trei păcate.

Și l-o lăsat.

Mai venindu-și în fire, vânătorul strigă : „Nea Aude ! Nea Vede ! Nea Greul Pământului !“ Ține-o, n'o lăsa, că omoară pe stăpănu-tău !“ Și Aude, a auzit și s'a trântit în ușă, de s'au scuturat toți copacii din pădure, dar ușa nu s'o deschis.

Și a mai strigat odată și amu Vede a văzut și s'o trântit în ușă, de s'o hurducat muntele, dar ușa nu s'o deschis.

Și a strigat a treia oară și a auzit „Greul Pământului“ care s'o trântit odată în ușă, de s'o hurducat pământul, și-o căzut dinții „Mamii Pădurii“, iar ușa s'o sfarmat în mii de țanduri. O țandură rătăcită, o nimerit în nasul „Mamii Pădurii“ și i l'o șters de-o rămas cârnă. Atunci o prăpădit jumătate din putere.

Indată câinii au ieșit și s'au dus la stăpănu-său și când l'o văzut cum șăde în genunchi înaintea „Mamii Pădurii“ li s'o împietrit inima și s'o repezit la babă și-o făcut-o în mii și mii de bucăți, apoi au suflat-o pe vânt, s'o ducă în apa oceanelor, să-și piardă numele.

Și de-atunci au pus mâna oamenii pe păduri și și-o făcut bogății din ele, că cu mii și milioane de ani în urmă, nu era chip să rupi un gătej din pădure, că te mânca „Mama Pădurii“.

Am încălicat pe-o ciută
 Și-am spus o poveste slută.
 Am încălicat pe-un răsteu,
 Și v'am spus povestea c'un zmeu.
 M'am împedecat de-un rug de mure,
 Și v'am spus povestea cu „Mama Pădure“.

Auzită de la bunicul meu Ion Coman din Pipirig.

D. A. Gheorghiuță

Învățător la Școala „Ion Creangă“

DATINE ȘI CREDINȚE

---

1. Când te duci la un om sau când te întâlnești cu el pe drum zici: „bună dimineața“ dacă e dimineață [dela răsăritul soarelui și până pe la 8 ceasuri]. Dela 8 și până dă soarele în asfințit îi zici: „bună ziua“!... Dela, când dă soarele în apus și până asfințește, îi zici: „bună vreme“. Când însărează: „bună sara!“

Dacă l-ai ajuns pe un om pe drum, îi dai, dacă îl cunoști: „bună calea“ sau „bun ajuns“! Dacă-i străin îi zici întâi: „buna ziua“ sau „bună sara“ și apoi îi urezi „buna calea“.

Când dai de un om arând, sau sămănând, sau treerând, sau tăind vre-un porc sau orice alt lucru de țară, îi zici „noroc bun“!... De să întâmplă, să nimeresti pe un om mâncând îi spui: „buna masă“!... El îți răspunde:

— Pofim la dânsa!...

Tu atunci îi mai zici, dacă ești sătul:

— „Dați cu bine.

„Ca și cu mine,

„Când m'oi pune, nu rămâne!...

Dacă tu taci mulcum când intri, atunci gazda zice, plesnindu-te cu vorba:

— „Poftim la masă, dacă ți-ai adus de-acasă...

Se mai zice, când intri la cineva, stând la masă :

Gazda: „da tare ți-i soacră!...

Tu faci, dacă ești flămând:

— „Tare, tare!...

Când intri la un gospodar, care stă la masă și el te pofteste la ea și tu ești flămând, atunci zici:

— la am stat și eu asară în Podu-Leloaiei¹.

Deasemenea mai zici, când se întâmplă, să dai de un gospodar, stând la masă, ca răspuns la poftirea lui să stai cu el la mâncare:

— „Dați cu sănătate, că noi'om sta măi de-oparte!...

Sau:

— „Dați cu pace, că și nouă ni să face!...

La un hram sau mai ales la o nuntă, dacă te înghie gazda la masă, tu răspunzi glumind:

— „Ian lasă, că doar n'am venit pe aicea de foame, ci am venit, că n'oi n'avem după ce be apă!...

Ori unde merge spre bine la o lucrare, să zici când ajungi: „noroc bun“!...

La mort dacă intri, nu zici nimic. Te duci și săruți icoana de pe pieptul celui mort zicând: Dumnezeu să-l ierte! și alta nimic.

Când pleci, iarăși nu zici nimic. La mort deasemenea nici nu să strigă, nici nu se iese după cel ce vine în casă. Dacă ești după el, se crede că mai moare cineva.

În biserică când te duci, nu se zice nimic. Numai cel ce să scapă sub el zice: „bună dimineața“ și atâta tot. Oamenii să miară de această treabă.

Tovarășul cel ce-a venit cu cel cu pricina, zice norodului.

— Nu vă mierați, c'o dat „buna dimineața“; ci vă mierați că s'o scăpat cu iell...

Când iese cineva din casa ta, ești dator să-l pitreci, dacă n'ai mort.

Dacă nu-l pitreci, cică casa zice:

— Vai de mine, cum am mai rămas pustie!... Nu iese nimeni după oaspete!...

Notă. — Auzite și luate în samă în satul Broșteni-Drăgușeni și scrise prin anul 1915.

* * *

2. Omul care a mâncă 7 ani ceapă, vede vântul; alții zic că se face solomonar.

Gh. Gh. Cardaș

1) Podul-Iloaei.

DE-ALE COPILOR

483. — **Arșicul.** Mi aduc aminte în copilăria mea cum mă jucam cu arșicul. Ne alegeam patru. Unul trebuia să fie *împărat*, altul *vizir*, altul *om bun* și altul *om rău*. Aruncam arșicul pe rând. De cădea cu muchea cea în formă de urechiușă în sus, însemna *împărat*, cealaltă muche *vizir*, partea netedă și bulbucată *om bun*, iar cea adâncă și încrețită *om rău*. La început alegerea era cam greu de făcut, pentru că îndată ce unul dădea aceeaș figură cu arșicul ca un altul dinainte, se chema că i-a luat locul, și acela trebuia din nou să-și caute soarta. Vizirul avea împletită bine în două o batistă de buzunar, zisă *țușcă*. El era la porunca împăratului și aplica omului rău pedeapsa, după ce se asculta plângerea omului bun; omul rău, cu toate îndrituirile și rugămințile sale, tot rău rămânea și trebuia să primească o pedeapsă cât de mică. Întindea palma și vizirul îi da după poruncă: una *linsă*, una bună, una țapănă, una din adâncul iadului din fundul tartarului și așa mai departe, expresiuni ce le găsea mai potrivite împăratul, pentru a indica puterea loviturii și felul de a se da. Una linsă, era cea mai ușoară, ba aș putea zice că nici nu era pedeapsă, ci numai se da de formă, târându-se pe palmă batista împletită. Vizirul trebuia să aplice pe cât se poate de exact pedeapsa, refiind nici mai indulgent, nici mai aspru. Împăratul putea să-l pedepsească, demonstrându-i chiar pe palmă și cu aceeaș batistă împletită cum a dat și cum trebuia să dea, după ce omul rău era pedepsit acuma din nou aspru. De cădea iarăș *om rău*, era rău de dânsul. Omul bun se plângea din nou împăratului, și vizirul cu țușca intra în funcțiune. Omul bun putea însă cere împăratului și ertarea, dar putea fi pedepsit în locul omului său. De cele mai multe ori însă omul rău, dând cu arșicul, cădea împărat. ori vizir, ori om bun, și cel scos arunca arșicul la rându-i până iar se stabilia, care ce-i și începea din nou jocul.

Acest joc dela care uneori ne despărțiam cu ochii plânși, ne aduce mult haz. Și acum, gândindu-mă la dânsul, găsesc în alcătuirea lui multă înțelepciune și vrednicie de a se juca încă. După cum e arșicul înfăptuit dela natură la genunchiul mie-lului, cele de mai multe ori poate să cadă *om bun*, partea cea

mai frumoasă, bună și netedă, dar încercând să ajungă *împărat* ori *vizir*, și dându-l pe muche, cazi om rău. Împăratul are ureche sau trebuie să aibă spre ascultare și a priveghia toate. Vizirul—după formă—indoelnic.

În timpul jocului putând fi când împărat, când om rău, ești moderat în aplicarea pedepsei. De se întâmplă la joc un copil mai mic în vârstă sau din fire mai liniștit și cade om rău, îi dai o pedeapsă mai mică și-l dojenești mai mult. De ajunge el să fie mare și dă pedepse prea aspre, vizirul vădit greșește, sau omul bun cere ertare... Iată dintr'un joc de nimica, o pilduire mare pentru viață și înțelepciune pentru viitor.

I.—C. T. T.

484.—**Unui rus.** „Băeții basarabeni, care se credea să fie rusificați, când văd vreun rus trecând prin satul lor, îi cântă, sărind într'un picior:

Rus

Babarus

De unde dracul te-a adus?

Dela apă răce,—

Acolo dracul să te'nnece!

(„Basarabia dela Nistru“, I, No. 1. p. 5).

T. Inculeț

485.—**De-a datu cu mâna peste căciulă.** Copiii s'așează în cerc. Un alt copil se'nvârtește pe la spatele cercului, lovind pe cine crede din cerc — cu mâna peste căciulă și fuge. Cel lovit trebuie să fugă și să ajungă pe cel ce l-a lovit. De-l ajunge, îi dă pumni; de nu, lovește pe-un altul. Cel ce lovește trebuie să se așeze în locul copilului lovit, — unde n'are ce-i mai face.

Jocul urmează, până ce ajunge rândul la fiecare copil.

Jud. Neamț

Al. Moisei

486.—Punareta

Punapi

Tapi-tapi

Roș și gri.

487.—Uni, doni, trini, pani,

cinga, ringa, soli, boti

la batioc.

Trușești — Botoșani

C. Atanasiu

488. — Căteaua Se așează un șirag de 30 — 40 de flăcăi sau chiar și oameni însurați, unul în spatele altuia, în linie dreaptă.

Din ei, cel mai dibaci în joc se pune în frunte și când șiragul este gata așezat, el prinde a zice :

— Aho, amù !..

Ceilalți jucăuși răspund :

— Aho amù !..

— Oameni buni a venit timpul aratului ! (zice el tot mereu).

— A venit timpul aratului ! — repetă jucătorii după el.

— Hai s'arăm !..

— Hai, s'arăm.

Și încep fiecare a imita aratul plugului, prinzându-se unul de altul și trăgându-se de trei ori. Toți strigă: hăi, ța, hăream, ța la roate !.. — făcându-se apoi că mână boii.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni de arat, am arat, di-amù hai să semănăm.

— Hai să sămănăm !..

Fiecare cată să prindă pe cel din fața lui, zicând că ia sacul cu sămință, astfel că se fac cu toții ca o plută.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni, de arat, am arat, de sămănat, am sămănat ; di-amù hai să grăpăm !..

— Hai să grăpăm.

Și fiecare trage cu degetele mânilor, pe spatele celui din fața lui.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni, de arat, am arat ; de sămănat, am sămănat ; de grăpat, am grăpat ; di-amù hai să prășim !

— Hai să prășim...

Fiecare dă cu pumnul în cel din fața lui, imitând prășitul.

— Aho amù !..

— Aho, amù !..

— Oameni buni, de arat am arat ; de sămănat am sămănat ; de grapat am grapat ; de prășit am prășit ; di-amu a venit vremea cositului.

— A venit vremea cositului !..

— Hai, la cosit !.

— Hai, la cosit !..

— Hai, să ne punem jos, să batem coasele !..

— Hai, să ne punem jos să batem coasele !..

Și tot se lasă fiecare pe **clunchi**, făcându-se că bate coasa și zic cu toții din gură: „țic, țic, țic!..

Se scoală apoi în picioare, pun poala cămășii în bata bernevicilor, în formă de tioc, apoi dau cu degetele unei mâni pe cealaltă mână, imitând coasa și cutea, și zic: păcea, păcea, păcea !..

— Hai să cosim !..

— Hai să cosim !..

Încep cu toții a da din mâni ca cosașii, căutând să facă daună celui din față.

— Aho amù !..

— Aho amù !..

— Oameni buni, de arat, am arat ; de sămănat, am sămănat ; de grăpat, am grăpat ; de prășit, am prășit ; de cosit am cosit ; di-amù hai să facem căpiți..

— Hai să facem căpiți !..

Se iau în braț unul pe altul, făcându-se că clădesc căpiți.

— Aho amù.

— Aho amù.

— Oameni buni, de arat, am arat ; de sămănat, am sămănat ; de grăpat, am grăpat ; de prășit, am prășit ; de cosit, am cosit ; de făcut căpiți, am făcut ; di-amù hai să cărăm căpițele și să facem stog !

— Hai să facem stog !..

Toți vreau să se ia în brațe unul pe altul, dar nu pot, deoarece se fac lanț cu toții.

— Aho amù !..

— Aho amù !..

— Oameni buni,

„S'a dus cățaua la vie,

„Și s'a dus să nu mai vie...

— „S'a dus cățaua la vie,

„Și s'a dus să nu mai vie...

— „Și s'a dus cățaua la moară,

„Și s'a dus la covată :

„Și linchi din făină odată !..

„Și mai linchi odată !..

„Și morarul dormea lângă foc,

„Învălit într'un cojoc.

„Și s'a sculat,

„Și a luat :

„Pe Besensacu,

„Cu care îndesa sacu.

„Și i-a dat una,

„Și i-a mai dat una ;

„Și i-a spart capul

„Ca la dracul“.

Oamenii repetă toate, zise de frunzașul jocului după fiecare vers.

— „Și s'a dus cățaua la pârlaz,

„Și s'a 'ntâlnit c'un câne breaz

„Când s'a 'ntâlnit,

„Când s'a 'nci...

„Când s'a 'nci...

„Și așa s'a 'nci!... (Aceiași repetiție din partea oamenilor).

Fiecare prinde poala cămeșii de dinainte a celui din față și strigă:

„Iaca așa s'a'nci!...

Conducătorul jocului ține în mână o sfâșie cu nasturi și când toți s'au prins bine de poala cămeșii, el se cujbează spre dreapta, făcându-se că lovește în cei din coadă. Codașii fug repede la stânga. Atunci el se întoarce mult mai repede ca ei în acea parte și unde nu mi ții croește pe spinare sau peste trup, „câci ce poate“ cu sfâșia din mână. Și tot așa când la dreapta, când la stânga, până se desfac toți unul de altul și fug care încotro. Asta se întâmplă îndată, căci nu-i tocmai moale să stai în cămeșă și să rabzi să te croiască unul cât ce poate pe spinare, cu sfâșia bătută cu nasturi mari de alamă!...

NOTĂ. — Acest joc de țară se joacă îndeobște la sărbătorile Crăciunului și ale Sfântului Vasile, sara, când nu-s fete. Mișcările sunt urmate de joc mărind astfel frumusețea și dibăcia jocului cățaua. Melodia ce se cântă e deasemenea foarte vioaie și armonioasă.

Cățaua ca și alte jocuri pe care le voi descrie pe viitor este teatrul de iarnă a oamenilor de la țară. La noi în sat s'a jucat din vechime cățaua și se joacă și până în ziua de astăzi cu multă plăcere.

Broșteni-Drăgușeni, jud. Suceava

Gh. Gh. Cardaș

O SAMĂ DE CUVINTE

Goghie = pește mărunt.

Toflică = pește mărunt. „Am cumpărat niște *toflică*“.

Desnainte = De-aici înainte.

Băfo și *băfăcă* = bădiță.

Pâșân și *pâșână* = rușinoasă, tăcută.

Hamzău = uluc, teică mare.

Halău = uluc dintr'un butuc, de adapat vitele.

Hòlătă = mulțime sgomotoasă.

Cușchie = un pare ce slujește la ridicat în cumpănă.

Stâlpă de busuioc = creangă de busuioc.

Hojmăc = rărunchiu = un deal în forma rărunchiului.

In trepede = repede. „Du te'n trepede“.

Dubas = un om gras, greoi, leneș și murdar.

Guduruță = un om ce se gudură, se lingusește, ca un câne.

Tucă = toană. „I-o venit = tuca de ducă“.

Poponeț = pop = stâlp la casa, de sprijoană.

S'o brânzăluit = s'o sfădit, l-o batjocorit.

Nirăesc = se strică. „Să nirăesc popușoii“.

Di pruja = *prujăluiesc* = spune pruje = vorbe ușoare

Târlomată = rămășiță, resturi netrebuitoare.

A năimi = *a năni* = a tocmi slugă.

Jigâtă = slăbuță. „Tare-i jigâtă“.

Culese în diferite prilejuri din
Zorleni-Tutova de
M. I. Ungescu

GLUME, JATII, TACLALE

440. — De cea bobată...

Un țigan, ci-că, a intrat într'o vie să mănânce nițică poamă.

Pân'a da de struguri s'a pus pe frunze, și-a început să mănânce.

Dând de struguri a zis :

Pân'a da de cea bobată,
Mă hrăni de cealaltă.

ȘI. ST. TUȚESCU

4 1. — Luleaua Țiganului

Odată, un țigan s'a dus la oraș, ca să-și cumpere o lulea. Intră într'o prăvălie, își alege o lulea și întreabă pe negustor:

— Câte parale, luleaua asta, negustorul?

— 10 bani, *țigane!*

— Hm! „zece bani, țigane“! Aleagă — s'ar prau de prăvălia și de luleaua ta; mă duc la altă prăvălie să cumpăr.

Plecă țiganul supărat foc și intră în altă prăvălie.

Iși alese și aici o lulea bună și apoi întrebă pe negustor:

— Câte parale, luleaua asta, negustorul?

— Un franc, *vătăfe*.

— „Un franc“ să dea vătășu, că face; numai o horba bună s'auză!

Plăți și plecă mulțumit.

442. — Și... luleaua mea la el?

Zice că odată, un țigan s'a dus c'un rumân să se scalde.

Da nu știu cum se făcu, că țiganul se'nneacă.

Atunci rumânul dete fuga să spuie și țiganilor d'acasă despre întâmplarea întâmplată.

Acasă găsi numai un danciu și-i spuse:

— Măăă... s'a 'nneecat tat'tău!

— Haoleo!... fir'ar al dracului; și... luleaua mea la el!

443. — La... loc zâmboc!

Odată, un țigan n'avea ce să mănânce de prânz.

Ce se gândi el? Mă duc la nașul să mă satur. Nașu-său era rumân chiabur.

Pe drum, desfăcu cureaua cu care era 'ncins și lăsa cata-rama tocmai la vârf.

Și zicea, plimbând cureaua pe burtă-i:

— O să mănânc până când n'o mai încăpea mâna pe-aici (pe sub curea).

Când intră în casă, nașu-său tocmai se sculă dela masă.

Da el, când văzu așa, puse mâna pe curea și strângând-o repede cum fusese mai înainte, zise:

La... loc, zâmboc,

Că n'avuseși noroc.

Și plecă năcăjit acasă, fără să mai vorbească cu nașu-său.

444. — Nu mănânc de furat!

Odată, un țigan plecă de cu noapte cu fiu-său la târg.

Trecând printr'un sat, văd un curcau pe-un gard.

Danciul zise lui tat'său:

— Teteo, bolboroș pe gard în jos!

Il iau, ori nu-l las?

Țiganul cel bătrân zise:
 — Nici nu-ți zic, nici nu te'nvăț;
 Dar tu ia-l, nu-l mai lăsă.
 Il împărțim părălește
 Partea mea o dau pe pește;
 Eu n'am jurat,
 Că nu mănânc de furat.

445. — Taie, mamă nața..

O femeie avea un copil de vre-o 4—5 ani. Intr'o zi îi dă să mănânce mămăligă duminică într'o strachină cu lapte.

Copilul sta jos de mănca și era incins peste cămeșă cu o ață; da el mănca, mănca de zor, căci îi eră foame.

Dela o vreme incepu să se sature și apoi să plângă; mănca și plângea.

Mă-sa îl întreabă că de ce plânge?

Da el zice: Taie nața, mamă...

— Ba să fii tu al dracului, dacă ți-oi tăia eu rața; mănâncă lapte din strachină, că ai; da eu nu tai rața pentru tine.

Bietului copil îi pleznea burta de sătul ce era, iar măsă nu se pricepea să-i tae ața.

446 — Țiganul la treierat

— Măi țigane, hai la mașină, la treierat.

— Nu merg, că-mi dă pleavă'n ochi.

— Hăi mă, că merge și boerul.

— Poa'să meargă și cucoana.

— Hai mă, că-ți dau carne cu varză.

— Păi cine-a zis că nu merge?

Merg și eu și... frate-meu.

447. — Mănânci caș

Un rumân, odată, întreabă prin țigan:

— Măi țigane, mănânci carne de miel?

— Auzi, ce vorbă pe el!

— Mănânci zară?

— D'apoi dară!

— Mănânci unt?

- Dracul l-a văzut?
- Mănânci caș?
- Ei, ași!
- Măi țigane, mănânci ciorbă?
- Mai e horbă!

Auzite în Iunie 1917 dela soldații bolnavi pe când mă aflam în „Spitalu Mobil No. 2^a în localul școalei primare din Bucium—lași.

Ion N. Popescu

448. — O nuntă

-- „Bre, așa-i cum zic, doar am fost și eu la nunta asta. Era o masă mare-mare, întinsă... pe un fund de fedeleș. La masă erau bucate fel de fel și tot de-un fel, da mânca lume de pe lume! La stărșitul sfârșitului s'a dat de gustare mirilor un firisor de pasat, fiert 9 ani de zile într'un iaz cu apă uscată. Și D-zou pe semne n'o avut de lucru în ziua aceea și s'a apucat să puie el sare în fiertură. Sfânta Duminecă l'o ghiontit peste mână, că de ce s'amestecă la bucătărie, și El a scăpat prea multă sare așa că pasatul era ocnă.

Mirii o mâncat cum o mâncat, că erau miri, n'aveau încotro, dar nunu nici n'o vrut să guste. Atunci lui i-o adus un grătar plin cu fasole fripte. Eu care stam ciunchit după ușă, când o trecut stolnicul bucatelor pe lângă mine, m'am întins să fur un șold de fasolă friptă, că tare mai miroșia frumos și-mi era poftă să mor. Nunul, talhar, mă trage cu coada ochiului tocmai din capul mesei și svârrr... c'un talger în mine! Eu, șiret, cum l'am văzut oțărându-se, m'am plecat frumușel jos, iar talgeru, nebun, a trecut peste cap fulger și'o pălit drept în gură pe Catinca de colo de pe pat; de aceea-i știrbă. Doar ea s'aflase în treburi și acolo ca și aici!“.

Junimea Moldovei de nord, I (1919) no. 16—17 p. 15—6.

La Administrația Revistei „Ion Creangă” se află de vânzare lecțiunile din anii din urmă. Doritorii de a le cumpăra pot cere lămuriri.

Rugăm plata abonamentului

Chișinău, Tip. „Glasul Țării”, str. Pușchin, No. 48

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA

T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL

în țară
în străinătate

15 lei
20 "

ADMINISTRAȚIA

M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhierul Iacov Bărlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gh. Gheoldum, P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tușescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

Terminologia fagului.

Numirile de mai la vale pe care le-am dat pentru terminologia fagului se pot atribui în mare parte și altor copaci din pădurile noastre.

Când răsare din pământ, fagul poartă numirea de *făgușor* sau *pui de fag*. Dacă mai crește de ajunge cât mâna în grosime, se cheamă *smincioagă* sau *zmincioagă*. Ca piciorul, cu crengi multe, necurățite și la marginea pădurii, sau în rărime, fagul se numește *ciufari*. De aceiași grosime la desime, poartă numirea de *sulhar*, sau tot în rărime dar un lemn rău, fără însemnătate și cu frunze uscate pe el: *cârtaț*. Când fagul ajunge în grosimea *turchinii*, ca cofa, oamenii îi dau numirea de *cătur*. Mai gros ca căturul, *fag*, propriu zis sau *copac*.

Un fag lăsat de sămânță într'un parchet unde s'au tăiat ceilalți copaci, se numește *sămincier*. De obicei se lasă mai mulți sămincieri într'un parchet, dar cu o distanță destul de mare între dânșii.

Partea de jos a fagului se numește *cioată*, trunchiul se numește *turchină*. Apoi vine partea de sus, *vârful*. Vârful sau vârful, crescut într'un an să cheamă *mladă*. Fructele fagului se zic *jir*. Mai avem încă: *frunze*, *crăci* și *crângi*.

Un fag ca cofa, retezat la ambele capete se numește *zlotun*. Dacă-i mai gros, *butuc*. Butucul despicat în mai

multe bucăți, ne dă denumirea de *lobbă*, pe care o dăm fiecărei bucăți în parte. Despicatorile din butuci și din zlotuni de un metru lungime, poartă numele de *șușuri*.

Rădăcina rămasă în pământ după tăierea copacului, poartă numirea de *cioată*. Teșitura (tăetura) copacului se numește *pleș*. Un lemn retezat, nedespicat și rotund se zice *mereu*. Despicat, *patrare*. O retezătură mai scurtă ca zlotunul poartă numirea de *colțiș*, dacă este mai ales mereu.

Bucățile mici, tăete pentru foc, se numesc *despicatori*. Mai multe lemne de fag subțiri și uscate se zic *vreascuri*. Mai subțiri ca vreascurile și uscate sau verzi, *târșuri* sau *gătejă*.

O pădure de fagi poartă numirea de *făget*; o pădurice mică de fagi se numește *făgișel*.

O grămadă de lemne groase, de 4 palme domnești înălțime și o palmă domnească lărgime, se numește *palmă*.

Două palme la un loc se zic *picioar*.

Două picioare sau patru palme se numesc *bucată*.

Două bucăți la un loc, sau patru picioare se chiamă *stânjen*.

Fagul este un copac foarte căutat, atât ca lemn de lucrue cât mai ales pentru căldura care o dă el. Iarna, pe ger mari cu câteva lemne de fag în sobă, tot o mai duci, cum o ma, duci. El este un lemn tare și ține mult timp căldura netrecându-se așa ușor, povestea cântecului:

— „Săracul foc de răchită:
„Eu mă culc și el să culcă;
„Dar săracul foc de fag:
„Eu mă culc și el să scoală,
„Și sare la mine'n poală!

De asemenea și frunza fagului e invocată în cântece. Un cântec de jale din satul meu zice:

— „ Săraca frunza de fag
„Multe-mi spune c'am să trag!... (sau)
„Tot îmi spune c'am să zac...

Gh. Gheorghe Carduș

Broșteni-Drăgușeni, jud. Suceava

POVEȘTI

73.—Las' să moară dacă-i prost..

Era odată un băetan. El s'a tocmit slugă la un mocan ca să-i păzească oile. Umbla băetul cu oile prin toate părțile. Într'o zi era sub poalele unei păduri. Cum sta el cu oile, numai ce vede într'o parte a pădurei o focărie; se duce și el într'acolo. Ce se vadă? O droae de băeți înconjurase cu foc o viperă, care nu putea ieși din primejdie. Vipera, cum îl vede, îi zice:

— Măi ciobanule, întinde cața și mă scapă de la primejdie și ce mi-i cere, Țoi da.

Băietului i se făcu milă de viperă, întinde cața, și ea, suindu-se pe cață, băetul o ridică binișor în sus ș'o scapă dela moarte.

— Măi băete, zise vipera, hai cu mine la părinții mei să-ți deie un dar pentru binele ce mi-ai făcut.

— Da cum să las eu oile singure?

— Lasă-le că nu fug, și am eu grijă de ele.

Băietul ia vipera pe cață, și mergea pe unde-i arăta vipera. Pe drum ea îi zise:

— Tu să ceri de la părinții mei darul de a ști ce grăesc dobitoacele și păsările. Cu acest dar ți-a merge bine în viață. Da să nu te lași de ce-ți spun eu, că părinții au să-ți deie avere, care-i trecătoare, ci să ceri numai darul de a ști darul ce vorbesc dobitoacele și păsările.

Băietanul nu ieși din cuvântul și sfatul viperei.

Ajunși la părinții viperei, aceștia, când auziră primejdia prin care trecuse fata lor, se umplură de bucurie și făgăduiră băietanului avere mare.

— Nu-mi trebuie avere, zise băetul; dați-mi darul să știu ce grăesc dobitoacele și păsările.

Da ce să faci tu cu asta, măi băiete? Ia-ți avere și mergi în pace.

— Nu-mi trebuie avere, că ea-i câne ușernic. Dați-mi ce vă cer; de nu, rămâneți sănătoși!

Văzând părinții viperei că băetanul îi om statornic, îi dădură ceea ce-a cerut — darul de a ști ce grăesc dobitoacele și păsările.

Și luându-și rămas bun, se duse la oișoarele lui, pe care le găsi neclintite în locul unde le-a lăsat, sătule și rugumând.

Cum mergea el pe drum către oi, iaca sus, doi corbi, croncănind. Un corb zise cătră celalt:

— Vezi tu colo, unde doarme boul cea negru? Acolo, sub bou, este o comoară. Halal de cine-a găsi-o, că-l vede Dumnezeu!

Băetanul se duse unde dormea boul, îl scoală, pune semn, și luându-și oile, porni acasă. Cum a ajuns, el zise cătră stăpân:

— Bădică, eu am găsit o comoară; haidem. s'o săpăm. Stăpânul nu-l credea, dar după rugămintele băetanului, se înduplecă și se duse cu el. N'au săpat jumătate de ceas ș'au dat peste-o bute de galbeni. Bucuria stăpânului! Luară banii de-acolo, și ce-i era drag băetanul până acuma, că era cuminte și ascultător; din ziua aceea îi era ca un copil.

Gospodarul avea o fetișcană numai bună de măritat. Văzând că flăcăul îi cuminte, harnic, și cu noroc, făcu ce făcu și-și mărită fata cu ciobanașul. Ii dete partea lui de avere iar el și cu baba lui se dădură de-oparte și lăsară pe băeți să facă cum i-o povățui Cel-de-sus.

Tinerii se puseră pe treabă. Casa li era casă și masă masă. Toate le mergeau în plin.

Odată, tinerii gospodari porniră călări, să vadă moșia și stănele de oi.

Cum ajunseră la stână, câinii tineri hârâiau la cei bătrâni; nimeni nu pricepeau de ce?

Ciobănașul însă știu de ce. Pela stână cercau lupii. Câinii tineri se înțelese ca lupii să vie să strice din oi, să mănânce cât or putea și să le lese și lor de mâncare. Câinii bătrâni nu se învoiră la această tocmală. Ei nu voiau să-și vândă stăpânul. Ciobanul înțelese graiul lor și dete poruncă să se omoare câinii tineri.

Toți au rămas mirați de porunca stăpânului.

După ce mai rându, unele și altele, porni cu nevasta cătră casă. Pe drum eapa pe care era călare stăpâna, și care rămăsese mai în urmă, râncheză odată. Calul stăpânului răspunse. Stăpânul începu a râde.

Femeea ceru bărbatului să-i spue de ce râde?

— Am răs și eu, așa, că mi-o venit a râde.

— Ba nu, să-mi spui și mie de ce-ai răs?

— Taci măi femeie, c'am răs și eu, ia așa.

— Ba, nu, să-mi spui de ce-ai răs, c'ai răs de ceva, și trebuie să-mi spui și mie, dacă-mi ești bărbat cu credință și dacă ții la mine.

— Țin la tine, da ia am zis și eu așa, n'am răs de tine.

— Nu se poate, să-mi spui de ce-ai răs? Și cum se ține scaiul de lâna oii, s'a ținut și ea de bărbat să-i spue de ce-a răs, până ce omul își pierdu răbdarea și-i zise:

— De-ți spun, de ce-am răs, am să mor, căci așa-i spuse părinții viperei, că de va descoperi aiurea despre darul ce i-au dat, va muri.

— Poți să mori, da mie să-mi spui de ce-ai răs?

Și nu se lăsă femeea de om ca să-i spue de ce-a răs.

Văzând el, că nu-i de chip. Și ca s'o spărie a chemat un meșter, l-a pus, de i-a făcut sicriul, l-a împodobit cu flori, și s'a culcat în el, să moară. Femeea, nu și nu, să-i spue de ce-a răs. Poate să moară barbatu-su, da să-i spue de ce-a răs.

Și cum sta el așa, culcat în sicriu, vine un câne, pune două labe pe sicriu și se uită la stăpănu-său, curgându-i lacrimi din ochi.

Stăpânul știa că îl jălește, dar nu-i zise nimic. Un om, văzând cânele, zise unei slugi:

— Dă cânelui istuia o bucată de mămăligă, că i-a fi foame. I se svârli mămăligă, dar cânele nici nu se uită la ea.

Și cum sta așa, iaca vine și un cocoș. Văzând mămăligă și sfămături, începu a-și chema găinile: cât.. cât... cât!...

Cânele: cum vede pe cocoș rotindu-se, strigând găinele, zise cucușului:

— Măi pintenatule, tu strigi găinele și te bucuri și nu vezi că stăpânul nostru moare?!

— *Las' să moară dacă-i prost!...* Eu am 20 de găini și când găsesc un grăunte le strig la mine, și ele mă ascultă și vin. Și când sunt aproape de mine, eu înghit grăuntele. Și el o femeie are și n'o poate stăpâni; las'să moară dacă-i prost!...

Și stăpânul auzind vorbele cucușului; începu a râde cu hohot, se sculă din sicriu, puse stăpânire pe femeie și nici taina nu ia spus-o și nici el n'o murit...

Și de ce răsese! Eapa pe care mergea stăpâna rugase pe cal să steie să-l ajungă. El i-o zisă să vie mai repede, dar ea i-o zis:

— Ție ți-i ușor că sunteți numai doi, dar noi suntem patru și mergem greu.

Și cum erau patru? stăpâna unul, eapa doi, stăpâna era groasă și eapa a făta.

Culeasă de **M. Lupescu**

Dela d-na Ana Castachescu din
Zorleni-Tutova

74.— Până ajunge orbul să-și capete vederile

A fost odată ca niciodată, că de n'ar fi nu s'ar povesti. A fost odată un împărat orb. Și împăratul ista n'a fost orb chiar din facere, dar trăind în lume, Dumnezeu știe ce-a fost pățit—că patimele-s pe om—de-a fost orbit. Și ani de-a rândul au trecut și nu s'a mai lecuît. Câți doftori în țară, pe la toți a cercat, dar nici leacul să și-l fi aflat.

La urmă a dat printre babe, că doar babele se *răspund* că știu multe, și a căpătat răspuns, că dacă și-a spăla ochii cu lapte de femeie curată, adică de femeie care să nu fie drăgălașe la mulți, ci numai bărbatului ei, atunci ar putea să se lecuiască.

Dă el sfoară'n țară, de se găsește așa o femeie; să-i aducă lapte și ce-a pofti aceea va primi. Multe-a cercat și nimic n'a aflat.

Dar era în vremea aceea un om sărac și păștea porcii la un boier. Și avea porcarul acesta o frumusețe de muiere atât de minunată, că dacă venia cu de mâncare la bărbatu-su, porcii, de spaima ei, o rupeau care 'ncotro la fugă, de nu-i mai putea-i aduna cu săptămânile.., Atâta era de holbată săraca de ea.

Aude porcarul ista de porunca ce s'a fost dat în țară și zice:

„Măi, de bună seamă că femeia mea are să-i fie de leac împăratului.“

Vine acasă și-i povestește neveste-sei: „Mă femeie, este o poruncă venită în țară, da nu știu zău de-a fi cineva harnic s'o câștige.“

„D'apoi cum, ce-i?“

„Poi iga ce-i! Este un împărat în cutare țară, așa și așa. Și Dumnezeu știe ce-a dat peste dânsul de nu mai vede

cu ochii. Și leacul lui, cică, numai lapte de femeie poate fi. Dară ce fel de femeie? Tu nu știi! Și nici nu-ți mai spun, pentru că știu că nu mai câștigi...”

Femeia, bine că i-a spus, -- se pune pe capul lui și atâta îi roade urechile numai decât să-i spue. Vede că nu mai are bietul om încotro, și-i spune: „Numai lapte de o femeie, care s'a drăgostit cu șapte bărbați într'o noapte îi poate fi de leac“.

Atunci ea ca o nebună prinde a bate în palme și a țupăi și a striga cât o lua gura că: „aista-i norocul nostru! Brava! Aista-i norocul nostru!“

Omul numai ce stă și se crucește. O întreabă că ce-i și cum?
„Apoi“ zice ea „ast'noapte șase au fost la mine. Cel de pe urmă se ducea tocmai când veneai tu. Da nu știu zău tu-i fi de un folos ceva? Ori tus' șapte trebuie să fie străini?...

„Nu, nu-s de nici un folos, pentru că tus' șapte trebuie să fie străini!...“ îngână bietul om pe gânduri.

„Să lăsăm dară pe deseară“ zice ea „că vine el și cel de-al șaptelea!“

„Ba acu-i prea târziu! zice omul, și în gândul lui: Bată-te varga lui Dumnezeu, hâzenie a pământului, tu, dacă și tu te-ai găsit să ai câte șapte ibovnici pe noapte, apoi una mai spălățică trebuie că nici nu le mai știe capătul!...“

Și de groază, își ia lumea'n cap, și nici de nume nu mai vrea să-i auză...

Merge ce merge, și mergând așa, îl găsește pe dracul bătându-se cu o baba. Da bătaie dela roate! Și pentru ce anume se băteau ei? Diavolul avuse pâne cu baba în parte. Și — babele șugubețe, când a fost toamna la strâns se pune baba cu dracul în cale să strângă ea din pământ și el de deasupra. Când gătesc de lucru, se trezește diavolul că baba l-a *celuit**), pentru că au fost avut barabule.

„Stai tu, târfa, la anul nu mă mai înșeli tu! se gândește diavolul. Și zice el către babă: „De-acu oiu mai strânge și eu din pământ și dumneata de deasupra!“

„Bine, se poate!“ zice baba.

Anul al doilea seamănă ei păpușoi. Și strânge baba păpușoi și dracul din pământ *ciocleji*... Vede Michiduță că iară-i tras pe sfoară și-i hotărăște babei: „de semănat am semănat în parte, de-acu hai să ne și batem în parte“.

„Bine, se poate“, zice baba.

*) înșelat.

Iese dracul afară și-și cată o jordine lungă-lungă. Vine'n casă Baba ca să apuce mai de grabă: culișerul.

Până să îndoie dracul jordia baba din cotruță, îl frige nu ceva. Vede Aghiuță că-i rău îi zice: „Stai, stai, n'ați deacu ție jordia și culișerul îl iau eu.“

„Bine“, zice baba. Dar hai afară, la aer, ca să ne putem bate mai zdravăn“.

„Hai“.

Și afară unde nu mi ți-l prinde băbușca a-l tăia de de-parte cu jordia... Diavolul cu scurtătura ce era să facă ?

Noroc de pielea lui că tocmai atunci răsare și porcarul nostru pe acolo.

„Bree! Da ce-i aicea? strigă omul.

„Bătaie-i, bătaie! țipă diavolul.

„Cum așa bătaie?“ întrebă cela iară.

„Oprește, mă rog, baba, că-ți spun eu cum.“

Oprește omul baba: „Ian mai lasă-l mătușă că am o lecuță de vorbă cu creștinul ista.“

Și-i povestește Necuratul câte-atras cu baba și acu nu i-ar mai trebui nimica, numai să poată scăpa de belea.

„Dacă-mi găsești ce-mi trebuie“, face omul, „te scap“.

„Haide, spune, te rog, repede, ce-ți trebuie!“

Și-i spune ista ce fel de leacuri îi trebuie: lapte de femeie curată.

„Degrabă, degrabă, dacă mă scapi, poate tot mai găsim o femeie curată, la cutare nuntă și de mai zăbovim, apoi și aceea o *celuesc* flăcăii, că tocmai s'au pus doi pe capul ei“.

Iși face acu omul obraz cătră babă și zice: „Irra mătușă, ia-n du-te și-mi adu o leacă de apă din casă“.

Se duce baba în casă și zice dracul către om: „Sui, mă rog repede și hai“.

Atâta de mâncat era de babă.

Sare omul în cărca dracului... Dracul face câți-va pași și-i pică omului pălăria din cap.

Stai, drace, să-mi ridic pălăria“.

„Cum să stau? Unde să stau? Că până la pălăria ta trei zile încheiate trebuie să mergi înapoi“.

„Cum trei zile, dacă numai acuma ea a picat ?

„Pentru aceea numai trei zile, că chiar acu a picat și de mai mergem pe atâta, apoi nici într'un an de zile nu ajungi până la pălăria ta“.

Lasă omul pălăria prăpădită și ajung la nunta cu pri-

cina. Zice diavolul: „Repede, repede, du-te la stogurile celea și-i da acolo de-o fată că stă de vorbă cu doi flăcăi. Și flăcăii o îmbie cu o ploscă de rachiu, fiindcă tocmai stau s'o cântărească...”

Se duce omul repede încolo și se roagă de flăcăi că are să-i spue ceva fetei, să-i dea o lecuță drumul... I-au dat-o și o pofteste ista să-i dea un păhăruț de lapte. Câte parale i-a plătit ori cum i-ă mulțămît nu știu...

Destul că vine omul voios, tare voios la drac și-i spune: „Iga, am căpătat”.

„Ai căpătat! Da și pe aista tot eu te-am ajutat să-l capeți” zice dracul. „Și să știi că femeia curată e numai aceea pe care dracul o păzește de întinare”.

Pe urmă diavolul i-a mulțumit că l-a scăpat de mîniele babei și porcarul s'a mulțumit că s'a cotorosit de femeia sa și că a dat de leacul împăratului, — și dus a fost fiecare în lumea lui.

Omul nostru ajunge la împăratul cu pricina: „Luminate împărate, iaca leacul”.

Se spală împăratul cu laptele cea și îndata-mare prinde a vedea cum vedeam și eu când eram flăcău de 18 ani.

„Măi, minunat lucru-i femeia la casa omului!” zice împăratul — și apoi către bietul porcar care sta smerit departe: „Ce vrei omule pentru binele ista?”

„Nimic”, zice el „numai să rămân la curțile Măriei Tale!”

„D'apoi cum, n'ai casa ta?”

„Păi văd că n'am, că pare-că am prins și eu o țără a vedea”¹.

Alex. L. Morariu

GÂCITORI

863. — Garofa

Am o rață soiborață,
Cu gurmozu șoboroi.

864. — Macul

Oastea unui împărat
Intr'un vârf de paiu uscat.

865. — Poama

Am o vacă a fată,
Și vițelu-i a fată.

866. — Hornul

Am un sac cu gura 'n jos,
Ce pun într'nsul, nu se varsă.

1. Poveste auzită în 25 Iulie 1916 dela soldatul Nicolai Huțuleac din Fră-tăușu -nou, Bucovina.

867. — Mămăliga când o faci

Pe roșă, trei picioare,
Pe trei picioare, neagra,
Pe neagra, limpedea,
Pe limpedea, mușuroi,
Pe mușuroi, popa bulihoi.

868. — Sfecla

A intrat popa 'n camară,
Ș'o dat pe fete afară.

869. — Griuzele dela casă

Patru iernează,
Patru vărează.

870. — Gălușca

Sfântă poamă busuioacă,
Inghijit-ai cât o snoapă.

871. — Porcul

Unul ară,
Doi să miară,
Patru 'mping,
Ș'un coțoflinc,
Și două bălăi.

872. — Pușca

Am o vacă neagră,
Pela pânțece,
Cu descânțece.

873. — Pușca

Țandură de lemn uscat,
Face alarmă 'n Țarigrad.

874. — Pușca

Găinușă,
Păstrăvușă.
Pesu' gușă,
Sură, pură,
Pe la nări,
Cu lumânări.

875. — Oglinda

Intr 'un vârf de arin,
E puțin senin.

876. — Scannul

Am fost aseară la voi,
Și mi l-ași pus dinapoi.

877. — Albina

Ca ferea,
Ca merea,
Merge la biserică,
Roagă-să,
Inchină-să,
Când vine acasă, plângă-să.

Aceste cimilituri le-am cules prin vara anului 1913 dela niște fete din satul Broșteni-Drăgușeni.

Gheorghe Gh. Cardaș.

POVESTIRI ȘI LEGENDE**476 — 80. — Mănăstirea Curchiul din județul Orhei**

1. „... ea ar fi întemeiată în vremea lui Ștefan cel Mare de un vestit căpitan de oaste, Dumitraș Curtea, ceea ce a determinat pe unii să zică monastirii: Curtea, și [să spună că Dumitraș] s'ar fi făcut cătră sfârșitul vieții monah și apoi stariț al monastirii“.

2. „După a doua legendă, ea ar fi fost întemeiată de fiul diaculu

satului Morozeni (jud. Orhei), anume Dumitraș Curcă. Inzestrat cu o putere deosebită, se făcu calfă sau *ataman* de hoji, prădând prin codrii Orheiului. Ucigând odată niște drumeji, un moșneag și o bătrână, află cu groază că aceștia erau proprii săi părinți, și din pricina amarei remușcări ce începu a-i sbuciuma sufletul, cum și după povața unui schimnic din schitul Râșca, din apropiere, se făcu călugăr, iar mai târziu cu o parte din foștii săi tovarăși, alese un loc de pocăință, adică monastirea, care de atunci i-ar fi purtat numele de Curcă“.

3. „După a treia legendă, întemeierea ei ar fi avut loc în următoarele împrejurări. Prădând odată Turcii târgul Orheiului, o parte din locuitorii îngroziiți au fugit și s’au adăpostit prin codrii nepătrunși ce acopereau odată dealurile din valea Vaticiului, unde astăzi se găsește monastirea Curca, iar mai în sus *Tabăra*. Turcii urmărindu-i, se încinge o luptă, în care creștinii mai puțin la număr și mai slab înarmați, sunt cu totul nimiciți. Dintre ei nu scapă cu zile decât un singur bătrân. Când mamele și soțiile cele din tabăra femeiască au aflat dela bătrâni sfârșitul crud al barbaților, au venit, i-au plâns, i-au înmormântat, iar pe acel loc au înjghebat o bisericuță de lemn spre pomenirea lor. În jurul bisericii s’au adunat apoi să trăiască în pustnicie unii din fiii acestora, iar schitul, după numele bătrânului, a rămas cu numele de schitul Curca sau al Curchiului“.

4. „După o altă versiune, monastirea Curchiu ar fi fost întemeiată în următoarele împrejurări :

„Pe vremea unei năvăliri de Tatarsi, locuitorii lordachi și Mihail Curcă, din satul Buzești, fug împreună cu preotul satului Teofan, care ia cu sine soția și doi copii, peste Prut, în Moldova, unde după puțină vreme preotul a și murit. După un an de pribegie, lordache Curcă, se hotărăște a se reîntoarce în sat, spre a dezgropa averea ascunsă când a fugit. Auzind de această întoarcere, văduva preotului îl roagă pe lordache Curcă, să ia cu sine și pe cei doi copii ai săi, cari aveau să-i arăte locul unde și preotul îngropase parte din averea lor, rugându-l să o întrebuițeze la creșterea lor.

Dar nu multă vreme după reîntoarcerea lor, ei cad în mâinile Tatarilor. Lordache Curcă scapă din mânele lor cu fuga iar copiii preotului rămân în robie. Puțin după aceea moare și văduva preotului. Lordache Curcă, muștrat de cuget că a lăsat copiii în robia tătarească și mâhnit de moartea părinților săi, își mărturisii sbuciumul sufletesc unui duhovnic, care îl sfătuie ca din averea sa și a preotului să facă o monăstire. Reîntorcându-se acasă, frații Curcă au rugat pe sătenii din Morozeni să le vândă locul unde Tatarii au luat copiii preotului și cu binecuvântarea mitropolitului Moldovei, Iacov, au întemeiat acolo un schit cu o bisericuță de lemn, făcându-se și ei călugări. Lordache luând numele de Zosima iar Mihail pe cel de Manase“.

(Întăile trei legende sunt luate din *Revista eparohiei Chişinăului*, no. 7 — 10 din 1896, iar a patra din P. Cruşevan, *Basarabia*, Moscova 1893, p. 148, amândouă în ruseşte; reproducere din Arhimandritul V. Puiu, *Monăstirile din Basarabia*, Chişinău, 1919, p. 32—2. — În Z. C. Arbore, *Basarabia în sec. XIX* p. 325 — 6, se spune: „Pentru a-şi ispăşi păcatul, lordache a plecat la Iaşi şi s'a spovedit Mitropolitului Iacov; după binecuvântarea ierarhului, ambii fraţi Curcă s'au călugărit şi-au zidit monăstirea *Curcova*, tocmai pe locul unde era comoara preotului“).

T. Pamfile

5. „Bătrânii povestesc, cum că pe vremea lui Ştefan Vodă, mare Domn al Moldovei, trăia la curte un boer, Dumitraşcu Curtiu. Acest boier era mâna dreaptă a Domnului, căci împreună cu el a bătut adese pe turci şi tătari şi de multe ori s'a scaldat în sângele păgânilor. Pentru vitejia boerului, Domnul prinse mare dragoste pentru Dumitraşcu Curtiu, şi nu era om la curtea domnească mai aproape de inima marelui Domn; de-aceea Domnul dete boerului său de frunte bani fără număr din vistieria sa, pietre nestimate, moşii şi ecarete. Dar iată, c'a observat Domnul că dela un timp încoace boierul Dumitraşcu a devenit foarte trist şi nu mai lua parte la petreceri; l-a întrebat că ce stă tot pe gânduri, de ce a slăbit, şi faţa i s'a tras Dumitraşcu a răspuns Domnului, că i s'a urit cu războaiele şi că voeşte să meargă la călugărie. Auzind despre această dorinţă a favoritului său, Ştefan Vodă i-a dat drumul să facă după dorinţa sufletului său.

Şi a încălecat Dumitraşcu calul său roib şi a plecat acasă la Brăneşti, unde trăiau părinţii săi. Sosind însă aici a găsit satul pustiit de turci şi tătari iar pe părinţi omorâţi. După ce şi-a înmormântat părinţii, s'a dus boierul spre satul marelui boier Tudoraş Sobeu, care locuia la moşia sa de pe Ichel, căci acolo trăia ursita sa, duduca Ileana. Aici iarăşi a găsit totul prădat şi pustiit de Tătari, iar pe ursita sa duduca Ileana luată în plean de păgâni. Desperat, Dumitraşcu căzu peste dărămăturile curţei boereşti şi începu să plângă şi să blesteme soarta sa. În acest timp tocmai ieşi dintr'o pădure apropiată un pusnic şi se apropie de viteazul desnădăjduit, zicându-i că el ştie unde au dus pe ursita sa Tatarii şi că-l va ajuta s'o scape din robie, dacă se va lega înaintea lui Dumnezeu cu mare jurământ, promiţându-i că se va călugări, precum a promis lui Ştefan Vodă, şi va întemeia o mănăstire, acolo unde Dumnezeu îi va arăta. Dumitraşcu a primit, numai să-şi scape ursita sa din mâinile păgânilor. Şi a făcut mare jurământ sărutând crucea şi cu mâna pe evanghelie. După aceasta pustnicul a plecat împreună cu Dumitraşcu la monastirea Râşca, unde a lăsat pe viteaz, iar luându-şi el calul şi îmbrăcămintea de ostaş, s'a dus spre Cetatea Albă, unde se topea în robie duduca Ileana. Sosind acolo, pustnicul s'a strecurat pe furiş în grădina paşalei şi găsind aici pe Ileana, îi spuse că a venit s'o

scape, dar că nu vor izbuti dacă ea nu se va lega cu jurământ mare naintea lui Dumnezeu, că se va călugări, odată ce va scăpa din plean, și va întemeia o monastire de călugărițe. — Ducea Ileana a primit și fea numai să scape din mâinile păgâne, și a jurat pe cruce și pe o evanghelie că așa va face, cum a sfătuit-o pustnicul.

După aceasta, pustnicul a îmbrăcat pe Ileana în haine bărbătești, a urcat-o pe un cal și a plecat cu ea, neobservat de nimeni. Sosind la monastirea Râșca, pustnicul blagoslovi tânăra pereche și le dete drumul sfătuiindu-i de a nu călca jurământul lor.

Tinerii însă, după ce sosiră acasă, făcură parastas pentru odihna sufletelor părinților uciși, apoi se căsătoriră și se așezară la casele de la Brănești zidite din nou. Așa a trăit în pace boierul Dumitrașcu cu cucoana sa, dar dela un timp, atât el, cât și dânsa, simțiră remușcarea conștiinței pentru jurământul dat și călcat. După lungi suferinți morale, au hotărît a se despărți și a se călugări, iar pentru a afla unde să întemeieze cele două monastiri, se lăsă aceasta în voia Domnului care de sigur le va arăta fie în somn, fie în aieve. Și în adevăr, într'o noapte ambii soți au visat, cum că s'au dus ei în grădini cu pomi, și acolo au cules două pere pe care fiecare făcu un semn, apoi merseră pe malul Ichelului și aruncară perele în apă, iar apa le-a dus până s'a oprit o pară într'un loc, iar cealaltă s'a dus pe apă mai de o parte mult de locul unde s'a oprit cea dintâiu. Crezând în ceea ce au visat, ambii soți au făcut pe urmă întocmai cum era în vis, și para lui Dumitrașcu s'a oprit acolo, unde astăzi e monastirea Curchi, iar para cucoanei sale Ileana s'a oprit acolo, unde acum se află monastirea Tabăra de călugărițe. Așa s'au întemeiat aceste două monastiri, după legenda poporană locală...

Astfel leagă poporul român din Basarabia numele lui Ștefan cel Mare și de această veche monastire românească.

Zamfir C. Arbore

481. — Legenda racului

Ucigă-l toaca se văzu odată singur și în singurătatea sa i-se urise. Ce să facă, ca să-i treacă de urit? Văzând că Dumnezeu sfântul tot fabrichează mai una, mai alta, se apucă și el de lucru, gândind să-și fabricheze și el ceava, cu ce să-și poată petrece în răs și voie bună, să-i mai treacă de urit. Se apucă de una, n'o nimeri; se apucă de alta, dar nici asta n'o nimeri pe plac, și o duse cu încercările, până iaca făcu—un rac și-i plăcu, cum îl făcu așa: bun de jucărie. Numai că, nu-i făcuse două labe, și asta îi păru lui cam nefiresc, că racul să nu umble, ca alte vietăți: cu capu în jos; deci îi mai adause încă o ghiu-

tură de picioare... Dă apoi a-lîmboldi, ca să pășească, dar pace ! racul era țapăn. În zadar îl împingea când înainte, când înapoi, că racul nu da semn de viață... Mâniindu-se dracul, luă un lanț și-l leagă, și crezând că așa o să se trezească... se înhamă la capătul lanțului și hai ! cu racu. Dar nici pomană de trezie ! Se încredință, dracul, că dacă l-o târi mult așa i s'or roade picioarele și vezi... multă trudă trebuie iară la așa un lucru până îl reparați, deci să gânde altcum... Il aruncă într'o apă ce curgea pe acolo și hai cu racul și în sus, și în jos, dar nici o ispravă... Dumnezeu sfântul stînd la o parte rîzînd pe sub mustăți și fiindu-i milă de truda zadarnică a dracului, odată, ne mai putîndu-se stăpîni, rîse cu hohot. Dumnezeu întrebă că : ce hărăbăgie-i aceia ? Dracul zise, că-i rac, dar că nu-l poate face să umble, nici pe uscat, nici în apă. Dumnezeu îi spuse, că nici n'o umbla, până Sfinția Sa nu i-o da putere. Dracul rugă pe Dumnezeu ca să-i ajute racului. Dumnezeu zise că dacă l'ar fi făcut Sfinția Sa i-ar ajuta ; dar și așa îi ajută dacă i-l dă Sfinției Sale. Nu avu încotro ci, ca totuși să se bucure cât de puțin de făptura mînilor sale, îl dete lui Dumnezeu care făcu ca racu să miște. Dracul părăndu-i rău că l'a dat lui Dumnezeu, sări și apucă lanțu în mână, să tragă racu la sine, dar deodată lanțu se rupse, iar racul bătînd din coadă, apucă înapoi către Dumnezeu ; dracu o tulii după rac și-i încheștă unghile în spate să-l tragă la sine ; dar înzadar : ce-i dat odată, dat rămîne...

De atunci, până în ziua de azi, racului i-se cunosc pe spate urmele lanțului și a unghiilor dracului ; iar racu, ca să nu mai apuce în mîna dracului se duce tot înapoi, ca să ajungă în mînilor lui Dumnezeu... Partea dinaintea racului, dela urmele unghiilor dracului în sus, nu-i nici bună de mîncat, că-i amară ; iar partea de jos îi bună, cu-i îi bună și cui îi place.

G. Bodnariu

VORBE ADÂNCI

(Se rostesc și ca chiuturi în joc)

1739—1757

Diferite zicători populare și strigări în joc.

De frumoasă nu-i urită, nici de rău, nu-i șede bine. Când se duce parcă vine.

Dine, Dine, Constantine, nu dai fata după mine, că eu țoi ține-o bine, cu ciocane de curechi și cu pumni după urechi.

Saraca baba mē, umple borș într'o lulē și mîncam și eu și ea și încă mai rămînea.

Trei ciobani, cu baciul patru, bat în unt ș'aleg c....u.

Constantin floare de schin, mândră floare rea putoare.

Aburăcă-te purice, nu mai pot de pânțece, c'am o mamă *maștenă* (*maștehă*), și mă hrănește cu hârbu, pân ce-mi crapă burdufu.

Pentru un boț de mămăligă, joacă baba, de se strică.

Hai la joc genunche goale ; las' la dracu că mi-i foame.

Eu la joc, mama la joc, malaiu de joi în foc. L'am pus cu lopata și l'am scos cu covata. Și l'am scos pe prispă afară și l'a mâncat câinii de-asăară.

Frunză verde de antonică, nici un dor, nu te mai strică, ca dorul de mămăligă.

Frunză verde lapte acru, fuge baba de-o ia dracu.

Frunză verde lapte dulce, fuge baba, fuge, fuge și nime n'o poate ajunge.

Foaie verde tricolici, n'am văzut ca pe aici, fete mari cu copii mici,—

Da ia hai, în sat la noi: toată fata are doi.

Căud eram în vremea mea, scripcă nu-mi mai trebuia, scripă eră gura mea.

Lelița cu nasu lung, ducea mâncarea la plug, mă miram, ce zăbăvea, s'o pus jos și horpăea.

Lelițo cu ochii verzi, niciodată să n'o crezi, când a zice, zău și zău, atunci te 'nșală mai rău.

Frunză verde ș'un burete, câmpușor cu iarbă verde, nime umbra nu ți-o vede, numai păsărelele își umbresc aripele.

Frunză verde cimafaiu, copilă din ceala plaiu, un-te duci și cu te dai, spune măcar lui Mihaiu.

Foaie verde poamă coarnă, de-aș ajunge pân' la toamnă, să mă însor, să iau cucoană. Da mai bine o țărăncuță, că ea umblă și discută¹.

Smaranda G. Cosmovici

---

1. Culese dela Ruxandra Costache Chelariu din Bălțatești jud. Neamț.

Glume, jâti, tacle

Logodnicul prost

După ce l-a îmbrăcat starostele l-a dus sara la fată. Fata îndată, cum este treaba la țară, a făcut niște călțunași cu brânză de cari mirele nu mai auzise. Mireasa li așează frumos pe masă și îi pofteste să mănânce. Natăfleată, că așa îi zicea mirelui, văzând că sunt buni, începe a ghionti pe staroste ș'al întreba încet că oare cum le zice la aceștia ce îi mănâncă? Iar starostele, temându-se să nu audă cei din casă, îl ghiontește și îi zice: „*crapă și taci*“ El mănâncă mâncare bună, cum știa el de credea că se bat calicii la gura lui și pe urmă se scoală zicând în glas tare!

„Staroste. am mâncat șapte zeci și șapte de *crăpuștaci*.”

Ion Miron

Culegere din jud. Tighina

CRONICĂ

ÎN LAMURA, no. 3 (Decembrie 1919) d. Al. Al. Busuiocescu, după ce vorbește în treacăt de caracterul particular al operei lui Alexandri („viața liniștită și voioasă a boerului moldovan.... romantismul optimist al generației dela 48”) ori Eminescu („îndureratul suflet al poetului desamăgit de viață, desamăgit de filosofie, desamăgit de lume, de oameni”), urmează, cu privire la operele lui Creangă:

„Care-i societatea de care să-i legăm opera? Căci nu ne trece prin minte, de sigur, să o numim literatură țărăneacă. E în ea un suflet românesc atât de larg, în cât nu l-am putea lega nici de Humuleștii lui cu căsuțele mici și strâmbe ca niște cutiuși turtite, și nici măcar de țărănimea întregă din vremea lui. Nu țărănimea e în cărțile lui Creangă, ci sufletul de oricând și de oriunde al neamului nostru. E un fel de a gândi, un fel de a-și spune judecata, e o înțelepciune particulară, un humor deosebit, și e un anume fel de a privi viața și lucrurile pe cari nu le vom întâlni niciodată aiurea și pe cari le simțim ale noastre de inult și pentru totdeauna. În viața unui popor nu e adeseori decât o singură carte în care să intre atâta suflet specific cât e în „Amintirile lui Creangă”.

Pr. PETRU GH. SAVIN, *In zile de sărbători*, bucată de teatru într'un act cu obiceiuri de anul nou. Chișinău, 1920, 76 p., 3 lei. A se cere dela autor, din Jorăști-Covurlui.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACȚIA

T. PAMFILE
Bârlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL

In țară
In străinătate.

15 lei
20 ,

ADMINISTRAȚIA

M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

INTEMEETORI: P. S. Arhiepiscopul Iacov Bărlădeanu, St. Capșa, G. A. Cosmovici, N. I. Dumitrașcu, Pr. D. Gr. Furtună, Pr. Gb. Gheoldum, P. Herescu, Dr. I. Urban Jarnik, G. T. Kirileanu, N. L. Kostaki, M. Lupescu, C. N. Mateescu, A. Moisei, N. I. Munteanu, I. Neculau, A. Negoescu, T. Pamfile, P. Pănoiu, T. Popovici, Pr. P. G. Savin, A. Tenea, Șt. St. Tușescu, G. Tutoveanu, I. Zota.

Căluțu'

— Obiceiu de Sf. Vasile, Sara —

Mai obișnuim a întâmpina pe sfântu' Vasile și cu *Căluțu'*, ori, cum se mai zice, cu *calu'*; după cum *capra*, pe care o joacă flăcăii tot în această seară bogată în obiceiuri scumpe, samănă cu capra obișnuită, tot așa și *căluțul* nu-i alta de cât închipuirea calului adevărat, de toate zilele și de toate felurile. Acest *căluț* are multă trecere prin părțile de sus ale Moldovii. Poate și pentru cuvântul că n'aduce atâta spaimă câtă aduceau vechii *irozi* ori *capra*, care mai este iucă. Cu fiori ne-aducem aminte cu toți de zilele copilăriei, când nu ne cuprindea cuptiorul de spaima căprei, care clămpănea de s'o ardă focul, ori de-a irozilor, care băgau în toți spărieții pe bieteles fete, mai ales! Țin minte c'un megieș al nostru din Mănăstireni, având fată mare și copii mici, nu voia să primească irozii; dă ei, măi tătută la bietu' moșu' Gheorghe Varlan, și, mai în răs, mai în batjocură, au prins a sezghihui, cu nepus în masă ca irozii: cu camanace, cu sabii, cu murueli și câte *gâmboare* și *târholduri* toate, pân' au ajuns și 'n casă; și atâta s'au mătăhăit nepricistuiții, c'au răsturnat hornul moșneagului, de i l'au făcut *halamândra unt cu ouă* în mijlocul casei împrejurul *popului*... Și n'au avut judecată? N'a'mblat un an de zile bietu' moșu' Gheorghe la Botoșani cu chip ca să-i plătească hoții hornu' măcar? Că de spaima fetei ș'a copiilor nu mai zicea nimic; făr' de cât, dac' a văzut ș'a văzut, și-a făcut singurel dreptate: A găbjit odată 'n dreptul casei noaste pe-un irod

Ș'apoi să fi văzut cum moșu' și cu *față-sa*¹ -l ținea, iar baba'l ardea cu cociorva de-l încălzea la *giuglă* și-l deprindea tana-nica! Na, na, na!... Ardă-te-ar holera, crancăule și spânzuratule și limujderiule, cum mi-ai spăriet tu fata și băeții și cum ne-ai năruit hornu'!..." striga biata mătușa Catrina zisă 'n șagă și „Păhăruțoiaia“, că Doamne, tare-i mai plăcea păhăruțu' plin... Și multe oiu fi mai văzut în Mănăstireni pe urmă da', din anul acela înainte, irozi n'am mai văzut și nu știu zău, dacă s'or mai oblici când-va pe viitorime. Cu capra mai imblă flăcăii așa câte-odată; dă, li frumoasă și ea, da-i tot cam spărioasă... Cu căluțu' zic și eu: de-a mai mare dragul să imbli și de-a mai mare dragul să-i vezi pe flăcăi imblând. Ș'apoi nici cel lucru mare nu-i a-l alcătui. Ci-l faci din lemn, li pui două bucățele de pelcică în chip de urechi, îl îmbraci cu pânză, (din nenorocire, adesea cu hasă), îl împodobești cu *purici* galbeni (humbișori) și cu fel de fel de țărțămuri și cordelule frumusele drept coamă, apoi legi binisor o veșcă de sită dinainte și încă una în partea din urmă, îl încingi zdravăn femește c'o fuștă, nu uii a-i pune și clopoței la gât și coadă dinapoi — și mână, băete, căluțul prin sat! Cel care-l călărește se 'mbracă 'n strae, de obicei, soldățești, căci așa poate arăta că 'ntr'adevăr *este ceva mare în acea sară...*² Și intrând în casă, după ce cer voe, prin a zice, din fluer ori din trișcă obișnuita țărăitură, pe care o frământă țeapăn și des la pământ; apoi începe călărețul:

Hopai ță și hopai na!
Iaca-i calu', iaca-ta!
Frunză verde vișinel,

Și căluțu'-i tinerel,
Niș Cazacu' nu-i bătrân
Și și-așteaptă măr din sân!

Și-l joacă și-l zuruește mereu prin toate ungherile casei, urmând a zice tare, ca să se audă peste fluer:

Haide *luță*,
Pe supt ghiată,
Trandafir la lelea 'n brață;
Ferbe, lele, lapte dulce,
Și dă la cal să mănânce!
Hopai na, hopai na,
N'are calul ce mânca,
Ș'am venit la dumnetă

Doar mi li-i hrăni ceva!
Hop, hop, hop!
Și 'n cel hârtop,
Unde fac ciobanii foc;
Iaca-i una, iaca-i două,
Pân' la patruzeci și nouă.
Haide'n sus și haide 'n jos,
Joc de spăimă bucuros!

1. A se lua sama la acest cuvânt, căci nu se zice „*față-sa*” ci „*față-sa*” cu „*f*”.

2. Țăranul nostru e srașnic pătruns de însemnătatea gradelor soldățești. El salută mai degrabă pe jandarm decât pe prefect. Săraca frică

Ș'apoi un flăcău întreabă :

— De unde ești	Și la noi te-ai abătut ?
Și la noi ce rătăcești ?	-- Apoi D-voastre erați la vânat,
— Eu îs de la Rusalină !	Da' noi în palaturi țam intrat ;
Unde-i săceta haină.	Și Măria Sa împărătească în-
— Și ce cauți în țările noastre !	[dreptări ne-a dat.
-- Și cu ce 'ndreptări ai răzbătut,	

Atunci cellalt se face că n'are la știință despre una ca asta, se 'ncruntă și vrea să-i iee pe toți în răspăi ; da'-i trece oțărala 'ndată, căci călărețul își cere iertare și zice :

— Că din sara <i>iasară</i>	— Apoi, băete, ertat să fii
Noi n'om mai veni prin țară...	Și pe-aici tot să mai vii !

Ș'atunci de bucurie izbucnesc cu toții în strigăt întreit :

— Trăiască, băeți !

Și se pornesc jucând tropăită pe loc, în vreme ce călărețul își urmează vorbele rășchirate :

Hopai ță, hopai na,	Iară noi răgoz i-om da !
Iaca-i calu', iaca ia !	Frunză verde de răgoz,
N'are calu' ce mânca	Căluțu' nostru-i frumos !...

Și se duc flăcăii cu căluțu' lor cel frumos la altă casă, unde-i fata mai frumoasă și hrana calului mai grasă...

(Așa împlam noi cu căluțu' având călăreț pe Gh. Smântână, meșterul meșterilor din partea asta. Am împla poate ș'amu cu dânsul, da-i vorba că el nu vra, de când i-au furat caii. Căci anul trecut, după ce a împlat toată noaptea lui sf. Vasile cu căluțu' și prin alte sate, când a venit acasă la Bozieni, mai iea caii dacă ai de unde ! El poate trecuseră Prutul. Atunci oamenii l'au prins a râde : „Apoi ce-ți mai trebuie cai ?

Ai destul căluț, bre omule !...”)

Măuștireni-Botoșani

Dumitru Furtună

De-ale copiilor

489 — Un concurent serios al popicului era *purceana*. Tot așa de iubită era și ea, tot în același timp, (toamna și primăvara), era cântată și tot de aceeași vârstă.

Purta numele de purcea, osul de la genuchele picioarelor dinainte ale patrupedelor. Se puteau găsi atunci foarte multe oase de felul acesta. Erau și vite mai multe și nici serviciu sanitar, care să execute prescripțiunile legii, ce ordonă ca vitele moarte să fie îngropate. Muria dobitocul cuiva, îl târa săracul la margine; ce i s'ar fi datorat mai multă milă pentru serviciul făcut acelui stăpân fără inimă. Acolo era jupuit de piele și părăsit pe seama corbilor și p'a câinilor. Mai erau însă și alți tirani, mai tirani decât omul — ticăloșii de lupi, cari *jăcmăniau* câte-o biată de vită și'n grajdul omului. Lupului însă nu-i face vita nici un serviciu, bineînțeles afară de potolirea foamei, când i-a căzut prada.

În sfârșit purcele de acestea se găseau multe.

Astăzi deși s'ar mai găsi ei purcele, ne mai fiind nici păduri multe cu lupi, nici vite multe ca să stea slobode pe câmp, totuși ar iscodi ei purcea și din vreun lemn, ori le-ar găsi prin cimitirile de vite, dar nu-l mai joacă, fiindcă jocul a pierit pentru totdeauna și nu se mai pomenește de el. De ce ?

Cum e satul meu, cu curți strâmte, cu linii drepte și strâmte și fără locuri virane, nici nu este joc pentru purcea, cum n'ar fi nici pentru popic. Țiganul se mulțumește să zică numai :

Ș'ai mai zice trei grante
S'a schimbat lumea la toate
Și la vorbe și la fapte.

Dar fără să ne spună și de ce. Noi vom zice, ca și la început, că vina cade asupra desființării islazurilor. Arându-se ele, a pierit ocazia, care întâlnia copii mai mărișori și deci mai iscodelnici. Nelntrunindu-se aceștia, au pierit jocurile islazului, și încetul cu încetul a pierit și gustul jocii cu bățul, cum era și purceana, dar care totuși s'ar putea juca și acum, neavând nevoie de întinsoarea islazului. Toate se schimbă însă și se prefac. Mărturisim și noi, împrumutând părerea de rău a bătrânilor, după cele trecute că distracția copiilor de

azi o formează jocurile de noroc: cu nasturi, ace, cu cărți de joc, cu bani, etc., jocuri cari ispitesc instinctele rele, necontribuind cel puțin cu ceva sănătății lor trupești.

Își au și jocurile de azi îndreptățirea lor, dar noi suntem datori să ne achităm cu jocurile vechi.

Cum se începea purceaua noastră?

Se făcea cu ciomagă o groapă în pământ mai mare ca eăciula: avea să fie *cocina*. La 2—3 pași departe de cocină și împrejurul ei la distanțe egale, fiecare jucător își făcea o găurice cât pumnul și care purta numele de *bircă*.

De la buza cocinei în oricare parte se făceau jărăituri pe pământ, oricâte ar fi vrut cel care le făcea.

De la capăt înspre cocină puneau bățul toți la rând, pe câte-o jărăitură mutându-se tot la rând înspre cocină până ce-i venia unuia rândul să-și mute bățul în cocină. Acesta avea să fie purcar (în batjocură, se zicea, că „ia purceaua de coadă”) iar sorțul acesta se chiamă „dat pe draci” — dracii erau jărăiturile. Numai la purcea „se da pe draci, cum de altfel,—am și văzut, aproape fiecare din jocurile celor mai mari își avea sorțul său.

Purcarul n'avea bircă: rostul lui era să bage purceaua în cocină mănându-o numai cu bățul și fără s'o ia în mână de cât în anumite cazuri. Ceilalți o izbeau strașnic, ca s'o depărteze de cocină.

Osul de la genuchi, cum se știe, are 4 fețe: ei bine, și la purcea fiecare față își avea numele ei și rostul ei în joc. Astfel partea convexă era botezată: *soare*; partea corcavă: *lună*; partea mai îngustă și limpede: *alun*; și partea opusă alunului: *lenchiu*: Lenchiu era fața de căpetenie în purcea. Așa dacă purceaua, când se oprise se așezase pe alun, cu lenchiu în sus, cel care lovide „lua imediat purceaua de coadă”, se făcea purcar.

Fiecare jucător, pe dată ce lovia purceaua trebuia să-și moaie ciomagul în bircă spre a nu-i lua purcarul înainte; altfel lua purceaua de coadă. Numai la începutul jocului fiecare avea voie s'o loviască câteodată fără grija muiatului. Se zicea c'o „gustă”. De-aceia întreba purcarul:

— „Ați gustat-o?”

— „N'am gustat-o”.

Și joc! cu sete, de-o ducea coala-colo! Alerga bietul purcar pentru păătoasa de gustare, de-i ieșea sufletul!

Dar ce încordare, după ce se termina gustarea!

Mâna bietul purcar cu grijă purceaua spre cocină până se apropia de *zboiștea* purceleii. Cu coada ochiului trăgea să vadă care îi va isbi purceaua, ferindu-se de partea aceia, cu bățul înaintea purceleii, când colo se pomenia poc! din altă parte; țâșt și el să-i moaie ciomagul în bircă. Bietul purcar! Ce să facă mai înainte? Ori în bircă să moaie, ori purceaua s'o păziască! La bircă nu reușia, iar purceaua, care poate nu fusese lovită cu putere, fiind nepăzită, era lovită de altul, în toată voia și trimeasă, de sfârșia.

Iar canon, ca s'o aproprie și, poate, ca să i-o depărteze iarăși. Până când? Până muia și el mai înainte în birca altuia. Era înlocuit și el la purcărie, trecând la odihnuă și unde putea să-și verse și el focul și să-și curețe necazul de purcea. Îi întârzia însă momentul acela *cogemite*, dacă umbla înfășurat cam tofoloc (umbla încet, nu era repede în mișcări). Numai dacă îl slujia norocul să cază purceaua *lenchiu*, scăpa și el mai curând: fiind înlocuit de nenorocosul, care lovisese purceaua de rândul acela.

Mai era încă un caz favorabil pentru purcar: când cădea purceaua, *alun* (pe lenchiu și cu alunul în sus). Atunci avea voie s'o ia în mână și s'o svarle la cocină.

— „Durdugică durdugea

După ce-o cădea

Nimeni să nu mai dea“.

Zicea el svârlind, iar ceilalți căutau s'o loviască de sus. Dacă n'o lovia nici unul, nu mai era voie s'o lovești până n'o atingea întâi purcarul. Acu era acu! Hoțul de purcar minția cu bățul c'o atinge, și dacă vre'un grăbit o isbia atunci, tot degrabă lua purceaua de coadă. Dar dacă purcarul era din cei prea adormiți, pierdea și de astă dată ocazia. Cei dibaci asvârliau însă purceaua ca să se opriască foarte aproape de cocină și dacă avea noroc să n'o isbească de sus, distanță de cocină fiind aproape dintr'o măitură era băgată în cocină și haț cu piciorul pe ea! scăpase!

Lua purceaua de coadă atunci cel care mutase după el la draci. Totuși rar reușia câte unul să bage purceaua în cocină, Mai de grabă se puneau purcari din cauza bircii ori din cauza lenchiului.

Mai aveai drept să dai purceaua *durdugică* și când cădea cu luna în sus, dar numai când o lovisse de sus, adică tot din *durdugică*.

După cum se vede jocul acesta n'avea nici o mișcare cu

pericol și tot așa n'avea un sfârșit anumit. Era astfel întocmit că mântuirea unuia cerea neapărat chinuirea altuia. Numai foamea îi da de cap, sau când sta câte unul 2—3 ori numai purcar se necăjia și pleca acasă urmat fiind de toți ceilalți dacă nu se mai îndoiiau să dea din nou pe draci.

Principele — Ferdinand, jud. Teleorman.

Pr. Florea A. Drăghici

Povestiri și legende.

482 — PĂDUCELE ȘI PURICELE

Din capu' locului păduchele a fost făcut de Dumnezeu, ca tot ce-i viu și mort pe lume; a fost făcut pentru osânda oamenilor trântori și puturoși. Păduchii după ce se'nmulțeau în tufa din capu' omului, s'apucau, împleteau părul și înhățându-l de coadă, îl târau și-l înnecau într'u o știoală ori hălțoc, și așa se curăța lumea de-un zăcăș.

Dar n'a trecut mult, că omul, fire răzvărită, s'apucăt într'o zi și a început să ucidă această zidire a lui Dumnezeu, prinzându-i și strivindu-o între unghii. Atunci, zice întâmplarea, Dumnezeu a născocit alt soiu de păduche, cu picioarele mai lungi, cu trupul mai subt, ca să poată iugi în grabă când va vedea primejdia apropiindu-se de dânsul. Și chipul acela de păduche, s'a chemat *purice*, care

Unde paște,
Se cunoaște;
Unde sare,
Urmă n'are.

T. Pamfile

483 — ȘTEFAN-VODĂ ÎN VRANCEA

A fost odată, mai de mult, o bătălie mare în hotarele noastre. Ungurii trecuseră munții și Ștefan-Vodă rămăsese biruit. Atunci, ca să nu cadă în mâna dușmanilor, Domnul atuai-o de-a dreptul prin codrii. Și-a mers, și-a mers cât o fi mers, până ce-a răsbit aci în valea Pucnei.—Pe vremea aceea doar nu era lume multe ca acu. Ici un sat, colo altul, dincolo altul... cum se așezase fiecare prin păduri.

Și-a nimerit pe Dumbravă, în dealul Bârseștilor, la o babă.

— Bună ziua mătușă...

— Bună să-ți fie inima, i-a răspuns baba, că nici prin gând nu-i trecea cu cine sta de vorbă.

— Mătușă, fă bine și-mi dă ceva să mănânc, că vin din cale lungă și n'am întâlnit nici un sălaș în cale.

Baba de cuvânt, i-a și dat niște jintiță și o pâne de meu, iar drumetul, de obosit ce era, îndată ce s'a ospătat, a și adormit,

Și cum se odihnia el, pe semne s'a desvelit la piept, iar bătrâna a văzut sub sarica lui cămașa de zale.

— O fi vreun hoț, își da baba cu socoteala. Și cât pe ce să porniască de a fuga să cheme feciorii...

Dar, privind la fața bălână a vomicului care dormea, și la părul lui ca mătasa, se gândi că poate să fie un om de viță aleasă, căzută cine știe cum în strămoare.

De aceea, gazda, așteptă până s'o trezi să-l iscodească; și se temea se nu se arate cumva feciorii ei, că erau aspri și cu bănat asupra streinilor.

Ci Ștefan-Vodă, cum a dat puțin șchii în gene, a și tresărit și, frecându-se la ochi, a întrebat; Mătușă, e departe de aci până la hotar. Ar fi cineva vrednic să mă scoată într'acolo?

— Departe maică, a răspuns baba. Dar cum să pornești într'acolo, că peste tot e codru de nu răsbate nici pasărea...

Atunci s'a liniștit Vodă, când auzit că eșise la bun liman, și că n'a nimerit cumva în țara ungurească. Și llopădând sarica, s'a arătat cu straele lui de Domn. Apoi începu a spune bătrânel, cum a fost la la bătălie, cum oastea i se risipise și cum s'a rătăcit prin colclaurii aceia.

Și cum sta obidit, Vrancioaia, că așa-i zicea babei, numai ce a căzut în genuchi și i-a zis.

— Doamne, nu te întrista. Eu sunt bătrână; am văzut multe și multe am pățit... dar nict odată n'am pomenit ca omul vrednic să rămână până lu urmă de rușine... Iată, rog mila Măriei Tale, să mă reped până de va e, să dau de veste feciorilor mei, să adune tovarășii lor de sub Dumbravă, și de cei care țin strajă la veghiul lui Bucur și, cu ajutorul lui Dumnezeu, s'or îndrepta toate.

De cuvânt, Vrancioaia a plecat și cât te-ai șterge la un ochiu iat-o îndărăt cu 7 feciori tot unul și unul, ca niște brazi, nu altceva, și cu pletele până la brâu.

— Iaca, Măria Ta, tovarăși de umblat și ostași de luptat...

Ăsta-i Bărsea, ăsta-i Spirea, arătând cu degetul pe cei trei mai mari; ăsta-i Spulber, ăsta-i Pavel și Bodea și Nistor.

Iudată ce i-a văzut Vodă, cu lăncile cât răzlogul și cu arcu la umăr, flecare cu ceata lui, i-a vanit inima loc. De sâng. a porniu ia-

răși spre hotar, a buciumat din vârful Cozei, de pe *vovârghia* Cristianului și a trecut valea pela Tulnici; apoi izbind pe Unguri i-a risipit la gura Lepșei, uude tăbăraseră cu prada.

Atunci, de părere de bine, Vodă Ștefan a stat și s'a veselit acolo cu toți oștenii trei zile și trei nopți, a făcut iarmaroc cu vin și cu pâine, ma rog ca la un praznic, iar când a isprăzit masa a chemat la el pe feciorii Vrâncioaei și, făcându-le ocolniță și uric [pe piele de vițel cu slove de aur, le-a zis.

Fraților, Dumnezeu v'a scos înaintea mea. De nu dam de casa Vrâncioaei, cine știe cât ar fi prădat liftele țara. Ci, fiindcă am izbândit asupra lor, întoarceți-vă la mama voastră. Duceți-i multă sănătate dela mine, iar drept răsplată pentru vitejie, tot hotarul munților din apa Trotușului spre miazăzi, al vostru să fie și dela moghilele Vrâncii, dinspre Milcov până în cotul Săcuilor, spre țara Ungurească tot voi să stăpâniți.

S'au închinat atunci feciorii Vrâncioaei Domnului, plecând genunchiul la pământ și întorsându-se la vatra lor, au împărțit între ei munții, și au întemiat satele, — că pân'atunci fuseseră cum negustori de vite fără semn... De-atunci se trg și până azi cei din Negriștii, din Spinești, Bodești, Păulești, Nistorești și Bârscești și Spulber.

Soveja (S. Mehedinți), *Oameni dela Munte*, București 1920, p. 99 — 101.

DATINE ȘI CREDINȚE

2352 — 2375

- În an mare nu-i bine să se insoare omul.
- Din ziua de sf. Ion de primăvară (24 Febr.) se dezleagă gura la păseri.
- În luna lui Faur trebuie se înghețe ouăle corbului.
- Cine ține (prăznuște) ziua lui sf. Haralambie, Bine face, căci sfântul îl ferește de boale.
- Când primăvara vezi întâi fluture roș e a bine; de vezi fluture galben vei-fi bolnăvicios tot anul.
- Cine vede primăvară întâi mei negri îl vor mânca vara puricii; de va vedea întâi mei albi îl vor mânca păduchii.
- Când cioarele umblă neliniștite în cârduri, se va strica vremea.
- Ca să le crească părul mare și frumos fetele se iau spre sf. Toader cu lăutoare în care au pus srtoh de fân înainte de a răsări soarele.

- La sfinți se tragi iarbă mare cu diuții din pământ.
 — Cum va fi în ziua de sfinți așa va fi și în ziua de Paști.
- În ziua de blagoveștene începe se cânte cucul.
 — În ziua de Alexii Boji, omul lui Dumnezeu, învie toate jivinele.
 — În ziua de Alexii Boj se dau foc la gunoaie,
 — În ziua de Alexii Boj, să nu zici „șepre“, căci pește vară vei vedea șepri mulți,
 — În ziua de Alexii să te ferești de-a vede furca, căci vei vedea șepri cât ea.
 — În ziua Maria Eghipteanca se răsădesc pomi.
 — Prier, ori prierște ori te belește.
 — Cine răsădește brăzișori mici, când grosimea capului va fi cât cupuleomului, ei va muri.
 — Când ți s'a fură din tufa de leuștean și din sare, nu merge bine la casă.
 — Câți crăcușori va avea stâlparul ce ții în mână la Florii, atâta cepii vei avea.
 — În săptămâna mare de lângă Paști nu se mănâncă untdelemn și masline, nu se fumează tutun nu se bea vin și rachiu și nu se mănâncă pește. Cui mănâncă în săptămâna mare odată în zi, li va fi ușor pe ceea lume.

Jud. Suceava.

Gh. Cardaș.

— „Potrivit obiceiului din Punga (jud. Putna), când moare cineva depaste între streini, femeile fac un *secriu* în care pun hainele mortului și-l îngroapă, închipuind aidoma pe cel răposat. E drept că preoții nu-l slujesc, dar bocitoarele jolesc lângă *secriu* în toamna ca la orice înmormântare.

Nedelea, mama lui Diuu (ucis în Bugeac, unde era la oi), așezase pe lăiți într-o lacră cămașa flăcăului junghiat și chemase pe vecini și cunoscuți la privechiu...

. . . scândura cea albă unde ardea lumânarea...

Odaia se umpluse mai toată...

Bocitoarea Ilinca, al cărui bărbat nu se întorsese dela oi, de mai mulți ani), urmă...

Geaba te chemăm,
 Geaba te-asteptăm,
 Mult ești supărat,
 De te-ai depărtat.

Nu te-a răpus vântul
 Nu te-a 'nchis mormântul,
 Ci 'nvreme de sară,
 Hoții te 'njunghiară.

Ochii tuturor a început a se painjeni.

Dragele mamei sprincene
Cum vi-ți face buruenele

Dragii mamei ochișori
Cum vi-ți face pomișori

Dragele mamei odoare,
Cum vi-ți face lăcrămioare.

. . . cu ochii fironiți la secriu, Ilinca urmă :

Odihnește Dine
Supt cruce de lemn
Creștinescu semn,
Numai cei pribegi
Rătăcesc în veci

Pe întregul pământ,
N'ai loc de mormânt
Nimeni nu le știe
Groapa să tamăe,
Crucea uu' s'o puo.

Când s'a isprăvit priveghiul...

Soveja, S. Mehedinți) *Oameni dela Munte*,
București, 1920, p. 74 — 6.

— Când ține cărbuni într'un foc pe câmp, locul acela nu-i curat.

— O iezătură se sparge cu *argint viu* (tot acolo, p. 97).

Boli la oameni, leacuri și descântece

379 — *De beșica cea ră*

Beșica albă, beșică roșă, beșică
albastră...

S'au strâns toate gugoașele
Și au făcut masă mare
Și pe beșica cea ră n'au chemat-o.
Beșica cea ră s'a 'nfocat
Și din rădăcin'a secăt.
A rămas ca un fir de mac

În patrn despicat,
În mare aruncat ;
Să se izărască,
Să se topească,
Ca spuma de mare
Oa roua de soare.
De la mine deseântecul
De la Dumnezeu leacul.

(De la S. Topală, Sârbi, Dorohoi)

380 — *De șopârlăiță* ¹⁾

Am 9 șopârlăiți	Și pe acea una am luat-o;
Din 9 ieau una și rămân 8	Ea s'o <i>istrovit</i> ²⁾
Din 8 ieau una și rămân 7	Și leacu o venit!

(Și tot așa până la una)

(Se iea buruiana zisă șopârlăiță și care are 9 crenguțe într'un fir ; este cu floricele albe. Descântând, tot rupi câte-o crenguță).

381 — *De mușcătură de șearpe (la vite)*

Ediță prestiță,	Ciolănelele s'o uscat
Eși din măduriță,	Și iarba o 'nverzit
Și te bagă'n ciolănele!	Vitei leacu 'i-o venit

(Se iau 3 mlădițe de pom rodilor).

(De la I. Cordăreanu, Măndrești, Boloșau)

Dumitru Furtună

382 — *De mușcătură de șerpe*

Nidișă prestiță	Din Carne 'n os
Șăde pe vâtriță,	Din os în on.
Se face cenușă	Descântecu dela mine
Din lemn de cătușă	Leacu dela Dumnezeu.

Șărpele mușcă

(In trei zile de loc, cu apă nelncepută și c'o buruiană de oriceu fel).

Pe loc crăpă:

Din păr în piele,

Din piele 'n carne,

383 — *De spăriet*

Un spăriet te-a spăriet	Să rămâe curat luminat,
Doi spărieți te-a spăriet.	Ca Maica Precistă ce l'a lăsat.
(Și așa până la nouă)	Să piară spărietul
Nouă frați din nouă tați	Din trupu' lui,
De la trupu lui (cutare) să vă depărtați.	Din fața lui,
Și să vă duceți în puneații mari	Din inimă,
Și 'n fântâni mari,	De supt inimă,
Cu păcurari,	Și să rămâe curat, luminat
Acolo-s mesă 'ntinse	Ca maică-sa-ce l'a lăsat!

(De nouă ori se descătă la spate c'o bucată de mătură părăsită legată cu lână neagă)

Făclii aprinse,

Acolo să trăiți,

Să văcuiți

La trupu (cutăruia) să nu gândiți.

(De la S. Topală, Gâlbi, Dorohoi)

D. Furtună.

1) Umflătură la gâtul vitelor.

2) S'a prăpădit.

384 — *De speriat*

I . . . de dimineață se scula
 Și pleca pe cale, pe cărare :
 Se întâlne, înainte îi eși,
 Două *culloaice*,
 Broaște cu broștoaice,
 Șerpi cu șerpoaice,
 Turturele rupturile,
 Cu ceas rău cu speriat
 Prin lălpile picioarelor a intrat.
 I . . . plângea și se vâita,
 Maica Precista din cer că auzea,

Pe scară de argint se coborâ
 În cărjă de aur se sprijină
 Și din gură 'i grăia :
 — „Taci I . . . nu plânge, nici
 [te vâită,
 „Că la N . . . te-oi duce
 „Și ți-o descântă,
 „Și-i rămâneă curat,
 „Luminat
 „Ca argintul strecurat“.

Se descântă în vise, apoi viscul descântat îi va fierbe cu tămâie,
 piper și rășină.

385 — *De abubă*

Maica Sf. Maria
 De dimineață se sculă,
 În cămașe roșie s'acoperea,
 Cu brâu roșiu se încindea,
 Cu rochie roșie se îmbracă,
 Cu măhramă roșie se legă
 Și umblă din om în om
 Și din casă în casă,
 Unde-o găsi o bubă cu roșăță
 Să i-o scoată în față,
 Pe I . . . îl găsia
 Și i-o adurea
 Prin toate vinele,
 Prin toate încheeturile,

Prin rânză și osânză,
 Prin ficați și bojoci.
 Bubă albă,
 Bubă neagră,
 Bubă roșie,
 Bubă albastră,
 Bubă galbenă,
 Bubă de nouăzeci și nouă de
 [[feluri,
 Să eși din pământul viu,
 Să intri în pământ mort,
 Să rămâie I . . . curat,
 Luminat
 Ca argintul strecurat!

Se descântă în rachiu cu căline sau, în lipsă, cu ismă, ori se
 descântă într'o prună de la Joimari și se pune pe abubă.

386 — *De pureci*

Am înfipt cuțitul în pâine,
 Fugiți puricilor după vânt !
 Cum se strâng peștii la leasă,

Așa să fugă puricii din casă,
 Fugiți, vă răspândiți !

Se descântă într'o pâine, în care se infide un cuțit și se zic cu-
 vintele din mai sus de trei ori.

387 — *De lăuzie*

Cocoșu roșu,
Să te duci
Peste nouă mări
Și nouă țări,
Să'mi aduci leacu
Femeii M . . . . .
Dacă nu'i aduce leacu,
Îți taiu capul
Doamne lisuse Hristoase

Și Maică Precistă,
la durerea
Dela femea M . . . .
Și-o fă curată,
Luminată
Cum Dumnezeu a zidit-o!
In numele Tatălui și al Fiului
Și al Sf. Duh - Amin.

Se descântă de trei ori pe zi, în trei zile, în apă neînceptută, cu busuioc, și cu apa descântată se udă femeia lăuză, la cap, la piept, și la încheeturi.

Din Bacu-Ialomlți

388 — *Din ele*

Năjit pricăjit
Cu cojoc întors,
Cu dosul flocos.
Voi, elelor, să vă duceți
Unde cocoșii nu cântă
Și unde popă nu toacă;

N . . . să rămâie curat,
Cum mâsa la fapt,
Ca aurul strecurat.
Eu cu descântecul,
Maica Precista cu leacul.

Se descântă în apă neînceptută și se pune la stele. Se descântă Luni seara, Miercuri și Vineri seara, în câte trei sticle. Din apa ceașta se dă bolnavului să bea și să se spele.

389 — *De râie*

Râie porcească,
Râie rumânească,
Râie ovreească,
Râie galbenă,
Râie albastră,
Râie roșie,
Râie neagră;
Râie de nouă feluri de râie ești.
Din măduvă să eși,

Din măduvă în os,
Din os, în carne,
Din carne 'n piele,
Din piele,
Să se spele,
Să rămâie curat
Luminat
Ca argintul strecurat.

Din Grindu-Ialomlța

Dobre A. Ștefănescu

390 — *De gălci*

Gălciilor	Mutelor
Modogilciilor	Din rădăcină să secați
Ieu vă trag pe mână	La râu la Iordan vă dușai
Voi să vă trageți pe vână;	Și vă săcai
Ieu vă mut	Și v'aplecai
Voi să vă mutați.	Și'n capu șutelor vă mutați.
Șutelor	

(În timpul când se zice descântecul, descântătoarea trage mâna pe gâtul bolnavului.)

Ion N. Popescu

391 — *Descântece de roșajă (boală de dinți)*

S'o dus roș-poroș,	Și l'o fiert roș-poroș,
La pădurea roș-poroș,	Și l'o dat la băieții lui roș-poroș,
Cu toporul roș-poroș,	Care cum sorbè,
Ș'o tăiet nuele roș-poroș,	Orbè,
Ș'o vinit acasă roș-poroș	Care cum gustă,
Ș'o făcut o leasă roș-poroș	Crăpă.
Ș'o miers la lalta roș-poroș,	Să cheie roșaja din gură,
Ș'o prins pește roș-poroș,	Cum chere busuiocul dipi strat
Ș'o vinit acasă roș-poroș cu peștele,	Ca argintul strecurat.
Și l'o curățit roș-poroș,	Descântecul dela mine
Și l'o pus la foc roș-poroș,	Și leacul dela Dumnezeu.

Se descântă cu un cuțit încălzit, dându-se pe lângă obraji și zicându-se de 9 ori descântecul de mai sus, fără nici o oprire (pe nerăsunfiate).

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia lui N-lai. A Todiresei moartă în anul 1917 în vârstă de 70 de ani.

392 — *Descântec de șopârlăiță (boală de gât)*

Nouă babe, nouă fete, nouă șo- [pârlăiți,	Cinci babe, cinci fete, cinci șo- [pârlăiți,
Opt babe, opt fete, opt șopârlăiți,	Patru babe, patru fete, patru șo- [pârlăiți,
Șapte babe, șapte fete, șapte șo- [pârlăiți,	Trei babe, trei fete, trei șopârlăiți,
Șase babe, șase fete, șase șopâr- [lăiți	Două babe, două fete, două șo- [pârlăiți,

O babă, o fată, o șopârlăiță,	În patru dispicat.
Nici o babă, nici o fată, nici o	În mare aruncat.
[șopârlăiță.	Să cheie șopârlăița din gât,
Să se aște de leac,	Cum chere busuiocul depe strat,
Cât un fir de mac,	Ca argintul strecurat.

Descântecul dela mine și leacul dela Dumnezeu și Maica Domnului.

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia.

393 — *Descântec de obrintit (umflătură, inflamație).*

Ciobanul pe deal,	Obrintitul a prins a se desumflă.
Oile pe vale :	Descântecul dela mine
Ciobanul a prins a cânta,	Și leacul dela Dumnezeu.
Oile a prins a zgheră,	

Se descântă în făină de popușoi sau în apa în care s'a muiet făină. Se zice de trei ori în șir.

Auzit în vara anului 1916 dela cumătra Nastasă Cuțu în vrâsta aproape 40 de ani din Broșteni. El mi-a spus acest descântec după cele auzite dela mama lui bătrâna moartă de vr'o 30 de ani.

394 — *Descântec de orbalț*

Oaia sgheră	Din față,
Ciobanul fășcăie,	Din sfârceul nasului,
Orbalțul orbalța,	Din măsele,
Și cocè,	Din dinți.
Și junghie,	Și (cutare să rămăie curat și
Și dure.	[luminat
Orbalțul nu cocì,	Cum a fost dela Dumnezeu lă-
Nu duri,	[sat.
Nu junghie,	Că descântecul îi dela mine
Și nu orbalță.	Da leacul dela Dumnezeu și
Eși din obrazi	!Maica Domnului.
Din creieri capului,	

Se descântă cu o peticuța, cu lână lae și cu făină de popușoi

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia din Broșteni-Drăgușeni.

395 — *Descântec de sclintit*

S'o luat (cutare).	Pân' la jumătate di cale,
Pe cale, pe carare,	Pân' la podul de aramă.

Pe pod s'o suit,
 Podeala s'o omințit,
 (Mâna sau piciorul) s'a sclintit.
 Ș'o început :
 A să văiră,
 A se căină,
 Și-o auzit Maica Domnului,
 Din porta cerului.
 În cârjă s'o razamat,
 Jos la el că o plecat.
 — Ce ți-i (cutare)?
 „Ce te caini.
 „Ce te vairi ?
 — Cu nu m'oi căină,
 Cum nu m'oi văiră
 Dacă m'am luat :
 Pe cale, pe carare,

Pân' la jumătate de cale,
 Pân' la podul de aramă.
 Pe pod m'am suit,
 Podeala s'a smintit,
 Și piciorul s'a sclintit.
 — Nu te căină,
 Nu te văiră,
 Că voi stuchi,
 Și voi tocmi
 Și voi suflă,
 Și voi vindecă.
 Voi face :
 Piele din piele,
 Carne din carne,
 Și os din os,
 Cum înainte a fost.

Se descântă cu un inel.

Auzit în vara anului 1916 de cumătrul Nastasi care îl știe dela mama lui moartă în 1916 în vârstă de aproape 70 de ani.

396 --- *Descântec de spăriet*

Urlă,
 Burlă,
 Fugi în pădurea neagră,
 Unde cocoșul negru,
 Nu cântă,
 Și cănele negru,
 Nu late.
 Nu te spărie,
 Nu te boldi,
 Nu te rângi la (cutare).
 Se discântă cu mătura când doarme cel bolnav, sau în apă. Unii mai discântă și în lapte dulce cu un cuțit.

Dute 'n pădure neagră,
 Că acolo-i leacu tău.
 Acolo te boldește,
 Acolo te rânjește,
 Acolo te spărie.
 Fugi dela (cutare)
 Ca el să rămăe curat,
 Cum de Dumezeu a fost lăsat.
 Că discântecul li dila mine
 Și leacul dela Dumnezeu.

Auzit în vara anului 1916 dela răposata baba Nastasia.

Drăgușeni-Suceava

Gh. Gh. Cardaș

O samă de cuvinte

3010 — 3046

Hărmănit = dat la harman, aria unde se trieră cu caii.

Cu nechimurlinta = fără socoteală, fără măsură.

Aftaragaci = biciu scurt, plumbuit la vârful.

Chelea curcii = *pielea curcii* = nu-i pasă, nepasare.

A ȣurnui = a învăța de asprimea, a stăruii cu asprime să facă ceva, dojeni.

Băcsai = om scurt și gros, îndesat de i se văd numai ochii.

Măduhă = măduvă.

Găliți, angării, gujbăliți, gobai, cobăi, ulituri = paseri de curte.

Călvie, = vin cu pâne în strachină.

A se blăzni = s'o blăznit = s'o suparat fără mânie = i s'o stricat curajul.

O linge molia = a o roade molia.

A se anistui = a se ascunde. „S'o anistuit“.

Taraplașniță = urma mare în glod.

Zolem tutova

M. Lupescu.

Toromete = se zice despre un copil mic care e gras, greu, trunchios.

A se poropodi = a se pune pe cineva cu cearta, din lucru de nimic, presupus.

A cășună = a cădea pe capul cuiva ca să facă ceea ce-i zici, cam cu de-a sila.

Chiantă, chiantaură = se zice unei femei proaste, ba chiar și acelea care greșește ceva.

Coveie = se zice despre un om beat, care merge împleticindu-se pe drum, așa că face coveie, coveie, când la dreapta când la stânga.

Târpel = a da târpel, a da ocol, a căuta.

Pătrășcan = nătărău, tontovan.

Țăpur = țanțoș.

Tecșilă = pungă de bani; traistă de piele.

Văpaiță = foc mare cu bălbătaie.

Zăpârste = ultimul copil al cuiva, care e și cam pipernicit.

Zăpri (a se) = a nu se putea urină.

Găvleaje = nătărău.

Mozoc = om cu gura ca botul de câine.

Chiantaur = zevzec, prostănac.

Hoășcă = babă bătrână.

Reteacdn — când o plastă de fân rămâne numai începută jos, se zice că e reteacn.

Schild — loc de trecut peste o apă.

Smag — mucigai, miros.

Olaiu — laturile unui caic.

Snagă — n'are snagă 'n el, fără putere, slăbit.

Șișcav — slăbănogit, căruia nu-i prea place mâncarea.

Șocomete — codru de mămăligoi, turtă.

Tagă — a pune tagă — a nu mai vrea să faci ceva.

Voicești-Vâlcea

Ion N. Popescu

Cântece

2478. Foaie verde ș'o lalea
Săraca inima mea,
Cum inoată'n sânge rău
Ca un șarpe în dudău,
Și codița prin otravă,
La inimă am otravă.

* * *

2479. Aseară ți-am dat cercei
Ș'acum nu te văd cu ei
Uite-așa, las'așa,
Vino Liță'n coace
Guriță, nu-ți place?

Aseară ți-am dat mărgеле
Acum nu te văd cu ele.

Uite-așa, las'așa,
Vină Liță'n coace,
Guriță, nu-ți place?

Aseară ți-am dat basma
S'acum nu te văd cu ea.
etc. etc.

Cine ți-a mai da cercei
Să se'ncheie ca și ei.
etc. etc.

Cine ți-a mai da mărgеле
Să se'nșire ca și ele
etc. etc.

Cine ți-a mai da basma
Să-s' destrame ca și ea.

Uite-așa, las'așa,
Vină Liță'n coace,
Guriță, nu-ți place.

Mih. Gr. Stoțcu

Culese din Pârlița, 1920

GLUME, ZĂȚII, TACLALE

449 — Logodna în vremea veche

Se zice că mai de mult logodna se făcea în tâlcuri sau înșălături de credințe, și dacă flăcăul o păcălea din cuvinte pe fată, n'o lua sub cuvânt că-i proastă.

Deci au plecat într'un sat un flăcău în starostit la o fată. Cum au ajuns la fată nu era nime acasă decât numai fata, iar el a intrat în casă și a găsit'o spălându-se, iar fata rușinându-se a zis: ră-i casa fără toacă. Flăcău n'a înțeles cuvântul și întreabă mai departe. «De unde să legăm caii, copilă?» Fata le răspunde: de vară ori de iarnă. Flăcăul eși a fară ne înțelegând și leagă caii de gard. Da unde este, copilo tatăl tău? întreabă flăcăul. La moară zice fata, și va veni degrabă? Dacă va înconjura va fi de grabă acasă, da de va da deadreptul va zăbovi». „Da mama ta unde este? S'a dus în sat să facă din două babe bătrâne una tânără“. Da sora ta unde este? Ea este în camără, plânge răsul cel de astăvară“. Și flăcăul văzând că nu înțelege nimic, dar cunoscând că fata este înțeleaptă incalcă îndată spuind fetei să se pregătească de nuntă.

El n'a înțeles să vede că era ne cărturar, iar eu după cât mi-am bătut capul am aflat că este cam așa răspunsul fetei:

Casă fără toacă, însămnă fără câne care te vestește când vine cineva. Iarna ori vara este sania și carul. Deadreptul cu zăbavă, și împrejur mai degrabă, însămnă că deadreptul sunt gropi, glod și alte nevoi. Din două babe bătrâne una mai tânără, din două cămăși rupte, una mai bună; ceea este în camari și plânge răsul cel de astă-vară, însămnă că a avut un iubit astă-vară și acum îi grea.

Chițcanl-Tighina

Ion Miron

450 — Jidanul și Badea-Ion

S'a fost dus într'o zi Badea Ion, cu un jidan în pădure ca să aducă niște lemne.

Nu știu din ce pricină, ne lovindu-se în cuvinte, Badea Ion nici una, nici două haț de jidan. Că-i căr, că-i mâr, „șezi Badi-loane leși glumi la o parti ci mi dor dija spatlii“,

jupânul vrând, nevrând să țineă de draghinii căruții și săreă în sus strigând :

— „Hop în sus și hop în gios,

„Gioc di frichi bichiros!..

„Eu di frichi dimitale, Bade-Ioani,

„Sar cât căruți di mari!..

Badea-Ion mai stătea un răstimp, ca să mai răsufle și apoi iar îl luă la răfuială și jidanul tot mereu strigă :

— „Hop în sus și hop în jos,

„Gioc di frichi bichiros!..

„Eu di frichi dimitali Badi-Ioani

„Sar cât puduri di mari!..

Și l'a bătut rumânul nostru pe jidan pân' s'a hrănit. Pasă-mi-te a avut bătutul de ispășit și păcatele celorlalți jidani care înșală pe creștinii noștri dela sate.

Dela Ion A. Gavriloaiei din Broșteni.

451 — Hop cu mâna de iarbă

Când l'o înșfacat Badea Ion pe jidan de bărbă,
El o făcut : hop cu mâna de iarbă!..

Dela Ion A. Gavriloaiei.

452 — Ion Chetrarul și jidanii

Ion Chetrarul vestitul haiduc din meleagurile Neamțului, când prindea câte un jidan îl luă la bătaie și-l sileă să joace. Prinșii n'aveau încotro trebuiau să joace, căci tulhuroiul di Badea-Ion aveă un boț tari gros și strașnic de iute îl purta pe mâni.

Jucând ei cântau :

— „Frunză verdi captălan,

„Gioaci Leibî și cu Avsam ;

„Gioaci Leibî și cu Strulea,

„C'ășa gioci di când lumea

„Ș'or giucă cât u fi lumea!..

Dela cumătru Năstasă Crețu.

453 — Rusul dela petrecere

— „Ni făcut chef, cât ni făcut,

„Di-amù di *huidem* acasă!..

Dela Năstasă Crețu.

454 — **Ce zice Neamțul despre țigară (lulea)**

— „In sus : fum,
In jos : scuipat,
In gură o ramas un c.... !..

Dela Năstasă Crețu.

455 — **Rusul și șopârla**

A fost odată într'un sat o casă pustie. Pricina care făcuse pe oameni să n'o locuiască, eră că de câte ori ar fi făcut foc cineva în vatra acelei case, eșiă o șopârlă și să încălziă împrejurul lui.

Dela o vreme o chical sorțu unui rus ca să vie în acea casă ciudată. El cum a ajuns într'un amurg de sară, o scăpărat din amnar și o ațâțat vr'o două paie peste care punând vreascuri uscate și-a întemeiat un pui de focușor de tot să stai și să te încălzești, mai ales când ți-i frig.

Și cum stă rusneacul nostru cu luleaua în gură și pufiă pe lângă tăciuni, iaca esă șopârla dintr'o bortă și să pune cu pântecelul la foc. Atunci rusul, n'a mai stat mult la îndoială și odată pune gabja pe șopârlă și pliosc cu ea în spuză. După ce s'a fript bine, o ia binișor ș'o mănâncă toată, și apoi zice în sine, muștrând șopârla :

— „Șopârcai,
„Cu cine șopârcai
„Da cu Ivan nu mai vai !..

Dela cumătru Năstasă Crețu.

456 — **Rusul și lingura**

Un rus odată fiind chemat la o masă, a chitit o lingură care a fost mai mare și mănca bulpav de parcă să bateau câinii în gura lui.

Românii noștri nu s'au putut stapâni să nu-i tragă o liciușcă, și de aceea zise unul din ei :

— Măi rusule da' mare lingură ai !..

Rusul să uită lung la el și-i răspunde cu glas liniștit :

— „Las'că i-oi mai tăiă codu !..

— „Nu așa măi !.. lasă lingura ceia mare că-ți strici gura cu ea !.. mai grăiră unii.

— „Las'că-i bună !.. urmă rusul, că strică gura, da tocmește fața !..

Auzilă delă Năstasă Crețu.

457 — **Femea care ține la bărbat**

O femeie spune :

— „Eu pe bărbat îl caut tare bine, dar pe ibovnic nu prea. Pe bărbat îl hrănesc cu borș limpede cum îi lacrima; iar pe ibovnic, iau numai cu niște scrob cu unt. Pe ibovnic îl lau din Sâmbătă... 'n Sâmbătă... da pe bărbat mai des : din Paști 'n Paști... din Paști 'n Paști...

Dela cumătru Năstasă Crețu.

458 — **Nevasta harnică**

O femeie scutură lăicerele. Și să făcuse o pușcaraie de nu vedeai nici în cer nici pe pământ. Vecina spăriată sare de pe prispă și prinde a striga cu putere :

— Arde casa cumătrăăă!...

Gospodina însă îi răspunse cu glasul blajin :

— Ba nu cumătră, scutur eu Țoalele :

„Că de când m'am măritat,

„Nu li-am mai scuturat!...

Dela răposata baba Mihăioasa moartă în vârstă de 80 de ani din Broșteni-Drăgușeni

459 — **Tatăl nostru țigănesc**

Tata, caracatata, miciucica miciucioi, ciomorococo, plesnita, puf!...

Dela Ion A. Gavriloaiei.

460 — **Sfatul cu limbă de moarte a bunului că-re puradei!**

— Sa nu fumați pe vânt, mânca-v'ăși !

Și dimineața când vă veți scula să halabuciți 60 de îm-bucături înaintea mâncării celei mari și hapoi să va hapucați de treabă...

Dela Ion A. Gavriloaiei.

461 — **Popa și Dascălul**

Popa cântă în altar sfânta slujbă și cântând întrebă pe dascăl care-i isprava hoțiilor din noaptea trecută :

— Dascăle, pascăle, ai luat pe behe-he? (berbecele).

— Ba părinte, (dracul să te ie) m'o și bobobo (bătut) și ni-o luat și pe onibobo, (îi luase și calul) răspunse dascălul din strană tot căutând.

Dela Năstasă Crețu.

462 — Popa și dalta

Să tot povestești oameni, că s'ar fi aflat înainte, într'un sat un preot, care pe lângă darul preoției mai avea și pe acel al hoției : îl plăce părintelui să vâre în traistă un lucru mai înainte de a-l perde omul. Da' mijlocitorul și chiar purtătorul mai cu temei al acestui dar nu era părintele ci dascălul sfinției sale.

Oamenii acelu sat au oblicit de obiceiul popei și să păziau. Ba unul mai posnaș chiar i-a făcut-o părintelui și umbrii sale.

Intr'o zi s'a fost dus popa și cu dascălul cu aghiazmă la acel român. Intra ei în casă și-și arunc ochii prin toate părțile să vadă n'or găsi ceva de ciordit. Când colo pe laiță o daltă. (Românul o dăduse prin spuză și o pusese anume la lumină ca să o vadă popa și cu dascălul).

Popa râzând-o zise dascălului cântând :

— „Ștersai dalta dascăle?

Dascălul răspunse ținând înainte isonul :

— „Părinte, o ștersăi, și mă fripsăi și pe laiță c'o pusăi !...

El luase dalta, după sfatul părintelui, ca s'o puie în traistă și când a luat-o și-a fript mâna și a lăsat-o repede pe laiță.

Dela cumătru Năstasă Crețu.

463 — Popa cu cadelița

— Ori ai,

Ori n'ai

Trebue să dai !...

Dela Năstasă Crețu.

Drăgușeni Suceava

Gb. Gh. Cardaș.

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATA PE LUNA

REDACȚIA
T. PAMFILE
Bărlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
In țară 15 lei
In străinătate 20 "

ADMINISTRAȚIA
M. LUPESCU
Zorleni-Tutova

POVESTIRI ȘI LEGENDE

499¹.—Dați de pomană, căci Dumnezeu dă înzecit.

Un biet creștin sărman lipit pământului și cu o casă de copil, își agonisise niște bănișori cu munca palmelor. Ca să mai isgonească sărăcia de pe lângă bordeiu, și-a cumpărat omul o vițelușă, că-și zicea: s'a face vițeaua vacă, vaca a fâlă, și când ai în casă o lingură de lapte, nu-i tot una ca atunci când n'ai nimica!

Coplii omului se învârtiau toată ziua pe lângă vițea, li dădeau să mănânce tot ce le leșia înainte și socotiau și dâșnil că-i poate prili, așa că vițeaua începuse a crește și a se face așa de frumoasă, că-ți teră mai mare dragul să-ți sprijini ochii pe dânsa.

Intr'o Duminică se duce omul nostru la biserisă, unde a rămas până la sfârșit ca să asculte și cazania. Preotul a spus o frumos și pe urmă a început a înșiră despre raiu și despre iad și la urmă le-a zis:

— Dași de pomană, oameni buni, dacă vreți să vă dea și vouă Dumnezeu înzecit înapoi!

Omul cu vițelușa a prins la minte vorbele preotului și se tot gândia la ele, așa că după slujbă s'a dus la el și i-a spus că are și dânsul o vițea pe care bucuros ar da-o de pomană, dacă-i vorba să-i întoarcă Dumnezeu înzecit.

Preotul a fost tare bucuros văzându-și cuvintele lui răsădite în sufletul credincioșilor și-a răspuns săraçului:

1. La No. 483 al ultimei legende publicate în numărul trecut, urmează a se adăoga 15, numărul bucășilor publicate acum în No. 9-12, pentru completarea anului IX (1916).

— Bine, fiule, tare bine!

— Dar cui să dau vișica, talcă părinte?

— Cui s'o dai? De, știu eu? Și mie poți să mi-o dai — îl răspunse preotul, care erà lacom dinspre partea averii.

Omul s'a dus acasă, a luat vișeaua de funie și-a dus-o de-a dărult-o părintelui, și pe urmă s'a întors acasă la nevastă și copil. Copiii îi plângeau de se prăpădiau iar el îi mângâia cu vorbele părintelui dela biserică: «Dați de pomană fraților, că Dumnezeu vă întoarce înzecit înapoi!».

Și băteții plângeau cu zece rânduri de lacrimi după vișeaua lor, pentru care și-ar fi luat bucățica dela gură ca s'o hrănească și s'o crească pe dânsa.

Dar Dumnezeu a dat și s'a împlinit vorbele părintelui.

Cum stătea vișeaua omului cu alți zece vișei al părintelui în ogradă, și cum erà asta într'o zi caldă de vară, a apucat-o strechia, a ieșit din ogradă cu ceilalți zece vișei după dânsa și a crott-o de goană. Și fiind deprinsă cu copiii creștinului, și fiind doritoare să se ducă la dânsii să le lingă tărăja din poale, a pornit drept spre casa nevoiașului, cu vișei cu tot.

Omul i-a deschis bucuros poarta, vișelii și vișellor de după dânsa, și apoi, chemându-și copiii, au îngenunchiat cu toți și-au mulțămii lui Dumnezeu pentru darul înzecit pe oare îl i-a trimis. Copiii, mai ales, nu-și puteau află astâmpăr de bucurie.

Dar n'a trecut mult și iaca părintele găfâind după vișei, dar omul nostru nu l-a prea înțeles ce vrea să zică.

— Ce părinte? N'al spus sfinția ta că celui ce dă de pomană, îl întoarce Dumnezeu înzecit? Nu ți-am dat, după asta vișeaua mea sfinției tale? Și acuma, nu vezi cum Dumnezeu mi-a întzecit pomană? Ce alta mai poștești sfinția ta?

S'au dus apoi pe la judecători, pe la târguri, să se judece, căci părintele nu se mulțămia cu judecata omului, dar degeaba. Cu spusa părintelui, omul nostru a aflat peste tot locul dreptatea lui dreaptă, și așa a rămas în ograda lui cu cele unsprezece capete de vite.

Așa i-a ajutat Dumnezeu. Și așa a scos mai pe urmă nevoile din casa lui¹.

1. Dela Teodor Nicolaevici, Suceveni.-Bucovina, împărt. de d.-i. Il. Onciul.

500.—Râs cu plâns.

Mergea într'o zi pe-un drum de câmp un om călare, cu cănele după dânsul. Cănele sărea de colo până colo, până când iaca vede un *ciocârlan*; și cum îl vede, de tot, la dânsul să-l prindă și să-l mânânce. Și ciocârlanul,—lucru curat nu erà el,—cum îl vede pe căne și-l înțelege, îi zice :

— Ce umbli tu să mă prinzi pe mine, un dram de carne și unul de pene. Ce 'nțelegi tu, dacă m'ai prinde și m'ai mânca. Te mîri ce, și mai nimica. Așà, mai bine să-ți dau eu să te safuri, un hoit întreg-întreguș, să ai să mânânci și să-ți mai rămâie.

— Și de unde să mi-l dai? —întreabă cănele.

— Ai să vezi!

Și cât te-ai șterge la ochi, sbrrr! tocmai pe capul calului, între urechi. Cum îl vede drumeșul, saltă binîșor băltagul din turealca ciobotel și poc o dată în ciocârlan. Dar ciocârlanul a avut vreme să sboare, așà că bietul cal s'a pomenit cu luda despicală și cu botu'n pământ. A rămas lat. Omul, văzându-și isprava, a mai stat el acolo cât a mai stat, șuerând a pagubă, dar pe urmă și-a luat sama, a scos șeaua de pe cal, și-a așezat-o frumușel între umeri și-a pornit la drum.

Cănele a rămas să ospăteze iar ciocârlanul a început să șupăle pe lângă om, care nu-și vedea înaintea ochilor de scârbă.

— Iaca, omule, —zice ciocârlanul,—văzuși pozna?

— O văzul,—răspunse omul,

— Acuma, asta nu se cheamă poznă; asta se cheamă *plâns*; dacă vrei am să ți mai arăt ceva.

Merg așà amândoi: unul cu șaua în spîlare pe carare și ciocârlanul pe delături, șopăind din loc în loc, până dă Dumnezeu și ajung în sat. În sat, la marginea safului, o arle și'n arle oamenii întorceau năsada pe arle cu furcile. Între oameni erà și popa,—că a lul erà aria,—și preteasa.

Intră omul, le dă «sporul cel bun» și începe să le spule comedia cu șaua. Și tocmai când să ajungă pela jumălatea poveștii, iaca vede pe ciocârlan cucușat pe capul preteșei și pe popă șopl cu furca, să l șteargă cu mesteșug de pe furcă, dar, lucrul dracului, nu știu cum face, că scapă furca mai jos e'un lat de palmă și-așterne pe preteasă la pă-

mânt, moară ca toți morții !

Toți au rămas înlemniiți, înainte de a striga, numai drumelul s'a jâmbut a râde.

Atunci, iar a s b â r n â l l ciocărlanul pe lângă ureche și-a zis :

— Asta se chiamă „râs”.

Și laca povestea lui «râs cu plâns».

501.—Cei trei oameni pociti.

Intr'un sat trăiau o dată trei feciori în prietenie strânsă. Dar n'a finit mult prietenia lor, căci așa a fost lăsat de Dumnezeu ca să se despărțească. Au venit peste satul lor vremuri grele de foamele așa că cei trei prieteni liniți s'au împrăștiat în lume, ca să-și agonisească fiecare pâinea cea de foarte zilele unde or putea.

Au trecut așa. ani mulți de trudă și de năcaz, până când a dat Dumnezeu și iar s'au abătut peste satul lor vremuri de bielșug și vole bună. Cel trei prieteni, cări acum erau moșnegi slăbănogi, s'au întors pela vetrele lor, unde volau să trăiască rămășița de zile care le-o mai dădea Dumnezeu și să se îngroape unde s'au îngropat și părinții lor.

Când s'au întâlnit iarăși cei trei prieteni de demult. au început să rădă unul de altul, că, ce să vedeți dumnea-voastră : nici unul din cei trei înși nu eră ca lumea : Unul aveă barba și mustățile negre, iar părul capului li eră alb ca omătul. Altul eră cu chica neagră și cu barba și mustățile albe, iar cel de al treilea eră spân ca 'n palmă.

Cum râdeau ei și se 'ntrebau unul pe altul, zise unul :

— Eu, ca mine, sunt cum sunt. dar ce-i pe capul vostru nu-i curat : Mie mi-au infirat mustățile și barba tocmai lârziu ; eram atunci de douăzeci de ani, și douăzeci de ani nu-i un fleac de nimica. Cu-alăta-i mai bătrân părul din cap. N'are, așa. drept să înălbească mai de vreme ?

— Ha, ha, ha !—râse al doilea ! Eu, de mic, am umblat întotdeauna cu capul acoperit. De-a pururi am avut căciulă ori pălărie în cap. Și asta am urmat-o și mai lârziu, când imi dase mustățile sub naz și părul sub buză. Dar acolo ce puteam face ? Nimic ! Gerul și ninsărea mi-au bătut barba și mustățile și pe când părul capului stătea la adăpost

și căldurică, mustățile și barba, săracele, înălbeau de suferință, că ce puteau să facă altceva!

Cu mine, vedeți, lucru se 'nfelege, dar de voi,—Doamne ferește, m'apucă răsul.

Și apoi, începù și cel de-al treilea :

— Cu mine, întâmplarea-i mai minunată. Când aproape să mă facă mama, stătea de vorbă cu tata. Mama se rugă la Dumnezeu să liu fată, să aibă mai curând cine-o ajuta la tors și la răsbolu, iar tata, ruga pe Dumnezeu ziua și noaptea, ca să-i facă nevasta un băiet, să aibă cine-l purta mai departe numele.

Așa, Dumnezeu, ca un om deștept, ce-și face socoteală : ca să-l împace și pe tata și nici cu mama să nu se puie rău, mă face pe mine, bărbat la trup și femele la cap, cum mă șiți și cum mă vedeți!

Și așa, cei trei prieteni de demult, s'au dumerit și nu s'au mai răs unul pe altul.

502.—Credința femeii.

Un om, ca să încerce credința femeii lui, nu s'a mai sculat într'o dimineață când trebuia. Femeia repede îl întreabă :

— Ce-i bărbate? Ce-i minunea asta pe capul casei noastre?

— Femele, femele,—zice omul de-abia scofând capul din *dușag*; laca ce nenorocire m'a plesnit! Val de mine și de mine, laca, astă noapte m'am ouat. laca și oul! Ce să mă fac, că-mi plesnoște obrazul de rușine! De astăzi înainte, eu unul, nu mai pot ieși cu fața în lume!

Și omul, arată neveste-sel un ou de găină, pe care și-l pusese sub oghial de cu seară, așa că nu-l văzuse nimeni. Și adăogă :

— Să nu care cumva să aște lumea, că te-ai toptit de pe fața pământului! Te ucid ca pe-un puțu de năpărcă!

Biata femeie, când vede și-aude cele întâmplate, a înlemnit, și mai mult nu. A făgăduit românului că, Doamne ferește, să-l lasă din gură ceva. A ieșit repede afară și cum a ieșit, a chemat vecina la gard și i-a spus :

— Dragă Măgdălină, mare nenorocire ne-a pătuit: astă

noapte, bărbatu-meu s'a ouat două ouă! Val de mine, ce rușine, val de noi, de amândoi: dar să faci, să nu se afle'n sat, că m'am șters de pe lume!

Și cele două femei s'au despărțit. Vecina, doar de-a dat prin casă să spună comedia lui bărbatu-său și copiii și-a și ieșit afară! Se temea că n'a afla satul mai degrabă ce s'a întâmplat gospodarilor de peste gard: repede a chemat pe Lisaveta de-alături și i-a spus:

— Știi ce, soro? Val de mine și de mine! Nu știi nimic, n'ai auzit nimic? Românul Paraschivul s'a ouat astă noapte trei ouă! Taci și'nchină-te! Taci să nu s'audă încălțea vorba dela noi!

Dar n'a trecut cât ai numără părți la zece și vecina de-alături află din gura Lisavetei că unul,—și-l spuneă pe nume.—s'a ouat patru ouă, de s'a minunat toată lumea.

Și așa, din vorbă în vorbă, tot sburând vorbele din gard peste gard, a ajuns jalba și la împărat, că omul cutare s'a ouat 99 de ouă într'o noapte. Cum vede împăratul jalba, îndată trimite după om: mort-copt, să-l aducă la judecată, —cu toate ouăle ouate peste noapte, și să-l judece. Un om ca acela, făcând împărăția de răs și de ocară. Să-l aducă și să-l judece și să-l osândească numai decăt.

Așa, pleacă slujbașii și-l umflă pe om pe sus. Femela, plerise ca'n pământ. Cum ajung la scaun, împăratul îl și întreabă:

— Iaca omule, ești părât că te-ai ouat astă noapte o sulă și una de ouă! Ce ai de răspuns?

Iar omul zise:

— Eu, măriia ta, nu cred că să fie pără împotriva mea!

Și atunci scoase împăratul jalba și cell că omul acela se ouase numai 99 de ouă!

Iar omul zise:

— Apoi, măriile împărate, una-i „o sută și unul“, și alta-i „nouăzeci și nouă“. Dar vorba-i că nici asta nu-i vorbă adevărată.

Și-i spuse împăratului toată întâmplarea, și-i zise:

— Și iaca așa:

Dela nevastă-mea a sburat cât lanșarul

Și la măriia ta o ajuns cât harnasarul!

Și de-atunci a și rămas și vorba asta!

1. Din com. Țuțcani, jud. Covurlui (d-l notar Țuțnea).

503.— Cine-și dă, lui își dă.

Eră o dată o babă bogată care avea doi feciori voinici și frumoși neînșurași, și dela babă, nu departe, trăia un unchiaș sărman și beleag, care și multă zilele cerând de pomană de pe la unul și altul; la baba cea bogată venia de multe ori, și baba, de milă, de silă, îi dădea ce se'nlâmpla, și moșneagul își caută de sărăcie.

Într'o zi, feciorii babil porniseră cu noaptea 'n cap la pădure. Vremea eră cam răcoroasă, spre iarnă, și baba și-a pus în gând să le frântească feciorilor un cuptor de plăcinte pentru seară, să țipe valea! Face ea ce face, le plămădește, le 'ntinde și le dă la copt, când numai laca și sărântocul ceta de moșneag cu cerutul la poartă, după cum îl eră obiceiul.

Baba, ce-și zice:

— Lasă că te pun eu bine, să nu mai dorești tu nici iarbă verde!

Se duce'n odala de dincolo, unde avea niste otravă, o ia și-o pune într'o plăcintă, îi face semn ca s'o cunoască, și apoi îl dă vânt în fundul cuptorului, ca să se ruminească mai repede. După asta iese afară la moșneagu și-i zice:

— Să vii mai de-apoi, uncheșule! M'ai înțeles? Să vii negreșit mai de-apoi, c'am să îți dau ceva să-ți placă.

Săracul, de cuvânt; spre sară laca-l din nou răzămă de poartă.

Baba iese numai decât și-i întinde plăcinta cea otrăvită.

— Na-ți!

— Bodaproste, jupâneasă, bodaproste! Dumnezeu să-ți facă parte dintr'însa. Bodaproste, bodaproste! Dumnezeu să-ți primească!

la moșneagul plăcinta, și fierbinte cum eră, o supune repede sub poala sumanului și o pornește spre bârlogul lui.

Mergând el așa, nu știă cum să se roage lui Dumnezeu pentru baba cea milostivă; mergea și se rugă pentru dânsa și feciorii ei, și când era aproape să ajungă la bordelu, se 'ntlâlnește cu cel doi feciori ai babel milostive.

De frig frig era, și ce-și zice moșneagul: «Ia să fac și eu pomană din pomană, că dar din dar se face ralu. Dumnezeu vede!»

Rupe plăcinta 'n două, dă o jumătate unuia și jumătate celuilalt, le spune de unde-s, și apoi pleacă 'nainte, mulțămil peste măsură c'a putut face și el măcar atâta bine pe lume:

— Lasă, că n'olu să mor eu de dorul plăcintelor!

Cel doi volnici, infometași cum erau, au înghițit plăcinta ceea repede și degrabă, și cum au isprăvit-o, au început să se vâlte:

— Văleu, văleu!

Până acasă li s'a părut un veac.

— Dar ce-aveți, maică; ce vă doare?

— Iaca, mamă, ce-i și cumu-l; ne-am întâlnit cu uncheșul cela; avea o plăcintă proaspătă și-a rupt-o 'n două... Murim, ne prăpădim, mamă!

Și baba a rămas înlemnită; și-a dat samă pe dată de cela ce se întâmplase, dar ce putea să facă? Până să strige la un vecin, la altul, cel doi feciori ai babil se lăvălau pe ios și-și frângeau trupurile de durere:

— Murim, ne prăpădim, scapă-ne, mamă, scapă-ne!

Dar baba n'avea nici o putere! Vremea trecea și nu peste mult, cel doi volnici ca brazil închiseră ochii pentru vece.

Sărită oameții, sări tot satul, dar ce putea cineva; baba se bătea cu capul de foși păreții și se vâlta:

— Doamne-Dumnezeule, mare și minunat mai ești!

Și iar se isbla cu pumnii în tâmpile și strigă:

— Cine dă, lui își dă, și lui își face pomană!

504.—Vremea călugăriei.

Un fecior pornește într'o zi la călugărie și pe drum se întâlnește cu un unchiaș bătrân care nu eră altcineva decât prea necuratul necurat.

— Unde mergi, tinere?

— Mulțămesc dumitale, moșule, mă duc la mănăstire să mă călugăresc; văd eu la alții că viața asta e plină de ispite și de păcate. Așă, la mănăstire, ca la mănăstire: volu fi scutit, și pe lumea cealaltă volu avea și eu parte de-un colțișor în raiul lui Dumnezeu!

1. Din Bucovina, împărt. de d-l I. Oncul.

— N'ai gând prost, dumneata, —li răspunse diavolul bine-l la mânăstire, și alt loc mai nimerit pentru ispășirea păcatelor, nu cred că se poate afla pe fața pământului. Numai că vremea n'ai prea nimerit-o dumneata. Ești tânăr cum te văd, ești voinic și ești frumos, să prinzi fetele de mijloc și să le frângi în două! Cum să lași lumea asta și să te închizi în mânăstire?

Ce păcate ai făcut, ca să ai ce ispășii! Du-te, băiete, acasă, de trăește și lubește, și te însoară și crește-ți feciorii, să albă cine-ți pomeni numele după moarte! Ascultă-mă pe mine, și lasă călugăria pentru mai târziu, când vei avea pentru ce să te chinul: să ai ce răscumpără cu zilele din urmă petrecute 'n preajma mânăstirii!

Flăcăul ridică ochii sus, și pică pe gânduri.

— Intoarcele înapoi: lea munca de coadă și muncește și te veselește!

Apoi se despărțiră: uncheașul o luă pe-un drum iar feciorul porni înapoi spre casa unde crescuse.

Moșneagul acela avea dreptate!

Acasă, voinicul a început de unde o lăsase și nu peste mult s'a însurat; după însurătoare a dobândit mai mulți copii din cari, i-au murit câțiva, după socotința lui, cei mai frumoși și mai mințoși. Așa, a avut vreme și pricină să cărtească împotriva lui Dumnezeu cel nedrept, să sudule și să facă păcate. Mai târziu, încolo, când să intre pe calea bătrânețelor, îi moare și nevasta: alte sudălmii, și alte păcate.

Și câte nu vin pe capul unui om!

Bătrânețele, așa, i-au apucat plin de păcate. Ce să facă? Să mai aștepte, păcatele s'or mai înmulți și iadul se va aprinde pentru dânsul încă mai cumplit. Astfel își face bătrânul toate socotelele și se hotărăște să plece la mânăstire. Și pleacă.

Dar pe drum se întâlnește iarăși c'un moșneag, —cu dracul, din nou:

— Buna ziua, vere!

— Buna ziua, vere! dar încotro?

— La mânăstire. Văd eu că cele multe zile nu le mai am. Atâtea nevoi cu dreptul și fără dreptul m'au brăzdat și m-au umplut de păcate. Mă duc la mânăstire să mă pocăiesc și să scap de muncile iadului.

Iar dracul zâmbi și-i răspunse:

— Hm! Muncile iadului! Ce minte ai și dumneata! Dar cum crezi că Diavolul stăpânitor al întunerecului celui din fundul pământului, ar avea nevoie pentru muncile lui cele grele de niște unchiași bătrâni și slăbănogi ca dumneata! Acolo trebuie oameni volnici, flăcăi lînari și în putere, să alege și să slujească peste toți, și nu niște arătari, să le doborî cu suflarea. Cum îți poți închipi dumneata că s'ar găsi în iad oameni de vîrsta dumitale! Așa, de geaba mergi la mînăstire! Mai bine întoarce-te înapoi și vezi de-ți pregătește culcușul de veci pe patul și pe perina dumitale!

Și apoi, cei doi s'au despărțit: unchiașul nostru s'a întors acasă, și dracul s'a dus în drumul lui.

Și iaca așa nici acuma n'a putut merge la mînăstire l.

505.—Baba știrbă și cioriciul.

O băbătle cu gura boștora de dinți mergea pe drum și morfolta o bucată de cioriclu căpătat din sat. Adică, vorba vine că n'avea baba dinți: avea vre-o trei rădăcini, dar și acelea erau prea locile și prea darămate.

Și cioriciul, se vede că fusese pe spinarea unui porc cam mare de zile, că nu se dádea bătut de loc.

Până 'ntr'o vreme! Că văzând mălușa că nu-l poate prinde în gură la un loc mai potrivit, se trudi cât se trudi, îl apucă între două degete, îl privi cu mînie și-l isbi de pământ, zicându-l:

— Na, arde-te-ar mânia focului, să te ardă; satură-te de joacă. Eu caut să te mînanț, și pe tine te-a apuca *hincu'*, și sai de colo-colo; mai sai și de-acuma dacă poți!

506.—Norocul și partea.

Norocu-l noroc și partea parte. C'o duce omul bine când ori norocul ori partea îl păzește oala pe vatră, nu mai rămâne vorbă; dar mai bine-l când și norocul și partea stau pe lângă om și nu-l slăbesc cu dragostea.

Iaca o poveste:

1. Spusă de d-na M. Lupescu, Zorleni-Tutova

Un pescar se nevoià din greu să-și scoată cele de rebință pentru casa lui, dar de dat înainte, dà ca racul.

Stătea într'o zi pe malul apei cu năpalca, când laca vine unul și-l zice:

— Buna ziua și într'un noroc!

— Mulțămesc dumilate!

— Da ce faci aici?

— Păi laca, mă trudesc și eu să prind câte-un chille de pește!

— Bună treabă; dar de ce, mă rog, nu cumperi din târg?

— Pentru că-s sărac!

— Și de ce ești sărac?

— Pentru că n'am noroc!

— Cum n'ai noroc? laca, eu-s norocul tău. Na-ți galbenii aceștia și păstrează-ți-l!

Norocul a plecat, și pescarul, ce socotește el? Pune galbenii în mămăliga cu care momla peștii la năpuică, vără năpalca în apă, și lăsă! Vine un pește mare, inhață mămăliga cu galbenii, și drumul! Așa, laca pe pescar din nou sărac.

Nu trece mult după asta și într'o zi pescarul nostru se află iarăș pe malul apei la prins pește; și se nimeri că un om strein intră în vorbă cu dânsul.

— Noroc să dea Dumnezeu! zice streinul.

— Noroc am avut, dar pe semne că n'am avut parte! îi răspunde pescarul.

— Păi laca eu fs partea ta!

— Să-ți dea Dumnezeu zile, dacă este așa!

Și până să plece streinul, în năpalca săracului pică un pește greu. L'a prins omul l'a spintecat și a găsit într'ânsul punga cu galbenii dărulă de noroc.

Străinul a plecat în drumul lui, iar pescarul și-a strâns ce-avea, și a luat-o plin de gânduri spre casă!

507.—De unde să mai fie!

Se duce moș Dumitru la Mustafa-efendi, pe vremea când erau Turcii prin Moldova, și-l zice:

— Efendi, am ajuns la mare nevoie! laca, știu, noi intrăm acuma în cășlegile Crăciunului; și am o fată, și fata

1. Din Țepu-Țecuci.

ca toate fetele, a avut un ibovnic; și ibovnicul, ca toți ibovnicii, a cerut-o să l-o dau. Acù, trebuie să l-o dau, că altfel nu se poate. Așa-i treaba. Da, vezi, efendi-dumneata, eu până când s'o ceară ibovnicul cela, eu nu prea credeam că-l de măritat și nu m'am închipuit cu de toate câte trebuie la o nuntă. Mă rog dumitale, efendi, să-mi faci bine cu zece galbeni până 'n vară, c'atuncea oiu vinde ceva din pâine și îi l-olu da înapoi.

Turcul stă o leacă pe gânduri și-apoi, arătându-l lui moș Dumitru o masă de lângă părele, îi zise :

— Moș Dumitre, trage săltarul cela și vezi că sunt niște galbeni într'un talger. Lea-ți de-acolo zece galbeni și fa-ți treaba cu dâștii. Și Dumnezeu să-ți ajute în cele pornite.

Moș Dumitru trage săltarul, își lea cei zece galbeni și-l răspunde lui Mustafa-efendi :

— Foarte mulțămesc, efendi, foarte mulțămesc ! Să îți minte că la vară la Sâmbăzii, când se jine larmaroc la Tecuci, am să vin negreșit cu banii. Oiu lua înalte pe pâne și îi-oiu aduce ! Foarte mulțămesc pentru o facere de bine ca asta, Mustafa-efendi !

Și moș Dumitru a plecat.

Cu cei zece galbeni și-a ridicat nunta fetei în cășlegile acelea, a mulțămii lui Dumnezeu că a aflat chip să poată face o treabă ca asta și s'a rugat și pentru sănătatea lui Mustafa-efendi :

— Dumnezeu să-l păzască; detreabă Turc ! O sută de galbeni dacă ceream,—cred eu,—o sută de galbeni îmi dădeal. Mare lucru, să fi cerut și să nu zică : «Lea, bre moș Dumitre, din săltarul cela, o sută de galbeni !

Cășlegile trec și vine primăvara. Și câte nu-s de făcut primăvara ! Și când ai atâtea de pus la cale, vremea trece fără ca macar s'o bagi de samă.

Vin Paștile, trec Paștile, vine vara, trece Sâmbăzii, trece Sf. Ilie, trece Sf. Dumitru, vine din nou Crăclunul și după Crăciun vin Cășlegile. Anul fusese buu, moș Dumitru vânduse ba una, ba alta, dar nu știu cum făcuse că nu se mai strânse cu parale. Fugiau ca dracul printre degete: Avea bun glinere, dar de, ca la început, câte nu trebuie la o casă nouă ! Mai dă-i ceea, mai înădește dincolo, paraua se strecoară printre degete. Unde mai puț, după toate, laca alta bucurie ; un nepoțel grăsuț și frumușel, vine tocmal în ziua

de Gligorie Bogoslovul. Și 'n casa fetel lui, cum se înlămp-lase, nici o pară de două !

— Tată, să ne dai !—zice fata.

— Da de unde, păcafele mele !—zice moș Dumitru. De unde să vă dau ? Nu știți voi că și sacul cât e de sac, și tot are fund ?

— Păi, ce ne facem noi cu băetul nebolezat ? Să-l lă-săm așa ?

Moș Dumitru stă și se chitește în tot chipul și nu știe cum să lasă la capăt și cum se gândia, de-odată îl duce mintea tocmai la prietenul lui, la Mustafa-efendi.

— Am să mă duc la el ! Las' că și Turcu-l vinovat ; nu mi-a mai adus de loc aminte. Am să mă duc să-l mai rog odată ! —zice în sine moș Dumitru. Am să-i mai cer zece galbeni peste cei zece din anul trecut, și gata ! Ș'am să-l plătesc eu.

Zice și merge la Turc.

— Buna ziua, efendi ! Iaca ce-i și cuma-i treaba ! Ne-voia, și pace !

Iar furcul sta și îl ascultă pe moș Dumitru cu toată bă-garea de samă,

— N'am avut nici un chip, efendi ! N'am putut. Dările-s multe, datorile-s mari. Ce să faci ! Fântâna că-i fântână și tot seacă. Așa-i tărășănia și cu mine ; dă 'ncolo, dă 'ncoace, le-am uitat Mustafa-efendi, uită-le-ar năcazurile !

— Nu-i nimica, moș Dumitre, zice Turcul ; nu-i nimica zici că-ți mai trebuie alți zece galbeni ? Trage săltarul acela și lea !—

Moș Dumitru, vesel, trage săltarul, îl trage și se uită, și se uită mult. Taigerul era tot acolo, da-i vorba, că gal-beni nu mai erau într'insul.

— Poi, efendi !

— Ce-i, moș Dumitre ?

— Nu văd nimica, efendi !

— Unde să vezi ?

— Nu văd nici un gaibăn în săltar

— Apoi ! —zice Turcul, — n'or fi, moș Dumitre, că de unde să mai fie, dacă n'ai mai pus de-un an de zile !.

1. Dela capăt. C. Nechiforescu, în *Gropi-Bacău*.—Varianta în *Ion Creangă* VII, p. 11.

508.—Bucuria părintelui.

Era într'o vreme un sat cu preot, tare cum se cade. Și în satul acela pe aluuci, aduce năpasta molima holerii, că muriau bieții oameni pe-un cap. Ii înmormânta părintele și cu dascalul, da vezi, mai sta să nu-l dovedească.

— Doamne, dascal,—zice părintele—bine ne mai merge!

— Bine, părinte!

— De-a da Dumnezeu și-a murit tot satul, și tu bine că facem avere!

— Să te-audă Dumnezeu, părinte! Să dea Dumnezeu să moară tot satul, să-l îngropăm și să câștigăm; pe urmă să mor și eu, și să mă 'ngropi sfinția ta, iar la urmă să mori și sfinția ta, și să te îngroape câinii!

500.—Cuptorul lui Nastratin Hogeia

Nastratin Hogeia și-a făcut și el un cuptor, afară, în bălătură, să aibă omul unde să și coacă pîta și mălaiul. Și l-a zidit din cărămidă bună, și l-a lipit cu lut, și când l-a văzut gata, a chemat pe vecinul din dreapta să l-i arăte. Cășa-l omul!

— Iaca, vecine, cuptorul meu! Mare, trainic, și frumos.

Și vecinul din dreapta, după ce l-a măsurat cu ochii și l-a înconjurat de două-trei ori, l-a răspuns:

— Bun! Bun cuptor: și mare, și trainic, și frumos! Numai, păcat că nu l-ai făcut cu gura la vale! Vezi, cum li el cu gura la deal, Doamne ferește, se întâmplă să vie odată o apă mare și te pomenești că ți-l îneacă! Și-i păcat de munca dumitale!

Nastratin, ca om între oameni, a stat ce-a stat, s'a cumpănit cu capul și și-a zis: «Poate să aibă omul dreptățile lui; am să-i fac gura încotro m'a sfătuit creștinul celal».

A stricat, așa, cuptorul, și tot în locul dintâi, a făcut altul, tot așa de mare, de trainic și de frumos, dar cu gura la vale. A chemat după asta pe vecinul din stînga gospodăriei lui, și l-a zis:

— Privește acuma cuptorul meu și spune-mi cum îți pare?

Iar vecinul, ca vecinul, —vorba cea: «bine, bine, da-păcat că nu-i la mine!» zice:

— N'am ce spune: frumosu-i frumos; mare-l, mare; bunu-i bun; da eu, vezi dumneata, l-aș fi așezat într'altă parte cu gura. Cum l-ai pus dumneata cu gura la vale, când va bate vântul, tot focul, să știi, are să ți-l sufle de pe vatră; și bagă de samă că vara, pe la noi, mai totdeauna bate vântul de la vale. Incolo, n'am se zice: bun cuplor ți-ai făcut!

Nastratin stă iar pe gânduri. Omul, poate să albă dreptate: vine un vânt, și ți-i mai mare ciuda că-ți suflă focul din vatră; și, Doamne apără, te pomenești că ți-l svârle pe casă, și mai mare primejdia! Hai, strică așezarea cuptorului și-l face a doua zi cu fața în sus. Și-i eră acū mai mare neastâmpărul, să vadă ce-or mai zice oamenii! Chlamă dimineașă pe vecinul din spatele casii și-i arată:

— Iaca, întâi l'am făcut cu gura la deal, și unul mi-a spus că nu-i bine: pe urmă l'am făcut cu gura la vale, și altul și-a dat cu părerea că nu-i bine nici așa. Apoi, ea, ce mi-am zis cu mintea mea: «La mieznoapte, nu; la miezăzi nu; hai acum să-l așez cu gura în sus, spre apusul soarelui; ce zici?»

— Ce să zic, vecine! Tot gura-i rău așezată. Incolo, n'am ce zice. Cum l'ai pus acuma, toți căși ori trece pe-alci pe drum, toți or căsca gura și s'or uita să vadă ce-ți fierbe pe vatră și ce coci înăuntru. Și nu-i bine. Omul, la casa lui când are, când n'are, trăește cum poate și cum dă Dumnezeu. Așa și dumneata: era mai bine dacă-i făceai gura cuptorului în jos!

Lui Nastratin iar îi peri tot cheful. Când să zică și el c'a nimerit-o, hop! îi pică supărarea coaptă și răscoaptă! Și nu i-l ciudă de alta, cât îi pare că vecinul lui cam are dreptate: cu adevărat, prea i-l cuptorul în vileagul tuturoral!

De astă, a doua zi, cum s'a sculat dimineașă a dărămat lucrul lui, bun-făcut, și și-a durat altul, al patrulea cuplor da acu l-a făcut cu gura la răsărit. Și Nastratin, după ce l'a isprăvit din zidărie și din tencuială, l'a privit cu mare mulțumire, și-a șters fruntea, și și-a zis singur: «Acu, slavă ție, Doamne, că mi-a venit gândul cel bun: nici dracul nu-i mai poate găsi nod la papură.

Și repede, chiamă vecinul din fața casei să-și arăte isprava :

— Ce zici ?

— De, ce să zic, vorba cea :

Cum s'o dau, să zic,
Treaba să n'o stric !

Bună ispravă! mare, frumos și trainic cuplor! Și tu c'ai să scoți dintr'insul niște mălae, să te tot lingi pe bot. Și valra bună, și arculala gurii îi minunată, da eu, drept să-ți spun, i-ași îi dat altă nșezare. Cum l'ai făcut dumneata cu gura încoace, ți-l cu totul peste mână; trebuie să-l înconșori ca să pui o oală pe valră, și nu-i bine. Poate ai treabă prin casă : dacă ar fi așezat cu fața încolo, ai vedea când îți dă oala în loc, și-ai alerga repede,—oricând se stinge jarul ori când pălălaea-i prea mare... De... Asta-l... Dar v o r b a cea : omu'și face ce'i place lui..

Da, Nastratin, vedeți, nu era dintr'aceștia ; el vrea să albă lucruri cari să placă și altora. Și de-aceea, într'a cincea zi, de dimineață foarte, și-a stricat cuplorul și l'a făcut, cum s'a priceput el, pe patru roate, ca să-l poată întoarce în toate părșile, după gustul vecinilor¹.

510.—Peștele și porcul.

Un porc se tăvălă în nămol, pe marginea unei ape curgătoare. Un pește veni vesel și sprinten aproape de dânsul și-i vorbi :

— De ce te tăvăleşti în nămol, piele răpănoasă ce ești, și nu vii coala lângă mine, unde-i apa limpede și rece ?

— Iaca, așa, îi răspunse porcul, pentru ca să îți fac în ciuda ta !

— Ba ai vrea tu, măi porcule, dar mi se pare că nu poți !

Și din una într'alta, s'au luat la sfadă, până când peștele i-a zis :

— Dar, mă rog, ce-i de capul tău ! Râsu! lumii ! Dacă ai fi mai a cătării, nu ți-ar zice lumea *porc* !

Iar porcul i-a răspuns :

— Eu sunt așa cum sunt ! Pe mine când mă tale omul și mă mânăncă, își linge buzele și zice : «bunu-i, mă», dar pe tine când te frige și te mânăncă, cum face omul ? „Ptiu ! pitiu ! pitiu !”².

T. Pamfile.

1. Cele trei de până aici, auzite în Bârlad.

2. Culegere din com. Țepu, jud. Tecuci.

Frăția de cruce și alte înrudiri sufletești.

CAPITOLUL I.

Neam. Străinătate. Indrăgire. Recunoștința binefacerii.
Ajutorință pe lumea cealaltă.

Între părinți și fil (*ieciori, copii*), între frați și surori,—în rândul dintâiu,—ca și între *neamuri, nemușuguri, nemelēnii, nemolēnii*¹, *rude, rudenii, cimōlii* sau *cimolēnii*.—În rândul al doilea,—felurita nevoie a stabilit cu incetul numeroase drepturi și datorii, pe cari le-a consfințit chiar tradițiile națională de care ascultăm, și uneori legiuirile concrete cărora li s'au supus generațiile trecute. Astfel s'a putut spune totdeauna că «sângele apă nu se face», că «corb la corb nu-și scoate ochii», că «este mai aproape cămeșa decât sumanul». Dimpotrivă, *străinătatea*, care nu însemnează decât locurile și viața în care lipsa „fratelui” se simte mai puternic, a zămisliț, poate, cele mai duloase plâsmuri populare, pentru cel ce are a *jindui* :

Jelul-m'aș și n'am cui,—

Jelul-m'aș codrului :

Codrul are frunza lui

Și nu crede nimănu.

Codrul are crângi plecate

Și la dănsul n'am dreptate.

Jelul-m'aș câmpului :

Câmpul are pelință

Nici la dănsul n'am credință;

Câmpul are iarbă verde,

El pe mine nu mă crede.

Jelul-m'aș casei mele :

Casa mea-l plină de jele

De jos și până 'n podele².

Următorul cântec lămurește: străinătatea este acolo unde lipsește mama, tata, fratele, sora :

Foileana bobului,

Strelnel ca mine nu-i

Decât pulul cucului,

Când îl lasă mama lui

În mijlocul codrului

Și 'n calea pustiului.

Între acești părinți, frați și neamuri trupești, apropierea, nemușugul sau înrudirea sufletească apar cu totul impusă de fire :

Străin sunt, Doamne, pe lume

Ca și-o floare din pădure ;

Străin sunt, fără de mamă

Ca și câmpul fără mană ;

Străin sunt fără de tată,

Ca câmpul bălul de piatră ;

Străin sunt fără de frați,

Ca și munții fără brazi ;

1. Tichindeal, *Fabale*, Buda 1814, p. 158.

2. Pamlic, *Cântec de țară*, II, p. 129.

Străin sunt fără de surori,
Ca și câmpul fără flori.
La casa străinului,
Ca la umbra spinului:
Dinafară-i văruiță,

Dinăuntru-i otrăvită;
De ce dai să te umbrești,
Mai tare te dogorești;
Dar casa mămușii mele
Dinăuntru-i *lag*¹ de mlere².

Și acesta :

Frunză verde odolean,
Toată lumea-i dintr'un neam,
Numai eu pe nimeni n'am I
Toți au frați și cu surori,
Numai eu căzut din nori.
Toți au frați și surorêle,

Numai eu căzut din stele;
Toți cu frați și cu soție,
Numai eu ca cucu'n vie:
Toți cu tată și cu mamă,
Numai eu stau să-mi fac
[samă]³.

Ca totul, în lume, se înțelege, această înrudire de sânge își are și ea neajunsurile sale, întrucât privește relațiuni reciproce. Prilejul cel mai dese ori întâmplat vine atunci când tânărul sau tânăra, ajungând vrâsta „florilor înflorite“, se desprinde pe nesimțite din preajma cuibului în care s'au născut. În care au fost apărați «de foc și de apă», și se îndreaptă, dintr'altă pornire, flăcăul spre fată, fata spre flăcăul străin, învăluindu-se tot mai mult în mrejele acelui simțimânt, care, dacă nu exclude vechile legături de sânge, le răcește, în tot cazul. *Dragostea* dintre cei înrudiți prin sânge slăbește când apare cealaltă *dragoste*: „că așa a lăsat Dumnezeu,—zice *ierlăciunea*,—să se deslipească feciorul de tatăl său și de mama sa, să se lipsească de femela sa și să fie amândoi un trup, pe care dacă Dumnezeu l-a unit, omul să nu l despartă“.

Înainte de a părăsi casa părintească, feciorul își știe cântă povestea șarpelui intrat în sân, de care nu-l poate mânul nici măcă-sa cea iubitoare, nici tatăl său cel fără teamă, nici frații săi cel îndrăzneți, nici surorile lui cele duloase, ci rămâne numai la mila *mândrii* lui, care, înfășurându-și mâna în năframă, apucă și îndepărtează primejdioasă lărătoare din sânul lui.

Iată acest interesant cântec, într'un vestmânt care nu-i tocmai cel mai frumos, și care se 'ncheie într'un chip neașteptat de glumeț:

1. Pamfilie, *Cântece de țară*, II, p. 130.

2. *Ibidem*, p. 138.

Frunză verde de aglici,
 Strigă Milea pe colnici,
 Pe colnici și pe vâlcele
 Iși vallă zilelele grele
 Și păcate multicele :
 —D'alei Mile, maică, Mile,
 De ce ești înecăjit?
 Ori porcii mi l-ai pierdut,
 Ori opincușe mi-ai rupt,
 Ori merinde mi-ai sfârșit?
 —D'alei malcă, maica mea,
 Nici opincușe n'am rupt,
 Nici merinde n'am sfârșit.
 Da eu, maică, m'am culcat
 Supt un păr mare, rotat.
 Șarpe'n sân că mi-a intrat.

Și se 'ntinde,
 Mă cuprinde,
 Se lungește,
 Mă sfârșește.

Inimioara mi-o topește !
 D'alei malcă, maica mea,
 'Nfășură mâna 'n basma
 Bagă tu mâna de-l lea,

Că se 'ntinde,
 Mă cuprinde,
 Se lungește,
 Mă sfârșește !

Inimioara mi-o topește !
 —D'alei, Mile, maică, Mile,
 Decât să fiu făr' de mână,
 Mai bine eu făr' de tine,
 Că mai am feciorii ca tine !
 —D'alei talcă, taic'al meu,
 'Nfășură mâna'n basmă,
 Bagă tu mâna de-l lea,

Că se 'ntinde,
 Mă cuprinde,
 Se lungește,
 Mă sfârșește.

Inimioara mi-o topește.
 —D'alei, Mile, talcă, Mile.
 De cât să fiu făr' de mână.
 Mai bine eu fără tine,
 Că mai am feciorii ca tine !
 —D'alei surioara mea,
 Nu cred c'ai fi ca malcă :
 'Nfășură mâna'n basmă,
 Bagă tu mâna de-l lea,

Că se 'ntinde,
 Mă cuprinde,
 Se lungește,
 Mă sfârșește.

Inimioara mi-o topește.
 —D'alei dragă frate-al meu,
 Fă cum o da Dumozzeu,
 De cât să fiu fără mână,
 Mai bine eu fără tine,
 Că mai am eu frații ca tine !
 —D'alei voi toți frați al mei.
 Frați al mei, toți volnicel,
 Unul din voi vă 'ncecași,
 Mâna 'n basma 'nfășurași,
 Și băgași mâna de-l luași,
 Și din sân mi-l aruncași,

Că se 'ntinde,
 Mă cuprinde,
 Se lungește,
 Mă sfârșește.

Inimioara mi-o topește !
 —D'alei Mile, dragă frate,
 Mult ai fi având dreptate,
 Dar decât noi făr' de mână,
 Mai bine noi fără tine,
 Că mulți mai suntem ca tine.
 —D'alei tu, drăguța mea,
 Mândra mea, iubita mea,
 Eu, măre, că m'am culcat,
 Supt un păr mare, rotat,
 Șarpe 'n sân că mi-a intrat,

Și se 'ntinde,
 Mă cuprinde,
 Se lungește,
 Mă sfârșește,
 Inimioara mi-o topește !
 D'alei tu, iubita mea,
 Mândra mea, drăguța mea,
 'Nfășură mâna 'n basmă,
 Bagă tu mâna de-î la,
 Că se 'ntinde,
 Mă cuprinde,
 Se lungește
 Mă sfârșește,
 Inimioara mi-o topește !
 Frunză verde și-o lălea,
 Draga Milei ce făcea ?
 Nici mâna nu 'nfășură,

În sân la Mile-o băgă.
 Când acolo ce găsiă :
 Plină de poli o scoteă.
 Atunci Mile că-i spuneă :
 —D'alei tu, drăguța mea,
 Mândra mea, iubita mea,
 Eu, drăguț 'am încercat,
 Cine gând bun mi-a purtat :
 Părinții ori drăguța ?
 Să le dau eu comoară ?
 Comoara ce am găsit
 Care tu o-ai nimerit ?
 Milă, singură-ai avut,
 Singură m'ai cunoscut :
 Iea bani să te 'mbogățești,
 Cu ei să te 'mpodobești !¹.

Avem astfel a doua categorie de împerecheri sufletești, care, se zice, are o temelie cu totul fiziologică; după o vreme, iarăși se zice, această femeie se macină cu totul, cade «în slăbiciune», și face din bărbat și femeie, două ființe deosebite, înjugate la greutatea vieții casnice, menite să rămână lângă «pânea și sarea» lor, până la sfârșit.

Sunt însă și înainte de căsătorie ca și după dânsa, a-lălea împrejurări când apropierea sufletești nu sunt cu puțință între frați, fie din deosebirea de vârstă, fie din cea de sex, fie din neînțelegerile pe cari le aduce chestiunea averii și altele; și atunci, cel în nevoie, își află sau caută aproapele între străini. Un prilej îl poate aduce o scăpare de la primejdie, care poate fi foarte felurită. După cum fecioara scăpată din mâinile păgânilor răpitori se dă mireasă voinicului mântuitor, tot astfel tânărul scos din ghlara unei primejdie, se dăruiește, ca răsplată a binefacerii primite, pentru todeauna celui ce-l va fi ca un frate și mai mult ca un frate.

Iată un tânăr, bătămat de maica sa, ca să fie mâncat de șarpe: cerând sprijinul unui drumeț, i se lăgăduiește frate, după scăpare:

...Tinare hușean,
 Viteaz mo dovean

Ia lasă drumu,
 Ș'apucă câmpu,

1. C. Rădulescu-Codin, *Din Masca*, București 1896, p. 167-73.

La mine te-abate
 Și vin de mă scoate
 Din gură de șarpe,
 Că le-oiu prinde frate
 Și fi-oiu înșeă parte
 D'acum pân' la moarte.
 Procleful spurcat,
 Tрупul mi-a 'mbucat
 Pân' la jumătate,
 Mai mult nu mai poate
 De arme bogate,
 La brâu înșesate,
 De paloșul lat,
 Lat și ferecat.
 Ia tale pe șarpe
 Și vin de mă scoate,
 Ca să scap de moarte,

Că le-oiu prinde frate
 Și fi-oiu mulțami
 Și fi-oiu dărul
 O sulă șoimel,
 Cincizeci ogărel
 Și arme bogate
 Cu mânere late,
 Pe muchi ferecate.
 Șarpe de-i tăiă,
 Samă că-i luă
 Pe unde-i umflat,
 Tрупul mi-a 'mbucat;
 Pe unde-i subțire
 E șarpele'n fire,
 Bun de spinlecat
 Și bun de tăiat !.

Dar, o legătură ca cea dintre fraji, se poate încheia nu numai după primirea ajutorului în nevoie; ea se poate pune la cale, se poate încheia, în vederea unui ajutor, unei înfruntări de primejdie, cum se întâmplă pe vremea haiducilor naționali și-a luptelor legendare¹. Dalina vie o avem în multe mărturii:

«Doisprezece tovarăși [haiducii cu toșii], fraji de cruce, fugiți dela coarnele plugului...»².

Alte ori, alături cu frajii de cruce de-al codrului, înălțim și câte o soră a acestora, ajunsă cine știe cum în mijlocul lor, spre a împărtăși cu dânsii soarta bună ca și pe cea rea.

1. G. D. Teodorescu, *Poezii populare*, p. 499; variantă mai scurtă și cântece cu aceeași temă în G. Bibicescu, *Poezii populare din Transilvania*, p. 8, 411-2 și 447; la V. Alexandri, balada *Balaurul*.

2. N. Gane, *Atiuță, Șanta*, București, 1916, p. 6.

3. St. O. Iosil, alunecându-ne la vremurile lui Horea, Cloșca și Crișan, s. ric (*Sămăntă rul* IV, p. 564).

Străj r străvechiu, și plin de bărbăje,
 O runul uriaș spre ceruri ca'tă . . .
 La umbra lui, de-o noapte 'nlunecată,
 Trei căpitani și-au fost jurat frăjie . . .

Mai târziu, e 1848, când

. . . tănăr crălu ridică steagul
 Și sub gorun zcelești jurămintele
 Kăsună: „Moarte domnilor nemernici !”.

Din vleața halducească, datina a fost strămutată în câmpul poveștilor :

«Smeul sări înapoi cu groază, apoi îi zise :

— Nea Bogdane, aici e moșta noastră, și te-a adus Dumnezeu la noi ; apoi alde să ne prindem fraji până la moarte ; vino să trăești cu noi, și știu bine că și fraților mei o să le placă prietenia ce legăm¹.

«Vișin-voinicul e gata să răpule pe Strâmbă-lemne :

— Nu mă lăși, Vișine,

Că ți-oiu îi frate

Până la moarte.

Așa dar se lăcură fraji și plecară amândoi².

Între fete, firește, asemenea prilejuri lipsesc.

Această frație având la temelie un fel de paralelism sufletesc și trupesc, cei ce se prind fraji sunt cam de-o vârstă ; întâlnim totuși o dată un copil care se prinde frate de cruce cu un cioban în vârstă³.

Uneori, ajutorul ce și-l dau cei ce se prind fraji de cruce, este cu totul lumesc :

Iată un act oltenesc din 1662 care arată cum trei înși înfrățesc pe un al patrulea care le sare într'ajutor pentru a-l ușura la răscumpărarea unei moșii primejdive. Drăghici postelnicul cu frate-său Barbu și vărul lor Mihu, «într'aceia noi văzînd că ne la moștia pre sama lui, și pofînd a-ș luarea banii dela noi, și rămăie moștia pe sama noastră, noi n'am avut puteare să dăm banii toți, ce am înrăjit pre Pavăl arm[ășul] de au dat berbeci 20 și oi cu miel 14», rămânând ca să aibă și el parte din moște⁴.

Astăzi, deseori recunoaștem, că „banul ține loc de tată și de mamă“, că «fratele» îi-l «frate, dar brânza-i pe bani». O dată, într'o vreme pe care de multe ori ne-am deprins s'o regretăm numai pentru că a fost, — se judecă altfel, și tot

1. Marian, *Sărbătorile*, II, p. 87.

2. Fundescu, *Basmе*, ș. a. București 1897, p. 158.

3. C. Rădulescu-Codîl, *Tradiții și amintiri istorice*, București 1910, p. 38 : «Bine, să ne prindem, copile, [îi răspunde ciobanul], dar n'o să rădă lumea când ne-o vedea frați ? Eu, cogeamite omul și tu, un copilăș !». — Lumea ! Ce ai dumneata cu lumea ! Nu știu că gura lumii numai pământul o astupă ? Hal să ne prindem că n'are să-ți pae rău !. — Halde, dec. — zice ciobanul răzâpând și s'au prins».

4. Gh. Ghibănescu, *Sarele și învoade*, VI, p. 91.

ca pe-atunci se judecă și astăzi în satele noastre. Cu cât jind privesc în jurul lor toți acel ce n'au frați și surori, gândindu-se la zilele acelea când părinții «le vor lăsa să-nătate» și se vor duce pe lumea cealaltă! Câte nevoi nu vor năvăli peste acești rămași ca'n strelni, și de câte ori nu-și vor întoarce ochii împrejur, spre a zări pe-acel ce le-ar putea sări într'ajutor! Și încă, lumea aceasta, cu marginile ei hotărâte, este ce este, dar cât de stingher se va simți pe cealaltă lume, aceea care este fără sfârșit! De aici grija pe această lume, ca să-și facă tovarăș de viață veșnică; cel ce n'are sora, își va căuta.

Iată pentru ce o credință bucovineană ne spune că cine are *frați de cruce* pe lumea asta, va trăi cu dâștii și pe cealaltă lume: „la olaltă vor bea în crâșmă“¹. Surorile de cruce vor fi ca florile, și neconținți florile acelea se vor plecă unele către altele².

Prin județ. Muscel pare a se spune că un flăcău trebuie să-și albă *neapărat, furlatul său*³.

Despre latina superstițioasă a trebuinței unui frate de cruce vom vorbi mai departe⁴.

CAPITOLUL II.

Terminologie.

Iualte de a trece la descrierea felurilor practice privitoare la consacrarea înnemuririle sufleteșii, între cari *în-trăjirea* este numai una, să pomenim terminologia acesteia, sub numele căreia le-am adăpostit pe toate.

Fraji sunt înșii născuți din același tată și aceeași mamă. Ei își mai zic *fraji buni, fraji drepți, fraji dulci, fraji de sânge* sau *fraji primari*.

T. Pamfile

(Va urma)

1. E. N. Voronca, *Datine*, p. 1228.

2. *Ibidem*.

3. *Sămănătorul*, V, p. 207. Era el [Dinu], cu Gheorghe al Măntolului, cu Țolu, cu Chelcea și cu *furlatu*.

4. Cap. III.

VORBE ADÂNCI

(Unele sunt chitlucuri de joc; altele cântece. A se vedea p. 62-3).

1758—1809.

Altă vorbă n'al ce zice, da la moară n'al ce duce ?

Un cărbune ș'un făciune, faci băete, nu mai spune.

Iubește-mă fașo dragă, cât sunt cu cămeșa neagră, că dacă m'oi premeni, șapte fete m'or iubi.

Șapte găște potcovile, au plecat să se mărite, și gânsacul le-a 'ntâlnit, și, Doamne, rău le-a mai băluf.

Foae verde barabolu, la vișei copilă hăl ! La vișei eu nu m'oi duce, macar lupii să-i mănânce.

Cuculeț cu pana sură, ce tot cânți în bălătură dop' Anica lui Furtună ?

Mosorel de așă, le Ileană și-l înhașă.

Păsărică, păsărea, spune Mariei să stea, să-i spun și inima mea.

Sub potcoava cismei mele, —buf, mocane buf,— șede dracu ș'o muere,—buf, mocane buf, și mă 'nvaș 'a face rele:

Bine-i șede lelei, frate, cu strae din fârg luate; dar mai bine i-ar ședea, de-ar fi șesute de ea.

Lelea cu șorț de matasă, fi bună de preoteasă, pacat că nu știe-a coasă.

De ciuda barbatului, am să beau a dracului.

Foae verde ș'un dudău, Ileano, de răul tău, mă duc la crâșmă să beu, unde-o fi oca un leu, c'acolo-i sumanu meu.

Lelea cu șorț de Brașou, ar fi bună după domn; cenușa-i ajunge 'n horn și 'n cuptor mâșele dorm.

Uiu, iu, ș'aș bea rachiu, da diseară a cui să fiu ? A bădișei ș'a matala ș'a cui ne-a mai da parale.

Uiu, iu, și bun rachiu, da diseară a cui să fiu ? A celui cu pălărie, că de-aseară mult mă 'nghie.

Nora lui Burlacu, dă 'napoi ca racu, ș'a dat de dracu, că ș'o spart capu.

Colo 'n vale la fântână, două fete spală lână, Cuza le ține de mână. Colo 'n vale la pârâu, două fete spală grâu, Cuza le ține de brâu.

Rău mă dor șelele, după cel cu zecele.
 Rău mă doare capu, după cel cu comanaçu.
 Măi jidane, barba ta, face dracu badana.
 Măi jidane, cap de căne, face dracu mânăstire.
 Măi jidane, capu tău, tare-i prost și nătărău.

Vine Moșe dela școală, cată în oală, oala goală, îa pe Rîfchi la bulae c'a mâncat zeama de oae.

Drum bun l cararea ca bumbacu, unde-l ajunge să-ți rupi capu.

Hup, zup, zup, *deghè* mă duc, și de slab *aghè* mă trag, după moșu băf mă fac.

Culese dela Ruxanda Costoche Chelariu, din Bălăiești, jud. Neamțul.

Smaranda G. Cosmovici.

Cu gându la Malca Domnului, și cu mâna în traista omului [fășarnicul].

Om norocos.. găsește pân'a nu prăpădi omu'. [hoțul].

Unde nu-i frică de bărbat, nu-i rușine nici de sal.

Frate-mi ești, frate să-mi fii, da la noi mai rar să vii.

Mulțămîta sacă, nîmărul nu-i dragă.

Când îi cloara 'n cheuloare și eu is în picioare.

Poale până'n călcăi, și minte de loc nu-l.

Barbatu s'a dus să vie, numai acasă să nu fie [unul ulișarnic].

Tăceți măi, gura vă meargă, că mie pacea nu mi-i dragă.

Ce de sfadă, pen'te bardă L. Tata bătrân o pierdut un topor și n'o mai făcut alăta *ciorobol*,

Sfadă fără bataie, ca mîncarea lărbă sare.

Nuntă fără scripcar și mort fără bocloare, cine-o mai văzut.

De ce are omu patru păreți? Ca să odihnească un drumeț!..

Dă doamne: ploae și vânt și zile de frupt.

Se uită ca vaca din glod. [omul rău].

Sunt patru nebuni pe lumea aceasta: cel ce cînsleşte crășmaru, cel ce fluieră vîntu, cel ce fluieră calu la apă, și cel ce caută neamurile în zile de lucru.

Trăește cât stîncea lui Irinii.

Are o masă curată, parcă-l puntea lui Miron.

Sărgulașa țeaă pânza, lară lenea perde vremea.

Nu-i harnic cine muncește, ci-l harnic cine agonisește.
A umblă legând plolle. [de geaba].

Trage săracu și la vale și deal ca Duman [adică muncește mereu, ne-puindu-se de pricină].

Trage săracu ca bou [dem].

Cum nu-i calu ca bou, așa nu-i Țiganu ca omu.

Juă. Suceava.

Gh. Gh. Cardaș.

Iar s'o slăbil poșloroncile — îl slab în poșloronci — îl slab, nu mai poate nimic.

Poartă slabă minte — nebunatic, zălud; se potrivește ori-cul.

Tacă-ți lioapa — taci din gură, nu mai vorbi nimic.

In locu roș — nu se găsește mai de loc, rar de tot, scump tare.

I s'o învărtit inima — și-o schimbat gândul, părerile.

Zorlean-Tulova.

M. Lupescu.

O SAMĂ DE CUVINTE

8047—8098

holotic — în fire, în simțire., «să-și vie în *holotic*».

sâmbră — rând. răstimp, la semănături: „Am semănat popușoi și mai de vreme și mai târzii, dar *sâmbră* de la mijloc s'a nimerit mai buni.

halău — călcător de struguri, lin și uluc la șipot.

mogăldane — momâi, mai ales prin popușoi. „Am fost la popușoi de-am pus niște mogăldane, că-l prăpădesc cloarele”.

algăci — se strigă callor, la treer când se întorc împrejurul steajărului (parulul din mijloc). «Ho *algăci*, *algăci* call». (accentul pe â).

elac — un fel de coș, format la gură din doi drugii de tel, în care se fixază niște prăștini încovolate ce-l formează

corpul și fundul și cu care se cară paelele ce les depe arie și se duc la șură.

estlăc = răsadniță pentru zarzavaturi.

colòc = picior de pasere (când e fript).

harlan = bucajă.

copân = bucată.

ciorbalăc = un linguroi mare; stomacul vișei, tălate, necurățit încă de pielea dedeasupra, din care se face ciorba de burtă.

a jirui = a se face semn la copaci. (Oltenia).

hujmète—hujmèti = babe (știluleși mici și necopi de popușoi).

paradise = pâllogele roșii, dumade (Oltenia).

țambre = bucăți de lemn cu cari se ghizduesc pușurle.

a țămbroi = a ghizdul (Prahova).

T. Popovici.

drânganie = boală îndelungată; ce drânganie o fi și asta de nu-l mai trece, săracu l

târomêșle = boalele într'una, o târomeșle, nici că zace, nici că se scoală.

băsălărgil = s'a lărgit prea mult, s'a diformat.

hăbuc = prea ai pus castraveji deși, așa că s'a făcut hăbuc cu dudău cu tot.

măgăoai = sperietoare în chip de om la cânepă.

coconêșă = un colac mic ce se coace înalte și pe care-l mănânci cald.

poropodit = s'a poropodit pe mine așa din senin, zicându-mi că eu am făcut culare lucru și nu l-am făcut bine, certându-mă.

tênchi = n'are parale tênchi, adică de loc.

mozoc = nume de câine; unul copil care e făcut.

năptai, năclai = zăpuc tare, de nu poți merge pe câmp.

nagară = belea.

pogoniciu, pogonar = cel care la pogoane, locuri de muncă la altul, ca să l le muncească în bani; pogoniciu = cel cu care bagi în plug să ari, însă el n'are bol, nici plug, așa că umblă la plug ca să-i ari și partea lui.

gâldan = lac mare și adânc.

budulan = firul de ceapă sau de praz ce face sămânță.

s'au căpril = s'au amestecat; a luat rumân pe țigancă, ori țigan rumâncă și s'au căpril, s'a stricat legea.

stârcil = ciucit jos; șade stârcil pe vine.

chisnav = bolnăvicios.

duhăneală = miros greu și neplăcut ce lese din gura culva.

obricit = oprit cu jurământ de a face ceva; de-o pildă, cutare e obricit și nu mănânce niciodată Lunea cu dulce, fiindcă i s'a întâmplat o mare nenorocire și ca să nu mai dea ceva peste el, s'a obricit.

prelucă = un loc strâmt pe unde se poate trece cu înlesnire; când apa își face loc de scurgere pe unde n'a mai fost, se zice că și-a făcut prelucă, și-a făcut loc de mers.

tohoarcă = coaja dovleacului copt ori fect, după ce i s'a mâncat miezul.

o jără = nișel, puțin de tot.

batal = bățul cu care se bate mingea la «Oină»; clo-cănitul clocanului pe nicovală; când cineva vine și stă câțva timp de nu nial pleacă, îi vine cu greu că-l lă degeaba și zice atunci ca și-a căzut batal pe cap.

a mătrăși = a prăpădi, a strica tot pe unde a trecut; măă.. au scăpat ori le-a dat drumul nadins la bol în porumbi, că mi-a mătrășit tot locul.

cololean = color de cocean verde.

lărhol = gunoale, *dodreanc*, torișle, ce rămâne de la mîncarea vitelor,

luhaș = arșagos, *bofălnic*, care se șine numai de boaje.

zăhăuc = zăpăcit.

pocăllit = de foame, s'a pocăllit, nu mai poate răbda.

Volceașii-Vâlcea.

Ioan N. Popescu.

CÂNTECE

2480.—Foae verde avrămească
Puică, de dragoslea noastră
A crescut un nuc la coastă.
Nuce face, ori nu face,
Dar de loc nu se mai coace.
Ard'o focu 'nstrăinare
Că mi-l plîș trupul de-oftare.
Și ochil de 'ndepărtare.

2481 — Foae verde ș'o lăle,
Când eram la mama mea,
Ori și cine mă'ntr. ba:
— „Dar a cui li fetișă,
„Că albușă-l cămeșă,
„Și rûmenă l-i fașă.
„Și bună l-i inlă?
Dar de când m'am măritat

Orl și cine m'a întreba :
„Da a cul e nevasta,
„Că veștedă i-i fața,
„Și negruță cămeșa ?

2482.—Foaie verde grâu mărunț,
Am lăsat cu giurământ,
Să-mi faci racla de argint,
Ca să-mi treci pila mormânt.
Să ferești țărna 'ntr'o parte
Să vezi oasele 'nșirate ;
S'o ferești di pl obraz,
Să vezi moarlea cu necaz...

2483.—Foaie verde iarbă grasă,
M'o ajuns un dor di casă,
De copil și de nevestă.
De dorul dela nevestă,
Să-mi las murgu să mă pască,
Și eu să mă odihnesc.
Că nevestă mai gădesc,
De dorul dela copil,
Să pun șaua și să măi,
Copiii să mi l mângâl.

2484.—Foaie verde grâu mă-
runt,

Tot pe drum pe lângă drum
Tot pl drum pl lângă gard,
Lumea mă face că-s beat.
Nici prin sat cu oamenii,
Nici pe dial cu epurii.
Că prin sat mă fac curvar,
Și pe dial mă fac fâthar,
Nici nu fur, nu curvăresc.
Numai căll-un pul iubesc.
Nici nu fur, nici nu omor,
Nici nu pot trăi ușor,
Cine fură și omoară
Nu trăește'n a lul țară.

2485.—Frunză verde, lir de
[mac,
Săraca frunza de fag,
Tot îmi spune c'am să fac ;
Săraca frunză de nuc,
Tot îmi spune să mă duc :
Săraca frunza de soc,
Tot îmi spune să mă 'ntorc.
Că eu sunt făr'de noroc ;
Săraca frunza de tei ;
Tot îmi spune c'am să pei.

Aceste cântece le-am auzit dela
satul Broșteni --Suceava.

Ileana lui Ion al Gavriloaiei, dia

Gh. Cardaș

2486—Foaie verde de sulie
Ne pornesc la bătălie,
Și ne plâng surorile,
Pe câmpul cu florile.
—Und'vă duceți, frașilor,
Făcăi și 'nsuraților,
Und'vă duceți vol de-acasă,
Dela plug și dela coasa ?
—Ne ducem în țări departe

Să luptăm pe câmp de
[moarle.
Peste dealuri, peste munte,
Zic c'a făcut moarlea nuntă
Ne poștește și pe noi
Insurâți și văduvol,
Și flăcăii miși, de miși,
Să jucăm la nunta li.

2487.—Toarce furcă și tu fus
 ă mă duc la crâșmă'n sus.
 Uite dracul cel de fus.
 S'a dus la barbat ș'a spus:
 —Omule, femeia ta,
 Șade'n crâșmă și tot bea
 Cu volnicl alăfurea.

2488.—La crâșmă, la făgădău
 Mă 'ntâlni cu socru-meu,
 —Bălele, la fata mea,
 Că-ți dau șase bol cu eu.
 —Să-mi dai șase lângă șase,
 Fata ta, nu șlie-a șase,
 Mame l trebuie făsătoare,
 Fata ta'i scurtă'n picioare,
 Il trebuie cataligi
 Ca s'ajungă la tâlpiți.

Mihail Gr. Stețcu

Portița, jud. Chișinău.

2489.—Foate verde de dudău,
 Lele, bărbășelul tău,
 Ologl-l'ar Dumnezeu!
 —De cât să mi-l ologească
 Mai bine să mi-l orbească,
 Că olog șeade la foc
 Și vede prin casă tot.

2490.—Și iar verde ș'o lală.
 Vecine, nu șlii ceva,
 Mi-a bolnăvit nevasta?
 —Și iar verde mărăcine,
 Ba eu șflu, vecine, bine;
 Câte leacuri sunt pe lume,
 Toate sunt în sân la mine!
 Foate verde și-o cicoară,
 'Ncarcă carul de povară
 Și pleacă cu el la moară,
 Nevestica îl-se scoală!

Carul că mi-l încărcă
 Și la moară că plecă;
 Nevestica se sculă,
 Mâna 'n pulbere băgă,
 După el că'mi aruncă,
 Și din gură că-l zicea:
 —„Du-te,—aleagă-se de tine,
 Ca pulberea după cânel
 Folică foarte lată,
 Dar'ar Dumnezeu d'o zloată
 Să găsești la moară gloată
 Să șezi o lună 'nchelată!
 Să dea Dumnezeu d'o ploale,
 Grăunțele să'ți înmoale,
 Să umbil după zăblaie;
 Zăblale să nu găsești,
 Să le-usuci pe ipingeă,
 Până dracul le-o luă!

2491.—Să liu căine'n patru
 [brânci
 De nu te-oi făcea să plângi!
 —, Și iar verde și-o lală
 Zău să liu și eu căjeă,
 De nu mi te-oi fermeca,
 Să umbil pe băfătură
 Nebun, cu țigara 'n gură,
 Descul și fără căciulă!

2492.—Folică de năut,
 De 'ți-e bărbatul urât,
 Leagă-i un curmeiu de gât,
 Și-l scoate Vinerea 'n târg
 Și pune prislav să strige,
 Să strige în gura mare:
 Hai, la bărbat de vânzare!
 Dacă'i vedea și-l vedea,
 Mi l-ăi da di iamauă!
 Și vei scapă de beleă
 Și ăi vent la neica!

1. De gloabă.

2493. — Și iar verde arfăraș,
 Bată-le crucea de naș,
 Cu cine mă cununași !
 Cu urâțul salului,
 La propteaua gardului,
 De mănâncă nespălat
 Și se culcă ne 'nclinat !

2494. — Foate verde sămulastră,
 Se mărită Lina noastră,
 Foate verde și-o laleă,
 Lino, nu te mărită,
 Că nu ți-a venit vremea !
 Foate verde bob de linte,
 Las' Lina să se mărite,
 Să vedem cu ce-oiu luă ;
 De-oiu luă mai grozăvioară,
 S'o blestem ca ea să moară,
 Și să moară de vărsat,
 Să știu că lo-am blestemat !

2495 — Frunzulică ș'un pelin
 Voinicel strein,
 Mărul dulce 'n drum ;

2496. — Frunzulică osamie,
 Mai în jos de Orăștie
 Vin doi frați din cătănie,
 Și se pun spate la spate.
 Se 'ntreabă frate pe frate :
 Ce-o să ne facem noi, frate !
 Că de când ne-am cătănit,
 Boli 'n grajd ne-a 'mbătrănit,
 Pluguri ni au ruginit,
 Părinții ne-au putrezit,
 Mustăcloara s'a mărit,
 Fetițele ne-au urit !

Cine pe drum trece
 Tot sburătorește.
 Cu bulgări din drum
 Ca p'un om strein ;
 Tulpioara-l plânge
 Cu lacrimi de sânge.
 Tac!, tulpină, tac!,
 Că tot tu le faci
 Și bune și rele
 Tot inimei mele !
 Voinicel strein,
 Strein și sărac
 El când intră 'n sat
 De câini 'mi-e lătrat,
 De nimeni chemat ;
 Unde poposea,
 Gazdă nu găsea.
 Voinicel bogat
 El când mi 'ntră 'n sat,
 De toți mi-e chiebat ;
 Unde poposia,
 Gazdă își găsia,
 Lumânare-aprinsă,
 Mesișoară'n lin-ă.

2497. — Foicică foale lată,
 Murguleț, coamă rotată,
 Ia mai scapă'mi capu-odată,
 Că te-oiu băga 'n grajd de
 piatră
 Și la iezle te-oiu legă
 Fân și apă că ți-oiu da
 Orz pisat tot din covată
 Apă bună din găleată.

Jud. Ialomița,

Dobre V. Ștefănescu.

CRONICA

H. Jarnik, *Zur interpretation von I. Creangă's Harap Alb*, extras din *Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen*, Bd. 177, '8 și '9.—O foarte conștiincioasă lucrare datorită fiului bunului și bătrânului prieten al literaturii noastre populare, d-l Ion Urban Jarnik, în care se înseamnă pe 36 de pagini interpretări la traducerea germană a povestii lui «Harap Alb», făcută în 1910 de d. G. Weigand (*Ion Creangă's Harap Alb*, herausgegeben, übersetzt und erläutert, von Prof. Dr. G. W., Leipzig).

Considerațiunii asupra textului în general, preced. de același, în aceeași revistă, vol. 135.

S. Mehedinți, *Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca și uneltele sale* (Discurs de primire la Academia Română) București 1920.

După ce pomeniște meritele predecesorului său, D. A. Starza, d. Mehedinți arată că ceea ce caracterizează pe om în scara ființelor este *munca* și, ca ajutoare, căutate, păstrate și perfecționate, *uneltele sale*. Munca și uneltele sunt singurele criterii de a cântări gradul de *omenie* la care a ajuns un popor, atât pe terenul strict practic, utilitar, cât și pe cel al manifestărilor sufletești. D. Mehedinți vorbește apoi de ritmul muncii, ca punct de plecare al *muzicii* și apoi de legătura dintre muncă și muzică din punct de vedere al *sporului* (de pomenit cântecele la clăcile și șezătorile noastre). După d-sa, instrumentele muzicale ca formă și funcțiune au o origină în unelte (toba-piuă; scripca arc); că danțul este o muncă imitativă, ca și corul. Artele plastice ca și științele izvorăsc din muncă. Ca ilustrația, pentru deslegarea chestiunilor etnografice, d. Mehedinți ia *doina* în care vede un sullet al ciobanului nostru,—fotelegând prin doină cântarea scurtă, ca melodie și măsură, pe care a auzit uneori sub această etichetă.

Limpedeți etnograf, încheie cuvântarea sa prin sfatul ca iubitorii de știință să culeagă toate uneltele muncii românești însoțindu-le peste tot de modul lor de folosință.

Ideile acestei cuvântări se vor afla într-o lucrare care va apărea, precum și în una din proaspăt le lucrări ale autorului.

Am dori să știm, pentru părțile de țes ale Olteniei și Munteniei, ce sunt *fiarele* sau *vergele coșului*? Ar fi bine ca lămuririle ce ni se vor trimite, să fie însoțite de un desen,

T. P.

TIPOGRAFIA CONSTANTIN D. LUPAȘCU.—BARLAD

ION CREANGA

Revistă de limbă, literatură și artă populară

APARE O DATA PE LUNA

REDACȚIA
T. PAMFILE
Bărlad, str. Corbului

ABONAMENTUL ANUAL
In țară 15 lei
In străinătate 20 ..

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVICI
Zorleni-Tutova

C U V Â N T

Rostit în sara zilei de 3 Octombrie în Orfelinatul agricol „Ferdinand”, din Zorleni-Tutova cu prilejul retragerii domnului **Mihai Lupescu**, din fruntea acestui așezământ.

Iubite prieten și tovarăș,

Aiți, înaintea mea, cu vorbe mai cuprinzătoare și mai alese, și-au rânduit cununa binecuvântată pentru munca dumitale pe lărâmul școlii. Florile acestei cununi ți le-ai îngrijit singur, cu răbdare și slăruință, în acest ogor pe care astăzi îl treci în grija altuia, sub ochii întâmplători ai unor prieteni ca noi, cari astăzi ne aflăm strânși în preajma dumitale. Sunt flori crescute aici, lângă zidurile acestui așezământ domnesc; sămânța lor însă, ne-ai adus-o din depărtate ținuturi sucevene, curată și frumoasă, după ce-ai ales-o și-ai încercat-o ani de-a rândul în farinile proaspăt-desfundate prin râvna tinereții.

De bună samă, dumneata știi mai bine decât noi toți aceea ce pretutindeni ai desăvârșit, ca unul pe care munca și vederea împede a țelului nu te-au spăimântat nici odată. Chiar dacă noi cu toții am fi încercat acum umerii dumitale cu un prisos de răsplată, sunt încredințat că dumneata nu ți-ai fi oprit dintrânsul decât aceea ce-ți venia pe drept. Pentru acest cuvânt, cred zadarnic să-ți pomenesc eu aceea ce-ai adus într-o tovarășie neturburată de 14 ani, la alcătuirea cărților pe cari împreună le-am dat poporului, și mai ales, la îngrijirea Revistei *Ion Creangă*, aflată astăzi în al 13-lea an al vieții sale; voi spune numai că în 1908, când apare în lămlul ei număr, *Mihai Lupescu* eră acela care cu

16 ani mai înainte, ajutase cu unul din cei doi bani ai săi și muncise alăta pentru înfemeerea și publicarea *Șezăloarei* din Folticeni, sora mai mare a revistei pe care acum o trece de asemeni în grija urmașului dumitale de aici.

Scump și drag prieten și tovarăș, când astăzi te așezăm în jâlful bătrânețelor dumitale, în mijlocul unui bleșug de vole bună și încă a unui mai mare bleșug de tristeță, îngăduște-mi ca în numele celor ce-au ostent alături de dumneata în preajma revistei *Ion Creangă* să-ți aduc întâi mărlurisirea celei mai calde mușamiri și celei mai depline recunoștințe, iar apoi să-ți fac urarea aceasta: îndepărtându-te trupește din locul de muncă veclin cu noi, să fi deplin în deplină sănătate și bună petrecere anii cuveniți odihnei; să ne fii și să te știm în cămiul duminicilor din Bogdăneștii Sucevei ca acea toamnă târzie, care înfruntă brumile și-și deschide în ramuri cu frunze de aramă, neașteptatele, curatele și plâpândeale sale florile. Să ne rămâi îndelungat ca o înflorită toamnă târzie. Nu gândi nici o dată că vei aduce astfel rușine alător primăverii uscate și stărpe, câtă vreme avem încă nevoie de înfruntările bătrânilor!

Dumitale, și tovarășel dumitale de viață, strig iarăș: drum bun, și s'auzim numai de bine!

Tudor Pamfile

Redactorul Revistei „Ion Creangă”

Frăția de cruce și alte îndrumări sufletești.

CAPITOLUL II.

— Urmare —

Frății din aceeași mamă, dar cu tata deosebit, precum și cel din același tată, dar cu mamă deosebită, își zic frați *vilregi* sau *mașteri*. Prin extindere, se dă titlu de *frate* și bunului prieten, căruia unul i se adresează cu „frate N^o”, „al dumitale ca un frate”, „ca un *frate mai mic*”; cel ce viețuiește la o altă, ca și cel ce se cred apropiați sufletește, își zic

iarăș frați: „*fraji întru Hristos*” își vor zice clericii, iar mireni își vor spune după lexicul strein, *contraji*¹.

Aceștia toți vor fi unul pentru altul și *frățior*, *frățic*, *frăluț*, *frălic*, *frăjân*, *frăjin*, *frăjișior*, *frăliuc*, *frăjiuc*, *frăliuluc*, *frăliuteț* și *frăliuț*.

Legământul lor sufleteș, real, dorit sau închinat, care nu s'a consacrat printr'o practică rituală va fi *frăjia*², nume prin care se înțelegeă mai de mult în Transilvania însăși *rudenia*, și mai rar *frățimea*.

Mai întâlnim apoi și acești frați:

Fratele de mână este numele vornicului care slujește pe mireasă în timpul nunții.

Fratele de mire, *fratele de mireasă* sunt vorniceli sau chemătorii la nuntă.

Fraji sulletești, copil botezați în același apă³, cari au acelaș naș, sau același moașă⁴; cel botezați în același apă se numesc și *fraji de boleză*⁵. Prin Bacovina, se numesc astfel copiii cari au acelaș naș. *Fraji de cruce* sau *fârtați*, sing *fârtaț*, se socotesc între dânșii, copilul botezat cu copilul nașului său, sau copiii cu acelaș nume.

Fraji de lapte sunt fraji cari au supt la același doică sau mână.

Sorile sau *surorile* își zic *surorèle*, *surioare* și *soruje*.

Când doi sau mai mulți fac legământul de frate, se zice *se prind*, *se pun*, *se leagă*, *se fac*, sau *se jură fraji*, sau *fraji de cruce*, *se frățesc* sau *se înfrățesc*. În deosebi, aceștia își zic *fraji*, *fârtați*⁶, *fârtați*, *fuitați*⁷, *frăjiori*, *fraji de cruce*, *fraji din dragoste*.

1. Pentru accepțiunile *frate*, *tată*, și *mamă* ca titluri reverențioase între fețele bisericesti și între vechii boeri, a se vedea N. Docan în *Arhiva*, XI, p. 426-7.

2. N. Iorga, *Studii și doc.*, XIII, p. 243.

3. *Dicționarul limbii române*, sub *frate*.

4. Marian, *Nașterea*, p. 182.

5. Culegere din Țețu-Tecuciu.

6. Marian, *Nașterea*, p. 181-2; Orovei, *Superstiții și credințe* p. 161: Și „cei ce se lau într'o lăutoare se văd pe lumea cealaltă”, deci se socotesc ca frați.

7. Voronca, *Dăruțele și credințele poporului român*, p. 1134.

8. Merișan, *Sărbătorile*, III, p. 190.

9. Rev. *Sămăntorul*, IV, p. 236, 238 și V, p. 204.

Fetele își vor zice *surori, soruici, surale, sorl, surori de cruce, verișoare* sau *mălcuțe*¹.

Feciorii își vor mai zice *veri*, iar fetele *vere, văruice* sau *verișoare*.

Dalina se cheamă *întrăjire, întrălăjire, infărtăjire, înfărtăjic, frăjic* sau *frăjietate de cruce,*² și: *însurăjire, însurăjic, însorofil, sau mălcuțare*:

Prin Hașeg avem *fratele jurat* sau *sora jurată*, prinși în locul răposașilor lunateci; prin extindere, dalina apropie și pe *talăl jurat* și *mama jurată*, în locul talălui său mamei moarte.

CAPITOLUL III.

Frați ziuatoci și lunatici.

Am făcut în ca izvodul trebuințelor cari fac pe om să-și apropie «un frate» sufletească, lăsând de oparte latura superstițioasă și anume credința Românilor din multe părți, care cere înfrățirea sau însurățirea, ca o nevoie pentru înlocuirea unui frate sau soră zăuatecă sau lunatecă, după moarte.

Doi frați sau surori, se zic *ziuateci*⁵ sau *zilateci* când sunt născuți în aceeași zi a lunii,—firește că în ani deosebiți; de pildă dacă la 20 Maiu 1883 s'a născut Ion iar la 20 Iunie 1885 s'a născut Sanda, Ion și Sanda sunt ziuatoci.

Ziuatoci se mai numesc,—mai rar însă,—și frații născuți în aceeași zi din săptămână:

1. Numele z'lei când se prind: *mătcăldu, mătcăldu.*

2 I. Slavici, *Din Bătrâni*, Buc. 1916, p. 138.

3. *Noua Revistă Română*, VII, No. 6.

4 O Densușeanu, *Graiul din Țara Hașegului*, p. 96.

5 *Ion Creangă*, VII, p. 26.—Cred. o greșală de tipar, prin confundarea lui *u* cu *n*, când cetim în Gurovei, *Credințe*, p. 383: «Doi copii născuți în aceeași zi sunt *zănateci*» — cuvânt care are alt înțeles.—Cred. Rom. din Principele Ferdinand, jud. Teleorman, împărt. de păr. Pl. A. Diaghici: «Doi prunci născuți în aceeași zi nu pot să trăiască: sau moare unul din ei, sau amândoi».

Lunatec vor fi frații cari se nasc în aceeași lună. De pildă, dacă Toma s'a născut în Septembrie 1884 și Gheorghe în Septembrie 1887, Toma și Gheorghe sunt lunatici.

Împrejurul fraților ziuatci și lunatici găsim mai multe datini întemeiate toate pe credința într'o unitate sufletească a celor doi; această unitate, după moartea unuia, nu se mai poate nici păstra de la sine și nici întregi iarăș dela sine, fără îndeplinirea unor ritualuri.

Asfel:

Dintre doi frați lunatici, unul trebuie să moară, lucru care atrage după sine și moartea celuilalt. Ca să nu se întâmple una ca aceasta, cei doi frați trebuiesc *destăcuți*¹.

Când moartea unuia din cei doi frați nu s'a putut împledecă, lucrul acesta trebuie făcut neapărat pentru cel rămas.

Dar nu numai prin moartea unuia se primejduiește viața celui rămas, ci și atunci când sufletește, unul dintre frați trece într'o stare deosebită, când se desprinde de celalalt, cum este cazul când își serbează nunta. Când un frate lunatic se căsătorește, celalalt frate *trebuie scos din țiare*. Cea mai mică primejdie pentru fratele cărui nu i se face acest lucru, este îmbolnăvirea².

Prin jud. Covurlui, în ziua cununiei unui frate lunatic celalalt trebuie să stea cu *fiarăle* în picioare, ca să nu înnebunească³.

La moartea unui frate lunatic, prin jud. Tecuciu, celalalt frate este dus undeva, pus în *țiare* și păzit, ca să nu vină și să și vadă fratele răposat: dacă acest lucru totuș s'ar întâmpla, moare și fratele rămas⁴.

Prin jud. Dolj, dacă un morț este ziuatic sau lunatic

1. Culegere din jud. Bacău.

2. *Ion Creangă*, VII, p. 26: «Când doi frați sunt ziuatici sau lunatici, când se cunună unul, trebuie scoși din țiare, ca să nu fie împledecași. Lucrul acesta se face și cu *mirele* sau *mireasa* lunatică. În jud. Tecuciu, se împiedică mireasa, și se ține până'n s'înșitul soarelui, când vin vornicul și mirele de-o despică. Dacă nu se urmează astfel, mirele n'are parte de mireasă.

3. *Ibidem*, IV, p. 21.

4. Culegere din Țepu jud. Tecuciu. — Gorovei, *Credințe*, p. 170: «Când doi frați sunt lunatici, și unul moare, îl pune pe cel rămas în țiare, pentru ca și el să nu moară».

cu un frate viu, *ii scot din fiare*. Scoaterea se face astfel: îl leagă cu *fiarele cailor* sau *ale coșului*,¹ pe morți și pe viu, de picioare, închide fiarele și apoi le deschide de trei ori. Și atunci e scos din fiare, adică cel viu este scăpat de primejdie de a muri după frate-său. Dacă s'a uitat a-l scoate din fiare, până nu l-ar îngropa, îi scot peste mormânt sau chiar îl desgroapă pe morți, fie cât de târziu, numai să se facă aceasă scoatere din fiare.

Prin jud. Brăila, pentru a nu muri și fratele rămas după cel lunatec sau spre a nu i se întâmpla o mare cumpană² se pun cei doi frați în fiare, legându-se și încuindu-se un picor al unuia, cu piciorul celuilalt; lucrul acesta, se pare că-l face, pentru un băiat: o fată, și pentru o fată: un băiat, cari rămân ca *lovarăși*, —înlocuind pe răposat. Incularea și descuerea se face de trei ori³.

La Românii macedoneni, dacă moare un frate născut în aceeași lună cu altul, rămas în viață, care trebuie să fie față la înmormântare, își pune în brâu o *cheie* pe care o poartă apoi patru zile⁴.

Prin alte părți, la înmormântarea lunatecului, a căruia soră sau frate trăiește, «se dă cu *pușca*» de-asupra momântului. «Aceasta se face, ca să nu se ivească vre-o vrăjă pe cealaltă lume între frați»⁵.

Toate aceste datini au de scop să aducă pe acel rămas în însușirile unei ființe de sine stătătoare după ce o jumătate din sufletul său a murit, a fost îngropată, și de unde, sub diferite chipuri, poate reveni ca să primejduiască cea laltă jumătatea care se socotește nedespărțită.

1. Gorovei, *op. cit.*, p. 383 cred. din jud. Vâlcea: Acestia, când se căsătoresc, sau moare vreunul, celalt se leagă în *fiarele dela coș*.

2. Prin Teșu, jud. Tecuciu, se crede că *gemenii* nu trăesc; dacă moare unul, moare și celalt.

3. *Ion Creangă*, VI, p. 211.

4. Cosmuleț, *Datine și cred. maced.*, p. 37.

5. T. Burada, *Dat. pop. rom. la înmorm.*, Iași 1882 p. 39.

CAPITOLUL IV.

Desfacerea frăţiei fraţilor lunateci sau ziuatoci şi prinderea altui frate în locul celui răposat. Tată-jurat, mamă-jurată.

Am pomenit în capitolul precedent că cea mai obișnuită pricină care aduce o înfrățire este moartea unui *frate ziuatoc* sau *lunatic*; fratele sau sora rămasă, ca să poată trăi, uneori trebuesc deslegași, și câteva din practicile rituale le-am pomenit; mai adese ori însă, ca să poată supraviețui răposatului, trebuie să-și prindă alt frate sau altă soră, după ce s'a îndeplinit desfacerea vechii frății.

Mai întâi să pomenim desfacerea acestor frății cât timp frații sunt încă vii, și înlocuirea ei cu alte două frății.

Prin jud. R.-Sărat se lea o *lăscăie*, se tale în două cu barda ori cu un cujiț pe *pragul* ușii și flecare frate lunatic înghite câte o jumătate. Din acel moment, frăția veche nu mai este.

Allte ori, cei doi frați vii se împiedică într'o pereche de *fiare*, unul c'un picior și celalt cu celalt picior și apoi un al treilea, un copil strein, care va fi cu flecare frate de cruce, li va despledecă.

Dar desfacerea cu temeiu a frăţiei și prinderea unei alte frății se face când unul din lunateci moare. Fratele nou scoate pe cel lunatic din groapă și își aşază unul din picioare'e sale în sicriul răposatului pe când lunaticul rămas îl întreabă :

- Te faci frate cu mine ?
- Mă fac frate cu tine! — răspunde fratele nou.
- Ești frate cu mine până la moarte ?
- Sunt frate cu tine până la moarte.
- Te lepezi de mort și te legi de mine ?
- Mă lepăd de mort și mă leg de tine

Aceste întrebări și răspunsuri urmează de două ori¹.

Prin jud. Buzău, „după ce s'a dat drumul sicriului în groapă, fratele său sora copilului mort se scoboară în groapă pe sicriu iar celalt copil îl rădică din groapă, și punându-se față în față, apucă un *colac*, unul cu o mână și celalt cu

1. Împărt. de d-l I. C. Patrescu, com. Mărgăritești.

alta și-l frâng în două; după aceea se sărută și astfel se fac *frații de cruce*¹.

Prin jud. Gorj, «dacă mortul e lunatec cu un frate rămas în viață, înainte de punerea în mormânt se bagă în fiare mortul cu cel viu astfel: se leagă un capăt al fiarelor de piciorul drept al mortului, iar de celălalt, piciorul celui viu, de unde cel viu e scos de un alt om care i va fi *frate până la moarte*, în locul celui mort, pronunțând aceste cuvinte:

— Te lapezi de frate-tău?

— Mă lapăd.

— Te prinzi frate cu mine până la moarte?

— Mă prind!

Aceste cuvinte se zic de trei ori. Apoi descue fiarele, socolindu-se frații până la moarte.

Iar dacă nu vor face astfel, au credință că până la o jumătate sau un an cel mult, mor și ei².

1. Marian, *Inmormântarea la Români*, p. 359.

2. Ec. I. Constantinescu, *Monografia comunii Brănești, jud. Gorj*, Ig.-Jiu, 1914 p. 136.—Cred. Rom. din com. Boureni, jud. Dolj, împărt. de d-l N. I. Dumitrașcu: «Dacă cineva din frații sau rudeni este născut în același lună sau zi cu mortul, sunt lunateci sau zăuateci și atunci trebuie scoși din fiare. La mormânt se încidă *fiarele cu care se împiedică copiii* de piciorul mortului și celui lunatec sau zăuatec cu el. Se cheamă o rudă cu cheea fiarelor, care zice aceluia de trei ori vorbele:

— Imi ești frate până la moarte, să te scot din fiare?

Acela îi răspunde:

— Îți sunt!

Apoi descue fiarele. Și astfel este scos cel viu cu cel mort din fiare!».

Cred. Rom. din com. Catane, aceleș județ, împărt. de d-l Șt. Șt. Tuțescu: «La *nuntă* ca și la *moarte*, se scot din fiare și de sunt lunateci, născuți în acea lună, bine înțeleg numai cei dintr-o familie, căci dacă nu se scot din fiare, se *îmbolnăvesc* și chiar mor. Pe copil îl scoste din fiare o *fată*; pe fată, un *băiat*. Bagă fata sau băiatul *strini* pe și lunateci în fiare, pe unul de un picior și pe altălat de alt picior, apoi zice *gînere'ul* sau *ălu' viu* de e lunatec cu mortul:

— Imi ești frate până la moarte, să te scot din fiare?

Răspunde:

— Sunt!

Se zice de trei ori. Fata e datoră să ia și cețui ce a scos-o din fiare: *ciorapl*, ș. a.; băiatul, să-l cumpere ceva. Legământul aceasta, — *frăția de cruce*, — e pe vecie».

Cu alle amănunte, urmărim datina în jud. Olt, Teleorman și Vlașca.

Prin jud. Olt, fratele morfului lunatec se pune în *fiare* și se prinde *frate de cruce* cu un altul, așezându-se pe marginea mormântului și rupând o *furcă de strâns lân*, pe care unul o apucă de un corn și celalalt de altul¹.

Furca, de bună samă, înșamnă *sufletul* celor doi frați, în cele două trupuri.

Prin jud. Teleorman, datina urmează numai când răposatul este *strigoiu* și are frate lunatec sau ziuatéc :

•Se așează coșciugul (*tronul*) cu morful în el pe pragul casei cel mai din afară. Într'un lanț de fer, de obicei *verigele coșului*, se leagă piciorul drept al morfului ou piciorul fratelui sau surorii sale ziuatece sau lunatece, și se închid capetele lanțului cu un lacăt. Altcineva, *stren* de-ai casei și de sex contrar cu cel viu, întrebă :

— 'Mi-ești frate (sau soră) până la moarte, ca să te scot din fiare ?

— Iți sunt! —răspunde cel cu piciorul în lanț.

Așa se întrebă și se răspunde de trei ori. După al treilea răspuns, se deschide lacătul și cel scos din fiare rămâne în casă.

Li se dă apoi o *furcuță* de lemn, tălată atunci din vr'un pom ca s'o rupă. Peste prag,—unul afară și altul înăuntru—despică furcuța care este semnul înfrățirii lor până la moarte neputându-se lua unul pe altul de bărbat și soție. În urmă se ridică îndată răposatul și e pornit la b.erică în cântecele preotului.

Scosul din fiară se obișnuște și la *căsdtorie*, când ginerile sau mireasa sunt ziuateci sau lunateci cu frații sau surorile lor respective. Se urmează aceiași rânduială pe pragul casei. Cel scos din fiare, atât la nuntă cât și la moarte, rămâne în casă toată ziua. Totuși, pentru că e un ceremonial copilăros și plicisitor, când sunt în cauză prunci de câte un an, în multe părți se *letește de preot deslegarea*, sau acasă, sau la biserică. Una din două trebuie însă să se facă de oarece moare cel care nu e scos din fiare².

1, *Mariev, În mormântarea la Români*, p. 360.

2, *Ion Creangă, V*, p. 243.

Pentru județul Vlașca avem mărturiile unul preot care oficiase înmormântarea :

«Cadavrul era descoperit [îngă mormânt, după celreă prohodului]. Se aduse niște lanțuri cu cari se împiedecău cali și se împiedecă moarta la ambele picioare iar cu alte lanțuri, ce erau în legătură cu lanțurile dela moartă, fu împiedecat un frate [lunatec] al moartei. Aceste lanțuri se încuiară la un picior cu lacăt de cătră un copil care sta cu chela lacătului în mână. În aceste momente domniă o tăcere adevărat mormântală... Deodată se aude o voce răgușită în mijlocul acestei tăceri și tot deodată apare.. o babă.. zicând cătră fratele moartei :

— Te lepezi de sora ta, să te faci frate cu Neagu ? Neagu era bălștul ce țineă cheea lăcatului :

Fratele moartei răspunse solemn :

— Mă lepăd !

Acest dialog urmă până de 3 ori în urma căraia apol Neagu desculă lacătul și descatenă atât pe cel viu cât și pe moartă...»¹.

Pentru unele părți din Banat «persoana adoptată ca frate între cel viu și cel mort leagă cu un lănușor pe frate-său cel viu de mâna dreaptă iar cu celalt capăt de lanț leagă mortul de mâna stângă unde pune o lacătă și o încule cu cheea. Astfel legat stă fratele cel viu până s'a gătat cu ceremonialul... După ce s'a gătat cu tot ceremonialul fratele adoptat descule lacătă, trage lanțul jos și deslegând pe fratele cel viu, aruncă lănușorul într'o depărtare anumită zicând :

Doamne ajulă, Sântă Marie,

De bine și sănătate să fie.

Cum am lepădat eu lanțul,

Așa să fie lepătat,

Lepădat

Și depărlat,

Și lunatecul

1. Rev. *Casa Rurală*, III (1895) p. 188 : „Copiii unui părinte ce sunt născuți în aceeași lună și aceeași zi, zice poporul că sunt lunateci, și dacă se întâmplă să moară unul din ei, la înmormântare, dacă nu i se face, ce e ce ai văzut, poporul crede că cel mort se face strigoiu și neîntârziat vine și omoară pe toți cei din casă”.

Sau zilalicul

De la fratele meu N...]

Și după ce a rostit cuvintele acestea, fratele adoptat îmbrățișează și sărută pe fratele viu al celui repausat¹.

Pentru Țara-Hațegului avem, în transcripțiile literară, următorul text care începe cu arătarea ritualului pentru *tală-jurat*:

«*Tală jurat*—povestește cineva—e când moare la cineva și prinde peste groapă un alt tală, ca să fie bine, să nu moară care rămâne, copilul. Se înțeleg de mai înainte neamurile că pe cine să prindă tală. La groapă copilul stau toți de o latură și talăl jurat stă dincolo ș'apoi rup un *colac*, și jumătate rămâne la talăl jurat și jumătate la copil. Se prinde și *mamă jurată*, ca cum prinzi tală, dacă moare mama; prinde pe cine le place. Dacă moare frate, ori soră, prinde frate ori soră peste groapă. Se cheamă *frate jurat* ori *soră jurată*. Asta se face dacă se *lâmplă* ca al care moare să fie zilalic ori lunatic, născut tot dintr'o lună și dintr'o zi cu al de rămâne,—într'o Joi, într'o Marți, cum se *zgodește*. Eu încă am avut un copil la Stretonele și într'o Joi, și după ala am avut fata pe care o am, și tot în luna aceia și iar într'o Joi. Ala a murit și fata a prins frate jurat pe crâșnic; pe ala l-am poștit, și-a fost de măsură la copilul meu»².

CAPITOLUL V.

Ritualul înfrățirei.

Trecem la ritualurile înfrățirei.

Întâi, pomenim *ameslecul* și *suptul sângelui*.

„*Tălharii* cei mari se făceau *trași de cruce* îndeolaltă, pentru a-și fi cu credință unul la altul, pentru a-și fi ne *drep-talea*. Se tălau la *brațul drept*, în cruce, și-și sugeau sângele, jurându-și credință până la moarte»³. «Printe copii,

1. Marian, *Sărbătorile la Români*, III, p. 195-6.

2. O. Deusușianu, *Oraiul din Țara Hațegului*, Buc. 1915, p. 96.

3. E. N. Vorouca, *Dașunile și cred. pop. rom.*, p. 533.—Pentru jude. Suceava pomenim că tăetura se face tot la brațul drept, la încheetura mâinii, în față, și tot cruciș, cu cuțitul (Imp. Art. de d-l Const. Chirileanu com. Broșteni).

și acum a rămas obiceiul de a se face frați de cruce împungându-și *degetul cel mic* de la mâna dreaptă și sugându și sângele, sau scriindu-și cu sângele cela pe hărțile, prietenle și iubire eternă»¹.

Dalina o pomenește și Vlahuță, arătând însă că tăierea se face la brațul stâng: «Vasile zice:—Hai, măi Ioane și ne-om prinde frați de cruce!—Hai zic și eu! Și scoate el bircea-gul din cingătoare, și-l acot și eu, suflecăm mâneca la brațul stâng și ne facem o creștătură în cruce... ceia sus... nici nu se mai cunoaște semnul...și doar a leșit așa, ca o gămălie de chibrit, o picătură de sânge, și Vasile a pus gura și-a supt-o dela mine—și eu dela el, și ne-am jurat de trei ori să rămânem frați până la moarte, și apoi ne-am luat de mână și am venit așa, încet fără să vorbim până acasă. Și n'am spus nimănui de asta... da oamenii știau, pentru că trăiam... mai bine decât *frații de sânge*»².

Prin satele de pe Crișul-alb, frații și surorile de cruce și înțepă la *degetul cel mic* cu un *spine* și apoi își sug sângele unul altuia³.

2. Al doilea mijloc de înfrățire este *jurământul pe armă*; îl vom întâlni, prin urmare mai ales în viața haiducească: «Dolsprezece tovarăși [haiduci cu toți], frați de cruce, fugiți dela coarnele plugului se adunară în jurul [capitan] și încrucșându-și fierul *cujitelor* îi jurară credință și ascultare fără margini, cu drept de viață și de moarte asupra lor⁴. Avem aici și o înnoire a jurământului de frăție.

3. *Jurământul pe cruce, pe pâne și pe sare*. Întâia mărturie ne vine dela un călător străin: Contele de Lagarde

1. Voronca, *ibid.*, cf. și p. 1142.—T. Barada, *În normântarea* p. 40. «prin părțile de munte se sapă într'o stâncă o cruce, pe care cei ce vor să se prindă frați de cruce o sarută, apoi își fac la mâna dreaptă o tăietură și amestecă sângele lor; și astfel se fac frați de cruce. Această datină veche îi leagă a-și da viața unul pentru altul».

2. După Gh. Coșușanu, *Superstițiile pop. rom.* p. 165-6.

3. Marian; *Sărbătorile*, II, p. 85.

4. N. Gane, *Aiviță, Șană*, Buc., 1916 p. 6. — *Ibid.*, p. 16: «...să-l alegem pe dânsul de căpitan.—Pe mine?—Pe tine!—Jurați, zise Duman scoțind *cujitul* din teacă.—Jurăm! răspunseră ceilalți, încrucșând *cujitele* cu el».

povestește despre înfășirea sa în 1824 la Brașov, cu marele logofăt Dudescu. „Când după masă făcurăm, eu și marele logofăt, învoiala cu surugli, logofătul îmi zise: Călătorim de șase zile împreună și alle cinsprezece vor trece fără ca să ne despărțim. Să facem, dacă vrei, așa cum ne lavașă o veche dalină românească, făcându-ne frați de cruce! Indată logofătul puse într'un vas o cruculișă de ivoriu pe care o purla toldeauna la sine, adăugă pâne, sare, și-apoi îmi zise: Zi după mine: Pe cruce, pe pilă, pe sare, ne jurăm să fim frați și să ne ajutăm în toate împrejurările!-¹.

Peste munți, prinderea frăției se face pe *pâne și pe sare* și jurământul este acesta :

Eu și-oiu fi frate
Până la moarte.
M'oiu lăsa de pâne
Și de sare, mai bine,
De cât să mă las de tine!

După rostirea jurământului dau mâna și frăția este încheiată ².

4. Amestecul sângelui, schimb de arme și jurământ:

Ion Ghica într'una din scrisorile sale către V. Alexandri, pomenește această dalină zicând: «La noi..., acei care se prindeau frați de cruce, mergeau în biserică, îmbrăcați în haine de sărbătoare, și acolo, la ușa altarului, se *înjepau cu un ac la braț* până scotea o picătură de sânge pe care celalalt o luă cu limba, și himbau *armele* unul cu altul și pronunțau cuvintele: «*vlața ta e a mea!*»³.

5. *Jurământul în biserică și dăruirea reciprocă*, o înfășurim mai ales în documente. Dalina, sub această înfășurare va fi avut o bună primire din partea bisericii, care tocmai are de scop de a strânge legăturile dintre oameni până la ceva mai mult decât o frăție, precum scrie d-ăcul din porunca Domnului, în 1645: «Chiriac Postelnicul se gândi la sufletul său precum se cuvine tuturor pravoslavnicilor creștini după spusele evanghellei, a iubi pe aproapele lui ca pe sine însuși, de oarece întru unul suntem botezați și

1. *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 287; text francez; cf. Hașdeu, *Oltenia*, Craiova 1884, p. 83-4.

2. Marian, *Sărbătorile*, II, p. 85.

3. *Biblioteca pentru toți*, no. 324-5, p. 115.

prin urmare *traji creșlinești* suntem. Din această pricină și Chiriac postelnicul înțelegând în toate cele ce sunt scrise în sfânta scriptură că cel ce va lua crucea și va veni după mine acela este vrednic de mine, a făcut postelnicul legătură de frăjie cu boerul Domniei mele Constantin Cluceru ca să fie *traji de suflet nedespărțiți*¹.

Întâia pomenire documentară o avem din 1487; dacă actul va fi bine cetit; vom da-o mai departe, la cap. VI. A doua o avem din 1526: Horvat logofătul se înfrățește cu sluga sa Nan pitarul².

Al treilea act, din 1537, pomenește *frăjia* dintre Lăudat paharnicul de o parte, iar de alta Vlaicu părcălabul nepotul său Stanciu slugerul cu Jupâneasa lui Vișa³.

Tot cam pe atunci se face o altă înfrățire pe care o întărește Mircea-Vodă la 1549: «Iar Oprea [fratele lui Rădoi] a așezat și a înfrățit pe Nanu, cu fiii ei pe partea ei de moșie, pe jumătate, în Strâmba, și în Lov, iar Nanul a dat Oprit 500 aspri gata; și în cât s'au înfrățit înaintea lui Radu-Voevod care a pierit la Râmnic». Întăritura mai scrie: „și iar, lui Pătru cu fiul lui, să le fie moșie din partea *fratelai* său Vasilu, moșie de 200 aspri pentru că a plătit-o de bir cu 200 aspri gata, și partea *fratelai* Ion pentru că a scos-o de la bir cu 35 aspri”⁴.

Din 1569: «Din mila lui Dumnezeu Io Alexandru Voevod și Domn a toată țara Ungro-Vlahiei... dă Domniea mea aceea poruncă a Domniei mele slugii Domniei mele, Necula, cu fiii cății lui Dumnezeu îi va dărui, ca să-i fie lui dreaptă partea Badei toată câtă i se va alege de pretulindeni, căci i-a fost lui Badea dreaptă ocină și moșie. Iar după aceea a venit singur înaintea Domniei mele cum că s'a înfrățit cu Nicula și i-a fost dat Badea [lui] Nicula toată cea de mai sus zisă ocină. Și au fost mers în *stânta biserică* și au fost pus mâinile pe *stânta evanghelie* și s'au pus jurământul ca să fie ei doi *traji nedespărțiți în vecl*. Și încă i-a mai dărui și dat Neculei mai sus zisa ocină în credința

1. *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 284.—*Arhiva ist.*, I, p. 29, publică un act de înfrățire religioasă între mănăstirea Bisericanii și o altă mănăstire de sub Ceahlău.

2. *Monitorul oficial* din 18 Sept. 1892.

3. C. Giurescu, *Legătura lui Mihai Viteazul*, p. 16

4. Al. Ștefulescu, *Strâmba*, Tg. Jiu, p. 14.

pentru *frăjie*, din a sa bună vrede și cu șlirea tuturor megieșilor din sus și din glos. Iar Neculă, el a fost dărult pe Bada cu 8 felegene cu ceaprazuri de fir, socolite fiind 1300 aspri, și 1 cal bun drept 800 aspri, și 1 prășlin drept 80 aspri, și 1 calpac drept 20 aspri și bogasiu drept 130 aspri. Și a fost cheltuit Necula la *sfânta frăjie* 220 aspri pe trei zeghe de cizme drept 150 (*sic*). Astfel s'au fost *infrăjit* și s'au tocmil dinaintea Domniei mele și dinaintea a toată curtea Domniei mele cu șlirea tuturor megieșilor din a lor bună vrede. Iar cine ar voi să rază această *frăjie*, și tocmală, să fie proclat de 818 sfinți părinți...»¹.

La 1577, pentru a se stânge neînțelegerea cu privire la o moște, Voia și cu feciorii popii Nan «de bună vrede lor s'au *infrăjit*... în *sfânta biserică*, făcându-se tot una; Voia le mai dăde un cal negru, mare și bun, iară el îi mai dăde lui, moște, o falce din părțile lor din Toplița, care tocmală s'a făcut înainte popilor și a tuturor orașenilor din Argeș, și înainte bunilor megieși împregiurași ai lor... Și a mai cheltuit atunci Voia *aldamaș* 230 aspri și un porc gras, iar pentru brisovul moștelor a dat 50 aspri...»².

Din 1583: Mareș cu Dan «s'au *infrăjit* și s'au învold dinaintea Domniei mele și și-a întors Mareș» dela Dan, în schimbul a 600 aspri, părțile lui Vășiu unchiul său, zălogit cu 350 aspri de argint și al lui Viad cu 260 aspri³.

Tot de pe-atunci avem șlirea că Petru III Schlopu eră *infrăjit* cu Alexandru Vodă⁴.

Din 1620; «... și iar să se știe că s'au prins Radu și Bâldea și Drăghici din Pocivaliște, *târtași*, și însă s'au dus și în *sfânta biserică* și au dărult Radu și Stan pe Bâldea cu o cămășcevară și cu o vacă cu lapte, iar Bâldea a dărult Radului și lui Stan un loc de grădină și un loc de vie pe lângă Vâlcea. Și iar au dărult Radu și Stan pe Drăghici cu un taler de argint, și după *târtașia* aceea aceea Lupului (?) i-au dat o vacă cu lapte, iar Drăghici

1. Ob, Ghibănescu în rev. ist. Teodor Codrescu, An I. No. 7, p. 98

2. Arhiva ist a Ron., I. p. 143.

3. Al. Ștefulescu *Stramba* p. 14.

4. P. V. Năsturel, *Stavropoleos*, Buc. 1906 p. 4.

au dăruit Radului și lui Stan un loc de casă și de grădină în Pocolovașiște¹.

De sigur că și alte ori, când se pomenesc frățille și dănille făcute, fără a se pomeni jurământul în biserică, pe această trebură să-l subînțelegem. Între aceste pomeniri avem:

Un act din 1619: «...și iar a dăruit Bulcea al Gramei pe Mardarie cu un loc de vie pă din sus cu via lui Mardarie pentru *tărlăjia* lor, iar Mardarie lui i-a dăruit lui Bulcea al Ganei, o cămaș[ă] și o măram[ă] și o dulam[ă]...»².

Într'un act din 1620 se spune că unul dă altuia o bucată de pământ și niște țigani, primind în schimb, un cal, o blană, o șea și un frâu³.

Urmând cu pomenirile documentare despre înfrățire, avem:

Moșnenii de Măicănești, ținutul Ilfov, rumâniți de Mihai Viteazul, ca să se poasă răscumpăra, *înfrățesc* pe Crăciun, Popa Mușat, Radul și Vișan; aceștia dau celor întâi ajutor bănesc și primesc în schimb 50 stânjinii de moșle⁴.

Alt act din 1620: «† Scriș eu Fătul și Negoia cum s'au *frățit* cu Vasile, și i-am dăruit cu doi rumâni de Nucșor, anume Albul și Nedeu și o delință bună fără de rumănu și cu delnițele ce... și mărturia pop Stanclul... și Stan Armașul de Năpărațeni, pop Du[m]bravă și cu... de Dumnești și Albul de Grănești și Frăce de Costenești: ș'am scris eu Fătul cum... să fie moșle...

† Eu Mușat post. amu datu Fătului o dulamă de grana cu vulpi iar eu Neagoe feciorul Fătului i-am datu un cal murgu cu șă turcească de grana și cu frâu și o dulamă, cabanță cu guler cu vulpi de almișcele roșiu. Ș'am *înfrățit* acești coconii de bună voia lor. Însă dulama Fătului prețul ei 4300 [ăspri] iar dulama lui Neagoe prețul ei 5300 și calul și șao 4500. Ș'am dat jupănesel Fătului și a lu Neagoe 10 cărți de tâlpan, 540, Ș'ază scris eu Mușat post. naintea a-

1. Ob. Obilăneșcu, *Sarete și isvoade* VI, p. 9. cf. și *Ion Creangă*, VII, p. 256.

2. *Ibidem*, p. 7.

3. *Convorbiri Literare*, XXXII, p. 294.

4. A. Gădei, *Monogr. com. rur. Bragudira*, Buc. 1905, p. 39.

cestor boiari ce sânt mai sus scriși. Pis Iun 14 dni vâleat 7128 ¹.

Un act din 1644 pomenește de-o *înfrățire* din «zilele] răpăosatului Mihail Vod, iar Stan Blaș tatăl Părvului Armaș el s'ou fost înfrățit cu Barbul cliuci, din Rugi, și au fost dat Stan Blaș Barbului cliuci, o deoințiș în Drăgoeni, iar Barbul cliuci el încă pentru înfrățire au dăruit pe Stan Blaș cu un cal...» ².

Un act din 1645 arată că Chiriac a dat lui Costantia o moșie de 500 de stânjeni, cu tot ce se afla pe ea; Constan-din a dat lui Chiriac 70 de bani ungurești și un cal cu o plască de grana ³.

Nu cunoaștem în ce va fi consat oficiul preoților, el însă era, și pentru Ardeal, pe la 1628 se pomenește ca o îndeletnicire care aducea un venit însemnat, sub numele de *trăjiți*, la oaltă cu *osfeșteniile, împărțiturile, cuscriile și cu-metriile* ⁴. Unișii au păstrat frâșla de cruce ⁵ până când s'a poruncit preoților ca «cinstea sau darul... de la *trăjiți* [ce] au fost obicinuit a ceare», să nu-i mai ea ⁶.

De pe malurile Oltului am cules mărturia în 1918 că înfrățirea tinerilor în biserică încă se mai obișnuiește ⁷.

Pentru București, avem de asemeni o mărturisire ⁸.

Dalina a fost cu mult mai slab practcată în Moldova, dacă este să judecăm după frecvența mărturiilor documentare. Somer scrie că Ștefan Tomșa s'a înfrățit cu un neam al lui, Ioan II Despotul, împărțind cu el o turtă în formă de cruce ⁹. Despre Cantemir, scrie cronicarul că «scos-au atunci și pe Vellicico din hătmămine și l-au pus vornic mare de țara de sus și hatman a pus pe gineri-său Bogdan. Deci lordachă vornicui, au și legal trășie cu Bogdan Hatmanul, văzând că este gi-nerc lui Constanlin Vodă, de țineă la un cuvânt» ¹⁰. Miron Cos-tin răsplătește pentru felurite slujbe, deci pentru «lucrul

1. *Archiv. Ist. a Rom.*, I, p. 139.

2. Gh. Obănescu, *Sarele și izvoade*, VI, p. 44.

3. I. Bogdan, *Cinct do umente*, p. 43.

4. N. Iorga, *Doc. Bistr.*, I, p. 43.

5. Iorga, *Sate și preoți din Ardeal*, p. 129.

6. Iorga, *Sud. Doc.*, XIII, p. 16.

7. Un avertisment telegrafic, *Juianu*, s'a înfrățit astfel.

8. P. N. Gulescu, în *Convorbiri Literare*, XXXI, p. 287.

9. *Id.*, p. 288.

10. *Letopisește*, II, 235.

nostru acesta nevoitor, [pe] dumnealui, *fratele* nostru Costiş logolătu... Deci noi, având *frăjie* cu dumnealui, și făcându-ne slujbă, îl dăruiești cu satul Temerleanii dela ținutul Fălciului¹,

Pentru zilele de astăzi ni se comunică din jud Bacău că cei ce se voesc frați, «leau câte două lumânările, se duc la câte un preot sau la mânăstire și le cetește *molltele speciale pentru frații* de cruce; le mai cetește molltele de deslegare și mai multe rugăciuni»².

6. Rituaturi mai deosebite, pomenim următoarele :

Prin Bucovina, «soră de cruce sau frate de cruce se face când îți e drag cineva și vrei să *te vezi cu acela pe ceea lume*. Se fac doi colaci și o lumânare, și la lumânare se pune *basmă*, și te duci cu acelea la cea ce îți e dragă sau la omul acela care vrei să îți faci frate de cruce, *dacă n'ai soră sau frate* și-i închini :

— Poftim, soră N., de sufletul meu !

— Bogdaproste, soră M ! Să ne întâlnim pe ceea lume !

Colacii se fac mari ca la botez și lumânarea o învețește cu *crijmă*.

Surorile de cruce sunt ca și a cele de sânge, ba încă mai mult, căci împărțesc crucea amândouă (?). Se fac de o dragoste (?).³

Prin jud. R.-Sărat, cei doi *prieteni* cari voesc a se prinde frați de cruce fac flecare din ei câte o *cornură* (păpușă) mare de pâne dospită, având pe deasupra *coțeluri*. Le schimbă între dânșii, și ținând mânele întinse, le *apropie*. In acest timp, o *fată mare din părinți buni* adică având fată și mamă, lae cu mâna⁴ prin cele două păpuși zicându-le :

— Să fiți frați de cruce până la moarte !

Fie care din cei doi frați noi dăruesc pe fată cu câte o *ogindă*, o *balistă*, *inel*, *cercei*, ș. a.

Dacă sunt două fete mari cari se prind surate, cel ce iae peste păpușă e un *flăcău*; care își ia ca dar de chezușle o pereche de *bete* frumoase ori o *balistă* mândră⁵.

1. N Iorgu, *Stud. Doc.* XXII, p. 253.

2. Culegeri din com. Larga, de d-l C. Vartolomei, astăzi preot.

3. Voronca, *Op. cit.* p. 1142.

4. Cf. tăerea cu *tâșul* palme unui al treilea peste cele două mâni ce se dau la o *invoială*, ca să fie acea *invoială* statornică.

5. Imprt. de d-l I. C. Petrescu, com. Mărgăritești.

Prin jud. Muscel înfrățitul se face la *Duminica Rusaliilor* când «*își dau [de pomană] copiii și flăcăii de văr și fetele de verișoare ori surate*».

«Fiecare copil, fată ori băiat, și-alege un tovarăș de sama lui, cu care se prinde văr, *surată* ori *verișoară*.

Fetele au și surate, și verișoare.

Datul de văr și de surate se repetă în fiecare an în ziua de *Duminica moșilor*. Copiii își *fac* (își dau) cu strachini, iar fetele și flăcăii cu farfurii și căni de porțelan.

În farfurie sau strachină se aștern flori de grădină și se toarnă și puțină apă; apoi se umple strachina (și farfuria) cu fel de fel de lucruri: felle de pâine, colivă, *păsal*, *colarezi* (orez sau făină cu lapte), ouă, caș dulce, cozonaci, turte dulci și chiar fragi, căci fragile tocmai atunci se coc.

Se mai pune și o *lumânare* apoi strachina astfel împodobită se *lămăie*.

Iată cum își dau suratele (asemenea și verii).

Cu strachina ori farfuria încărcată, pleacă fata la aceea pe care și-a ales-o să-i fie *surată* ori *verișoară*.

— Buna ziua, *surată*!

— Buna ziua!

Apoi aprinzând lumânarea, întinde strachina *surată*-si.

— Ține, să-mi fie mie pe lumea alaltă.

— Bogdaproste! Ține și tu p'asta, să-mi fie mie!—și-i dă una la fel tot așa de încărcată.

E frumos însă când își dau două surate pentru înfășa dată, adică când se prind. Iată cum.

Până a-și schimbă strachinile, ele se duc să taste câte o *cracă de măr dulce* și se duc cu ele la puș. Acolo stă una într-o parte a pușului și alta în cealaltă. Tot cu ele se mai duce un flăcău care le întreabă:

— Dați surate pân' la moarte.

Ele:

— Dăm surate pân' la moarte, [întrebând și răspunzând de câte 3 ori].

— Dd azi înainte sunteți surori?

— Suntem [iarăș de 3 ori].

— De azi încolo, să știți: nu vă mai ziceți pe nume, ci surate. Apoi le dă în mână *crăcana de măr dulce* și apucând una de o ramură și alta de cealaltă, trag a'o splinece.

De aici înainte sunt surale¹.

Din Banat avem următoarea descriere legată de *Mălcălu* sau de *Paștele mic*, nume ce-l poartă Lunea, Marția sau amândouă aceste zile la o țară, cari vin după *Duminica Tomei*.

•*Insurăjirca* sau *mălcușarea* fetelor se face de comun nămil la *Mălcălu*, pe când feciorii *măncă cruce* adică se înfrășesc nu numai în această zi, ci în orice altă sărbătoare de peste an.

Mai departe e de observat și aceea că între ceremonialul înfrășirii feciorilor și între ceremonialul însurășirii sau mălcușării fetelor o pușină deosebire...

Cum s'a făcut înțelegerea pentru mălcușare, îndată se și pregătește o *turtă* din făină de grâu curat, iar făină pentru *turta* aceasta se cerne și se plămădește de regulă de către o *muiere iertată* sau de o *fată curată*. După aceasta, toate persoanele invitate la mălcușare se pun în prejurul mesei, și dacă unul dintre frați știe să facă crucea, despre care ne va fi îndată vorba, o face, iar de nu, se cheamă altă persoană știutoare, bărbat sau femeie, dar care le convine tuturor, și persoana respectivă plinește apoi tot ceremonialul.

De observat e și aceea că persoana care plinește ceremonialul mălcușării, se privește ca *fată sullelesc* al fetelor mălcușat, și ca afare, nu numai că trebuie, ci chiar se și respectează de către fetele însurășite.

Tatăl sullelesc pune *turta*—pogașea—după ce aceasta mai întâi s'a copt, pe masă, și pe masă și pe *turtă* pune apoi o lingură de sare albă. În acelaș timp, toți cei de față, cu deosebire însă fetele cari vor să se mălcușască, își fac cruce și zic:

— Doamne ajută, maică Marie,

De bine și de noroc să ne fie!

După aceasta, *tatăl sullelesc* trage sora la o parte și cu cea mai mare grijă scoate din locul unde a fost sarea, coaja de la *turtă* în forma unei cruciulițe.

Scoțând *cruciulița* aceasta picură pe dansu atâția picuri de *vin roș*, câte persoane numără la însurășire, iar după

1. C. Rădulescu-Codin și D. Mihalache, *Sărbătorile poporului*, Buc. 1919, p. 678.

ce a picurat vinul, tale cruculița picurată cu un *ban de argint* în alătea bucăfele căși picuri de vin a picurat pe dânsu.

Din bucăfelele tăiate cu banul de argint, mănâncă fiecare mățușă câte o bucășică, închină apoi toate câte un pahar de *vin* și se *sărulă* pe rând între olaltă mărturisindu-se că se vor privi în toată vieașa lor de surate sau surori adevărate și roslind în acelaș timp următoarele cuviate

Mătcălău,

Mătcălău,

Roagă-te lui Dumnezeu

Să ne ferească de rău,

Că și noi cât vom trăi

În tot anul te-om cinși ;

Te-om cinși cu chiși de flori¹

L'aste mândre sărbători;

Te-om cinși

Și pomeni

Că mățușe ne-om muni

Până'n lume vom trăi !

Din banul de argint, cari se tale în 3, 5, etc. părți primește fiecare câte o bucășea, cu îndatorirea ca să-l păstreze bine până la moarte. Cine pierde bucășea cea de bani, pe aceea *Sân-Petru* nu va primi-o în sân, căci și-a călcat credința dela însurățire.

Cele ce și-au păstrat bucășea de ban, de când *au măn-cat cruce*, acelora când mor, li se pune acea bucășică în sân, anume ca să nu le oprească *Sân-Petru* la ușile raluțai ca pe unele ce au fost fără credință față de surorile lor de cruce.

Sfârșindu-se materialul descris în șirele de până aici, mățușele sau surorile de cruce dimpreună cu părinții lor ori cu alte neamuri invitate la aceeași ceremonie, se ospă-tează cu mănăcări pregătite anume spre acel scop. Iar ospătarea aceasta se părăndeză cu toate suratele la anumite sărbători de peste an.

De observat e încă și aceea că din ziua în care s'au mățușat mățușele merg în tot anul cu *pomene* trumoase

1. *Chită*, — și *chișă*, *chișe*, — buchet.

unele la altele, dacând tot o dată și câte o *chilă de mălțuțe*.¹

Prin alte părți, tot din Banat, «fetele se fac mălțuțe (se însușesc) așa, că ies în grădină, două, trei sau câte se înșurățesc, acolo prinzându-se de mâni se întorc în jurul unui *altoiu de măr sau păr*, de trei ori, fără ca să rostească ceva. După asta ele împart un *colac* și un *ou* de la Sf. Paști, și mâncându-l în comun, de aici încolo se numesc mălțuțe»².

Prin alte părți, asemenea din Banat, «Feciorii și fetele... cari s'au convorbit de mai înainte ca să se înfrățescă sau să se însurățescă se îmbracă în ziua de Mălțalau în haine de sărbătoare, leau apoi cu sine *ouă roșii* sau *pestrife*, păstrate anume din ziua Paștilor și se duc la un loc anumit, ales de mai înainte, într'o grădină, sau la câmp, unde este un *pom înflorit* (măr, păr, cireș, vișin, etc) și aici se întâlnesc unii cu alții. Aici fiecare își face o *cunună* de flori din acel pom și și-o pun pe capul său, și apoi luându-se de mână unul cu altul, pornesc spre dreapta și ocolesc pomul de trei ori. După aceasta își leau cununile de pe cap, feciorii la o laltă și fetele la olaltă, elătură cunună lângă cunună și prin ele se sărută de trei ori, schimbă ouăle iarăși prin cununi și feciorii zic:

— Să fim frați până la moarte.

Iar fetele zic:

— Să fim surate până la moarte!

Iar la sfârșit se ridică unul pe altul și una pe alta în brațe și după aceasta mănâncă ouăle roșii cu *pâine* și cu *sare*.

După aceasta se face o ospălare și se petrec fărtașii ei între ei și suratele ele între ele și din ziua aceasta apoi feciorii se numesc unii pe alții *lărlași*, iar fetele unele pe altele se numesc *surate*, *soruice* sau *mălțuțe* și au dorința ca până la moarte să trăiască sinceri și cu credință unul cătră altul și una cătră alta, mai departe, să se ajute unii pe alții, nu numai la lucrurile lor economice, și să se ajute frățuște și la ridicarea unei *cruci*, săparea unei *lănlani*, mai pe scurt la orice întreprindere. Iar cel ce nu-și ține cuvân-

1. Merian, *Sărbătorile la Români*, III p. 190.2.

2. *Ibidem*, p. 193.

lui, cel ce nu ajută frățește pe fratele său de cruce, acela are păcat înaltea lui Dumnezeu și se face de răs și bafojură înaltea consătenilor săi.

Și precum fac măcușele, tot așa și frații de cruce, conștiincioși fiind de jurământul pus în frățirea lor, merg cu *pomană* unii la alții în sărbători mari ¹.

Prin Transilvania, și anume prin vecinătatea Siblului mai mulți copii în ziua de Sân-Toader se adună la un loc și ținându-se de mâni, se învârl pe lângă un *pom* și cei cari se prind frați de cruce, își adresează următoarele cuvinte :

— Erate, frate,
Până când mi-ai fi tu frate?
— Ți-oi fi frate
Pân'la moarte!

După aceste întrebări și răspunsuri, schimbă unul cu altul niște *colăcei* anume făcuți de mame, și astfel este încheiată frăția.

Prin alte părți transilvănene, «copiii, după ce cresc mai mărișori se prind *veri* prin mijlocirea unor *colăcei* cari se aumesc *brăduțele* și cari se agață în pruni sau în alți arbori câte unul pentru fiecare copil ce se prinde văr. Apoi se apucă toți de trunchiul pomului și scutură. Acela al cărui brăduț cade mai întâi este *vărul cel mai mare*. Și după ce s'au prins veri, trebuie să țină unul la altul toată viața în bine și în rău » ².

Pentru vecinătățile Turnu-Severinului și pentru alte zile avem următoarea descriere :

«De dimineață, Luni, după Dumineca Tomel, copiii așteargă în toate părțile spre a culege smicele de *salcă* (salcie pentru coroane). Astfel pregătiți după prânz își leau *cununele*, *ouăle încondeiate*, puțină *sare*, toate obiectele necesare pentru înfărtășit și însurășit.— și pornesc la câmp împreună cu părinți ³.

1. *Sărbătorile la Români*, III, p. 193-4.

2. *Ibidem*, II, p. 85-6.

3. Se pomenește că în vremurile din urmă sarea a fost înlocuită cu *sahăr*, că pregătirea se face de un comitet ce cheltuește din satele strănse din colțușii, și că viitorii fărtași sunt întâmpinați la câmp cu muzici.

Ajunși la locul destinat, însurășitul și infărășitul se începe, procedându-se în modul următor :

Se face o horă mândră și frumoasă, la care iau parte toți, mici și mari, părinți și copii, băieți și fetele, ținându-și corbanele de saclie pe antebraț.

După câteva timp, copiii se desprind din horă, lăsând numai pe cei mari să urmeze jocul și se retrag : băieții cu băieți, fetele cu fete.

Întocmiți apoi în grupe de câte doi băieți și două fete, își pun coroanele pe cap și încep înfrățirea în modul următor : Mai întâi schimbă unul cu altul câte un ou din cele frumoase încondeiate, apoi cel mai mare, băiat sau fată, își scoate coroana de pe cap și o prezintă orizontal celuilalt, care, la rândul său prezintă pe a sa în acelaș chip, însă rezimată pe vârful degetelor și pe antebraț așa încât podul palmei e încununat cu cele două coroane. În palmă e sare. Atunci se ține următorul dialog :

Cel care are sarea în mână, întreabă pe celalt :

— Im ești frate până la moarte ?

Și acesta răspunde :

— Îți sunt !

Apoi se pleacă și atinge cu limba sarea din mâna celui care a întrebat.

Aceasta se repetă de trei ori, întorcând coroana pe partea cealaltă, de fiecare dată. Cellalt face asemenea, adică după fiecare întrebare, linge și el sarea din mâna celui alt de trei ori de-a rândul.

După aceasta, solemnitatea fiind sfârșită, legătura stabilită, își pune fiecare coroana pe cap, scutură sarea din mână, se iau în brațe și se învârtesc unul pe altul, iarăși de trei ori.

Fetele urmează tot astfel, întrebându însă dialogul următor :

— Imi ești surată până la moarte ?

— Îți sunt !

CAPITOLUL VI.

Urmări ale frăției de cruce.

În deobște, după credințele vechi românești, frăția de cruce are—și pe unde se practică încă—are aceeași tărie ca și frăția de sânge; unele spun însă, că frăția de cruce e mai puternică de cât cealaltă¹; altele, că e ceva mai slabă: «cruce-fărlalului,—nume ce-l poartă constelația *delfinului*,—nu-i așa de dreaptă ca o cruce bisericească, după cum nici fărlatul nu-i așa de drept frate ca un frate de sânge»².

Oricum, frații de cruce sunt socoții ca neamuri. Nici frații de botez, nu se pot căsători³ și prin urmare când vine prilejul ca un astfel de botez să se poată face, se vor boteza în aceeaș apă numai pruncul de acelaș sex; dacă ar fi de sex contrar, apa se schimbă, căci s'ar putea întâmpla ca la vremea lor să se placă unul altuia și să se ceară în căsătorie, ceea ce ar fi o călcare de pravile. Dintr'o astfel de căsătorie s'ar naște copii schilozi, arătări și onăni, cum se întâmplă de obicei și cu nașterile de sânge...⁴ Canoanele Sfântului Nichifor statornicesc că frații de botez sunt frați, fie ei din locuri cât de îndepărtate, și că, dacă se iau cu bună știință, fac un păcat de moarte⁵.

Tot astfel biserica a dat grad de rudenie și frăției de cruce, legământ încheiat de atâtea ori în biserică și prin mijlocirea șefelor bisericești. Poruncele bisericii—se vede—au fost păzite numai un timp; când ele au căzut în neobservare, însăși biserica a mijlocit, și iată, ca exemplu Pravila lui Matei Basarab, glava 210, oprește frăția de cruce:

1. Voronca; *op. cit.* p. 1135.

2. *Ibidem*, p. 114-2; cf. și 533—O poveste bănățeană (G. Cărnă, *Poveștile Bănățului*. II Gherla 1891, p. 49-53) arată că un părinte a lăsat pe patul morții între altele, un sfat fiului său: *Să nu-și prindă frate de cruce*. Feciorul însă nu-l ascultă și când a ajuns să moară în ștreang, a venit și fratele său de cruce și în loc de mângâiere, îi spune să se ție tare și să-și primească o-șanda după fapta ce o săvârșise.

3. Marian, *Nașterea la Români*, p. 182.

4. *Ibidem*, p. 181-2.

5. El. Sevastos, *Nunta la Români*, p. 27.—Voronca *op. cit.* p. 1134 și finii se socotesc neamuri cu fiii moșilor; de aceea la botez nu este de slăvit să serve nași mulți.

«Văzând dumnezeeștii părinți cum mulți să făcea frați pre sfânta evanghelle și de multe ori și cu mollivele preoțești pentru care lucru se făcea frați deplin prin sfânta biserică, iar apoi mai pe urmă se lepăda de acea frăție care făcuse pre sfânta evanghelle și se însura, de se împeuna întru nunță, pentru aceea veni mare neîncercare bisericei. Deci văzând aceasta dumnezeeștii părinți cum iaste lucru necinstit și cum nu se cade, au tăiat aceste și s'a oprit. Decia locmără și porunciră cu mai mult, altă dată, să nu se mai facă acea prindere de frăție, însă de va ajunge să o facă, atunci să fie neadeverată și ca și când nu s'ur fi făcut nici odată. Așa să se socotească, însă la neaparat fratele cel de cruce pe sora fratelul său de cruce mulare, ci însă aceea căți se prind frați până în ziua de astăzi foarte să se canonisască, iară pe preotul carele le va ceti mollivele și-i prinde, poruncesc să se pedepsească cu lipsa de preoția sa».

Trecând peste îndatoririle de dragoste și ajutor reciproc, care este însuș scopul principal al înfrățirii, venim la consecințele juridice ale faptului, ceea ce ne va conduce la siguranță că în trecut frații aceștia se identificau cu totul fraților de sânge.

Un act din 1487 Septembrie 5, scrie :

«Dat-am Domnia mea această poruncă a Domniei mele lui Roman și cumnatului său, Vladul și feciorii lor, ca să le fie lor la Huhurez partea lui Roman, și la Râmeștii, partea Vladului, pentru că au venit Roman înaintea domniei mele de-a înfrățit pe cumnatul său Vladul peste partea lui ori câtă are Roman la Huhurezu ; așijderea și Vladul iară au înfrățit pre Roman peste partea lui, ori câtă are la Râmeștii, ca să fie frați nedespărțiți peste aceste moșie. Și Domniei mele au dat un cal... Și oricărula dintre dânșii s'ar întâmpla mai înainte moartea, vânzare întru dânșele să nu fie, ci să fie moșiile celor ce vor rămânea»¹.

Acest lucru reesă și din actul din 1600 : Doi frați, boierii Giurgiu și Drăghici, se înfrățesc cu nepoata lor, călugărița Maria, legându-se că cel «care dintre dânșii va voi să strice această înfrățire și înlocuire, să fie blăstămat și anatemă și oricărul dintre dânșii se va întâmpla moarte.

1. *Mărea, Ornitologie*, I, p. 223.

ori lul Drăghici Postelnicul ori fratelui său Giurgiu, ori călugăriței Maria, și oricare dintre dâșii va rămânea viu, acela să stăpânească toate averile lor». Înămplându-se și murind cei doi frați, și nici unul nelăsând urmași direcți, călugărița Maria a moștenit întreaga lor avere, cu toate că răposaii mai aveau o soră și un frate¹.

De asemenea un act din 1662 ne arată că fiul unuia dintre frații de cruce n'au putut li izgoniți, din moștenirea ținută de tatăl lor în puterea fratelui căpătând astfel dela Domnie, o nouă înălțare².

CAPITOLUL VII

Frăția de cruce la alte popoare.

Dalina aceasta, care izvorăște din temelnice nevoi suferite și împrejurări de viață pe cari în esență le vom afla în toate vremurile și în toate clasele societății, — o întâlnim pe întreaga suprafață a globului. Nu vom mai face prin urmare citațiuni zadarnice, cu gând de a stabili filiații imposibile¹, ci ne vom mărgini numai la câteva, prietore la popoarele pe cari le-am moștenit sau cu cari am fost în legături de vecinătate.

Din ritualul înfrățirii noastre, găsim că cel al jurământului la Sciji pe care ni-l dă Herodot:

«Sciji fac jurăminte cu acei cari jură în modal următor: ei toarnă vin într'un vas mare de pământ în care amestecă pușin sânge de al persoanelor cari au să jure; faceți sânge și-l procura înșepându-și trupul pușin cu o sulă sau tăindu-se ușor cu un cușit. Pe urmă în acel vas ei aruncă un paloș, săgeți, o bardă și o sulică. Pe când se petrec acestea, ei recitează mai multe rugăciuni și după a-

1. *Convorbiri literare*, XXIII, p. 294.—5.

2. Gh. Gh. bănescu, *Sutele și Izvoade*, VI, p. 91

3. Cf. P. Negulescu, în *Convorbiri Literare* XXXIII, p. 276—96.—C. F. Coșșanu, *Superstiții*, p. 165—70 *Revue des Traditions populaires*, VI p. 577; VII p. 56, 344, 601; VIII, p. 532; X, p. 476; XV, p. 191; XX, p. 691; XXV, p. 438.

cela beau de acolo persoanele cari fac jurământul cât și cel mai notabili din sula lor¹.

La *Romani*, datina a fost mult practică², și a trebuit un rescript imperial al împăraților Deoclitian și Maximian în anul 285 ca s'o oprească.

În *Bosnia* preotul mai întâi le citește înfrățitorilor o rugăciune în care le accentulează datorile reciproce cari recurg din înfrățire, apoi le spune să se sărute și să jure în prezența sa, un strașnic jurământ. După aceasta, paracletul aduce un pahar de vin bun. Cel mai tânăr dintre frații de cruce își face o tăietură la mâna dreaptă până când dau câteva picături de sânge. Aceste picături el le amestecă cu vinul din pahar. Amândoi frații de cruce beau apoi vinul din pahar. Prin această înfrățire (*pobratimstvo*) e pecetluită și întărită³.

*Sârbii*⁴ se înfrățesc în biserică unde de asemenea le citește preotul: «Să vă iubiți unul pe altul, fără minciună și înșelăciune, după exemplul sfântului Șergiu⁵; apoi epistola sf. Pavel către Corinteni și un lung pasaj din Apocalips⁶; la Slavia de sud, frația de cruce — *brat ol crstū* — se socotește mai puternică decât cea firească.

Bulgarii se înfrățesc prin comunitatea de sânge.

Despre *Albaneji* se pot spune aceleași lucruri⁷; aceștia numesc datina *vălămaria* sau *vălărăria* (*Văllam. frate*)⁷.

Turcii cunosc de asemenea datina; de la dânșii ne-a rămas vorba *cărdălăc, cărdălăc, (cardaș frate)* ca și *Grecii*, cari au ajuns astfel la *uniri—la eterii* — precum a fost ceea ale cărei isprăvi s'au desfășurat în 1821 pe pământurile noastre.

1. Ed. D. I. Obica, IV. 70.

2. Vorbete lui Valeriu Maxim: «La Romani, somnul caracteristic al amicitiei era omnes ecul sângelui din ranele celor doi amici cu hotărîre de a muri unul pentru altul».

3. Ceaușescu, *op. cit.* p. 169.

4. *Pobratinstvo* de cruce; *posestrim, svatc*.

5. *Convorbiri Literare* loc. cit., p. 286.

6. Neațescu, *Dela Românii din Turcia europeană*, p. 236-7.

7. *Magdan, Oltenești*, p. 84.

GLUME, JĂTII, TACLALÉ

465.—Toată paserea pe limba ei plere.

Flăcăul se tot învârtea pe lângă fata unui român ; o simțise că are zestre bună. Fata prostișoară și cepelegută bine, da flăcău n'o știa, Face ce face, și o cere de la părinții ei ; ceia i-o dau buni-bunișori. Fac nunta, da mireasa tăcea, de parcă era mută ; tot da din cap ca calii când îi bate musca, îi trăgea cu lîi, ori cu tîi, ca cei cu urechile blegi, când o întreba cineva ceva.

Buba fetei însă i-o știau numai părinții și neamurile, da-și căutau de treabă ; tăceau ca să se facă târgul.

Și târgul s'o făcut, fata s'o măritat și flăcăul nostru s'o căpătat cu odorul !

Cât o fost mireasă, își zicea și el și părinții lui și neamurile lui : Măi da spășită mireasă, cuminte fată,—și câte și mai câte laude...

Ajung în satul flăcăului la casa lui.

Mama flăcăului, degrabă înjgheabă un pui de mămăligă și o străchioară de brînză și-i poștește la masă : Fata acu își dădu în petec de-al binelea, că n'o răbda inima să tacă, numai ce ciripi :

— Socuță drăguță—ata bună băză, băză oii, băză vacă? (adică : Socruță drăguță asta brînză, bună brînză. Ii brînză de oi ori de vaci ?)

— Valeu draga mamei, da cum de-ai găsit tu privityhitoarea asta! Fugi dragu mamei și-o du la tată-său că te-or rîde și curcile !

Și flăcăul nici una nici două, o duse frumușel de unde o luase—că ce vă închipulți d-v. unde-i dragoste puțină lesne-i a găsi pricină !

Că ce avea blata fată ? Mai nimic—dar lumea-i rea și cărtitoare.

(Dele mama). Jorjști-Covurlui.

Pr. Petru Gh. Savin

466.—Lumea ajutătoare!

Un păgubaș cu duh.

— Bună ziua cumetre!

— Mulțămim d-tale, cumetre Grigore! Cum îți merge? Te-ai mângăiat de moartea nevastei tale?

— Așa, o lecută; dar acum a venit și alt năcaz. Mi-a murit și vaca și n'am ce da copiilor.

— Lasă cumetre Grigore; te-or ajuta poate neamurile; bun li Dumnezeu.

— Ți-al găsit! Fiecare mă imbie cu altă nevestă, dar cu altă vacă nu m'a imbiat nimeni.

467.—De când țiganii sunt de răs și fluerați.

După ce a zidit Dumnezeu—sfântul pământul, lată că se la jidanul, pământeanul și țiganul, să se ducă la Dumnezeu ca să le spue care și ce să facă. Întâi merse jidanul, dacă-l el mai îndrăzneț, și-i zice Domnul: «Ce vrei, jidane?» „Am venit să-mi dai binele, Doamne“, răspunde jidanul. «Bine să ai», zice Domnul.

După jidan merse pământeanul și zice:

— «Dă-mi binele, Doamne».—Binele l'a luat jidanul. «Ce lucru?», întreabă sperios pământeanul. «De lucru să fi», zice Domnul. A venit și rândul țiganului. Țiganul, dă ca el, fudul, ici colea, cu o voce tare, cum a intrat strigă: «Dă-mi binele, Doamne», «Binele l-a luat jidanul». „Dă-mi lucru“. „Lucrul l-a luat pământeanul“. „Ce răs, Doamne!“ „De răs să fii“, îl zice Domnul.

De aceea când întrebi pe țigani: Ce ți-l, măi țigane când te apuci de fluieri? El îți răspunde:

— „Păi dă, ce-o să-mi fie! nu mi-l mica, da mă piscue.

O SAMA DE CUVINTE

3096—4030

clădi. — neam de departe, familie, «o plecat Ion cu toate neamurile lui, cu tăti clădiu, la niște pământ dela câmp».

bol năsdintci = bol spărloși, cu nărav rău. «Am luat eri niște bol năsdintci din târg, de n'am putut face nimica cu li, nici bătă să-i îngiug».

pușcările și pușcările = fum, colb sau cenușă multă, stăruță și neluată de vânt.

gimbășii = glume, vorbe de clacă și de răs. «Moș Vasile când mai bă câte un păhăruț, apol multe gimbășii mai spune, câte pe lumea alasta».

geambaș — om șaga'nic, om care spune multe gimbășii, om iscusit la mintea lui de alifal.

sătriancă — desemn vechi în romburi, foarte mult utilizat la țesăturile de mai de mult. Acuma să mai vede doar pe bețe cloplite ale ciobanilor.

gârnate = mărgele mari, lungărețe, de culoare neagră.

săcrit — 10. Iadă cu 4 piclorușe și cu capacul boltit. O asemenea ladă făcea mai de mult, parte din zestreă unei fete. 2. Raclă cu capacul neboltit, unde se îngropau oamenii mai înainte vreme.

sfârloage — opinci rele.

smidărie — pădure deasă și mărunță cu anevoe de străbătut.

pogh'az — când iesă mult pește deasupra ape'.

nahlap — bulgăre mare de pământ sau de omăt.

ha dău — om îmbătrânit la vite și care a înfruntat ori ce primejdie. «Mos Chirilă a fost 40 de ani haldău la vitele lui Bezadè—Vițal».

ștrob — un vas de lemn în care se dau spă'ăturile.

băsău — când te pripune la ceva, ura culva în contra altuia: «A pus băsăul pe mine».

troinic — un om dus pe gânduri aproape de neștiință din cauza unei întâmplări. «Chiță a lui Golcea a

chiccat mai anvară dintr'un nuc și a stat troinic mai bine di o lună de zile».

hăhău — o bucată de lemn nepotrivită când o ei repede de jos pentru o trebuință: «Am pus și eu repede mâna pe un hăhău și fuga după iel».

jarcă — o palmă lipită bine de obraz: undi nu ni s'o întors lle și când i-o învelit lul Dumitru o jarcă, di mal, mai să chice ceta di pi chicioare».

chez = semn neașteptat și care prevestește ceva rău: «Când o murit mama bătrână eu am avut un chez cu șasă zile înainte de a-si dà sufletul».

a struhăni = a scutura: «la struhănesc și eu vr'o doi haldani».

farmac = jnmătate de țol, (măsură de țară).

hăț = purcel mittel și închircit.—

hăță — o potecă printr'un huciag sau peste un gard și pe unde trec băeșii sau ilgh oanele săibatiche.

tot di-o barabă = tot di un fel: «amândoi s'o cam învățat cu ciorditu noaptea, amândoi tot di-o barabă».

făburcă = niște zeamă lungă și prea apătoasă,

partam = semn rămășiță, partea rămasă dela lupi sau dela câni după, ce au mâncat o oae sau un berbec etc.... «o rămas măi fimel, din berbecule nostru numai niște partamuri, așa ni l-o crâmpoțat di tăt lupchil».

hărgău — un fel de gavenos *neșmulțut*.

jneap — o bucată mare de mămăligă: «o dat și el la dulăii lui nn jneap de mămăligă».

nolățdu — un om moale, un: lasă-mă să te las.

a cărcău — a se coace degrabă: «popușolu tău numa' s'o cărcălit in vatră».

a timpost = a grămădi, a ținea calea cuiva: «l'o timpostit pi moș Gheorghe moartea pi drum».

bornari = un băț cioplit, gros și lung.

cluștac = o bucată, o rădăcină dintr'n nuie.

tașmău = o bucată de nule mai lungă ca cluștacul: la o pus mâna și el pi-un tașmău și o azvârlit in bol».

Gh. Gh. Carțaș.

J. Bucova.

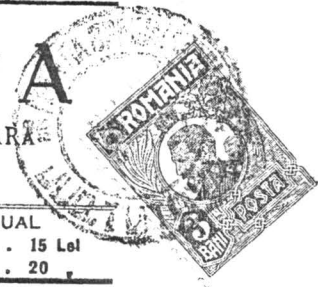
Ion Creanga

Anul XIII. No. 11—12.

Noembrie—Decembrie, 1920

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURĂ ȘI ARTA POPULARĂ
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA

T. PAMFILE

Chișinău Str. Pușchin, 48

ABONAMENTUL ANUAL

în țară . . . . . 15 Lei

în Străinătate 20

POVEȘTI

75.—Povestea lui „Tărtăcuță bun viteaz“

Ci-că unui om i-a murit femeia și s'a însurat de-a doua oară. Și femeia asta a doua era cum era, dar nu părea că face mâncarea așa bună ca cea dintâi; din mămăligă și borș nu mai ieșea. Și odată o întrebă omul: «Ce ai, nevastă, de nu mai schimbi mâncarea? Femeia care mi-a murit nu făcea tot numai borș!»

«Du-ți copiii la pădure, — a răspuns femeia, — și atunci oi face și eu ca și dânsa»... Și omul, ce să facă,—ia copiii de mână, și o fată mică în brațe și se duce la pădure. Apoi lasă copiii la tulpina unui copac, leagă o curcubetă de un alt copac și se întoarce acasă. Când bătea vântul, curcubeta se legăna din copac în copac. Copiii auzind-o, ziceau că „tata taie lemne“ și au așteptat ei mult, dar tata nu mai venea. Au început ei a plânge și a se întreba ce e de făcut. Și au făcut un leagăn de frunze, au suit pe sorioara lor în copac, i-au luat naframa dela gât și au plecat acasă.

Mama de-astădată făcuse mâncări peste mâncări. «Ardă-vă mama focului,—a strigat ea la copiii cari intrau pe ușă,—și le-a dat să mănânce tot mâncarea cea de eri. Și au rămas băeții acasă... De sora lor din pădure uitaseră de mult. Iată într'o zi din postul mare, lucrând la un șanț, pe când stăteau la masă, dau în torbițele lor peste naframa sorioarei din pădure. Pe toți i-a cuprins scârba și mila și s'au hotărît să se ducă la pădure să vadă ce mai face sorioara, de mai

este vie ori ba. Au venit ei la pădure și au dat peste sorioara lor mică; ea se juca sus cu un măr de aur.

„Tu ești sora noastră?” — au întrebat băeții. „Dar ce semn aveți că sunt sora voastră?” — a răspuns ea de sus. Și au arătat năframa. Toți s’au bucurat că soarta iarăși a făcut ca ei să se ’ntâlnească. Stăpânul ei da trei bani pe zi celui care va păzi un foc, ca se nu se stângă. Băeții au rămas acolo, punând pe foc lemne și surcele; stăteau toți împrejurul focului și o duceau tare bine. Iată crește și fata, ajunge fata mare, acumă și ea avea grijă de foc; căuta lemne și surcele și le punea să ardă. Intr’ozi umblând așa prin ograda boerului dă peste un cap de cal; fata îl ia și îl pune pe foc și ce minune, că peste noapte ea naște un băețel cu paloș în mână. Ii pune numele „Tărtăcuța bun viteaz”, căci cu adevărat era un băețel minune de frumos și cuminte, și afară de asta și năzdrăvan. Iată împaratul acelei țări nu putea mărita fata; câți pețitori veneau și o cereau de soție, ea nici după unul nu vrea să meargă.

Și a zis „Tărtăcuța bun viteaz” către unchiul său, că vrea să ia fata împăratului. Și s’a dus și a înfipt paloșul în mijlocul porții împărătești. Dimineața, împăratul vede paloșul înfipt în mijlocul porții și trimite o slugă să i-l aducă în casă, dar sulga se întoarce și spune că nu-l poate scoate. Împăratul trimite mai multe slugi, dar toate vin și spun că e cu neputința a scoate paloșul din pământ. Atunci aduc boii; trag, smuncesc, — paloșul stă neclinț. Vine un flăcău cu un copil în brațe; era „Tărtăcuța bun viteaz” cu unchiul său. Flăcaul apuca paloșul cu mâna, băiatul îl atinge numai cu un deget și scot paloșul afară.

Împăratul văzând puterea flăcăului cu mare bucurie a dat fata după el și au făcut nuntă. „Tărtăcuța bun viteaz” a lăsat paloșul cu o năframă în cui la unchiul său și i-a zis: „Când îi vedea curgând sânge din năframă să știi că-s mort și atunci să iai paloșul din cui, și să-l lași în voia lui, că are să vie după mine”.

Și s'a dus „Tărtăcuța“ prin dumbrăvi și păduri; când într'o polană dă peste o ladă cu douăsprezece despărțituri; deschide una, două, trei despărțituri, toate sunt goale, dar când deschide a douăsprezecea, dă peste *fata pădurii*. Nu departe în altă poiană dă și peste *mama pădurii*, care sta în umbra teilor și cânta: „Tare ml-e frig ș'a mânca; n'are cin'mă legăna“... Calul lui „Tărtăcuța bun viteaz“ se repede asupra mamei pădurii, începe a arunca foc de nări, a azvârli cu picioarele și a necheza așa, încât mama pădurei abia, abia a scăpat cu viața. „Tărtăcuța bun viteaz“ s'a întors apoi la fata pădurii și a început a trăi cu ea împreună. Se bucurau de o viață ușoară și fericită. Nu peste mult vine la fata pădurii mama ei și s'a bucurat foarte când a văzut pe „Tărtăcuța“ ginere. Și a rămas și ea să trăiască cu tinerii împreună. Dar vicleana „mama pădurii“ a văzut că „Tărtăcuța“ are o inimă de viteaz, și o putere mai mare decât a ei și a pus la cale pe fiică-sa să-l ispitească în ce se închee puterea lui. Fata pădurii l-a ispitit pe „Tărtăcuța“, Tărtăcuța i-a dat crezare și i-a spus că toată puterea lui se închee în cele trei cuțite puse după cap. „Dacă mi le-i scoate,—sunt mort“ Și în timpul somnului mama pădurii a scos de după cap dela „Tărtăcuța“. cele trei cuțite, a luat pe fiică-sa și a încuiat-o iar în ladă, iar „Tărtăcuța bun viteaz“ a rămas fără să se trezească... A prins a picura sânge din năframă, a venit paloșul până la „Tărtăcuța“, unchiul său a luat cuțitele și le-a pus iar după cap și „Tărtăcuța“ s'a sculat din somn. Cum s'a sculat s'a dus la ladă și a scos pe fata pădurii, apoi s'a dus la mama pădurei, a tăiat-o bucăți și i-a dat foc.

Iară tinerii au trăit în pace petrecând zile fericite și cine știe, poate că mai trăesc și astăzi dacă n'or fi murit.

(Basarabia)

I. A.

76.—Trei sfaturi ale unui om năzdrăvan

A fost de mult, demult, un băiet fără noroc. Slujia el pe la boeri, da din toată sudoarea lui nu-și putea agonisi macar bani de-o sdreanță de buleandră să-și învălească ciolanele. De mâncat mânca răbdări prăjite la soare, că n'avea nici o prinsoare, apoi bea o *jumat'* de *cocișă* de apă și se ținea sătul o zi de vară întreagă câtu-i ea de mare.

În pungă la dânsul totdeauna, *Miercuri*, Și cu toate acestea tot îi părea viața lungă cât o zi din postul mare și-i era silă de dânsa.

De multe ori a blăstămat omul ista ceasul în care l-o făcut mă-sa și de multe ori ș'o ridicat glasul lui flămând către Cel-de-sus, rostind: strânge-mă Doamne.

Îl se lehemetise românului nostru și de veață și de tot. De multe ori i-o venit în gând să-și facă sama

Dar într'o zi de vară, când era soarele *achindii*, ș'o luat inima în dinți ș'o pornit în lume, spre răsărita soarelui să-și caute norocul.

O ajuns la o *cheatră* de hotar unde se despărțiau pustiurile de ținuturile cu oameni.

„Am să slujesc cheatra asta“ își zise el în sine.

Și s'o oprit acolo. Ia o mătură, o curați de burueni și o spală cu apă cu izvor, pe care o aducea cu palăria, pentru că-i lipsia un ciur.

Cheatra îl asvârlea de trei ori pe zi fripturi și multe mâncăruri boerești, de se minuna calicul ce-o dat peste dânsul.

Sara se culca lângă cheatră, ca mielul lângă oae.

O slujit el așa un an de zile, Cheatra drept plăta i-o azvârlit trei galbeni. Ista când i-o văzut, i s'o cam zburlit părul. Cine știe ce i-o trecut prin gând, că așa roțițe de aur să-ți iee ochii, n'o văzut el de când l-o fătat mă-sa.

Ia el cei trei galbeni și pornește. Si-o mers pân' s'o oprit într'un sat.

Din vorbă cu românii din sat, aude că este între dânșii un om năzdrăvan.

Nici una, nici două, nici două, nici nouă, se duce la dânsul.

— Învață-mă, moșule, minte.

— Când ți-i lua femeie, să nu-i dai frâu lung, dacă vrei să-ți fie casa, casă și masa, masă.

— Mai spune-mi ceva, moșule.

— Mai dă un un galbăn.

Ista îi mai dă o roțiță de aur, iar năzdrăvanul capătă glas:

— Când îi fi gospodar și îi avea vite, să nu le dai pe mâna străinilor, dacă vrei să ai parte dintr'însele.

— Mai zi ceva, bădică.

— Mai dă-mi un galbăn.

Ista îi dă și cel din urmă galbăn, iar înțeleptul glăsuește.

— Când îi avea de trecut o apă, să nu te îngizui s'o treci până nu i-i cunoaște vadul.

— Mai spune, bade.

— Mai dă unu de iștia rotunzi, face năzdrăvanul zimbînd de supt musteața.

— Nu mai am.

— Ei, dacă nu mai ai, nici eu nu mai știu.

Și zice ista: „rămâi sănătos“ năzdrăvanului și pleacă așa, că precum știți, nu mai avea ce sta că gătise rotunzii.

„Mai, da scump îi la vorbă hoțamanu ista“ se gîndește românul din poveste și pornește, că înainte mult mai este.

Ajunge la o apă, cam lătuță și repegioară ca sageata. De-o-dată s'o gîndit la vad și își aduce aminte de vorbă moșneagului năzdrăvan.

Stă pe mal și se uită cum curge apa și cum săriau peștii dintr'însa, așteptând să se ivească vre-un creștin care să știe vadul.

Numai că vine un turc în fuga calului; calul era tot o sudoare și tot un *chic* de apă,

— Ce stai aici măi?

— Nu știu pe unde-i vadul!

— Pe aici îi, măi?

Și turcul intră'n apă. El după turc. Da cum dădeau spre matca apei, tot mai adânc era.

De odată calul nu se vede de loc din apă; numai urechile îi rămân de-asupra, ca două frunze de nuc uscate. Acolo era o bulboană.

Apoi calul geme odată din greu și-și saltă trupul în sus; turcul însă, Dumnezeu să-l ierte.

Poate să-i facă turcoaica praznic de-amu.

Ista nu-si perduse cumpătul. Dacă o văzut că-i cu zilele'n mâni, o dat'o înot. Și nu știa, bata-l Dzeu, a înota nici ca toporul, da amu o înotat, de frică se vede, pân'o ajuns coada calului.

Calul o mai gemut odată aprig și o mai săltat de câteva ori și cât ai număra trei, l-a scos la mal.

Calul avea legați de el doi desagi cu bani.

— De amu-s ai mei, zice ista către murg. Da de ce parcă-ți plouă și-ți ninge, măi murgule? Ce-ți pare rău după harapu cel de turc? Lasă că eu Țoi fi mai bun stăpân, că eu îs creștin, măi.

Și pornește el vesel spre satul lui. Și gândea și la turc c'a murite și la cal că-i cam supărat. Și-o început el a căta un *gers* cam de jele:

Plânge ochiul murgului

După banii turcului,

Plânge ochiul murgului

După trupul turcului,

Murgul are alt stăpân

L-a hrăni numai cu fân.

Cum ajunge în sat, se pune bădița pe gospodărie. Aude că un român are de vânzare două falci de pământ. Intr'o zi o fost ale lui.

Și-o cumpărat el pământ, ș'o adiit gospodărie, ca aceea. Pereche nu-i găsiai, să fi mers șapte poste. Ba

ce mai mult? S'o gândit omul că i-i urât singur și s'o luat *giucărie* o fetișcană numai de 16 de ani, fragedă și rumenă, cum mi ți-i fraga și cu țatășoarele numai cât pumnul și tari ca cheatra de simțea nu *cior* la inimă când o strângea la *chept*. Dă, de zburdăciune ce nu face omul? Da vă 'ntreb eu de ce n'o *rădicat* el coada a însurătoare când mănca răbdări prăjite?

Da să-l lăsăm pe român să se giugiulească cu muerea, doar omul îi proaspăt însurat. Și mai bine să vedem ce s'a 'ntâmplat mai departe.

Sâmbăta, când era soarele pe la toacă, vine la el primarul din sat.

— Dă-mi până 'n sară iapa mie!

— Bine, ți-o dau.

I-o dă și se ia în urma primarului. Se așează sub o coastă de unde să pândească ce face primarul cu iapa lui. Iși aduse iarăși aminte de vorbele nazdrăvanului.

Primarul pune iapa că iapă era—la două grăpi și mână primarul și mână, de-a făcut-o numai o spună, de sudoare.

Iapa, cum era a fata, dacă a muncit-o atâta, leapadă.

El tace și se duce acasă.

Sara primarul îi aduce iapa acasă.

— Mulțamesc de ajutor. Să trăești că mi-ai făcut bine.

— Pentru puțin, jupăne primar.

A tăcut el și a înghițit în sec paguba, da ș'o zis în sine: „măi ghine m'o învățat moșneagul“. Lasă ca de amu mă 'nvăț eu minte.“

„Cele două sfaturi ce mi le-o spus, văd că-s adevărate; ia să văd eu cel cu femeea tot așa a *ci*.“

Amu se 'nsura un frate al femeii lui.

Sâmbăta spre Duminică, încarcă carele cu pâne, ie pe cele patru slugi cu dânsul și pornește la târg.

Când eșia pe poartă dă de grijă femeii:

— Măi femei să nu cumva să te ducе la nuntă că te spintec.

— Nu m'oi ducе, bărbățele dacă zici tu.

Cum ajunge în târg, se îmbracă cu strae boerești, se *bărgherește*, se ferchezuește, ia o trăsură și vine la nuntă Sâmbătă.

Sâmbătă, așa schimbat, a boer mare, puteai să *giuri* pe ochii din cap că nu era el.

La nuntă îi primit cu scripcarii cari i-o eșit pe la poarta înainte împreună cu nunii și mirii.

Stă el la masă, bea un pahar dulce și pune un pumn de galbeni pe masă mirilor.

Toți își dau ghionturi și se întreabă cine să fie boerul ista așa de bogat?

Se uită el în toate părțile, doar ar zăpsi-o pe muerea lui. Ea pe sobă cu copchilul în brațe.

Soacra lui era bucatărița la nunta ceea. El se ducе la dânsa și-i zice:

— Mătușă, nu te supăra, da mie tare mi-a fi poftă să-mi aleg o nevastă din nevestile istea.

Caută-mi una, vezi, care-i mai rumeană, ca-ți dau zece galbeni.

Ea se ducе *tins* la fiică sa s'o ademenească. De o data fiică-sa nu se prea îndupleca să-și lase barbatul pentru altul, da pe urmă s'a potolit și s'a dus să se mărite de-a două oară.

Omul o luat o oacă de rachiu și o îmbătat-o *ghine*, apoi i-o luat copchilul, l-o dus la neamurile lui, s'o pus în trăsură și tulea la târg, băete.

Dă straițe înapoi de unde le-a luat, se 'mbracă cu ale lui și după aceea vine acasă.

— Aho, aho! s'aude pe 'nserate glas la poartă.

Da femea din casă îi esă înainte scâncind.

— Ce-i măi femei?

— *Ne-o murit copchilașul*. — Ei lasă măi femeec, ca copii s'or mai face, numai sănătate să fie.

Noi să ne pregătim de *masă* pentru sufletul lui.

Incolo, ce să vă mai spun? Atâtă numai, s'a 'n-tâmplat, că omul a zis:

„De-acu, dă-te suflate de-o parte și privește!

— Iartă-mă, bărbate, iartă-mă, că n'oiu mai face ce-am făcut.

— Măi femeie, eu te iert, da să nu cum-va să dee dracu să te duci undeva, fără voia mea, că te vede Sfântu.

Și iaca așa-i cu femeea. Dacă vrei să-ți fie casa casă și masa masă, să nu-i dai frâu lung. Că femeea îi drac prefăcut. Numai când Ț-a spune că laptele-i alb dela vaca neagră, atunci s'o crezi.

Iar eu am încălecat pe un rug de mură și mi-o eșit pe gură o mare minclună.

Jud. Botoșani

M. Barbu

77. — O poveste cu multe întâmplări

A fost odată o babă și c'un unchiaș. Și ei aveau doi boi. Odată baba a zis unchiașului: Unchiașule să te duci cu boii la târg ca să-i vinzi! Unchiașul a plecat cu boii și trecând printr'o pădure, auzi un copac scârțâind. Unchiașul crezând că îl întreabă cât cere pe boi, i-a răspuns: trei sute de lei.

Dar copacul scârția mereu și omul crezând că îi cumpără copacul boii, i-a legat și s'a dus acasă. Când l-a întrebat baba în cât a dat boii, el a zis că în 300 de lei și că se duce mâne dimineață să-și ele banii. A două zi dimineață plecă la copac ca să eie banii, dar mare îi fu mirare când găsi numai funia. Lupii mânca-se boii. Atunci el de ciudă, se sui în copac și se apucă de tăiat. Dar când a tăiat copacul a căzut dintr'însul numai banii.

Omul s'a dus acasă, a luat două căruțe din sat de la un om, și s'a dus el cu o căruță și omul celalt c'o căruță, la pădure și a umplut două căruțe de bani și a plecat acasă. Dar pe drum se întâlni cu Dum-

nezeu și cu sf. Petre, care îl întreabă pe om ce are în car, iar el a răspuns că are mângal și în clipa care a zis că are mângal, banii s'au și prefăcut în mângal. Ajungând Dumnezeu și la unchiaș, a zis că are bani și tot bani au rămas.

Și omul a rămas cu mângalul iar unchiașul a rămas cu banii. El a cumpărat niște pământ și a sămănat numai bostani, și bostanii au răsărit și s'au făcut mari dar după ce s'au copt, unchiașul s'a dus la bucată și s'a pus pe un bostan mare și se gândea cum are să-i ducă acasă neavând căruța.

Pe când se gândea el așa numai ce aude bostanul zicând: stăpâne, rupe-mi coada și dă-mi drumul. Atunci omul îi rupse coada și bostanul s'a dus acasă dar bostanii ceilalți s'au dus după dânsul și s'au făcut grămadă într'un loc. Tot într'acel sat era și un boer care avea o fată și care jurase după cine a râde, după acela să se ducă. Dar unchiașul văzând că în bostan trebuia și fie un om, îl luă de-a tavalul să se duce la poarta boerului și eșind fata afară, a întrebat pe om ce umblă cu bostanul? Iar unchiașul a zis că umblă ca să îl însoare. Atunci pe fata împăratului o bufni râsul de cele ce auzise de la uncheș. Și unchiașul, i-a zis că a râs de bostan și să se ducă după el fiind că a râs. Atunci fata împăratului n'a avut încotro și s'a dus după bostan. Dar bostanul nu se culca într'o odaie cu fata împăratului, ci în altă odaie, și noaptea se ducea omul care era în bostan și speria pe fata.

A doua noapte o sperie iar.

A doua zi când se scula fata s'a dus la o baba și a întrebat-o ce-l de făcut că o sperie în toată noaptea?

Atunci baba a zis că atunci când s'a culca omul ei, ea să se culce afară și când a intra el ca s'o sperie pe dânsa, ea să se ducă să eie coropca cea de bostan și s'o pue pe foc, că el nu are să mai aibă unde șede. Sara a făcut cum a învățat-o baba. Când a intrat s'o sperie, ea a luat coropca de bostan și apus-o pe foc.

Dimineața a întrebat pe fată : de ce ai luat coroașca și ai pus-o pe foc ? Atunci fata a răspuns : pentru că mă sperii...

Atunci el a zis că : mai aveam trei nopți și eșeam de acolo cu herghelii de caii, cu cirezi de vaci și de boii, cu turme de oii și cu banii.

Vă spuse o poveste mare, mare, mai mică de cât o căldare.

(Această poveste a fost primită de la unul care a uitat să-și scrie numele și locul).

C O L I N D E

Sculați, sculați boeri mai,
Că vă vin colindători
Pe la miez de cântători,
Pe subt patru 'nchiotori.
Nu vă vin cu nici un rău,
Ci vă vin cu Dumnezeu.
Dumnezeu îi mititel,
Mititel
Și 'nfășețel,
Cu fășuța de mătasă,
Țesută de 'mpărăteasă.

*

La doi meri
La doi peri
Cu crângile până 'n ceri,
Scoală, Bița, nu dormi,
Iată vin surorile,
Să-ți culeagă florile
Câte flori sunt pe pământ,
Toate merg la jurământ.
Numai floarea soarelui
Și cu spicul grâului

Stau la ușă raiului
Și judecă florile :
Unde li-s miroasele ?
Le-au luat cucoanele,
Ca să-și facă apele
Să-și stropească straele
Și soldații armele.
Scoală, Bița, nu dormi,
Iată că-ți vin frațiori,
Să-ți înhame murgușori,
— Las' să vie să-i înhame,
Că destul i-am înhămat
Când pe tine te-am aflat
Să trăiți
Să 'nfloriți
Pân' la anul să sporiiți
Să fiți veseli și frumoși
Ca trandafirii cei roși.

*

Sculați, sculați, boeri mari,
Dar sculați și nu dormiți,
Că nu-i vreme de dormit.

Și-i vreme de veselit.
 La *trupina* nukului,
 Este-un pat
 Mândru 'nrotat,
 Cu scândurile de brad,
 Dar pe pat ce-i așternut ?
 Iarba verde de pe Prut.

Dar pe pat
 Cine-e culcat ?
 Fecioraș de împărat
 Par pe sub cap ce i-ați pus ?
 Perinuță de hurmuz
 La picioare
 Flori-de-doamne,

La mânuțe
 Flori albuțe,
 La pereți
 Flori domnești,
 La perdele
 Rândunele,
 'N-colțurile
 Turturele
 Busuioc al fetelor,
 Brebenei nevestelor
 Să trăiți toți bucuroși
 Ca trandafirii cei frumoși.

Culese de: **D. Urzică**

VORBE ADÂNCI

1810 — 1823

Cându-i cu fata de mână, și chișleagul i-i smântână.
 Omul neslujit, ca lemnul necioplit.

Sgârclitul orce apucă, se usucă.

Golătatea mai pe 'ncunjurate, foamea *bustă*, pe
 neîntrebată.

De cât doi „*ți-olu da*“, mai bine un „*na*“.

Ci-că ești poftit la masă! Nu te du flămând de-acasă.

În cuibul celui smerit, dracul s'a pus la clocit.

Urma alege turma (toamna se numără bobocii).

Săracu-i cine muncește, și harnic cine agonisește.

Nu știe țaranul cumu-i șofranul, dar nici târgovețul
 cumu-i pădurețul.

Îl cunosc cu pe *ghiavol*: ziua-mi fuge de bivol
 și noaptea, câtu-i pe lungă, stă cu dracul să se
 'mpungă!

Din motan cine se naște, știu că iarbă nu va paște.

Ca vântul îl cuvântul! Nu-l ajunge cu armăsarul și nu-l prinzi nici cu agarul. Și norocul când te-ajută, și plumbul se face plută.

Îi fată iapa cându-i dai, și-i pierie mînzul cei malai.

(Bucovina)

A. Leca Morariu

Glume, jâții, tăciale

468. — Salcia țiganului

Odată, un țigan vede o salcie pletoasă, în marginea unui lac adânc, ale cărei crăci erau aplecate până aproape de fața apei.

Ce se gîndește el: Zice că biata salcie s'apleacă să bea apă și n'ajunge.

Se duce acasă și-și chiamă dancii cu cari pleacă la salcie. Ajungînd acolo, se suie sus și se agață zdravăn cu mîmile de o cracă de sus și zice danciului celui mare, ca să se atârne cu mîmile de picioarele lui; apoi toți ceilalți să facă la fel, până când va ajunge salcia să bea apă.

După ce se agățară toți patru — că patru erau — țiganul cel bătrîn ne mai putîndu-i ține — că atîrnau prea greu — le zice repede:

— Țineți, voi, bine, că eu am să mai scuipe în palme, ca să m'apuc mai bine de creacă.

Și, neisprăvind bine vorba, când să scuipe 'n palme, „știobălc“!, se scufundură'n apă și se'nneacă, că nu mai aveau de ce se ține cu mîmile!

Culegere din jud. Vâlcea
Ion N. Popescu,

469. — Bătaia țiganului

Un țigan furase odată două fiare de plug și 199 pe coți de pânză. L-a prins însă pe deșteptul tâlhar la Hotin, l-a bătut și l-a făcut scăpat. De-acolo a fugit la Soroca, dar vorba ceea : a fugit de dracul și a dat peste tat-său, că și aici cât pe ce era să dea ortul popei, așa-i fusese de grasă și de gustoasă calcavura de-a doua.

Măi cumetre, îl întreabă un român pe țigan întâlnindu-l pe drum. Am auzit că te-a bătut la Hotin de te-a stâlcit ?

— La Hotin n'a fost nimica, cumătre, dar la Soroca să te fi întâmplat să fi văzut bătae ce mi-a dat. Tot cu *jeoca* și *possteoca* ; iar când mă bătea cu *nepotul posteocel* (drugul de la căruța), pe unde mă ajungea, mă rupea. Că în da cu muchea de topor, mi se părea mai ușor ; iar când mă ardea cu câte-o curea lată, mă ustura pelea toată!

— Ei, măi cumetre ! dar eu am auzit că te-a bătut până când te-ai..

— Apoi măi cumătre, dacă te-a bate și te-a lega, cum dracul nu te-ai scăpa !

— Și pentru ce, mă rog, te-au bătut ei așa de rău ?

— Iaca, de proști ce sunt. Mai de nimica. Pentru o scurtătură de pânzătură fără un cot nu era 200 și pentru niște fiare ruginite pentru plug gătite. Pe cel lalt de, l-am luat ; dar pe cel lung uite acum mă dus să-l aduc!...

Ioan V. Nestor

CÂNTECE

La mama pe când eram,	De-aș umbla pe sub pământ,
De lucram,	Draga mamei nu mai sunt;
De nu lucram	De-aș umbla
Draga mamei mă numiam,	Cât aș umbla,
Da' de când m'am măritat,	Nu mi-i ca la mama mea,
Trăesc numai cu bănat.	Eram puiu și rândunea

Și draguța cui oiu vrea;   Tot din omul care tace;
De când îs la mama lui,   Cine a stărnit urâtul,
Nu-s nici rândunea, nici prim,   Nu-l ar mai primi pământul.
Nici draguța în nimăruî.   Cât mi-i mie de urât,

Urâtul din ce-i făcut?   Sufletul mi-i amărât,
Tot din omul cel tăcut,   Puterile mi-au slăbit,
Urâtul din ce se face?   Văd că întru în mormânt.

AL. LEONTESCU

Frunzuleana și—un chir rău,   Când îi câmpul plin de flori
Iaca puica ce-aud eu,   Și râpele de bujori.
Ca te țin părinții rău   Atunci mi-i drag ca să mor
Pentru că te iubesc eu.   Intr'un capat de ponor,
Nu te iubesc nici c'un rău;   Supt o tufă de maslin,
Te iubesc ca să te ieu;   Să mă plânga puica lin;
Când a crește grâu în tindă   Supt o tufă de bujor,
Ș'a bate cu spicu'n grândă,   Să plânga maica cu dor.
Și mă-ta l'a secera,   Să te duci, bădița, duci,
Da tu-i plânga și-i oftă.   Pân' la văi și râpi adânci

— Frunzuleana de trei nuci,   Și-acolo când ai s'ajungi
Să te duci, bădița, duci,   Să se'ntâmples și să *chici*
Și să pici un rob la turci,   Să dea Dumnezeu o ploaie,
Și să cari cu carul apă;   Pământul să se răsmoaie,
Pân' ți-a crește barba albă;   Murgul tău să poticnească,
Și să cari cu carul fân   Mâna dreaptă să-ți sclintească;
Pân' ai muri de bătrân: că;

Frunzulița de trei flori,   Mână stângă
Of, măi frați și voi surori,   Să ți-o frângă,
Voi nu știți când oi să mor: Să cunoască mic și mare
Ia la Paști, la sărbători,   Că-i blăstăm de fată mare.

Culese din Basarabia.

La cireșul rătezat,   Dar de-acuma nu mai este;
Șăde Mihai răzamat,   S'a vorbi numa 'n poveste.
Și Tudoara-i cată 'n cap.   *

Las' să-i cate, nu-i păcat,   De la noi a treia casă,
Că i-a fost amorezat,   Năstică fata frumoasă.

Mai frumoasă, cum să fie ? Da-i dușmanul lângă mine,
 Ca și coala de hârtie   Cu două pistoale pline,
 Și hârtia pocostită (zugră-   Pregătite pentru noi,
                                        vita)   Pentru noi,
 Pentru Timofte gătită.   Pentr'amândoi.
 Treci, Timofte, drumu'n   Unu'n tine
                                        cruce   Ș' unu'n mine,
 La Nistica, gură dulce.   Să ne mântue de ziie,
                                        *   Și să vadă lumea toată,
 Auzi, puică, ori n'auzi,   C'am iubit și noi odată.
 Ori n'ai gură să răspunzi ?   (Culese din Tatar-Bursi)
 — Aud, puiule, prea bine,   **I. Zaharia**

Frunze verde de lipan.   Unul mie, unul ție,
 Ne-am iubi și sântem neam   Nu mai trebuie mărturie ;
 Ne-am lua, nu cutezăm,   Unul tu și unul eu,
 Pentru că neamuri sântem ;   Să ne ierte Dumnezeu
 Ne-am lăsa, nu ne 'ndurăm...   Dumnezeu ni-i ca un tată
 Las că vine postul mare,   Dacă ne rugăm, ne iartă
 Ș'om da două sărindare :   Culese de   **Al. Leontescu**

CRONICA

Leca Morariu: De la noi, Povești bucovinene, cu
 cuvânt de N. Iorga. Desemnuri de Gottlieb Schmid. Cernăuți
 1920, prețul 5 lei. — Culegerea colaboratorului nostru, ajunsă
 așa de grabă și cu așa mare folos, la a treia ediție.
D. N. I. Dumitrașcu ne atrage luarea aminte că aceasta colecție
 a apărut și în *Biblioteca Sămănătorul* a librăriei diecezane din
 Cluj, în 1919 arătându-și părerea de rău că unele cuvinte ca
fortepianca, ida, afl, chichion și altele au rămas neexplicate.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARA
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACTIA T. PAMFILE Chișinău str. Pușchin No. 48	ABONAMENTUL ANUAL in țară . . . . . Lei 20 in Străinătate 25	ADMINISTRAȚIA T. POPOVICI Zorleni-Tutova
--	--	--

Pentru cuvântul „cârnileagă“

Pe lângă știrile strănse la un loc de cătră d. V. Bogrea¹⁾ adăugăm din partea noastră cele ce urmează :

Pretutindeni cuvântul are două însemnări : 1) *Toată cașlegile* de iarna (carnavalul) și 2) săptămâna *penultime* a cașlegilor de iarnă, înainte de postul mare. Aceasta, în deobște la Români, azi, — potrivit vechilor rândueli bisericesti de mănăstire ; se ivesc numai asupra însemnării a doua, unele confuzii în popor.

Postul mare (zis, mai cu seamă în Oltenia și Muntenia, „al păresimilor“) dureaza șapte săptămâni. El e fix. Cașlegile de iarnă n'au o durată hotărâtă. Înaintea postului mare sunt trei săptămâni cu numiri deosebite. *Ultima* (deci cea de lângă postul mare) e săptămâna *albă* (în Oltenia și Muntenia se zice mai des a *brânzei*) ; *penultima* e săptămâna „*cârnileagă*“ (prin Dolj se zice „*pistriță*“) ; iar *antepenultima* e *hârț* sau *vrăstata* (adecă se mănâncă și carne și brânză ; în Sârbi-Dorohoi ș. a. se zice că se mănâncă „*harț*“ ; în Rom n, — de ex. satul Sagna — se zice „*hârțu*“ ; în Dâmbovița „*harți*“ ; în Dolj „*de harți*“ ; prin Muntenia se zice de obicei : „*Ținem harți... măn-căm harți*“).

Rostul ce-l au și azi, pretutindeni, aceste trei săptămâni, e acelaș precum l-au fixat din vechime călugării și preoții noștri. Anume : întâi mâncau de toate—și carne

1) „In cârnileagă“, „N. Românesc“ an XII. 34 din 6 Febr. 1917 c. f. și adaosul din aceiaș foaie XII, 36 din 8 Febr. 1917.

și brânză, și aveau o săptămână de bielșug (ca și cea dintre Crăciun și Bobotează, ca și cea luminată dela Paști, ca și cea dela Pogorirea Duhului Sfânt), numită *hârța*, ca și ele. Ne apropiem de postul mare. Deci avem mai tătăi o săptămână când se mănâncă „de fruct” — și fruct alb și carne — dar și posturi Vinerea și Miercuria, prin urmare avem o săptămână *vrăstată*, cum sunt toate săptămânile obișnuite, de cășlegi de peste an. Duminică seara, în această săptămână, se oprește (se leagă) carnea. Pentru asta se chiamă întreaga săptămână: „*cârnileagă*“¹⁾. Dar ne apropiem de post și mai mult; săptămâna ultimă e a brânzei, e săptămâna *albă*. Am avea 3 lăsaturi de sec: acum, unul *de brânză* (ne amintim de *colțunașii* cu brânză din copilărie!); înaintea lui, unul *de carne* și, înainte de acesta, unul pentru amândouă, și *de carne și de brânză*. Biserica și calendarele vechi, firește, le numiau numai pe două, de unde le-a luat și poporul: lăsatul de carne și lăsatul de brânză.

E hotărît, de altfel, că în toate părțile *cârnileaga* (în Muntenia și Oltenia „*cârnilegile*“) e săptămâna *penultimă* a cășlegilor de iarnă, înaintea postului mare. Așa mi-au răspuns cei mai mulți săteni din Dorohoiu (prin Hănești: „*cârnileaga*“); așa e în Roman, așa e în Dâmbovița, așa e în Oltenia (unde rar care o știu, zicându-i de obicei „*pistrița*“). Dintre cercetători, singur d. Philipide a presupus că a fost așa „dela început” — ceiace astăzi este întocmai, pretutindeni în popor în privința „*cârnilegii*“.

Ici-colo, unii săteni (cum bine observă dd. Chirileanu și Vasiliu, în *Opere Complete* de Ion Creangă, ed. „Minerva“, p. 438) încep a face confuzii. Unii confundă „*cârnileaga*“ cu „*hârța*“ alții cu „*alba*“.

În Vlădeni:—Iași, de ex. „*cârnileaga*“ ar fi imediat lângă postul mare, deci în locul „*albei*“.¹⁾ Ion Creangă cunoscând lucrul acesta, îl înseamnă zicând: „*cârnileaga*“

1) Și, fiindcă aproape toate săptămânile cășlegilor de iarnă sunt vrăstate în felul acesteia, deaceia cășlegile se numesc și în deobște „*cârnileagă*“.

2) Com de C. Lavronski.

săptămâna cea din urmă a carnavalului“, (loc. cit. mai sus). Deci e confuzie cu *alba*.

În Moldova de sus unii o confundă cu *hârța*, cum și Creangă (*ibid*) o confundă, căci zice: „săptămâna *hârței* sau *cârnileaga*“ !... Tot așa și Bucovinenii.¹⁾

Hârța se uită. Prin satele din nordul Moldovei, pe oameni li auzi : „întâi e *cârnileaga* și pe urmă *alba*.“ Ei zic că vorba „*hârța*“ înseamnă : să mănânci o zi de fruct, una de post... Un fel de *hârțai, hârțai*“.

În deobște însă toată lumea vede încă în *cârnileagă* săptămâna penultimă a cășlegilor de iarnă.

Cât pentru expresia : „Opt și cu-a brânzii nouă“,²⁾ noi credem că la început n'a fost vorba numaidecât de numărul opt. Cășlegile de carne variază. Săptămâna albă nu poate fi veșnic „a nouă“. În Evanghelistare, care au la urmă calendare pe o sută sau două de ani, scrie duratăa cășlegilor în fiecare an. Poporul aleargă la moș părintele și întreaba cum întreabă și astăzi (căci calendarele „ortodoxe“ cum e unul tipărit anul acesta în Dorohoiu, arată sf. Voievozi la... 7 Noembrie, iar Crăciunul la 24 Decembrie ! : „Mă rog, câte săptămâni țin cășlegile acestea ?“ Pentru anul acesta preotul răspundea : „Șase“. Pentru anul viitor : „Opt“, după cum li arată vechea socoteală a Evanghelistarului. Altă dată pe a brânzei o spunea despărțită, ca *ultima*, și zicea : „Șase și cu-a brânzei șapte“. Ori : „Opt și cu-a brânzei nouă“ ; în sfârșit, cum era.

De aici unii merg mai departe ; „Nouă... și cu-a brânzei zece !“ În Muntenia sunt vorbe cari merg și mai departe : „Du-te'n zece... și cu a brânzei unsprezece !“ Se vede că omul știe a număra acumă mai bine săptămăuile cășlegilor. !³⁾

1917

D. Furtună

1) Cf. Marian *Sărbătorile* I. p. 114 : *cârnileaga* e „a zecea înainte de Paști“.

2) N'are rost să se zică (*N. Rom. loc.*) că săpt. *albă* e : „a nona a cășlegilor de iarnă“, căci cășlegile n'au o durată fixă.

3) Pentru „Marte din post“, însemnăm că, prin Dâmbovița, auzi zicându-se copiilor buclucași : „Taci, Marte din post.“

FLUGUȘOR

27. Aho, aho copii și frați
 Stați puțin și nu mânați,
 Și cuvântul mi ascultați.
 La ureche clopoței,
 Roată flăcăi!
 Sculați, sculați boeri mari,
 De păreți v'alăturați;
 Lipiți-vă de perdele
 Ș'ascultați vorbele mele;
 Că de când sara a 'nsarat,
 Pe mulți boeri am deșteptat
 Și lui Irod Imparat
 De veste i-am dat.
 Iar Irod Impărat
 Foarte mult s'a bucurat,
 La grajdii a alergat,
 Doispre'ce juncanași a luat
 Tot ca unul țântăței,
 Tot ca unul galbinei,
 Tot ca unul florărei,
 Ce coastă perechia mii de lei
 Intr'o vară varați,
 Și 'ntr'o iarnă ernați,
 La coastă țântați.
 La ureche clopoței
 Mai îndemnați flăcăi.
 Ș'am arat cât am arat
 Pân de picioare-am picat.
 Ș'am dat boii la suhat
 Iar un juncan ghilan
 S'a speriat de un ciocârlan,
 Ș'a trecut peste hotar
 Unde-i plâns și mult amar.
 Ș'am trimis pe-un blăstămat.
 Ori în drum că a fost stat

Că juncanul s'a furat.
 La ureche clopoței
 Roata măi flăcăi!
 Ș'am pus șaua pe doi cai
 Ș'am plecat în jos la rai
 Cine face făr, de lege
 La Rai-n'are la ce merge,
 Că mi-l pune la grea muncă
 Și mai cere-o picătură
 Să-și mai ude limba 'n gură
 Se mai cere și pe-afară,
 Ca să scape din cea pară.
 La ureche clopoței.
 Roată flăcăi
 Eu de câte ori la Raiu am fost
 Am găsit Raiu 'ncuet.
 De trei ori am ingenunchet,
 Raiu — abea s'a descuet
 Iar în rai când am intrat,
 Ce-am văzut m'am bucurat.
 Mese 'ntinse,
 Făclii aprinse,
 Mese 'ncoronate,
 De ingeri inconjurate,
 De pe astă lume date.
 La ureche clopoței
 Roată flăcăi.
 M'au luat de mâna stânga
 M'au dus pe o uliță strâmbă.
 Ce-am văzut m'am grozăvit
 Vătâmanul satului,
 Cara apa dracului
 Iar cea baba vrăjitoare
 Ce ia mana vacilor
 Açu-i iapa dracilor

Doisprezece mi-o Injuga,
 Doisprezece mi-o Inhama.
 Doisprezece cu bice de foc
 [mi-o ardea,
 Trei demerlii de cărbuni li da
 Și trei zile ruguma
 Și tot nu se sătura.
 La ureche clopoței
 Roata flăcăi.
 M'am uitat printr'o zăbrea
 Ș'am văzut mândruța mea
 Răzămată de-o nuia
 Și cu iuda lângă ea
 Și din gura tot zicea :
 Spune mândră — adevărat
 Câți voinici te-au sărutat
 Numai trei cu iminei
 Numai doi cu ciorapi noi
 Ceilalți câți au mai fost
 Naiba-i știe pe de rost !
 La ureche clopoței,
 Roata flăcăi
 Stejărel cu coaja groasă
 Fata mamei cea frumoasă
 La ce focul te măriți
 Că ești una la părinți
 Ca și luna 'ntre doi sfinți
 Că dacă te-i mărita
 Grija casei ți-a lua
 Bărbățelul te-a muștra
 Te-a muștra și chiar te bate
 Iară frății nu te-or scoate
 Și ți-or zice bine-ți face.
 La ureche clopoței,

Chițcani — Tighina

Roată flăcăi.
 Busuioc verde 'n carare
 Răsădit de-o fată mare
 Busuiocu 'n răsărita soarelui
 Crește și infrunzește
 Copiliței inima-i crește.
 Ș'a venit o copiliță
 Pus-a mâna pe-o stibliță
 Copiliță, copiliță,
 Ia mai lasă cea stibliță
 Cam *nămit* de l'am arat,
 Ș'am nămit de l'am grăpat
 Ca să-mi fie de dar — dăruit
 La flăcăi făr pe musteață
 Ce se,'nvaț 'a strânge 'n brațe
 Și sărută cu dulaeață.
 La ureche clopoței ;
 Roată flăcăii.
 Unul ură, și doi fură
 Trei cotrobăesc prin șură
 Iar unul mai șarlatau
 Haț, găina de batlan
 Și mi-o vără sub snman.
 La ureche clopoței ;
 Ați eșit din șură măi ?
 Sară lui sf. Vasile
 Să vă fie boeri mari de bine
 Să vă vie binele ca albinele
 Noroçul ca busuiocul
 Și noroace 'n dobitoace
 Să trăiți, să le stăpăniți
 Și nouă să ne dărniți
 Aho ho ho.

Ien Miron

Povestiri și legende

511. — Povestea Maicei Domnului nostru Iisus Hristos

În Ostrovul mare, în biserica mare, cu nouă uși, cu nouă altare. Da în biserică cine slujia? Nouă preoți, cu nouă diaconi. În altarul mare ședea sf. Maria mare; în altarul mic, sf. Maria mică. În pristolul de sus cine slujia? Ion, sf. Ion, nașul Domnului Isus Hristos. El din biserică când a ieșit, cu Maica Domnului s'a întâlnit. Iar Maica Domnului l-a întrebat:

— Ioane, sf. Ioane, cumătre mai mare, n'ai auzit, n'ai văzut pe un fiu al meu, de mine născut și de tine creștinat? Dar el a zis că de văzut nu l-a văzut dar de nume i-a auzit; că l-au prins câinii păgâni, fariseii de jidovi; grea muncă datu-i-o, pe cruce răstignitu-l-o, cu cămeșă de urzică îmbrăcațu-l-o și cu brău de măcieș încinsu-l-o; cunună de spini pe cap punsu-i-o, chiroane în palme bătutu-i-o, trestie pe sub unghii vâratu-i-o, sus la Gorgoftan l-au pus, fiere i-au dat de au mâncat, cu oțet l-au adăpat.

Iar Maica Domnului s'a luat și se suia pe dealul Garaleului, zmulgând cosița neagră, zgărâind față albă; și mergând, s'a întâlnit cu Itca și Matca, cu surorile soarelui; și au întrebat pe Maica Precistă:

— Maică Precistă, de ce zmulgi cosița neagră și zgării față albă? Iar Maica Domnului a zis:

— Cum n'oi zmulge cosița neagră și n'oi zgăria față albă, dacă numai un fiu am avut pe lume și mi-a venit veste, că l-au prins câinii, păgânii, fariseii de jidovi. Iar ele i-au zis:

— Maică Precistă, nici de samă nu băga; du-te la fântâna de Neluva și ia apă într'o nastrapă, și te spală la asfințit și te șterge la răsărit și caută că ai să vezi căile; ai să vezi patruzeci și patru de sfinți Apostoli și ai să vezi și pe fiul tău, pe Dumnezeu.

S'a dus Maica Domnului la fântâna de Neluva și a luat apă într'o nastrapă, și s'a spălat la asfințit și s'a șters la răsărit și a căutat să vază, și nu a văzut. Atunci iar s'a luat la Dealul Garaleului zmulgând cosița neagră ai zgâriind fața albă. Și mergând, s'a întâlnit cu o broscuță; iar broscuța a întrebat-o:

— Maica Precistă, la ce zmulgi costița neagră și zgării fața albă? Iar Maica Domnului i-a răspuns:

— Cum n'oi zmulge costița neagră și n'oi zgăria fața albă, dacă numai un fiu am avut pe lume și mi-o venit veste că l'au prins câinii păgâni, fariseii de jidovi. Iar broscuța i-a zis:

— Maica Precistă, nici samă nu băga, că și eu am avut niște copilași, ca niște năsturași, în picioare crăcănașei, în ochi bulbucăței, în pânțele pânticoșei și o venit o roată forforată și pe toți i-a făcut farăme odată.

Atunci Maica Domnului o zâmbit de răs și a întrebat-o: Unde-s? Și ea o dus-o și i-a arătat, Atunci Maica Domnului i-a blagoslovit; și ei mai frumoși ca înainte au înviat; și a blagoslovit Maica Domnului pe broscuța, că unde nu a fi ea, să nu fie apă bună, și când a muri, să nu se împuțască.

Iar Maica Domnului se suia pe dealul Garaleului până ce a ajuns la un meșter de fer, și l-o întrebat:

— Ce faci meștere? Iar el i-a spus, că i-a poruncit împăratul Pilat să facă douăsprezece cue și el a făcut numai șase.

Atunci l-o blagoslovit, că de a da odată cu ciocanul, să câștige banul. Și mergând mai departe a ajuns la un meșter de lemn și a zis:

— Buna ziua, meștere, ce faci! Iar el i-o spus, că i-a poruncit împăratul Pilat să facă șase cue și el face douăsprezece: Iar Maica Domnului l-o blagoslovit, ca să lucreze cu anul și să câștige banul, pentru că a spus că face mai multe cue decât i-o poruncit.

Iar Maica Domnului a mers mai departe, până ce o ajuns la țintirimul unde era înmormântat Domnul nos-

tru Iisus Hristos. Iar pe uşă era o lacată cât un ciubăr, iar pe mormântul Domnului o stâncă cât o casă. Iar Maica Domnului a blagoslovit, şi lacata s'a descuiat şi peatra de pe mormânt s'a ferit la o parte. Domnul nostru Iisus Hristos s'a sculat din mormânt; şi văzând pe Maica Sa a întrebat-o :

— Ce cauţi pe aici Maică ? Iar ea a zis :

— Cum n'oi cata, dacă te-ai lăsat de te-au muncit câinii păgâni, fariseii de jidovi ? Iar el a zis :

— Nu m'am lăsat pentru tine ori pentru mine ; m'am lăsat pentru toată creştinatatea, căci care se naştea, nu se boteza, mama nu trăgea după copil, şi care se lua, nu se cununa ; nu trăgea vaca după viţel, nici oaea după miel, nici păseri nu cântau. Dar acum ia să ieşi la lume, să vezi, cum cântă toate păserelele, în toate glasurile ; cei cari se nasc se botează, cei cari se ieau, se cunună, trage vaca după viţel şi oaea după miel.

Iar la mormânt erau doi jidovi, cari păzeau mormântul ; atunci Domnul i-a întrebat de trei ori :—Isac şi cu Avram, voi credeţi în mine ? Iar ei au răspuns că cred. Şi atunci le-a luat sufletele şi pe Maică-se şi a sburat la ceri.

Dar în vremea aceea ceilalţi jidovi erau la şcoală, după masă ; şi aveau pe masă răsol o ştiucă într'un castron şi un cucuş în alt castron cu zamă, şi o pâne de grâu. Dar ei blastău pe Domnul, că, când a umbla ştiuca prin castron ca prin apă, atunci să învie Isus Nazarineanul. Şi când cocoşul a bate din aripi şi va cânta şi pânea s'a face toată spice de grâu pe masă şi din tot spicul a ieşi un *mertic*, atunci să învie Isus Nazarineanul. Dar când s'au uitat la ştiucă, ea umbla în castron ca prin apă ; cucuşul a bătut din aripi şi a cântat, în cât pe mulţi i-a stropit, când a bătut din aripi ; şi aceia au rămas *chistrui* pe obraji, care sunt şi azi din seminţia aceea. Iar pânea toată era spice de grâu şi din tot spicul eşia un *mertic*. Atunci eşind deacolo s'au dus la mormânt şi l-au găsit gol, şi pe păzitori i-a găsit încremeniţi ; cu o mână în barbă şi cu una arătând la ceri.

Cine-a ști povestea asta și-a spune-o într'un an, într'o jumătate de an, într'o luna, într'o săptămână, într'un ceas, într'o jumătate de ceas, i-a lua Maica Precistă de mână dreaptă și i-a duce pe puntea dreaptă, pe faclii aprinse, pe la mese 'ntinse, pe la pahare pline, pe la cuvinte bune. Iar cine-a ști-o și n'a spune-o într'un an, într'o jumătate de an, într'o luna, într'o săptămână, într'un ceas, într'o jumătate de ceas, i-a lua de mână stângă și i-a duce pe puntea cea strâmbă, pe la mese strânse, pe la faclii stânse, pe la pahare goale, pe la cuvinte rele.

Scrisă de N. Gavrilescu, Bogdănești-Suceava dela mama-sa Gafița a Ioanei de 70 ani din Bacău-Suceava și prescrisă ortografe de
M. Lupescu

512. — Vântul și bondița

Odată vântul, rățoindu-se și fudulindu-se, azvârlia cu prașcau de omăt în toate părțile și zicea :

— Unde-s cojoacele, să trec amu într'o clipă printr'insele.?

Da' după gard, atârnată într'un bold de spine, iaca-i răspunde un petecel de bondița și-i răspunde:

— Ce grăiși, vântule ?

Dar vântul se'nspăimântă și-i zice :

— Cu tine n'am vorbit !

Și trecu pe alături, înfricat până'n măduva oaselor.

T. Pamfile

513. — Pânza femeii și aratul românului

De la început lumea era proastă și multe lucruri le făcea pe dos; cele bune sunt toate de la Dumnezeu căci chiar sfântulețul le arăta cum să trebăluiască. Până și cele mai vechi treburi erau făcute anapoda. Așa se zice că la arat, românul, după ce întindea o brazdă de

la un capăt la cel alt, se întorcea din nou de unde a început. Ce mai la deal la vale, se chinuiau greu. Dacă vede năcazul oamenilor, se scoboară milostivul și ajungând la pământul unuia ce ara, zice: — „Ia, noroc, gospodar! Să dea Dumnezeu noroc, zise omul. Da grea muncă și rău vă trudiți. Și puse Dumnezeu mâna pe coarnele plugului și trăgând o brazdă de la un capăt la altul, se milostivi a le arăta ca s'o ia în curmeziș și să se întoarcă pe cealaltă bucată. Ș'au mulțămît mult oamenii de aceasta înlesnire și numai după ce Dumnezeu s'a făcut nevăzut, ș'au zis în sinea lor, că trebuie să fi fost cel puțin un sfânt. Și de atunci oamenii ară cu lesnire și așa va fi în veci. Trece Dumnezu după aceia și pe la casa uiei gospodine. Când colo ce să vadă! Femeia țesea. Dar cum? Dădea odată cu suveica și când mântuia de bătut, rupea firul și iar dădea de la capăt. Se muncia ca și oamenii cu aratul. „Ce faci femeie aici? „Țes“, — zice femeia cam înghimpată. „D'apoi așa?“ Iaca așa, căci așa știu; ce, crezi că știi mai bine? Dumnezeu cam mirat de răspuns, se milostivi a-i arăta și aceștia că după ce dai cu suveica, bate cu vătala și dai suveica înapoi, fără să mai rupi, căci așa e spornic. Femeia mirata, mulțami și făgădui că va arăta și altora, rămânând până azi acest fel. Trecu câteva sute de ani și Dumnezeu cu sfântul Petre se scoborî pe pământ să vadă dacă învățăturile date au prins rădăcini. Ajunse la unu ce ara și se făcuse că nu știe a ara zicând: Noroc, oameni buni, d'apoi cum arați? Cum să arăm? Cum o dat Dumnezeu, ziseră oamenii; noi așa am apucat din moși strămoși. Mulțami mult de acest răspuns și-i blagoslovi, că cât o ara unul din zori până'n sară, îndestulează un gospodar într'o vară. Trecu Dumnezeu și pe la o femeie ce țesea, să vadă cum țese. Ce faci femeie hăi? „Țes“ D'apoi așa țesi; cine te-a învățat? „Treaba mea“ zice aschidos femeia. Iar Dumnezeu blagoslovi ca să melițe, să toarcă, să țese o vară, și să le puie subsuoară. Și așa a rămas și așa va fi cât hăul.

514.—Dreptatea, bună ești, da anevoie eși

Intr'un rând un țigan voia s'o facă pe hâtrui. Au-zise din lume că dreptatea esă ca untdelemnul deasupra apei și pe degeaba nu ești nici odată obijduit. Mergând el pe un drum cu acest gând, numai ce dă peste un om spânzurat de un copac. Ce se gândi el în sine? Mă, am să cerc și eu să văd unde mă scoate dreptatea". Stătu lungă mort până ce niște oameni dădură peste el și atunci prefăcându-se că fuge, a fost prins, legat și dat pe mâna stăpânirii. De-o-cam-data țiganul a căutat să facă luând pe „nu știu” în brațe, dar mai apoi mărturisi pe cum că el spânzurase omul din drum, de-a minune să vadă cum l'a scoate dreptatea,—își zicea în sine. În sfârșit a fost dus pe la toți judecători, după ce stăpânirea își făcuse rânduelile, dar țiganul nici „pac” nu zicea. Il întreabă și procurorul: Tu ai omorât omul, spânzurându-l, țigane”? Țiganul pace. Se amână. Il întreabă și a doua și a treia oară țiganul asemenea. Il dete pe mâna altor zapcii ca să-l mai chinue, dar toți s'au ales cu atâta că el a omorât și nimic mai mult. Dar nimenea nu credea să fie alt fel, căci țiganul nu voea să dea nici o deslușire. La urmă îl judeca a jurații și stăpânirea credea că ori va fi spânzurat ori pus la închisoare. Pe când se făcea judecata și toți erau de părere ca este vinovat și trebuie pedepsit cât de aspru, sare unul dintre jurași și zice: — «Ia stați domnilor, cum poate face omoruri acest om? Poate fi smintit, poate nebun, poate altfel; nu vedeți că n'avem nici o probă sănătoasă? Poate a zis așa el, într'o șagă, ori să se laude că așa-s țiganii: se joacă cu viața lor”. «Ha, zise țiganul: Dreptate, dreptate, bună ești, da anevoe mai eși» Toți rămasera uimiți de judecata cea luminată a juratului, iar țiganul povesti din fir în păr ce și-a pus el în gând la toți cei de față.

Jud. Covurlui

515. -- Înțelepciunea românului

Cică un împărat umbla prin norod în haine de cerșetor și lecuia multe nevoi ale celor mici.

Ajunse la un om ce-și ara câmpul și pentru că era bătrân și-și facea lucru cam anevoe, împăratul l-a întrebat :

— Bună ziua moșule ; da mai poți trebălui ? !

— Mulțămim dumitale, nenișorule, iacă de, cam puțin spor.

— Da cele de aproape cari merg departe ori cele mai de aproape ce merg mai departe, cum te slujesc ? întreabă iar împăratul?

— De, mă ajută rău, române ! Că la cele două de aproape mai pun una de beilic, ba și două de 'mprumut și tot nici nu câștig, iar cu cele cari merg și mai departe, cu toate că-s mai aproape nu mai pot face nimic

Chiar cu patru, tot nimic, mai zise omul, de oarece nu se pot face din tari, mai.....

— Da o găscă ai prinde?

— Ba și două, nepoate, zise românul.

Uitai să spun că împăratul era însoțit, așa ca la o bătae de pușcă, de doi slujitori cari aveau mare privighere.

După ce-și luă rămas bun dela om, plecară. Pe drum însoțitorii împăratului nu știau cum să se milogească ca să afle tâlcuirea vorbelor auzite și nepricute de ei, până când împăratul văzând prostia lor, le dădu câte o beșteleală, spunându-le că peste trei zile unde le stă picioarele le va sta capul, de nu vor ști...

Neavând încotro, au trebuit săse întoarcă la cel care ara odinioară, și după multă rugămintele tălmăci așa :

Cele de aproape cari măsură departe sunt picioarele mele, cari din pricina bătrâneților au slăbit. Iau câte un toiag de mă sprijin, dar nu pot merge ca un tânăr; iar la un suit greu, mai merg și în patru labe ca ursul.

Cele mai de aproape care măsură mai departe sunt: ochii, cu cari iarăși nu mă pot sluji, decât cu ajutorul

altora tari (ochelarii), cari neaducând folos ca cei cari mi i-a dat Dumnezeu, degeaba-i mai pun!

„Da găștele pe cine închipuesc? întrebă boerii foarte mirați, așteptând cu nerăbdare să vadă ce-o mai fi?!”

— Gâște... sunteți dumneavoastră!? și dacă nu veți pricepe ceva acolo la stăpânire, mai poftim că vă tlcuiesc eu toate.

Boerii rămaseră foarte mirați de înțelepciunea românului acestuia și laudându-l, îi mai dădură câte o mie de galbeni și plecară cam rușinați.

A două zi talmăciră împăratului, care pricepu toată tășerania lor.

(Auzită în delta Dunărei)

N. I. Munteanu

516. — Dumnezeu și dobitoacele

La început, toate dobitoacele erau blânde și ascultătoare. Omul le ocrotea cu mila și paza lui. Le punea la jug, la car, la plug.

În tot locul și în totdeauna era stăpânul lor ocrotitor, dar și n îndurător.

De multe-ori le nacăjea și le trudea, încât multa vreme nu mai erau bune de nimic.

De aceea dobitoacele s'au dus cu jalbă la Dumnezeu și l'au rugat să le scape de răutatea și nedreptatea omului.

Dumnezeu le-a ascultat plângerea și a făcut pace între ele. Pace dreapta.

Înainte de toate le-a întrebat, că toate voiesc să iasă de sub stăpânirea omului? Unele răspunseră da, altele ba. Atunci cheamă Dumnezeu înaintea sa pe acelea, cari voiau să rămână și mai departe în slujba omului. Pe acestea le puse de-a dreapta lui, iar pe acelea, cari nu mai volau să fie supuse îngrijirii și poruncei omului, le trecu de-a stânga.

Dumnezeu sfântul pe acelea, care nu mai voră să rămână sub stăpânirea omului, le muștră și le împraștie prin păduri, ca să se hrănească singure cu ceea ce vor afla pe acolo.

De atunci s'au făcut acestea sălbatece și cutreeră, codrii, slabe ca vai de ele și prigonite de toți.

Iar pe cari se învoiră să fie supuse omului și rămaseră iară în slujba lui, Dumnezeu le binecuvântă și le dăte omului spre folosința și pază.

Acestea sunt dobitoacele de casă. Omul e stăpânul lor, el le folosește, dar le și grijește și le hrănește căci ele nu-i sunt numai sarcină, ci și adevărată binecuvântare la casă.

I. Bura.

517. — Satul Vadul-lui-Vodă de pe Nistru

„Acum câte-va sute de ani, pe când turcii erau stăpâni, pe țările noastre, un domnitor de-al nostru, — care stătea în scaun la Iași, nu se știe ce o fi făcut de i-a supărat, că ei au voit să-l prindă și să-l omoare.

Acest domnitor moldovan însă, a prins de veste și încercându-și averile în nenumărate care, și-a luat familia și multe slugi și a plecat spre răsărit ca să se mântue.

Ajunghând el la Nistru, a tot cercat pe unde a fi mai bine de trecut și tocmai aici a găsit vad nemerit de a trecut pe cellalt mal și s'a dus mai înainte.

O parte din slugi n'au voit să-l mai urmeze pentru că nu erau robi, ci răzăși veniți cu chirie.

Aceștia voiau tocmai să se năpoeze spre satul lor din preajma Iașului, când îi nimerește un olăcar, ce le aduce vestea că turcii auzird că l-au ajutat pe domn în fuga lui, le-au ars satul și le-au luat gospodăria înconjurătoare ca și pământul.

Atunci ei ținând sfat, sau hotărît să facă sat nou aici, că lemne erau, pământ slobod cât puteai munci era, și peștele din Nistru atât de mult, că cu mâna să-l fi prins.

I-au dat numele care-l poartă și în ziua de azi și s'au pus pe muncă rodnică, de-s mulțumiți urmașii și vorbesc cu multă cinste de întâii întemeetori ai satului.

(Alte legende asupra acestui sat în T. Pamfilie, *Mănunchiu nou de povestiri populare cu privire la Ștefan cel Mare*).

Cântee

2507—2514

Frunză verde grâu mărunț,
Lele, găci de ce's cărunț
Ca nu's tare de demult?

— Bade, tu-i fi cărunțit :

Oile pe munți păscând !

Și din flueraș cântând,

Ori la plug boii mânând !

— Ba, eu n'am încarunțit,

Pe munți oile păscând

Și din flueraș cântând,

Ori la plug boii mânând ;

Ci eu am încarunțit

Pe marginea sihlelor

Ținând calea mândrelor ;

Care mândră cum venea,

Sărutată se ducea ;

Care mandră mi-era draga,

O trageam la sihla neagră.

Frunză verde de masline,

Arsă-i inimiora 'n mine.

Arsă, arsa-i la oricare,

Da nu-i ars'așa de tare.

Arsă, arsa-i la oricine,

Da nu-i arsa ca la mine,

Că la mine-i arsa rău,

Știe unul, Dumnezeu.

Cine iubește și spune,

Scoate-l, Doamne, la rușine ;

Cine iubește și lasă,

Nu l-aș vedea făcând casă ;

Aibă casa racului

Și hrana gândacului

În vârful copacului,

Aibă casa cucului

Și masa vulturului,

Și hodina vântului.

De la deal de Sarătura

Șuier, un voinic din gură.

Îl cunosc pe șuierat

Că-i voinic neînsurat

Și de fete farmăcat.

Cu turțița

Dela țâța

Cu păr galban din cosăța,

Cu șurcele

Subțirele,

Cu păr negru din sprincene,

Cu otravă

Din dumbravă,

Și cu apă din Suceavă ;

Cu sulcină

Din grădină

Și cu apă din fântână.

Al. Leontescu.
Vlăsânești-Dorohoiu

Foale verde trei alune   Intr'o zi a fost să fie,
 Ce mi-i dreg mie pe lume: Ş'am iubit cu lacomie
 Nevasta cu hai e bune
 Şi barbatu'ncins cu fune.   Câte doruri am dorit,
 Alta foaie mintă creaţa,   Nici de unul n'am murit;
 Ce mi-i drag mie'n vieaţa :   Ca de dorul dumitale,
 Nevasta cu cârpa creaţa   Simt un junghiu până'n
 Şi barbatu'ncins c'o aţa!   spinare

Din Pipirig-Neamţ.

D. A. Gheorghită.

Câte târguri am umblat
 Peste chipul tău n'am dat,
 Dar în târg la Chişinău,
 Am dat peste chipul tău.
 Trec pe drum şi toţi mă'n-
 Am dat peste chipul tău.
 treaba: Creşte-o floare'n faţa ta:
 De ce-s tânăr şi s' slabit?   Cum să fac să fie—a mea?
 Eu le spun că îs slabit   S'o pun în pahar s'o beu,
 Că de tânăr am iubit   Să-mi treacă de dorul tău?
 Intr'o zi cu dulce soare,
 Indragitu-m'am de-o floare ;   (Culese din Tatar-Bunare)

I. Zaharia.

Inştiinţare

— Domnil abonaţi, cari au rămas în urmă cu plata pe anul şi pe anii trecuţi, sunt rugaţi u toată stăruinţa să ne-o trimită. De bună samă, dumnealor ştiu cu straşnice greutate se luptă o revistă ca aceasta, şi câte neajunsuri a trebuit să ocolească, pentru ca să ajungă astăzi în anul al XIV-lea !

Una din revistele bătrâne !

— Administraţia Revistei „Ion Creangă” aduce mulţămiri călduroase domnului Gh. Lălu, proprietar în Piatra-Neamţ, pentru darul de 84 de lei, făcut fondului de tipărire.

— La administraţia Revistei se află colecţii şi numere vechi ; preţul numărului, 3 lei.

Tipografia „Glasul Ţării”, Chişinău Str. Puşchin No. 48

de Arthur Gorovei. Folclor.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ
APARE O DATĂ PE LUNĂ

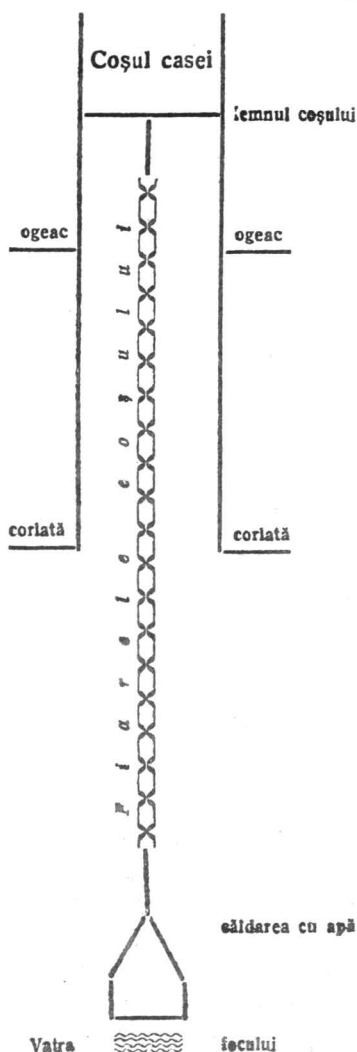

REDACȚIA
T. PAMFILE
Chişindu str. Paşchin No. 48

ABONAMENTUL ANUAL
în țară . . . . . Lei 20
în Străinătate 25

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVICI
Zorieni-Tutova

FIARELE COȘULUI

În cartea mea, *Frăția de Cruce și alte înrudiri sufletești la Români* (Bârlad, 1920) se întâlnesc de mai multe ori pomenite *fiarele* sau *verigele coșului*, *fiarele dela coș*, în datinile desfacerii frăției fratelui viu de fratele lunatic mort.

În paginile acestei reviste am rugat pe tovarășii noștri să ne dea lămuriri asupra acestor fiare, și până în prezent n'am primit decât următoarele șiruri din partea d-lui Ion N. Popescu, învățător în comuna Ștefănești județul Vâlcea.

Știrile d-sale le însoțește cu o schiță pe care o redăm, așa cum se poate da, prin elementele de zețarie.

„Pe aici se zice numai *fiarele coșului*; de verigele coșului nu se pomeniște.

„Fiarăle coșului sunt făcute de țigani de fier, legând zalele la capete, încheindu-le una cu alta, formând astfel un lanț. La capătul de sus se face un cârlig mai lat cu

care se prind zalele de lemnul coșului, iar la capătul de jos se face un cârlig mai îngust și puțin mai lung de care se atârână căldarea cu apă sau *tuciul*, când fierb cu apă pe foc, pentru făcut mămăligă sau pentru orice altceva, ori de câteori se fierbe apă în căldări.

Pe aci, casă fără fiarele coșului, nici nu se poate.

Mai degrabă stă casa câtva timp fără coș, decât fără fiarele coșului.“

Mulțămesc d-lui I. N. Popescu pentru aceste relațiuni, cu atât mai cu cât este una din puținele mărturii de neuitare din partea prietenului acestei reviste.

T. Pamfile

Căntece bătrânești

76. Codreanu

Foaie verde ca macu,
Blăstămat mi-i Codreanu,
Cum în sat ține calu.
Cum mi-așine medeanu;
Medeanu la *Movilău*
Unde trec și bun și rău,
Dela *Rupturd* la vale,
Unde trec mocani cu sare
Iată-al meu Codrean călare
Li cu fiinta la spinare,
Calare pe-un cal mărunt,
Ca scările de argint.
— Buna ziua, măi Codrene
— Mulțămăsc, sarar cu sare.
Nu ți-i murgul de vânzare,
De vânzare, de schimbare?
— Nu nu-i murgul de
vânzare,
Nici nu-i murgul de schimbare!
Iar Codreanu dracului
Luă șaua mocănească,
Pusă pe-a lui haiducească.
— Oliolio, neică Codrene,

Zice cel sărar cu sare,
Nu ți-i milă dumnitale
Să-mi iei murguțul din cale?
Dă-mi vre-o două trei
părale
Să-mi cumpăr la copii sare!
Iar Codreanu dracului:
Răspunde sărarului:
Ți-oi da vre-o doi pumni
sgârșiți, —
Ți-or părea că-s bani cu
zimți.
Haide murguleț mai tare
Că ne-așteaptă puica 'n
cale!

Jorăști-Covurlui **Pr. Petru**
Gh. Savin

77. Frunză verde rug de
mure,
Pe sup' câmp pe sup' pă-
dure
Merge-o nevăstuică 'n lume,
Lăsată de doi bărbați
Și cu pruncușoru 'n braț;
Pruncul o'nceput să plângă

Mă-sa o 'nceput să-i zică : — „Da lui țâță cin 'i-ada?“
 — „Taci, pruncule, nu mai plânge, I-a părea că țâță suge!“
 Că ne-or auzi hoții ! — „Da' cin' mi l'a legăna?“
 Mă-sa vorba n'o gătit — „la i-om face-un legănel
 laca hoții c'o venit : L'om pune 'intr'un stejărel ;
 — „Punepruncu' la pământ Vântul cân' l'a tragana
 Și hai cu noi la hoțât!“ Pe dânsu' l'a legăna !..“
 — „Da' c ne mi l'a scâlda ?
 — „Lasă-l, c'o ploită caldă,
 l-a părea că mă-sa-lscaldă!“

(Dela Ileana Gh. Smântână,
Bozieni, Dorohoi)

Dumitru Furtună

Povești

78. Povestea lui Ioniță

Intr'o pădure mare, mare, al cărei capăt nu se vedea, cică trăia odată o babă năzdrăvană. Cine venea la dânsa, pe toți îi ispitea, punându-i să facă cutare și cutare lucru și cine în timp de trei zile îl isprăvea cu bine, îi da daruri și-l slobozea acasă, iar cine nu, aceluia îi tăia capul.

Odată cică a venit la această babă năzdrăvană un băeat să se tocmească argat. Pe drum el dă peste un pește care se sbătea cu chip ca să între în apă; băiatul îl ia și îl aruncă în apă; mai departe dă peste un sârman vultur cu aripa ruptă: îl ia binișor, rupe o cordea și îi leagă rana. Iată se apropie de locuința babei, toți parii de prinprejurul locuinții; erau plini de capete de om; băiatul văzând aceasta, l-a cuprins groaza, dar n'avea ce face, a mers înainte... Baba cum l-a văzut, îndată l-a trimis să pască iapa; i-a dat o azimă cu somnoroase și i-a hotărît, că dacă a paște iapa bine, a fi și de dânsul bine, iar dacă nu — capul i s-a lua și în par s'a anina. Băiatul s'a dus cu iapa la păscut, a păscut-o cât a păscut-o, dar de la o vreme i s'a făcut foame, a mâncat azimă cu somnoroase și pe dată a adormit. Când s'a trezit, iapa era tocmai pe la mijlocul apei. A început el a striga și a plânge și

s'a arătat un peștișor cu trupul auriu care l-a întrebat de ce plânge. Băiatul i-a spus pricina. Peștele se întoarce înapoi în apă, o ia pe iapă din urmă și o scoate la mal. Iar băiatul bucuros pleacă cu dânsa acasă. Adoua zi iar paște iapa cât o paște; de la o vreme i se face foame, mănâncă azima cu somnoroase și adoarme. Când se trezește din somn, iapa sbura tocmai prin nourii. Băiatul iar începe a striga și a plânge; și se arată un vultur cu aripa legată, care îl întreabă ce durere are de plânge.

Băiatul i-a spus pricina, vulturul s'a înălțat în nourii și a coborât iapa jos. A treia zi ducându-se cu iapa la păscut, o broască țistoasă sta pe uscat; băiatul a luat-o și a aruncat-o în glod. Mergând mai departe i s'a înglodat iapa, dar broasca cea țistoasă i-a ajutat a o scoate din glod și băiatul s'a dus la păscut. Seara s'a întors acasă, baba l-a primit bucuroasă că și-a împlinit datoria și l-a lăsat să-și aleagă un cal, care i-a plăcea, drept rasplată. Băiatul, după sfatul unui argat, a ales pe cel mai mic. „In el, — zicea argatul, — sunt douăsprezece inimi; nu te abate după mare“. Și băiatul a plecat teafăr și întreg cu calul cel năzdrăvan. Merge, merge, ajunge la o apă. Calul se oprește și zice cu glas de om: «Stăpâne, descalecă, spală-mă și mă piaptăna; bagă mâna în urechea dreaptă, scoate haine și te îmbracă; bagă mâna în cea stângă, scoate basmaua cu mâncare și mănâncă... Cum i-a spus așa a și făcut. S'a îmbrăcat în strale împărătești, apoi s'a pus la masă, a mâncat, a legat basmăluța și a zis «strânge-te măsuță» și masa s'a făcut nevăzută. Apoi încalecă... calul îl întreabă: „Cum să te duc: ca vântul ori ca gândul?“ — „Ca gândul!“ Și au ajuns la curtea unui boer. Boerul i-a primit pe Ionță cu mare bucurie și l-a pus să îngrijească de flori.

El nu făcea nimic; calul cel năzdrăvan noaptea uda florile, și le plivia de buruiene; s'au făcut niște flori frumoase, cum n'au fost decând lumea; cine intra în grădină, se minuna de frumuseța lor și de mirosul ce îm-

prășiau De multe ori Ionița se ducea cu calul său la vânat, dar în una din vânători dă peste o pană ce strălucea ca soarele. El a luat-o și a adus-o acasă. Când a intrat în casă, toată casa s'a umplut de lumină, așa minunată până ce era. Dar un argat, pârându-l, s'a dus și i-a spus boerului despre pana cea minunată. „S'o aducă la minel a poruncit boerul. Ionița a adus pana. „Să-mi aduci și pasărea penei“ — a poruncit boerul, iar de nu oi să-ți iau capul»...

Ionița întristat a eșit de la boer și s'a de i-a spus calului porunca stăpânului său.

„Nu te întrista! a zis calul, — ci încalecă pe mine și haide“...

A încalecat Ionița pe cal și au sburat până la cuibul paserei, unde ea clocea; a pus mâna pe dânsa și a adus-o boerului. Boerul s'a bucurat mult de slujba lui Ionița, dar tot odată i-a poruncit să aducă și pe stăpâna paserei. Ionița, iar întristat, s'a dus să spue calului său porunca boerului. „Taci, nu te întrista, — a răspuns calul, — du-te și spune boerului să facă o plută să ne ducem pe mare după Ileana Cosânzeana, că este stăpâna paserei“. Pluta a fosta gata, i-au dat drumul pe mare și apropiindu-se de curtea Ilenei Cosânzene, au început a striga: Hai la marfă, hai la marfă, feldefel de frumuseți“... Slujnicile au auzit și au venit pe plută împreună cu Ileana Cosânzeana să târguiască. Calul începe a mișca pluta; până ce au târguit au ajuns la jumătate de mare. Așa Ileana Cosânzeana a fost adusă la curte, boerul încă mai mult s'a bucurat de slujba lui Ionița și a început a petrece. Iar Ileana Cosânzeana a dat poruncă că „cine m'a adus pe mine las' să aducă și herghelia mea din mare.“ Ionița întristat a venit de a spus calului său porunca. „Taci, nu te întrista, — a zis calul, — du-te la Ileana Cosânzeana și spune-i să dea douăsprezece piel de bivoliță și douăsprezece măsuri de rășină. A adus Ionița pielea de bivoliță și rășina, a îmbrăcat calul cu ele și au pornit după herghelie în mare. Au ajuns spre ma-

Iul mării, calul a dat cu piciorul în pământ, s'a făcut o groapă mare și Ionița a intrat întrânsa, iar calul a început a se găti de luptă.

A eșit din apă un harmasar alb, cu coamele până în pământ și s'a repezit asupra calului de pe mal, dar nu putea face nimic, căci rupea din pielea de bivoliță și din rășină și s'a întors înapoi în mare. A eșit un alt harmasar, negru ca corbul, cu ochii ca jaratecul și s'a început o luptă pe viață și moarte. Când harmasarul obosise cu totul, calul lui Ionița a strigat : «sai, stăpâne, din pământ»; și a eșit Ionița, a încălecat pe harmasar și au plecat spre curte. În urma lor a venit toată herghelia. Și a dat Ileana Cosânzeana poruncă : „Cine mi-a adus herghelia, acela să mi-o și mulgă.»

Ionița iar a venit după sfat la calul său, dar calul n'a mai putut spune nimic. Insa peste noapte a plouat și înspre ziua a înghețat, picioarele cailor rămând lipite de pământ. Ionița a muls laptele și apoi l'a fiert, căci boerul avea gând să se scalde. Când laptele a fost gata, boerul a poruncit ca Ionița să se scalde întâi. Ionița a legat calul său de o toartă a ceunului și a intrat în laptele fieri fără să-i fi fost ceva, căci calul său cu suflarea lui răcorea laptele. Iar când a intrat boerul, laptele fiind peste măsura de fierbinte, sârmanul își dete sufletul. Și a rămas Ionița cu Ileana Cosânzeana, trăind în dragoste și bună pace zile lungi. Și asta mi-e povestea toată.

79. Fata babei și fata moșneagului

Trăea un moșneag și o babă; și moșneagul avea fată, și baba avea tot fată. Moșneagul ținea la a lui, ear baba la a ei și pentru aceasta vecinic era gâlceavă în casă. Prost trăia fata moșneagului : la biserică se ducea numai fata babei, la horă numai fata babei, ear fata moșneagului rămânea la vatră: ea purta toată gospodăria. Ba nevoea de babă s'a hotărît să isgonească de tot pe fata moșneagului dela casă ; o bătea, o ocăra

și strânga la dânsa, iar fata plângea de nu-și putea stăpâni lacrimile.

Baba cea hapsână nebunea mereu capul moșneagului:

„Du-ți moșnege, fata în bordei, în pădure, că acolo mai mult a toarce“.

Și sătul de atâta nebuneală de cap, moșneagul a luat fata, a dus-o în bordei, la pădure; i-a dat cremene, amnar și un *mărcoteți* de făină și azis;

„Îți dau, copilă, tot ce-ți trebuie; lemne ai, foc ai și făină ai; fă-ți demâncat și... la tors!“

A înoptat.

Fetița a aprins focul în vatră, a gătit mâncare; dintr'un ungher; ese un șorecuț și zice: Dragă copilă, dă-mi și mie o linguriță.

— Șoricuț, fă ca să-mi treacă de urât, și eu ți-oi da nu numai o linguriță, ci îi mânca până te-i sătura.

S'a săturat șoricuțul, a sărutat mâna fetei și s'a dus. Pela miezul nopții intră în bordei un urs.

Ei, fetița, stânge focul și haide să te joci cu mine de-a „baba oarba“.

Șoricuțul s'a suit pe umărul fetei și-i șoptea la ureche:

— „Nu te înfricoșa, draga mea, zi: hai; stânge focul și ascunde-te după horn, iar eu în locul tău oi alerga și din clopoțel oi suna“.

Așa și s'a întâmplat. Ursu fuge, fuge după șoricuț — nu-l poate prinde; a început a urla și cu despicături a arunca; a azvârlit — nici odată n'a nimerit; a ostenti și a zis: Da meșter mai ești în „baba oarba“; pentru asta, mâne des-de-diminează ți-oi trimete o cireadă de vaci și un car cu bani.

Dimineața zice baba:

Du-te, moșnege, de vezi cât a tors faia ta peste noapte.

S'a pornit moșneagul, eară baba stă și așteaptă cum are să vie moșneagul și are să aducă numai oasele fetei.

El se întoarce; iar cățelușul:

„Hau, hau, hau moșneagul aduce pe fată cu zestre nenumărată; cu o cireadă de vaci și cu uu car de bani“

— Ce spui minciuni, afurisitule? In car, oasele sună.

A scărțit poarta, a intrat în ograda cireada de vaci: iată și carul; moșneagul cu fata lui șede de-asupra grămezii de bani. Plin îi carul de aur.

La babă s'au aprins ochii de lăcomie.

— Și asta dreptate! — striga ea; — du și pe a mea fată în bordei, la pădure; fata mea are să aducă două cirezi de vaci, și două cară de bani. — A dus moșneagul și pe fata babei la pădurei, i-a dat cremene, amnar și un *mărcoteț* de faină și a lăsat-o singură. Către sară ea a gatit mâncare. Iată vine șoricuțul și zice:

Natalița, Natalița, dă-mi și mie o lingurița.

— Fugi de-aici, afurisitule, — a strigat Natalița piesnindu-l cu lingura peste cap.

Pe la miezul nopții intra în bordei ursul:

„Ei, fetiță, unde ești? Hai să te joci cu mine de-a «baba oarba».“

Fata s'a înspăimântat; îi tremurau dinții de frică. — A-a, iaca unde ești! Na-ți clopoțelul și fugi, iara eu după tine, sa-te prind.

A luat faia clopoțelul, dar mâna ei tremura și clopoțelul neconținut suna.

Ursul s'a aruncat s'o prindă și cum a prins-o a și mâncat-o.

Dimineața baba trimete pe moșneag la pădure:

— Du-te, moșnege; fata mea are să aducă două cirezi de vaci și două cară de bani.

S'a pornit moșneagul, iar baba așteaptă la poartă.

Vine cățalușul:

— Hau, hau, hau; baba noastră nu mai are fată, urșii toată au mâncat-o, moșneagul din urmă vine, și în car oasele sună.

— Ce spui minciuni, prostule? Moșneagul aduce două cirezi de vaci și două cară de bani, în car

galbenii sună. Na, mănâncă un colțunaș și zi: fata babei vine cu două cirezi de vaci și cu două cară pline cu bani; fata babei s'a mărita, iar moșneagului, ba.

Cațalușul a mâncat colțunașul și zice:

Hau, hau, hau: Fata moșneagului s'a mărita, iar a babei ba, că pe-a babei fată, urșii au mâncat-o.

Ce nu făcea baba cu cațelușul; cu colțunași îl hrănea, și pe spinare îl bătea, dar cațelușul ținea tot a lui...

A venit și moșneagul; baba i-a eșit înainte să vadă ce aduce și, cum a văzul oacele Natalei, a început a boci. A bocit, a bocit și a doua zi de scârba a murit.

Iară fata moșneagului s'a măritat după un fecior de împărat, și moșneagul și fata au trăit în bună pace. Moșneagul a murit, iar fata a fi trăind și azi dacă n'a fi murit de mult.

Satul Cucoaea, j. Bălți

Ant. Lutcan

80.— O judecată

— Să-mi spun și eu povestea :

Mai pe ici, mai pe colea,
Cum îi treaba mea ;

Erau odata doi frați. Unul sărac lipit pământului și unul bogat, lacom și hârsit de mama focului. Cel sărac muncea cu ziua, femeea spăla cămeși prin sat, cum da Dumnezeu, — dar își țineau copilașii, despre care bine zice cine zice: că cine-i are, să-i tralască, cine nu-i are, să nu-i dorească ! Bietul om însă, dacă avusesse parte pe dânșii, trebuia să-i crească, și pace bună. Și să nu credeți că o ducea așa de rău. Numai ce-l vedeai cum vine acasă. Se așeza pe lăiță și, până să răstoarne mămăliguța biata femeie, el punea mâna pe fluer și copiii jucau prin casă, sfântule Doamne ! Dar lumea, ca lumea, îi tot zicea : Mai omule ! Ia mai

lasă cea veselie prostească și te mai du pela fratele tau. Ca-i bogat, putred; sa te ajute și el cu ceva... Omul nostru, de unde până unde, a văzut că n'ar fi rau cuvântul lumii, și, rugându-se de frate-său, acesta i-a dat o pungă cu galbeni, zicându-i :

— „Na-ți o pungă cu galbeni. Prinde și tu avere cu dânsa. La un an să-mi aduci *capetele*. Auzi ? alta nimica nu-ți cer de cât capetele, adică punga cu galbeni, întreagă, cum am zice“..

Săracul iea punga și vine acasă. Dar ce să se gândească ? Ca omul deprins cu sărăcia. Zice : „Măi ! Dacă mi-ar fi dat-o să nu mi-o mai ceară, calea-valea. Dar așa, ce să fac cu dânsa ? Mi-aș cumpăra vre-o sută de oi, și stână ; oile or peri de gălbează, și pe urmă ține-te calicule ! De-aș sămăna câmp mult — ce ? Eu ls D-zeu, să știu că n'a da o piatră ? Și, când îi căuta bine, mai rău aș eși“... Deci era foarte supărat omul nostru. Până ce, într'o zi, femela i-a și spus verde :

— „Ce-ți este omule, de nuți-s toți boii acasa de-o bucată de vreme?“

— „Ţa' să-i mămânce cânil boi ! De când cu punga asta de bani, şad ca găina 'ntre lemne, bătu-l-ar fi fost mama cucului pe cel ce mi-a dat-o cu împrumut !“...

— „Cine ți-a dat-o?“

— „Bogatul cel de frate-meu... Și zice că, la împlinitul anului, să-i dau înapoi capetele“...

— „Hei, măi bărbate !“ — Zice în sfârșit femeia — „Du-te, îți spun, și dă-i înapoi banii... Și iar are să fie veselie în casa noastră... Tu iar îi cânta din fluer și copiil or juca în dorul mămăligei“...

„Ba chiar ha !“ Și i-a dus înapoi punga celui ce o stăpânise și mai înainte.

— „Frate !“ — îi zise cel bogat — „Atunci hai să ne prindem tovarăși la arătură. Tu tot n'ai plug, nici boi... După ce mi-i găti de arat, ți-oiu da și ție un plug cu patru juncani și ți-i ara.. Bun?“

— „Bun“. (Da' numai de belele să nu se plângă omul cât trăește).

După ce s'a mântuit toată arătura bogatului, vine rândul săracului și ară cel sărac. Dar știți în ce zi? Tocmai în ziua de sf. Gheorghe. Atunci s'a îndurat cel cu avere să-i dea plugul și boii. Cine nu știe doar că :

Săracul n'are soare
Nici zile de sărbătoare...

Acuma, îmbrăzdează el ogorașul, mai trage și două-trei răsturnături de brazde, când numai iaca vine D-zeu, în chip de om, și-i dă noroc bun. — „Cum, omule, de nu te temi și lucrezi într'această sfânta zi mare ?“

— „Doamne, moșule, doamne! Tocmai azi s'a îndurat frate-meu de mine... Și bine a zis cine a zis

Că săracul n'are soare
Nici zile de sărbătoare“...

— „Bine, bine“ — îi răspunse Dumnezeu — „dar de, care din aceste două te prinzi tu : să crape boii sau să crape frate-tău ? ! !.

— „De ! se gândește omul — „Dacă ar crăpa frate-meu, rămân atâția copii, și femei, și-i păcat; dar dacă ar crăpa boii, — el să fie sănătos, și boi și-a mai face !“ Și deci a zis : „Să crape mai bine boii !..“ Și boii au crăpat pe loc. D-zeu s'a făcut nevăzut — iar omul nostru și-a pus mâinile 'n cap de o așa minune..! Hei ! Veți zice d-voastră, nu-i mare lucru... Dar să ascultați povestea mai departe, nu de alta, dar poate îți ajunge și d-voastră la vre-o greutate, ca și omul nostru, și pe urmă mi-ți pomeni că n'am spus pățania lui...

Că el, sărmanul, a pus plugul pe *traglă* și, înhământându-se la tânjalea cea mică, a trebuit să târască atâta povară până în ograda frăține-său.

— „Măi, unde-s boii ! “

— „Mă mai întrebi ! După ce m'ai trimis de sf. Gheorghe la arat, încă te mai faci ! Nu știi că au crăpat ! ! .

— „Hei ! Ai să-mi plătești boii că altfel este vai de capul tău... Hai la judecată ! “

— „Hai ! “ Vorbă să fie ! Hai la judecată, — doar un calic de felul lui putea să fie așa de bucuros de judecați ! Și plânge bietul om. În cele din urmă se

scoală el, se spală, se închină la D-zeu, își iea sănătate bună de la femeie și copil și se pornește. Frate-său trimite o slugă și-l aduce răspuns :

— „Să vie și afurisitul acela, să-l ieu în trăsura ; că așa cine știe când va ajunge la judecată!“ Și s'au pornit amândoi cu trăsura. Mergând așa, a trebuit să însereze. Trag la un boier. Cel bogat s'a culcat sus. Săracul însă de-abea a putut să se oploșească într'o bucatărie. De unde până unde, scoate el o bucată de pâine și niște masline și prinde a mânca. Sâmburul de masline îi asvârlea tot în plită.

Ce să mai auzi ? Cucoana ieșe până în cerdac și-i vine miros de sâmburi de măslină și nu știa ce-o fi. Era îngreunată — și de tot să-i aducă mâncare de acela, că moare și mai multe nu ! Caută ei care în cotro, — nici ea singură nu știa ce fel de miros și de la ce fel de bucate venea ! Nu-i și nu-i ! Și de murit, cucoana n'a murit — dar a pierdut copilul ! Na ! Nici asta nu se iea din drum... Și ce folos că au aflat ei pe urmă de unde vine toată nenorocirea : hai la judecată, o-mule din bucatărie ! Bietul om numai strângea din umeri :

— „Păcatele mele : M'am pornit cu un — iaca de-acuma am două pe capul meu !“

Deci s'au suit în trăsura amândoi, boerii cu pricina, pe omul nostru l-au pus dinapoi și mână, băete, sfânta dreptate ! Macar că o pusese pe gânduri greu sărmanul trebuia să-și dea samă la judecată. N'avea încotro

Leagă calul unde-ți zice,
Măcar câinii să-l mănânce !

Și, fiindcă a venit vorba de cal, ce să se mai pomenească ? Norocul omului nu știe unde pândește... Se duc, se duc, ajung într'o poiană. Mai poposesc. Și nu a trecut vreme ca de când vorbim noi, și trece pe acolo, pe vale un om cu chirie ; dă într'o topliță și îngloadă calii. Se sucește, se cărnește, — nu-i chip de ieșit !

— „Măi, ia aleargă, ce caști gura ! — zice unul din cei bogați, săracului nostru — „Dă mână de ajutor !..“

Om, deși năcăjlit ca val de el, se duce. Trage,

învârtește, opintește — scoate căruța din glod, d'apoi ce folos, că a rupt tocmai de la rădăcina coada la un cal ! Mare păcat, măi frate !

— „Calul ține atâtea sute de lei... Să-mi plătești calul... De ce mi l-ai slujit ? Scoate de unde știi para-tele, ori dacă nu, — hai la judecată...

— „Să vede că 'ntr'acolo ne-om duce !“ — oftează omul nostru. Și, cu cei trei pârâși pe capul lui, a pornit-o înainte. Se gândea și el că unde-i stau picioarele, are să-i stele capul; și iaca ajung ei într'o pădure, la poatele unui munte. Pârâșii au adormit la umbră.

El ce să facă ? Tot de una fi era. Deci tocmai în vârful muntelui s'a suit și ce socoteala și-a făcut ? Zice : — „Am să-mi dau drumul de-aicea cu capul în jos... Că tot de-o moarte am să mor“... Și s'a slobozit cu capul în jos, la vale... În fundul văii era însă o babă și culeg a capșune. Așa că, prăvălindu-se el de-acolo — tocmai peste baba a dat D-zeu de-a picat și i-a rupt șălele bieteii bătrâne !... Chiu, vai, nevoie ! Hai ca de-acuma se ține și baba de dânsul, să meargă la judecată — că el nu pășise nimica, din căderea aceea. Ș'apoi lasă până la baba : — Așa !.. Bătrâna cum eram, da' tot eram sănătoasă... De-acuma însă cine să mă hranească, o nenorocita pe lume și o patimașă !..“ Iaca-i ajunși pe toți la judecător, întra fiecare și-și spune durerea : întâiu fratele cel bogat care cerea despăgubire pentru boi ; pe urmă boierul cel cu copilul pierdut ; întra apoi și cel cu coada ruptă de la cal ; până ce, drept la urma urmei, prinde a se buci și baba, ca i-a sfărâmat lucru bun de șăle !

Întra și sarmanul cel cu vinovațiile. Dar el credea așa ca cu zile nu se poate să se mai iasă pelume !

Judecătorul îl întreabă : — „Cum de ai ucis boii frățane-tau?“

„Sa traiți, domnule judecător ! Nu i-am omorît eu. Ei o crăpat, ca lucrăm în sf. zi de sarbatoare. Și Dumnezeu mi-a zis să-mi aleg una din dpua: ori să crape frate-meu, ori să crape boii ! Și eu m'am prins, precum vedeți“.

— „Așa“?... — răspunse judecătorul cel drept — „Bine; cheamă pe frate-tau“. Intră frate-său cel bogat, iar judecătorul îi poronțește : — „Sai dai omului acestuia plug și car cu boi, că el te-a făcut să nu mori — și tu ai căutat să-l faci să nu trăiască! Auzi? Cheamă și pe cel cu copilul pierdut!

li zice : — „Ei, d-ta spui că din pricina sărmanului acestuia și s'a prăpădit copilul; așa-i?“

— „Da“.

— „Și ce vrei acuma?“

— „Ce-a vrea legea!“ — răspunse boierul.

— „Bine. Iaca, legea spune că, dacă el ți l-a prăpădit — el să-ți facă la loc alt copil, și dă-i bună pace! Ești mulțumit?“

— „Doamne păzește! Mă las păgubaș!“ — răspunse bogatul și s'a cam dus rușinos de pe acolo.

Intra și cel cu calul slujit.

— „Ei tu ce doresti acuma dela săracul acesta?“.

— „Să-mi plătească calul, domnule judecător!“.

— „Și cât facea calul d-tale?“

— „800 de lei“.

— „Foarte bine! Fiindcă acuma n'are coadă, negreșit că face 700! Ce zici?“

— „Așa! Cum zice legea!“

— „Bun. Prin urmare, având în vedere că ți l'a scos din mocirlă—ia fă bine și dă-i jumătate din preț omului acestuia, adică 350 de lei! Cât te vād!“ Așa că n'a mai avut ce crâcni și cel cu calul a trebuit să-i deie omului nostru 350 de lei. Vine în sfârșit și baba. — „Vă sărut mânil, domnule judecător! O calica și o beteagă cum am să traesc eu!“

— „Și acuma ce vrei?“ — o întreabă judecătorul.

— „Ce-a vrea legea, vă sărut mânil!“

— „Apoi iaca ce zice legea, mătușă. *El* ți-a rupt șălele? (Și-l arată pe omul nostru)

— „El!“

— „Și cum, anume?“

— „Și-a drumul din vârful muntelui peste mine...“

— Foarte bine! Du-te acuma și d-ta și te suie pe vârful aceluiaș munte... Tu, măi omule, să culegi căpșune jos, pe unde culegea mai înainte vreme baba — și să-ți dai drumul, mătușă, peste dânsul. Auzi? Și să vă duceți și la Dumnezeu și tot așa are să vă judece!..

— „Dă de unde, păcatele mele!“ — răspuse baba, mișcându-și falcile — „foarte vă mulțămesc. De unde știu că-mi rup eu capul, — nu că am să mai ajung să-i frâng șalele!..

Iar omul nostru, ca unul se nchinase cu credința la Dumnezeu, când o pornise spre scaunul judecăței, a venit mulțumit acasă și s'a făcut gospodar cum trebuie. Ceilalți văzând că este pe lume și o judecată dreaptă, și-au luat pe urmă de seamă, și nu le-au mai trebuit nimic, nici cofița de la moși!

(Dela Gh. Bobu, Salcea Balos)

Dumitru Furtună.

Cântece

2515—2518

Ș'am zis verde ș'o alună,	Când la deal, cân'mai la
Cucule cu pana sură,	vale,
la cartea ș'o du în gură,	Și tot dau ca să-l omoară
La mândruța pe fereastră,	Pleacă dracu să se 'nsoare,
Cân's'a trezi s'o cetească,	Ș'o 'ntâlnit cu broasca 'n
Lacrimile s'o pornească,	vale:
Că m'au pornit și pe mine,	Hai tu bioască după mine,
Cân'm'am despărțit de tine.	Că te-oi ține foarte bine,
— — —	Cu pâne și cu masline,
Frunză verde rozmarin,	Cu rachiu de tescovine.
S'o dus cucul cel bătrân,	Cu găluște, cu curechi,
Și s'o dus la Rusalim,	Cu pumni pe după urechi,
Ș'a lasat puii de chin.	Cu găluște cu păsat,
I-a lasat pi-o rândunea,	Și cu pumni pe după cap...
Să-i mai hrăneasca și ea.	— — —
Și cucu când o vinit,	Foilița ș'o lale,
Puii mari că i-o găsit.	Maica, măiculița me,
Da puii îi stau în cale,	Când erai cu mine gre,

Sa fil mers maica'n pădure,
 Ca sa ridici la nuele,
 Și sa mă faci bucațele,
 Să ridici la lemne verzi,
 Să mă faci mii de bucați.
 Maicuța, cân'm'ai făcut,
 Doamne bine ț-a părut:
 Cu picior mă legănai,
 Cu dreapta țâța îmi dai,
 Din buză mă saruțai,
 Cu gură mă blastămai.
 Blastămai blastăm de foc
 Ca să nu mai am noroc.
 Să umbla din sat în sat,
 Ca cucu din brad în brad,
 Ne băut și ne mâncat,
 Să umblu din țară 'n țară
 Cu staile subțioară,

Sa n'am ce mânca 'ntr'o
 sară!

Jud. Suceava Gh. Oardaș.
 Frunzulița trei alune,
 Fă-ni-mă, maicuța bine,
 Cât mai sunt pe lângă tine,
 Ca dacă m'oiu depărta,
 Păsările-ai întreba,
 Nu m'o vâstu undeva?
 Ele-așa ți-or cuvânta:
 — L-am văzut în Serbia,
 În Balcani și suspină,
 Și din ochi lacrimi varsă
 Și din inimă oftă
 Țări străine tot umbia,
 Și strigând: noroc, noroc,
 Pân'a dat cu totu'n foc.

X. Y.

Înștiințare

Administrația Revistei «Ion Creangă» roagă cu tot dinadinsul pe d-nii abonați rămași în urmă cu plata să grăbească cu trimiterea abonamentelor pe 1919 și 1920.

Singurul mijloc de trai al acestei reviste sunt numai abonamentele.

Este lucru cinstit și omenos ca după ce cineva primește o tipăritură, să plătească costul hârtiei, tiparului și timbrelor poștale,—truda celor ce se ostenesc cu scoaterea ei, fiind fără plată.

În curând d-nii abonați cari nu vor trimite abonamentul nici după această poftire, vor primi *chitanța de încasarea abonamentului prin funcționarii poștali*. Li rugăm să achite plata scoțând chitanțele ce li se vor aduce de factorii poștali, și a nu ne pricinui alte cheltueli zădrnice. Cheltuelile ce vom face cu încasarea prin poștă se vor încarca la plata abonamentului. Rugăm pe prietini revistei să nu ne iee acea ta în nume de rău.

Tipografia „Olaul Țării”, Cnișinău Str. Pușchin No. 48

de *la* Arthur Gorovei. Folteam.

Anul XIV. No. 3

Martie 1921.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDAȚIA
G. PALPILĂ
Șchișoia str. Poștilor No. 48

ABONAMENTUL ANUAL
la țară . . . . . Lei 20
la Străinătate 25

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVICI
Zorleni-Tuteva

Incereări poetice ale unui oștean orheean

— — —
Încă demult am primit, redactor fiind al gazetei „Cuvânt Moldovenesc”, câteva file cu poezii. Ele veneau dela Mitrofan V. Colesnic, din Ghidulenii Orheiului. Poeziile se sfârșiau, cu aceste lămuriri, așezate după moda rusească :

„Vă rog frumos dacă liț primi Sâmi trimetiț napoi că liaț primit or nu că sunt gata să trimet mai multe.

Și sâm trimetiț gazeta Cuvânt Moldovenesc.

Adresa mea :
Județul Orhei P. Chiperceni
Comuna Ghiduleni
Mitrofan V. Colesnic”.

Nu știu dacă i-am răspuns ; mi se pare că nu, mi se pare că ceva se va fi pus de-a curmezișul împlinirii acestei îndatoriri. Și ceea ce n’am făcut atunci, fac astăzi, în acest loc.

Versurile lui Mitrofan n’au măsură, n’au rimă, n’au straiul croit pe cântec și pe moda ; au însa straiul în-tâmplător care poate încalzi un trup și care, ori cum, poate adăposti un suflet.

Iată ceva din alcatuirile lui Colesnic, fostul moscal al lui Neculai ftoroi :

Frunzuliță lemn uscat
 Să te bată Dumnezeu Austriac.
 Că di când mă lupt eu cu tine
 Mai scos sănătatea din mine.
 Că Jermanii ți ajutat
 Și pe mine prins m'ai luat.
 Și așa mai slăbit de tare
 Că nici nu pot merge pe cărare.
 Că la mers când mă pornesc
 Ca un bat de vin mă poticnesc
 Of! Doamni, Doamni mă rog ții
 Scoatemă dintru această sărăcii
 Ca să mă torc înapoi.
 În țara me cei iubită
 Și cu tot felul de bunătăți îm-
 podobită.

Da în țara austriacă
 Nici dușmanu să nu trăiască.
 Că cine în țara străină cine va plăca
 În veci milă nu va mai afla.

Frunzulită trei alune
 Rău m'ai norocit pe lume
 Că tare m'am săturat,
 Țările de vânturat,
 Și'n Austrie de lucrat.
 Nu-i sară, nu-i dimineață
 Să nu vărs lacrimi pe față,
 Că tare m'am săturat
Forzețul de ascultat.
 Dimineața, până'n sară
 Strigă *ezda*'n gura mare,
 Și tare m'am săturat
 La drum de fer de lucrat.
 Numai umerile mele
 Stiu cătu-s *șpalile* de grele
 Dimineața până'n sară,
 Duc *relise* în spinare,
 N'apuc bine-a lepăda
 La alta mă alunga
 Bățul că mi-l arăta

A plânge și a zice că mai bine
 murē

Când era mititel copilaș
 Și ăi clătina măsă în legănaș.
 De cât ajungem acești zile
 Să mă depărtez în țară diparte
 Unde nici hârtia nu străbate.
 Ca să mă mângâe câte odată
 Că n'am Duminice nici sărbătoare
 În toată ziua Is la lucrare.
 Paștele Domnului, ziua Invierei,
 sărbătoare mare

Toată lumea o serbează,
 Numai prizonierii să oftează.
 În zori de zi înspre răsărit
 Clopotele răsună.
 Da pi noi în rând ne pune
 Și ni dau (vertai) strumetururi în
 mână
 Și la (arbai) lucru mână.

Și strigă : *ezda. ezda.*
 Muncesc, săracul de mine,
 Și vărs lacrăme pe față.
 Dintr'atâtea mâncări bune,
 Aicea nu am nici pâne;
 Of, tare m'am săturat,
 Cu străinii de lucrat!
 Că mila de la streini
 Ca și umbra dela spină.
 Te-apropii să te umbrești,
 Și mai rău te dogorești
 Că nu-s prietini mei,
 Ca să mă mângâe ei,
 Să moară de jale ei;
 Mă cuprinde-o jale mare,
 De par'că să mă omoare,
 Plângeți ochi și lacrămați,
 Că nu sunteți vinovați
 Răbdă, inimă, cum poți,
 Nu-ți spune scărba la totl.

T. Pamfile

Boli la oameni, leacuri și descântece

398. — Tusea veche și năduful

Mulți oameni spre bătrânețe s'aleg cu o tuse care-i cum e țulca ori vinul, cu cât se învechește, cu atât se întărește și se împuternicește.

Omul tușește într'una mai ales noaptea și în deosebi în nopțile lungi de iarnă și mai cu seamă despre ziua. Când pe lângă această tuse omul rămâne cu o bârâială în gât, cu respirația grea și se îneacă tușind, se zice că acel om are *năduș*,

lata cu ce s'ar putea lecul tusea veche și năduful:

1) lapte dulce fiert cu untură de găscă și batut;

2) lapte dulce cu usturoiu;

3) Ceaiuri de flori de tei, de soc, de mușețel;

4) Se ia o oală nouă, se unge cu păcură pe dinăuntru, cu ajutorul pământului din duholnița, până se înegrește bine pereții oalei. Punem apoi apă în acea oală și o punem la foc să dea în fiert. Dăm bolnavului să bea din acea apă cât va putea răbda el, ca apa să fie mai caldă.

5) *Vâsc fiert*. Ce e vâscul?

Iarna, — mai ales după ce a trecut toiul gerului — se văd pe copacii pădurii, în deosebi pe tufani, niște bobite de culoare galbenă, ca coaja de lămâe, și de mărimea unor alice de lup. Cresc în stare parazită și se chiamă vâsc.

Sunt moi la pipăit și dacă-i rupi coaja, se găsește înăuntru un miez moale și lipicios ce seamănă cu mucii.

Se fierbe vâsc într'o boalcă și se bea acea zeamă care-i foarte bună leac pentru tuse.

6) Tot ca leac împotriva tusei mai slujește și zeama de orz fiert.

81.— Povestea lui Căpitanschi norocosul

De mult, de mult, pe când era broasca fată mare și vârcolacii încă nu s'au fost apucat de lună, a fost un om, care avea și el un fecior. Și feciorul ista al lui eră prost, da prost de dădea 'n gropi, nu alta. Văzând bietul om, că nu poate da la brazdă de fel pe fecioru-su și că ori ce i-ar face, el tot nu-i de fețe de oameni și nu se dă cioplit, cum nu se da păcura la mâncat, ce-i vine într'o zi? Zice: — Du-te, mai băete, unde te-a îndrepta D-zeu. Poate că nevoia te-a deprinde mai bine cu vre-un meșteșug în lumea asta. De azi înainte nu mai ai ce căuta la casa mea. Du-te unde îi crede și tu că ți-a lumina mai din belșug soarele!

Și-i dă omul, sârmanul, într'o traistă ceva de ale gurei, îi leagă țapăn băerile traistei de draghina caruței și oftând, îl aburcă și pe dânsul în caruță. Că de leneș ca eră, băetui cela de abla-și tărâla coastele și zilele. Și nici una, nici două, nici bine nu s'a suit în caruță și zice băetul cătră moșneagul care avea să-l ducă până la marginea pădurei ș'apoi avea să-l lese: — Mâna, moșule, — zice — și faci — se în voia Domnului!

— Hi cal, de iapă hă! — face moșneagul la cai și caii pornesc. Se mai uită bietul Căpitanschi, c'așa îi chema pe băetul cel prost, se mai uită el înapoi spre casă, da' — zice — ce să mă maiuit degeaba! Dacă n'ar fost om de ispravă, hai, du-te Căpitanschi pe meleaguri! — Și au mers ei amu cât au mers, numai iacă la un deal, țup-țup-țup, Iesă un iepure din niște *ciritel* ¹⁾ și se oprește de odată lângă caruță, parcă era buimac. Cât ai număra până la două, Căpitanschi își și face vânt alivantă asupra epurelui.

Se iuțise baetanul! A mai fugărit el epurele cât l-a mai fugărit, s'a mai burzuluft la dânsul cât s'a mai

1) Porumbel

burzulult, de ce a făcut, ce a *dires*, s'a julit el sănătos la nas, nu-i vorbă, da 'ncaltea a prins epurele.

— Nu mă ținea de urechi, stăpâne, — face epurele ;
dă-mi drumul că de mare foios am să-ți fiu !

— Cum, clăpăugule ? Cum ai să-mi fii de folos ?
— se rastește Capițanschi.

— Cum ? Încă mai întreb ! D'apoi nu știi că eu
îți sânt norocul ?

— Noroc, noroc ! Ce-mi pomenești tu de noroc,
bre, când eu, păcatele mele, de toate oișu ști, da'numai
de dânsul nu.

— Apoi lasă, tocmai norocul tău is eu — îi mai
zice epurele, rugându-se să nu-l omoare.

— A...ha...vra să zică tu ești acela, care m'ai
făcut să mă alunge tata pe drumuri. Și încă mi te mai
scâncești, să te ert ? Hă ?

— Stăpâne, stăpâne ! Nu șugul și nu te face Ta-
nasă, că nu pricepi, stăpâne ! Eu și-am eșit înainte ca
să te faci om și să-ți dau minte, cum n'a avut nimeni
din neam și neamul tău.

— Mai, tu parcă nu arăți așa prost român — face
Capițanschi — da cum ai să-mi dai, bre, minte ?

— Și nu atâta minte, cât noroc am să-ți dau,
stăpâne, — îi mai zice epurele.

— Mai, eu tot nu te pricep, băta-te norocul.

— Că, dacă nu mi-i omori. pe tine are să te
bată norocul — răspunde epurele. Că ai să te faci
stăpân peste împărăție mare, da numai să mă ascuți pe
mine.

— Deodată-i foarte bine, bre epure. Numai că
să fie așa. Ferească-te să-mi cânți tu mie numai florile
dalbe, c'apoi.....

— Despre asta n'ai habar, stăpâne. Decât iacă,
noi avem mult de lucru și hai chiar de acum să ne
apucăm.

— Hai bre, epure !

Și se pornesc ei la drum. Dacă moșneagul cel
căruța, când l-a văzut pe Capițanschi că se duce *razna-*

costișa pe câmp cu epurele alături, bucuria lui. Zice: — Am scapat de prost, ducă-s'ar învârtindu-se ca ciocârliă, că nu știu cum îl mai rabdă pământul de prost și de *pârgar*¹⁾ ce-îl Pe semne că și lighioanele îl știu ce poamă-i! Și îndemnând telegarii, se pornește spre casă, zicând:

— Hi cal, de capă, hai!....Și pe drum se gândea moșneagul că n'are să fie lucru curat cu prostul ista. Da epurele face cătră Căpițanschi: — Stăpâne, știi pe Holeră Impărat, cel care-i mai bogat de cât toți craii și împărații lumii?

— De unde să-î știu?

— Iaca, jumătate din împărăția lui îi numai splai și ciulini și ferească-te Malca Domnului să întri într'înșii, că-i nevoie mare. Ei, îl știi?

— D'apoi tocmai pe mine mă găsești tu să-î știu? Ce? Am fost eu pe la dânsul? — răspunde prostul.

— Bata-te să te bata, stăpâne. Iacă ai să mergi amu la dânsul cu mine. Ș'ai să te faci Impărat în locul lui, dacă mi-i asculta.

— Ei, și ce să fac, bre?

— Du-mă plocon la Impărat și zi-i că n'ai avut mai mult, ci cât ai avut i-ai adus. Că diseară dă praznic mare Impăratul și are să se bucure nevoie, când mi-l duce. Și pornesc ei la drum, hai-hai, hai-hai, la Holeră Impărat. Și mergeau mai cu căruța, mai cu carul, mai călare, da totdeauna pe jos. Au ajuns în sfârșit la palaturile împărătești. Când a văzut Impăratul așa lucru de epure, ce i-a adus Căpițanschi, zice că s'a bucurat amarnic, știi, pe părere de bine. Și mai la urma, ce socoți, să putea să nu se bucure? Ca, da, vorba ceia: Nu i-a luat ci i-a dat. Ș'a dat Impăratul îndată poruncă slugilor să cinstească c'un *paliciu*²⁾ de vin de cel bun de nouă ani pe Căpițanschi, iar pe epure să-î vâre într'o borbă mare, mare, din prispa din jos a palaturilor.

1) Perdevară

2) Păhăruș

— Ce-l de făcut, măi epure? Aşa-i c'am pus-o de mămăliga?

— Nu, stăpâne Căpişanschi. Bagă de seamă să nu uiţi de mine. Stăl trei zile şi trei nopţi aici, în preajma porţilor împărăteşti şi pândeşte, că eu am să-ţi aduc răspuns, ca să ştii ce-i de făcut.

— Apoi, cu bine, — se închină la despărţire Căpişanschi, hotărît să nu lasă din cuvântul epurei celui năzdrăvan.

— Şi cu sănătate fără de moarte! — răspunde epurele, care ştia bine că n'are să ajungă Holeră-Împărat să mănânce friptura dintr'însul.

Numai iacă, a două zi, trimete veste împăratul cela, că-şi marită fata. Şi că o dă după cel care i-ar aduce o *hulpe* din papura pârăului celui negru, ştii, tocmai din împărăţia lui Negură-Împărat. Şi ce, parcă epurele nu ştia ce să facă? Scapă el cum scapă de acolo, de supt prispă, şi ţup-ţup, vine la Căpăşanschi. Da Căpişanschi dormea şi horăia lângă poartă împărătească, de parcă clocoteau zece oale cu găluşte la foc.

— Mai iea *pocrişul* de pe oală, stăpâne, c'or da găluştele în foc! Scoală-te, că s'apropie ceasul! — strigă epurele.

Cu chiu cu vai se scoală Căpişanschi, iar epurele îi spune, că iaca aşa şi iacă aşa, se chiamă că-i porunca împăratului.

Şi-i mai spune la urmă: — Amu, dacă vral să pui *gajba* pe fata lui Holeră Împărat, du-te iute tot înainte. La o cruce de drum ai să te întâlneşti cu hulpea cea. Zi cum i-i spune că eu, cumătru-su, îi fac rugămintele să vie până la mlne, ea are să vie în pripă.

Şi s'a dus Căpişanschi şi a doua zi, cu noaptea în cap, vine cu hulpea de curmeiu la împărat.

— Iaca, Măria Ta, eu am adus-o.

— Bine, voinice, — face împăratul. Să ştii că a ta-i fata, dacă mi-i putea aduce şi lupul cel breaz din

*comoara*¹⁾) vânturilor, știi, care când urlă, vâjâe vântul de ajunge până la capătul pământului.

— Știu, știu — răspunde Căpițanschi, care cum nu știa nimic, așa nu-l era nimic și fuga la epure și da să-i spue vorbele lui Holeră Impărat.

— Lasă, lasă, știu eu ce te doare. Și iacă ce să faci: Ține drumul spre Miezul Noptii, da *sadea* spre Miezul Noptii și la cântatul cucușilor ai să auzi lupul cela urlând. Are să se porneasca atunci un vânt strașnic, da tu să nu te temi. Să te izbești degrabă jos, la pământ, și să chiui cât te-or ținea urechile. Lupul are să vie după tine blând mai dihai de cât un miel.

— Ei, multe am făcut eu, am să fac și asta! — zice Căpițanschi și se duce și se întoarce cu lupul eel breaz.

— Bine voinice, mi-ai adus lupul. De-amu ăi hotărît să pun la isplă până 'n de trei ori pe cel ce vrea să-mi iee fata. De-aceia, dacă mi-i aduce și epurele cel ce fusese aici, supt prispa palaturilor mele, să știi că a ta are să fie fata!

— Ia, asta o știu și eu, Impărate! Și se duce repede Căpițanschi, *chipurile* s'aducă epurele cel năzdrăvan; și așteaptă el cât așteaptă pe lângă poarta Impărătească, da epurele nicăeri, pace sănătate! Mai șueră, mai strigă, epurele cel năzdrăvan nicaeri, tufă! — Măi zice, mare pacat. Are haz să mă întâlnesc cu nevoia și cu rușinea tocmai amu a treia oară! Ș'apoi mai zi că nu-i adevărată vorba ceia: «Nu zice hop până nu-i sar!». Ca, ce mi-a folosit, c'am adus ba hulpe, ba lup dela mama dracului — cruce de aur — și „când la dică, nu-i nimica“? Țiu....măi, bată-l toaca de clăpăug, unde a fi, unde s'a fi vârît? Mai umblă el sârmanul Căpițanschi cât mai umblă pe un ogor cu căpițe de mohor și s'a tot gândit și s'a frăsuit în mintea lui, până a adormit. Ce avea să facă? Dacă nu-l, nu-i. Și vorba ceia: «De unde nu-i, nici D-zeu nu iea».

1) Vale adâncă cu fână;

Aşa şi Capiţanschi ; de unde avea să lee epurele, dacă el parcă întrase în pământ ? Da aşa a făcut mai bine. S'a învălât bine într'o căpiţă de mohor şi să te ţil, măi frate : cum s'a culcat, cum a adormit. N'a trecut multă vreme însă şi când să se întoarcă pe partea cealaltă simţeste că-l mişcă ceva pe la coaste.

— Măi, ia asta-i şi mai şi : *Ce ondnie*¹⁾ să mai fie şi aici ?

Şi-şi face cruce. Cum ş'a făcut şi sfânta Cruce, i s'a luminat înaintea ochilor şi dând *burnuzul* la o parte de peste cap, vede epurele.

— Iaca, te caut pe tine, băta-te norocul ! — face iepurele.

— Tare bine ai făcut, dragul meu, că şi eu te căutam. Şi te-am tot căutat şi m'am tot frăsuit pân' am adormit.

Şi iaca ce, şi iaca ce a zis Impăratul.

— Bine, stăpâne, ştiam eu că de noroc ai să ai nevoe şi că aici, într'o căpiţă am să te gădesc, că nu de flori de cuc îţi zice Capiţanschi, da ia să te învăţ eu ce să faci !

— Lasă-mă, că-s destul de învăţat ; nu mă mai învăţa, ci hai mai iute să te duc la Holera Impărat !

— Cum adică, să mă duc mai iute ; să mă facă friptura ?

— Ba nu, — îi zice Capiţanschi — ci să mă însor eu mai iute cu fata Impăratului.

— Hai, dragul meu, că ai mai mult noroc de cât minte.

— Hai ! Şi se pornesc ei spre curţile împărăteşti. Epurele eră cam greoiu la drum şi Capiţanschi tot aşa, da, ca de pe somn şi de pe lene. Da când eră la deal, tot epurele se făcea mai sprinten şi mai cu chef la mers, că aşa-i şi norocul, feţil mei, ca şi epurele : Unde i-l omului mai greu şi mai *lhamite* de viaţa, acolo s'arată norocul mai bine de fugă.....

1) Săbăitâciune artă.

Și iacă, nu departe de pădurea corbilor, acolo unde se strâng corbii în tot anul și țin sfat împotriva celor ce le mănâncă *hoiturile* de de pământ, întâlnesc ei un om, care venea cu carul de la târg. Și cât eră carul de mare, eră plin de căciuli.

— Stăi în urma carului istuia — face epurele — că eu am să mă fac mort în drum, înaintea omului. Ș'o rupe de fugă, măi, săracu, și iese înaintea omului celui cu carul și se face mort în drum. Da omul cum îl vede, socotindu-l mort, nu stă mult la cumpene; îl înșfacă frumușel de urechi și zvrârrr....mi-l izbește în car, peste căciuli. — Ia — zice — acolo, măcar *jarca*¹⁾ mi-a fi de trebuință. Că tot îi trebuie nevastei să-și cârpească cațaveica! — Și unde prinde el a îndemna din toată inima boii, cu chip ca să ajungă mai degrabă acasă, că nevasta îl aștepta doar cu alivenci calde. Ș'apoi da, nu știi dumneata, că și calul, când vede el că vine înapoi acasă, parcă mai răpede pășește. Așa și omul ista: unde prinse a cânta și unde prinse a chiui, măi tată, știi colo, moldovenește, că se cutremura până și putregaiul copacilor! Da epurele cel năzdrăvan, ce credeți, că ședea de geaba? E, hei...să fiți dumneavoastră sănătoși, da el știa hăt și bine ce eră de făcut.

Că nu degeaba are neamul epuresc urechi lungi.... Și, cum vă spun, în răstâmpul ista, epurele cel năzdrăvan azvârlea din car ori câte o căciulă, câte o căciulă și mai ales că pe om nici vânt răce nu-l ajungea despre treaba asta, a svârlit toate căciulele în urma carului, iar după asta zup! și el jos și să te cam mai duci duluță!... Da Capițanschi culegea mereu toate căciulele de pe drum și ducându-le în pădure, a durat o grămadă de căciuli, știi colo, cât mi ți-i vravul în anul cel bun. Și să fi văzut atunci pe epure cum cară în gura câte o căciulă câte o căciulă, și cum le așeză, ți-ar fi trecut și de foame și de sete, ba și de urât! Și cum ședea ei acolo, lângă gramada ceia de

---

1) *Piclea.*

căciull, face epurele: Zice — mi-i cam frig, stăpâne. Ia hai să durăm o țară de foc! — Ș'a scăparat iepurele cel năzdrăvan cu amnar, cu cremene și cu găitan și cu ce a mai avut el, ș'a ațâțat focul. Cât despre Capițanschi, foc nu s'ar mai fi ațâțat; atâta doar, că dacă a văzut scântee de foc, i s'a părut că-i acasă, la tata-su. Trântea, oameni buni, câte o căpiță de mohor pe foc, fără pic de milă. Ca, da, nu-i zicea lui degeaba Capițanschi! Și pâlăia focul și se vedea ca ziua, nu alta, în toată pădurea ceia. S'a pârpalit cât s'a pârpalit epurele și de la o vreme l-a furat și pe dânsul somnul, când de odată, zmuncindu-l de urechi stăpănu-su cel prost, îi zice: — Măi șoldane, ce s'aude bre oare într'acolo?

— Ho, stăpâne că m'ai vârit în spărieți!

— Ia, nu te mddrî, ș'asculta; ce s'aude într'acolo — se mai răstește Capițanschi zborșit.

Și, *huet* se auzea spre partea de Mează Noapte a pădurii.

— E, hei, stăpâne, ș'acolo îi tot noroc de al tău. N'auzi că-i Împăratul? N'auzi cum strigă câinii și ogarii? Ascultă, ia! . . . Și hai, degrabă, du-te și-i ieși înainte și cum te-i apropia de dânsul, să prinzi a striga, cât te-a ținea capul și sufletul: Vaileu, vaileu, săriți oameni buni, că mi se înecă oastea; vaileu, vaileu! . . . .

— Da hai și tu, măi epure, că așa am avut în vorba cu Împăratul, să te duc la dânsul!

— Lasă-mă pe mine aici, că eu amuși, când oiu socoti că te duci cu Împăratul să-i arăți în păraul cela că ți s'a înecat oastea, am să și dau drumul căciulelor să meargă ca *lișițele* pe apă, spre voi. Apoi să chiu de trei ori că eu am să vin la tine. Hai, mișcă-te și te du mai repede! . . . .

Ce avea să facă? Se duce Capițanschi și prinde a bocî ș'a se vâicăra ș'a se tângui, că „Vaileu, vaileu, mi s'a înecat oastea; săriți, vaileu!” Și-l aude Holeră-Împărat și vine la dânsul și-i zice:

— Ei, voinice, așa-i că nu mi-ai adus epurele?

— Ba, mâne dimineață ți-l aduc la Maria Ta și la fata Mariei Tale. Da ,vaileu, vaileu' săriți că mi se înecă oastea, vaileu!'

— Care oaste, voinice? care oaste ți se înecă?
— Îl întreabă Împăratul.

— Iacă, vină și-i vedea, slăvite Împărate; ia auzi-l cum se vaicăără. Și epurele tocmai atunci făcea mereu: meac, meac, meac! . . . . Se duce răpede Capițanschi cu Împăratul la marginea păraului și dă, tocmai, cum îl spusese: înotau sârmanii ostași de numai caciulele li se zăriau amu. Și s'a minunat Împăratul și a văzut atunci că nu eră din neam prost Capițanschi și pe urmă s'a dus la palaturi.

Unde prinde atunci a chlui Capițanschi, și la al treilea chiot, înfășosându-i-se epurele, îi zice:

— Epure, dragul meu, mai este oare mult până la ziua?

— Mai este o bucată, stăpâne — face epurele, după ce s'a uitat holbat, știi, epurește, la luceafarul de ziua, care de abla răsărise ca de-o șchioapă.

— Dacă-i așa, ia hai, măi epure, să ne hodinim la focul ista de pe marginea păraului. Eu olu mai pune pe foc, tu-i mai grăi cu mine ba una, ba aita și dacă îi vra, îi și dormi. Din partea mea, eu în noapte asta, nu dorm. Am să stau ș'am să mă tot uit la tine, măi epure năzdrăvan, că amu prind și eu a pricepe vra să zică norocul omului. . . .

— Nici eu n'am să dorm — face epurele cu durere, că lui inima-i spunea că are să se despărtească de stăpănu-su. Ș'au stat ei la foc toată noaptea, ș'au spus povești care mai de care mai frumoase și mai hăzoase și Capițanschi nu s'ar fi mai saturat de spus povești, dacă n'ar fi năpădit să vie zorile zilei. Dă, prost, prost, da la povești mă apuc în ramașag că nimeni nu-l întrecea. Și iaca, tocmai când s' apuca el să spue și povestea asta a lul, ce v'o spun eu amu,

aşa pe când luceafărul de ziuă se urcase hăt sus, ca de-un ţapolu, îi zice epurele :

— Ia amu hal la Impăratul.

— Bine zici, măi epure, hal!...

Şi când s'au înfaşat ei la Holeră-Impărat, îşi lea sfârşit şi povestea asta. Zice ca Impăratul a fost amar-nic strâns cu ţâţana ş'a dat fata prostului, cum am zice, lui Capiţanschi, că de, măi la urma, dacă altora le da Dumnezeu minte şi judecata, lui Capiţanschi i-a dat noroc. Da zau, ştiu că n'are să deie unuia toate odata!..... Ş'apoi ce să vă mai spun? Şi apele seaca, şi zilele se sfârşesc şi norocul nu ţine cât lumea... În sara când Capiţanschi eră mire, îi zice epurele: — Dragul meu Capiţanschi, mă duc şi eu la ale mele, cum şi voi amu aţi venit la ale voastre. De-amu nu mai ai nevoie de mine! — Ş'a început a plânge epurele cel năzdravan şi bun la inimă, şi drept la urmă, când l-a mai zis cică; — De noroc să nu scapi în toată viaţa! — s'a făcut epurele o stea frumoasă, frumoasă şi luminoasă ş'a zburat la cer. Da Capiţanschi a rămas stăpân de Impăraţie în locul lui Holeră Impărat şi dacă n'a fi murit, apoi numai decât are să moară, cum l-a cădea steaua cea din cer. Si când ş'aduce aminte de moarte, el straşnic se include şi trimete holera în lume, c'o are moştenire de la socru-su. Şi iaca aşa, ce-a fost am văzut, ce-a mai fi îi mai vedea, feţi mei.

Că moşu s'a suit pe-o crangă de salcâm,

Şi v'o spus povestea cu iacâm;

Şi s'a suit pe oală de lut

Şi v'a spus cât a ştiut:

Haram de eci ce-a crezut!...

De la Gh. Gălmăş, vizitator boeroc,
din Băveşti, Derebel, de

D. Gr. Furtună

470. — Țiganul la jurat

Un biet creștin de țigan, într'una de zile, pe la miezul nopții, a găsit în ograda unui om, un cojoc, o curcă și un stup de albine, pe cari le-a luat la bordelu la el, dar lumea, cum îi lumea, zicea că chiar le-a furat. Și nu se știe de unde, a zăpsit și cel cu lucrurile și l-a dat pe bietul puradel în judecată.

I-au venit citații și țiganul sta smerit înaintea judecătorului, dar la întrebări spune că el nu știe nimic (asta era într'o mercuri).

Judecătorul văzând că nu poate scoate nimic dela țigan, îi pune să jure pe cruce, că nu a furat el cojocul. Țiganul pune mâna pe cruce și începe a jura:

— „Doamne Sfânt Mercurat,
După cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne, mare-i jurământul,
De-am furat eu cojocu'
La mine i-a fost locu!”

Judecătorul n'a înțeles sucltura de cuvinte a țiganului și a crezut că s'a jurat că n'a furat el.

— „Cojocul nu l-ai furat, după cum văd, dar la ce-ai furat curca?”

Pune țiganul iar mâna pe cruce și începe a se jura :

„Doamne Sf. Mercurat,
După cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne mare-i jurământul !
De i-am luat eu curca,
Să-mi umple carnea trupul,
Și penele vântul”.

Omul dreptații crede că a jurat iar și se minunează de un jurământ așa de strașnic. dar urmează înainte : „Bine îi zice el țiganului, curca zici că n'ai furat-o, dar la ce-ai luat stupul?“

Țiganul, iute pune mâna pe cruce și începe :

«Doamne sfinte Mercurat,
După cap nepieptănat,
Sus îi cerul, jos pământul,
Doamne mare-i jurământul!
De i-am furat eu mierea,
Să mânânc cu muierea,
Iar ciara s'o ard sara,
Cu doagele să umplu țara !

Atunci Judecătorul, spune reclamantului să plătească amendă și cheltuiala țiganului nevinovat.

Culeasă de: **I Miron**
Chițcani—Tighina

471. — Biserica țigăneasă

Pe câmpul lui Bărgan,	Și la șold cu un baros,
Unde nu-i neam sfurisit de	Cum îl șede frumos :
	Și dete strașnică poruncă,
țigan,	Se iacă toți țigani la muncă.
Aveau țiganii o moșie,	Să muncească, să sfătuiască
Cât se scaldă o ciocârlie,	O mănăstire să pornească.
Și 'n moșie o grădină,	Dar în noaptea sfintei Bo-
Cât se baligă o găină.	botezi,
Cloroc, boroc,	Când e cald, cu steleverzi,
Se strinseră țiganii la sfat	Iacătă că vine o zgăibuța
Ca cloarele la un păsat.	zbârcită
Iacătă că vine și vătașul cel	De cinci ani ne premenită,
bătrân	Cu lulea în chiotoare
Cu gârbaciu la spinare,	

Și cu zgaiba pe picioare,
Se opinteste

Balbăind pe țigănește :

Crau și crau și crau...

Ci dacao haiducilor...

Dacaho dânciucilor,

Dacă vreți voi mănăstire

Sa vă fie pomenire

Să fie tare 'n temelie

Faceți-o currat de caș

Sa placă la obștie și la vâtași

Alta ca ea să nu se găsească

În toată țara românească ;

Sa fie frumoasă ca un palat.

Țiganii se sfătulra

Și se socotira :

S'o facem de zid, mucezește,

S'o facem de lemn, putrezește

S'o facem de fier, ruginește;

S'o facem currrrat de caș,

Să placă la obștie și la vatași

Dar când bătu vântul de
primăvară.

Toate ușile să muia ră ;

Bătea vântul,

Curgea untul,

Aleigau țiganii ca pământul,

Alții țineau ușile de verigă:

Alții întingeau cu mămăligă,

Se strinseră țiganii împrejur
roata

Șimăncară biserica lor toată.

Și așa din pricina asta,

Țiganii nici în ziua de astăzi

Nu mai au biserica.

Cules de : **H. L. Munteanu**

2519.

Cântec

Frunză verde ș'un mohor

Cucule de pe răzor,

Nu mă blăstăma să mor

Ca n'al minte nici n'ai dor

— Am și minte, am și dor,

Da' n'am aripi ca să sbor,

Aripioare de argint

Ca să sbor pe sub pământ

La mândruța la mormânt,

Sa dau țarna la o parte,

Sa văd dragostea ce poate.

Am văzut oase 'nșirate,

Și sprâncene închinat.

Frunză verde trei lalele,

Vin la noi și nu te teme,

Că de cine te-ai temut,

L'am trimis la vaduvit.

Foae verde mac bătu,

Nici eu singur n'am crezut

M'am dus singur ș'am văzut

Ș'am dat țarna la o parte

Ș'am văzut oase 'nșirate

La picioare —

Avea o floare;

Și la brâu.

Un spic de grâu :

La musteața

Mintă creața,

Și la cap

Un *cir* de mac.

jud. Suceava. **G. G. Ordaș**

de *Artur Gorovei. Folclor.*

Anul XIV. No. 4

Aprilie 1921.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDACTIA
T. PAMFILE
@băgîndu str. Pușchin No. 48

ABONAMENTUL ANUAL
In țară . . . . . Lei 20
In Străinătate 25

ADMINISTRAȚIA
T. POPOVICI
Zorieni-Tuteva

Cântecul cerșetoarei

Pentru a se vedea cum se creiază versurile de cântăc popor, am notat această jelanie (cântec) după o cerșitoare ce trecea într'un cărucior pe drum.

O fi mai având încă urmare, dar eu atâta am putut auzi în trecerea ei. M'a îndemnat a culege aceasta și faptul că în altă zi am auzit pe un alt cerșitor, cântând o altă „compoziție a lui“, destul de plăcută la auz și foarte bine compuse versurile, cu figuri poetice și fond sănatos. dar neavând la îndemână ceva de notat, n'am putut să le însemnez; cerșitorul a trecut și ele au rămas uitării și mi-a părut tare rău, căci erau interesante:

„Uite, mamă, vă'ndurați
De pomană să ne dați.
Nu gândiți că păgubiți
Ia rai pe masă găsiți;
D'unde dați, să izvorască,
Dumnezeu să vă ferească,
Copilași să vă trăiască,
Cu copii și dumneavoastră
Pe pământ să vă sporească.
Că e rău fără picere
Cine naște'n zile grele...“
„Bogdaprosti dumneavoastră
Dumnezeu vă miluiască.“

Cele din urmă două versuri se ziceau în vremea când cineva o miluia

S. P. Colibaș
Afumați—Ilfov

518. — D o i n a

Dracul s'a pus odată rămășag cu Moldovanul, să se întrecă în cântece. Cine a putea să dovedească cântând și umblând călare în spatele celuilalt...

Ș'a încălecat Diavolul pe grumazul Moldovanului, ș'a prins a zice feluri de feluri de cântări din toată lumea, până ce i-a ostenit limba 'n gură ș'a isprăvit tot ce avea de cântat.

— Acum cântă tu! — a zis el cătră omul nostru.

Ș'a încălecat Moldovanul ș'a prins a zice *doina*. Și Diavolul umbla încovoiat și Moldovanul cânta... Și spunea toate câte îndurase în trecut, toate durerile, toate amarăclunile, toate nădejtile și toate bucuriile. Și cânta, și cânta, — și nu mai isprăvia... Și Dracul umbla cu limba scoasă, cu ochii holbați...

A umblat un ceas, a umblat o zi, — ș'așa cânta omul, că-l pătrundea jalea lui până 'n suflet pe diavol... Ș'acuma-i purta lăcrămând și suspinând pe Moldovan, până ce i-a zis istovit:

— Dă-te jos, că m'ai biruit.

(Mihail Sadoveanu; *Orhel și Seroica*, Chișinău 1921, p. 9).

519. — P o t o p u l

— (După spusa poporulul) —

Ah! ce drag mi-a fost și-mi este să aud cum sună graiul,
Graiul vremilor străbune, cari strălucesc ca Raiul...

Să ascult cum spun bătrânii de trecutul de mărire.

Să ascult povestea lumii și-a tot ce-a trăit pe fire.

Povestirea ce urmează și voiesc s'o dau la lume,

Un moșneag mi-a spus'c-odată mestecată

printre glume.

Eram la prășit în țarlui. Și pe bolta azurie
 De cu zori, plutea 'n văduhuri nori cu fruntea cenușie...
 — „O să ploaie moș—Gheorghită“, zise unul de odată.
 — „Hei, nepoate, să tot ploaie, nu mai vin timpuri

de-alt'dată
 Ca pe vremile lui Noe, când din ceruri Domn Prea Sfântul
 Hotărise ca să piardă tot ce locuia pământul.“

— „Cum o mai fi fost și-atuncia? Ce grozav îmi
 pare mie? ...

Vai de viața lumii noastre, când a Domnului mânie
 Se revarsă peste dânsa“!...

— „Să nu zici așa, nepoate! ...

Că din ceruri Domnul vede tot ce-i pe pământ și poate
 Tot ce vrea să săvârșească... La prășit și bietul Noe
 Se gasiă când moartea cruntă s'aproia 'n plină voe.
 Eră pus din cer la cale groasnicul potop de apă

Și lui Noe grăi Domnul: — „Când vei mânca de pe sapă
 Să știi că atunci veni-vor ploile ce-or curge 'ntr'una,
 Căci voiesc să șterg pământul de om pentru totdeauna.
 Dar fiind-că dintre oameni, numai tu crezuși în mine
 Și voind să scap pe Eva de amar și de suspine

Îți zic: du-te, tae lemne, le încheie cum ți-oiu spune;
 Iar pe urmă tu adună pe-animale cele bune.

Și 'mpreună cu nutrețul de nevole viețuiri

În corabie să întri ca 'n locașul mântuirii.

Să întri și tu și soața și întreg neamul cu tine

Iară gândul vostru veșnic să fie 'ndreptat spre mine“... .

„Așa grăi din 'nalțime Domnul Sfânt. Iar dreptul Noe
 Lasă sapa și se duse să 'mplinească sfânta-i voe... .

Ani întregi lucra de-arândul la corabia măreață

Și 'ndemnă pe tot norodul să-și îndrepte neagra viața.
 Tutulor spuneă cuvântul, ce din ceruri auzise.

Dar făcea 'n zadar aceasta că mai mult se înraise

În orbirea sa nebună lumea zăcea 'n viclenie:

Nu știă ce e credința și a Domnului mânie:

Ba-și bătea chiar joc de Noe pentru munca lui greoale

Dară el avea țarle și nu putea să se 'ndoale... .

Pe când toate erau gata, iar corabia încărcată

Și cu flare și cu hrană pentr'o vreme 'ndelungată,
 Noe sta, prășind pe câmpuri împreună cu feciorii,
 Când de-odată bolt'albastră se întunecă de norii
 Ce plutiau pe-aripi de vânturi și umbriau întreaga zare
 Revărsându-se 'n șiroaie de cristale luciftoare...

Vremea prânzului sosise, dar pământu-albia de apă.
 Ei, voind să pună masa, n'au putut decât pe sapă...
 Astfel timpul se 'mplinise și- atunci Noe pleacă 'ndata.
 Iși ia neamul și-apoi intră în corabie pe dată...
 Numai Noiasă, ținută de cel-rău, stătea de-oparte.
 Nu voia să se supună, vrând sa-i facă și lui parte...
 (Pentru că el n'avea dreptul în corabie să vie
 Să s'amestece cu lumea ca de viață s'o răpuie).
 O rugau mereu să intre și copiii și dreptul Noe,
 Dar în ciuda lor ea nu vrea să le fac' un pic de voe.
 Apele crescuse 'ntr'una — Ce vrea Domnul și nu face?
 Iar Noe, pierzând răbdarea, zise soaței: „Hai, sui

Drace!..

Și-a fost de ajuns aceasta, pentru ca să între 'ndata
 Și Noiasa și cu dânsa și jigania spurcată,
 Care-acum, ajugând mare, începu să bage spaimă
 Găurind de-arând podeala ca să înnece tot cu faimă...
 Dar nici vipera vârgată nu dormea în vremea asta,
 Ci vârând într'una coada și-o frângea 'nfruntând napasta.
 Și de-aceea 'n vremea noastră ea de coadă e lipsită
 Și trăește cu ce poate prin pădurea înverzită.
 Ea de-apururi va fi scumpă pentru 'ntreaga omenire
 Căci printr'Insa câștigat-a lumea 'nalta mântuire...
 Apele creșteau ca marea. Tot pământul se 'nvelise.
 Iară lumea se 'necase și chiar munți s'acoperise.
 Dar Corabia lui Noe se 'nalța plutind în zare
 Și păstra să dea luminei iarăși lume, dar mai tare...

Patruzeci de zile 'ntr'una ploile nu contenise,
 Iar pământul, fiind neted, pe de-arând se *involbise*
 Cu un strat grozav de apă, cu un strat ce numai marea
 Il mai are și acuma și e 'ntins cât ține zarea...
 Dar, de-odată, ceru-albastru se desbracă de noreață
 Și din 'nalturi iar lucește a soarelui blândă față...

Apele scădeau în grabă, dar pământul nu putuse
 Ca să rabde pân' la urmă greul potop ce cazuse.
 Numai unde era tare, munții daor mai stă 'n picioare,
 Iar câmpiile mâncate de a apelor vultoare,
 Care și încep mai apoi să formeze mări, oceane,
 Cu întinderea pustie, fără fund, făr' de limane,
 Dealuri 'nalte, văi frumoase și sub ele 'ngrămădise
 Arbori, feregi, care-acuma, după veacuri ne par vise
 S'au făcut carbuni și-i scoatem, pentru-a-i arde 'n fierărie
 Ori pentru a scoate gazul cu lumina alburie...

Vazând că secau într'una apele pe marea 'ntinsă,
 Noe slobozi afară pe un corb cu pana 'nchisă.
 El voia să afle veste de pe 'ntinderea de ape,
 Și făcu mereu la planuri: când putea-va ca să scape
 Din corabie? Dar corbul, nu mai avea gând să vie:
 Niște stârvuri l-a trasese pe-acea 'ntindere pustie...
 Atunci Noe, ce să facă?... Un porumbel mai trimise,
 Care 'ntr'o clipă se 'ntoarse cu-o ramură ce găsisese.
 Și, de-ajuns i-a fost aceasta pentru ca să știe bine
 Că 'n curând avea să vie ziua jertfelor divine...
 Mulțămît până în suflet, pe porumb l-a cuvântat
 Ca 'n tot timpul să trăiască în al omului palat;
 Iar pe corb el blăstămându-l l-a ursat să scoată puii
 Iarna 'n crăpătul de geruri prin pădurile pustii...
 Și de-atunci el pătimește singur, cronconind a jale
 —Cârd de corbi cât va fi lumea, nu va vedea nime 'n cale--
 În curând după aceasta corabia se oprise
 La poalele unui munte departe de-unde pornise..
 Pământul svântat acuma producea un aer tare,
 Care plin de farmec dulce, da vieții 'mbarbatare...
 Noe afar' cu toți ieșise. Și 'ndeplina-l fericire
 Pregătia frumoasă jertfă, Domnului spre mulțumire,
 Care 'ndata-a și primit-o binecuvântând pe toții
 Și, așezând curcubeul pe 'nălțime-albastră-a bolții...
 Semn de veci servi aceasta ca o sfântă mărturie
 Că potop pe lumea asta, nici odată să nu fie...
 Asta fu povestea 'n care văzurăm minuni prea sfinte
 Eu mai știu. Și de aceea vi le-oi spune de-azi 'nainte...

Așa zise moș Gheorghilță. Și pe ceruri numai iată
 Că departe, hăt departe, curcubeul se arată.
 Era semn că chiar plouase undeva pe 'ntinsa țară
 Iară noi 'nălțați în suflet am muncit până în seară...

Vasile Mărăcineanu

Pentru asemănări a se vedea *T. Pamfile, Povestea lumii de demult* p.
 119 și următoarele.

520.— Fiecare la rostul lui

Un negustor avea doi băieți în prăvălie. Unul mai mic, la teighea, altul mai mare ce nu făcea alta de cât trăgea de mână pe trecători, cum că are marfă bună. Vezi că negustorul cunoștea pe fie care. Cel mai mic, mai desghețat, mai isteț totdeauna; pe când celalt, ma moale la toate trebile.

Trece o zi, trec două, ba și nouă și baetanii aceștia făcând slujba înainte cu credință, începură de la o vreme să se ciondănească. Cel mai mare câtă pricina celuiilalt că al doilea îi mai mare și mai vrednic ca mine de are mai mare credință pe el stăpânul? Cel cu prăvălia băgând de samă că nu-i mai merg treburile strună ca înainte și pricepând pricina, se hotărâ în sânia lui să-i pue la încercare iară-și fără ca ei să bănuiască. Intr'o dimineață îl trimise pe cel mai mare în piață unde se strâneau carele cu pâne ce veneau de la țară, să vadă câte care sunt? Se duse și întorcându-se înapoi aduse răspuns: douăsprezece. — Da n'ai întrebat de unde-s? — Nu! Și-l trimite să întrebe. Veni și aduse răspunsul. — Dar n'ai întrebat cu ce-s? — Nu! — Iar s'a dus; însăfârșit le-a făcut toate, fără să știe celalt băiat.

Acu veni și rândul celui mic. Negustorul îl trimite la aceiași treabă ca să vadă și celalt. Acesta ajungând

la cei cu carele, le numără, întrebă pe oameni ce au la căruța, de unde-s și cu ce preț dau pânea, însfârșit despre toate. Aducând răspunsul, negustorul îl întrebă ca să audă și celalalt: câte care sunt? Zece — Da ai întreat cu ce-s, cum vând pânea și de unde-s? — Cum de nu, zise băetanul; și începe să spună de odată ceea ce nu făcuse celălalt mai mare de patru ori. — Ei vezi flăcăule? zise negustorul, celui mai mare. Fie care aveți locul vostru potrivit vredniciei. Și de atunci a rămas zicala.

Cel mai mare, minte n'are
Cel mai mic îl mai voinic.

N. I. Munteanu.

1824—58

Vorbe adânci

Nu se umple căruța cu pește de undiță.
Cu apa și focul, numai nebunii se joacă.
Nu cere lapte de la o vacă starpă.
Moarte fără pricină și nuntă fără minciună, nu se poate.

Nu căta la câne, ci al cui e cânele.
Se grămădește ca vadana la pat.
Pacatul vechiu aduce osândă nouă.
Pântecele n'are oglindă.
Moartea voinicului de mâna păcătosului.
Spinarea celui bătrân pute, dar vorba-i mirosă.
În pădure sunt și uscături.
Voinic tânăr cal bătrân, greu se 'ngădue la drum.
Masoară de 7 ori și tae odată.
Ochii sparie, mânele bucură.
Râde dracu de porumbrei și nu se vede din el.
Câte capete, atâtea minți.
Cine n'ascultă de vorbă, ascultă de cociorvă.
Cine mă știe, mă cumpără; cine nu mă știe, mă vinde.
Zi din gură; numai din mâni șezi binisor.
Cine sare multe garduri îl dă un par în c...
Scrie-șterge, c'ășa merge.

Banul te învață a grăi și hainele a merge.
 Nu toate mânele ghilesc pânzele.
 Flăcăul ce nu știe a bate pari, nu-i bun de însurat.
 Fata care nu știe a face mamăligă bună, nu-i bună
 de măritat.
 Malai duce, împrumut se dă.
 Râsul te râde și batjocura te batjocurește.
 Cu gavanul te hrănește și cu coada îți scoate ochii.
 Cine nu se udă, nu prinde pește

M. Lupescu.

Noaptea când însetează, sticle și oale visează, po-
 menește strigând: Mai dă cu udătura, că mi s'a us-
 cat gura.

Când îl bei, te'mbună până bine ți-i adună și se
 duce nu-i mai pasă, cu punga goală te lasă

Cu oala de dimineața se tămăe 'n toată viața.

Eri vinul îl bātu ja spete și azi iar merge să se
 'mbete.

Picioarele bețivului atârnă într'o parte, căci a pus
 mai mult de-o parte.

Vinul face pe săracl bogăți, pe ciungi cu mâni,
 pe ologi cu picioare și pe orbi cu ochi.

De la d-l D. Șușanu învățător în com. Șușani Vâlcea.

Ștefănești-Vâlcea

Ion N. Popescu

Plugușor¹⁾

28.—Buna vreme în seara lui Sfântu Vasile!

La mulți ani cu bine și cu sănătate,

Că-i mai bună decât toate.

Sculați, frașilor, nu dormiți

Că nu-i vremea de dormit

Ci plugarașii badei de pornit,

La câmpul curat, la mărul rotat

La teiul plecat, la pământul bulbucat

---

1) „Cu hăiul“: a merge cu plugușorul. Revista „Primăvara“ an III.
 No. 1 Februarie 1921, Dorohoi.

Unde Dumnezeu sfântul ne-a lăsat ;
 La munți înalți, la câmpi curați,
 La *munțuri* cu rouă,
 La pământuri nouă.
 La vârfuri de munte
 Să semănăm flori mărunte.
 De toată sămânța am semănat
 Norodu ni s'o bucurat.
 Să sămănăm alămăe și tămăe
 Că așa Domnul la carte scrie.
 Să sămănăm și alivan
 Pentru domnii de casă de așternut pe divan
 Că ești domn, mare și bogat
 De toată lumea lăudat.
 Sub mila Domnului erai, mulți feciori aveai,
 Din iastă casă luminoasă
 S'o născut o Doamnă mândră și frumoasă.
 Ea de când s'o ridicat
 Mult bine de la pări și o apucat,
 Pândè l mea toată s'o eie:
 Împăratul nu vrea s'o deie.
 Lumea toată o lua, împărații o prăda
 De plugurele de boi, de cărdurele de oi.
 El la aceia nu căta
 Punè plugul și ara, tot grâu sămăna;
 Ara piatră și năsip
 Sămăna aur și argint
 Se făcea mândru mărgărint,
 Ca să aibă norodul de împodăbit
 Toamna asta de n'a ploaia
 Norodu nu s'a bucura
 A dat Domnul și ploae și sloată
 S'a făcut țarina mândră toată.
 Nimeni să nu gândească
 Așa pune mândra să fil fosească (filosofească)
 Filisofuri (filosofi) din lume
 Se scoală dimineață
 Și cată în spre cel munte

S'a văzut pluguri multe.
 Și mai cată și la vale
 S'a văzut țarina mândră, mare
 El de bucurie s'a pus pe scaun
 S'a prins a scrie cărți, prin părți,
 Cărți pe nume și le-a trimes prin lume,
 Ca să-i vie secerători de pâne,
 Secerătorii când vinè,
 Amară ploaie huiè
 Da înapoi nu-i întorcè.
 Dumneata, părinte filosof, să te silești cu pânea
 Și îi fi vestit peste toată lumea.
 El de vrednic, de puternic
 O zi o secerat, a doua zi o cărat,
 A treia ca aurul strecurat,
 Tot pe ist pământ turnat,
 Și ne-o dat și nouă un plugușor de argint
 Pocostit și împodobit cu mărgărint,
 Ca să arăm și noi la ist pământ.
 Că nu suntem boeri să boerească
 Da nici împărați să împărătească
 Da nici negustori să negustorească,
 Ci — plugari să plugărească,
 Căci câți negustori sunt pe lume
 Pe toți plugarii îi țin cu pâne
 Că plugăria mult plătește: aur, galbeni contenește
 Și mă rog creștinilor nu ne vorghiți,
 Căci câte vi le-am urat, tot cu deplin și adevărat,
 Și câte vi le-am mai ura.
 După cum Domnul Sfântul și nouă ne-o da.
 Că nu-i după gândul omului
 Da-i după puterea lui Dumnezeu Sfântul
 Care-a a urzit cerul și pământul !
 Ziua de Sfântu Vasile.
 S'ajungem și la anu cu bine.

Urătura axată dela meș Ștefan Zemic din satul Coteala jud. Hotin.

---

472 . —Boerul și baba cu descântecele

Un boer odată, mâncând cu lăcomie niște pește, i s'a oprit un osișor în gât. Dă în sus, dă în jos, umblă pe la toți doftorii din țară după leac, osisorul să se clinească din loc, pace; stătea bine unde stătea par'că ar fi fost de când lumea în acel loc.

Dela o vreme s'a cam lehemetuit și el de atâta cătare pe la doftori care nu-l putea lecuși și s'a liniștit pe acasă.

Da în țara aceea, unde o fi fost, era într'un sat o babă care știa și toaca din cer. Iți încheaga apele, îți oprea și ploile, dacă vroiai. Cu alte cuvinte, ce mai la deal la vale, era o vrăjitoare de mână întâi: Știa toate leacurile și descântecile de pe lume.

Boerul nostru cu toate că nu credea în asemenea bazaconii, că așa le zicea el, trimise un om de-al curții ca să cheme pe babă. Cum a venit, a chemat-o în odaia lui și i-a zis:

— Uite ce, mătușă, am auzit că lecuești pe toată lumea de orice boală ar fi; cu tămăduirile dumitale nu m'ai putea lecuși și pe mine?

— De ce nu, cuconașule, zise baba; numai să-mi spui ce ai. Și i-a spus boerul toată șotia.

Atunci baba a început să frece cu mâinile pe la gâtul boerului și să descânte din gură. Boerul sta nemîșcat și asculta și el ce boscorodea baba. Intre altele el auzi aceste cuvinte:

— Palaghia n'are ce mânca,

• Palaghia n'are cu ce se'ncălța,

• Palaghia n'are cu ce'mbrăca!

Boerul auzind descântecul babel, a început să râdă așa de tare, încât îi sări osul din gât cât colo..

Văzându-se scăpat de boală, el a mulțămît pe baba

cu bani și vorbe bune, ne mai răsând de descântecele ei
 Baba a primit frumușel darul boerului și s'a cam
 mai dus ..

• Și iaca așa a fost lecuit un boer de baba Pala-
 ghia...

Auzită în vara anului 1915 dela cumătru Năstasă-Guțu din satul
 Broșteni com Drăgușeni.

Gh. Cardaș

473. — Țiganul spre târg

Vremea îi posomorâta
 Și țiganu-i supărat,
 Că se duce az pe cale
 Nebaut și nemâncat.
 Trist de tot, cu traista'n
 spate —
 Nu îi grea, că îi deșeartă,—
 Și mergea pe jos țiganul
 Cum plecase de la șatră.
 În spre târg se abătuse
 Ca să vada: n'a afla
 Niscaiva străițe veche
 Patru danci a-și cumpăra.
 Cum mergea, aude'n urmă
 O căruța cum venia.
 — Am să-l rog, zice țiga-
 nul, —
 Și pe mine să mă ial
 Pân'ce vine, fac o pipă,
 Ziua bună-i dau frumos,
 Că astfel îi vine'n mînte
 Și mă lasă iar pe jos.—
 A sosit acum Românul,
 L-a oprit țiganul'n cale;

—Să mă iei, mânca-ți-ași—
 zice,
 Că merg tare'n depărtare! —
 — Nu se poate! zice omul,
 — Că doar caii îi hrănesc,
 Ș'apoi unde ies eu oare,
 Că să tau câți întălnesc?
 —Nu mă iei? — zice țiga-
 nul
 Nu mă iei? — la samă bine,
 Am să fac ce-a făcut tata,
 Când pățise ca și mine!
 Stă Românul, se gândește;
 — Oare ce-i cu tată-sau?
 Poate-i hoț, ori cine știe:
 Dă cu barda'n Dumnezeu.
 Nu-l luase oarecine
 Și acela a pățit;
 Cine știe cât anume
 A tot plâns și s'a căit.
 Mai gândește iar Românul
 Ș'apoi zice: — Sui și hai;
 —Ș'a pornit iute căruța
 Dând vreo două bice'n cai!

Cali sboară din copite
 Tot isbind în drumul rău
 Și mereu gândind în sine :
 — Ce făcuse tată-său ?
 A ajuns în targ, oprește,
 Și'nainte de-a-i da jos,
 Socotește-așa Românul
 Și-l întreabă chiar frumos :
 — Te-am adus cum vezi prea
 bine
 În căruță și degeabă,

Ca să-mi spui și tu acumal
 Cum ieșise--atuncea treaba?
 L-a bătut pe om ? ori cali
 I-a luat chiar tatăl tău ?
 Spune-mi ce putere-avuse
 Mai la urmă tată-tău ?
 — Ce să fac'— a zis țiganul
 Vrei să știi ? Ești curios ?
 Dacă nu-l lua'n căruța,
 Tată-meu,— mergea pe jos

Culeasă și stihuită de I. Miron.
 Chițcani-Tighina.

474. — Țiganul la vânat

Un boer a zis odată bucatarului care era țigan ;
 — „Mai țigane, să te scoli de noapte și să te duci la
 vânat ; cum îi ști, să-mi împruști o cocoară și să-mi faci
 mâncare că tare mi-i dor de carne de cocoara !» Țiga-
 nul, grăbaciul la treabă, se scoala, iea pușca boerului și
 găsind în niște boji curcile boerești, împrușca una câte
 una până ce le-a împrușcat pe toate. Apoi vârîndu-le
 în doi țuhali, vine la boer acasă.—„Ce-ai făcut țigane?“
 — îl întreabă boerul.

— «Ce să fac, mânca-le-aș ! Am împrușcat cocoare
 ca să te satur !»

— „Apoi nu vezi măi, Hărăpiia neprecestuită, c'a-
 cestea-s curci, nu-s cocoare, mânca-te-ar puțină de du-
 bală !»

— „De !» — face țiganul, — „apoi dacă-i curcă,
 de ce se'ncurcă prin codrii bojilor, prin calea vână-
 torilor ?»...

D. Furtună

475. — Țiganul vorbind turcește

Unui Român, îi intrase bivolii într'o vârzărie, a unui arendaș Turc — și era tare năcăjit că Turcul îi închisese bivolii; iar el nu se putea duce să și-i scoată căci nu știa boabă turcește.

Tocmai, când era mai amărît și se frământa cu mintea, cum să facă și cum să dreagă, ca să se poată înțelege cu Turcul, iaca și un cumătru al lui — țigan — că întra pe ușă :

— Da, bine, ce ai cumătrelule, de ești așa de supărat — făcu țiganul, când îl văzu pe cumătru-su.

— Ce să am, cumătre, îi răspunse Românul — la dracii de bivoli mi-o intrat în vârzăria lui Mustafa și-acu nu știu, cum să mă înțeleg cu dânsul, ca să-i pot scoate, căci nu știu turcește.

— Tu! cumătrelule, da de ce n'ai trimes după mine să mă chemi, ca să merg eu cu dumneata la Turc, căci eu știu turcește, — făcu țiganul, lasându-i gura apă, uitându-se la mămăliga fumegândă, pe care tocmai atunci femeia Românului o răsturnase pe fund.

De bucurie Românul, unde nu puse pe țigan la masă, și unde nu mânca țiganul până ce se sătură și să-i fie și pe mai multe zile.

După ce se ospătară, plecară împreună la curtea Turcului :

— Stai; cumătralule aici afară, ca să întru să vorbesc cu Turcul, îl zise țiganul, când ajunse la ușă.

Apoi, deschizând ușă, intră înăuntru.

Turcul stătea și el culcat pe un divan și tragea fum de tutun din ciubuc.

Țiganul, când îl văzu, începu să tremure și să i se încurce limba 'n gură de frică.

— Jiupunetale — zise el — vârzăratele o mâncat ghiholatele.

— Neder, bre, -- zise Turcul; adică: Nu știu ce spui, bre.

— Da de unde, să le înădească — facu țiganul —
dacă le-a mâncat de prin tălpi;

— Crocmai bre? mai zise Turcul; adică: Ce
vrei bre? Ce cauți bre?

Și când zise „crocmai,” vru să se scoale de pe
divan.

Țiganul, crezând că de-acum îl și înșfacă la bătae,
o sbughî pe ușă și „tunde-o pârlea”!

Cumătru-so, când l'a văzut pe țigan, o șterse la
sănătoasa și mai și.

— Crocmai, bre,— striga Turcul, care nu pricepuse
ce volau acești oameni, ieșind afară din casă.

— l'auzi, cumătrule, Turcul ci-ca, să fugim în-
tocmai, mai zise țiganul, văzând pe cumătru-so care era
mai iute de picior, că-l lăsase în urmă.

(Dela maică-mea)

T. Popovici.

2520—24

Cântece

Foaie verde ș'o gherghină,

Plâng dol frați 'ntr'o gră-
[dina;

Și-o fetiță îi îngâna.

— Taci, fetiță, nu 'ngâna,

Căci nu plâng de jalea ta;

Plâng de jalea maicii mele,

M'a făcut să trag durere.

Foaie verde trei smicele,

Uite, maică'n sus la stele

Cum să văd dragile mele

Printre fumuri de ghiulele.

Deeât, maică, mă făceai,

Mal bine-un pom răsădeal;

Făcea roada, nu făcea,

Nime samă nu-ți cerea.

Foaie verde grâu frumos,

Râmâi, Ardeal, sănatos;

Și tu sănătoasă țără

De-oiu trăi să te calc iară;

Iară dacă voiuri muri,

Te-o calca cine-o trăi;

Căci pe mine m'o 'ngropa

În munte la Varnița;

Pe vale, la Sușița;

Sub o umbră de stejar

Ca pe domnu ghenărar;

'N loc să tragă clopotul
Trage Nemții, cu tunul ;
În loc de popă cântând,
Vin obuzele trosnind
Șifmi vin și gloanțele
Tot rărâșnd distanțele

(Dela Gh. I. Iosif din Zorleni)
Culese de **T. Popovici.**

Cine-a zis întâi doina
Arsă i-a fost inima
Cum îi arsă și a mea.
Că doina de unde vine ?
Din dragostea cu suspine
Și doina din ce-i făcută ?
Din dragoste lungă, multă.
Cine-a zis dorului, dor
A grăit cuvânt ușor,
Că pe cine doru-l paște
Mai bine nu s'ar mai naște.
Cum îl plac lelițele
Negre-l sânt și zilele,
Că și mie mi-au plăcut
Și nu pot să le mai uit

Și nici nu le-oi mai uita
Cât oi ști doina cânta.

(Dela Georgehe I. Gheorghian, din Culoais)
A: Luțcan.

Tinerica mamei fată,
De te-aș vedea maritată !
Și nu știu cum te-i purta
Că doară te-ai mărita ...
... Să te duci în șazatori
Să te lipești de feciori,
Să le spuî pe la ureche...
Că doar nu ești fată ve-
[che...

Numai unul de-a mai trece,
Ești de patru zeci și zece...
Dinții i-ai, și sunt cam mari
Se hurducă și-s cam rari,
Și mai ai două măsele
Și-s legate 'n lopațele
Și-amarăști lumea cu ele...
... Și să meargă veste 'n sat
Că și tu teai maritat !

Ion Dindorna.

Mulțămire

Administrația revistei aduce mulțămiri d-lui C. Michăescu, proprietar din Plăinești, pentru suma de 100 lei, costul a 5 abonamente la revistă, pentru societatea culturală „Reînvierea” comitetul școlar comunal, școală, etc. din acea comună, cum și pentru sprijinul ce ne sâgăduște prin facerea de abonați Ferice de satele cu asemenea proprietari !

Bibliografie

Tudor Pamfile, *Povestiri populare românești* Lei 9.
T. Pamfile, *Cuiul lui Pepelea*, alcătuire teatrală într'un act, lei 250.
(La recomandare se mai adaugă lei 1.30. Adresa: Chișinău, strada Pușchin 48.

de la Arthur Gorovei. Folclor.

Anul XIV. No. 5

Maiu 1921.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARĂ
APARE O DATĂ PE LUNĂ

REDAȚIA T. PAMFILE Chisnău, Pușchin No. 48	ABONAMENTUL ANUAL In țară . . . . . Lei 20 In Străinătate . . . . . „ 25	ADMINISTRAȚIA T. POPOVICI Zorieni-Tutova
---	--	---

Povești

8. Povestea cu finul lui Dumnezeu

Amu, cică a fost odată un om așa de sărac, de n'aveai pe ce pune ochii, când intrai în casă la el; și avea așa de mulți copii, că în satul lui nu mai găsea pe nimene ca să-i mai boteze și copilul ce-i dăruise Dumnezeu, că de coate goale și de copil mulți, românul nu se teme, că-i deprins cu ei. Negăsind pe nimene să-i creștineze flăcăul ce-i venise la casă, luă drumul altui sat să-și găsească cumătru. În cale, trebuia să treacă printr'o pădure. Cum mergea el, iaca vede la umbra unui copac un moșneag bătrân, ce se hodinea acolo.

Omul nostru, ajungând la el, îi dădu buna ziua. Moșneagul îi mulțemi și-l întreabă încotro îi este dusa? Omul povesti moșneagului totul, de-a-fira'n păr, și moșneagul de milă, se hotărî să-i boteze el singur copilul. Moșneagul era Dumnezeu, care cerceta pământul, să vadă ce-i mai trebuie, și cum trăsesc oamenii între ei.

Românul mulțemi frumos moșneagului, și amândoi merseră acasă și-i boteză băetul.

La despărțire povățui pe om, că atunci când finul lui va fi mare și va cere avere, să nu-i dea nimic, ci

să-l trimeată la umbra copacului unde se hodieau el, când s'au prins cumătri, că va găsi acolo ce i-a trebui.

Băutul ista creștea ca din apă. Cât cresc alții într'un an, el creștea într'o lună. În scurtă vreme se făcu un flăcău mândru și voinic, de-ți era mai mare dragul să te uiți la el. Cerând de la tatu-su partea lui de avere, că el vrea să se însoare, tatu-su îl trimese la copacul unde se 'ntâlni cu cumătru-su. Flăcăul ascultă. Venind la copac, găsi acolo pe moșneag, nănașul lui.

Moșneagul cum văzu pe flăcău pricepu de ce vine la el. Băutul îi sărută mâna și ceru povațul. Nănașu-su li spuse să iee un talger cu foc și să se ducă în herghelia ce era pe-acolo, în apropiere de pădure, și care cal va veni cătră dânsul și se va întinde să mănânce foc, acela să și-l iea și să încalece pe dânsul. — Când ajunsse flăcăul la herghelie, cu talgerul de foc, se repezi la el să mănânce foc tocmai calul cel mai urît și mai slab; dar n'avu ce face c'ășa-l povațise nănașu-su. Prinde calul și se aruncă pe el și merge o bucată bună pe el. În urmă se hotărî să-și caute de lucru la curtea unei împărășii. — Mergând pe drum, ajunge la o fântână cu trei raze de aur. Flăcăul voi să le iee cu dânsul, dar calul, care era nazdravan, li zice :

— Fat-Frumos, nu lua razele, că au să aducă boala sufletului tău și moarte trupului meu.

Fat-frumos nu voi să asculte, că bogăția îi lacomă; le luă și încalecă. Mersera tot înainte, până ce dădu de curtea unui împărat. Acolo, descălecă la poarta împărășiei și îndată o slugă îl duse înăuntru. Când văzu herghelia împăratului, Făt-Frumos aruncă razele asupra cailor, cari îndată începură a străluci ca soarele. — Împăratul când văzu aceasta, dădu afară pe vechiul său vichil peste cai și puse pe Fat-Frumos. Vechilul cel vechiu, de ciudă că a fost scos din slujbă, și înlocuit cu Făt-Frumos, pândi unde a pus cele trei raze și luându-le din ieselele cu fân, unde erau ascunse le arătă împăratului. Împăratul se cam în-ciudă pe Făt-Frumos și-l cheamă la dânsul și-i poronci să-i aducă pe

Rojalina de peste nouă mări și nouă țări că așa îl va erta.

Ce să facă, ce să dreagă Făt-frumos? Cum să se ducă el atât amar de drum? Se duce la calul său și-l întrebă ce-i de făcut?

Calul îl povățui să se ducă înapoi la împăratul și să-i spue că dacă vrea să-i aducă pe Rojalina, să-i deie o corabie în care să pună tot felul de mărfuri și de frumusețuri, așa că văzându-le Rojalina, are să vie singură să târguiască. Împăratul îi făcu pe voe. Făt-Frumos porni cu corabia și după mult nacaz și drum lung, ajunse la poarta Rojalinei.

Sluga ei, văzând corabia și frumusețurile din ea, spuse stăpânei că a venit la poarta ei o corabie cu multe frumusețuri și mândrețuri. Rojalina nu mai văzuse în viața ei așa lucruri minunate. Cum îi spune sluga și pornește la corabie, intră în ea, ca să vadă ce lucruri mai frumoase a alus negustorul. Fat-Frumos, fără să priceapă Rojalina, dă drumul la corabie, așa că ea rămase acolo. Când s'a desmeticit, corabia fugea pe mare și n'avu ce mai face. Făt-Frumos o duse împăratului, care se bucură mult că o are în stăpânirea lui.

Cum o văzu, împăratul îi zice:

— De multă vreme vreau să mă însor și să te ieu de soție, dar tu văd că nu te grăbești.

Ea îi răspunse:

— Oi face nuntă, împărate, cu tine, dacă îmi vei scoate inelul de izbândă din fundul mării.

Rojalina, de ciudă, când Fat-Frumos a luat-o prin șeretlic în corabie, când se dusese la el să cumpere mărfuri, asvârlise în mare inelul din degetul său.

Ce să facă împăratul? Cheamă la el pe vechil și-i poruncește să scoată cum va ști, din fundul mării, inelul logodnicei lui, că de nu, va fi rău de el.

Fat-Frumos cu ochii în lacrimi, că nu știa ce să facă, se duce la cal și-i povestește toată întâmplarea.

Calul îl povățuește să se ducă la împărat și să-i deie o corabie plină cu malai mărunțel. După ce-și

pregăti corabia, Făt-Frumos porni, și când ajunse în fundul mării, dadu drumul la malai. — Împăratul peștilor, rămânând tare mulțemit de atâta amar de hrană, veni la Făt-Frumos și-i zise :

— Ce bine să-ți fac pentru hrana ce mi-ai adus ?

— Nimic altă să nu-mi dai, decât să-mi înapoezi o avere a mea ce este în fundul mării, — un inel de aur frumos și cu o piatră nestimată.

Atunci împăratul peștilor dete poruncă la toți peștii să caute acel inel. Toată *greimea* peștilor se împânzi în fundul mării și în cotloane și la urmă o mreană spuse că inelul se găsește în ea. Mreana se dadu de voe lui Făt-Frumos, și el spintecând-o, găsi inelul într'însa. Făt-Frumos duse inelul împăratului, care se bucură de vrednicia slugei sale și el se duse la Rojalina și-i spuse să se gătească de nuntă, că are inelul.

— Ma voi mărita cu tine, împărate, zise Rojalina, dacă mi-i aduce caii din fundul mării, ce-i am în împărăția mea.

Împăratul iar chemă pe Făt-frumos și-i dede strașnică poruncă să aducă caii Rojalinei, din fundul mării, din împărăția ei, că de nu, va fi rău de el.

Făt-Frumos plângând iar se duce la calul lui să-l învețe ce să facă.

— Să pui pe mine 12 chite de cânepă amestecată cu rășină și când mă voi duce în fundul mării, are să iasă la mine armasarul hergheliei și are să mă muște. Când va voi să muște din mine, are să apuce de cânepă și din rășină.

Așa și făcu, și plecă cu corabia spre împărăția Rojalinei. Cum ajunse acolo calul lui Făt-Frumos se lasă în fundul mării și dă de un armasar strașnic de mare și frumos. Se începe o luptă cumplită între cei doi cai. Harmasarul Rojalinei mușcă din cânepă și rășină, iar calul lui Făt-Frumos din carne. În cele din urmă armasarul Rojalinei a fost omorât iar epele au fost luate și duse la împărat.

Nici amu n'a voit Rojalina să facă nuntă cu împă-

ratul, până ce nu i-a mulge toate epele, laptele să-l fiarbă la un foc din 12 cără de lemne, și în laptele fierbinte să se arunce.

Împăratul cheamă pe Făt-Frumos și-i spuse porunca logodnicei sale.

Calul lui Făt-Frumos ajută împăratului la muls epele, și ferbe laptele la un foc făcut din 12 cără de lemne, dar Făt-Frumos a povățuit pe împărat, după învățătura calului, ca să-i dea voie ca înainte de a se arunca în laptele fierbinte, să fie și calul lui lângă ceaur, calul ce l-a însoțit la multe drumuri, și să-l vadă și el când va muri.

Făt-Frumos a fost învoit și când împăratul voi să se arunce în laptele clocotit, calul sufla cu nările promoroacă, că laptele se răci. Împăratul se scaldă foarte bine, fără să pătească ceva. — El ceru Rojalinei să se cunune cu el.

Rojalina se învoi, dar să se scalde în lapte fierbinte, fără să fie cineva cu el. Împăratul socotind că va scăpa și fără Făt-Frumos, mulse epele, fierse laptele, aduse calul lui împărătesc și când laptele clocotea s'a arunca în el. Dar pe loc muri.

După ce l-au mormântat frumos, Rojalina s'a măritat cu Făt-Frumos, în care ea găsise bărbatul ce-i trebuia. Și nunta a ținut trei zile și trei nopți; și-a fost multă lume acolo, și eram și eu care v'am spus povestea.

Ș'am încălecat pe-o prăjină
Și v'am spus o mare minciună.

Culeasă de M. Lupescu.

83. — Povestea fierarului

Apoi cică era odată un ferar; și ferarul acela se însurase dragă Doamne, cu o fată tânără și frumușică de-a mare dragul să te uiți la ea. La început îi mergea bine lui; avea o mulțime de calfe și ucenici și treaba îi sporia, dar dela un timp a început omul nostru să dea

îndărăt; îi mergea rău și casa îi era grea, copiii o mulțime. Văzând el că nu-i chip, dă drumul calfelor și ucenicilor, rămânând el singur, căci nu mai avea cu ce să hrănească atâtea guri.

Intr'o zi betul ferar, măhnit peste măsură, că nu mai avea ce mânca, își zice: „Mă duc să caut pe dracul și să mă vând lui, pentru că atâta cât oi mai trăi, să-mi dea bani mulți ca să traiesc în petreceri“.

Zicând el așa, își ia tâlpășița și se duce înainte ca să întâlnească pe scaraoschi. Mergând el așa prin râpi, iaca dă și de cel încornorat; acesta îl întreabă: „Unde te duci, măi omule? „Mă duc, zise acesta, să caut pe dracul, să mă vând lui“.

Hai cu mine, zise dracul, și eu îți voi da bani să trăiești fericit timp de 8 ani, iar după 8 ani, vei veni la mine; acuma du-te acasă și îți voi trimite bani acasă. Ferarul auzind aceasta, ce era să mai aștepte? Își lua frumos picioarele la spinare și se duce acasă.

Ajungând el acasă, Doamne, ce-i văd ochii? In casă la el numai poloboace cu bani noi-nouți și strălucitori, de își lua ochii.

Văzând ferarul nostru atâta bogăție, unde se pune el, măi tată, pe lucru; își rădică altă casă, își face un atelier mai mare, își tocmește calfe și lucrători și se așează pe muncă căci din fire ferarul nu era leneș. Iar din bani împărți la nevoiași și ajută pe văduve și pe orfani căci nici sgârcit nu era, încât i se duse vestea în toate părțile.

Dar vremea se duce și cu cât omul îi mai fericit, cu atât ea aleargă mai repede, așa că și ferarului nostru îi ajunsese frânghia la par, și mai avea încă o zi.

El se ruga lui Dumnezeu să-i vie în ajutor și ceru să-i dea un scaun, ca cine se va pune pe el să nu se mai poată scula până când nu-i va da el drumul; să-i mai facă un măr în grădina ca cine se va sui în el să nu se poată coborî până n'a vrea el, și o pungă ca pe cine va băga în ea, să nu poată eși fără voia lui.

Dumnezeu îi făcu voia, căci ferarul, cu toate că se dăduse dracului, dar tot era bun la Dumnezeu căci ajutase pe mulți nevoiași. A doua zi dracul aștepta să vie ferarul căci așa avuse învolală cu el; dar văzând că nu mai vine, trimese pe un drăcușor să-l cheme.

Acesta cum ajunge, zise: „Bine, măi omule, de ce nu mai vii, căci împăratul nostru este foarte supărat“.

«Ia mai stăi și tu oleacă căci nu dau turcii, zise omul; iată scaunul ista, și te-i mai hodini puțin că-i fi ostenit“ Dracul ce se făcă, se așează pe scaunul cu pricina și unde mi-l ia românul nostru la bătae de s'a dus glonț la iad să spue ce a pățit.

Scaraoschi infuriat trimise un alt drac mai mare să-l aducă *nesupus* în masă. Omul nostru tocmai era sub măr când veni dracul la el și îi zise; «Bine, mă omule, da ce aștepti de nu vii, că stăpânul nostru a trimes eri un drac și tu te-ai apucat să-l bați» „Fe-rească Dumnezeu; pe la mine n'a fost nici unu. Dar mai înăți hai să mâncăm niște mere din copac căci poate de acum n'oi mai mânca și te rog dacă vrei să te sui să-mi dai vro câteva“ Dracul ce să făcă? Se sue în copac și dadu mere, dar când să se dea jos, dă-te dacă poți.

Omul văzând pe drac în copac, unde îmi ia un cialtau și dă-i, și dă-i, până l-a făcut scăpat fugit de nici n'a atins pământul.

A doua zi vine singur scaraoschi cu o falcă în cer și una în pământ ca să-l ia cu resupus în masă. Ajungând el la ferar zise: „Bine, măi omule, mă faci să vin eu singur? De ce n'ai venit, că eu am trimes după tine doi draci și tu te-ai apucat să-i bați?“

„Vai de mine, zis: ferarul, dar la mine n'a fost nici unu“. „Bine, zise dracul, hai atunci mai repede căci n'am vreme de stat“. Ferarul zise: «Măi drace multe știi tu să faci, dar asta nu cred să o poți face, cu toată drăcia ta“. «Ce treaba?» zise dracul. «Uite, dacă te-i băga tu în punga asta, să știi că multă putere ai tu». Dracul, nici una nici două, se subția și se băgă

în pungă ; iar românul nostru care atâta aştepta, îl legă bine la gură, îl puse pe nicovală şi împreună cu toţi lucrătorii îi trântiră cu ciocanele de-l făcură chiselişa. Când scăpă dracul, nu-i mai trebui nici ferar, nici nimic, ci se duse întins la iad... Ferarul scăpând de dracul, se puse iar pe muncă şi pe faceri de bine. Dar el într'o bună zi muri şi se duce la rai cu ciocanul în mână, bătut la poartă şi ceru să între, Sfântul Petrea îi zise : Du-te la iad, omule, căci tu te-ai dat dracului şi acolo ţi-i locul».

Omul ce era să facă, se duce la iad şi bate în poartă, dar dracii cum îl văd, tulea, băete, care încotro, se ascund încuind porţile. El văzând că nici aici nu-i primit, hai la rai iar înapoi şi se făcu că scăpă ciocanul peste gard. Muncindu-se el să-şi ia ciocanul, Dumnezeu care tocmai se plimba prin rai, şi văzând că nu poate scăpa de un aşa păcală, îl pofti să între înnăuntru.

Şi am încălecat pe o alună şi v'am spus o mare minciună.

Jud. Iaşi

Neculai Văideanu.

G â c i t o r i

878. Coşofana

Albă este, cucoană nu-i ;
Neagră este, şiganca nu-i ;
Coadă are, tigae nu-!.

879. Cântarul

Mititel ca oul
Şi trage ca boul.

880. Răsboiul

Petca înnoată,
Dunărea îngheţată.

881. Fusul

Hurdu'n sus, hurdu'n jos
Hurdu pîcă burdios.

882. Fumul vatra şi corlata

Tata lung,
Mama lată,
Cumnata şovălcăiată.

883. Când mulgi

Trag cincii de patru.
Catane-Dolj   **Şt. Tuţescu**

884. **Corabia**

Am o rață
Fără viață.
Trece apa cât de mare
Și te poartă în spinare.

885. **Stâlpii vetrii**

Timoftei
Și Doroftei
Stau în vatra mititei.

886. **Curechiul**

Ciotârcuță
Botârcuța
Șede'ntr'un picioruș.

887. **Ceapa**

Am o baba bătrână, cu mu-
steșile'n pământ și cu ple-
tele afară.

888. **Iasca, amnarul și
cremenea**

Am o vacă din pădure,
Buhaiul din târg
Și vițelul din prand.

889. **Pâcla**

Am o vacă brâncovanca
Când întinde brâncile
Cuprinde luncile.

890. **Cociorva**

La pădure-s cucoană
Iar acasă-s lăieșiță.

891. **Scroafa cu purcei**

Am o butc:
Boerii beau și butea gême.

892. **Piua**

Am o haită : zi și noapte
bate și nu vede pe nimeni.

893. **Mămăliga și pânea**

— Bună dimineața, calcaie
crăpăcioase! — Mulțamesc,
nesațiul casii ! — Bună di-
mineața, sațiul casii! — Mul-
țamesc, cinstea mesei !

894. **Harbuzul**

Am o biserică verde, și'n-
tr'insa cântă cucoșii negri.

895. **Oglinda**

Cunună verde:
Lichi ! palma'n părete.

Culese din județul Suceava de ră-
posatul învățător

Al. Moisei

78. — **Cântec bătrânesc**

Sus la vârful muntelui
Cântă puiul cucului,
Da acolo cin' ședea ?
Irina și cu Păutea.
Irinuca s'o culcat
Dimineața s'o sculat

Pe ochi negri s'o spalat
La icoane s'o 'nchinat
Curte nouă o mătarat
Și gunoiu că l-o dus
Unde jocă tinerii
Și sfătuiesc bătrânii.

Și 'napoi că mi-o venit
 Și în curte c'o intrat
 Și din greu mi-o și oftat,
 Curtea s'o cutremurat.
 Tat 'su i-o cuvântat :
 — Irinucă, dragul tatei,
 Dimineața te-ai sculat,
 Pe ochi negri te-ai spalat,
 Curtea iute-ai măturat,
 Și gunoiul că l-ai dus
 Unde joacă tinerii
 Și sfătuesc bătrânii
 Înapoi că mi-ai venit
 Și 'n curte cum ai intrat
 Din greu tare ai aflat
 Curtea s'o cutremurat
 — Dară cum nu oi oftă
 Că greu nor de ploae vine.
 — Draga tatei Irinucă,
 Acela nu-i nor de ploae
 Că-s mulțime câni de turci
 Vin la tine să te iee.
 Da' pe tine nu te-oi da
 Pană capul sus mi-a sta.
 Nici cuvântul nu-l sfârși.
 Câni de turci o sosit.
 Irinuca s'o 'ndosit.
 Turci 'n casă c'o intrat
 — Buna ziua, moș bătrân
 — Hai la masă să prănzim
 — N'am venit ca să prănzim
 Noi am venim să pețim.
 — Da la cine mi-ți peți
 Ca Irina mi-o murit.
 — Nu-i, moșule, de crezut.
 — Haide dară la mormânt
 Mormântul v'oi arata
 C'am îngropat-o la fântâna

Unde-i iarba cea bătrână,
 Ei pe cai o 'ncălicat.
 Și la fug'o apucat
 Și-a mers cât loc o fi mers
 Și 'napoi că s'o uitat
 Și din gur'o cuvântat :
 — Nu știu soarele-o lucit
 Ori Irina s'o ivit.
 Și 'napoi mi s'o înturnat
 Pe Irina mi-o aflat
 Și pe cai o 'n calecat-o
 Și la fug'o apucat.
 Ș'o mers cât loc or fi mers
 Ea din gur'o cuvântat :
 — Turcilor, păgânilor
 Ia lasati-mă 'napoi
 Să mă duc pân la bordei
 C'am uitat acolo 'n casă
 Punga cu galbini pe masă.
 Ei drumul că ei i-o dat,
 Ea din gur'o cuvântat :
 — De cât curvă turcilor
 Mai bine lac broaștelar,
 Soponele fetelor
 Și mâncare peștilor. 1)

Culesă în 1898 din Cotârğaș—Suceava

M. Lupescu

1) Munții Sucei erau plini pe vremuri de Turci, cari erau negustori de lemnăril. Acești străini au adus în munte sifilisul și ș'au bătut joc de multe fete și neveste. De una Irina sau Irinuca se povestește și astăzi că a fost frumoasă și ca să nu cadă în mâna Turcilor, s'a tnecat în Bistrița.

Neuitatul novelist N. Gane povestește în „*Peatra lui Osman*” o întâmplare a unor turci în Dorna.

Datine și credințe2376. — *De ce nu plouă*

Cum o să mai dea ploaie Dumnezeu, când vede atâtă blastamașil pe ăst pământ?!...

Că ce spune lumea?...

„Nu mai de mult, decât alaltaeri, în Călărași, spunea om din Ceacu ¹⁾, că un vecin al lui, s'a apucat să sleiască puțul, că cu seceta asta, au scăzut și apele în puțuri. Și ce credeți c'a găsit în puț? Vre-o patru-cinci copii aruncați!... Copil făcuți de fete mari, ba și de femei măritate, cu Nemții, ori cine știe cu mai cine... Ptiu, batu-le-ar Dumnezeu și nu le-ar mai răbda pământul, de ticaloase!.. Nu de alta, da am băut și apă din puțul ala atâtă vreme...

„N'aveau atâtă pământ să-i îngroape, păcătoasele, ca să nu-i mai arunce în puț, să ne mai spurce și pe noi?...

„Iacă de ce ne pedepsește Dumnezeu!..“

Tot în legătură cu un astfel de fapt, citesc tot zilele acestea într'un ziar, pare-mi-se „Steagul“²⁾, în care se arată oficial de-o prefectură, dacă nu mă înșel, a județului Focșani, o corespondența tipărită într'un alt ziar, cum că în bazinul de apă al orașului, s'ar fi găsit „o sumă de cadavre omenești“.

Aceiași credință, ca și cea de mai sus, a pătruns până și în... ziare, punând lumea în încurcătură!..

Nu uitați însă seceta anului 1918.

N. I. Dumitrașcu.

2377. — *Pentru ce se umblă cu Salcia în „Sâmbăta lui Lazăr“?*

În Sâmbăta lui Lazăr, care cade în totdeauna în ajunul Floriilor, se umblă cu „Lăzărelul“ care se face astfel: mai mulți copii umblă din casă în casă cu ramuri de

1) Set în județul Ialomița.

2) În 1918, pe timpul ocupației germane

salcie în mână cântând cântece frumoase despre moartea lui Lazăr.

Pentruce salcia se bucură de această cinste ? Iată pentruce :

Pe timpul când Sf. Iosif și Pururea Fecioara Maria, împreună cu Pruncul Isus călătoriau la Egipt și Mântuitorul Isus suferea căldura dela amiază, Sf. Iosif văzu în depărtare doi copaci. Dând zor asinului cu care călătorea ca să meargă mai repede, ajunse la copaci, însă unul din ei își zăbârli crăcile în sus din răutate, nevoind a primi în umbra sa pe Sf. Familie; acel copac era plopul. Cellalt din potrivă, își lasă crăcile în jos până la pământ ca să adăpostească și mai bine pe Mântuitorul Isus; acesta era salcia.

Atunci Mântuitorul Isus afurisi, pe unul și binecuvântă pe celalt. De atunci plopul tremură într'una ca un raufacător, oricât de ușor să adie vântul; și el mai are darul nenorocit de a atrage și trăsnetul ; pe când salcia, care este iubită de albine, se acoperă de verdeață înaintea de a înfrunzi ceilalți copaci, ca să poată sluji pentru Sfintele Florii.

În ziua de Florii la Biserică se împart ramuri de salcie și cum vin cu ele acasă, ating pe copiii cei mici ca să crească și să înflorească ca salcia ; iar după aceea le pun la icoană și le întrebuințează în timpul anului contra mai multor boale. Se culeg tot felul de flori de primăvară și se duc la Biserică; pentru aceea este ziua forilor.

Floriile amintesc sărbătoarea strămoșilor noștri Romani sub numele de „*Floralia*“, care era zâna florilor, a înfloririi și a tinerețelor și se serba în luna de primăvară când totul înflorea.

Atunci oamenii își încununau și își împodobeau ușile cu flori și se încingeau cu flori și cu verdeață peste mijloc.

2378—*In Joia mare*

— *Joia mare* pe unele locuri se zice «*Joi-mari*».

În Joia mare seara și noaptea întreaga fac focuri cu gunoaie și vreascuri ca să facă fum în grădinile cu pomi. Tot atunci, mai cu seamă pe la Caraș-Severin, fac „lumișele”. Și iată cum se fac „lumișele” : pe la două ore dimineața, se fac lumișele în casa fiecărui Român ; ele sunt 7 focuri mici făcute din lemn de alun uscat.

Lemnele le aduc fetele mari și nevestele tinere : tot ele fac focurile și acasă și la mormintele morților din neamul lor. Îndată ce s'au aprins focurile, vin copiii cu toaca pe cari o bat la fiecare casă, apoi merg la morminte și de acolo încărcăți cu colaci se întorc acasă.

Prin Maramureș este o datină religioasă numită „La moși”, care se face tot în Joia mare, când fiecare familie se duce mai întâi la biserică ; după ieșirea din biserică, toți se îngrijesc de cele trebuincioase pentru serbare; bărbații cumpără băuturi, iar femeile coc colaci și fac mâncări.

Când înserează, se dă de veste prin clopotul bisericeii; atunci toți bărbații merg la biserică, iar femeile rămân acasă fiind prinse cu pregătirea mâncărilor.

După ce ies din biserică pun totul în dasagi; după ei merg femeile ducând și ele sticlele cu băuturi, pahare, vase, lumânări și altele și merg la cimitir, la morminte. Cum intra pe poarta cimitirului, merg către „satră”, care este un fel de șopron lung și lat acoperit cu șendrilă, iar de jur împrejur sunt scaune și o masă lungă și lată. După ce se dă de veste a doua oară tot cu clopotul, toți se așează la masă în cea mai mare tăcere și cu rugăciuni așteptând pe preot care stând în capul mesei zice rugăciunea, iar cântărețul cântă cântări de ale morților.

După terminarea slujbelor religioase se așează la masă și mâncană. Fiecare familie dă preotului atâți colaci și lumânări câți morți are. La spatele creștinilor stau săracii cari așteaptă la rând căci după ce au dat preotului să ospăteaze și el, fiecare familie se întoarce

și împarte mâncările și băuturile ce i-au mai rămas, mai; zic câte o rugăciune pentru cei morți și pleacă cu toții pe la casele lor.

2379. — *Focul din Sâmbăta Paștelui*

În multe sate din Zarand (Munții Apuseni) se adună feciorii în Sâmbăta Paștilor, se duc la pădure după butuci, aduc câteva care cu butuci și le descarcă în cimitir. De cu sară feciorii fac foc în cimitir, care foc nu se stinge în cele trei zile ale Paștelui.

În fața Bisericei este un loc mare, pătrat; împrejur sunt lemne cioplite așezate drept bănci. Pela miezul nopții încep feciorii a pușca cu trascările și a toca; iar clopotele nu le trag până după miezul nopții, căci este datina ca din Joia mare, după ce bagă Paștile în Biserică, nu este iertat să mai tragă clopotele. Atunci încep a toca pe amândouă tocile, și pe cea de lemn și pe cea de fier și trag clopotele odată cu toaca; iar când încep a toca, dau și cu trascările de mai multe ori. Cam pe la două ore dimineața pușcă cu trascările de 24 de ori, apoi toacă și trag clopotele. La auzul clopotelor oamenii pleacă la biserică. Este de însemnat că în noaptea Paștelui creștinii lasă să ardă lumina în casă toată noaptea; iar de se va stinge lumina în vr'o casă, se zice că în aceea casă se va întâmpla mari nenorociri peste an.

Toți oameni stau afară în curtea Bisericii până vine preotul și atunci intră cu toții în Biserică.

După Sf. Liturghie se dau „Paști“ (datina generală la Românii din Muntenia și Ardeal); cel care ia «Paști» dă un ou roșu. După ce s'a sfârșit cu datul „paștelui“, îndată preotul iese la morminte în cimitir, acolo face rugăciuni, fiecare familie îi dă «pomelnicul» și preotul pomenește pe cei morți și pe cei vii.

În urmă credincioșii împart săracilor carne, colaci, lumânări de ceară, o oală cu grâu cu lapte și blide cu miere. Pomana se dă după următoarea formă: se sărută colacul și îl întinde săracului zicând: «Iată, îți

dau aceste pentru sufletul adormitului în Domnul, cutare tată, mamă, fiu și alții; — apoi dau și preotului câte doi colaci numit așa „*pausul*“, lumânare și carne.

După prânz vin iarăși cu toți la Biserică; bătrânii se pun la povești lângă foc, iar tinerii se joacă „*lopata*“ (mingea) și încep a pușca; fetele se joacă de-a „*fâf-mălai*“, de-a „*inelul*“ și altele.

Când trag clopotele denserat, tinerii înconjură biserica la jocul zis: „*de-a fuga mare*“, femeile stau împrejur și se bucură de jocul tinerilor.

Când se apropie sara, înainte de „*vecernie*“ (înserat) feciorii iau „*primurile*“ (panglice, petecele, frunzele) cele mai frumoase din cosițele fetelor și câteva năfrâmi cu cari împodobesc steagul pentru crai, care se numește „*Craiul și feciorii lui Crai*“. A doua zi steagul împodobit foarte frumos fâlfăie pe acoperișul bisericei.

După Sf. Liturghie, feciorii se adună în tinda bisericei, își aleg un *Crai* și pe banca de lângă foc ridică Craiul sus de trei ori.

Craiul se alege de regulă feciorul celui mai cinstit om din sat. Un fecior mai isteț ia steagul și urmat de „*feciorii lui Crai*“ în număr de 10—12 și împreună ca tot poporul înconjură Biserica de trei ori în sunetul clopotelor, toabelor și a pușcăturilor, apoi însoțit de un flueraș merg prin sat și de la fiecare casă capătă ouă roșii și colaci.

„*Feciorii lui Crai*“, mergând din casă în casă nu cântă nimic, ci când ajung înaintea casei, stegarul strigă cu voce veselă „*porția lui Crai*“; atunci gazda aduce colacul și ouăle roșii. Sara și a treia zi sara se face joc la casa omului al cărui fecior a fost ales Crai; jocul acesta se numește „*jocul Craiului*“.

Em. Elefterescu

2380. — *Cum fac geambașii să fie caii iuși*

Geambașii (negustori de cai), cumpără adese cai, cari din f'rea lor sunt molâi, dau pe dânșii prețuri mici,

ș'apoi li duc în grajdurile lor, de-i hrănesc bine. Și pentru a-i face să fie iuți, li acopăr cu rogojini și-i bat fără milă cu ciomagul, care pocnește când dă în ei. Și tot atunci, meșterul de a face calul iute, strigă: „aista“!

După ce calul e vârit în spărieți, când îl vede și aude cuvântul „aista“ și se sfarmă când aude cel mai mic pocnet, se scoate în iarmaroc. Și când vine un muștereu, care vrea să-l cumpere, la întrebarea cumpărătorului, geambașul zice îndesat: „aista?“, calul începe a se uita speriat și a juca, iar geambașul râde de bucurie, lăudându-și marfa.

Mijloc barbar de chinuit animalul și mișelnic de înșelat lumea!

M. Lupescu.

Insemnări

În „Dimineața“ din 11 Decembrie 1920, se cere o pensie pentru văduva preotului folclorist Sim. Fl. Marian, dând astfel dovadă de prețuire a memoriei „celor cari au contribuit prin munca lor de-o viață la îmbogățirea graiului și păstrarea obiceiurilor noastre“. — D. F.

Administrația Revistei mulțamește călduros d-lui profesor universitar Socrate Lalu, București, pentru că plătit cu o 100 de lei abonamentul pe un an la această revistă.

D-lor N. I. Dumitrescu, N. I. Munteanu. — V'am răspuns.

D-lui Filip Manoliu. — Am primit bucățile; le vom păstra pentru mai târziu; feriți-vă de cuvinte streine ca „amorezat“; trimiteți-ne bucăți cu cuprins pe cari să-l poată ceti și tineretul: așa-i vremea acum. Revista-i mică, îi scumpă și trebuie să facem pe gustul tuturor.

Tip. Soc. „Glasul Țării“ str. Pușchin No. 48.

Dr. Artur Gorovei. Făltău

Anul XIV. No. 6

Iunie 1921.

ION CREANGA

REVISTĂ DE LIMBĂ, LITERATURA ȘI ARTA POPULARA
APARE ODATĂ PE LUNĂ

REDAȚIA
T. PAMFILE
Chișinău str. Pușchin No. 49

ABONAMENTUL ANUAL
In țară . . . . . Lei 20
In Străinătate 25

ADMINISTRAȚIA
T. POPULARE
Zăvoiaștii-Tulcea

UN BLĂSTĂM AL COPIILOR

Am citit ceea ce-a scris zilele acestea un profesor basarabean, aducându-și aminte de întâile zile de școală ca elev. Dascalul lui este rus. Ori că nu știe, ori că nu vrea, dascalul acesta nu grăește micilor moldoveni un singur cuvânt pe înțelesul lor, ca să-i ajute cât de cât la despicarea slovelor ș'a vorbelor rusești.

Doar ocări: prostule, boule, cap de oaie, idole!

Bieții copii îndură și tac. Dacă-i iarnă, tânjesc după săniuțele, după ghețuștele, după bățăliile cu bolovanii de omăt. Dacă-i primăvară, copiii se infioară de carte și rămân cu gândurile duși la pajiștile verzi, la jocurile, la brândușele de pe coastă...

Și după ce firosul dascal își face așa cum crede slujba și iese, copiii saltă într'un picior, privesc după dânsul și-i cântă:

— *Rus*

Paparus,

De-unde dracu te-a adus?

— *De la apa rece*

Pe unde dracu trece.

Și fac semn cu mâna după dânsul, vrând parcă să adaogă:

— De-acolo te-a adus dracu, acolo să te ducă tot el!
 Era un sămn de blăstăm, acesta!
 Și câte multe au fost!
 Și ce șir îndelung de ani au blăstămat copiii aceștia
 până când, — rusul s'a dus.

Tudor Pamfile

Povestiri și legende

521. — Cum se împrăștie minciuna

Amu, cică era odată un gospodar tânăr care se însurase de vre-o 3—4 luni. Femeea îi era tânără și frumoasă, și harnică para focului. Se împăca tare bine cu ea. O cercase el fel și formă cu toate, numai despre partea gurii n'o pusese la cercare. Intr'o zi, la pădure, își făcu el planul cum s'o tîmăduie și de minciuni, dacă o fi avînd și talantul ista.

Intr'o dimineață, el cheamă pe nevastă la el și zise :

— Bre omule, m'am tot ținut eu să nu-ți spun un păcat ce am, da' sâcreata de inimă nu mă lasa ; de cât îi auzi dela alții, mai bine să-ți spun eu drept. Am uneori obicei de fac noaptea căle un ou. Mă.. rog ție, să nu mai spui cuiva păcatul ista, că mă faci de răsul satului.

Și cum i-a spus asta, ridică sumanul cu care fusese învălit, și în pat femeea văzu un ou, pe care gospodarul avuseșe grija a-l pune acolo anume.

— Saraca-a de mine... măi omule, ce-i asta pe capul tău ? Și se roși, și se rușină tare, că are de bărbat așa pocitanie. Bărbatul trase de samă la schimbarea femeii și stărui din răspuțeri prefăcut, să nu-l facă de răsul satului. Femeea se prinse a nu spune nimic de patîma lui, că «mă fac de răs și pe mine»,—se tînguia dînsa.

Peste zi, omul se duse după treburi. Cum ieși din ogradă, femeea, tiva ! la nănașă-sa.

— Vai de mine și de mine, nănașă, ce mi-a fost dat să mai văd !

— Da ce-i fină ; ce-ai pățit de ești așa spărieta ?

— Nănașică dragă, mare păcat pe omul meu ; nu-mai te rog, de toți D-zeii, să nu mai spui la nimenea : bărbatu-meu, astă noapte a făcut două ouă !

— Tac! fină hăi, nu mai spune !!

— Uite ouăle, nănașă,—și-i arată două ouă în loc de unul, cât văzuse ea în pat..

— Vai, oare ce să fie pe capul lui ? ! L-o fi blăstămat cineva ! Săracul de el, că doar altfel e om al trebii.

— Vai nănașă, te rog să nu ne faci de răs !

— Da cum să fac, tocmai eu una ca asta !

Și nănașa a spus mai târziu la cumătră-sa că nu putea răbda, că omul cutare a făcut trei ouă ; cumătră-sa a spus la cumătră-sa că omul cutare a făcut patru ouă ; și așa a mers vorba din gură în gură până la împăratul țarei aceleia, că în împărăția lui este un om care a făcut 99 de ouă.

Împăratul, minunându-se de cele ce-i aud urechile, dete poruncă să-i aducă pe omul acela la el, să vadă cu ochii ce fel de român este, de face atâtea ouă ? !

Crainicii împăratului îl găsiră și-l duseră la împărat. Omul nostru, care știa ce-i pricina, merse înaintea lui fără frică, de se mirau și slugile împărătești de el.

— Ii adevărat, măi omule, că tu te-ai ouat 100 de ouă ?

— Să trăești, măria ta, zise omul nostru ; eu știam că fața măriei Tale auzise că am ouat 99 de ouă ; unul l-ai adăogat Măria Ta. Și ca Măria Ta, a pus fiecare în spatele mele câte un ou. Dacă și Măria Ta ai adăogat unul, ce să mai zici de iștiealalți muritori ? !

Și povești cum l-a eșit vorba că el face ouă. Împăratul l-a dăruit cu o pungă de 100 galbeni pentru

istețimea lui, iar pe femei a închis-o că și-a făcut bărbatul de răs.

Așa se duc în lume și astăzi minciunile dela unul la altul, de se face lumea de ocară și de răs !

522. — Solomonarul și balaurul

Amu, cică era odată un om sarac, da atât de sarac, că n'avea nici măcar cu ce să-și ție zilele de astăzi pe mâne ; și avea și o casă de copii, toți goi și desculți. Ce să măi facă creștinul ? Intr'o zi, își iea lumea în cap și se duse să găsească încotrova de lucru. Și cum mergea, intră în pădurea unui om bogat. Ajungând la el îi spune păsul. Bogatul îi dă făină, ceaur, și udătură, și-l trimese la lucru în pădure. Când ajunse unde avea să lucre, dădu de o mlaștină. Trecând prin ea, numai ce începe a se cufunda, până ce ajunge în fundul pământului. Aici se întâlnește cu un Balaur mare și urât și cu solzi de aur pe el. Cum îl vede, îl și întreabă că ce caută pe-acolo ? Omul n'a răspuns nimic.

A stat el cât a stat acolo nebăut și nemâncat, împreună cu balaurul. Și văzând balaurul ca omul stă nebăut și nemâncat, i-a zis :

— Eu îți dau drumul de-aici și te dăruiesc cu tot felul de bogății ca să ai cu ce trăi, dar să nu spui nimărui unde ai fost și ce ai văzut, că moartea ta s'a trage tot din mâinile mele.

Balaurul dădu omului mulțime de petre scumpe, ce străluciau ca soarele.

Omul eși din fundul pământului pe lumea asta și se duse acasă. Intr'o vreme s'a dus în târg ca să vândă din petrele scumpe ce avea, ca să cumpere ce-i trebuia pentru gurile din casă. — În târg era și un solomonar, care cunoștia că petrele cele scumpe nu-s de pe pământ. Indată a poruncit omului, să-l ducă și pe dânsul de unde a luat petrele, că altfel îl va omori.

Văzând omul așa, n'a ținut socoteală de sfatul

balaurului, s'a dus cu solomonarul la mlaștina din pădure și-i arată locul de unde luase pietrele. Solomonarul cum ajunsese acolo, începu să descânte și de o dată începu să forfotească deasupra mlaștinei, iar balaurul a eșit pe pământ. Omul a fost lovit cu coada de balaur și omorât, iar Solomonarul s'a aruncat repede pe balaur și a sburat cu el în nouri. Și de-atunci șede acolo, călare pe balauri, care poartă nourii cei groși, sloatele și grindina. Și când pe pământ sunt solomonari mai tari de cât cei din nouri, de-i descântă, și balaurul și solomonarul, cad morți pe pământ de se irosește o bucată de lume.

Din notele lui A. Molsel

523. — Carol-Vodă și Curcanii

Era o vreme ploioasă. În dosul unei lunci din preajma Plevnei stătea o ceată de căciulari puși de pază sub cărma unui caprar. Cum stăteau dorobanții de pândă, iată și domnitorul Carol cu însoțitorul Lui, se apropie de luncă și se oprește nu departe de locul de pază. Curcanii fac Domnitorului cinstea cuvenită.

Măria Sa Vodă Carol scoase o țigară, o puse la gură și fumând, grația cu al săi și din când își arunca cu drag ochii la vrednicii lui căciulari, cari făceau sfat și el.

Ce era?

Un dorobanț dela munte, înalt cât un brad și mândru ca un Fat-frumos, prindea rămășag cu caprarul că el se duce să ceară voe lui Vodă să-și aprindă țigara dela El.

— Taci din gură, măi omule... cum ai să te duci în fața Măriei Sale? Nu te temi c'a cădea cerul pe tine de rușine?

— Să crăp dacă nu mă duc, don caprar, că doar n'are să-mi ieie capu, și chiar de mi-l-ar lua, doar suntem la războiu; mi-e Domnitorul Țărei, care de mi-o zice să mă arunc în apă ori să sar în foc, eu așa trebuie să fac.

— Ei hai, că nu te duci!...

— Ba ia să vedeți, cum mă duc...

Și dorobanțul pune țigara în mâna stânga, ia arma în umăr, și pornește voinicește spre părintele Țarei.

Măria Sa pricepu ce-i la mijloc. Câți-va generali voră să oprească pe curcan, dar Domnitorul îi oprî.

— Ce vrei, băete? îl întrebă blând și părintește Măria Sa.

Dorobanțul ia arma „în prezentare” de credeai că vrea s'o rupă și răspunse lămurit:

— Rog bunătatea Măriei Tale să mă lăsați să a-prind țigara, că n'am foc.

Bunul Domnitor, rîzînd, întinse țigara curcanului, care se făcuse cum îi sfeclă de roș pe obraz, își aprinse țigara, ia arma cu regulă la umăr, face stînga împrejur și pleacă militărește la tovarășii săi, cari, încremenți așteptau să vadă ce pedeapsă va lua dela Vodă, pentru marea lui îndrăzneală.

Domnitorul Carol, uitîndu-se după uriașul de curcan, zise cu duioșie și cu încrederea în fiii țarei:

— Cu așa voinici nu se poate să nu biruim dușmanul nostru de veacuri. *)

*) Auzită dela un soldat toboșar din satul Bogdănești-Suceava, care a fost în războiul dela 1877.

524. — Dracul și femeea

Era odată un om, care avea mare dragoste de copii, dar Dumnezeu nu-l dăruise cu nici unul. Din zi în zi aștepta să vadă pe femeea lui îngreunată, dar degeaba; dela o vreme omul își lua grija că femeea i-a mai face copii și rămase tare supărat că n'are și el parte de-un flăcău, care să-i moștenească averea și numele. Supărarea n'o mai spuse nimărui, că-i era oarecum să se jăluiască femeli ca să nu-i strice și ei inima.

Intr'o zi se duce omul nostru cu carul la pădure, după lemne. Pe drum, se întâlnește cu dracul în chip de om, și numai ochii din cap îl sticliau ca două hrmânări.

Cum îl vede dracul pe om, îl și oprește și după ce mai vorbesc unele și altele, zice către el:

— Da-mi ce nu știi tu și eu îți dau un stambol de galbeni.

Omul, care știa toate cu deamăruntul dela casa lui, primește darul Dracului, care-i și pune banii în traista de mâncare și chefos că i-a mers bine la drum, se întoarce acasă bucuros, spunând și femeii norocul ce-a dat peste el.

Dar și dracul s'a bucurat tare mult că a putut pune mâna pe un suflet de copil și că a putut să înșele pe om fără multă bătae de cap.

Îndată ce ajunsese omul acasă iaca și dracul ca să-i dea copilul ce-i făcuse femeia în vreme cât el a fost dus de-acasă.

Amu-și talmăci omul ce-au însemnat vorbele dracului ca să-l dea ceea ce el nu știe.

Barbatul spuse femeii de întâmplarea lui cu Dracul, și că păcatul lui, și-a vândut copilul Dracului.

— Taci barbato, zise femeia, nu fi supărat de asta; lasă că îți fac eu pe Ucigă-l — crucea. Prinsoarea cu copilul a fost făcută de tine, nu de mine; ție îți-a dat banii; iar eu nu i-oi da copilul, că-i ai meu, făcut cu tine, nu cu el.

Omul nostru mai prinse la curaj și lasă pe femeia să descurce treaba cu Dracu.

Necuratul, cerând hojma la om copilul, el îl trimise la femeie, că copilul e al ei. Dracul vine la ea și-i cere copilul că-i al lui, cumpărat de el. Femeia spune că-i da copilul, dacă i-a tămădui o rană care o are din naștere și o poartă cu ea de cându-i făcută.

Dracul, care se credea destul de meșter, caută el feldefel de doftorii, ca să vindece rana, da rana să se vindece, pace! A rămas Dracu cu toate leacurile lui de răs înaintea femeii!

Femeia prinsese pe Dracu în capcană; și ca să-l facă și mai de răs, îi cere să-i îndrepte trei peri dela rana ce are; și dacă a face treaba asta îi da copi-

Iul. — Apoi îl povăţui ca să se ducă cu perii la ferar, că numai el îi poate îndrepta.

Dracul ascultă pe femei. şi se duce repede cu cei trei peri la ferar, dar în loc să-i îndrepte, li rupe şi vine cu dânşii rupţi la femei.

Femeca când văzu că dracul vine din nou la ea, pricepu ce-i pricina, şi-i zice :

— Dacă n'ai putut să-i îndrepti la ferar, na-ţi alţi trei peri dela rană şi ca să-i îndrepti, să-l moi pe limbă, c'au să se îndrepte.

Şi s'a năcăjit Dracul trei ani să-i îndrepte îmbă-lându-i în gură, că îmbătrânise de ciudă, şi tot nu i-a putut îndrepta.

Dracul ruşinat a spus femeii că nu-i mai trebuie nici un copil şi s'a dus pe pustii, Cruce-de-aur cu noi să fie.

Şi așa femeea răpuse pe Ucigă-l-Crucea care ră-mase cu ruşinea în obraz.

Din hârţile lui **A. Molset**

525. — Femeea care a ținut toate sărbătorile

A fost odată o femeie, care cât a trăit, a ținut toate sărbătorile și sărbătorelele, toți sfinții și toate sfintele de peste an, și cele auzite dela oameni. Din pricina asta ajunsese așa de săracă, că mai n'avea ce se mânânce și cu ce să se îmbrace.

Căzând la boala grea, hainele de pe ea se rupsesse și mai rău. Moartea a scăpat-o de sărăcie și de năcaz. Câteva femei se milostiviră de-au scaldat-o, dar neavând cu ce s'o îmbrace au pus-o pe laiță în pielea goală, până ce mila creștinilor îi va agonisi ceva de îmbrăcat.

Peste noapte s'au strâns în casa ei, unde era moartă, goală pe laiță, toate sărbătorile și sfinții, pe care îi sărbătorese ea și începură a o muștra:

— Da cine-i vinovat, că va merge goală, înaintea

Înaltului Judecător, că dacă ea lucra în ziua mea, eu aş fi ertat-o, zise unul dintre sfinți.

— Și eu aş fi ertat-o răspuse mai multe sfinte mucenițe.

— Și eu, și eu... ziseră într'un glas toți sfinții și toate sărbătorile, și cu adevărat, de lucra, avea și ce-i trebuie și ei, și ar fi putut să ajutore și pe alți năcajiți, că bolnavă n'a fost..

Iar dimineața, femeile ce-au scăldat-o, o îmbracă în niște haine vechi, căpătate de pomană și preotul se milostivi de-o îngropă.

M. Lupescu.

526. — Norocul

A fost odată un om sărman, sărman și muncea și răsmuncea și el și femeia lui și copiii lui până nu mai puteau, și degeaba. Parcă era un făcut. Și el și femeia lui și copilul lui tot flămânzi, tot goi și tot ca vai de ei. Ș'au răbdat ei toți cât au răbdat, mai mult de cât își poate închipui cineva. Numai dela o vreme, bietul om s'a fost luat de gând. Ce să facă, ce să facă? S'a socotit în sinea lui că, să se ducă, încotro o vedea cu ochii în toată lumea asta, până ș'o găsi norocul pe care noroc să-l întrebe, să mai trăiască ori să moară? Odată hotărît, a pornit la drum. Dacă a pornit la drum, a mers, a mers, cât o fi mers. Numai se întâlnește cu un om bogat. Dacă s'a întâlnit cu omul bogat, acela l-a întrebat :

— Măăai, un'te duci, tu ?

— Un' să mă duc? Mă duc după norocul meu, dacă l'oi putea găsi, să mă jeluesc lui, că nici nu mai pot trăi. Muncesc cu femea, copiii, din zori de zi și până în noapte și n'am nici de unele.

— Bine, măi, bine; dacă e așa, și-ți vei găsi norocul, să întrebi și de norocul meu.

Am prea mare nevoie. Am atâta bine că nu mai

știu ce-i la casa mea. Mai sunt mulțămîit de toate și aș vrea să stau în cât mă aflu.

— Bine, bine, om bogat, oi vedea și asta cum este.

Și s'a dus omul ceala, s'a dus, pînă a ajuns la o apă. Acolo era un bătrîn, *care tot lua apa cu pumnul și-o turna pe năsip, tot lua apa cu pumnul și-o turna pe năsip*. Cum a ajuns el acolo, a zis :

— Da, buna ziua, om bun.

— Mulțămim dumnevoastră, a răspuns bătrînul.

— Da un'te duci, om bun ?!

— Un'să mă duc, a răspuns drumețul. Ia păcate, om bun. Muncesc din zor și pînă în noapte cu femeie și copii și tot nu mai am nimic. Abea am sumăeș, pe mine, peticit tot.

— Am înțales, măi, totul. Așa-i norocul tău. Și ori cât te-ai chinui, te-ai strădănuți, te-ai năcăji, totul e zădărnîc. Sumanul ce-l ai, ți se va lua și acela.

— Ba aceea n'a mai fi, a răspuns drumețul. De cât să mi-l ia, mai bine îl dau singur pe foc.

Și *smac* sumanul pe foc.

— Bine, zise săracul, cu mine e așa, dar cu bogatul cutare cum e, că are atîta bine, că nici nu-l mai poate socoti ?

— Aaaa, bine c'ai venit că nu mă mai puteam hodîni, răspunse bătrînul, care era norocul. Așa-i norocul lui, măi.

Atunci a încetat bătrînul cu căratul apei din o parte în alta. Pe urmă, omul sărac s'a întors la bîrlogul lui, mai năcăjit de cât se dusesese. Cum a ajuns acasă, s'a întălnit cu omul bogat și au vorbit amîndoi :

— Iei, măi, ai fost ?

— Da, am fost.

— Am cunoscut, că ai fost, că de atunci toate mi-au stat pe loc.

Auzită în 1916, Aprilie 10 în Soci, com. Carțizi, P-Neamț, de la unica și neuitată mea surioara Smaranda.

Gr. Vasiliu

527. — Omul care au fost câne un an

De demult, hăt de mult, pe când șoarecii umblau înhămați la căruți și cocostârcii împiedicați, pe când vrăbiile cântau „cucurgu“ și pe când șobolanii erau vătavi de moșie și puricii pășteau ca oile 'n cârduri pe șesuri, pe atunci cică ar fi trăit într'un sat un om, care era rău din cale-afară. Toți îi ziceau „*spinul satului*“. Nimeni nu se putea împăca cu el. De casa lui nimeni nu se putea apropia, căci avea un câne așa de rău, cum nu mai văzuse satul câne ca acela. Pe mulți oameni îi mușcase, pe mulți copii îi vărâse în boale, și pe multe femei le făcuse să le găsească „*facerea*“ înainte de vreme. Intr'o zi, trecând un om pe drum și sărind cânele la dânsul de frică, smulge o proptea de la grad și când cânele se repezi să-i sară în cap, el l-a isbi în cap cu atâta putere, în cât îl lasă lat. Omul cu cânele simțind de aceasta alergă după dânsul și cu ne pusă 'n masă îl duce la judecătorul satului — cum o fi fost aceștia pe atunci — ca să judece. Cum au ajuns la el, și i-au spus cum stă lucrul, acesta a hotărât, ca să 'i dea ceva ca despăgubire celui cu cânele. Stăpânul cânelui însă nu vroi. El ceru, ca cel ce i-l ucise, să-i facă nici mai mult nici mai puțin un an de zile încheiat serviciul pe care îl făcea lui cânele. Cum omul acela, era un om cu care nu se putea nimeni înțelege și, pentru că spusese că de nu-l face acest serviciu îl omoară cum i-a omorât și lui cânele, bietul om nevinovat, care nu făcuse nimic alta, decât își apăraseră viața, vrând nevrând, trebui să primească această pedeapsă. Se duse acasă mâhnit, și spuse nevastei și copiilor ce i s'a întâmplat. Toți începura să plângă. Când sosi ziua ca să-și înceapă serviciul și veni „*spinul satului*“ cu lanțul și cu hârbul de lături ca să-l prindă, tot satul se strânge la poarta lui. Nevasta, copiii și rudele se boceau, lumea clătina din cap, iar el trebuia ca să-și ia «*rămas bun*» de la toți și cânele să meargă în patru picioare, să se gudure pe lângă stăpân, să

guste din lături și să stea la legătoare. Când omul îi ducea de lanț acasă, el mergea ca un câne după el fara să vorbească, — căci avuse în vorbă, ca în acest timp de un an să bată numai ca cânele, iar de-l va auzi vorbind, sau spunând măcar un cuvânt, îl omoară pe loc. Până acasă la stăpân, satul îl petrecea ca pe un mort la groapă: cu țipete, bocete și vaiete. Mergea bietul om la osândă. Ce vrei? O pedeapsă de un an! Și ce pedeapsă! Mai d'hai ca moartea.. Dar ce înjosire în fața satului? E de negrăit!... Iși începu în sfârșit serviciul.

Neamurile tot mai veneau din când în când ca să vadă, dar el nu le putea zice decât: „ham, ham“! Venea chiar și lumea de prin satele și târgurile megieșe ca să-l vadă, căci i se dusesse vestea, ca de popă tuns. Trebuea să mănânce tot ce-i da și din fanț nu putea să scape niciodată. Era nevoit să facă servicii credincios întocmai ca cânele pe care-l ucisese; căci de simția omul că-i lipsește ceva de pe lângă casă, apoi îi mai da și vre-o câteva ceatlăe pe lângă celelalte. S'apropiase sfârșitul anului de serviciu. Într-o noapte de iarnă, pe când cânele degera de frig învălit în niște zdrențe și nu-și afla loc în culcuș, numai iată că vin câțiva tâlhari ca să-i fure boii stăpănu-său din ocol. Cânele, începu să bată cât îl ținea gura: «ham, ham, ham»! «ham, ham, ham», și să izbească cu lanțul de poartă; se ridică în două picioare și urlă ca cânele când îl miroase a lup, dar degeaba, căci stăpănu-său nici nu voia să se urnească din casă. Tâlharii, scoaseră binîșor boii din ogradă, închiseră poarta după ei și se făcură nevăzuți.

Cânele aproape răgușit, abia se ogol în culcușul său. Când răsări luceafărul de ziua și stăpănu-său veni ca să dea mîncare la boi, după obicei, boii nicăirea. Indată își aduse aminte, că cânele toată noaptea a lătrat și i-a dat de știre, că este om străin în ogradă, dar ei nu voi să creadă, socotind că urlă să-i facă năcaz. Aceasta însă fu nenorocirea sa. Începu să se bată cu

pumnii peste cap și să bocească ca copiii cei mici. Se duse în haine schimbate și începu să bată în poarta, ca să vadă dacă cănele își va face servicii conștiincios. Cănele trezit din somn, ridică capul din culcuș, scutură din lanț și începu să se gudure. Il cunoscuse și nu voi să latre. Acest lucru însă, îi făcu și mai mult rău, căci se încredința că, cănele îl servise cu credincioșie. A doua zi când s'auzi vestea în sat de cele petrecute, toți ziceau că l-au ajuns blastemele și sărindarele nevastei și ale copiilor celui osândit. Când se împlini anul ca sa-l elibereze din servicii, tot satul se strânse ca la o adevărată minune. Stăpănu-său se duse la el în fața întregului sat și-l dezlegă strângându-și lanțul în jurul mâinii. Cel osândit, eliberat acum, era atât de slab, încât nu-l mai cunoșteai dacă-i om, ori altă ființă. Cum scăpa din lanț, se întinse odată tare, se scutură și stând în patru picioare se uita cuprins de mirare la lume. Nevasta și copiii vrură să-i vorbească, dar el nu pricepea. Uitase graiul omenesc. Toți începură a plânge. El se repezi deodată la nevastă-sa, și cu ochii în lacrimi îi apucă mâna și-o linse, linse și pe copii pe obraz și'n urmă scoțind un urlet tare, prelung și desperat, fugind în patru picioare, disparu din mulțime. Stăpănu-său căruia i-se furase boii, văzând aceasta, își desfăcu lanțul de la mână și, legându-și-l acum sieși la gât, o rupse la fugă în cealaltă parte în care fugise cel osândit și pe care îl eliberase. Nimenea din mulțime nu îndrăzni să fugă după nici unul din ei.

Aceasta-i povestea omului carea făcut-o pe cănele un an.

De la Nișă Gârnet
Hântăști-Dorohoi.

N. v HANȚESEU

2525 — 44

Șapte săptămâri din post,
 De când la puica n'am fost ;
 Dar asară când m'am dus,
 A n gasit lăcatu pus ;
 Lăcatu l'am descuiat,
 N'am găsit dragostea 'n pat
 Nici rău, nici bine nu-mi pare
 Numai la ficați mă doare ;
 Cine naiba mi-a zis mie,
 Să ieu fata cu moșie,
 Să fiu slugă, nu soție ;
 Mai bine una săracă,
 Numai ochii ei să-mi placă ;
 Ce i-olu porunci să-mi facă

Nu-i ca fata românească ;
 Ochii negri ca neghina,
 Gura dulce ca smochina ;
 Fata albă ca pâharul,
 Gura dulce ca zaharul ;
 Când ia brâul și se 'ncinge,
 Fața ei îi varsă sânge ;
 Când ia brăele-amândouă,
 Fața ei îi varsă rouă ;
 Mai în sus de cingătoare,
 Are două merișoare ;
 Merișoare aurite
 Pentru amurezi gătite.

(Dela G. Iosip din Zorleni-Tutova)

T. Popovici

—
 Dragoste, ce-avem, măi frate,
 Credeam moartea ne-o
 desparte
 Uite, moartea n'a sosit,
 Noi de vii ne-am despărțit.
 Dragostea-i fără noroc,
 Ca și cărțile la joc,
 Unul dă și altul ia
 C'așa merge dragostea

—
 Hai, Joiana vâlea 'n sus
 Să te vând să-mi iau burnuz ;
 Decât oalele cu lapte,
 Mal bine burnuzu 'n spate ;
 Decât oale cu smântână,
 Mai bine mânuși 'n mână.

(Dela Saudu Gălcă din Rătești-Tutova)

—
 Foaie verde de lălea
 N'am puică pe unde da,
 Să nu-ți mai văz căscioara
 Căscioara, băătura,
 Care mi-au rupt inima.

—
 Foaie verde iarbă lungă
 Plopule, frunză rotundă,
 Lasă-mă la umbra ta,
 Puțântel cu mândra mea !
 — Măi băete te-aș lăsa,
 Dar ți-e mândra tinerea
 Și-mi faci păcate cu ea !
 De mi s'a pâlî frunza.

—
 Foaie verde murele
 Spală-mi, mândra, rufele
 — Eu neică ți le-am spălat
 Dar ele nu s'au uscat
 — Le iau mândra neuscate

Să plec în străinătate
 Unde-oiu sta ș'oiu însera
 Rufele mi-s'ar usca
 Unde-oiu sta ș'oiu hodini
 Rufele mi s'or sbici.

Of inimă rupe-te,
 Suflete, aprinde-te,
 Din toată puterea ta
 N'a mai rămas nimica.

jud. R. Vâlci

Const. Danilăscu

Foaie verde trei migdale
 Nu ți-e Doamne, așa jale
 De tinerețele mele
 Că le petrec cu durere,
 Cu durere, cu necaz,
 Tot cu lacrimi pe obraz?
 Dar de lacrimi nu mi-i milă
 Pot să curg 'o săptămână
 Dar mi-e milă de obraz
 Că rămâne fript și ars.

Doru-mi-i, dorul mă 'ntre-
 aba

De ce-s tânără și slabă
 De ce port cămeșa neagră.
 Eu mă port că-asa mi-i dragă;
 Că pe cum mi-i cămeșa,
 Așa mi-i și inima.

Foaie verde-a bobului
 'N-gura Topologului
 Țâpa puiul corbului
 Ce ți-e pușor de țâpi?
 Ori ți-e foame ori ți-e săte,
 Ori ți-e dor de codru verde
 — Nu mi-e foame nu mi-e

Cine n'are nici un doru
 Poate să trăiască-ușoru,
 Că sunt doruri tare rele
 Abia poți umbla de ele...

Măicuța, când m'ai făcut
 Ploaie și vânt a bătut.
 Cât a fost vremea de rea
 Așa-i și ticneala mea

[sete

Nu mi-e dor de codru verde
 Foaie verde de bob năut
 Ș'aș mânca carne de Turc
 Ș'aș bea sânge de haiduc ;
 Ș'aș mânca carne de oaie
 Ș'aș bea apă din cimpoaie;
 Ș'aș mânca carne de miel
 Ș'aș bea vin din burdușel ;
 Și mi-e dor de maică-mea
 C'a plecat și m'a lăsat
 Cu cuibulețul stricat
 S'a dus să ia paie 'n cioc
 Ca să-mi fac cuibul la loc.

De când bădița nu vine
 Dorul lui mă pune bine ;
 Nu mă pune, că m'a pus
 De l-ar bate Hal-de-Sus !

Drag mi-a fost bădița mic
 Cât a fost de omenie.
 De la omenie 'n jos
 Rămâi, bade sănătos !

Cu bădița de-omenie
 Duce-m'aș și 'ntr'o pustie
 Da cu badea blestemat

Teamă-mi-i să stau în sat. Scrisă la lumini de stele
 Când eram la maica mea Să-ți aline-a ta durere
 Eram pui de turturea Cât a mătaie și-a mea
 Și dragă cui mă vedea Căci tot una mă ardea

—

De cându-s la maica lui Foaie verde foi de fragi
 Nu-s nici pesere, nici pui, Cântați păsărele dragi
 Nici puuțul nimănu... Căci mândra culege fragi
 Cântați păsărele bune

(Din Ardeal)

Leca Morariu.

Foie verde ș'o lălea
 Eu dragă te-ași întreba,
 Simți tu dorul meu ori ba?
 Ori mai ai pe cineva?
 De-ți stămpără inima
 Sau altă ce poate fi
 De nici carte nu mi scri
 Nu știu dragă ce gândești
 Și cu ce inimă ești.

—

Altă foaie trei masline
 Află puică despre mine
 Căci sunt sănătos și bine
 Cu serviciul mă impac
 Dar nu pot de el să scap,
 Nici un pas nu pot să fac.
 Dacă legea m'ar lăsa
 Eu la tine aș sbura
 Și iar foaie și una
 Așa mi-a fost inima
 Dragă, dragă, de departe
 Îți trimit această carte

Foaie verde foi de fragi
 Cântați păsărele dragi
 Căci mândra culege fragi
 Cântați păsărele bune
 Căci mândra culege -alune
 Vai, arde sufletul meu
 Căci nu sunt cu ea și eu.
 I-aș cânta și eu ceva
 Și cu dor ne-am săruta.

—

Și iar foaie și una
 Bună seara mândră mea
 Mulțamește-mi dacă-i vrea
 Buna seara mândră buna
 Asta-i seara de pe urmă
 S'o petrecem împreună
 Ca doi frați de-o mamă bună
 Bună seara, și-aș pleca
 Nu mă îndur de fața ta
 Bună seara și m'aș duce
 Nu mă 'ndur de gură dulce
 Poți tu zice dragă zeu
 Că nu te-am iubit și eu
 Ba eu dragă nu pot zice
 Căci ți-a fost gurița dulce

I. Ungureanu.

Iași.

Rugare Domnii abonați sunt rugați cu toată
 stăruința să ne trimită plata abona-
 mentului la Administrație.

Tip. Sc. „Glasul Țării“ str. Pușchin No. 48. Chișinău.

pe care l'a ucis el, și pentru sufletului fratelui sau, a introdus sărbătoarea *Lemuria* sau Remuria care se ținea dela 9-14 Mai. Asemenea mai iera la Romani sărbătoarea *Laralia*, care se serba pentru cinstirea bătrânilor și moșilor trecuți din viața. Ei aveau credința că morții ies din morminte și se împărtășesc de prinoasele ce li se aduc. Această credință este și la noi, că dela Jola-Mare dinaintea Paștelui și până la Rusalii, raiul este deschis și morții în acel timp petrec printre cei vii. La Romani această sărbare era numită „*Compitalia*“, ce se ținea pentru sufletele morților. Ea se serba la 2 sau la 9 Mai, când se făceau jertfe zeilor *Lari* sau mai bine *Lemuri*, adică sufletelor moșilor și strămoșilor.

Larii sunt sufletele curate și bune ale morților moșilor și strămoșilor.

Așa dar *Laralia* este la fel cu cultul moșilor noștri de astăzi.

De unde-i dațina cu târgul Moșilor din București?

Pe timpul cuceririi Daciei de către barbari, tradiție nespuneacă, o dată Tătarii cu cari Românii avură desciocniri, au venit până aproape de București, așezându-se în marginea orașului chiar pe locul unde se face astăzi târgul. Orașenii împreună cu căpitanul oștirii două robanților s'au sculat să-și apere vatra strămoșească și întâmpinara pe inamic chiar în tabăra lor. Aici s'incinse o luptă sângeroasă, din care Românii eșiră învingători, nimicind cu totul tabăra inamică. Măcelul a fost mare; după biruința și după izgonirea barbarilor, venira părinții, neamurile luptătorilor ce cazuseră, le strânseră rămășițele, și îi înmormântară după datina creștinească.

Așa dar după terminarea acestui lucru pentru aceeași datorie se adună toată capitala pentru pomenirea acelor căzuți în luptă, la trei zile, la nouă, la șase săptămâni, la trei și șase luni și un an.

Apoi în fiecare an se făcea acea adunare de popor, pentru pomenirea celor căzuți în acea crâncenă luptă pentru apărarea Patriei.

Din cele mai depărtate timpuri pomenele Români-

lor se fac cu oale, străchini, ulcioare, doni i (cofe), cruci și alte lucruri; și unde este adunare multă de popor, acolo aleargă și neguțătorii cu mărfurile trebuincioase la prilej.

Din an în an se mulțiră vânzarea unor astfel de lucruri, pentrucă oamenii începură a cumpără nu numai lucruri pentru pomană, ci și pentru treb înțele casnice de peste an, care fiind mai multe și mai felurite, începură a veni și alți negustori cu lopeți, sape, seceri, coase, caldări, albi și altele; și așa pomenirea morților făcându-se regulat până la șapte ani, capitala și negustorii se deprinseră cu această adunare, și astfel rămase obiceiul a se ține acest târg anual și după ce au trecut al optulea, al zecelea, al douăzecelea an și așa mai departe,

Apoi fiind că năvălirea Tătarilor se întâmplase camela începutul primăverii se cam apropia de Sâmbăta morților ce Sfânta biserică o sârbează pentru pomenirea celor odihniți de veci, moși, strămoși, părinți, frați și copii ai noștri.

Așa dar se hotări ca serbarea acestui târg să se facă în săptămâna din naintea Rusaliilor și așa avem până în zile noastre târgul moșilor, sărbătorit în toate orașele Țării cu multă pompă, ca una ce este cea mai mare și mai veche dintre să bătorile noastre naționale.

Ori cum eu cred că este greșită ideea că, datina moșilor ar fi amintirea acestei bătălii, și cum mai zic unii de o bătălie ce a avut-o Matei Basarab cu Moldovenii.

Cea ce este mai de crezut, este aceea că obârșia Moșilor la noi este romană iar nu creștină.

Em. Elefterescut

476—480. — Păcălituri când se mergea
la împeșit

Mai de mult, și rar de tot și astăzi, prin satele unde n'au pătruns încă obiceiurile noi, flăcăii, cari se însurau, nu se duceau singuri la împeșit, ci cu staroste, un gospodar bun de gură și cu tâlcuri ori cu părinți sau rude. Adeseori, în alegerea fetelor, însoșitorii flăcăilor întrebuniau *vorbe cu tâlc*, glume și păcălituri; și dacă fata știa ce să răspunda, treaba se făcea, căci peșitorii puneau ochii pe ea și nu se lăsau până n'o făceau să fie a flăcăilor lor, *chiar de o furau*.

Mai la vale, se spun câteva din aceste glume și păcălituri; și-ar fi bine, ca cetitorii noștri să adune și să trimeată la publicat asemenea vorbe cu tâlc, în cari se oglindește firea românului și priceperea lui în toate. Cei mai în măsură sunt tot preoții și învățătorii, cum și feciorii de țărani ajunși carturari, care nu trebuie să lase să se piardă comorile poporului.

I.

Niște peșitori se duc la împeșit la fata unei vadane, care era tare harnică și frumoasă, dar *cam cu totul*. În vremea cât au stat ei la casa vadanei și o ospătat, fata ridicând un scaun, scapă un vânt rău; ea-i spune tare:

— Ei, ... hai, du-te naibei.

Mama fetei se roși cum îi racu de rușine și când peșitorii porniră de la casa ei, le dete un val de pânză, cu rugăminte să tacă, să nu mai ducă vorba de prostia fetei, și'n alte părți. Fata era pe-afară, la treabă, când masa dadu valui de pânză peșitorilor. — Cum intra în casă, mama îi trage o *cheptândtură bundă*, pentru rușinea ce i-a făcut.

Fata se făcu foc, când aude că mă-sa a dat peșitorilor un val de pânză, și eșind afară, fuga după peșitori, și cum îi vede le striga :

— Bădișorilor, Bădișorilor !... Stați vă rog oleacă ; în valul de pânză ce v'a dat mamucă este un acușor, cu care m'am învățat a coase ; stați vă rog să mi-l ieu. Oamenii scoaseră din traiste valul de pânză și-l dete fetei să-și iee acușorul. Cum pune mâna pe val, îl sărută de vr'o trei patru ori și zise, fugind :

— Lăsați-l la mine bădișorilor că multe *târlăite* și *făsăite* am dat eu până l'am văzut în ladă, și pe ici și-i drumul Duluța.

Peșitorii văzând în fapta fetei istețime, și tragere de inimă la gospodărie, se întoarseră înapoi, logodiră flăcăul cu fata, și peste două săptămâni nunta juca în bătătură.

II

Niște peșitori merșeră la casa unor gospodari să îi ceară fata. Unul dintre ei, ca s'o cerce, se duce la cofa cu apă, o ie de pe laiță și trage un gât de apă, apoi lasă cofa cu apă, jos, care era nespălată, de mirosia apa și zice :

— Cofa asta, fată hai, amirosă a mâna de om.

Fata îi răspunde repede :

— Sa fiu al dracului, badică, de-am băgat mâna în ea, de când a cumpărat-o tata din târg.

Peșitorii înțelegând că fata i-o mazacă și-o leneșă, își căutară de drum.

III

Altă dată niște peșitori se duseră la fata unei vadane care avea loc și casa. După multă vorbă și tocmele, vadana opri peșitorii ca să-i ospăteze ; ea zice fetei :

— Fată hai !... ie fierul plugului și du-te în camară, ie unt din poloboc, să facem mâncare la oaspeți.

Fata ascultă. Vadana n'avea în cameră decât o leacă de unt, într'un hârb. Fata, dând cu ferul plugului în hârb, îl strică și spăriată de pozna ce-a făcut, vine repede și spune maică-sa :

— Mămucă, când am vrut să ieu unt cu fierul plugului s'a stricat hârbul.

Peșitorii înțelegând sărăcia și fudulia vadanei ca și prostia fetei, își căutară de drum, iar fata căpata de la mă-sa un frecuș bun ca să nu mai grăiască altă dată așa, și s'o facă de răs.

IV

La casa unei gospodar, veni oarecând niște peșitori.

Pe prispa casei stătea o fetișcană ca de 16-18 ani, frumoasă și voinică și torcea.

Unul din peșitori, după ce-l dădu „buna ziua“ o întreabă :

— Fată; hai, acasă-i tătucu-tu?

— Ba nu,—răspunse fata.

— Da unde-i dus ?

— S'a dus să schimbe numele grăunțelor.

— Da vine degrabă ?

— Dacă a încunjura, vine îndată ; da de-a da de-adreptul are să mai zăbovească.

Peșitorii se uitară cu mirare unul la alții.

— Da mămucă-ta-i acasă ?

— Mămuca-i acasă.

— Da ce face ?

— Mamuca se năcăjește să facă din două babe, o nevasta tânără.

Peșitorii se uitau și mai mirați unul la altul și ziseră între ei ; ni se pare c'am dat peste dracu ; apoi o întrebare :

— Frați ori surori, ai, fată hai ?

— Am numai o soră mai mare,

— Da ce face ?

— Soră-mea plânge răsul de astă vară.

— Mai, zise unul din pețitori, asta-i chiar naiba. Hai s'o rugăm să ne talmăcească tâlcurile ei,

— Fata hăi, zise cel mai bătrân; tu vrei să ne păcălești; talmăcește-ne și nouă ce-ai înțeles prin tâlcurile tale.

— Eu nu umblu să vă păcălesc, că vă spun numai adevărul.

Atunci ce înșamnă aceea că tată-tu s'a dus să schimbe numele grăunțelor?

— Apoi tătuca s'a dus la moară să macine popușoi și să facă *fâindă*.

— Da aceea că de va încunjura, are să vie degrabă, iar de-a da de-a dreptul, are să vie mai târziu?

— În drumul tătucai, la moară, este o crâșmă; dacă a încunjura-o, vine mai degrabă; da de-a veni de-a dreptul, are să se încurce acolo și are să vie mai târziu.

— Ce înșamnă că mă-ta face din două babe o nevastă tânără?

— Mămuca a stricat două cămeși vechi și rupte, ca să faca una și bună.

— Da că sora ta plânge răsul de asta vară?

— Poi sora mea, asta vară, s'a dat în dragoste c'un flăcău din sat, și-o făcut-o groasă; eri o făcut un baet și-amu plânge răsul de asta vară.

Pețitorii văzând-o așa de isteța, cum era și frumoasă și harnică, așteptară de veni și gospodarul. După mai multe vorbe se înțelesă și o porniră pe treabă. Peste două săptămâni s'a făcut o nuntă mândră și frumoasă, c'am jucat și eu la ea¹⁾.

V

Trei flăcăi o pornit, odată, să se 'nsoaree. Pe drum ajung la o fântână și poposesc să bea apă. Iaca vine tocmai atunci și o fată mare, din sat, voinică și frumoasă, să iee apă în cofa. Unul din ei zice tovarășilor săi,

1) Păcălituri de aceste sunt multe pornografiile în etc.

— Hai, măi, să nu spunem fetei cum ne cheamă: dacă ne-a întreabă; pe mine să spun că mă cheamă *Luncă*; pe tine, arătând al doilea tovarăș, am să zic că te cheamă *Tufa*, iar pe tine, arătând pe al treilea tovarăș, am să zic că te cheamă *Boz*.

Fata, ajungând la fântâna, dă flăcăilor „buna ziua“ și-și umple cofele cu apă. După mai multe șagi, în care flăcării cautau se păcălească pe fata, socotid-o cam proasta, ea-i întreabă,

— Da cum vă cheamă pe d-stra bădica?

— Pe mine mă cheamă *Lunca*, spuse flăcăul cel mai isteț, mai frumos, pe ista îl cheama *Tufa* și pe ista *Boz*.

— I... ra !... că bine zici bădica, că eu eri am trecut printr'o luncă, m'am pus fntr'o tufa și m'am șters c'un boz; nu cumva d-voastră ați fost?!

Flăcării văzându-se păcăliți de fata, și văzând că ea nu-i proasta, și cum era și voinică și frumoasă, *Lunca*, care era mai puțin păcălit, porni hârtii de cununie cu ea, după ce luă și blagoslovenia părinților ¹⁾

Culese de **M. Lupescu**.

481. — Ce credea țiganul?

Un țigan plecând calare la un drum lung, pe când se întorcea printr'o pădure îi ese înainte un lup. El de frică se agața de o crangă și se sui într'un copac, privind cu jind cum ospăta cumătrul lup din lapă! După ce lupii își făcură *fârțanul*, căci la bucate deagata se găsesc mulți tovarăși, își căutară de treabă și peste țigan mai târziu dadu niște oameni ce erau dintr'un sat cu dânsul.

— Ce faci acolo, *Puradel*?

— Ce să fac; ia mai odihnesc!

---

1) Din Com. *Bogdănești Suceava dela Ana Cărlănescu*.

— Da cum în copac? Și veniși pe jos atâta drum iar iapa acasă?

— Ce tot spui de iapă! Lupu știe de știrea ei!?

— Cum, măi țigane? da parcă era la bordeiu când trecurăm.

— E hei! bine ar fi să fie cum știți 'mnevoastră dar să nu fie cum cred eu, mai zise oftând țiganul, care singur știa de pășania epei.

N. I. Munteanu.

482. — De vorbă

Unde te duci duducuța

Cu caușul de grăunțe?

— La răsniță,...

— Da'de ce n'ai luat mai multe?

— Dacă n'are duduca de undel...

483. — Porcul ungurilor

Zice că și Ungurii tae porc de Crăciun, da' încă, știi, cu tacăm. Zice că ei după ce-l tae, îl pun, nesărat se'nțelege, într'o covată mare, mare. Și apoi pun covata după sobă ori pe cuptor. Când s'au împliniț trei zile de *duhleald*, se duce unul din casă la covata ceia, miroase țapan porcul, care-i cu tot cu *burhăe*, negrijit, și apoi strigă cât ce poate la cei lalți așa; — S'aude, măi!... Ș'atunci se cheamă că l'a sfințit și au voe să mănânce porcul!...

Sârbi, Dorohoi.

D. Gr. Furtună

484. — Țiganul și ciuliumea

Un țigan, din întâmplare, nemerî odată la nașu-său tocmai în vremea prânzului. Da nașlu-său: — la sezi fine

și tu la masă, de aruncă de 7-800 ori pe sub cel nas, că știi că ți-o fi foame!

Nașiu-său tocmai avea gătită niște ciulamă de epure, iar țiganul nici lae, nici bălae, nici duță, nici desculță n'asteptă să fie rugat de două ori, și hai la masă, cum îmbucă, așa îmbucă. Căra cu amândouă mânele, iar bucaturile se băteau la gura-i ca orbeții. După ce se sătură bine :

— Mulțămim, nașicule, da fie că bună ciuliumea făcuși din hal șoșoimangra! Halam sa-ți hie!

— Ce ciuliumea mă fine, tu nu vezi că-i halmeș-balmeș.

— „Talmeș ne balmeș, da tare-i bună; ham să pun și pe Stancha mea să facă“ și c'un «sărut mâna» plecă acasă zicând mereu : halmeș-balmeș, talmeșbalmes.

Lătrându-l niște câni uită de halmeș-balmeș, și începu să zică : halea dealea, halea dealea!

Pe drum, zărește un mârțan (cotoiu, pisic, mârțoc) lângă un gard de mărăcini.

Ha! ce mai halea dealea, o să fac eu din ast șoșoimandro, mai abitir ca la nașul, — și poc c'o gioarsă de pușcă. Ajuns acasă:

— Fa Stancho, fa, ține ast șoșoimandro, și... fă și tu o mâncare cu halea dealea, cum am mâncat la nașiu!

— Da ce-ai mâncat la nașiu mă?

— Ce-am mâncat! Hapoi halea-dealea!

— Mă ai fi mâncat ciuliumea, nu halea-dealea!?

— Mă da cum era halea-dalea dela nașul?

Țiganul scos din pepeni, văzând că nu se poate înțelege cu țigancă, pune mâna pe baros, poc! poc! în capul țigancii de-l făcu drojdii, zicând : iote așa a fos halea-dealea.

Da fiu-său : Haolea, teteo, făcuși capul mamil halmeș balmeș!

— Na și ție hirel hal dracu, că știi și nu spuneași ce-am mâncat eu la nașiu — omorându-l și pe el.

(Auzită Gherghești-Doj).

I. Brătulescu

528. — Dreptatea stă adeseori după ușă și în unghere

Un om, când era aproape de moarte, chemă pe singurul fiu ce avea, și-i zise :

— Dragul tatei, eu am să mor. Avere n'am ce-ți lăsa, dar te povățuesc, cât îi fi și-i trai, să ții la adevăr și la dreptate. Omul drept și cinstit trăește și-i omenit de toată lumea.

Nu trecu mult și omul muri. Feclorul rămase singur în toată gospodăria tatâni-su.

Intr'o zi se duce la târg cu niște gălni de vânzare. La rohatcă îi iesă înainte o jidaucă chioară.

— Cât cei badi pi guini ?

— Sa-mi dai câte doi franci de una, jupâneasă Chioară.

— Da di ci mă batjocurești moi; di ci mă faci chioară !?

— D'apoi jupâneasă, d-ta nu știi că ești chioară; cum te batjocoresc ?

Și evreica sare la om cu gura c'o batjocorește și se duce de-l spune unui sergent de ulița, care-și umfla gâtul la crășma ei.

Sergentul nici una nici două îl ie și-l duce la poliție.

Acolo erau doi comisari : unul cârn și altul pleșuv.

Cum intră în launtru, comisarul cel cârn îl ia la cercetare ; Omul îi zice :

— Sa trăești domnule Cârnu, eu n'am batjocorit-o ci *i-am spus drept* cum este ea și cum îți zic și d-tale, domnule Cârnu, că ești cu nasul cârn.

Com sarul îi cârpește omului câteva. palme că l-a insultat „în esercițiul funcțiunii“.

— Ce-s vinovat eu, domnule Chelbos, dacă și jupâneasa și d-lui și d-ta sunteți așa ? — Pe mine m'a învățat tata, când era aproape să moară, ca atât cât voi trăi bine în lume, să vorbesc drept și adevărat. Si fac așa.

Comisarul pleşuv, om cu judecată, l-o sfătuit aşa :

— Ar fi tare bine, dragul meu, dacă toţi oamenii ar iubi adevărul şi dreptatea ; atunci n'ai păţi, ce-ai pătit. Dar lumea azi, nu-i ca mai de mult, să nu se supere de adevăr ; azi toţi sunt cu nasul subţire şi iubesc mai mult minciuna şi nedreptatea, căci cu ele ajung sus şi se îmbogatesc. Dreptatea şi adevărul stau ghemuite pe după uşă, iar minciuna şi fără de legile se lăfăesc în lume, cum le place. — Du-te, şi până când adevărul şi dreptatea ori birui, ţine-le ascunse în sufletul tău.

Culesă de M. Lupescu.

1859—74. — Vorbe adânci

— Nu-i de vină, că-i grădină, da-i păcat că are gard !

— După ce că nu-i frumos, mai sărută şi mucos !

— N'a mâncat nimic, de cât miezul dela nouă colaci şi coaja i s'a făcut rouă 'n gură.

N. I. Munteanu

— Ia mărăciunile (spînul) de vârf. — Face treabă de mântueală.

— Nata-plata. — Unul îmbrăcat urât.

N. I. Popescu

— De unde nu-i, se varsă.

— Nu plăteşte bogatul, ci vinovatul.

— Dacă s'ar da baba jos din căruţa, i-ar fi mai uşor epei.

— Nevoeşul se apuca şi de-o burueană.

— Ceri la vadană şi vadana-i duce dorul.

— Lupul cu slugi, nu face gâtul gros.

— Intrebarea, greş n'are.

— Ce folos că porţi caciula, dacă capu-i barabulă.

— Şoarecele când nu 'ncepe în bortă, îşi mai leagă ş'o tifvă de coadă.

— Bogatul manâncă când vrea, calicul când capătă şi hoful când îi pică.

— Rădem de unu, de doi, şi dracul de noi.

M. Lupescu

2543 — 67

Frunză verde iarbă grasă,
M'o mânat maica la coasă,
Coasa-lată,
Iarba 'naltă.

Cosii două, trei poloage,
Foamea la pământ mă trage
Mă uitai pe Olt devale,
Vad nevasta, cu mâncare;
Mama mamei, cui o are!
Târziu mi-aduce mâncare.

Frunză verde mohor,
Luai coasa de picior,
Ș'o izbi de-un păducel
Ș'o rupsei de prin cațel.
Ș'am făcut din cațel,
Un băltăgel.

Și din măsca o securice
Și plecai la cea luncuță,
Tăei două, trei zminceluțe,
Și făcut o vârsulița
Ș'o pusei în cea toplița.

Eu am pus'o fără veste
Ș'am scos'o plină de pește
Eșii la drumul cel mare,
Pusei oca cinci parale
Iaca un harap calare...

Eu gândeam și el chitește,
Să-mi ia banii de pe pește.
Eu am pus mâna pe baltag,
Și-am dat vr'o opt în cap.
El striga : „aman, aman“!...
Eu mă'nturnaî și-i mai
[dam...

Frunză verde măr domnesc,

Fă-mă Doamne ce gândesc,
Fă-mă hulubaș popesc.
Să-mi iau zidu de-alungu,
Dughenile de-arându,
Să-mi privesc ibovnicu,
Cum mi-l duce saracu.
Ca mi-i strânge de pe vâl,
Cu primari și vătăgei
Și mi-l mână ca pe boi,
Și mi-l tunde ca pe oi,
Și le dă păru'n gunoi.
Părul meu cel castaniu
La un căpi an în brâu,
Părul meu cel galghior,
La maiurul în chicior.
Vină maică, dumneata,
Și mi-l strânge 'ntr'o basma
Și-l scoate Duminica,
Să privească ibovnica,
Și-l scoate la zile mari,
Sa-l privească fete mari !

Frunză verde măr domnesc,
Fă-mă Doamne ce gândesc,
Fă-mă hulubaș popesc,
Să mă sui pe zid domnesc,
Ca să stau și să privesc.
Sa iau zidu de-alungu,
Dughenile de-arându,
Să-mi privesc ibovnicu,
Cum mi-l duce saracu.
De l-a duce 'n car cu boi,
Poate a mai veni înapoi;
Da de la duce călărește,
Eu să nu mai trag nă-
dejde !...

Foae verde ș'o alună
 Cucușor cu pana sură,
 Ce-am vorbit gură la gură,
 Să nu-mi cânti la bățatură,
 Și să-mi cânti la loc de șes,
 Să crească grâul mai des,
 Și iarba numai ovăs;
 Să crească grâul mai rar
 Și iarba numai podbal.
 Da tu 'mi cânti la moșinoi,
 Tot a sfadă și război.
 Taci cucule nu cântă,
 C'oi lua pușca s'oi da,
 Și 'oi rupe aripa.
 Cu untura depe șele,
 Am să ung pușca la oșele;
 Cu penile din codiță,
 Am să fac puicii, rochiță;
 Cu penile de pe cap,
 Am să-mi fac un comanac,
 Ca să fiu la fete drag,
 Și la neveste pe plac...

Frunză verde di-alunică,
 Mă suli în deal la stâncă,
 Mă uitai prin șes la luncă.
 Vazui lunca înfrunzită,
 Și puica împodobită;
 Cu tulpan galben pe șele.

De când mama m'o făcut,
 Ibovnică n'am avut,
 Până'n iastă primăvară,
 Mi-am prins două într'o sară:
 Una 'n deal și una 'n vale,
 Cea din vale ca o floare,
 Cea din deal ca un pahar,
 Trag pedeapsă de un an,

Tu te duci puiule duci,
 Ca drumul să te usuci,
 Nu ți-i mila și păcat,
 M'ai iubit și mai lăsat?
 M'ai iubit ca pe-o copilă,
 M'ai lăsat neagră străină;
 M'ai iubit ca pe-o cucoană,
 M'ai lasat ca pi-o vadană;
 Când ne dragostiam mai bine
 Ordin de plecare îți vine.
 Tot oi plânge ș'oi oftă,
 Foc din gură mi-o chică.
 Un'ța fi calea mai grea,
 Te-ajunge jalea mea;
 Un'ța fi calea ușoară,
 Te-ajunge foc și pară.

Lung'ii drumul și pustii,
 Mult ma uit și nu mai vii;
 Lâng-ii drumul, lat îmi pare
 Tot Vasile mi sa nazare.
 La dumbrava cea din jos,
 Ții minte că n'am pus jos
 Și era așa frumos!...

Foae verde rozmarin,
 Ies afară văd senin
 Intru'n casă nu-i trai bun,
 Nici la Paști nici la Crăciun.
 Ies afară-i nourat,
 Intru'n casă supărat
 Norocul l-am sămănat,
 El ca iarba s'o uscat,
 Norocul l-am răsădit;
 El ca iarba s'o topit.

Cuculeț până surie,
 Tare rău îmi mai cânti miel..
 Mi-ai cântat pe vârful de fag,

Ce nu mai trăesc cu drag ; Zacă, zacă boț să-l facă,
 Mi-ai cântat pe moșinoi Tot o zis că nu-i sunt dragă.

Tot-a scârbă și-a război ;
 Mi-ai cântat mai mult zbu-
 rând

Ca să umblu tot plângând.

Câte slute și buzate,
 Toate 'n lume-o avut parte,
 Numai eu că n'am avut
 De când mama m'o făcut.

Frunză verde trei caștane,
 Căpitane, căpitane,
 Dă-mi drumu dela cătane,
 Să-mi mai duc plugu de
 coarne.

Să mănânc mălai dospit,
 Ca de supă m'am hrănit ;
 Că mă porți din sat în sat,
 Ne băut și nemâncat.

Pășărică albă-'n sbor,
 Ia-mă și pe mine 'n nor,
 Și mă du unde mi-i dor
 La Marița 'n foișor.
 Să-i spun Mărițicăi așa :
 Ca mi s'a rupt inima
 Ca de când s'a mobilizat,
 Tare mult am mai oftat ;
 Și pân s'a demobiliza,
 Mi s'o rupe inima ...
 Să mă port din țară 'n țară,
 Tot cu inima amară.

Frunză verde stejărel,
 La poarta lui Costăchel,
 Crește-un măr ș'un vișinel,
 Și tot crește și 'n florește,
 Costăchel se 'mbolnăvește.

— Frunză verde lozioară,
 Cat încă, Marghioala

C-ai în gură Marioara ?
 Catincă, Marghioala

— Busuloț și tămăioară !

— D -mi și mie Marioară

— N'are lița flori de dat,

Astă-vașă n'o plouat,
 Ș'am plătit de li-o udat :

Cu banii de pe sărutat ;

Ș'am plătit de li-o 'ngrădit

Cu banii de pe iubit.

Ș'am plătit de li-o udat :

La flăcăi fără de musteață

Cân 'să 'nvăță a strânge'n
 brață

Și-l săruți și nu ți-i greață.

Strânge 'n brață momăiața,

Și sărută sloi de gheața.

Dă-mă mamă după Ghiorghil
 Că mi-i drag mănânca l-ar
 corghii

Să nu mă dai după Vasile.

Că mi-i urât stuchi-l-ar câni.

Da-mă mamă după drag,

Să-mi cie și în pământ larg ;

Nu-mă da după urât,

Să cie și 'n pământ strămt ...

Gh. Gh. Cardaș.
 Jud. Suceava

Frunză verde mărăcine,
 Arză-te focul, pădure,
 Să se fac' un drum prin tine

Sa mă duc la mănăstire, Când s'o împărțit noroacele
 Sa vad fetele copile, Eu eram pe deal cu vacile;
 Toate cu rochițe mure, Când s'o împărțit norocul
 Numai una cu de cit; Eu eram pe deal cu porcul;
 Acea-i iubită mea, Nu știu cum s'o împărțit
 Gu hărmuz de ceal mașta Că tare rău mi-o venit.

De-ar ști omul ce-ar ajunge

bat; Mult ar suspina și-ar plânge;

Cu. hărmuz de ceala bun,
 De-umblu eu fără răzbun.
 Dușmancele-o sfătuit,
 Căraușa mi-o 'ngrădit

Nici cu pari, nici cu nnele, Saracu sufletul meu
 Numal cu cuvinte rele. Cum înnoată'n sânge rău
 Dare-or Dumnezeu un vânt, Ca un șarpe la dudău
 Sa dea gardul la pământ, Cu codița la otavă
 Rămâie nuelile, Din gură varsă otravă.

Ca să-mi vad cărările.

Plosea plină ni-i hodină 7)
 Da cea goală ne-omoară.

Oh, copila, copițița,
 leși afară la porțița
 Și da-mi apă și gurița,
 Ca gurița de-a matale
 Parcă i-o privighitoare,
 Nu cântă ziua pe soare;
 Cânta sara pe răcoare.

Dragi mi-s zilele tinereții
 Ca mă sărutam cu toți băeții
 Iar amu la bătrânețe
 Mă trag toți de cele zdrențe²⁾

Eu de sară c'oi veni,
 Ș'om vorbi
 Ș'om sfătui,
 Pentru traiul ce-a veni.

Gândul meu la tine zboară
 Păsărică albeoară
 Dar tu de ce m'ai lasat
 Că de tine mi-o fost drag
 Da cum nu te-oi lăsa
 Nu mă iartă maică-mea.

Basarabia

Ștefan I. Moiseev

Culese de M. Lupescu

1) Se căută la munte (Suceava) cându-s femeele la crășmă, csm pa-
 inginite la ochi..

2) Asemenea.

CRONICA

Arhiva din Iași. de-acum înainte, „Organul societății istorico-filologice din
 Iași”, în No. 1 (An. XXVII) pag. 81—2 publică două descântece culese
 de T. T. Burada.

Rugare. D-nii abonați sunt rugați cu toată stăruința să ne trimită
 plata abonamentului la Administrație Zorleni, juh. Tutova.

ISBN serie 973-8076-81-1
ISBN: 978-973-152-083-4